This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

N.i.5209 stack

ASHMOLEAN LIBRARY
OXFORD

Ex Libris
EDUARD FRAENKEL
Corpus Christi Professor of Latin, 1935–53

1970

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ
ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI
CHÆRONENSIS
MORALIA,

ID EST

OPERA, EXCEPTIS VITIS, RELIQUA.

GRÆCA EMENDAVIT,
NOTATIONEM EMENDATIONUM, ET LATINAM XYLANDRI
INTERPRETATIONEM CASTIGATAM, SUBJUNXIT,
ANIMADVERSIONES EXPLICANDIS REBUS AC VERBIS, ITEM
INDICES COPIOSOS, ADJECIT,

DANIEL WYTTENBACH,

HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.
IN ILLUSTRI ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

TOMI IV. PARS II.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.
MDCCXCVII.

ASHMOLEAN
OXFORD
MUSEUM

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ.

ΒΙΒΛΙΑ Ε΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α'. Τί ἐστι φύσις.
β'. Τίνι διαφέρει ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον.
γ'. Περὶ τῶν ἀρχῶν, τί εἰσιν.
δ'. Πῶς συνέστηκεν ὁ κόσμος.
ε'. Εἰ ἓν τὸ πᾶν.
ς'. Πόθεν ἔσχον ἔννοιαν θεοῦ ἄνθρωποι.
ζ'. Τίς ὁ θεός.
η'. Περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων.
θ'. Περὶ ὕλης.
ι'. Περὶ ἰδέας.
ια'. Περὶ αἰτίων.
ιβ'. Περὶ σωμάτων.
ιγ'. Περὶ ἐλαχίστων.
ιδ'. Περὶ σχημάτων.
ιε'. Περὶ χρωμάτων.
ις'. Περὶ τομῆς σωμάτων.
ιζ'. Περὶ μίξεως καὶ κράσεως.
ιη'. Περὶ κενοῦ.
ιθ'. Περὶ τόπου.
κ'. Περὶ χώρας.
κα'. Περὶ χρόνου.
κβ'. Περὶ οὐσίας χρόνου.
κγ'. Περὶ κινήσεως.
κδ'. Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.
κε'. Περὶ ἀνάγκης.
κς'. Περὶ οὐσίας ἀνάγκης.
κζ'. Περὶ εἱμαρμένης.
κη'. Περὶ οὐσίας εἱμαρμένης.
κθ'. Περὶ τύχης.
λ'. Περὶ φύσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α'. Περὶ κόσμου.
β'. Περὶ σχήματος κόσμου.
γ'. Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος.
δ'. Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος.
ε'. Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος.
ς'. Ἀπὸ ποίων στοιχείων ἤρξατο κοσμοποιεῖν ὁ θεός.
ζ'. Περὶ τάξεως κόσμου.
η'. Τίς ἡ αἰτία τοῦ τὸν κόσμον ἐγκλιθῆναι.
θ'. Περὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ κόσμου, εἰ ἔστι κενόν.
ι'. Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου, καὶ τίνα ἀριστερά.
ια'. Περὶ τοῦ οὐρανοῦ, τίς ἡ τούτου οὐσία.
ιβ'. Περὶ διαιρέσεως οὐρανοῦ, εἰς πόσους κύκλους διαιρεῖται.
ιγ'. Τίς ἡ οὐσία τῶν ἀστέρων, καὶ πῶς συνεστήκασι.
ιδ'. Περὶ σχημάτων ἀστέρων.
ιε'. Περὶ τάξεως ἀστέρων.
ις'. Περὶ τῆς τῶν ἀστέρων φορᾶς καὶ κινήσεως.
ιζ'. Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες.
ιη'. Περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων διοσκούρων.
ιθ'. Περὶ ἐπισημασίας ἀστέρων, καὶ πῶς γίνεται χειμὼν καὶ θέρος.
κ'. Περὶ οὐσίας ἡλίου.
κα'. Περὶ μεγέθους ἡλίου.
κβ'. Περὶ σχήματος ἡλίου.
κγ'. Περὶ τροπῶν ἡλίου.
κδ'. Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου.

κε'. Περὶ οὐσίας σελήνης.
κϛ'. Περὶ μεγέθους σελήνης.
κζ'. Περὶ σχήματος σελήνης.
κη'. Περὶ φωτισμῶν σελήνης.
κθ'. Περὶ ἐκλείψεως σελήνης.
λ'. Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, διὰ τί γεώδης φαίνεται.
λα'. Περὶ ἀποστήματος σελήνης, ὃ ἀφέστηκε τοῦ ἡλίου.
λβ'. Περὶ ἐνιαυτοῦ, πόσος ἑκάστου τῶν πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α'. Περὶ γαλαξίου κύκλου.
β'. Περὶ κομητῶν, καὶ διαττόντων, καὶ δοκίδων.
γ'. Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, καὶ τυφώνων.
δ'. Περὶ νεφῶν, ὑετῶν, χιόνων, χαλαζῶν.
ε'. Περὶ ἴριδος.
ϛ'. Περὶ ῥάβδων.
ζ'. Περὶ ἀνέμων.
η'. Περὶ χειμῶνος καὶ θέρους.
θ'. Περὶ γῆς, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς, καὶ πόση.
ι'. Περὶ σχήματος γῆς.
ια'. Περὶ θέσεως γῆς.
ιβ'. Περὶ ἐγκλίσεως γῆς.
ιγ'. Περὶ κινήσεως γῆς.
ιδ'. Περὶ διαιρέσεως γῆς, πόσαι αὐτῆς εἰσι ζῶναι.
ιε'. Περὶ σεισμῶν γῆς.
ιϛ'. Περὶ θαλάσσης, πῶς συνέστη, καὶ πῶς ἐστι πικρά.
ιζ'. Πῶς ἀμπώτιδες γίνονται καὶ πλημμύραι.
ιη'. Περὶ ἅλω.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α'. Περὶ Νείλου ἀναβάσεως.
β'. Περὶ ψυχῆς.
γ'. Εἰ σῶμα ἡ ψυχὴ, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς.
δ'. Περὶ μερῶν ψυχῆς.
ε'. Τί τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικὸν, καὶ ἐν τίνι ἐστίν.
ϛ'. Περὶ κινήσεως ψυχῆς.
ζ'. Περὶ ἀφθαρσίας ψυχῆς.
η'. Περὶ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν.
θ'. Εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ φαντασίαι.
ι'. Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις.
ια'. Πῶς γίνεται ἡ αἴσθησις καὶ ἡ ἔννοια, καὶ ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος.
ιβ'. Τίνι διαφέρει φαντασία, φανταστικὸν, φάντασμα.
ιγ'. Περὶ ὁράσεως πῶς ὁρῶμεν.
ιδ'. Περὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.
ιε'. Εἰ ὁρατὸν τὸ σκότος.
ιϛ'. Περὶ ἀκοῆς.
ιζ'. Περὶ ὀσφρήσεως.
ιη'. Περὶ γεύσεως.

ιθʹ. Περὶ φωνῆς.
κʹ. Εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ, ϗ πῶς ἠχὼ γίνεται.
καʹ. Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ ψυχὴ, ϗ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν.
κβʹ. Περὶ ἀναπνοῆς.
κγʹ. Περὶ παθῶν σωματικῶν, καὶ εἰ συναλγεῖ τούτῳ ἡ ψυχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

αʹ. Περὶ μαντικῆς.
βʹ. Πῶς ὄνειροι γίνονται.
γʹ. Τίς ἡ οὐσία τοῦ σπέρματος.
δʹ. Εἰ σῶμα τὸ σπέρμα.
εʹ. Εἰ καὶ αἱ θήλειαι προΐενται σπέρμα.
ϛʹ. Πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται.
ζʹ. Πῶς ἄῤῥενα γίνεται καὶ θήλεα.
ηʹ. Πῶς τέρατα γίνεται.
θʹ. Διὰ τί ἡ γυνὴ πολλάκις συνουσιάζουσα οὐ συλλαμβάνει.
ιʹ. Πῶς δίδυμα ϗ τρίδυμα γίνεται.
ιαʹ. Πόθεν γίνονται τῶν γονέων ὁμοιώσεις, ϗ τῶν προγόνων.
ιβʹ. Πῶς ἄλλοις γίνονται ὅμοιοι ϗ οὐ τοῖς γονεῦσι.
ιγʹ. Πῶς στεῖραι γίνονται γυναῖκες, ϗ ἄγονοι ἄνδρες.
ιδʹ. Διὰ τί αἱ ἡμίονοι στεῖραι.
ιεʹ. Εἰ τὸ ἔμβρυον ζῶον.
ιϛʹ. Πόθεν τρέφεται τὰ ἔμβρυα.
ιζʹ. Τί πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαστρί.
ιηʹ. Διὰ τί τὰ ἑπταμηνιαῖα γόνιμα.
ιθʹ. Περὶ ζώων γενέσεως· πῶς ἐγένοντο ζῶα, ϗ εἰ φθαρτά.
κʹ. Πόσα γένη ζώων, ϗ εἰ πάντα αἰσθητὰ ϗ λογικά.
καʹ. Ἐν πόσῳ χρόνῳ μορφοῦται τὰ ζῶα ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα.
κβʹ. Ἐκ ποίων συνίσταται στοιχείων ἕκαστον τῶν ἐν ἡμῖν γενικῶν μορίων.
κγʹ. Πῶς ὕπνος γίνεται, ἢ θάνατος, τοῦ ψυχῆς, ἢ σώματος.
κδʹ. Πότε ϗ πῶς ἄρχεται ὁ ἄνθρωπος τοῦ τελειότητος.
κεʹ. Ὁπότερον ἐστὶν ὕπνος ἢ θάνατος, ψυχῆς, ἢ σώματος.
κϛʹ. Πῶς ηὐξήθη τὰ φυτὰ, ϗ εἰ ζῶα.
κζʹ. Περὶ τροφῆς ϗ αὐξήσεως.
κηʹ. Πόθεν αἱ ὀρέξεις γίνονται τοῖς ζώοις καὶ ἡδονή.
κθʹ. Πῶς γίνεται ὁ πυρετὸς, ϗ εἰ ἐπιγέννημά ἐστι.
λʹ. Περὶ ὑγείας, ϗ νόσου, ϗ γήρως.

D **ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ**

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM.

LIBER PRIMUS.

ΜΕΛΛΟΝΤΕΣ τὸν φυσικὸν παραδώσειν λόγον, ἀναγκαῖον ἡγούμεθα εὐθὺς ἐν ἀρχαῖς διελέσθαι τὴν τῆς φιλοσοφίας πραγματείαν· ἵν᾽ εἰδῶμεν τί ἐστι, καὶ πόσον μέρος αὐτῆς ἡ φυσικὴ διέξοδος. Οἱ μὲν οὖν
E Στωϊκοὶ ἔφασαν, τὴν μὲν σοφίαν, εἶναι θείαν τε καὶ ἀν-

D. 1. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] Compendium eſt majoris operis, ſive Plutarchei, ſive alterius: certe compendium, neque illud a Plutarcho factum.

CUM inſtituerimus Naturalem Philoſophiæ partem explicare, ipſam rem hoc flagitare cenſuimus, ut principio ſtatim Philoſophiæ totam tractationem in ſuas divideremus partes; ut liquere poſſit, quid ſit, et quota ejus pars ſit Phyſica, ſeu Naturæ rerum enarratio. Stoici pronunciarunt, Sapientiam eſſe rerum divinarum humanarum-

θρωπίνων ἐπιστήμην· τὴν δὲ φιλοσοφίαν, ἄσκησιν τέχνης
ἐπιτηδείου· ἐπιτήδειον δὲ εἶναι μίαν καὶ ἀνωτάτω, τὴν ἀρε-
τήν· ἀρετὰς δὲ τὰς γενικωτάτας τρεῖς, φυσικὴν, ἠθικὴν,
λογικήν· δι' ἣν αἰτίαν καὶ τριμερής ἐστιν ἡ φιλοσοφία, ἧς
τὸ μὲν, φυσικὸν, τὸ δὲ, ἠθικὸν, τὸ δὲ, λογικόν· καὶ φυσι-
κὸν μὲν, ὅταν περὶ κόσμου ζητῶμεν, καὶ τῶν ἐν κόσμῳ·
ἠθικὸν δὲ, τὸ κατησχολημένον περὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον·
λογικὸν δὲ, τὸ περὶ τὸν λόγον, ὃ καὶ διαλεκτικὸν κα-
λοῦσιν. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Θεόφραστος, καὶ σχεδὸν πάντες F
οἱ Περιπατητικοὶ διεῖλον τὴν φιλοσοφίαν οὕτως· ἀναγ-
καῖον τὸν τέλειον ἄνδρα καὶ θεωρητικὸν εἶναι τῶν ὄντων, καὶ
πρακτικὸν τῶν δεόντων· τοῦτο δὲ ἔξεστι καὶ ἐκ τούτων συνι-
δεῖν· οἷον, ζητεῖται εἰ ζῶον ἢ μὴ ζῶον ὁ ἥλιος εἴπερ ὁρᾶται·
ὁ τοῦτο δὲ ζητῶν, θεωρητικός ἐστιν, οὐδὲν γάρ τι πλέον
θεωρεῖται ἢ τὸ ὂν ζητεῖται· ὁμοίως, εἰ ἄπειρος ὁ κόσμος

F. 5. εἴπερ] Amiot. Mez. ἦπερ. Forte rectius.

que ſcientiam: Philoſophiam, quod eſt Sapientiæ ſtudium, exercitationem eſſe artis ad Sapientiam accommodatæ: talem autem eſſe artem unicam ac ſupremam, Virtutem. Virtutes, quæ ſuo complexu latiſſime pateant, tres eſſe: naturalem, moralem, et diſſerendi: itaque etiam Philoſophiam habere tres partes, Naturalem, Moralem et Diſſerendi. Naturalem eſſe cum de mundo, et iis quæ in mundo ſunt, diſputamus: Moralem, quæ occupatur vitæ humanæ rationibus: Logicam (ſic enim Græci rationem diſſerendi appellant) quæ in oratione verſatur, eademque ab ipſis Dialectica dicitur. Ariſtoteles et Theophraſtus, omneſque fere Peripatetici, hac ratione Philoſophiam diſtribuerunt. Virum perfectum, inquiunt, neceſſe eſt eſſe et contemplatorem eorum quæ ſunt, et actorem eorum quæ decent. Patet hoc exemplis propoſitis. Quæritur *Sol animal ſit, necne, ſiquidem videtur:* hoc qui quærit, in contemplatione verſatur: nihil enim aliud conſiderat, quam

375 ἐστὶ, καὶ, εἰ ἔξω τι τοῦ κόσμου ἐστί· ταῦτα γὰρ πάντα θεωρητικά· ζητεῖται πάλιν, πῶς βιωτέον, καὶ πῶς προΐστασθαι τέκνων προσήκει, καὶ πῶς ἄρχειν, καὶ πῶς νομοθετεῖν, ταῦτα γὰρ πάντα ἕνεκα τοῦ πρᾶξαι ζητεῖται· καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος πρακτικὸς ἀνήρ.

α'.

Τί ἐστι φύσις.

Ἐπεὶ δὲ πρόκειται ἡμῖν τὰ φυσικὰ θεωρῆσαι, ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι δηλῶσαι τί ποτέ ἐστιν ἡ φύσις· ἄτοπον γὰρ πειρᾶσθαι μὲν φυσιολογεῖν, ἀγνοεῖν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὴν τῆς φύσεως δύναμιν. Ἔστιν οὖν, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, φύσις,
B ἀρχὴ κινήσεως καὶ ἠρεμίας, ἐν ᾧ πρώτως ἐστὶ καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός· πάντα γὰρ τὰ ὁρώμενα ὅσα μήτε ἀπὸ τύχης, μήτε ὑπὸ ἀνάγκης, μήτε ἐστὶ θεῖα, μήτε τοιαύ-

A. 2. πάλιν, πῶς] Sic Mez. et Interpretes Bud. Amiot. Xyl. Vulgo, πῶς πάλιν.

quid ſit. Itidem qui diſputat *de infinitate Mundi, aut an extra Univerſum aliquid exſtet.* Iſta omnia ſunt contemplationis. Rurſum quæritur quomodo vita ſit inſtituenda, quomodo liberi regendi, quomodo gerendus magiſtratus, quo pacto leges ponendæ. Omnia hæc agendi cauſſa quæruntur; et qui hæc tractat, vir agendis rebus intentus (ſive actuoſus) dicitur.

I.

Quid ſit Natura.

Quando vero rerum Naturalium conſideratio nobis propoſita eſt, neceſſarium duco explanare quid ſit Natura. Abſurdum enim eſt aggredi diſſertationem de Natura rerum, cum nondum ſit explicatum, quid valeat Natura vocabulum. Eſt itaque Natura, ſi Ariſtotelem audimus, principium motus et quietis in illa re, in qua ineſt primo, et non per accidens. Omnia enim quæ ſub conſpectum veniunt noſtrum, quæ neque fortuito ſiunt, neque neceſſario, neque divina ſunt aut divinitus ef-

τὴν αἰτίαν ἔχει, φυσικὰ λέγεται, καὶ φύσιν ἰδίαν ἔχει· οἷον, γῆ, πῦρ, ὕδωρ, ἀὴρ, φυτὰ, ζῶα· ἔτι δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα, ὄμβροι, χάλαζαι, κεραυνοὶ, πρηστῆρες, ἄνεμοι· ταῦτα γὰρ ἀρχὴν ἔχει τινὰ, οὐ γὰρ ἐξ αἰῶνος ἕκαστον τούτων ἐστὶν, ἀλλ' ἀπό τινος ἀρχῆς γίνεται· καὶ ταῦτα μέντοι οἷον ζῶα, φυτὰ, ἀρχὴν γενέσεως ἔχει· ἐν δὲ τούτοις ἡ φύσις ἀρχὴ τοπρῶτον ἐστι, καὶ οὐ μόνον κινήσεως, ἀλλὰ καὶ ἠρεμίας· ὅσα γὰρ ἀρχὴν κινήσεως ἔλαβε, ταῦτα C δύναται λαβεῖν καὶ τελευτήν. Διὰ τοῦτο οὖν ἡ φύσις ἀρχὴ κινήσεώς ἐστι καὶ ἠρεμίας.

β′.

Τίνι διαφέρει ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον.

Οἱ μὲν οὖν περὶ Ἀριστοτέλην καὶ Πλάτωνα διαφέρειν ἡγοῦνται ἀρχὴν καὶ στοιχεῖα. Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος ταὐτὸν νομίζει ἀρχὴν καὶ στοιχεῖα. Πλεῖστον δὲ ὅσον διαφέρει ἀλλήλων· τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα, ἐστὶ σύνθετα· τὰς δὲ ἀρχάς φαμεν εἶναι οὔτε συνθέτους, οὔτε ἀποτε-

fecta, Naturales res dicuntur, ſuamque habent propriam Naturam, ut terra, ignis, aqua, aër, ſtirpes, animalia: præterea, hæc quæ gigni cernimus, imbres, grandines, fulmina, procellæ, venti. Habent enim hæc principium quoddam, cum nihil eorum ſit æternum, ſed quodam a primordio ſit natum. Atque hæc quidem, ut animalia, ut ſtirpes, initium habent ſui ortus: primumque in iis principium eſt Natura, non motus modo, ſed etiam quietis: quæ enim principium motus nacta ſunt, eadem finiri etiam poſſunt. Itaque et motus et quietis principium eſt Natura.

II.

Diſcrimen Principii et Elementi.

Aristoteles ac Plato, et qui ab eorum ſunt ſecta, differre a Principio Elementum dicunt. Thales Mileſius pro eodem utrumque habet; cum quidem longiſſime a ſe invicem diffideant iſta: Elementum enim omne compoſitum eſt: Principia neque

λέσματα· οἷον, στοιχεῖα μὲν καλοῦμεν, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα,
D πῦρ· ἀρχὰς δὲ λέγομεν διὰ τοῦτο ὅτι οὐκ ἔχει τι πρότερον ἐξ οὗ γεννᾶται, ἐπεὶ οὐκ ἔσται ἀρχὴ τοῦτο, ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐξ οὗ γεγέννηται. Τῆς δὲ γῆς καὶ τοῦ ὕδατός ἐστί τινα πρότερα, ἐξ ὧν γέγονεν· ἡ ὕλη, ἄμορφος οὖσα καὶ ἀειδής· καὶ τὸ εἶδος, ὃ καλοῦμεν ἐντελέχειαν· καὶ ἡ στέρησις. Ἁμαρτάνει οὖν ὁ Θαλῆς, στοιχεῖον καὶ ἀρχὴν λέγων τὸ ὕδωρ.

γ'.

Περὶ τῶν ἀρχῶν, τί εἰσιν.

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπεφήνατο τὸ ὕδωρ. Δοκεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἄρξαι τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἀπ'
E αὐτοῦ ἡ Ἰωνικὴ αἵρεσις προσηγορεύθη· ἐγένοντο γὰρ πλεῖσται διαδοχαὶ φιλοσοφίας· φιλοσοφήσας δὲ ἐν Αἰγύπτῳ ἦλθεν εἰς Μίλητον πρεσβύτερος· ὅς ἐξ ὕδατός φησι πάντα εἶναι, καὶ εἰς ὕδωρ πάντα ἀναλύεσθαι. Στοχάζεται δὲ

D. 7. λέγων τὸ ὕδωρ] Mez. Bud. λέγων τὸ αὐτό. Forte rectius: quippe ὕδωρ e proximo capite huc tractum videtur. Idem placuiſſe Xylandro, colligas ex ejus verſione, quam retinui.

compoſita ſunt neque effecta. Verbi gratia, Elementa vocamus terram, aquam, aërem, ignem. Principia ideo dicuntur, quod nihil eſt iis prius ex quo naſcantur; non enim Principii nomen ei debetur, quod natum eſt alicunde: ſed huic potius, ex quo id eſt natum. Terra autem et aqua ortu prior eſt materia ex qua exſtiterunt, forma carens ipſa, et ſpecie: tum ipſa forma quam vocamus entelechiam: tertium privatio. Falſa itaque eſt Thaletis ſententia.

III.

Quæ ſint Principia.

Thales principium rerum eſſe dixit aquam. Videtur autem princeps Philoſophiæ hic fuiſſe, et ab eo ſecta Ionica nomen duxit. Plurimæ enim fuerunt ſucceſſiones philoſophorum. Hic cum in Ægypto Philoſophiæ operam dediſſet, Miletum rediit ætate jam grandior. Quod autem ex aqua omnia orta ſint, inque eam omnia ſuo interitu

ἐκ τούτου πρῶτον, ὅτι πάντων τῶν ζώων ἡ γονὴ ἀρχή ἐστιν, ὑγρὰ οὖσα, οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ πάντα ἐξ ὑγροῦ τὴν ἀρχὴν ἔχειν· δεύτερον, ὅτι πάντα τὰ φυτὰ ὑγρῷ τρέφεται καὶ καρποφορεῖ, ἀμοιροῦντα δὲ ξηραίνεται· τρίτον, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τῶν ἄστρων ταῖς τῶν ὑδάτων ἀναθυμιάσεσι τρέφεται, καὶ αὐτὸς ὁ κόσμος. F διὰ τοῦτο καὶ Ὅμηρος ταύτην τὴν γένεσιν ὑποτίθεται, περὶ τοῦ ὕδατος,

Ὠκεανὸς, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται.

Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Μιλήσιος, φησὶ, τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς τοῦτο πάντα φθείρεσθαι, διὸ καὶ γεννᾶσθαι ἀπείρους κόσμους καὶ πάλιν φθείρεσθαι εἰς τὸ ἐξ οὗ γίνεται· λέγει οὖν, διὰ τί ἄπειρόν ἐστιν; ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ ἡ

F. 9. διὰ τί—ὑφισαμένη] Ita omnes libri Plutarchei. At rectius ſine interrogatione Euſeb. P. E. XIV, 14, διότι τὸ ἄπειρόν ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ καὶ ἡ γένεσις ἡ ὑφισαμένη. Stob. Ecl. Phyſ. p. 26, ὅτι ἀπείρατόν ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλίπῃ γένεσις ἡ ὑφισαμένη: et, ut nuper Cl. Heeren. edidit—ἐλλείπῃ ἡ γένεσις ἡ ὑφισαμένη. Videntur antiquitus duæ meliores lectiones in unam confuſæ fuiſſe, διότι τὸ ἄπειρόν ἐστι, ἵνα μὴ ἐλλείπῃ ἡ γ. ἡ ὑφ. altera, διότι τὸ ἄπειρόν ἐστι, ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ τῇ γενέσει τῇ ὑφισταμένῃ.

reſolvantur; id ex eo primum conjecit, quod ſemen, omnium animalium principium, humidum eſt; inde fit probabile, omnia ex humore naſci tanquam principio. Deinde, quia omnes ſtirpes humido aluntur, idque ſuæ fœcunditatis cauſſam habent, eoque deſtituta exareſcunt. Præterea quoniam ipſe Solis ſtellarumque ignis aquæ exhalationibus aluntur, ipſeque adeo mundus. Itaque etiam Homerus aquæ omnium rerum primordium tribuit, hoc verſu,

Oceanus cunctis præbet primordia rebus.

Anaximander, Mileſius et ipſe, principium rerum infinito tribuit, ex quo omnia fiant, et in quod omnia diſſolvantur: ideoque etiam naſci infinitos mundos, et interitu ſuo ad id redigi ex quo erant orti tradit: additque infinitum propterea eſſe, ne aliquando

376 γένεσις ἡ ὑφισταμένη. Ἁμαρτάνει δὲ οὗτος, μὴ λέγων τί ἐστι τὸ ἄπειρον, πότερον ἀήρ ἐστιν, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ ἄλλα τινὰ σώματα· ἁμαρτάνει οὖν, τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον ἀναιρῶν. Τὸ γὰρ ἄπειρον, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὕλη ἐστίν· οὐ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνέργεια, ἂν μὴ τὸ ποιοῦν ὑποκέηται.

Ἀναξιμένης δὲ ὁ Μιλήσιος, ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀέρα ἀπεφήνατο· ἐκ γὰρ τούτου τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς αὐτὸν πάλιν ἀναλύεσθαι, οἷον ἡ ψυχή, φησίν, ἡ ἡμετέρα, ἀὴρ οὖσα, συγκρατεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅλον τὸν κόσμον
B πνεῦμα καὶ ἀὴρ περιέχει· λέγεται δὲ συνωνύμως ἀὴρ καὶ πνεῦμα. Ἁμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος, ἐξ ἁπλοῦ καὶ μονοειδοῦς ἀέρος καὶ πνεύματος δοκῶν συνεστάναι τὰ ζῶα. Ἀδύνατον γὰρ ἀρχὴν μίαν τὴν ὕλην τῶν ὄντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, ὑποστῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸ ποιοῦν αἴτιον χρὴ ὑποτι-

A. 5. ἐνέργεια] ἐνεργείᾳ Euſeb. Xyl. Mez. probatur et Corſino. At proximum ὑποκέηται præferam Euſebiano ὑπόθηται.

ortus rerum, qui nunc eſt, deficiat. Peccat autem in eo, quod non exprimit quid ſit infinitum, aërne, an aqua, an terra, aut alia quædam corpora. In hoc etiam, quod materia exponenda effectricem cauſſam abolet: infinitum enim aliud nihil eſt, quam materia: quæ niſi efficiens cauſſa accedat, rem creare nullam poteſt.

Horum civis ANAXIMENES principium rerum pronunciavit eſſe aërem, ex quo omnia naſcantur, ſuoque in eum redeant interitu. *Ita, inquit, anima noſtra aër eſt, quæ nos temperat: totumque mundum ſpiritus et aër continent.* Eſt vero eadem ſignificatio nominum aëris et ſpiritus. Peccat autem hic quoque, ex ſimplici et unius formæ aëre ac ſpiritu putans conſtare animalia. Neque enim poteſt ſola materia, ut principium omnium rerum, ſubſiſtere, ex eaque naſci omnia, ſed et effectrix cauſſa ponenda

θέναι. Οἷον, οὐκ ἄργυρος ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔκπωμα γενέσθαι, ἂν μὴ καὶ τὸ ποιοῦν ᾖ, τουτέστιν ὁ ἀργυροκόπος· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ ξύλου καὶ τῆς ἄλλης ὕλης.

Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰς ὁμοιομερείας ἀπεφήνατο· ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ἀπορώτατον εἶναι, πῶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος δύναταί τι γίνεσθαι, ἢ φθείρεσθαι εἰς τὸ μὴ ὄν· τροφὴν γοῦν προσφερόμεθα ἁπλῆν καὶ μονοειδῆ, οἷον τὸν Δημήτρειον ἄρτον, τὸ ὕδωρ πίνοντες· καὶ ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς τρέφεται θρὶξ, φλὲψ, ἀρτηρία, νεῦρα, ὀστᾶ, καὶ τὰ λοιπὰ μόρια. Τούτων οὖν γινομένων ὁμολογητέον ἐστὶν ὅτι ἐν τῇ τροφῇ τῇ προσφερομένῃ πάντα ἐστὶ τὰ ὄντα, καὶ ἐκ τῶν ὄντων πάντα αὔξεται, καὶ ἐν ἐκείνῃ ἐστὶ τῇ τροφῇ μόρια αἵματος γεννητικὰ, καὶ νεύρων καὶ ὀστέων καὶ ἄλλων τῶν ἃ ἦν λόγῳ θεωρητὰ μόρια. C Οὐ γὰρ δεῖ πάντα ἐπὶ τὴν αἴσθησιν ἀνάγειν, ὅτι ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ ταῦτα κατασκευάζει, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐστὶ λόγῳ θεωρητὰ μόρια. Ἀπὸ τοῦ οὖν ὅμοια τὰ μέρη εἶναι ἐν τῇ D

eſt. Veluti, argentum non ſufficit ad poculi ortum, niſi etiam faber accedat argentarius, qui id conficiat: idem de ære, ligno, et alia quavis intellige materia.

Anaxagoras Clazomenius ſimilares partes principia rerum ſtatuit: nulla enim ei ratione explicari poſſe videbatur, qui ex eo quod non eſſet fieri aliquid, aut quod eſſet, in nihilum redigi poſſet. Sane cibum ſumimus ſimplicem atque uniformem, ut cum pane veſcimur, et aquam bibimus: illo tamen alimento nutritur crinis, vena, arteria, nervi, oſſa, omnes denique partes. Quæ cum fiant, fatendum eſt in alimento iſtas omnes naturas ineſſe, ſingulisque ſingula augeri, ineſſeque in eo particulas ſanguini gignendo aptas, itemque ſuas nervis et oſſibus aptas: quæ quidem particulæ mente cernantur. Non enim ad ſenſum omnia ſunt referenda, ut panis et aqua iſthæc conficiant: ſed in his ipſis inſunt particulæ mente intelligendæ; quas ſi-

τροφῇ τοῖς γεννωμένοις, ὁμοιομερείας αὐτὰς ἐκάλεσε, καὶ ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀπεφήνατο· καὶ τὰς μὲν ὁμοιομερείας, ὕλην, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον, τὸν Νοῦν τὸν τὰ πάντα διαταξάμενον. Ἄρχεται δὲ οὕτως, «Ὁμοῦ πάντα χρή-« ματα ἦν, Νοῦς δὲ αὐτὰ διῆρε καὶ διεκόσμησε» χρήματα λέγων τὰ πράγματα. Ἀποδεκτέος οὖν ἐστιν, ὅτι τῇ ὕλῃ τὸν τεχνίτην προσέζευξεν.

Ἀρχέλαος Ἀπολλοδώρου Ἀθηναῖος ἀέρα ἄπειρον καὶ τὴν περὶ αὐτὸν πυκνότητα καὶ μάνωσιν· τούτων δὲ τὸ μὲν, (εἶναι) πῦρ, τὸ δὲ, ὕδωρ.

E Οὗτοι μὲν οὖν ἐφεξῆς ἀλλήλοις ταῖς διαδοχαῖς γενόμενοι, τὴν λεχθεῖσαν Ἰωνικὴν συμπληροῦσι φιλοσοφίαν ἀπὸ Θάλητος.

Πάλιν δὲ ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς Πυθαγόρας Μνησάρχου

D. 6. διῆρε] Corrigendum, διήρει: vulgatum enim hoc ſenſu non eſt Græcum. Ionice Anaxagoras ſcripſiſſe videtur Ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν. Νόος δὲ αὐτὰ διήρεε καὶ διεκόσμεε. Ita Valckenar. Diatrib. Eurip. p. 40.

D. 6. χρήματα λέγων τὰ πράγματα] Omittunt Interpretes Bud. Xyl. Amiot. et præſtabat omittere quam cum Corſino vertere, *ea quæ facta ſunt Res appellans*. Auctor non rei ſententiam, ſed Græci nominis conſuetudinem notare voluit.

milares partes alimento inſitas ut inde naſcentibus ſint primordium, Homœomerias (quaſi ſimilarium ſemina partium) appellavit ille, et rerum principia eſſe dixit; ita quidem, ut materiæ locum obtineant. Efficientem enim quoque cauſſam, et quæ diſponeret univerſa, prodidit Mentem. Opus ſuum ſic orſus eſt, *Confuſa in unum erant omnia: Mens ea diviſit et in ordinem compoſuit.* Hic approbandus eſt qui materiæ artificem adjunxerit.

ARCHELAUS, Apollodori filius, Athenienſis aërem et infinitum, eique raritatem et denſationem additas, quorum hoc terra, illud ignis ſit, principia ponit.

Hi ſe deinceps ſubſecuti a Thalete Ionicam propagaverunt philoſophiæ ſectam.

Ab alio rurſum initio, PYTHAGORAS Mneſarchi filius Samius, is qui princeps Phi-

Σάμιος, ὁ πρῶτος φιλοσοφίαν τούτῳ τῷ ῥήματι προσαγορεύσας, ἀρχὰς τοὺς ἀριθμοὺς, καὶ τὰς συμμετρίας τὰς ἐν τούτοις, ἃς καὶ ἁρμονίας καλεῖ· τὰ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετα, στοιχεῖα, καλούμενα δὲ γεωμετρικά. Πάλιν δὲ τὴν μονάδα καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα ἐν ταῖς ἀρχαῖς· σπεύδει δὲ αὐτῷ τῶν ἀρχῶν ἡ μὲν ἐπὶ τὸ ποιητικὸν F αἴτιον καὶ εἰδικὸν, ὅπερ ἐστὶ νοῦς ὁ θεὸς, ἡ δὲ ἐπὶ τὸ παθητικόν τε καὶ ὑλικὸν, ὅπερ ἐστὶν ὁ ὁρατὸς κόσμος· εἶναι δὲ τὴν φύσιν τοῦ ἀριθμοῦ δεκάδα· μέχρι γὰρ τῶν δέκα πάντες Ἕλληνες, πάντες βάρβαροι ἀριθμοῦσιν, ἐφ' ἃ ἐλθόντες, πάλιν ἀναποδοῦσιν ἐπὶ τὴν μονάδα· καὶ τῶν δέκα πάλιν, φησὶν, ἡ δύναμίς ἐστιν ἐν τοῖς τέσσαρσι καὶ τῇ τετράδι· τὸ δὲ αἴτιον, εἴ τις ἀπὸ τῆς μονάδος ἀναποδῶν, κατὰ πρόσθεσιν τιθείη τοὺς ἀριθμοὺς, ἄχρι τῶν τεσσάρων προελθὼν ἐκπληρώσει τὸν δέκα ἀριθμὸν, ἐὰν δὲ ὑπερβάλληται τὸν τῆς τετράδος, καὶ τῶν δέκα ὑπερπαίσεται· οἷον, 877

F. 8. ἀναποδῶν] Malim abeſſet, ut ſententiæ repugnans. Formam quidem non mutem quod ex conjectura fecit editor Lipſ. unde, ut Plutarcheum ſcilicet, ſupra in Stobæum recepit ἀναποδίζωσι Cl. Heeren.

loſophiam hoc nomine appellavit, rerum principia cenſuit eſſe numeros, eorumque inter ſe ſive proportiones ſive concinnitates, et ex utriſque compoſita elementa, quæ geometrica dicuntur. Rurſus unitatem, et indefinitum binarium, in principiis ponit. Tendunt autem principia ejus, alterum ad effectricem cauſſam ac formantem, quæ eſt Deus, mens videlicet: alterum ad perpeſſionibus ſubjectam et materialem, quæ eſt mundus adſpectabilis. Porro docebat, naturam numeri eſſe denarium, nam ad decem uſque numerando progrediuntur omnes et Græci et barbari, atque hinc rurſus pedem ad unitatem referunt. Rurſum denarii numeri vis et natura in quaternione ineſt: nam ab unitate uſque ad quatuor incluſum colligendo numerorum ſummam conficies decem unitatum: unum quippe, duo, tria,

εἴ τις θείη ἕν, καὶ δύο προσθείη, καὶ τρία, καὶ τούτοις τέσσαρα, τὸν τῶν δέκα πληρώσει ἀριθμόν· ὥστε ὁ ἀριθμὸς κατὰ μὲν μονάδα ἐν τοῖς δέκα, κατὰ δὲ δύναμιν ἐν τοῖς τέσσαρσι. Διὸ καὶ ἐφθέγγοντο οἱ Πυθαγορικοὶ, ὡς μεγίστου ὅρκου ὄντος τῆς τετράδος,

> Οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν
> Παγὰν ἀενάου φύσεως ῥίζωμά τ' ἔχουσαν.

Καὶ ἡ ἡμετέρα ψυχὴ, φησὶν, ἐκ τετράδος σύγκειται· εἶναι γὰρ νοῦν, ἐπιστήμην, δόξαν, αἴσθησιν, ἐξ ὧν πᾶσα τέχνη καὶ ἐπιστήμη, καὶ αὐτοὶ λογικοί ἐσμεν. Νοῦς μὲν οὖν ἡ μο-
B νάς ἐστιν· ὁ γὰρ νοῦς κατὰ μονάδα θεωρεῖται, οἷον, πολλῶν ὄντων ἀνθρώπων, οἱ μὲν ἐπὶ μέρους εἰσὶν ἀναίσθητοι, ἀπερίληπτοι καὶ ἄπειροι, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἄνθρωπον ἕνα μόνον νοοῦμεν, ᾧ οὐδεὶς ἔτυχεν ὅμοιος· καὶ ἵππον ἕνα μόνον νοοῦμεν, οἱ δὲ ἐπὶ μέρους, εἰσὶν ἄπειροι. Τὰ γὰρ εἴδη

A. 8. ῥίζωμά τ'] Ita ſcribendum duxi, pro vulgato ῥιζώματ'.
B. 2. ἀναίσθητοι] Xyl. malit αἰσθητοί. Vulgatum recte tuetur Corſin.

et quatuor, omnia conjuncta ſummam decem conficiunt: ſi quatuor terminis amplius ſumas, etiam ſumma denarium excedet. Ergo numeri natura unitatum ratione in denario, facultatis ratione in quaternario invenitur. Itaque ſanctiſſimum jusjurandum Pythagorei quaternario ſunt complexi, quam tetractyn vocant:

> *Per tibi noſtræ animæ præbentem tetrada juro*
> *Naturæ fontemque et firmamenta perennis:*

Quin et animam noſtram Pythagorici aiunt quaternione conſtare: eſſe enim hæc quatuor, Mentem, Scientiam, Opinionem, Senſum: unde omnes artes ac ſcientiæ profectæ ſunt, ipſique ratione præditi propterea ſumus. Mens enim eſt unitas: quod Mens quæ percipit, unitatis in morem percipit. Exempli cauſſa, multi ſunt homines: horum unuſquiſque pro ſe percipitur ſenſu, numerus eodem definiri a nobis nequit. Unicam vero Mens hominis notionem concipit, quæ in ſingulis repræſentatur: idem de equo, et aliis intelligimus, quorum individua (ut Logici appellant)

ταῦτα πάντα καὶ γένη κατὰ μονάδας εἰσί· διὸ καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν τοῦτον ὅρον ἀποδιδόντες, λέγουσι, Ζῶον λογικὸν, ἢ Ζῶον χρεμετιστικὸν, ῥητέον. Διὰ τοῦτο οὖν νοῦς ἡ μονὰς, ᾧ ταῦτα νοοῦμεν, καὶ ἡ δυὰς δὲ ἡ ἀόριστος ἡ ἐπιστήμη εἰκότως· πᾶσα γὰρ ἀπόδειξις καὶ πᾶσα πίστις ἐπιστήμης, πρὸς δὲ καὶ πᾶς συλλογισμὸς ἔκ τινων ὁμολο- C
γουμένων τὸ ἀμφισβητούμενον συνάγει, καὶ ῥᾳδίως ἀποδείκνυται ἕτερον, ὧν ἡ ἐπιστήμη κατάληψίς ἐστι, διὸ εἴη ἂν δυάς· ἡ δὲ δόξα τριὰς, ἐκ καταλήψεώς ἐστιν εὐλόγως, ὅτι πολλῶν ἐστιν ἡ δόξα· ἡ δὲ τριὰς, πλῆθος, ὡς, τρισμάκαρες Δαναοί· διὰ τοῦτο οὐκ ἐγκρίνει τὴν τριάδα.

Ἡράκλειτος καὶ Ἵππασος ὁ Μεταποντῖνος, ἀρχὴν

B. 8. ῥητέον] Forte ponendum poſt Διὰ τοῦτο οὖν.
C. 4. ἐκ καταλήψεως] Ut nunc eſt, locum non habet. Xyl. vertit ac ſi legiſſet ἐκ καταλήψεως εὐλόγου: quod rei non ſatisfacit.
C. 6. οὐκ ἐγκρίνει] Mez. οὐκ ἐκκρίνει: Corſin. οὖν ἐγκρίνει: hoc malim. Deinceps multa excidiſſe, res ipſa loquitur, et Xyl. notavit poſitis aſteriſcis: pars quidem perditorum in finem capitis rejecta eſt, ἡ δὲ τούτων αἵρεσις —δυσαρεστήσας: quod et editor Lipſ. vidit, qui eadem illinc huc tranſtulit.

ſunt innumera. Formæ enim ſive ſpecies, itemque genera omnia, rationem habent unitatis: itaque ſingula eorum definientes, dicunt *animal ratione præditum*, *animal hinniens*. Hæc cauſſa eſt, cur Mens, quæ formas rerum percipit, unitatis afficiatur nomine. Sed et hoc conſentaneum eſt rationi, quod binarius, infinitatis ſocius, Scientiæ accommodatur. Omnis enim demonſtratio, omnis ratiocinatio quæ Scientiæ fidem parat, adeoque omnis in univerſum ratiocinatio, ex quibuſdam in confeſſo poſitis, id de quo diſceptabatur concludit, aliudque e præmiſſis colligit: quorum apprehenſio cum ſit ſcientiæ, eam binario æquum eſt comparari. Opinio autem ternarius eſt, perceptio ſcilicet probabilis, quæ multarum ſane eſt rerum: nam multitudinem ternarius notat, ut

O ter felices Danaos.

Itaque Pythagoras ternarium recipit. * *

HERACLITUS, et HIPPASUS Metapontinus, ignem omnium eſſe rerum principium

τῶν ὅλων τὸ πῦρ· ἐκ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς πῦρ πάντα τελευτᾶν λέγουσι· τούτου δὲ κατασβεννυμένου, κοσμοποιεῖσθαι τὰ πάντα. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ παχυμερέστατον αὐτοῦ εἰς αὑτὸ συστελλόμενον γῆν γίνεσθαι, ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ πυρὸς
D φύσει ὕδωρ ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιώμενον δὲ, ἀέρα γίνεσθαι· πάλιν δὲ τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ σώματα ὑπὸ πυρὸς ἀναλοῦσθαι ἐν τῇ ἐκπυρώσει· ἀρχὴν οὖν τὸ πῦρ, ὅτι ἐκ τούτου τὰ πάντα, τέλος δὲ, ὅτι καὶ εἰς τοῦτο ἀναλύεσθαι τὰ πάντα.

Ἐπίκουρος Νεοκλέους Ἀθηναῖος κατὰ Δημόκριτον φιλοσοφήσας, ἔφη τὰς ἀρχὰς τῶν ὄντων, σώματα λόγῳ θεωρητὰ, ἀμέτοχα κενοῦ, ἀγέννητα, ἀΐδια, ἄφθαρτα, οὔτε θραυσθῆναι δυνάμενα, οὔτε διαπλασμὸν ἐκ τῶν μερῶν λαβεῖν οὔτε ἀλλοιωθῆναι, εἶναι δὲ αὐτὰ λόγῳ θεωρητά,
E ταῦτα μέντοι κινεῖσθαι ἐν τῷ κενῷ καὶ διὰ τοῦ κενοῦ· εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κενὸν ἄπειρον, καὶ τὰ σώματα ἄπειρα·

perhibuerunt: omnia enim dicunt ex igne naſci et in ignem reſolvi, et ignis exſtinctione Univerſum hoc creatum eſſe. Primum enim craſſiſſimas ejus partes in ſeſe coëundo, terram conſtituiſſe: deinde vi ignis laxatam terram, aquam ediſſe: hanc exhalando aëri ortum præbuiſſe. Porro mundum et omnia corpora igni conſumtum iri in conflagratione Univerſi. Ita ignem principium eſſe ex quo exſiſtant omnia, et finem in quem omnia recidant.

Epicurus Neoclis filius Athenienſis, Democriti in Philoſophia Naturali ſectator, omnium rerum principia ſtatuit corpora mente percepta, expertia vacui, ſempiterna, interitus ſecura, et quæ confringi non poſſint, neque deformationem partium admittant, neque alterationem, et ſola mente cernantur, moveantur in vacuo et per inane: eſſe autem ipſum inane infinitum, et corpora infinita. Tria autem hæc accidere corporibus, figuram, magnitudinem, pon-

συμβεβηκέναι δὲ τοῖς σώμασι τρία ταῦτα, σχῆμα, μέγεθος, βάρος. Δημόκριτος μὲν γὰρ ἔλεγε δύο, μέγεθός τε καὶ σχῆμα· ὁ δ' Ἐπίκουρος τούτοις καὶ τρίτον τὸ βάρος ἐπέθηκεν· ἀνάγκη γάρ, φησί, κινεῖσθαι τὰ σώματα τῇ τοῦ βάρους πληγῇ· ἐπεὶ οὐ κινηθήσεται. Εἶναι δὲ τὰ σχήματα τῶν ἀτόμων περιληπτά, οὐκ ἄπειρα· μὴ γὰρ εἶναι μήτε ἀγκιστροειδῆ, μήτε τριαινοειδῆ, μήτε κρικοειδῆ, ταῦτα F γὰρ τὰ σχήματα, εὔθραυστά ἐστιν· αἱ δὲ ἄτομοι, ἀπαθεῖς, ἄθραυστοι, ἴδια δὲ ἔχειν σχήματα λόγῳ θεωρητά. Καὶ εἴρηται ἄτομος, οὐχ ὅτι ἐστὶν ἐλαχίστη, ἀλλ' ὅτι οὐ δύναται τμηθῆναι, ἀπαθὴς οὖσα καὶ ἀμέτοχος κενοῦ· ὥστε ἐὰν εἴπῃ ἄτομον, ἄθραυστον λέγει καὶ ἀπαθῆ, ἀμέτοχον κενοῦ. Ὅτι δὲ ἔστιν ἄτομος, σαφές· καὶ γὰρ ἔστι στοιχεῖα ἀεὶ ὄντα, καὶ ζῶα κενά, καὶ ἡ μονάς.

Ἐμπεδοκλῆς Μέτωνος Ἀκραγαντῖνος τέτταρα μὲν 878
λέγει στοιχεῖα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, γῆν· δύο δὲ ἀρχάς

F. 7. ζῶα κενὰ] Hoc, ut in reliquis acquieſcamus, probari nequit. Forte nonnulla omiſſa ſunt a compilatore. Vetus labes, antiquior Euſebio, qui eandem habet lectionem. Nec ipſe habeo quod reponam : nec ex multis hominum doctorum conjecturis ulla ſatisfacit : niſi quod minus, quam ceteræ, diſplicet σώματα ἄκενα.

dus: quorum hoc tertium duobus, quæ Democritus perhibuerat, ab Epicuro eſt adjectum: quod hic motum corporum fore nullum ſentiebat, niſi gravitate perculſa moverentur. Figuras atomorum eſſe comprehenſibiles, non infinitas : neque eſſe vel uncinatas, vel tridentes, vel armillares, quæ figuræ ſint colliſioni obnoxiæ: cum atomi ſint perpeſſionis ac contritionis exſortes. Dictam *atomum*, non quod ſit minimum, ſed quod ſecari non poſſit, aut conteri, ſitque immunis a perpeſſionibus et inanis expers. Eſſe autem atomum, liquere: eſſe enim elementa ſemper durantia, et animalia inania, et unitatem.

Empedocles Metonis filius Agrigentinus, quatuor dicit elementa, ignem, aërem, aquam, terram: duo autem

δυνάμεις, φιλίαν τε καὶ νεῖκος· ὧν ἡ μέν ἐστιν ἑνωτική, τὸ δέ, διαιρετικόν· φησὶ δὲ οὕτως,

> Τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε·
> Ζεὺς ἀργὴς, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεὺς,
> Νῆστις θ' ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

Δία μὲν γὰρ λέγει τὴν ζέσιν καὶ τὸν αἰθέρα· Ἥρην τε φερέσβιον, τὸν ἀέρα· τὴν δὲ γῆν, τὸν Ἀϊδωνέα· Νῆστιν δὲ καὶ κρούνωμα βρότειον, οἱονεὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὕδωρ.

B Σωκράτης Σωφρονίσκου Ἀθηναῖος, καὶ Πλάτων Ἀρίστωνος Ἀθηναῖος· αἱ γὰρ αὐταὶ περὶ παντὸς ἑκατέρου δόξαι· τρεῖς ἀρχὰς, τὸν θεὸν, τὴν ὕλην, τὴν ἰδέαν· ἔστι δὲ ὁ θεὸς ὁ νοῦς, ὕλη δὲ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσει καὶ φθορᾷ, ἰδέα δὲ οὐσία ἀσώματος ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ θεὸς, νοῦς ἐστι τοῦ κόσμου.

Ἀριστοτέλης δὲ Νικομάχου Σπαγειρίτης, ἀρχὰς μὲν

A. 6. ἀργὴς] Hæc, niſi Empedoclis, certe Pſeudo Plutarchi eſt manus. Nam ex hoc Stobæus Ecl. Phyſ. p. 25. ita retulit: et conſentiunt alii veterum, cum Sextus Emp. Adv. Phyſ. I, 362, tum quos ibi memoravit Fabric. Et vulgatum αἰθὴρ ineptum eſt hoc loco.

principia, Amicitiam et Diſcordiam, quorum hoc uniat res, alterum diſcernat. Sic autem ait,

> *Radices primum rerum tibi quatuor edam.*
> *Juppiter ætbereus, Juno vitalis, ad bos Dis,*
> *Et Neſtis lacrymis humanos quæ rigat alveos.*

Jovis enim nomine ignem intelligit atque ætherem, Junonis vitalis aërem, Plutonis terram, Neſtis et humanorum alveorum, ſemen et aquam.

Socrates Sophroniſci filius Athenienſis, et Plato Ariſtonis filius civis ejus, (ambo enim idem de Univerſo ſenſerunt) tria ſtatuunt principia, Deum, Materiam, Ideam. Mens eſt, quod Deum nominant: Materia primum rebus orientibus et intereuntibus ſubjectum: Idea, natura corporis expers, in conceptis Mentis et imaginationibus Dei: Deus autem Mens eſt mundi.

Aristoteles Nicomachi filius domo Stagirita, principia

ἐντελέχειαν, ἤτοι εἶδος, ὕλην, στέρησιν· στοιχεῖα δὲ τέτταρα, πέμπτον δέ τι σῶμα αἰθέριον ἀμετάβλητον.

Ζήνων Μνασέου Κιτιεὺς, ἀρχὰς μὲν τὸν θεὸν, καὶ τὴν ὕλην, ὧν ὁ μέν ἐστι τοῦ ποιεῖν αἴτιος, ἡ δὲ τοῦ πάσχειν, C
στοιχεῖα δὲ τέτταρα.

Ἡ δὲ τούτων αἵρεσις Ἰταλικὴ προσηγορεύθη, διὰ τὸ τὸν Πυθαγόραν ἐν Ἰταλίᾳ σχολάσαι, μετέστη γὰρ ἀπὸ Σάμου τῆς πατρίδος, τῇ Πολυκράτους τυραννίδι δυσαρεστήσας.

δ΄.

Πῶς συνέστηκεν ὁ κόσμος.

Ὁ τοίνυν κόσμος συνέστη περικεκλασμένῳ σχήματι ἐσχηματισμένος τὸν τρόπον τοῦτον. Τῶν ἀτόμων σωμάτων ἀπρονόητον καὶ τυχαίαν ἐχόντων τὴν κίνησιν, συνεχῶς τε καὶ τάχιστα κινουμένων εἰς τὸ αὐτὸ, πολλὰ σώματα συνη- D
θροίσθη, καὶ διὰ τοῦτο ποικιλίαν ἔχοντα καὶ σχημάτων καὶ μεγεθῶν. Ἀθροιζομένων δ' ἐν ταυτῷ τούτων, τὰ μὲν ὅσα μείζονα ἦν καὶ βαρύτατα, πάντως ὑπεκάθιζεν· ὅσα

deſignavit, Formam quam *entelecheiam* dixit, Materiam, Privationem, Elementa quatuor: quintum, corpus quoddam æthereum immutabile.

Zeno Mnaſeæ filius patria Citienſis, Deum efficiendi, Materiam perpetiendi principium poſuit: tum elementa quatuor.

Horum ſecta Italica dicitur, a Pythagora, qui e Samo ob Polycratis tyrannidem ſibi diſplicentem in Italiam commigravit, ibique ſcholam aperuit.

IV.

Quomodo coaluerit mundus.

Mundus undequaque confracta forma concrevit, hoc modo. Cum inſectilia corpuſcula (ſic nunc atomos voco) fortuito moverentur, nulla motum gubernante providentia, continenterque et celerrime agitarentur; multa in unum collecta ſunt corpora, ob eamque cauſſam magna iis fuit et figurarum et quantitatis varietas. Sic illis coactis, quæ majora erant et graviſſima, utique ſubſederunt: quæ mi-

δὲ μακρὰ καὶ περιφερῆ καὶ λεῖα καὶ εὐόλισθα, ταῦτα καὶ ἐξεθλίβετο κατὰ τὴν τῶν σωμάτων σύνοδον, εἴς τε τὸ μετέωρον ἀνεφέρετο. Ὡς δ' οὖν ἐξέλιπε μὲν ἡ πληκτικὴ δύναμις μετεωρίζουσα, οὐκέτι δὲ ἦγεν ἡ πληγὴ πρὸς τὸ μετέωρον, ἐκωλύετο δὲ ταῦτα κάτω φέρεσθαι, ἐπιέζετο πρὸς τοὺς
E τόπους τοὺς δυναμένους δέξασθαι· οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ πέριξ, καὶ πρὸς τούτοις τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων περιεκλᾶτο, περιπλεκόμενα δὲ ἀλλήλοις κατὰ τὴν περίκλασιν τὸν οὐρανὸν ἐγέννησαν· τῆς δ' αὐτῆς ἐχόμεναι φύσεως αἱ ἄτομοι ποικίλαι οὖσαι, καθὼς εἴρηται, πρὸς τὸ μετέωρον ἐξωθούμεναι, τὴν τῶν ἀστέρων φύσιν ἀπετέλουν· τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀναθυμιωμένων σωμάτων ἔπληττε τὸν ἀέρα, καὶ τοῦτον ἐξέθλιβε· πνευματούμενος δὲ οὗτος κατὰ τὴν κίνησιν, καὶ συμπεριλαμβάνων τὰ ἄστρα, συμπεριῆγε ταῦτα, καὶ
F τὴν νῦν περιφορὰν αὐτῶν μετέωρον ἐφύλαττε. Κἄπειτα ἐκ μὲν τῶν ὑποκαθιζόντων ἐγεννήθη ἡ γῆ, ἐκ δὲ τῶν

D. 7. Ὡς δ' ἂν ἐξέλιπε—πρὸς τὸ μετέωρον] Horum alterutrum ſatis erat. Eandem tamen lectionem ſervavit Euſeb. P. E. XV, 32.

E. 7. ἀναθυμιωμένων] Sic et Euſeb. Attamen excidiſſe quid videtur: nec ſatisfacit editoris Lipſ. ἀναθουμένων: ut conjectura ſpecioſum, non item pro ſcriptura recipi debebat.

nora, rotunda, lævia, ac lubrica fuere, eliſa in concurſu corporum, in ſublime ſubvecta ſunt. Poſtquam elanguit vis impellens, atque in ſublime protrudens, reliqua, cum surſum efferri deſiiſſent, neque deorſum ferri quirent, compulſa ſunt ad loca recipiendo apta, nimirum ea quæ ſunt in ambitu; ad hæc multitudo corporum reflexa eſt: cumque inter ſe cohæreſcerent inter reflectendum, cœlum genuerunt. Atomi autem eandem appetentes naturam, ac variæ, ſicut dictum eſt, compulſæ in ſublime aſtra confecerunt. Jam multitudo corporum exhalando ſurſum elatorum aërem percuſſit, eoque eliſo, cum is motu in ventum eſſet redactus, complexus aſtra ſecum circumduxit, et eam ſublimium corporum circumagitationem, quæ adhuc durat, effecit: deinde ex corporibus ſubſidentibus terra ex-

μετεωριζομένων οὐρανὸς, πῦρ, ἀήρ. Πολλῆς δὲ ὕλης ἔτι περιειλημμένης ἐν τῇ γῇ, πυκνουμένης τε ταύτης κατὰ τὰς ἀπὸ τῶν πνευμάτων πληγὰς, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἀστέρων αὔρας, προσεθλίβετο πᾶς ὁ μικρομερὴς σχηματισμὸς ταύτης, καὶ τὴν ὑγρὰν φύσιν ἐγέννα· ῥευστικῶς δὲ αὕτη διακειμένη κατεφέρετο πρὸς τοὺς κοίλους τόπους καὶ δυναμένους χωρῆσαί τε καὶ στέξαι, ἢ καθ᾽ αὑτὸ τὸ ὕδωρ ὑποστὰν, ἐκοίλανε τοὺς ὑποκειμένους τόπους. Τὰ μὲν οὖν κυριώτατα μέρη τοῦ κόσμου τὸν τρόπον τοῦτον ἐγεννήθη.

ε΄.

Εἰ ἓν τὸ πᾶν. 879

Οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἕνα κόσμον ἀπεφήναντο, ὃν δὴ καὶ τὸ πᾶν ἔφασαν εἶναι καὶ τὸ σωματικόν.

Ἐμπεδοκλῆς δὲ, κόσμον μὲν ἕνα, οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλὰ ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ἀργὴν ὕλην.

A. 6. ἀργὴν ὕλην] Sic E. M. Pol. Jannot. Mez. proxime ad Ald. Baſ. et Coll. Nov. ἀρχὴν ὕλην. Galen. VII. Stob. Phyſ. p. 52. ὕλην. Euſeb. Venet. Voſſ. ἀργὴν εἶναι τὴν ὕλην. Deterius reliquis Steph. ἀρχὴν εἶναι.

ſtitit, ex ſubvectis in altum, effecta ſunt cœlum, ignis, aër. Cum autem multum materiæ etiamnum in terra eſſet comprehenſum, et ictibus ventorum condenſaretur, auriſque ab aſtris venientibus, omnis terræ figura exiguis conſtans partibus compreſſa fuit, humidamque produxit naturam. Hæc cum eſſet fluida, in cava defluxit et capacia ob ſoliditatem: aut ipſa per ſe aqua conſiſtens, ſubjecta loca excavavit. Hoc modo principes mundi partes ortæ ſunt.

V.

An unicus ſit Mundus.

Stoici unum Mundum eſſe pronunciaverunt, quem et *univerſum* appellant et *corporeum*.

Empedocles unum quidem Mundum, ſed hunc non eſſe idem cum Univerſo, verum exiguam Univerſi partem: reliquum eſſe otioſam materiam.

Πλάτων δὲ τεκμαίρεται τὸ δοκοῦν, ὅτι εἷς κόσμος, καὶ ἓν τὸ πᾶν, ἐκ τριῶν· ἐκ τοῦ μὴ εἶναι τέλειον, ἐὰν μὴ πάντα περιέχῃ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι ὅμοιον τῷ παραδείγματι, ἐὰν μὴ μονογενὴς ᾖ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι αὐτὸν ἄφθαρτον, ἐὰν ᾖ τι ἐξωτέρω αὐτοῦ. Πρὸς δὴ
B τὸν Πλάτωνα ῥητέον, ὅτι οὐ τέλειος ὁ κόσμος· οὐδὲ γὰρ πάντα περιέχει· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἔστι τέλειος, ἀλλ᾽ οὐ πάντα περιέχει· καὶ πολλὰ παραδείγματά ἐστιν, ὥσπερ ἐπ᾽ ἀνδριάντων καὶ οἰκιῶν καὶ ζωγραφιῶν· πῶς δὲ τέλειος, εἴπερ ἔξωθέν τι αὐτοῦ περιδινεῖσθαι δύναται; ἄφθαρτος δὲ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ δύναται τοῦτ᾽ εἶναι, γεννητὸς ὤν.

Μητρόδωρος δέ φησιν ἄτοπον εἶναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα στάχυν γεννηθῆναι, καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ. Ὅτι δὲ ἄπειρος κατὰ τὸ πλῆθος, δῆλον ἐκ τοῦ ἄπειρα τὰ

A. 7. τὸ δοκοῦν] Sic et Euſeb. Nihilominus vitium ſubeſſe videtur. Bud. vertit *ut videtur*: nec aliter ex recto uſu accipi poteſt: at huic loco non congruit.

B. 1. ὅτι οὐ τέλειος—περιέχει] Sententia poſtulat, ὅτι οὐδ᾽, εἰ τέλειος ὁ κόσμος, πάντα περιέχει.

Plato unum eſſe Mundum, et unum Univerſum, ex tribus argumentis conjicit Plato: quod perfectus non eſſet, ſi non contineret omnia: quod non ſimilis exemplari, ſi non unigenitus: quod non in ſempiternum duraturus, ſi quid extra ipſum exſtaret. Platoni vero objici poteſt, mundum eſſe perfectum, neque omnia tamen complecti: nam homo quoque perfectus eſt, neque tamen omnia continet: et multa ejus rei exempla ſuppeditant ſtatuæ, domus, picturæ. Qui autem perfectus ſit, extra quem aliquid circumagitari poteſt? Interitui autem neque non eſt, neque poteſt non eſſe obnoxius, cum ſit ortus.

Metrodorus abſurdum eſſe ait in magno agro unicam naſci ſpicam, et in infinito unicum mundum exſtitiſſe, perinde abſurdum. Eſſe autem infinitos numero mundos inde conſtare, quod infinitæ ſunt

αἴτια εἶναι· εἰ γὰρ ὁ μὲν κόσμος πεπερασμένος, τὰ δὲ αἴτια πάντα ἄπειρα, ἐξ ὧν ὅδε ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι· ὅπου γὰρ τὰ πάντα γέγονεν C
αἴτια, ἐκεῖ καὶ τὰ ἀποτελέσματα· αἴτια δὲ, ἤτοι αἱ ἄτομοι, ἢ τὰ στοιχεῖα.

ϛʹ.

Πόθεν ἔννοιαν ἔσχον θεοῦ ἄνθρωποι.

Ὁρίζονται δὲ τὴν τοῦ θεοῦ οὐσίαν οἱ Στωϊκοὶ οὕτω, πνεῦμα νοερὸν καὶ πυρῶδες οὐκ ἔχον μὲν μορφὴν, μεταβάλλον δὲ εἰς ἃ βούλεται, καὶ συνεξομοιούμενον πᾶσιν. Ἔσχον δὲ ἔννοιαν τούτου πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ κάλλους τῶν ἐμφαινομένων προσλαμβάνοντες· οὐδὲν γὰρ τῶν καλῶν εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε γίνεται, ἀλλὰ μετά τινος τέχνης δημιουργούσης. Καλὸς δὲ ὁ κόσμος· δῆλον δὲ ἐκ τοῦ D
σχήματος, καὶ τοῦ χρώματος, καὶ τοῦ μεγέθους, καὶ τῆς περὶ τὸν κόσμον τῶν ἀστέρων ποικιλίας. Σφαιροειδὴς δὲ ὁ κόσμος· ὃ πάντων τῶν σχημάτων πρωτεύει· μόνον

C. 1. ὅπου γὰρ τὰ πάντα] Mez. Reiſk. ὅπου γὰρ τὰ ἄπειρα, quod melius cum ſententia loci congruit, quam vulgatum.

cauſſæ. Nam ſi finitus eſſet mundus, cauſſæ autem infinitæ ex quibus hic mundus conſtat, neceſſe eſt infinitos eſſe. Ubi enim omnes adſunt cauſſæ, ibi neceſſe eſt etiam effectus eſſe: cauſſæ autem ſunt vel atomi, vel elementa.

VI.

Unde Dei notitiam homines habuerint.

Dei naturam Stoici definiunt ſpiritum intelligentia præditum, igneum, formæ expertem, et in quam velit ſpeciem ſe mutantem, ac rebus quibuſvis aſſimilantem. Notionem Dei ſuggeſſit primum conſpecta eorum quæ in Mundo inſunt pulchritudo: nihil enim pulchri temere et fortuito naſcitur, ſed ab arte aliqua efficitur. Mundum pulchrum eſſe, figura, color, magnitudo, et aſtrorum varietas arguunt. Globi forma eſt mundo, omnium facile præſtantiſſima, quod ſola omnibus

γὰρ τοῦτο τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ὁμοιοῦται· περιφερὴς δ' ὢν, ἔχει τὰ μέρη περιφερῆ· διὰ τοῦτο γὰρ, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ ἱερώτατον συνέστηκε νοῦς. Καὶ τὸ χρῶμα δὲ καλόν· κυανώσει γὰρ κέχρωσται, ὃ πορφύρας μέν ἐστι μελάντερον, στίλβουσαν δὲ ἔχει τὴν ποιότητα· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τῷ τῆς χροιᾶς συντόνῳ διακόπτων τηλικαύτην τοῦ ἀέρος ἀπόστασιν, ἐκ
E τοσούτων διαστημάτων θεωρεῖται. Καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους καλός· πάντων γὰρ τῶν ὁμογενῶν τὸ περιέχον, καλὸν, ὡς ζῶον καὶ δένδρον. Ἐπιτελεῖ τὸ κάλλος τοῦ κόσμου καὶ τὰ φαινόμενα· ὁ μὲν γὰρ λοξὸς κύκλος ἐν οὐρανῷ διαφόροις εἰδώλοις πεποίκιλται.

Τῷ ἔνι καρκίνος ἐστὶ, λέων δ' ἐπὶ τῷ, μετὰ δ' αὐτὸν
Παρθένος, ἠδ' ἐπὶ αἱ χηλαί, καὶ σκορπίος αὐτός·
Τοξευτής τε καὶ αἰγόκερως· ἐπὶ δ' αἰγοκερῆϊ,
Ὑδροχόος, δύο δ' αὐτὸν ἐπ' ἰχθύες ἀστερόεντες·
Τοὺς δὲ μέτα κριὸς, ταῦρος δ' ἐπὶ τῷ, δίδυμοί τε·

F μυρία δ' ἄλλα καθ' ὁμοίας τοῦ κόσμου παραλλάσεις πε-

ſuis partibus eſt ſimilis: cumque rotundus ſit, partes quoque habet rotundas: ideoque ſecundum Platonem mens, res diviniſſima, in capite ſedem habet. Color quoque cœli pulcher eſt: nam cœruleum purpura nigrius eſt, et fulget: atque ob fulgorem et vehementiam color hic tantum aëris intervallum penetrans tam procul diſſitum nobis cœlum dat conſpiciendum. Pulchritudinem etiam magnitudo ei conciliat. Nam in quovis genere id quod reliqua continet, pulchrum eſt, ut homo et arbor. Ea quoque ad pulchritudinem mundi faciunt, quæ nobis apparent. Obliquus enim in cœlo circulus, quem Zodiacum ſeu ſigniferum appellant, diverſis eſt ſimulacris diſtinctus.

Cancer ineſt illi, poſt hunc leo, virgo deinde,
Chelæ, ſcorpius, arcitenens, capricornus, aquai
Poſt illos fuſor, nitidi duo ſidera piſces,
Mox aries, taurus ſequitur, fraterque gemelli.

Innumera autem alia ſimiles reflectiones in mundo effece-

πόηκεν. Ὅθεν καὶ Εὐριπίδης φησί,

——— τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ σέλας
Χρόνου, καλὸν ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ.

Ἐλάβομεν δὲ ἐκ τούτου ἔννοιαν θεοῦ· ἀεὶ. τέ γὰρ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἄστρων τὴν ὑπόγειον φορὰν ἐνεχθέντα, ὅμοια μὲν ἀνατέλλει τοῖς χρώμασιν, ἴσα δὲ τοῖς μεγέθεσι καὶ κατὰ τόπους καὶ κατὰ χρόνους τοὺς αὐτούς. Διόπερ οἱ τὸν περὶ τῶν θεῶν παραδόντες σεβασμὸν, διὰ τριῶν ἡμῖν ἐξέθηκαν εἰδῶν, πρῶτον μὲν τοῦ φυσικοῦ, δεύτερον δὲ τοῦ μυθικοῦ, τρίτον δὲ τοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐκ 88
τῶν νόμων εἰληφότος, διοικεῖσθαι· διδάσκεται δὲ τὸ μὲν φυσικὸν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, τὸ δὲ μυθικὸν ὑπὸ τῶν ποιητῶν, τὸ δὲ νομικὸν ἐφ' ἑκάστης ἀεὶ πόλεως συνίσταται. Διαιρεῖται μὲν δὴ πᾶσα διδαχὴ εἰς εἴδη ἑπτά. Καὶ πρῶτον μὲν, τὸ ἐκ τῶν φαινομένων καὶ μετεώρων· θεοῦ γὰρ ἔννοιαν ἔσχον ἀπὸ τῶν φαινομένων ἀστέρων, ὁρῶντες

F. 4. Χρόνου] Sextus Emp. Adv. Math. IX.—τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ δέμας Χρόνου—. Mez. Χορόν. Colleg. Nov. Θρόνου.
F. 9. οἱ τὸν περὶ] Sic E. Venet. Voſſ. Moſc. T. V. Vulgo, οἱ περί.
A. 2. διοικεῖσθαι] Hoc ita ſtare nequit. Aut excidit quid; ut integra oratio fuerit—εἰληφότος, οἷς εἰώθαμεν διοικεῖσθαι. Aut ortum ex διοικεῖται, varia lectione proximi διδάσκεται. Interea commate et vertendo ad διὰ retuli.

runt. Unde et Euripides,

Cœli renidens pulcbris ſideribus jubar,
Varium ſapientis opus artificis.

Id quoque nos ad Dei cognitionem deduxit, quod cum Sol, Luna, et reliquæ ſtellæ infra terram deferuntur, eadem rurſus magnitudine, colore, locis, temporibuſque iiſdem oriuntur. Itaque ii qui cultum Deorum nobis tradiderunt, expoſuerunt nobis, eum adminiſtrari tribus formis, naturali, fabuloſa, teſtimonio legum: naturalem philoſophi, fabuloſam poëtæ docent, leges ſuas ſingulæ habent civitates. Tota doctrina in ſeptem tribuitur partes. Prima eſt eorum quæ in cœlo et ſublimi fiunt obſervatio: homines enim cœperunt Deum agnoſcere, cum viderent ſtellas tantam concinnitatem

τούτους μεγάλης συμφωνίας ὄντας αἰτίους, καὶ τεταγμένας
ἡμέραν τε καὶ νύκτα, χειμῶνά τε καὶ θέρος, ἀνατολάς
τε καὶ δυσμάς· καὶ τὰ ὑπὸ τῆς γῆς ζωογονούμενα
B καὶ καρπογονούμενα· διὸ πατὴρ μὲν ἔδοξεν αὐτοῖς ὁ οὐ-
ρανὸς ὑπάρχειν, μήτηρ δὲ ἡ γῆ· τούτων δὲ ὁ μὲν
οὐρανός, πατήρ, διὰ τὸ τὰς τῶν ὑδάτων ἐκχύσεις,
σπερμάτων ἔχειν τάξιν, ἡ δὲ γῆ μήτηρ, διὰ τὸ δέ-
χεσθαι ταῦτα καὶ τίκτειν· βλέποντες δὲ ἀεὶ τοὺς ἀστέρας
θέοντας, αἰτίους τε τοῦ θεωρεῖν ἡμᾶς ἥλιον τε καὶ σελήνην,
θεοὺς προσηγόρευσαν. Εἰς δεύτερον δὲ καὶ τρίτον τόπον
τοὺς θεοὺς διεῖλον, εἴς τε τὸ βλάπτον καὶ τὸ ὠφελοῦν· καὶ
τοὺς μὲν ὠφελοῦντας, Δία, Ἥραν, Ἑρμῆν, Δήμητραν·
τοὺς δὲ βλάπτοντας Ποινάς, Ἐριννύας, Ἄρην, τούτους
C ἀφοσιούμενοι χαλεποὺς ὄντας καὶ βιαίους. Τέταρτον καὶ
πέμπτον προστεθείκασι τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς πά-
θεσι, καθάπερ Ἔρωτα, Ἀφροδίτην, Πόθον· πραγμά-
των δέ, Ἐλπίδα, Δίκην, Εὐνομίαν. Ἕκτον δὲ τόπον
προσέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεπλασμένον· Ἡσίοδος

efficere, ac dies noctesque, æſtate et hyeme ſuos ſervare ſtatos ortus atque obitus: indeque terram animantia et fructus proferre. Itaque pro patre cœlum, pro matre terram acceperunt: patrem illum, quod aquam inſtar ſeminis effunderet, matrem hanc quod conciperet et pareret. Cumque viderent ſtellas perpetuo moveri, et in cauſſa nobis eſſe, ut Solem et Lunam contemplaremur, Deorum iis nomen fecerunt a curſu ductum. Secundo et tertio loco Deos diſtinxerunt in utiles, Jovem ſcilicet, Junonem, Mercurium, Cererem: et damnoſos, Diras, Furias, Martem, quos ut violentos et ſævos placant ſacris atque avertunt. Quartum et quintum locum rebus et motibus animi adſignaverunt, ut Amori, Veneri, Deſiderio, et de rebus Spei, Juſtitiæ, Æquitati. Sextum locum figmenta poëta-

γὰρ βουλόμενος τοῖς γεννητοῖς θεοῖς πατέρας συστῆσαι, εἰσήγαγε τούτους αὐτὸς γεννήτορας,

Κοῖόν τε, Κρεῖόν θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε·

διὸ τοῦτο καὶ μυθικὸν κέκληται. Ἕβδομον δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι, τὸ διὰ τὰς εἰς τὸν κοινὸν βίον εὐεργεσίας ἐκτετιμημένον, ἀνθρωπίνως δὲ γεννηθέντας, ὡς Ἡρακλέα, ὡς Διοσκούρους, ὡς Διόνυσον. Ἀνθρωποειδεῖς δ' αὐτοὺς ἔ- D
φασαν εἶναι, διότι τῶν μὲν ἁπάντων τὸ θεῖον κυριώτατον, τῶν δὲ ζώων ἄνθρωπος κάλλιστον, καὶ κεκοσμημένον ἀρετῇ διαφόρως κατὰ τὴν τοῦ νοῦ σύστασιν, τὸ κράτιστον· τοῖς οὖν ἀριστεύουσι τὸ κράτιστον ὁμοίως καὶ καλῶς ἔχειν διενοήθησαν.

C. 6. *πατέρας—αὐτὸς*] Primum ſumſi ex Moſc. pro *πατέρα*. Mox legendum *τούτους αὐτοῖς*, quo tendere videtur lectio codicis M. *τοιούτους αὐτός*.

D. 3. *καὶ κεκοσμημένον—διενοήθησαν*] *καὶ* additum ex Moſc. *καλῶς*, pro vulgata *κακῶς*, eſt ex Voſſ. Colleg. Nov. Moſc. P. T. V. Ultimum *καὶ*, ante *καλῶς*, ſi deleas, probabilis erit locus, nec tam emendationem requiret quam interpretationem: idcirco in Verſione a nobis expreſſam.

rum occupaverunt. Heſiodus enim cum genitis Diis vellet patres dare, hos Deorum genitores protulit,

Cœumque, Induperantem, Hyperionaque, Iapetumque,

itaque hic locus fabuloſus dicitur. Septimus iis eſt tributus, qui ob beneficia in uſum communis vitæ collata honoribus divinis ſunt affecti, humano nati more, ut Hercules, Caſtor et Pollux, Bacchus. Formam humanam Diis adſcripſerunt, quia omnium rerum principatus eſt penes Numen: omnium autem animalium pulcherrimum eſt homo, et præſtantiſſimum idem, quippe eximie ornatum virtute propter Mentis dotem. Itaque cenſuerunt, ſimiliter Deos, ut principes virtute, decere præſtantiſſimam formam, id eſt humanam.

ζ΄.

Τίς ἐστιν ὁ θεός.

Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων, καθάπερ Διαγόρας ὁ Μήλιος, καὶ Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖος, καὶ Εὐήμερος ὁ Τεγεάτης, καθόλου φασὶ, μὴ εἶναι θεούς· τὸν δὲ Εὐήμερον καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος αἰνίττεται ἐν τοῖς Ἰάμβοις, γράφων,

E Εἰς τὸ πρὸ τείχευς ἱερὸν ἁλέες δεῦτε,
Οὗ τὸν πάλαι χάλκειον ὁ πλάσας Ζᾶνα
Γέρων ἀλαζὼν ἄδικα βιβλία ψύχει.

Ταῦτ' ἐστὶ τὰ περὶ τοῦ μὴ εἶναι θεούς. Καὶ Εὐριπίδης ὁ τραγῳδοποιὸς ἀποκαλύψασθαι μὲν οὐκ ἠθέλησε, δεδοικὼς τὸν Ἄρειον πάγον· ἐνέφηνε δὲ τοῦτον τὸν τρόπον· τὸν γὰρ Σίσυφον εἰσήγαγε προστάτην ταύτης τῆς δόξης, καὶ συνηγόρευσεν αὐτοῦ ταύτῃ τῇ γνώμῃ·

D. 9. Μήλιος] Sic Baſ. Xyl. Amiot. Schott. et res ipſa poſtulat. Vulgo omnes alii et Euſeb. adeo P. E. XIV, 16, Μιλήσιος: idemque mendum in Theodoreto De Curand. Gr. III. p. 506. C.

E. 1. Εἰς τὸ πρὸ—ψύχει] Bentleius ad Callimach. T. I. p. 458, χάλκειον mutat in Παγχαῖον, et ψύχει in ψήχει. Probabiliter ſane: nec tamen contra librorum auctoritatem recipere auſus ſum.

VII.

Quid ſit Deus.

Philoſophorum quidam, ut Diagoras Melius, et Theodorus Cyrenæus, et Euemerus Tegeata, omnino negaverunt eſſe Deos: et Euemerum etiam Callimachus Cyrenæus ſignificavit, in Iambis ſcribens,

Venite frequentes ante muros in fanum,
Ubi qui vetuſtum ex ære Tonantem formavit
Senex loquax cum libris impiis friget.

hos dicit libros, in quibus Euemerus docet, non eſſe Deos. Et Euripides tragicus poëta aperte quidem profiteri hanc ſententiam non eſt auſus, metuens Areopagiticum judicium: indicavit tamen hac ratione: Siſyphum introduxit, qui eam proferret ipſeque ei patrocinatus eſt,

Ἦν γὰρ χρόνος (φησὶν) ὅτ' ἄτακτος ἦν ἀνθρώπων βίος,
Καὶ θηριώδης, ἰσχύος θ' ὑπηρέτης·

« ἔπειτα φησὶ τὴν ἀνομίαν λυθῆναι νόμων εἰσαγωγῇ· F
« ἐπεὶ γὰρ ὁ νόμος τὰ φανερὰ τῶν ἀδικημάτων εἴργειν
« ἐδύνατο, κρύφα τε ἠδίκουν πολλοὶ, τότε τις σοφὸς
« ἀνὴρ ἐπέστησεν ὡς δεῖ ἀεὶ ψευδεῖ λόγῳ τυφλῶσαι τὴν
« ἀλήθειαν, καὶ πεῖσαι τοὺς ἀνθρώπους,

« Ὡς ἔστι δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ,
« Ὃς ταῦτ' ἀκούει καὶ βλέπει, φρονεῖ τ' ἄγαν."

Ἀνῃρήσθω γὰρ, φησὶν, ὁ ποιητικὸς λῆρος, σὺν Καλλιμάχῳ τῷ λέγοντι,

——— Εἰ θεὸν οἶσθα,
Ἴσθ' ὅτι καὶ ῥέξαι δαίμονι πᾶν δυνατόν.

Οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς δύναται πᾶν ποιεῖν· ἐπεί τοι γε, εἰ θεός ἐστι, ποιείτω τὴν χιόνα μέλαιναν, τὸ δὲ πῦρ ψυχρὸν,

E. 9. Ἦν γὰρ χρόνος—] Plenius et uberius hæc exſtant apud Sext. Emp. Adv. Math. IX, 54. qui ad Critiam auctorem refert: probante Valckenario Diatr. Eur. Fragm. p. 209. Nolui hinc quid mutationis recipere.

F. 10. Εἰ θεὸν—δυνατόν] Secutus ſum Xylandrum, et Bentleium ad Callim. T. I. p. 496. Vulgo, εἰ θεὸν οἶσθα, ἴσθι ὅτι καὶ δαίμονι ῥέξαι πᾶν δυνατόν.

Incondita olim vita fuit mortalium,
Et belluina, viribuſque ſerviens.

« legibus deinde poſitis (ait) « injuſtitiam fuiſſe repreſſam: « ſed cum hæ aperta poſſent « flagitia prohibere, multi au« tem occulte ſcelera perpe« trarent, tum quendam cal« lidum virum prodiiſſe, qui « docuerit veritati tenebras « mendacio offundendas, ho« minibuſque perſuadendum « eſſe,

« *Quod ſit perenni vita aliquis vigens*
« *Deus,*
« *Qui cernat iſta, et audiat, atque in-*
« *telligat.*"

Nugæ enim, ut aliquis inquit, poëtarum valeant una cum Callimacho, cujus hoc eſt:

Eſſe Deum ſi credis, et hoc te ſcire neceſſe eſt,
Nil non hunc etiam poſſe Deum facere.

Non enim poteſt omnia Deus facere: aut faciat, ſi eſt Deus, nivem nigram, ignem frigi-

881 τὸ δὲ καθήμενον ὀρθὸν, καὶ τὸ ἐναντίον. Καὶ γὰρ Πλάτων ὁ μεγαλόφωνος εἰπὼν, « Ὁ θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον, « πρὸς ἑαυτὸν παράδειγμα,» ὄζει λήρου βεκκεσελήνου, κατά γε τοὺς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητάς· πῶς γὰρ αὐτῷ ἀτενίζων ἔπλασεν, ἢ πῶς σφαιροειδῆ τὸν θεὸν ὄντα ταπεινότερον ἀνθρώπου; Ὁ δὲ Ἀναξαγόρας φησὶν, « ὡς « εἱστήκει κατ᾽ ἀρχὰς τὰ σώματα, νοῦς δὲ αὐτὰ διε- « κόσμησε θεοῦ, καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὅλων ἐποίησεν.» Ὁ δὲ Πλάτων οὐχ ἑστηκότα ὑπέθετο τὰ πρῶτα σώματα, ἀτάκτως δὲ κινούμενα, « διὸ καὶ θεὸς,» φησὶν, « ἐπιστήσας « ὡς τάξις ἀταξίας ἐπὶ βελτίων διεκόσμησε ταῦτα.»
B Κοινῶς οὖν ἁμαρτάνουσιν ἀμφότεροι, ὅτι τὸν θεὸν ἐποίησαν ἐπιστρεφόμενον τῶν ἀνθρωπίνων, ἢ καὶ τούτου χάριν τὸν κόσμον κατασκευάζοντα· τὸ γὰρ μακάριον καὶ ἄφθαρτον ζῶον, συμπεπληρωμένον τε πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ κακοῦ παν-

A. 1. τὸ δὲ καθήμενον] τὸν δ. κ. Colleg. Nov. forte rectius, Item Xyl. vertit.
A. 5. ὄντα] Corruptelæ notam aſteriſcum appoſuit Mez. Senſum quidem probabiliter expreſſit Xyl. vertens. Ad orationis integritatem quid deeſt. Forte ὄντα mutandum in νοεῖ, vel in οἰόντε εἶναι.

dum, rectum eum qui ſedet, vel contra. Nam Plato etiam vocalis ille cum diceret Deum ſeipſo uſum exemplari condidiſſe mundum, *nænias redolet* priſcæ antiquitatis obſoletas, *becceſelenas*, ut eas vetus comœdia vocat. Quomodo enim finxit in ſeipſum intuens? aut qui globoſus eſt Deus, et homine inferior? ANAXAGORAS dixit initio conſtitiſſe corpora, Dei autem mentem ea digeſſiſſe, itaque omnium rerum ortus effeciſſe. PLATO poſuit prima corpora non ſtetiſſe, ſed ſine ordine fuiſſe mota: *Deus autem*, inquit, *ordinem animadvertens confuſioni præſtare, ea compoſuit*. Communis ambobus hic eſt error, quod Deum faciunt res humanas curantem, et ea de cauſſa mundum adornantem. Beatum enim interituſque expers animal, omnibuſque bonis perfecte cumulatum, neque ullius capax mali,

τὸς ἄδεκτον, ὅλον δὲ περὶ τὴν συνοχὴν τῆς ἰδίας εὐδαιμονίας καὶ ἀφθαρσίας, ἀνεπιστρεφές ἐστι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· κακοδαίμων δ' ἂν εἴη, ἐργάτου δίκην καὶ τέκτονος, ἀχθοφορῶν καὶ μεριμνῶν εἰς τὴν τοῦ κόσμου κατασκευήν. Καὶ πάλιν ὁ θεὸς ὃν λέγουσιν, ἤτοι τὸν ἔμπροσθεν αἰῶνα οὐκ ἦν, ὅτε ἦν ἀκίνητα τὰ σώματα, ἢ ἀτάκτως ἐκινεῖτο, ἢ ἐκοιμᾶτο, ἢ ἐγρηγόρει, ἢ οὐδέτερον τούτων. Καὶ C οὔτε τὸ πρῶτόν ἐστι δέξασθαι, ὁ γὰρ θεὸς, αἰώνιος· οὔτε τὸ δεύτερον, εἰ γὰρ ἐκοιμᾶτο ἐξ αἰῶνος ὁ θεὸς, ἐτεθνήκει, αἰώνιος γὰρ ὕπνος ὁ θάνατός ἐστιν· ἀλλ' οὔτε δεκτικὸς ὕπνου θεὸς, τὸ γὰρ ἀθάνατον τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἐγγὺς θανάτου, πολὺ κεχώρισται. Εἰ δὲ ἦν ὁ θεὸς ἐγρηγορὼς, ἤτοι ἐνέλειπεν εἰς εὐδαιμονίαν, ἢ πεπληρώκει μακαριότητα· καὶ οὔτε κατὰ τὸ πρῶτον μακάριός ἐστιν ὁ θεὸς, τὸ γὰρ ἐλλεῖπον εἰς εὐδαιμονίαν οὐ μακάριον· οὔτε κατὰ τὸ δεύτερον, μηδὲν δὲ ἐλλείπων, κεναῖς ἔμελλεν ἐπιχειρεῖν πράξεσι. Πῶς δὲ, εἴπερ ὁ θεός ἐστι, καὶ τῇ τούτου

totum in ſua beatitate atque perpetuitate occupatum, non convertit ſe ad curam rerum humanarum: miſer quippe fuerit Deus, ſi opificis aut fabri in morem onera ſubeat, ſollicituſque ſit de mundo apparando. Rurſum is quem perhibent Deus, aut non fuit priore illo ſeculo, quo corpora ſive immobilia erant, ſive nullo ordine ciebantur: aut dormivit tum: aut vigilavit: aut neutrum horum. Primum admitti non poteſt: eſt enim Deus æternus. Neque ſecundum: ſi enim dormivit ab æterno, mortuus fuit: æternus enim ſomnus mors eſt: ſed ne capax quidem ſomni Deus eſt: magno enim intervallo diviſa ſunt immortalitas Dei, et res vicina morti. Quod ſi vigilavit; aut defuit ei aliquid ad felicitatem, aut perfecte fuit beatus. Prius eum felicem eſſe non fineret: cui enim aliquid deeſt, felix non eſt. Abſurdum quoque eſt poſterius: ſi enim nihil ei deerat, inanis fuit rerum ſupervacanearum aggreſſio. Jam ſi

D φροντίδι τὰ καλὰ ἀνθρώπων οἰκονομεῖται, τὸ μὲν κίβδηλον εὐτυχεῖ, τὸ δὲ ἀστεῖον τἀναντία πάσχει; Ἀγαμέμνων τε γὰρ,

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητὴς,

ὑπὸ μοιχοῦ καὶ μοιχαλίδος ἡττηθεὶς ἐδολοφονήθη· καὶ ὁ τούτου δὲ συγγενὴς Ἡρακλῆς πολλὰ τῶν ἐπιλυμαινομένων τὸν ἀνθρώπινον βίον καθάρας, ὑπὸ Δηιανείρας φαρμακευθεὶς ἐδολοφονήθη.

Θαλῆς νοῦν τοῦ κόσμου θεόν.

Ἀναξίμανδρος τοὺς ἀστέρας οὐρανίους θεούς.

Δημόκριτος νοῦν τὸν θεὸν ἐμπυροειδῆ, τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν.

E Πυθαγόρας τῶν ἀρχῶν τὴν μὲν μονάδα θεὸν, καὶ τἀγαθὸν, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ ἑνὸς φύσις, αὐτὸς ὁ νοῦς· τὴν δ' ἀόριστον δυάδα, δαίμονα καὶ τὸ κακὸν, περὶ ἣν ἐστι τὸ ὑλικὸν πλῆθος· ἔστι δὲ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος.

D. 11. *ἐμπυροειδῆ*] Euſeb. P. E. XV, 16, item T. V. *ἐν πυρὶ σφαιροειδῆ*. Galen. VIII, Stob. p. 2, *ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ*: quæ ſane melior eſt lectio.
E. 4. *ἔστι δὲ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος*] Omiſit Stobæus. Euſebius non niſi *δὲ* omiſit: ut Ald. Baſ. Xyl. In Galeno totus hic de Pythagora locus deeſt. Legam, *πλῆθος καὶ ὁ ὁρατὸς κόσμος*.

Deus eſt, et ejus curis res humanæ temperantur, qui fit, quod malis bene eſt, bonis male? Nam Agamemnon quidem,

Rex bonus, atque idem clarus bellator in armis,

a mœcho et adultera per inſidias eſt occiſus: ejuſque gentilis Hercules cum multa mala humanam vitam infeſtantia aboleviſſet, Deianiræ veneficio et fraude periit.

Thales mentem mundi ſtatuit Deum.

Anaximander ſtellas cœleſtes Deos.

Democritus Deum in igne globoſo, mundi animam.

Pythagoras de principiis unitatem Deum, ac bonum, quæ ſit unius natura, ipſa mens: infinitam autem binarii naturam, genium et malum, unde eſt multitudo materiæ, et viſui expoſitus mundus.

Σωκράτης καὶ Πλάτων τὸ ἕν, τὸ μονοφυές, καὶ αὐτοφυές, τὸ μοναδικόν, τὸ ὄντως ἀγαθόν· πάντα δὲ ταῦτα τῶν ὀνομάτων εἰς τὸν νοῦν σπεύδει· νοῦς οὖν ὁ θεός, χωριστὸν εἶδος, τουτέστι τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης, μηδενὶ παθητῷ συμπεπλεγμένον.

Ἀριστοτέλης τὸν μὲν ἀνωτάτω θεόν, εἶδος χωριστόν, ἐπιβεβηκότα τῇ σφαίρᾳ τοῦ παντός, ἥτις ἐστὶν αἰθέριον F
σῶμα, ὃ πέμπτον ὑπ' αὐτοῦ καλούμενον· διῃρημένου δὲ τούτου κατὰ σφαίρας, τῇ μὲν φύσει συναφεῖς, τῷ λόγῳ δὲ κεχωρισμένας, ἑκάστην οἴεται τῶν σφαιρῶν ζῶον εἶναι σύνθετον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, ὧν τὸ μὲν σῶμα ἐστὶν αἰθέριον κινούμενον κυκλοφορικῶς, ἡ ψυχὴ δέ, λόγος ἀκίνητος, αἴτιος τῆς κινήσεως κατ' ἐνέργειαν.

Οἱ Στωϊκοὶ κοινότερον θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γενέσει κόσμου ἐμπεριειληφότος πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται· καὶ πνεῦμα μὲν διῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσ- 882

Socrates et Plato unum ſingularis et per ſe ſubſiſtentis naturæ ac ſolitarium, re vera bonum: omnia autem hæc nomina ad mentem referuntur. Mens ergo eſt Deus, ſpecies ſeparata, ſincera ab omni materiæ admixtione et perpeſſionibus obnoxii.

Aristoteles ſupremum Deum ait eſſe ſpeciem ſeparatam, quæ inſiſtat globo Univerſi, qui globus corpus eſt æthereum, quintum ab eo nuncupatum: quod cum in orbes ſeu ſphæras ſit diviſum natura contiguas, ratione ſejunctas; harum quamvis exiſtimat eſſe animal ex anima et corpore compoſitum: quorum corpus æthereum ſit, et in orbem circumducatur, anima autem ratio immobilis, motum actu efficiens.

Stoici communius Deum pronunciant eſſe ignem artificioſum via ingredientem ad mundi procreationem, qui mundus in ſe contineat omnes ſeminales formas, ex quibus ſingula fato naſcantur. Ac ſpiritum quidem per totum

μῃ, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνον κατὰ τὰς τῆς ὕλης, δι' ἧς κεχώρηκε παραλλάξεις· θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τὴν γῆν· τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων, νοῦν ἐν αἰθέρι.

Ἐπίκουρος ἀνθρωποειδεῖς μὲν πάντας τοὺς θεούς, λόγῳ δὲ πάντας τούτους θεωρητοὺς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως· ὁ δ' αὐτὸς ἄλλας τέσσαρας φύσεις κατὰ γένος ἀφθάρτους τάσδε, τὰ ἄτομα, τὸ κενόν, τὸ ἄπειρον, τὰς ὁμοιότητας, αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομέρειαι καὶ στοιχεῖα.

B

η'.

Περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων.

Παρακειμένως δὲ τῷ περὶ θεῶν λόγῳ τὸν περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων ἱστορητέον.

Θαλῆς, Πυθαγόρας, Πλάτων, οἱ Στωϊκοί, δαίμονας.

A. 2. κατὰ τὰς τῆς ὕλης—παραλλάξεις] Ita e Galeno exhibui: quocum conſentit Stob. et Euſeb. niſi quod hic initio habet διὰ τὰς ὕλης: ille p. 3. δι' ὅλης τῆς ὕλης—παραλλάξαν: nam nunc in edit. Heeren. p. 66. recepta eſt Galeni lectio, excepto διὰ pro κατά. Porro κεχώρηκε item præbent E. M. Venet. Voſſ. Colleg. Nov. παραλλάξεις, iidem libri et præterea Moſc. T. P. Vulgo, δι' ὅλης τῆς ὕλης δι' ἧς κεχωρήκει παραλλάξει.

penetrare mundum, nomina autem a materiæ, quam pervadit, ſumere mutationibus. Ad hæc: Deum eſſe mundum, ſtellas, terram: ſupremum autem omnium Deorum eſſe mentem quæ eſt in æthere.

Epicurus omnibus Diis humanam formam tribuit, ſolaque eos ait cerni ratione, ob tenues partes et naturam ſimulacrorum. Idem alias quatuor naturas prodidit interitus expertes: Atomos, Inane, Infinitum, Partes Similares: quæ etiam elementa vocat.

VIII.

De Geniis et Heroibus.

Tractationi de Diis, adjiciamus narrationem de Geniis et Heroibus.

Thales, Pythagoras, Plato, Stoici, eſſe aiunt,

ὑπάρχειν οὐσίας ψυχικάς· εἶναι δὲ καὶ ἥρωας τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σωμάτων· καὶ ἀγαθοὺς μὲν τὰς ἀγαθάς, κακοὺς δὲ τὰς φαύλας.

Ἐπίκουρος δὲ οὐδὲν τούτων ἐγκρίνει.

θʹ.

Περὶ ὕλης.

Ὕλη ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσει καὶ φθορᾷ c καὶ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρου καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν καὶ μεταβλητὴν καὶ ῥευστὴν ὅλην δι' ὅλου τὴν ὕλην.

Οἱ ἀπὸ Δημοκρίτου, ἀπαθῆ τὰ πρῶτα, τὴν ἄτομον, καὶ τὸ κενόν, καὶ τὸ ἀσώματον.

Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων, τὴν ὕλην σωματοειδῆ, καὶ ἄμορφον, ἀνείδεον, ἀσχημάτιστον, ἄποιον μὲν ὅσον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει, δεξαμένην δὲ τῶν εἰδῶν, οἷον τιθήνην καὶ ἐκμαγεῖον καὶ μητέρα γενέσθαι. Οἱ δὲ ὕδωρ λέγοντες, ἢ γῆν, ἢ πῦρ, ἢ ἀέρα, τὴν ὕλην, οὐκέτι ἄμορφον αὐτὴν

Genios, ſubſtantias anima præditas: Heroes quoque eſſe animas a corporibus ſeparatas, bonos, ſi bonæ, malos, ſi malæ ſint.

Epicurus nihil horum admittit.

IX.

De Materia.

Materia eſt primum ortus interitusque ſubjectum, aliarumque mutationum.

Qui Thaletem et Pythagoram ſequuntur, et Stoici, mutabilem fluxamque tota ſuapte natura per Univerſum eam ſtatuunt.

Democriti ſectatores non affici prima, atomum, inane et incorporeum.

Aristoteles et Plato Materiam eſſe corpoream, formæ ſpecieique expertem ac figuræ, qualitatis etiam ſuapte natura vacuam: ſed formarum receptaculum, tanquam nutricem et ſubjectum in quo rerum imagines impreſſu referantur, ac matricem. Qui pro Materia aquam, terram, ignem, aëremve ponunt, ii jam non informem Materiam,

λέγουσιν, ἀλλὰ σῶμα· οἱ δὲ τὰ ἀμερῆ, καὶ τὰς ἀτόμους, ἄμορφον.

ί.

Περὶ ἰδέας.

D Ἰδέα ἐστὶν οὐσία ἀσώματος, αὐτὴ μὲν μὴ ὑφεστῶσα καθ' αὑτὴν, εἰκονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας, καὶ αἰτία γινομένη τῆς τούτων δείξεως.

Σωκράτης καὶ Πλάτων χωριστὰς τῆς ὕλης οὐσίας τὰς ἰδέας ὑπολαμβάνει ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ἐν ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ, τουτέστι τοῦ νοῦ, ὑφεστώσας.

Ἀριστοτέλης δὲ εἴδη μὲν ἀπέλιπε καὶ ἰδέας, οὐ μὴν κεχωρισμένας τῆς ὕλης, ὃ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

E Οἱ ἀπὸ Ζήνωνος Στωϊκοὶ ἐννοήματα ἡμέτερα τὰς ἰδέας ἔφασαν.

D. 2. μὴ ὑφεστῶσα] Negationem habent omnes libri Plutarchei et Galen. omittunt Euſeb. Stob. Xylander delendam cenſet: delevit editor Lipſ. Mihi ſecus videtur; nam et Grammatica eam oppoſitionis ratio poſtulat: neque hic de Platonica Idea agitur.

D. 9. ὃ ἐξ ὧν—θεοῦ] Aliter, nec minus vitioſe Euſeb. XV, 45, ἐξ ὧν γεγονὼς τοῦ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Galenus omiſit: item Stobæus, is quidem in uberiorem divertens diſputationem. Mihi in mentem venit, ut proxime ad veram lectionem accedens conjectura, ὡς εἰκόνας τοῦ γεγονότος ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

ſed corpus ponunt: informem, qui individua corpora ſive atomos.

X.

De Idea.

Idea ſubſtantia eſt corporis expers, quæ cum per ſeſe ipſa quidem non ſubſiſtit, ſed tamen formæ expertem materiam informat, iiſque rebus cauſſam præbet ut exſiſtant ac monſtrari poſſint.

Socrates et Plato Ideas putaverunt a materia ſecerni, et in intellectu atque imaginatione Dei ſubſiſtere.

Aristoteles formas atque Ideas reliquit: non tamen a materia ſecretas, neque exempla rerum a Deo factarum.

Stoici, cujus ſectæ Zeno princeps fuit, noſtræ mentis conceptus Idearum nomine intelligunt.

ια΄.

Περὶ αἰτίων.

Αἴτιόν ἐστι δι᾽ ὃ τὸ ἀποτέλεσμα, ἢ δι᾽ ὃ συμβαίνει τι.

Πλάτων τριχῶς τὸ αἴτιον· φησὶ γὰρ ὑφ᾽ οὗ, ἐξ οὗ, πρὸς ὅ· κυριώτερον δὲ ἡγεῖται τὸ ὑφ᾽ οὗ, τὸ δὲ ἦν τὸ ποιοῦν, ὅ ἐστι νοῦς.

Πυθαγόρας καὶ Ἀριστοτέλης τὰ μὲν πρῶτα αἴτια, ἀσώματα· τὰ δὲ κατὰ μετοχὴν ἢ κατὰ συμβεβηκὸς τῆς σωματικῆς ὑποστάσεως· ὥστε εἶναι τὸν κόσμον σῶμα.

Οἱ Στωϊκοὶ πάντα τὰ αἴτια, σωματικά· πνεύματα γάρ. F

ιβ΄.

Περὶ σωμάτων.

Σῶμά ἐστι τὸ τριχῆ διαστατὸν, πλάτει, βάθει, μήκει· ἢ ὄγκος ἀντίτυπος, ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ, ἢ τὸ κατέχον τόπον.

Πλάτων, ὃ μήτε βαρὺ μήτε κοῦφον ἐστι τῇ φύσει, ἐν

E. 5. δι᾽ ὃ] Additum ex Stob. Vulgo deeſt.
E. 9. καὶ Ἀριστοτέλης] Delendum videtur cum Stob. et Mez. particula καὶ abeſt in Colleg. Nov. et Moſc.

XI.

De Cauſſis.

Cauſſa eſt, cujus effectus eſt, aut a qua aliquid proficiſcitur.

Plato triplicem facit Cauſſam, Efficientem, Materiam, Finem. Principatum tamen efficienti defert, quæ eſt mens.

Pythagoras et Aristoteles primas cauſſas facit corporis exſortes, alias participatione aut per accidens ſubſtantiæ corporeæ, ita ut mundus ſit corpus.

Stoici omnes Cauſſas ſtatuunt corporeas: dicunt enim eſſe ſpiritus.

XII.

De Corporibus.

Corpus eſt quod tres habet dimenſiones, latitudinem, profunditatem, longitudinem: aut moles ſenſui per ſe renitens: aut quod locum occupat.

Platoni, quod neque grave eſt ſuapte natura, neque leve, dum ſuo proprio eſt in

γε τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὑπάρχον· ἐν δέ γε τῷ ἀλλοτρίῳ γενόμενον, τότε νεῦσιν ἴσχειν, ἐκ δὲ τῆς νεύσεως ῥοπὴν
883 ἤτοι πρὸς βαρύτητα ἢ κουφότητα.

Ἀριστοτέλης βαρύτατον μὲν εἶναι τὴν γῆν ἁπλῶς, κουφότατον δὲ, τὸ πῦρ· ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ, ἄλλοτ' ἄλλως.

Οἱ Στωϊκοὶ δύο μὲν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων κοῦφα, πῦρ καὶ ἀέρα, δύο δὲ βαρέα, ὕδωρ καὶ γῆν· κοῦφον γὰρ ὑπάρχει ὃ φύσει οὐ νεύει ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέσου, βαρὺ δὲ τὸ εἰς μέσον· βαρὺ δὲ οὐκ ἔστι τὸ μέσον.

Ἐπίκουρος δὲ, ἀπερίληπτα εἶναι τὰ σώματα· καὶ τὰ πρῶτα δὲ, ἁπλᾶ, τὰ δὲ ἐξ ἐκείνων συγκρίματα, πάντα βάρος ἔχειν· κινεῖσθαι δὲ τὰ ἄτομα, τὸ μὲν κατὰ στάθμην, τὸ δὲ κατὰ παρέγκλισιν, τὰ δὲ ἄνω κινούμενα,
B κατὰ πληγὴν, κατὰ παλμόν.

A. 6. οὐ νεύει] Negatio delenda ut monuerunt Mez. Corſin. et deleta in ed. Lipſ. νεύει dedit Steph. et conſentiunt libri, exceptis Ald. Baſ. Xyl. Colleg. Nov. Moſc. qui dant νεύσει; quod expreſſerunt interpretes Bud. Amiot. Xyl. nos correximus.

A. 9. τὰ δὲ ἐξ ἐκείνων] Haud temere ſuſpectus fuit hic locus Corſino: igitur in Diſſ. cenſuit *Epicuri* nomen in *Democriti* nomen mutandum eſſe. Reiſkius prius δὲ in μὲν mutatum vult: qua mutatione nil proficimus. Equidem τὰ δὲ mutem in τά τε, ſententia quam in verſione reddidi.

B. 1. κατὰ παλμόν] Leniſſimum remedium eſt καὶ παλμόν. Mez. καὶ ὑπὸ

loco: cum vero eſt in alieno, tum id inclinari, inclinandoque momentum aut ad gravitatem aut ad levitatem adipiſci.

Aristotelis ſententia eſt, terram ſimpliciter eſſe graviſſimum, ignem leviſſimum: aërem et aquam alias aliter habere.

Stoici, duo de quatuor elementis levia eſſe, aërem et ignem: duo gravia, aquam et terram. Leve enim eſſe, quod natura fertur a medio: grave, quod ad medium: ipſum enim medium non eſt grave.

Epicurus incomprehenſibilia eſſe corpora: atque adeo prima ſimplicia, quæque ex his concreta ſint, omnia eſſe gravia: atomos moveri, alias ad perpendiculum, alias deflexione quadam: quæ ſurſum ferantur, alias ictu, alias vibratione.

ιγʹ.

Περὶ ἐλαχίστων.

Ἐμπεδοκλῆς πρὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων θραύσματα ἐλάχιστα οἱονεὶ στοιχεῖα στοιχείων, ὁμοιομερῆ, ὅπερ ἐστὶ στρογγύλα.

Ἡράκλειτος ψηγμάτιά τινα ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ εἰσάγει.

ιδʹ.

Περὶ σχημάτων.

Σχῆμα, ἐστὶν ἐπιφάνεια καὶ περιγραφὴ καὶ πέρας σώματος.

Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου, σφαιρικὰ τὰ σώματα τῶν τεττάρων στοιχείων, μόνον δὲ τὸ ἀνώτατον πῦρ, κωνοειδές. C

ιεʹ.

Περὶ χρωμάτων.

Χρῶμα, ἐστὶ ποιότης σώματος ὁρατή.

παλμοῦ: quod ex corrupto Stobæi ὑπὸ παλμῶν correxit: Heeren. ex D. Laert. repoſuit καὶ ἀποπαλμόν. At utrumque conſuetudini congruum. Vid. Gaſſend. Phyſ. T. I. Opp. 273. ſequ.

B. 5. στοιχεῖα στοιχείων] Sic M. eadem forma eſt infra cap. 17. Stob. στοιχεῖα πρὸ τῶν στοιχείων. Vulgo, στοιχεῖα πρὶν στοιχείων.

XIII.

De Minimis.

Empedocles ante quatuor elementa ponit quædam minutiſſima fragmenta, tanquam elementa elementis priora, ſimilarium partium et teretia.

Heraclitus ramenta quædam minima et diviſionem non admittentia introducit.

XIV.

De Figuris.

Figura ſuperficies eſt, et circumſcriptio atque terminus corporis.

Pythagorici quatuor elementorum corpora globoſa eſſe aiunt, igne demto, cui, ut ſupremo, turbinis formam tribuunt.

XV.

De Coloribus.

Color qualitas corporis eſt, quæ viſu poteſt percipi.

Οἱ Πυθαγορικοὶ χροιὰν ἐκάλουν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος.

Ἐμπεδοκλῆς τὸ τοῖς πόροις τῆς ὄψεως ἐναρμόττον.

Πλάτων φλόγα ἀπὸ τῶν σωμάτων, σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς τὴν ὄψιν.

Ζήνων ὁ Στωϊκὸς τὰ χρώματα, πρώτους εἶναι σχηματισμοὺς τῆς ὕλης.

Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου τὰ γένη τῶν χρωμάτων, λευκόν
D τε καὶ μέλαν, ἐρυθρόν, ὠχρόν· τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χρωμάτων παρὰ τὰς ποιὰς μίξεις τῶν στοιχείων· τὰς
E δὲ τῶν ζώων, καὶ παρὰ τὰς ποικιλίας τῶν τροφῶν καὶ τῶν ἀέρων.

ιϛʹ.

Περὶ τομῆς σωμάτων.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρου παθητὰ σώματα, καὶ τμητὰ εἰς ἄπειρον.

C. 5. ἐκάλουν] Sic Moſc. Galen. Stob. Vulgo, ἀνεκάλουν.
D. 3. τροφῶν] Sic Stob. Vulgo, τρεπτῶν. Galen. Bud. Xyl. Voſſ. τόπων.

Pythagorici colorem appellaverunt ſuperficiem corporis.

Empedocles, id quod congruit meatibus viſui inſervientibus.

Plato flammam a corporibus emicantem, cujus partes proportione reſpondere viſui.

Zeno Stoicus colores primam materiæ figurationem eſſe dixit.

Pythagorici coloris genera faciunt album, nigrum, rubrum, pallidum: diſcrimina colorum deducunt a certis mixtionibus elementorum: et in animalibus, ob varietates alimentorum atque aëris.

XVI.

De Sectione Corporum.

Thaletis et Pythagoræ ſectatores, in infinitum progredi ſectionem eorum corporum, quæ motibus ſunt obnoxia.

Οἱ τὰς ἀτόμους ἢ τὰ ἀμερῆ, ἵστασθαι, καὶ μὴ εἰς ἄπειρον εἶναι τὴν τομήν.

Ἀριστοτέλης δυνάμει μὲν εἰς ἄπειρον, ἐντελεχείᾳ δὲ οὐδαμῶς.

ιζ'.

Περὶ μίξεως καὶ κράσεως.

Οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὰς τῶν στοιχείων μίξεις, κατ' ἀλλοίωσιν. E

Οἱ δὲ περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον, κατὰ παράθεσιν.

Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἐκ μικροτέρων ὄγκων τὰ στοιχεῖα συγκρίνει, ἅπερ ἐστὶν ἐλάχιστα, καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα στοιχείων.

Πλάτων τὰ μὲν τρία σώματα (οὐ γὰρ θέλει κυρίως αὐτὰ εἶναι στοιχεῖα, ἢ προσονομάζειν) τρεπτὰ εἰς ἄλληλα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ· τὴν δὲ γῆν, εἰς τι τούτων ἀμετάβλητον.

D. 9. Οἱ τὰς ἀτόμους] Sic M. et T. Vulgo, ἢ τὰς ἀτόμους. Vitioſo ἢ Mez. ſubſtituit Ξενοκράτης καὶ Διόδωρος εἰς, ſecutus, ut videtur Stobæum p. 33. Gaſſendus, teſte Corſino, Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος.

D. 11. ἐντελεχείᾳ] Mez. Salmaſ. ἐνεργείᾳ.

E. 5. τὰ μὲν τρία] Sic Stob. Mez. Vulgo, μὲν τρία. Colleg. Nov. Moſc. item habent μὲν τὰ τρία.

Qui atomos ſeu individua ſtatuunt, volunt diviſionem ſubſiſtere nec in infinitum fieri.

Aristoteles facultate infinitam eſſe docet ſectionem corporum, ſed actu nequaquam.

XVII.

De Mixtione et Temperatione.

Veteres qualitatum mutatione cenſuerunt elementa miſceri.

Anaxagoras, et Democritus, eorumque affectæ, juxta ſe invicem poſitione.

Empedocles ex minoribus molibus coaleſcere elementa, quæ ſint minimæ, ac tanquam elementorum elementa.

Plato tria quidem corpora (non enim vult ea eſſe elementa, aut appellare) inter ſe commutari, ignem, aërem, aquam: terram in horum ullum non poſſe permutari.

ιη'.

Περὶ κενοῦ.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω φυσικοὶ πάντες μέχρι Πλάτωνος τὸ κενὸν ἀπέγνωσαν.

Ἐμπεδοκλῆς,

Οὐδέ τι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει οὐδὲ περισσόν.

Λεύκιππος, Δημόκριτος, Δημήτριος, Μητρόδωρος, Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἄτομα, ἄπειρα τῷ πλήθει, τὸ δὲ κενὸν, ἄπειρον τῷ μεγέθει.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἐντὸς τοῦ κόσμου οὐδὲν εἶναι κενὸν, ἔξωθεν δ' αὐτοῦ ἄπειρον.

Ἀριστοτέλης τοσοῦτον εἶναι τὸ κενὸν ἐκτὸς τοῦ κόσμου, ὥστε ἀναπνεῖν τὸν οὐρανόν· εἶναι γὰρ αὐτὸν πύρινον.

F. 3. Οὐδέ τι—περισσόν] Xylandri exemplum ſecutus ſum. Vulgo, et omnes libri, Οὐδέν τι τ. π. κενὸν π. οὐ. π.

F. 9. Ἀριστοτέλης τοσοῦτον] Epitomator hic turbavit locum, perperam excerpendis verbis: integrius et plenius excerptum ſervatum eſt ap. Stob. p. 38. Ariſtotelis non iſta eſt ſententia, ſed oratio ejuſdem reprehendentis hanc Pythagoricorum opinionem. Vidit etiam Corſin.

XVIII.

De Inani.

A Thalete ad Platonem uſque philoſophi naturam ſcrutantes, Inane eſſe negaverunt.

Empedocles ſic:

In mundo vacuum nihil eſt, nihil eſt quod abundat.

Leucippus, Democritus, Demetrius, Metrodorus, Epicurus, corpora ſectionem non admittentia dixerunt multitudine infinita, Inane autem magnitudine eſſe infinitum.

Stoici cenſuerunt nullum intra mundum eſſe Inane, ſed extra mundum eſſe.

Aristoteles tantum eſſe Inane extra mundum, ut reſpirare poſſit cœlum: eſſe enim hoc igneum.

ιθ'. 884

Περὶ τόπου.

Πλάτων, τὸ μεταληπτικὸν τῶν εἰδῶν, ὅπερ εἴρηκε μεταφορικῶς τὴν ὕλην, καθάπερ τινὰ τιθήνην καὶ δεξαμενήν.

Ἀριστοτέλης, τὸ ἔσχατον τοῦ περιέχοντος συνάπτον τῷ περιεχομένῳ.

κ'.

Περὶ χώρας.

Οἱ Στωϊκοὶ καὶ Ἐπίκουρος, διαφέρειν κενὸν, τόπον, χώραν· καὶ τὸ μὲν κενὸν, εἶναι ἐρημίαν σώματος· τὸν δὲ τόπον, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ σώματος· τὴν δὲ χώραν, τὸ ἐκ μέρους ἐχόμενον, ὥσπερ ἐπὶ τῆς τοῦ οἴνου πι- B
θάκνης.

κα'.

Περὶ χρόνου.

Πυθαγόρας, τὸν χρόνον, τὴν σφαῖραν τοῦ περιέχοντος εἶναι.

Πλάτων, αἰῶνος εἰκόνα κινητὴν, ἢ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως.

XIX.

De Loco.

Plato id Locum vocavit, quod in ſe admitteret formas: idem tranſlatione vocans materiam, quæ quaſi nutrix ſit atque receptaculum.

Aristoteles, extremitatem corporis continentis, contiguam contento.

XX.

De Capacitate, ſeu Spatio.

Stoici et Epicurus differre volunt Inane, Locum, Capacitatem: et definiunt Inane vacuitate corporis: Locum, id quod a corpore occupetur: Capacitatem, quod partim a corpore impletur, ut dolium a vino.

XXI.

De Tempore.

Pythagoras ſenſit, Tempus eſſe globum extremi ambientis.

Plato, mobilem æternitatis imaginem, aut motus mundi intervallum.

Ἐρατοσθένης τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν.

κβ′.

Περὶ οὐσίας χρόνου.

Πλάτων, οὐσίαν χρόνου τὴν τοῦ οὐρανοῦ κίνησιν.

Οἱ πλείους τῶν Στωϊκῶν αὐτὴν τὴν κίνησιν. Καὶ αἱ μὲν πλείους ἀγέννητον τὸν χρόνον· Πλάτων δὲ γεννητὸν κατ' ἐπίνοιαν.

c κγ′.

Περὶ κινήσεως.

Πυθαγόρας, Πλάτων, κίνησίς ἐστι διαφορά τις ἢ ἑτερότης ἐν ὕλῃ.

Ἀριστοτέλης, ἐντελέχεια κινητοῦ.

Δημόκριτος, ἓν γένος τῆς κινήσεως τὸ κατὰ παλμόν.

C. 5. κινητοῦ] Addendum ἢ κινητόν, judice Meziriaco: qui ex Stobaeo hoc ſuſcepiſſe videtur p. 40. Ἀ. τὴν κίνησιν ἐνεργείαν εἶναι τοῦ δυνάμει κινητικοῦ, ἢ κινητικόν: poſtremum Cl. Heeren. ex cod. Par. exhibuit ἢ κινητοῦ. Sententia quidem requirit copulam, non disjunctionem. Vid. Ariſtot. Phyſ. III, 3. Itaque in Plut. addam καὶ κινητικοῦ.

C. 6. κατὰ παλμόν] Sumſi a Stobaeo, ut melius vitioſo vulgato κατὰ πλάγιον, non ut verum; nam veram quidem lectionem conjeciſſe videtur κατὰ πληγὴν Creechius ad Lucret. II, 216.

Eratosthenes, Solis motum.

XXII.

De natura, ſitu, ſubſtantia, Temporis.

Eam Plato dicebat eſſe motum coeli.

Plerique Stoicorum, ipſum motum: necnon, temporis nullum fuiſſe exordium: Plato, intelligentia genitum.

XXIII.

De Motu.

Hanc Pythagoras ac Plato differentiam quandam aut diverſitatem eſſe in materia dixerunt.

Aristoteles, actum (ipſius vox eſt entelechia) rei mobilis.

Democritus, unum genus Motui dedit, ſecundum plagam.

Ἐπίκουρος, δύο εἴδη τῆς κινήσεως, τὸ κατὰ στάθμην, καὶ τὸ κατὰ παρέγκλισιν.

Ἡρόφιλος, κινήσεως τὴν μὲν, λόγῳ θεωρητὴν, τὴν δὲ, αἰσθητήν.

Ἡράκλειτος ἠρεμίαν μὲν καὶ στάσιν ἐκ τῶν ὅλων ἀνῄρει· ἔστι γὰρ τοῦτο τῶν νεκρῶν· κίνησιν δὲ ἀΐδιον μὲν τοῖς ἀϊδίοις, φθαρτὴν δὲ τοῖς φθαρτοῖς.

κδ΄.

Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.

Παρμενίδης, Μέλισσος, Ζήνων, ἀνῄρουν γένεσιν καὶ D
φθορὰν, διὰ τὸ νομίζειν τὸ πᾶν ἀκίνητον.

Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ Ἐπίκουρος, καὶ πάντες ὅσοι κατὰ συναθροισμὸν τῶν λεπτομερῶν σωμάτων κοσμοποιοῦσι, συγκρίσεις μὲν καὶ διακρίσεις εἰσάγουσι, γενέσεις δὲ καὶ φθορὰς οὐ κυρίως· οὐ γὰρ κατὰ ποιὸν ἐξ ἀλλοιώσεως, κατὰ δὲ ποσὸν ἐκ συναθροισμοῦ ταύτας γίνεσθαι.

D. 3. ὅσοι κατὰ] *κατὰ* pro vulgato *μετὰ* ſumſi a Xyl. T. Stob. M. E. Moſc.
D. 5. *συγκρίσεις*] Vulgo, *καὶ συγκρίσεις*: copulam delevi cum Stob.

EPICURUS duas Motus ſpecies, ad perpendiculum, et ad declinationem.

HEROPHILUS, Motum alium ſola mente intelligi, alium ſentiri.

HERACLITUS quietem et ſtatum prorſus e natura ſuſtulit: hunc mortuorum eſſe dicens, Motum autem ſempiternum, tribuit ſempiternis, periturum perituris.

XXIV.

De Ortu et Interitu.

PARMENIDES, MELISSUS, ZENO, cum omnia motus expertia eſſe opinarentur, Ortum et Interitum prorſus negaverunt.

EMPEDOCLES, EPICURUS, denique quotquot mundum e minutis conſtruunt particulis, ii concretiones quidem ac ſecretiones quaſdam introducunt, Ortus et Interitus eſſe negant: neque enim qualitates alterando, neque coacervatione incrementa fieri.

Πυθαγόρας καὶ πάντες ὅσοι παθητὴν τὴν ὕλην ὑποτίθενται, κυρίως γένεσιν καὶ φθορὰν γίνεσθαι. ἐκ γὰρ ἀλλοιώσεως στοιχείων καὶ τροπῆς καὶ ἀναλύσεως ταῦτα γίνεσθαι.

E

κε΄.

Περὶ ἀνάγκης.

Θαλῆς, ἰσχυρότατον ἀνάγκη· κρατεῖ γὰρ τοῦ παντός.

Πυθαγόρας, ἀνάγκην, ἔφη, περικεῖσθαι τῷ κόσμῳ.

Παρμενίδης καὶ Δημόκριτος πάντα κατ᾽ ἀνάγκην· τὴν αὐτὴν δὲ εἶναι καὶ εἱμαρμένην, καὶ δίκην, καὶ πρόνοιαν, καὶ κοσμοποιόν.

κϛ΄.

Περὶ οὐσίας ἀνάγκης.

F Πλάτων, τὰ μὲν εἰς πρόνοιαν ἄγει, τὰ δὲ εἰς ἀνάγκην.

Ἐμπεδοκλῆς οὐσίαν ἀνάγκης, αἰτίαν χρηστικὴν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν στοιχείων.

D. 10. ταῦτα] Mss. πάντα.

Pythagoras, et quotquot materiam perpeſſionibus obnoxiam ponunt, ii proprie Ortus et Interitus eſſe affirmant: res enim alteratione, mutatione, et reſolutione elementorum fieri.

XXV.

De Neceſſitate.

Thaletis eſt: validiſſima omnium eſt Neceſſitas: omnia enim ei ſubſunt.

Pythagoras aiebat mundo circumdatam eſſe Neceſſitatem.

Parmenides, et Democritus omnia fieri ex Neceſſitate, eandemque eſſe Fatum, Juſtitiam, Providentiam, mundi effectricem.

XXVI.

De natura, ſive ſubſtantia Neceſſitatis.

Plato quædam ad providentiam, quædam ad Neceſſitatem revocat.

Empedocles naturam Neceſſitatis cauſſam eſſe ait, quæ utatur principiis et elementis.

Δημόκριτος τὴν ἀντιτυπίαν, καὶ τὴν φορὰν καὶ πληγὴν τῆς ὕλης.

Πλάτων ὅτε μὲν τὴν ὕλην, ὅτε δὲ τὴν τοῦ ποιοῦντος πρὸς τὴν ὕλην σχέσιν.

κζ΄.

Περὶ εἱμαρμένης.

Ἡράκλειτος πάντα καθ᾽ εἱμαρμένην, τὴν δὲ αὐτὴν ὑπάρχειν καὶ ἀνάγκην.

Πλάτων ἐγκρίνει μὲν τὴν εἱμαρμένην ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν καὶ βίων, συνεισάγει δὲ καὶ τὴν παρ᾽ ἡμᾶς αἰτίαν. 885

Οἱ Στωϊκοὶ Πλάτωνι ἐμφερῶς, καὶ τὴν μὲν ἀνάγκην ἀνίκητόν φασιν αἰτίαν καὶ βιαστικήν, τὴν δὲ εἱμαρμένην συμπλοκὴν αἰτιῶν τεταγμένην, ἐν ᾗ συμπλοκῇ καὶ τὸ παρ᾽ ἡμᾶς, ὥστε τὰ μὲν εἱμάρθαι, τὰ δὲ ἀνειμάρθαι.

κη΄.

Περὶ οὐσίας εἱμαρμένης.

Ἡράκλειτος οὐσίαν εἱμαρμένης, λόγον τὸν διὰ τῆς

P. 4. φορὰν] Dedimus hoc ex Galeno X, 10, jam Xylandro probatum. Vulgo, φθοράν.

Democritus renisum, lationem, et percuſſionem materiæ.

Plato alias materiam, alias effectricis cauſſæ habitum ad materiam.

XXVII.

De Fato.

Heraclitus omnia Fato fieri dixit: idque idem eſſe ac Neceſſitatem.

Plato admittit quidem fatum in humana vita atque actionibus: addit tamen cauſſas a nobis profectas.

Stoici, hac in re Platonis ſimiles, neceſſitatem aiunt cauſſam eſſe immobilem et violentam: Fatum vero connexum eſſe cauſſarum ordine contentum, quo etiam includantur ea quæ ſunt in poteſtate noſtra; ita ut alia Fatalia debeant haberi, alia non Fatalia.

XXVIII.

De natura Fati.

Heraclitus Fati ſubſtantiam eſſe ait rationem quæ

οὐσίας τοῦ παντὸς διήκοντα· αὕτη δ' ἐστὶ τὸ αἰθέριον σῶμα, σπέρμα τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως.

Πλάτων λόγον ἀΐδιον καὶ νόμον ἀΐδιον τῆς τοῦ παντὸς φύσεως.

B Χρύσιππος δύναμιν πνευματικὴν τάξει τοῦ παντὸς διοικητικήν· καὶ πάλιν ἐν τοῖς Ὅροις, “Εἱμαρμένη ἐστὶν ὁ τοῦ κόσμου λόγος, ἢ νόμος τῶν ὄντων ἐν τῷ κόσμῳ, προνοίᾳ διοικουμένων· ἢ λόγος καθ' ὃν τὰ μὲν γεγονότα γέγονε, τὰ δὲ γινόμενα γίνεται, τὰ δὲ γενησόμενα γενήσεται.”

Οἱ Στωϊκοὶ, εἱρμὸν αἰτιῶν, τουτέστι τάξιν καὶ ἐπισύνδεσιν ἀπαράβατον.

Ποσειδώνιος τρίτην ἀπὸ Διός· πρῶτον μὲν γὰρ εἶναι τὸν Δία, δεύτερον τὴν φύσιν, τρίτον δὲ τὴν εἱμαρμένην.

κθ'.

Περὶ τύχης.

C Πλάτων αἰτίαν ἐν προαιρετικοῖς κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ παρακολούθημα.

per univerſi naturam tranſeat: ipſa autem ſit æthereum corpus, ſemen procreationis univerſi.

Plato rationem legemque æternam naturæ univerſi.

Chrysippus facultatem ſpiritalem, quæ totum mundum ordine diſponat. Idem in Definitionibus, *Fatum*, inquit, *mundi eſt ratio, aut lex eorum quæ ſunt in mundo, ac providentia adminiſtrantur: aut, ratio, ſecundum quam et quæ fuere, facta ſunt, et fiunt quæ fiunt: et fient ea quæ erunt.*

Stoici ſeriem cauſſarum, id eſt, ordinem et nexum inviolabilem.

Posidonius tertium a Jove locum tribuit: primum enim Jovi adſignat, ſecundum naturæ, tertium Fato.

XXIX.

De Fortuna.

Hanc Plato ait cauſſam per accidens eſſe et conſequi inopinato in iis, quæ conſilio inſtitutoque hominum ſuſpiciuntur.

Ἀριστοτέλης αἰτίαν κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς καθ' ὁρμὴν ἕνεκά τινος γινομένοις, ἄδηλον καὶ ἄστατον· διαφέρειν δὲ τῆς τύχης τὸ αὐτόματον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τύχης καὶ ταὐτομάτου εἶναι ἐν τοῖς πρακτικοῖς πάντως· τὸ δ' αὐτόματον, οὐκ ἀπὸ τύχης· ἐν γὰρ τοῖς ἔξω πράξεως· καὶ τὴν μὲν τύχην, τῶν λογικῶν· τὸ δὲ αὐτόματον, καὶ τῶν λογικῶν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων.

Ἐπίκουρος ἀσύστατον αἰτίαν προσώποις, χρόνοις, τρόποις.

Ἀναξαγόρας καὶ οἱ Στωϊκοὶ ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ· ἃ μὲν γὰρ εἶναι κατ' ἀνάγκην, ἃ δὲ καθ' εἱμαρμένην, ἃ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ἃ δὲ κατὰ τύχην, ἃ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον. D

λ'.

Περὶ φύσεως.

Ἐμπεδοκλῆς φύσιν μηδὲν εἶναι, μῖξιν δὲ τῶν στοιχείων

C. 7. οὐκ ἀπὸ τύχης] Mez. οὐ πᾶν τύχης.

Aristoteles cauſſam per accidens in his, quæ, appetitu movente, finis cauſſa aguntur: incertam eam, et inſtabilem. Porro Fortunam a caſu differre: cum illa in actionibus locum habeat duntaxat, caſumque admittat: caſus autem Fortunæ locum non det ſemper; quippe cum caſus et in ratione præditis, et in brutis, adeoque etiam inanimatis locum habeat: Fortuna non, niſi ubi ratio ineſt.

Epicurus cauſſam eſſe dixit inſtabilem, ob mutationem perſonarum, temporum, morum.

Anaxagoras et Stoici, cauſſam dicunt eſſe quæ humana ratiocinatione cognoſci nequeat. Fieri enim alia neceſſario, alia Fato, alia inſtituto animi, alia forte Fortuna, alia caſu.

XXX.

De Natura.

Empedocli viſum fuit, nihil eſſe Naturam, niſi permixtionem et divulſionem ele-

καὶ διάστασιν· γράφει γὰρ οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ φυσικῷ,

> Ἄλλο δέ τοι ἐρέω· φύσις οὐδενός ἐστιν ἁπάντων
> Θνητῶν, οὐδέ τις οὐλομένου θανάτοιο τελευτὴ,
> Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων
> Ἐστί· φύσις δὲ βροτοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισιν.

Ἀναξαγόρας ὁμοίως τὴν φύσιν, σύγκρισιν καὶ διάκρισιν, τουτέστι γένεσιν καὶ φθοράν.

D. 6. οὐδενός] Sic Plutarch. Adv. Colot. p. 1111. F. Vulgo, οὐδέν.

mentorum. Sic enim ſcribit in primo libro de Naturali philoſophia,

> *Jam quod naturam mortales nomine dicunt,*
> *Hoc nihil eſt: neque enim mortem natura, vel ortum*
> *Humano praebet generi: nam mixtio tantum,*
> *Mixtorumque ſubeſt quaedam ſecretio rebus,*
> *Idque homines vulgo Naturam dicere ſuêrunt.*

Itidem Anaxagoras concretionem, et ſecretionem, id eſt, ortum et interitum, Naturae nomine intelligebat.

886 # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM

LIBER SECUNDUS.

B ΤΕΤΕΛΕΚΩΣ τοίνυν τὸν περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων, καὶ τῶν συνεδρευόντων αὐτοῖς λόγον, τρέψομαι πρὸς τὸν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἀπὸ τοῦ περιεκτικωτάτου πάντων ἐνστησάμενος.

B. 1. πρὸς τὸν περὶ] περὶ, pro vulgato ἐπὶ, recepimus ex Mes. et margine Voss.

ABSOLUTA relatione de principiis, elementis, et aliis quæ ad eandem pertinent classem, ad effecta proinde me convertam, ordiarque ab eo quod omnia reliqua continet.

α'.

Περὶ κόσμου.

Πυθαγόρας πρῶτος ὠνόμασε τὴν τῶν ὅλων περιοχὴν, κόσμον, ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, ἕνα τὸν κόσμον.

Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ τούτων μαθητὴς C
Μητρόδωρος, ἀπείρους κόσμους ἐν τῷ ἀπείρῳ κατὰ πᾶσαν περίστασιν.

Ἐμπεδοκλῆς τὴν τοῦ ἡλίου περιδρομὴν εἶναι περιγραφὴν τοῦ κόσμου, καὶ τοῦτο πέρας αὐτοῦ.

Σέλευκος ἄπειρον τὸν κόσμον.

Διογένης τὸ μὲν πᾶν, ἄπειρον, τὸν δὲ κόσμον πεπεράνθαι.

Οἱ Στωϊκοὶ, διαφέρειν τὸ πᾶν καὶ τὸ ὅλον· πᾶν μὲν

B. 9. καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ] Omittit Galen. probante Corſino. Omnes alii libri habent; item Cyrillus Adv. Julian. II. p. 46. B. Equidem compilatori hoc relinquam, nec omnia ad rationem in eo exigam.

C. 1. τούτων μαθητὴς Μητρόδωρος.] Præferam τούτου μ. M. ut eſt apud Cyrillum l. m. Minus probem Galeni—τούτου καθηγητὴς Λεύκιππος. Reſpicitur ad illam Metrodori opinionem ſupra memoratam I, 5.

I.

De Mundo.

PYTHAGORAS primus complexum univerſi affecit Mundi nomine, propter ordinem qui in eo eſt. Græca enim vox *Koſmos*, ordinem ornatumque ſignificat.

THALES et ejus ſectatores, unum cenſuerunt eſſe Mundum.

DEMOCRITUS, EPICURUS, et diſcipulus eorum METRODORUS, infinitos Mundos in infinito, ſecundum omnes circumſtantias.

EMPEDOCLES Solis converſione Mundum circumſcribi ait, huncque eſſe ejus finem.

SELEUCUS infinitum Mundum.

DIOGENES Univerſum infinitum, Mundum autem finitum.

STOICI diſcrimen ſtatuunt inter Univerſum et Totum. Univerſum enim eſſe infini-

γὰρ εἶναι τὸ σὺν κενῷ ἄπειρον, ὅλον δὲ χωρὶς τοῦ κενοῦ τὸν κόσμον· ὥστε οὐ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ πᾶν καὶ τὸν κόσμον.

β'.

Περὶ σχήματος κόσμου.

Οἱ μὲν Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ τὸν κόσμον, ἄλλοι δὲ,
D κωνοειδῆ· οἱ δὲ, ᾠοειδῆ.

Ἐπίκουρος δὲ, ἐνδέχεσθαι μὲν εἶναι σφαιροειδεῖς τοὺς κόσμους, ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ ἑτέροις σχήμασι κεχρῆσθαι.

γ'.

Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος.

Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμψυχον τὸν κόσμον καὶ προνοίᾳ διοικούμενον.

Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὅσοι τὰ ἄτομα εἰσηγοῦνται καὶ τὸ κενὸν, οὔτε ἔμψυχον, οὔτε προνοίᾳ διοικεῖσθαι, φύσει δέ τινι ἀλόγῳ.

C. 12. τὸ πᾶν καὶ τὸν κόσμον] Sic Jannot. Schott. T. V. Mez. Vulgo pro πᾶν eſt ὅλον: atque ita omnes reliqui libri cum Galen. et Cyrill. At margo Voſſ. delet οὐ: haud abſurde.

C. 13. Περὶ σχήματος κόσμου] κόσμου, quod vulgo abeſt, addidimus ex Galen. Venet. Moſc. Bud. T. V.

tum adjuncto inani, Totum autem eſſe Mundum ſeorſim ab inani: itaque non idem eſſe Univerſum et Mundum.

II.

De Figura Mundi.

Stoici globi figuram Mundo adſignant, alii turbinis, ovi quidam.

Epicurus, poſſe Mundos eſſe globoſos, poſſe etiam alia eſſe figura.

III.

An Mundus animatus ſit.

Reliqui omnes ſentiunt Mundum animatum eſſe et providentia gubernari.

Democritus autem, Epicurus, et qui præter hos inane et atomos introducunt, et animæ expertem Mundum faciunt, neque providentia, ſed natura quadam bruta, adminiſtrari aiunt.

Ἀριστοτέλης οὔτ' ἔμψυχον ὅλον δι' ὅλων, οὔτε μὴν αἰσθητικὸν, οὔτε λογικὸν, οὔτε νοερὸν, οὔτε προνοίᾳ διοικούμενον· τὰ μὲν γὰρ οὐράνια τούτων ἁπάντων κοινωνεῖν, E σφαίρας γὰρ περιέχειν ἐμψύχους καὶ ζωτικάς· τὰ δὲ περίγεια μηδενὸς αὐτῶν, τῆς δ' εὐταξίας κατὰ συμβεβηκὸς, οὐ προηγουμένως, μετέχειν.

δ'.

Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος.

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων, γεννητὸν ὑπὸ θεοῦ τὸν κόσμον· καὶ φθαρτὸν μὲν, ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει, αἰσθητὸν γὰρ εἶναι διὰ τὸ σωματικόν· οὐ μὴν φθαρησόμενόν γε, προνοίᾳ καὶ συνοχῇ θεοῦ.

Ἐπίκουρος φθαρτὸν, ὅτι καὶ γεννητὸν, ὡς ζῶον, ὡς φυτόν.

D. 12. ὅλον δι' ὅλων] Præſtat ὅλον δι' ὅλου, ut Stob. p. 48. Galenus pejus etiam ὅλον δι' ὅλον. In vulgata omnes reliqui, et Euſebius adeo, conſentiunt.

E. 7. Πυθαγόρας καὶ Πλάτων] Πυθαγόρας καὶ οἱ Στωϊκοί, Voſſ. Moſc. T. V. P. Bud. Πυθαγόρας, καὶ Πλάτων, καὶ οἱ Στωϊκοί, Euſeb. Venet. Colleg. Nov. quæ lectio præferenda aliis. Stobæus non niſi Πυθαγόρας habet.

Aristoteles neque animatum totum per omnes partes dicit, neque ſenſu, ratione aut mente præditum, neque a providentia temperari. Nam cœleſtibus quidem hæc omnia adeſſe, quod orbibus continerentur animatis atque animalibus. Terreſtria autem omnibus iſtis carere: et ordinem per accidens iis, non per ſe aut a cauſſa antegreſſa contingere.

IV.

An expers interitus ſit Mundus.

Pythagoras et Plato Mundum a Deo factum arbitrati ſunt, et quod ad naturam attinet, obnoxium interitui, quia corporeus, ideoque ſenſibus ſit expoſitus: non autem periturum, providentia eum et Deo continente.

Epicurus caducum, quia ortus, ut animal, ut ſtirpem.

F Ξενοφάνης, ἀγένητον καὶ ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον τὸν κόσμον.

Ἀριστοτέλης τὸ ὑπὸ τὴν σελήνην τοῦ κόσμου μέρος παθητόν, ἐν ᾧ καὶ τὰ περίγεια χηραίνεται.

ε´.

Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος.

Ἀριστοτέλης, Εἰ τρέφεται ὁ κόσμος, καὶ φθαρήσεται· ἀλλὰ μὴν οὐδεμιᾶς τινος ἐπιδεῖται τροφῆς· διὰ τοῦτο καὶ ἀΐδιος.

887 Πλάτων, αὐτὸν αὑτῷ τὸν κόσμον ἐκ τοῦ φθίνοντος κατὰ μεταβολὴν τὸ τρέφον παρέχεσθαι.

Φιλόλαος, διττὴν εἶναι τὴν φθοράν, ποτὲ μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος, ποτὲ δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ, περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ἀποχυθέντος· καὶ τούτων εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου.

ϛ´.

Ἀπὸ ποίου στοιχείου ἤρξατο κοσμοποιεῖν ὁ θεός.

Οἱ Φυσικοὶ ἀπὸ γῆς ἄρξασθαί φασι τὴν γένεσιν

A. 9. Φυσικοὶ] Stoicis hæc tribuit Stob. p. 47. Sane Στωϊκοὶ veriſimilior judicanda eſt lectio, ut monuit Corſinus.

XENOPHANES, neque ortum, et ſempiternum, ac nunquam interiturum.

ARISTOTELES partem Mundi quæ infra Lunam eſt, affectionibus obnoxiam, in qua parte etiam terreſtria ſuas patiuntur mutationes.

V.

Unde alatur Mundus.

ARISTOTELES ſic: Si alitur Mundus, etiam peribit: at nullo indiget nutrimento; eſt ergo ſempiternus.

PLATO, ipſum Mundum ſibi mutatione eorum quæ intereunt ſuppeditare nutrimentum.

PHILOLAUS, duplicem eſſe interitum, unum igne cœlitus defluente, alterum lunari aqua per revolutionem aëris effuſa: atque horum exhalationes eſſe alimentum Mundi.

VI.

A quo elemento Mundi opificium ſit orſus Deus.

PHYSICI a terra inchoaſſe

τοῦ κόσμου, καθάπερ ἀπὸ κέντρου· ἀρχὴ δὲ σφαίρας τὸ κέντρον.

Πυθαγόρας ἀπὸ πυρὸς καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου.

Ἐμπεδοκλῆς τὸν μὲν αἰθέρα, πρῶτον διακριθῆναι· δεύτερον δὲ, τὸ πῦρ· ἐφ' ᾧ τὴν γῆν· ἐξ ἧς ἄγαν περι- B
σφιγγομένης τῇ ῥύμῃ τῆς περιφορᾶς, ἀναβλύσαι τὸ ὕδωρ· ἐξ οὗ θυμιαθῆναι τὸν ἀέρα, καὶ γενέσθαι τὸν μὲν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος, τὸν δὲ ἥλιον ἐκ πυρὸς, πιληθῆναι δὲ ἐκ τῶν ἄλλων τὰ περίγεια.

Πλάτων τὸν ὁρατὸν κόσμον γεγονέναι πρὸς παράδειγμα τοῦ νοητοῦ κόσμου· τοῦ δὲ ὁρατοῦ κόσμου πρότερον μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν, μετὰ δὲ ταύτην τὸ σωματοειδὲς, τὸ ἐκ πυρὸς μὲν καὶ τῆς γῆς πρῶτον, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος δεύτερον.

Πυθαγόρας, πέντε σχημάτων ὄντων στερεῶν, ἅπερ καλεῖται καὶ μαθηματικὰ, ἐκ μὲν τοῦ κύβου φησὶ γεγονέναι τὴν γῆν, ἐκ δὲ τῆς πυραμίδος τὸ πῦρ, ἐκ δὲ τοῦ ὀκ- C

A. 12. καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου] Omiſit hæc Galenus: recte, judice Corſino.

aiunt Mundi ortum tanquam e centro. Eſt enim centrum, globi initium.

PYTHAGORAS ab igne et quinto elemento.

EMPEDOCLES primo fuiſſe ſecretum ætherem, deinde ignem, poſt terram, qua nimis in arctum coacta ob impetum circumagitationis, aqua ebullierit: ex hac aërem exhalaſſe: ac cœlum quidem ex æthere natum, Solem ex igne: reliqua circa terram quæ ſunt, condenſata coiiſſe ex reliquis.

PLATO ait, viſibilem Mundum factum ad exemplum ejus qui in mente fuit: ejus viſibilis Mundi priorem tempore partem extitiſſe animam, poſt corporea, quæ primo ex igni et terra, poſteriore loco ex aqua et aëre coaluerint.

PYTHAGORAS, cum ſint quinque formæ ſolidorum corporum (*mathematica* etiam hæc vocantur) e cubo ortam ait terram, e pyramide ignem,

ταέδρου τὸν ἀέρα, ἐκ δὲ τοῦ εἰκοσαέδρου τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου τὴν τοῦ παντὸς σφαῖραν.

Πλάτων δὲ καὶ ἐν τούτοις πυθαγορίζει.

ζ'.

Περὶ τάξεως τοῦ κόσμου.

Παρμενίδης στεφάνας εἶναι περιπεπλεγμένας, ἐπαλλήλους, τὴν μὲν ἐκ τοῦ ἀραιοῦ, τὴν δὲ ἐκ τοῦ πυκνοῦ· μικτὰς δὲ ἀλλήλαις ἐκ φωτὸς καὶ σκότους, μεταξὺ τούτων· καὶ τὸ περιέχον δὲ πάσας, τείχους δίκην στερεὸν ὑπάρχειν.

D Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος χιτῶνα κύκλῳ καὶ ὑμένα περιτείνουσι τῷ κόσμῳ.

Ἐπίκουρος ἐνίων μὲν κόσμων ἀραιὸν τὸ πέρας, ἐνίων δὲ πυκνόν· καὶ τούτων τὰ μέν τινα, κινούμενα, τὰ δὲ, ἀκίνητα.

Πλάτων πῦρ πρῶτον, εἶτα αἰθέρα, μεθ' ὃν ἀέρα, ἐφ' ᾧ ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν· ἐνίοτε δὲ τὸν αἰθέρα τῷ πυρὶ συνάπτει.

C. 9. ἀλλήλαις] Jun. ἄλλας, ut Xyl. edidit ex Euſebio; item Stobæus, et totum hunc locum pleniorem habet.

ex octo baſium corpore aërem, e viginti baſium forma aquam, e duodecim baſium ſolido globum Univerſi.

Plato in his quoque Pythagoram imitatur.

VII.

De ordine Mundi.

Parmenides corollas ait eſſe crebras inter ſe conſertas, unam ex raro, alteram e denſo: his interjectas alias, ex lumine et tenebris mixtas: eſſe autem ſolidum quidpiam inſtar muri, quod iſtas omnes corollas contineat.

Leucippus et Democritus Mundo in orbem tunicam atque membranam circumtendunt.

Epicurus quorumdam mundorum extrema rara, quorumdam denſa, et mobilia alia, alia immobilia ſtatuit.

Plato ignem primo loco ſtatuit, proximo ætherem, deinde aërem, poſt hunc aquam, poſtremo terram: interdum ætherem igni conjungit.

Ἀριστοτέλης πρῶτον μὲν ἀέρα ἀπαθῆ, πέμπτον δέ τι σῶμα· μεθ' ὃ παθητὰ, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ· τελευταίαν δὲ γῆν· τούτων δὲ τοῖς μὲν οὐρανίοις ἀποδεδόσθαι τὴν κυκλικὴν κίνησιν· τῶν δὲ ὑπ' ἐκεῖνα τεταγμένων, τοῖς μὲν κούφοις, τὴν ἄνω· τοῖς δὲ βαρέσι, τὴν κάτω.

Ἐμπεδοκλῆς μὴ διὰ παντὸς ἑστάναι, μηδ' ὡρισμένους τοὺς τόπους τῶν στοιχείων, ἀλλὰ πάντα πως ἀλλήλων μεταλαμβάνειν. E

η'.

Τίς ἡ αἰτία τοῦ τὸν κόσμον ἐγκεκλίσθαι.

Διογένης, Ἀναξαγόρας, μετὰ τὸ συστῆναι τὸν κόσμον, καὶ τὰ ζῶα ἐκ τῆς γῆς ἐξαγαγεῖν, ἐγκλιθῆναί πως τὸν κόσμον, ἐκ τοῦ αὐτομάτου ἐς τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος· ἴσως ὑπὸ προνοίας, ἵνα ἃ μέν τινα ἀοίκητα γένηται, ἃ δὲ οἰκητὰ μέρη τοῦ κόσμου, κατὰ ψύξιν καὶ ἐκπύρωσιν καὶ εὐκρασίαν.

D. 8. ἀέρα ἀπαθῆ] αἰθέρα Euſeb. Stob. Jun. Mez. Rectius. Mox pro δὲ, Euſeb. γε quod recepit Xyl. poterat et δὴ ſcripſiſſe auctor. Stobæus τε habet poſt πέμπτον, quod codex Aug. omittit.

D. 10. ἀποδεδόσθαι] Sic Euſeb. et Moſc. Vulgo, ἀποδιδόναι.

ARISTOTELES primo ætherem omnis exſortem perpeſſionis, quintum ſcilicet corpus: deinceps obnoxia motibus, ignem, aërem, aquam, denique terram. Horum cœleſtibus motum circularem adſignatum eſſe: inferioribus, quæ quidem levia ſunt, surſum: quæ gravia, deorſum lationem.

EMPEDOCLES non perpetuo aut definitis locis repoſita elementa dicit, ſed quodvis in cujuſvis locum ſuccedere.

VIII.

Quæ cauſſa ſit inclinationis Mundo.

DIOGENES, et ANAXAGORAS, poſtquam Mundus conſtitutus fuit, et e terra produxit animalia, quodammodo inclinatum Mundum fortuito cenſent in auſtrinas partes: fortaſſis providentia ſic ſatagente, ut Mundi partes quædam habitari, aliæ non poſſent, ratione gelu, ardoris, commodæ temperiei.

F Ἐμπεδοκλῆς, τοῦ ἀέρος εἴξαντος τῇ τοῦ ἡλίου ὁρμῇ, ἐγκλιθῆναι τὰς ἄρκτους, καὶ τὰ μὲν βόρεια ὑψωθῆναι, τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθ' ὃ καὶ τὸν ὅλον κόσμον.

θ'.

Περὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ κόσμου, εἰ ἔστι κενόν.

Οἱ μὲν ἀπὸ Πυθαγόρου, ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου κενόν, εἰς ὃ ἀναπνεῖ ὁ κόσμος, καὶ ἐξ οὗ.

888 Οἱ δὲ Στωϊκοὶ εἰς ὃ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν ἀναλύεται τὸ ἄπειρον.

Ποσειδώνιος, οὐκ ἄπειρον, ἀλλ' ὅσον αὔταρκες εἰς τὴν διάλυσιν, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Κενοῦ.

Ἀριστοτέλης μηδὲν εἶναι κενόν.

Πλάτων, μήτε ἐκτὸς τοῦ κόσμου, μήτε ἐντὸς μηδὲν εἶναι κενόν.

A. 5. Ἀριστοτέλης μηδὲν] Sic Euſeb. Vulgo vitioſe Ἀριστοτέλης ἔλεγεν. Locum de Ariſtotele plane omittit Stob. At Galen. hoc cum Platone communicat, ita—περὶ κενοῦ. Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης μήτε ἐκτὸς τοῦ κόσμου, μήτε ἐντὸς, μηδὲν εἶναι κενόν.

EMPEDOCLES, aëre cedente Solis impetui, ſeptentriones docet declinaſſe, ita ut partes iis vicinæ in ſublime attollerentur, deprimerentur auſtrinæ: atque hanc inclinationem toti proinde Mundo accidiſſe.

IX.

De eo quod eſt extra Mundum, an id vacuum ſit.

PYTHAGORICI extra Mundum inane eſſe putant, in quod, et e quo Mundus reſpiret.

STOICI inane eſſe, in quod quidem conflagratione ſua mundus diſſolutum eat.

POSIDONIUS non inane, ſed quantum diſſolutioni ſufficiat, in libro primo de Inani.

ARISTOTELES affirmat, nullum eſſe inane.

PLATO negat ullum eſſe, vel extra, vel intra mundum, inane.

ι'.

Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου καὶ τίνα ἀριστερά.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, δεξιὰ τοῦ κόσμου τὰ ἀνατολικὰ μέρη, ἀφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως· ἀρισ- B
τερὰ δὲ, τὰ δυτικά.

Ἐμπεδοκλῆς δεξιὰ μὲν τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικόν, ἀριστερὰ δὲ τὰ κατὰ τὸν χειμερινόν.

ια'.

Περὶ οὐρανοῦ, τίς ἡ τούτου οὐσία.

Ἀναξιμένης τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτω, γηΐνην.

Ἐμπεδοκλῆς στερέμνιον εἶναι τὸν οὐρανὸν, ἐξ ἀέρος συμπαγέντος ὑπὸ πυρὸς κρυσταλλοειδῶς, τὸ πυρῶδες καὶ ἀερῶδες ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων περιέχοντα.

Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος πυρὸς, ἢ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ μίγματος.

B. 7. Ἀναξιμένης—γηΐνην] Probo Stobaei lectionem, Ἀναξιμένης καὶ Παρμενίδης, τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτω τῆς γῆς εἶναι τὸν οὐρανόν. Euſebius, Ἀναξιμένης τὴν περιφορὰν τῆς ἔξωθεν ζώνης εἶναι, quod Xyl. recepit: rectius quidem quam Vigerius, qui hunc reprehendens, Plutarcheam lectionem Euſebio intulit.

B. 9. πυρὸς] Mez. corrigit πηγός: ſed altius latet vitium. Euſebius omittit πυρὸς, recte: rectius etiam Stobaeus, Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος· λέγει γοῦν ἐν τοῖς περὶ τῆς Φυσικῆς Ἀκροάσεως—&c.

X.

Quae partes Mundi dextrae ſint, quae ſiniſtrae.

Pythagoras, Plato, Aristoteles, dextras mundi partes faciunt quae ad ortum ſunt, unde motui initium: ſiniſtras, quae ad occaſum.

Empedocles dextra vocat quae ſunt ad circulum aeſtivae Solis converſionis, ſiniſtra quae ad hybernum.

XI.

De Caelo, quae ejus natura.

Anaximenes dicit rotationem eſſe extremi orbis.

Empedocles Caelum eſſe ſolidum, glaciei in modum ab igne ex aëre compactum, quod ignitam aëreamque naturam in utroque globi ſemiſſe contineat.

Aristoteles e quinto corpore, igne, vel calidi cum frigido mixtione.

ιβ'.

C Περὶ διαιρέσεως οὐρανοῦ, εἰς πόσους κύκλους διαιρεῖται.

Θαλῆς, Πυθαγόρας, οἱ ἀπ' αὐτοῦ, μεμερίσθαι τὴν τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαῖραν εἰς κύκλους πέντε, οὕστινας προσαγορεύουσι ζώνας· καλεῖται δὲ ὁ μὲν αὐτῶν, ἀρκτικός τε καὶ ἀειφανής· ὁ δὲ, θερινὸς τροπικός· ὁ δὲ, ἰσημερινός· ὁ δὲ, χειμερινὸς τροπικός· ὁ δὲ, ἀνταρκτικός τε καὶ ἀφανής· λοξὸς δὲ τοῖς τρισὶ μέσοις ὁ καλούμενος ζωδιακὸς ὑποβέβληται, παρεπιψαύων τῶν μέσων τριῶν· πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ μεσημβρινὸς πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ τὸ ἀντίξουν τέμνει.

Πυθαγόρας πρῶτος ἐπινενοηκέναι λέγεται τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἥντινα Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ὡς ἰδίαν D ἐπίνοιαν σφετερίζεται.

ιγ'.

Τίς ἡ οὐσία τῶν ἀστέρων, καὶ πῶς συνεστήκασιν.

Θαλῆς γεώδη μὲν, ἔμπυρα δὲ τὰ ἄστρα.

Ἐμπεδοκλῆς πύρινα ἐκ τοῦ πυρώδους, ὅπερ ὁ αἰθὴρ

XII.

In quot orbes Cœlum dividatur.

THALES, PYTHAGORAS, et hujus ſectatores Cœlum in circulos quinque dividunt: ipſi Zonas, id eſt cingula, appellant. Nomina eorum ſunt, Septentrionalis, qui ſemper eſt conſpicuus: ſolſtitii æſtivi circulus: Æquinoctialis: Brumæ circulus: Arctico oppoſitus, ſemper nobis occultatus. Horum tribus mediis ſubſternitur obliquus, ſingulos attingens, cui ſignifer, ſeu Zodiacus, nomen eſt. Omnes autem iſti a meridiano per ſeptentriones in oppoſitam ducto partem medii finduntur.

Primus PYTHAGORAS inveniſſe dicitur ſigniferi obliquitatem, quam ŒNOPIDES Chius tamen ut abs ſe excogitatam ſibi vindicat.

XIII.

Quæ Stellarum natura ſit, ac quomodo conflatæ ſint.

THALES cenſuit terreſtres quidem eſſe ſtellas, ſed ignitas tamen.

EMPEDOCLES, igneas, eo ex igne, quem in ſe continens

ἐν ἑαυτῷ περιέχων ἐξέθλιψε κατὰ τὴν πρώτην διάκρισιν.

Ἀναξαγόρας τὸν περικείμενον αἰθέρα, πύρινον μὲν εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν, τῇ δ' εὐτονίᾳ τῆς περιδινήσεως ἀναρπάζοντα πέτρους ἐκ τῆς γῆς, καὶ καταφλέξαντα τούτους ἠστερικέναι.

Διογένης, κισηρώδη τὰ ἄστρα, διαπνοὰς δὲ αὐτὰ E νομίζει τοῦ κόσμου· πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἀφανεῖς μὲν λίθους, πίπτοντας δὲ πολλάκις ἐπὶ τὴν γῆν σβέννυσθαι, καθάπερ τὸν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πυροειδῶς κατενεχθέντα ἀστέρα πέτρινον.

Ἐμπεδοκλῆς τοὺς μὲν ἀπλανεῖς ἀστέρας συνδεδέσθαι τῷ κρυστάλλῳ, τοὺς δὲ πλάνητας ἀνεῖσθαι.

Πλάτων ἐκ μὲν τοῦ πλείστου μέρους, πυρίνους, μετέχοντας δὲ καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων κόλλης δίκην.

Ξενοφάνης ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων, σβεννυμένων δὲ καθ' F ἑκάστην ἡμέραν, ἀναζωπυρεῖν νύκτωρ καθάπερ τοὺς ἄνθρακας· τὰς γὰρ ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις, ἐξάψεις εἶναι καὶ σβέσεις.

æther in prima ſecretione eliſerit.

ANAXAGORAS ætherem circumſitum ignea quidem eſſe natura, circumvolutionis autem vehementia abripuiſſe lapides e terra, eoſque adusſiſſe, et ſic in ſtellas convertiſſe.

DIOGENES pumicum inſtar eſſe ſtellas cenſet exſpirationes mundi exhalantis: idem, lapides quoſdam eſſe qui nuſquam appareant, et ſæpe in terram delapſi exſtinguantur: quomodo ad Ægos potamos ſub ignis forma decidit ſtella ſaxea.

EMPEDOCLES inerrantes ſtellas cryſtallo ait alligatas, errones ab eo ſolutas.

PLATO majori ex parte igneæ naturæ eſſe ſtellas, ſed ita, ut glutinis loco reliquorum etiam elementorum partes admittant.

XENOPHANES naſci ex inflammatis nubibus, quæ quotidie extinguantur, noctu quavis rurſus carbonum inſtar accendantur: ortus quippe et occaſus, nihil eſſe aliud quam accendi et exſtingui.

Ἡρακλείδης καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον ὑπάρχειν, γῆν περιέχοντα, ἀέρα τε καὶ αἰθέρα, ἐν τῷ ἀπείρῳ αἰθέρι· ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς φέρεται, κοσμοποιοῦσι γὰρ ἕκαστον τῶν ἀστέρων.

Ἐπίκουρος οὐδὲν ἀπογινώσκει τούτων, ἐχόμενος τοῦ ἐνδεχομένου.

889 ιδ'.

Περὶ σχήματος ἀστέρων.

Οἱ Στωϊκοὶ, σφαιρικοὺς τοὺς ἀστέρας, καθάπερ τὸν κόσμον καὶ ἥλιον καὶ σελήνην.

Κλεάνθης, κωνοειδεῖς.

Ἀναξιμένης, ἥλων δίκην καταπεπηγέναι τῷ κρυσταλλοειδεῖ.

Ἔνιοι δὲ, πέταλα εἶναι πύρινα, ὥσπερ ζωγραφήματα.

A. 6. καταπεπηγέναι] Legendum videtur ἐγκαταπεπηγέναι, vel καταπεπηγέναι ἐν. Vulgata occupavit omnes libros, exceptis Galen. et Euſeb. qui habent καταπεπηγμένους.

Heraclides et Pythagorei quamvis ſtellam dixerunt eſſe Mundum in æthere infinito, qui terram, aërem, ætheremque contineat. Hæc opinio etiam in Orphicis perhibetur: nam Orphei ſectatores ſingulas ſtellas eſſe Mundos dicunt.

Epicurus horum nihil improbat, contingentiæ inhærens.

XIV.

De figura Stellarum.

Stoici, globoſas eſſe ſtellas, ut mundum quoque, ut Solem, ut Lunam.

Cleanthes, metæ ſeu turbinis forma.

Anaximenes, clavorum inſtar infixos eſſe cryſtallo.

Alii, laminas eſſe igneas, tanquam picturas.

ιε΄.

Περὶ τάξεως ἀστέρων.

Ξενοκράτης κατὰ μιᾶς ἐπιφανείας οἴεται κινεῖσθαι τοὺς ἀστέρας.

Οἱ δ' ἄλλοι Στωϊκοὶ, πρὸ τῶν ἑτέρων τοὺς ἑτέρους ἐν ὕψει καὶ βάθει.

Δημόκριτος, τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ B ταῦτα τοὺς πλανήτας, ἐφ' οἷς Ἥλιον, Φωσφόρον, Σελήνην.

Πλάτων, μετὰ τὴν τῶν ἀπλανῶν θέσιν, πρῶτον Φαίνοντα λεγόμενον, τὸν τοῦ Κρόνου· δεύτερον, Φαέθοντα, τὸν τοῦ Διός· τρίτον, Πυρόεντα, τὸν τοῦ Ἄρεος· τέταρτον, Ἑωσφόρον, τὸν τῆς Ἀφροδίτης· πέμπτον, Στίλβοντα, τὸν τοῦ Ἑρμοῦ· ἕκτον, Ἥλιον· ἕβδομον, Σελήνην.

Τῶν Μαθηματικῶν τινὲς μὲν, ὡς Πλάτων· τινὲς δὲ, μέσον πάντων τὸν Ἥλιον.

A. 11. Ξενοκράτης] Galen. Ξενοφάνης: rectius: neutrum tamen congruum ſequenti, οἱ δ' ἄλλοι Στωϊκοί: qua de cauſſa Corſinus corrigit Ζήνων. Equidem malim, οἱ δ' ἄλλοι, καὶ οἱ Στωϊκοί.

XV.

De ordine Stellarum.

Xenocrates ſecundum unam ſuperficiem ſtellas moveri autumavit.

Reliqui Stoici, alias aliis eſſe humiliores atque altiores.

Democritus hoc ordine collocat: primo fixas ſtellas; deinde errones, in quibus Solem, Luciferum, Lunam.

Plato ubi ab inerrantibus abiit, proximam facit ſtellam Saturni, quæ ei Phæno dicitur, nos fulgidam (puto) poſſemus: tum Phaëthontem, id eſt nitentem, qui eſt Jupiter: ab hoc proximum Pyroënta, id eſt igneum, ſtellam Martis: inde Luciferum, qui Veneri tribuitur: quintum Mercurii ſidus, quod Stilbon appellat, quaſi rutilans.

Mathematicorum quidam Platoni ſubſcribunt: alii Solem in medio reponunt.

Ἀναξίμανδρος, καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος, καὶ Κράτης, ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν Ἥλιον τετάχθαι, μετ' αὐτὸν δὲ τὴν Σελήνην, ὑπὸ δὲ αὐτοὺς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων καὶ τοὺς πλανήτας.

c ιϛ'.

Περὶ τῆς τῶν ἀστέρων φορᾶς καὶ κινήσεως.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Κλεάνθης, ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς φέρεσθαι πάντας τοὺς ἀστέρας.

Ἀλκμαίων καὶ οἱ Μαθηματικοὶ, τοὺς πλανήτας τοῖς ἀπλανέσιν ἐναντίως· ἀπὸ γὰρ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἀντιφέρεσθαι.

Ἀναξίμανδρος, ὑπὸ τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν, ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε, φέρεσθαι.

Ἀναξιμένης, ὁμοίως ὑπὸ τὴν γῆν καὶ περὶ αὐτὴν στρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας.

Πλάτων καὶ οἱ Μαθηματικοὶ, ἰσοδρόμους εἶναι, τὸν Ἥλιον, τὸν Ἑωσφόρον, τὸν Στίλβοντα.

ANAXIMANDER, METRODORUS CHIUS, CRATES, ſummum locum Soli deferunt, proximeque Lunam ei ſubjiciunt: ſub his fixa et vaga etiam ſidera collocant.

XVI.

De latione et motu Stellarum.

ANAXAGORAS, DEMOCRITUS, CLEANTHES, ab ortu verſus occaſum ferri omnes ſtellas.

ALCMAEON et MATHEMATICI, planetas fixis ex adverſo, hoc eſt ab occaſu ad ortum citari.

ANAXIMANDER, a circulis et orbibus, quibus quævis inſiſtit, moveri.

ANAXIMENES, ſimiliter ſub terram, ac circa eam ferri ſtellas.

PLATO et MATHEMATICI æqualem curſum adſignant Soli, Veneri, ac Mercurio.

ιζ΄.

Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες.

Μητρόδωρος, ἅπαντας τοὺς ἀπλανεῖς ὑπὸ τοῦ Ἡλίου D προσλάμπεσθαι.

Ἡράκλειτος καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας ἐκ τῆς ἐπιγείου ἀναθυμιάσεως.

Ἀριστοτέλης, μὴ δεῖσθαι τὰ οὐράνια τροφῆς· οὐ γὰρ φθαρτὰ, ἀλλ᾽ ἀΐδια.

Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ, ὡς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄστρα ἐξ αὐτῶν τρέφεσθαι.

ιη΄.

Περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων Διοσκούρων.

Ξενοφάνης, τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους οἷον ἀστέρας, νεφέλια εἶναι κατὰ τὴν ποιὰν κίνησιν παραλάμποντα.

Μητρόδωρος, τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως εἶναι στιλβηδόνας.

D. 7. Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ] Ita et Galen. At Euſeb. P. E. XV, 48. et Stob. p. 54 Πλάτων κοινῶς: rectius, opinor.

XVII.

Unde illuminentur Stellæ.

METRODORUS omnes ſtellas fixas a Sole illuſtrari ab eoque ſuum lumen accipere, dixit.

HERACLITUS et STOICI, ſtellas ali, eo quod a terra ſurſum evaporat.

ARISTOTELES, cœleſtia non indigere alimento, quia interitui non ſint obnoxia.

PLATO et STOICI, item ſtellas atque univerſum mundum, nutrimentum ex ſe ipſas habere.

XVIII.

De Stellis quæ dicuntur Caſtores, ſive gemini.

XENOPHANES iſtas ſtellas, quæ ſupra naves apparent, parvas putavit eſſe nubeculas, ob certum affulgentes motum.

METRODORUS, micationes eſſe, a videntium oculis, quos terror et conſternatio tenet, profectas.

ιθ'.

1 Περὶ ἐπισημασίας ἀϛέρων, κ͵ πῶς γίνεται χειμὼν κ͵ θέρος.

Πλάτων, τὰς ἐπισημασίας τάς τε θερινὰς καὶ τὰς χειμερινὰς κατὰ τὰς τῶν ἀϛέρων ἐπιτολάς τε κ͵ δυσμὰς γίνεσθαι, Ἡλίου τε κ͵ Σελήνης, κ͵ τῶν ἄλλων πλανητῶν κ͵ ἀπλανῶν.

Ἀναξιμένης δὲ, παρὰ μηδὲν τούτων, παρὰ δὲ τὸν Ἥλιον μόνον.

2 Εὔδοξος, Ἄρατος, κοινῶς παρὰ πάντας τοὺς ἀϛέρας, ἐν οἷς φησιν,

Αὐτὸς γὰρ τάδε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐϛήριξεν,
Ἄϛρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
Ἀϛέρας οἵ κε μάλιϛα τετυγμένα σημαίνοιεν.

κ'.

Περὶ οὐσίας Ἡλίου.

Ἀναξίμανδρος, κύκλον εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς, ἁρματείου τροχοῦ τὴν ἁψῖδα παραπλήσιον ἔχοντα κοίλην, πλήρη πυρός· ἧς κατά τι μέρος ἐκφαινούσης

XIX.

Quid denuncient ſtellæ, et quomodo fiant hyems atque æſtas.

1 Plato indicationes æſtatis atque hyemis fieri Solis, Lunæ, aliarumque fixarum et vagarum ſtellarum ortu atque occaſu percipi tradit.

Anaximenes ad ſolum hæc refert Solem.

Eudoxus et Aratus, omnibus communiter accepta iſthæc ſtellis ferunt. Arati verba ſubjecimus:

Ipſe hæc altitonans in celſo infixit olympo,
Et totum prudens diſtinxit ſigna per annum,
Eximia ut rebus de certis aſtra moneant.

XX.

Quæ Solis natura ſit.

Anaximander Solem dixit eſſe circulum, cujus duodetrigeſima pars terræ molem æquat: orbita præditum qualis fere eſt rotis curruum, ignis plena, qui quadam ex

διὰ στομίου τὸ πῦρ, ὥσπερ διὰ πρηστῆρος αὐλοῦ· καὶ τοῦτ' εἶναι τὸν Ἥλιον.

Ξενοφάνης, ἐκ πυριδίων τῶν συναθροιζομένων μὲν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, συναθροιζόντων δὲ τὸν Ἥλιον· ἢ νέφος πεπυρωμένον. 890

Οἱ Στωϊκοὶ, ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλάττης.

Πλάτων, ἐκ πλείστου πυρός.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Μητρόδωρος, μύδρον ἢ πέτρον διάπυρον.

Ἀριστοτέλης, σφαῖραν ἐκ τοῦ πέμπτου σώματος.

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος, ὑαλοειδῆ, δεχόμενον μὲν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πυρὸς τὴν ἀνταύγειαν, διηθοῦντα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς, ὥστε προσεοικέναι ἡλίῳ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ πυρώδης, τό, τε δὴ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐσοπτροειδές· καὶ τρίτον, τὴν ἀπὸ τοῦ ἐσόπτρου κατ' ἀνάκλασιν διασπειρο- B

F. 11. διὰ πρηστῆρος αὐλοῦ] Forte vera eſt lectio, πρηστῆρας δι' αὐλοῦ, quo ducit Achill. Tat. Iſag. in Arat. cap. 19. Galen. δι' αὐλοῦ πρὸς ἡμᾶς. Stob. ὥσπερ διὰ πρηστῆρος. Euſeb. hanc loci partem omittit.

A. 5. Πλάτων, ἐκ πλείστου πυρός] Πλάτων abeſt in Voſſ. et Bud. qui reliqua verba, Stoicorum opinioni adjungunt. In Stob. plane omittitur hic locus. Forte compilator eum invexit ex capite XIII.

A. 12. τό, τε δὴ—εἰδώλων] Corrupti loci, in quo libri Plutarchei conſentiunt, correctionem in Animadverſionibus tractabimus.

parte ejus effulgeat per orificium, tanquam per fiſtulæ foramen: eumque ignem eſſe Solem.

XENOPHANES, ex igniculis qui appareant, collectis ex humida exhalatione, et Solem cogentibus: aut nubem ignitam.

STOICI, incendium mente præditum, e mari.

PLATO, e plurimo igne.

ANAXAGORAS, DEMOCRITUS, METRODORUS, maſſam aut lapidem ignis candentem.

ARISTOTELES, globum e quinta natura.

PHILOLAUS Pythagoreus, diſcum vitreum, qui reſplendentiam mundani ignis recipiat lumenque ad nos retorqueat: ut Sol videatur ignis in cœlo, qui ad nos quaſi ſpeculi reflectione lucem diſper-

μένην πρὸς ἡμᾶς αὐγήν· καὶ γὰρ ταύτην προσαγορευόμενον ἥλιον, οἱονεὶ εἴδωλον εἰδώλου.

Ἐμπεδοκλῆς, δύο Ἡλίους, τὸν μὲν, ἀρχέτυπον, πῦρ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τοῦ κόσμου, πεπληρωκὸς τὸ ἡμισφαίριον, ἀεὶ καταντικρὺ τῇ ἀνταυγείᾳ ἑαυτοῦ τεταγμένον· τὸν δὲ φαινόμενον, ἀνταύγειαν ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τῷ τοῦ ἀέρος τοῦ θερμομιγοῦς πεπληρωμένῳ, ἀπὸ κυκλοτεροῦς τῆς γῆς κατ᾽ ἀνάκλασιν ἐγγινομένην εἰς τὸν Ἥλιον τὸν κρυσταλλοειδῆ, συμπεριελκομένην δὲ τῇ κινήσει τοῦ
C πυρίνου· ὡς δὲ βραχέως εἰρῆσθαι συντεμόντα, ἀνταύγειαν εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν πυρὸς τὸν Ἥλιον.

Ἐπίκουρος, γήϊνον πύκνωμα κισηροειδὲς ταῖς κατατρήσεσιν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀνημμένον.

κα'.

Περὶ μεγέθους Ἡλίου.

Ἀναξίμανδρος, τὸν μὲν Ἥλιον ἴσον τῇ γῇ εἶναι, τὸν δὲ κύκλον ἀφ᾽ οὗ τὴν ἐκπνοὴν ἔχει καὶ ἐφ᾽ οὗ φέρεται, ἑπτακαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς.

gat: quam nos vocamus Solem, tanquam ſimulacri ſimulacrum.

Empedocles duos Soles facit, unum primigenium ignem in altero globi mundi ſemiſſe, qui eum ſemiſſem impleat, ſemper ex adverſo ſitus ſuæ repercuſſioni ſplendoris: alterum in altero ſemiſphærio reſplendentiam hujus, quod ſemiſphærium impleatur aëre cum calida natura permixto: hanc reſplendentiam a rotunditate terræ reflecti in Solem cryſtallinum, et cum motu ignei elementi circumtrahi: utque verbo dicam, Solem eſſe reſplendentiam ignis qui eſt circa terram.

Epicurus, e terra compactam molem, ac pumicis ſpongiæve modo pertuſam, ab igne accenſam.

XXI.

De magnitudine Solis.

Anaximander, Solem terræ æqualem eſſe, circuli autem, a quo erumpit halitu, et in quo fertur, quantitate molem terræ vicies octies contineri.

Ἀναξαγόρας, πολλαπλασίονα Πελοποννήσου.

Ἡράκλειτος, εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου.

Ἐπίκουρος πάλιν φησὶν ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα, ἢ τηλικοῦτον ἥλιος φαίνεται, μικρῷ μείζων ἢ ἐλάττων.

κβʹ.

Περὶ σχήματος Ἡλίου. D

Ἀναξιμένης, πλατὺν ὡς πέταλον τὸν Ἥλιον.

Ἡράκλειτος, σκαφοειδῆ, ὑπόκυρτον.

Οἱ Στωϊκοὶ, σφαιροειδῆ, ὡς τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄστρα.

Ἐπίκουρος, ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα.

κγʹ.

Περὶ τροπῶν Ἡλίου.

Ἀναξιμένης, ὑπὸ πεπυκνωμένου ἀέρος καὶ ἀντιτύπου ἐξωθεῖσθαι τὰ ἄστρα.

Ἀναξαγόρας, ἀνταπώσει τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος, ὃν αὐτὸς συνωθῶν ἐκ τῆς πυκνώσεως ἰσχυροποιεῖ.

Anaxagoras, multiplici ad Peloponneſum proportione Solem eſſe.

Heraclitus, latitudine veſtigii humani.

Epicurus rurſum ait, poſſe omnia iſta vera eſſe, aut tantum eſſe, quantus et qualis videtur, vel majorem paulo aut minorem.

XXII.

De forma Solis.

Anaximenes, folii inſtar latum eſſe.

Heraclitus, ſcaphæ in formam, ſubcurvum.

Stoici, globi forma, qua et mundus et Stellæ.

Epicurus, fieri poſſe iſthæc omnia.

XXIII.

De converſionibus Solis.

Anaximenes cenſuit, aſtra impelli a condenſato et renitente aëre.

Anaxagoras, aëris, qui ad ſeptentriones eſt, impulſione in diverſam partem, quem aërem ſtipando cogens facit validum.

E 'Εμπεδοκλῆς, ὑπὸ τῆς περιεχούσης αὐτὸν σφαίρας κωλυόμενον ἄχρι παντὸς εὐθυπορεῖν, καὶ ὑπὸ τῶν τροπικῶν κύκλων.

Διογένης, ὑπὸ τοῦ ἀντιπίπτοντος τῇ θερμότητι ψύχους σβέννυσθαι τὸν Ἥλιον.

Οἱ Στωϊκοὶ, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑποκειμένης τροφῆς διέρχεσθαι τὸν Ἥλιον· ὠκεανὸς δὲ ἐστὶν ἡ γῆ, ἧς τὴν ἀναθυμίασιν ἐπινέμεται.

Πλάτων, Πυθαγόρας, Ἀριστοτέλης, περὶ τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, δι' οὗ φέρεται λοξοπορῶν ὁ Ἥλιος, καὶ κατὰ δορυφορίαν τῶν τροπικῶν κύκλων· ταῦτα δὲ πάντα καὶ ἡ σφαῖρα δείκνυσιν.

κδ'.

F

Περὶ ἐκλείψεως Ἡλίου.

Θαλῆς πρῶτος ἔφη ἐκλείπειν τὸν Ἥλιον, τῆς σελήνης αὐτὸν ὑποτρεχούσης κατὰ κάθετον, οὔσης φύσει γεώ-

E. 7. ἡ γῆ] Marg. Voſſ. ἡ γῆ itaque vertit Bud. T. V. ὡς ὠκεανὸς δέ ἐστιν ἡ γῆ. Stob. omittit ἡ γῆ. Galen. ſententiam potius quam verba reddit, ὠκεανὸν δὲ καὶ τὴν θάλασσαν παρέχειν τῷ ἡλίῳ τροφὴν—. Igitur corrigam καὶ γῆ.

E. 9. περὶ τὴν λόξωσιν] Legendum, cum Mez. παρὰ τὴν λόξωσιν.

Empedocles, ne in directum ſemper progrediatur, impediri a continente ipſum globo et a tropicis, hoc eſt ſolſtitiorum circulis.

Diogenes, a frigore calori occurrente extingui Solem.

Stoici, ſecundum intervallum alimenti ſubjecti progredi Solem. Oceanus autem terra eſt cujus vaporem exhalantem depaſcitur.

Plato, Pythagoras, Aristoteles, Solem obliquum curſum conficere, aiunt, propter ſigniferi, in quo movetur, inclinationem, ſtipati ſolſtitialibus circulis: quæ omnia in ſphæra artificio elaborata proponuntur ad ſpectandum.

XXIV.

De Solis defectu.

Thales primus docuit Solem deficere, quando Luna ad lineam infra eum fertur, quæ

δους· βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθεμένῳ τῷ δίσκῳ.

Ἀναξίμανδρος, τοῦ στομίου τῆς τοῦ πυρὸς διαπνοῆς ἀποκλειομένου.

Ἡράκλειτος, κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν, ὥστε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κάτω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν.

Ξενοφάνης, κατὰ σβέσιν· ἕτερον δὲ πάλιν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς γίνεσθαι· παριστόρηκε δὲ καὶ ἔκλειψιν ἡλίου 891
ἐφ' ὅλον μῆνα, καὶ πάλιν ἔκλειψιν ἐντελῆ, ὥστε τὴν ἡμέραν νύκτα φανῆναι.

Ἔνιοι, νεφῶν πύκνωσιν τὴν ἀοράτως ἐπερχομένων τῷ δίσκῳ.

Ἀρίσταρχος τὸν ἥλιον ἵστησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ γῆν κινεῖ περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον, καὶ κατὰ τὰς ταύτης ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι τὸν δίσκον.

F. 4. ὑποτιθεμένω τῷ δίσκῳ] Xyl. probabiliter vertit. Græca corrupta ſunt, ut et Mes. monuit. Unus Stob. habet varietatem, nec eam ſanam, βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθέμενον τῷ δισμῷ. Puto corrigendum, β. δ. αὐτὴν κ. ὑποτιθεμένην τῷ δίσκῳ.

natura eſt terreſtri: idque in ſpeculis cerni, ſubjici Soli diſcum Lunæ.

ANAXIMANDER, obturato foramine, per quod ignis exſpirat.

HERACLITUS, inverſione corporis Solis, quod ſcaphæ ſimile eum ponere diximus, ita ut cavum ſurſum, curvum deorſum verſus noſtrum viſum obvertatur.

XENOPHANES, exſtinctione: rurſum autem naſci in ortu alium. Narrationem porro adjecit de quodam Solis defectu, qui totum duraverit menſem, et alio perfecto, qui diem in noctem mutaverit.

Quidam nubium condenſationem cauſſantur, quæ, viſu non cernente eas, diſco Solis obducantur.

ARISTARCHUS Solem fixis ſtellis adjungit, Lunam autem moveri ait circum Solis orbem, et ſuis inclinationibus umbram diſco inferre.

Ξενοφάνης, πολλοὺς εἶναι Ἡλίους καὶ Σελήνας κατὰ κλίματα τῆς γῆς, καὶ ἀποτομὰς καὶ ζώνας· κατὰ τινα δὲ καιρὸν ἐμπίπτειν τὸν δίσκον εἴς τινα ἀποτομὴν τῆς γῆς οὐκ οἰκουμένην ὑφ' ἡμῶν, καὶ οὕτως ὥσπερ κενεμβατοῦντα
B ἔκλειψιν ὑποφαίνειν· ὁ δ' αὐτὸς τὸν Ἥλιον εἰς ἄπειρον μὲν προϊέναι, δοκεῖν δὲ κυκλεῖσθαι διὰ τὴν ἀπόστασιν.

κε'.

Περὶ οὐσίας Σελήνης.

Ἀναξίμανδρος, κύκλον εἶναι ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς γῆς, ὥσπερ τοῦ Ἡλίου πλήρη πυρός· ἐκλείπειν δὲ κατὰ τὰς ἐπιστροφὰς τοῦ τροχοῦ· ὅμοιον γὰρ εἶναι ἁρματείῳ τροχῷ κοῖλον ἔχοντι τὴν ἀψῖδα, καὶ πλήρη πυρός, ἔχοντι μίαν ἐκπνοήν.

Ξενοφάνης, νέφος εἶναι πεπιλημένον.

A. 9. πολλοὺς εἶναι Ἡλίους καὶ Σελήνας] Forte verius ſit, πολλὰς εἶναι Ἡλίου καὶ Σελήνης ſcil. ἐκλείψεις: ſiquidem Philoſophi ſententiam, non Compilatoris ſcripturam, quærimus; nam in vulgata conſentiunt Galen. Euſeb. Stob.

A. 9. κατὰ κλίματα] Ita Galen. Euſeb. Stob. Vulgo, κατὰ κλῖμα.

B. 3. κε'. Περὶ οὐσίας Σελήνης] Ita Euſeb. Gal. E. M. Voſſ. Venet. Moſc. Bud. Xyl. item edidit Corſin. Vulgo, Περὶ οὐσίας Σελήνης, κε'. Περὶ μεγέθους Σελήνης, κϛ'.

Xenophanes, multos eſſe Soles, multas Lunas, ſecundum terræ diverſa climata, ſegmenta, ac zonas: quodam autem tempore Solis diſcum incidere in quandam terræ portionem a nobis non habitatam, et ſic tanquam in vacuum delato, deliquium ei accidere. Idem, Solem in infinitum progredi: nobis autem videri eum rotari, ob diſtantiam.

XXV.

De natura Lunæ.

Anaximander, circulum eſſe novendecuplum proportione terræ, itidem ut Solem ignis plenum, ac luminis defectum ei accidere ob inverſionem rotæ; ſimilem enim eſſe rotæ currus, quæ habeat orbitam concavam igne impletam, unoque exſpirandi foramine præditam.

Xenophanes, nubem eſſe conſtipatam.

Οἱ Στωϊκοὶ, μικτὴν ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος.

Πλάτων, ἐκ πλείονος τοῦ πυρώδους. C

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, στερέωμα διάπυρον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία καὶ ὄρη καὶ φάραγγας.

Ἡράκλειτος, γῆν ὁμίχλῃ περιειλημμένην.

Πυθαγόρας, κατὰ τὸ πυροειδὲς σῶμα Σελήνης.

κϛʹ.

Περὶ μεγέθους Σελήνης.

Οἱ Στωϊκοὶ μείζονα τῆς γῆς ἀποφαίνονται, ὡς καὶ τὸν Ἥλιον.

Παρμενίδης, ἴσον τῷ Ἡλίῳ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι.

κζʹ.

Περὶ σχήματος Σελήνης.

Οἱ Στωϊκοὶ, σφαιροειδῆ εἶναι, ὡς τὸν Ἥλιον.

C. 4. Ἡράκλειτος] Ἡρακλείδης ex Stobæo p. 59, ſcribendum monet Corſinus.

C. 5. κατὰ τὸ πυροειδὲς] κατοπτροειδὲς, Mez. et Valckenar. Diatr. Eurip. Fragm. p. 284. ex Stobæo.

C. 6. κϛʹ. Περὶ μεγέθους Σελήνης.] Ita Euſeb. Gal. E. M. Venet. Voſſ. Moſc. Bud. Xyl. item edidit Corſin. Vulgo, Περὶ σχήματος Σελήνης, κζʹ.

C. 11. κζʹ. Περὶ σχήματος Σελήνης] Ita diſtinximus capita ſecundum Euſeb. Gal. E. M. Venet. Voſſ. Moſc. Bud. Xyl. Vulgo continuabantur —ὡς τὸν Ἥλιον. Ἐμπεδοκλῆς—.

Stoici, mixtam ex igne et aëre.

Plato, majorem ejus partem eſſe terream.

Anaxagoras, Democritus, firmamentum ignitum, quod in ſe contineat planities, montes, convalles.

Heraclitus, terram caliginoſa nube contentam.

Pythagoras, corpus Lunæ ſimile eſſe ſpeculi.

XXVI.

De magnitudine Lunæ.

Stoici eam, ſicut et Sol, majorem terra pronunciant.

Parmenides, æqualem Soli, a quo etiam illuminetur.

XXVII.

De forma Lunæ.

Stoicis, ut et Sol, globoſa eſt.

Ἐμπεδοκλῆς, δισκοειδῆ.

Ἡράκλειτος, σκαφοειδῆ.

Ἄλλοι, κυλινδροειδῆ.

κη'.

D ### Περὶ φωτισμῶν Σελήνης.

Ἀναξίμανδρος, ἴδιον αὐτὴν ἔχειν φῶς, ἀραιότερον δέ πως.

Ἀντιφῶν, ἰδίῳ φέγγει λάμπειν τὴν Σελήνην, τὸ δὲ ἀποκρυπτόμενον περὶ αὐτὴν ὑπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ Ἡλίου ἀμαυροῦσθαι· πεφυκότος τοῦ ἰσχυροτέρου πυρὸς τὸ ἀσθενέστερον ἀμαυροῦν, ὃ δὴ συμβαίνει καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἄστρα.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Ἡλίου φωτίζεσθαι τὴν Σελήνην.

Ἡράκλειτος, τὸ αὐτὸ πεπονθέναι τὸν Ἥλιον καὶ τὴν
E Σελήνην· σκαφοειδεῖς γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασιν τοὺς ἀστέρας, δεχομένους δὲ τὰς ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως

D. 7. συμβαίνει] Malim συμβαίνειν, quod eſt in Stobæi codice Aug.
E. 2. τὰς—αὐγὰς] Recepi a Stobæo, ubi in ed. Canter. eſt τὰς—αὐγάς: at in cod. Aug. ita ut dedi. Vulgo, δεχομένας δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, αὐτὰς φωτίζεσθαι.

Empedocles, diſci forma.

Heraclitus, ſcaphæ.

Alii cylindri ei tribuunt formam.

XXVIII.

De illuminatione Lunæ.

Anaximander tradit, eam proprium habere lumen, ſed rarius.

Antipho, ſuo fulgore nitere Lunam: qui cum occultatur, fieri hoc appulſu Solis; quia natura ſic comparatum ſit, ut ignis validior imbecilliorem obſcuret: quod idem aliis quoque ſtellis evenit.

Thales, et qui ejus ſequuntur decreta, a Sole illuſtrari Lunam.

Heraclitus, eodem modo affici Lunam, quo Solem. Scaphæ enim figuram eſſe ſideribus hiſce: cumque humidi excipiant ſplendorem vaporis,

αὐγὰς φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν· λαμπρότερον μὲν τὸν Ἥλιον, ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι· τὴν δὲ Σελήνην ἐν θολερωτέρῳ, διὰ τοῦτο καὶ ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι.

κθ'.

Περὶ ἐκλείψεως Σελήνης.

Ἀναξιμένης, τοῦ στομίου τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου.

Βηρωσσὸς, κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπυρώτου μέρους.

Ἡράκλειτος, κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς συστροφήν.

Τῶν Πυθαγορείων τινὲς, ἀνταύγειαν καὶ ἐπίφραξιν, τὸ F
μὲν, τῆς γῆς, τὸ δὲ, τῆς ἀντίχθονος· οἱ δὲ νεώτεροι κατ' ἐπινέμησιν φλογὸς κατὰ μικρὸν ἐξαπτομένης τεταγμένως, ἕως ἂν τὴν τελείαν πανσέληνον ἀποδῷ, καὶ πάλιν ἀναλόγως μειουμένης μέχρι τῆς συνόδου, καθ' ἣν τελείως σβέννυται.

E. 9. Ἀναξιμένης] Ἀναξίμανδρος Euſeb. Galen. Stob. rectius: nec tamen ut vulgatum loco moveri debeat.

illuſtrari ſicut videntur: clarius quidem Solem, ut qui in puriore feratur aëre, Lunam obſcurius, quia in turbidiore.

XXIX.

De Lunæ defectu.

ANAXIMANDER, oſculo rotæ obſtructo.

BEROSSUS, obverſa nobis parte ignis experte.

HERACLITUS, ſcaphæ inverſione.

PYTHAGOREI nonnulli reſplendentiam et obſtructionem profectam a terra, quam antichthonem, quaſi oppoſitam terram, dicunt. Recentiores ſecundum conſumtionem ignis ordinate incenſi paulatim, donec perfectum plenilunium præſtet, ac deinde ſenſim proportione ſervata decreſcat uſque ad coitum, ubi plane extinguitur.

Πλάτων, Ἀριστοτέλης, οἱ Στωϊκοὶ, οἱ Μαθηματικοὶ, συμφώνως, τὰς μὲν μηνιαίας ἀποκρύψεις συνοδεύουσαν αὐτὴν Ἡλίῳ καὶ περιλαμπομένην ποιεῖσθαι, τὰς δὲ ἐκλείψεις εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμπίπτουσαν, μεταξὺ μὲν ἀμφοτέρων τῶν ἀστέρων γινομένης, μᾶλλον δὲ τῆς Σελήνης ἀντιφραττομένης.

λʹ.

292 Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, διὰ τί γεώδης φαίνεται.

Οἱ Πυθαγόρειοι, γεώδη φαίνεσθαι τὴν Σελήνην, διὰ τὸ περιοικεῖσθαι αὐτὴν, καθάπερ τὴν παρ' ἡμῖν γῆν, μείζοσι ζώοις καὶ φυτοῖς καλλίοσιν· εἶναι γὰρ πεντεκαιδεκαπλασίονα τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῶα τῇ δυνάμει, μηδὲν περιττωματικὸν ἀποκρίνοντα· καὶ τὴν ἡμέραν τοσαύτην τῷ μήκει.

Ἀναξαγόρας, ἀνωμαλότητα τοῦ συγκρίματος, διὰ τὸ ψυχρομιγὲς ἅμα καὶ γεῶδες· συμμεμῖχθαι γὰρ τῷ

A. 3. αὐτὴν] Sic Euſeb. Mſc. Vulgo, ταύτην.
A. 5. τῇ δυνάμει] Abeſt in Euſeb. idque rectius.
A. 7. ἀνωμαλότητα τοῦ συγκρίματος] Sic Galen. et Stob. Vulgo, ἀνωμαλότητα διὰ τοῦ συγκρίματος.

Plato, Aristoteles, Stoici, Mathematici, in hoc conſentiunt, menſtruas occultationes Lunæ obtingere a Sole cum quo coit, et ejus radiis obruitur: defici autem lumine, cum in umbram terræ incidit, utriuſque ſideris in medio conſtitutæ: aut potius cum ejus officitur illuminationi a terra.

XXX.

De aſpectu Lunæ, et cur terreſtris videatur.

Pythagorei aiunt terreſtrem videri, quia, ſicut et noſtra terra, circumhabitatur, a majoribus quidem et pulchrioribus animalibus, quinquies decies noſtrorum quantitatem continentibus, neque ullum excrementum dejicientibus: tanta item diei longitudine.

Anaxagoras cauſſam inæqualitatis arceſſit a concretione frigidorum et terreſtrium: admixtas enim eſſe ig-

πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες, ὅθεν ψευδοφανῆ λέγεσθαι τὸν ἀστέρα.

Οἱ Στωϊκοὶ, διὰ τὸ ἑτεροειδὲς τῆς οὐσίας μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ σύγκριμα. B

λα΄.

Περὶ ἀποστήματος Σελήνης, ὃ ἀφέστηκε τοῦ Ἡλίου.

Ἐμπεδοκλῆς, διπλάσιον ἀπέχειν τὴν Σελήνην ἀπὸ τοῦ Ἡλίου ἤπερ ἀπὸ τῆς γῆς.

Οἱ ἀπὸ τῶν Μαθηματικῶν, ὀκτωκαιδεκαπλάσιον.

Ἐρατοσθένης, τὸν Ἥλιον ἀπέχειν τῆς γῆς σταδίων μυριάδας ἑβδομήκοντα ὀκτώ.

λβ΄.

Περὶ ἐνιαυτοῦ, πόσος ἑκάστου τῶν πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός.

Ἐνιαυτός ἐστι Κρόνου μὲν, ἐνιαυτοῦ περίοδος λ΄.

A. 9. ψευδοφανῆ] Exquiſitius ψευδοφαῆ, E. Voſſ. Colleg. Nov. Anon.
B. 10. πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός] Mez. πλανωμένων· καὶ πόσος ὁ μέγας ἐνιαυτός; Hoc ſane inſcriptionem conſentientem reddet argumento capitis.

neis partes caliginoſas: itaque Lunam dici *falſo vultu apparentem*.

STOICI ob diverſarum formarum concretionem negant ejus naturæ compagem eſſe interitus ſecuram.

XXXI.

Quanto intervallo Luna a Sole abſit.

EMPEDOCLES, duplam Lunæ a Sole diſtantiam eſſe ejus, quæ Lunæ a terra eſt.

MATHEMATICI, octodecuplám.

ERATOSTHENES, Solem a terra diſſitum ſtadiorum millibus octingenties millibus ac quater: Lunam autem a terra millibus ſeptingentis octoginta.

XXXII.

Quantus cuique planetarum ſit ſuæ circumitionis annus: et quantus magnus annus.

Saturnus ambitum cœli ſuum conficit annis Solaribus triginta: Jupiter duodecim:

Διὸς δὲ, ιβ΄. Ἄρεως, δυεῖν· Ἡλίου, ιβ΄ μῆνες· οἱ δ᾽
C αὐτοὶ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης· ἰσόδρομοι γάρ. Σελήνης ἡμέραι λ΄, οὗτος γὰρ ὁ τέλειος μὴν ἀπὸ φαύσεως εἰς σύνοδον.

Τὸν δὲ μέγαν ἐνιαυτὸν οἱ μὲν ἐν τῇ ὀκταετηρίδι τίθενται, οἱ δὲ ἐν τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οἱ δὲ ἐν τοῖς ἑξήκοντα ἑνὸς δέουσιν. Ἡράκλειτος, ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἡλιακῶν. Διογένης, ἐκ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσούτων ὅσων ὁ κατὰ Ἡράκλειτον ἐνιαυτός. Ἄλλοι δὲ δι᾽ ἑπτακισχιλίων, ψοζ΄.

Mars duobus: Sol menſibus duodecim: totidem Mercurius et Venus, nam æquales his curſus: Luna triginta diebus, hic enim eſt perfectus menſis ab apparitione Lunæ ad congreſſum cum Sole.

Magnum annum alii octennio definiunt: alii undeviginti annis: alii quinquaginta et novem: Heraclitus annorum Solarium millibus duodeviginti. Diogenes trecentis ſexaginta quinque annis tantis, quantus unus eſt Heraclito. Alii ſeptem millibus ſeptingentis ſeptuaginta ſeptem.

D # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM

LIBER TERTIUS.

ΠΕΡΙΩΔΕΥΚΩΣ ἐν τοῖς προτέροις ἐν ἐπιτομῇ
E τὸν περὶ τῶν οὐρανίων λόγον, (Σελήνη δ' αὐτῶν τὸ μεθόριον) τρέψομαι ἐν τῷ τρίτῳ πρὸς τὰ μετάρσια· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἀπὸ τοῦ κύκλου τῆς Σελήνης καθήκοντα μέχρι πρὸς τὴν θέσιν τῆς γῆς, ἥντινα κέντρου τάξιν ἐπέχειν τῇ περιοχῇ τῆς σφαίρας νενομίκασιν. Ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν.

PRÆCEDENTIBUS libris compendio percurri cœleſtium rerum enarrationem, quarum confinium Luna eſt. Hoc tertio libro ad ea me confero, quæ infra eam in ſublimi ſunt, ac Meteora proinde Græcis dicuntur, ſita a Lunæ orbe uſque ad Terræ poſitum: quam centri locum in Univerſo cenſuerunt obtinere. Hinc autem exordiar.

α'.

Περὶ γαλαξίου κύκλου.

Κύκλος ἐστὶ νεφελοειδὴς, ἐν μὲν τῷ ἀέρι διαπαντὸς φαινόμενος, διὰ δὲ τὴν λευκόχροιαν γαλαξίας ὀνομαζόμενος.

Τῶν Πυθαγορείων οἱ μὲν ἔφασαν, ἀστέρος εἶναι διά- F
καυσιν, ἐκπεσόντος μὲν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕδρας, δι' οὗ δὲ ἐπέδραμε χωρίου κυκλοτερῶς αὐτὸ καταφλέξαντος, ἐπὶ τοῦ κατὰ Φαέθοντα ἐμπρησμοῦ.

Οἱ δὲ τὸν ἡλιακὸν ταύτῃ φασὶ κατ' ἀρχὰς γεγονέναι δρόμον.

Τινὲς δὲ, κατοπτρικὴν εἶναι φαντασίαν, τοῦ Ἡλίου τὰς αὐγὰς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνακλῶντος, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἴριδος καὶ ἐπὶ τῶν νεφῶν συμβαίνει.

Μητρόδωρος, διὰ τὴν πάροδον τοῦ Ἡλίου· τοῦτον γὰρ εἶναι τὸν ἡλιακὸν κύκλον.

Παρμενίδης, τὸ τοῦ πυκνοῦ καὶ ἀραιοῦ μίγμα γαλακτοειδὲς ἀποτελέσαι χρῶμα.

I.

De lacteo circulo.

Lacteus circulus nebuloſus eſt, ſemperque in aëre cernitur, et ob albedinem coloris lacteus dicitur.

Pythagoreorum alii dixerunt ſtellæ ardore effectum, quæ ſuo loco delapſa tempore incendii a Phaëthonte excitati, quidquid loci circulari decurſu peragravit, aduſſerit.

Alii, Solis curſum initio hac fuiſſe.

Quidam ſpeculare viſum eſſe putant, ſplendore Solis in cœlum reflectente, quod idem in iride fit et nubibus.

Metrodorus, ob tranſitum Solis: hunc enim eſſe Solis circulum.

Parmenides, denſi ac rari mixtione lacteum colorem confici.

893 Ἀναξαγόρας, τὴν σκιὰν τῆς γῆς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἵστασθαι τοῦ οὐρανοῦ, ὅταν ὑπὸ τὴν γῆν ὁ Ἥλιος γινόμενος μὴ πάντα φωτίζῃ.

Δημόκριτος, πολλῶν καὶ μικρῶν καὶ συνεχῶν ἀστέρων συμφωτιζομένων ἀλλήλοις συναυγασμὸν, διὰ τὴν πύκνωσιν.

Ἀριστοτέλης, ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς ἔξαψιν, πολλῆς τε καὶ συνεχοῦς· καὶ οὕτω κόμην πυρὸς ὑπὸ τὸν αἰθέρα, κατωτέρω τῶν πλανητῶν.

Ποσειδώνιος, πυρὸς σύστασιν ἄστρου μὲν μανοτέραν, αὐγῆς δὲ πυκνοτέραν.

β.

Περὶ κομητῶν καὶ διαττόντων, καὶ δοκίδων.

B Τῶν ἀπὸ Πυθαγόρου τινὲς μὲν ἀστέρα φασὶν εἶναι τὸν κομήτην τῶν οὐκ ἀεὶ φαινομένων, διά τινος δὲ ὡρισμένου χρόνου περιοδικῶς ἀνατελλόντων· ἄλλοι δὲ, ἀνάκλασιν τῆς

A. 10. *μανοτέραν—πυκνοτέραν*] Recepi hoc a Stobæo. Vulgo, λαμπρότερον, αὐγῆς δὲ πυκνότερον. Pro λαμπρότερον, varias lectiones in margine habent E. ἀραιότερον et ἀμαυρότερον, Voſſ. ἀραιότερον.

Anaxagoras, umbram terræ ea in parte cœli inſiſtere, cum Sol infra terram delatus non totum illuminat.

Democritus, ſplendoris collectionem et denſationem, a multis, iiſque parvis et continentibus ſtellis collucentibus profecti.

Aristoteles, incendium vaporis ſicci, multique et continui: itaque crinitum etiam ignem fieri infra ætherem, ſub planetis.

Posidonius, ignis compagem, ſtella tenuiorem, ſplendore denſiorem.

II.

De Cometis, Trajicientibus, ac Trabibus.

Pythagoreorum quidam Cometam putant eſſe ſtellam ex earum numero, quæ non ſemper videantur, ſed ſtatis temporibus, ambitu certo peracto exoriantur. Alii, re-

ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν Ἥλιον, παραπλησίως ταῖς κατοπτρικαῖς ἐμφάσεσιν.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, σύνοδον ἀστέρων δυεῖν ἢ καὶ πλειόνων κατὰ συναυγασμόν.

Ἀριστοτέλης, τὴν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως διάπυρον σύστασιν.

Στράτων, ἄστρου φῶς περιληφθὲν νέφει πυκνῷ, καθά- c
περ ἐπὶ τῶν λαμπτήρων γίνεται.

Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς, νέφος μετάρσιον ὑπὸ μεταρσίου φωτὸς καταυγαζόμενον. Ὁμοίως δ᾽ αἰτιολογεῖ πωγωνίαν, ἅλω, δοκίδα, κίονα, καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις, καθάπερ ἀμέλει πάντες οἱ Περιπατητικοὶ, παρὰ τοὺς τοῦ νέφους ταυτὶ γίνεσθαι σχηματισμούς.

Ἐπιγένης, πνεύματος ἀναφορὰν γεώμιγους πεπυρωμένου.

Βοηθὸς, ἀέρος ἀνειμένου φαντασίαν.

C. 7. ταυτὶ] Sic var. lect. Voſſ. Vulgo, ταύτῃ. Stob. ταῦτα.
C. 10. ἀνειμένου] Stob. ἀνημμένου, probantibus Mez. et Corſin.

flectionem noſtri viſus ad Solem: quomodo in ſpeculis quædam apparent.

Anaxagoras, Democritus, coïtum ſtellarum duarum aut plurium fulgorem ſuum conjungentium.

Aristoteles, igneam coagmentationem ex vapore ſicco enatam.

Strato, lumen ſideris nube comprehenſum denſa, ſicut fit in lucernis.

Heraclides Ponticus, nubem in ſublimi a ſublimi lumine illuſtratam: eandem etiam pogoniæ, hoc eſt barbatæ ſtellæ cauſſam adſignat: ab his trabiformem, columnarem, aliaſque cognatas harum impreſſiones differre itidem, ut Peripatetici, ſtatuit pro ratione figuræ in quam nubes conformatur.

Epigenes, elationem in ſublime ſpiritus terra permixti et accenſi.

Boethus, imaginem ab aëre ſoluto oblatam.

Διογένης, ἀςέρας εἶναι τοὺς κομήτας.

Ἀναξαγόρας, τοὺς καλουμένους διάττοντας ἀπὸ τοῦ αἰθέρος, σπινθήρων δίκην, καταφέρεσθαι, διὸ καὶ παραυτίκα καταςβέννυσθαι.

D Μητρόδωρος, τὴν εἰς τὰ νέφη τοῦ Ἡλίου βιαίαν ἔμπτωσιν σπινθηρίζειν.

Ξενοφάνης, πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν νεφῶν πεπυρωμένων συςήματα ἢ κινήματα.

γ΄.

Περὶ βροντῶν, ἀςραπῶν, κεραυνῶν, πρηςήρων καὶ τυφώνων.

Ἀναξίμανδρος, ἐκ τοῦ πνεύματος ταυτὶ πάντα συμβαίνειν· ὅταν γὰρ περιληφθὲν νέφει παχεῖ, βιασάμενον ἐκπέσῃ, τῇ λεπτομερείᾳ καὶ τῇ κουφότητι, τότε ἡ μὲν ῥῆξις τὸν ψόφον, ἡ δὲ διαςολὴ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νέφους τὸν διαυγασμὸν ἀποτελεῖ.

E Μητρόδωρος, ὅταν εἰς νέφος πεπηγὸς ὑπὸ πυκνότητος ἐμπέσῃ πνεῦμα, τῇ μὲν θραύσει τὸν κτύπον ἀποτε-

Diogeni viſum fuit, crinitas iſtas apparitiones, qui cometæ dicuntur, eſſe ſtellas.

Anaxagoras *diattontas*, hoc eſt ignes trajicientes ab æthere ſcintillarum inſtar deferri: quæ etiam cauſſa ſit, ut ſtatim exſtinguantur.

Metrodorus, elici ſcintillas violenta ſolis in nubem impreſſione.

Xenophanes, omnia id genus compactum aliquid aut motum eſſe nubium ignitarum.

III.

De Tonitrubus, Fulguribus, Fulminibus, Preſteribus, Typhonibus.

Anaximander, iſta omnia gigni ab aëre. Cum enim is denſa comprehenſus nube vi erumpit ob ſuam partium tenuitatem ac levitatem, ruptura ſonitum edi: divulſione juxta nigredinem nubis, fulgorem.

Metrodorus, cum in nubem craſſitie concretam ventus incidit, eum perfractione nubis ſonitum edere: ictu au-

[library stamp]

λεῖ, τῇ δὲ πληγῇ καὶ τῷ χιονώδει διαψυχάζει, τῇ δὲ ὀξύτητι τῆς φορᾶς προσλαμβάνον τὴν ἀπὸ τοῦ Ἡλίου θερμότητα κεραυνοβολεῖ, τοῦ δὲ κεραυνοῦ τὴν ἀσθένειαν εἰς πρηστῆρα περιΐστησιν.

Ἀναξαγόρας, ὅταν τὸ θερμὸν εἰς τὸ ψυχρὸν ἐμπέσῃ, (τοῦτο δ' ἐστὶν, αἰθέριον μέρος εἰς ἀερῶδες) τῷ μὲν ψόφῳ τὴν βροντὴν ἀποτελεῖ, τῷ δὲ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νεφώδους χρώματι τὴν ἀστραπὴν, τῷ δὲ πλήθει καὶ μεγέθει F τοῦ φωτὸς τὸν κεραυνὸν, τῷ δὲ πολυσωματωτέρῳ πυρὶ τὸν τυφῶνα, τῷ δὲ νεφελοειδεῖ τὸν πρηστῆρα.

Οἱ Στωϊκοὶ, βροντὴν μὲν συγκρουσμὸν νεφῶν, ἀστραπὴν δ' ἔξαψιν ἐκ παρατρίψεως, κεραυνὸν δὲ σφοδροτέραν ἔλλαμψιν, πρηστῆρα δὲ, νωχελεστέραν.

Ἀριστοτέλης, ἐξ ἀναθυμιάσεως καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι τῆς ξηρᾶς· ὅταν οὖν ἐντύχῃ μὲν τῇ ὑγρᾷ, παραβιάζηται δὲ τὴν ἔξοδον, τῇ μὲν παρατρίψει καὶ τῇ ῥήξει τὸν

E. 4. προσλαμβάνον] Sic Galen. Colleg. Nov. Moſc. Mez. et, ut videtur, P. Vulgo, προλαμβάνον.

F. 6. ἔλλαμψιν] ἔκλαμψιν, Stob.

tem et ſciſſione fulgorem: celeritate autem motus calorem a Sole ſumere, et Fulmen jacere: Fulminis imbecillitatem in Preſterem, hoc eſt ignitam procellam, abire.

Anaxagoras, quando calidum in frigidum incidit, ſcilicet ætherea pars in aeream, eam fragore Tonitru edere; colore autem, qui eſt ad nigredinem nebuloſæ partis, Fulgorem; multitudine autem ac magnitudine luminis Fulmen; igni autem corpulentiore Typhonem, hoc eſt Vorticem, nebuloſo Preſterem efficere.

Stoici, Tonitru colliſionem nubium: Fulgorem, ortum ex ea incendium: Fulmen, Fulgorem vehementiorem: Preſterem, languidiorem.

Aristoteles hoc quoque fieri e ſicca exhalatione docet: quæ cum in humidum illapſa vaporem vi exitum ſibi

ψόφον τῆς βροντῆς γίνεσθαι, τῇ δὲ ἐξάψει τῆς ξηρότητος, τὴν ἀστραπήν· πρηστῆρας δὲ καὶ τυφῶνας τῷ πλεονασμῷ τῆς ὕλης ἣν ἑκάτερος αὐτῶν συνεφέλκεται, θερμοτέραν μὲν ὁ πρηστήρ, παχυτέραν δὲ ὁ τυφών.

894

δ'.

Περὶ νεφῶν, ὑετῶν, χιόνων, χαλαζῶν.

Ἀναξιμένης, νέφη μὲν γίνεσθαι παχυνθέντος ὅτι πλεῖστον τοῦ ἀέρος, μᾶλλον δὲ ἐπισυναχθέντος ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὄμβρους· χιόνα δ', ἐπειδὰν τὸ καταφερόμενον ὕδωρ παγῇ· χάλαζαν δέ, ὅταν συμπεριληφθῇ τῷ ὑγρῷ πνεύματι.

Μητρόδωρος, ἀπὸ τῆς ὑδατώδους ἀναφορᾶς συνίστασθαι τὰ νέφη.

Ὁ δὲ Ἐπίκουρος, ἀπὸ τῶν ἀτμῶν· στρογγυλαίνεσθαι δὲ τὴν χάλαζαν καὶ τὸν ὑετὸν ἀπὸ τῆς μακρᾶς καταφορᾶς ὑποπεπλησμένον.

A. 10. ἀτμῶν] Galen. Stobæi Excerpta Damaſcen. Pol. ἀτόμων.
A. 12. ὑποπεπλησμένον] ὑποπεπλασμένον Stobæus Damaſc. Moſc. συμπεπιλημένον var. lect. Voſſ. et Anon. Galenus, ἀπὸ τῆς μακροτέρας φορᾶς διὰ τοῦ ἀέρος συμβαινούσης ἀποπλυττομένην.

conficit, alliſione et perruptione Tonitrus ſonitum naſci, ficci autem accenſione Fulgur: Preſteres et Typhones multiplicatione materiæ, quam utrique attrahunt, calidiorem Preſter, craſſiorem Typho.

IV.

De Nubibus, Pluviis, Nive, Grandine.

Anaximenes, Nubes exſiſtere aëre quam maxime denſato, quæ cum magis comprimantur, Pluviam elici: Nivem, quando aqua delabens congelatur: Grandinem, ſi humido vento comprehendatur.

Metrodorus, humido vapore ſurſum elato coïre Nubes.

Epicurus, exhalationibus: teretem vero Grandinem fieri et Pluviam ob delapſus longinquitatem.

έ.

Περὶ ἴριδος.

Τῶν μεταρσίων παθῶν τὰ μὲν καθ᾽ ὑπόστασιν γίνεται, οἷον ὄμβρος, χάλαζα· τὰ δὲ κατ᾽ ἔμφασιν, ἰδίαν οὐκ ἔχοντα ὑπόστασιν· αὐτίκα γοῦν, πλεόντων ἡμῶν ἡ ἤπειρος κινεῖσθαι δοκεῖ· ἔστιν οὖν κατ᾽ ἔμφασιν ἡ ἶρις. B

Πλάτων φησὶ Θαύμαντος αὐτὴν γενεαλογῆσαι τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὸ θαυμάσαι ταύτην. Ὅμηρος,

Ἠΰτε πορφυρέην ἶριν θνητοῖσι τανύσσῃ·

διὸ καὶ ἐμυθεύσαντό τινες αὐτὴν ταύρου κεφαλὴν ἔχουσαν ἀναῤῥοφεῖν τοὺς ποταμούς.

Πῶς γοῦν γίνεται ἶρις; Ὁρῶμεν δὴ κατὰ γραμμάς, ἢ κατ᾽ εὐθείας, ἢ κατὰ καμπύλας, ἢ κατ᾽ ἀνακλωμένας C γραμμὰς ἀδήλους, λόγῳ θεωρητὰς καὶ ἀσωμάτους. Κατὰ μὲν οὖν εὐθείας ὁρῶμεν τὰ ἐν ἀέρι καὶ τὰ διὰ τῶν λίθων τῶν διαυγῶν καὶ κεράτων· λεπτομερῆ γὰρ ταῦτα πάντα. Καμπύλας δὲ γραμμὰς καθ᾽ ὕδατος βλέπομεν

V.

De Iride, qui eſt arcus cœleſtis.

Quæ in ſublimi fiunt, partim per ſe ſubſiſtunt, ut Pluvia, ut Grando: partim videatur duntaxat eſſe, cum non ſubſiſtant, quomodo moveri terra nobis navigantibus videtur. Iris quoque tantum ſpecies apparens eſt.

Plato ait, homines ei Thaumantem patrem feciſſe, quod eam admirarentur: admirari *thaumazein* Græcis eſt. Homerus:

Ut cum purpuream pangit mortalibus Irim.

Ideoque fabulati ſunt quidam, capite eam tauri præditam exhaurire flumina.

Quomodo ergo fit Iris? Videmus aut ſecundum rectam lineam, aut ſecundum curvam, aut ſecundum reflexam, quæ ſenſui occulta et corporis expers ſola ratione percipitur. Rectis lineis cernimus quæ in aëre ſunt, et per lapides pellucidos et cornua; omnia enim iſta tenuium ſunt partium. Linea autem viſus incurvatur in aqua, vi

γινομένας· κάμπτεται γὰρ ἡ ὄψις βίᾳ διὰ τῆς πυκνοτέρας τοῦ ὕδατος ὕλης· διὸ καὶ τὴν κώπην ἐν τῇ θαλάσσῃ μακρόθεν καμπτομένην ὁρῶμεν. Τρίτος τρόπος τοῦ βλέπειν τὰ ἀνακλώμενα, ὡς τὰ κατοπτρικά· ἔστιν οὖν τὸ τῆς ἴριδος πάθος τοιοῦτον. Δεῖ γὰρ ἐπινοῆσαι τὴν ὑγρὰν ἀναθυμίασιν εἰς νέφος μεταβάλλουσαν, εἶτα ἐκ τοῦ κατὰ βραχὺ
D εἰς μικρὰς ῥανίδας νοτιζούσας· ὅταν οὖν ὁ Ἥλιος γένηται εἰς δυσμάς, ἀνάγκη πᾶσαν ἶριν ἄντικρυς Ἡλίου φαίνεσθαι, ὅτε ἡ ὄψις προσπεσοῦσα ταῖς ῥανίσιν ἀνακλᾶται, ὥστε γίνεσθαι τὴν ἶριν. Εἰσὶ δὲ αἱ ῥανίδες, οὐ σχήματος μορφῆς, ἀλλὰ χρώματος· καὶ ἔχει τὸ μὲν πρῶτον φοινικοῦν· τὸ δὲ δεύτερον, ἁλουργὲς καὶ πορφυροῦν· τὸ δὲ τρίτον, κυάνεον καὶ πράσινον. Μήποτε οὖν τὸ μὲν φοινίκεον, ὅτι ἡ λαμπρότης τοῦ Ἡλίου προσπεσοῦσα, καὶ ἡ ἀκραιφνὴς λαμπηδὼν ἀνακλωμένη, ἐρυθρὸν ποιεῖ καὶ φοινικοῦν τὸ χρῶμα· τὸ δὲ δεύτερον μέρος ἐπιθολούμενον καὶ ἐκλυόμενον
E μᾶλλον τῆς λαμπηδόνος διὰ τὰς ῥανίδας, ἁλουργές, ἄνεσις

D. 1. νοτιζούσας] δροσιζούσας var. lect. Voſſ. Anon. δροσίζειν νοτιζούσας Galen.

craſſitiei ejus: itaque remum in mari eminus cernentes, fractum putamus. Tertius modus videndi reflexa, ut quæ in ſpeculis contemplamur: ac talis eſt iridis ſpecies. Intelligendum enim eſt humidum vaporem in Nubem mutari, quæ deinde ſenſim in guttulas diſſolvatur. Sole itaque ad occaſum accedente, neceſſe eſt ex adverſo Solis omnem arcum cœleſtem apparere, cum viſus guttulis incidens reflectitur, ut Iris fiat. Sunt autem ſtillæ iſtæ non figuræ forma, ſed coloris. Habet autem Iris colores, primum puniceum, ſecundum purpureum, tertium cœruleum et viridem. Cauſſæ videntur, quod ſplendor Solis occurrens, fulgorque integer refractus, rubrum ac puniceum parit colorem. Secunda autem pars turbidior, ſplendore ob guttas elangueſcente: purpureum, qui rubri coloris eſt

γὰρ τοῦ ἐρυθροῦ τοῦτο· ἔτι δὲ πάλιν ἐπιθολούμενον τὸ διορίζον εἰς τὸ πράσινον μεταβάλλει. Ἔστιν οὖν τοῦτο δοκιμάσαι δι' ἔργων· εἰ γάρ τις ἀντικρὺ τῶν Ἡλίου ἀκτίνων λάβῃ ὕδωρ καὶ πτύσῃ, αἱ δὲ ῥανίδες ἀνάκλασιν πρὸς τὸν Ἥλιον λάβωσιν, εὑρήσει γινομένην ἶριν· καὶ οἱ ὀφθαλμιῶντες δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ὅταν εἰς τὸν λύχνον ἀποβλέψωσιν.

Ἀναξιμένης, ἶριν γίνεσθαι κατ' αὐγασμὸν Ἡλίου πρὸς νέφει πυκνῷ καὶ παχεῖ καὶ μέλανι, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὰς ἀκτῖνας εἰς τὸ πέραν διακόψαι ἐπισυνισταμένας αὐτῷ.

Ἀναξαγόρας, ἀνάκλασιν ἀπὸ νέφους πυκνοῦ τῆς ἡ- F
λιακῆς περιφεγγείας, καταντικρὺ δὲ τοῦ κατοπτρίζοντος αὐτὸν ἀστέρος διαπαντὸς ἵστασθαι. Παραπλησίως δὲ φυσιολογεῖται τὰ καλούμενα παρήλια, γινόμενα δὲ κατὰ τὸν Πόντον.

E 2. διορίζον] Forte, δροσίζον, ut margo Voſſ. et Anon.
E. 5. πτύσῃ] Sic Galen. E. Xyl. eadem forma πτύσει P. Venet. Voſſ. Colleg. Nov. Anon. deterius, ποτίσει Pol. Jannot. Vulgo, πιτύσῃ.

imminutio: cumque etiam turbidius fit objectum, in viridem tranſit. Hoc ipſis rebus probare licet. Si quis enim e regione radiorum Solis aquam exſpuat, ita ut guttulae refractionem radiorum Solis excipiant, inveniet Iridem fieri: quin et ex oculis laborantes hoc experiuntur, cum in lucernam intuentur.

Anaximenes Iridem fieri Sole illuminante Nubem denſam, craſſam, ac nigram, in qua cogantur Solis radii, cum non poſſint ultra eam penetrare.

Anaxagoras Solis ſplendorem reflecti in Nube denſa, ſemper e regione aſtri poſita, quod in ea tanquam ſpeculo exprimitur. Hoc modo etiam cauſſa explicatur pareliorum, qui ſunt, cum plures Soles apparent, ut fit in Ponto.

Μητρόδωρος, ὅταν διὰ νεφῶν Ἥλιος διαλάμψῃ, τὸ μὲν νέφος κυανίζειν, τὴν δ᾽ αὐγὴν ἐρυθραίνεσθαι.

ϛ΄.

Περὶ ῥάβδων.

Τὰ κατὰ τὰς ῥάβδους καὶ ἀνθηλίους συμβαίνοντα, μίξεις τῆς ὑποστάσεως καὶ ἐμφάσεως ὑπάρχειν, τῶν μὲν νεφῶν ὁρωμένων, οὐ κατ᾽ οἰκεῖον δὲ χρῶμα, ἀλλ᾽ ἕτερον ὅπερ κατὰ τὴν ἔμφασιν φαίνεται. Ἐν δὲ τούτοις πᾶσι, τά τε κατὰ φύσιν καὶ κατὰ ἐπίκτησιν ὅμοια συμβαίνει πάθη.

ζ΄.

Περὶ ἀνέμων.

Ἀναξίμανδρος, ἄνεμον εἶναι ῥύσιν ἀέρος, τῶν λεπτοτάτων ἐν αὐτῷ καὶ ὑγροτάτων ὑπὸ τοῦ Ἡλίου κινουμένων ἢ τηκομένων.

Οἱ Στωϊκοὶ, πᾶν πνεῦμα ἀέρος εἶναι ῥύσιν, ταῖς τῶν B τόπων δὲ παραλλαγαῖς τὰς ἐπωνυμίας παραλλάττουσιν·

B. 1. παραλλάττουσιν] Lege, παραλλάττουσαν.

Metrodorus ait, cum Solis ſplendor Nubem penetrat, Nubem cœruleo colore apparere, ſplendorem rubro.

VI.

De Virgis.

Has et Soles Soli oppoſitos aiunt mixtum habere quippiam ex ſubſtantia et apparitione: quod Nubes videantur, non ſuo tamen colore, ſed alio qui viſui exhibetur. In his omnibus ſimiles affectiones accidunt et naturæ, et additioni, id eſt, ei parti quam rebus naturalibus noſtra ipſi opinione adjungimus.

VII.

De Ventis.

Anaximander, ventum eſſe fluxionem aëris, motis in eo a Sole aut colliquatis partibus tenuiſſimis humidiſſimiſque.

Stoici, omnem ventum eſſe fluxum, ſed nomina mutare pro locorum rationibus: ut a Zopho, id eſt caligine, et

οἷον, ἀπὸ τοῦ ζόφου καὶ τῆς δύσεως, ζέφυρον· ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ τοῦ Ἡλίου, ἀπηλιώτην· τὸν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων, [illegible]) βορέαν· τὸν δὲ ἀπὸ τῶν νοτίων, λίβα.

Μητρόδωρος, ὑδατώδους ἀναθυμιάσεως διὰ τὴν ἡλιακὴν ἔκκαυσιν γίνεσθαι ὁρμὴν πνευμάτων θείων· τοὺς δὲ ἐτησίας πνεῖν, τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις παχυνθέντος ἀέρος, ὑποχωροῦντι τῷ Ἡλίῳ κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν ἐπισυρρέοντας.

η'.

Περὶ χειμῶνος καὶ θέρους.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ οἱ Στωϊκοὶ, χειμῶνα μὲν γίνεσθαι C
τοῦ ἀέρος ἐπικρατοῦντος τῇ πυκνώσει καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω βιαζομένου· θερείαν δὲ, τοῦ πυρὸς, ὅταν εἰς τὸ κατωτέρω βιάζηται.

Περιγεγραμμένων δέ μοι τῶν μεταρσίων, ἐφοδευθήσεται καὶ τὰ πρόσγεια.

B. 6. θείων] Deleam cum Bud. Amiot. Mez. Et a Galeni exemplo abeſt. Voſſ. habet additum ſignum corruptelæ.

C. 3. θερείαν] Malim θέρος cum Galen. et marg. E. qui ceterum in contextu habet θέρειος. P. θερίαν. Cum vulgata conſentiunt Stob. p. 21. et reliqui libri.

occaſu Zephyrum, qui nobis eſt Favonius: a Sole et ortu Subſolanum: a ſeptentrione Aquilonem: a meridie Africum.

Metrodorus, aqueæ exhalationis incendium a Sole factum, excitare divinos flatus. Eteſias, qui ſunt venti anniverſarii, ſpirare aëre, qui ad ſeptentriones eſt, denſato, una cum Sole qui a ſolſtitio æſtivo a noſtris recedere incipit partibus, ſe prorumpentes.

VIII.

De Hyeme et Æſtate.

Empedocles et Stoici, Hyemem fieri, cum aër ſua denſitate obtinet et ſurſum vi eluctatur: Æſtatem, igni deorſum vi tendente.

Sed ſublimibus deſcriptis, ad ea me conferam explicanda, quæ pone Terram ſunt.

θ'.

Περὶ Γῆς, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς, καὶ πόση.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, μίαν εἶναι τὴν Γῆν.

Ἱκέτης ὁ Πυθαγόρειος, δύο, ταύτην καὶ τὴν ἀντίχθονα.

Οἱ Στωϊκοὶ, τὴν Γῆν μίαν καὶ πεπερασμένην.

Ξενοφάνης, ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους, εἰς ἄπειρον D βάθος ἐῤῥιζῶσθαι, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ πυρὸς συμπαγῆναι.

Μητρόδωρος, τὴν μὲν Γῆν ὑπόστασιν εἶναι καὶ τρύγα τοῦ ὕδατος· τὸν δὲ Ἥλιον, τοῦ ἀέρος.

ι'.

Περὶ σχήματος Γῆς.

Θαλῆς, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν, σφαιροειδῆ τὴν Γῆν.

Ἀναξίμανδρος, λίθῳ κίονι τὴν γῆν προσφερῆ τῶν ἐπιπέδων.

Ἀναξιμένης, τραπεζοειδῆ.

Λεύκιππος, τυμπανοειδῆ.

C. 10. Ἱκέτης] Veram hanc nominis formam eſſe docuerunt viri docti memorati T. Daviſio ad Cic. Ac. II, 39: eandem hoc loco exhibent M. et Moſc. nec longe abit Euſebii Ἰκαίτης. Vulgo, Οἰκέτης.

IX.

De Terra, tum quæ natura ejus, quæ quantitas.

THALES ſtatuit, unicam eſſe Terram.

HICETES Pythagoreus, duas: noſtram, et ei oppoſitam quam *antichthona* vocat.

STOICI, Terram unicam et finitam.

XENOPHANES, ex inferiori parte radices eam egiſſe in infinitam profunditatem, compactam autem eſſe ex aëre et igne.

METRODORUS, Terram eſſe fæcem ac ſubſedimentum aquæ, Solem aëris.

X.

De figura Terræ.

THALES, STOICI, et qui hos ſequuntur, globi forma.

ANAXIMANDER, planæ columnæ lapideæ.

ANAXIMENES, menſæ.

LEUCIPPUS, tympani.

Δημόκριτος, δισκοειδῆ μὲν τῷ πλάτει, κοίλην δὲ τὸ μέσον.

ια'. E

Περὶ θέσεως Γῆς.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω, τὴν Γῆν μέσην.

Ξενοφάνης, πρώτην εἰς ἄπειρον ἐῤῥιζῶσθαι.

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος, τὸ μὲν πῦρ μέσον, τοῦτο γὰρ (εἶναι) τοῦ παντὸς ἑστίαν· δευτέραν δὲ τὴν ἀντίχθονα· τρίτην δὲ ἣν οἰκοῦμεν Γῆν ἐξ ἐναντίας κειμένην τε καὶ περιφερομένην τῇ ἀντίχθονι, παρ' ὃ καὶ μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐν τῇδε τοὺς ἐν ἐκείνῃ.

Παρμενίδης πρῶτος ἀφώρισε τῆς Γῆς τοὺς οἰκουμένους τόπους ὑπὸ ταῖς δυσὶ ζώναις ταῖς τροπικαῖς.

ιβ'.

Περὶ ἐγκλίσεως Γῆς. F

Λεύκιππος παρεκπεσεῖν τὴν Γῆν εἰς τὰ μεσημβρινὰ

E. 4. πρώτην εἰς ἄπειρον] Rectius diſtinguit Euſeb. πρώτην, εἰς ἄπειρον γὰρ ἐῤῥιζῶσθαι: monuit et item vertit Xyl. In eandem ſententiam eſt Galeni oratio.

Democritus, diſci in ſuperficie, in medio cavam.

XI.

De Terræ ſitu.

Qui Thaletem ſequuntur, in medio Terram collocant.

Xenophanes primum aſſignat locum, quod radices egerit in altitudinem infinitam.

Philolaus Pythagoricus, igni medium defert locum, quod ſit quaſi focus Univerſi: ſecundum antichthoni: tertium ei in qua nos degimus Terræ, ſitæ ex adverſo, et contrario motu circumvertenti; unde fiat ut qui in una ſunt Terra, ab iis qui conſtituti in altera ſunt, non cernantur.

Princeps Parmenides Terræ habitata loca diſcrevit partibus quæ ſub ſolſtitialibus jacent Zonis.

XII.

De inclinatione Terræ.

Leucippus Terram in partes auſtrinas prolabi putat

μέρη, διὰ τὴν ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς ἀραιότητα, ἅτε δὴ πεπηγότων τῶν βορείων, διὰ τὸ κατεψύχθαι τοῖς κρυμοῖς, τῶν δὲ ἀντιθέτων πεπυρωμένων.

Δημόκριτος, διὰ τὸ ἀσθενέστερον εἶναι τὸ μεσημβρινὸν τοῦ περιέχοντος, αὐξομένην τὴν γῆν, κατὰ τοῦτο ἐγκλιθῆναι· τὰ γὰρ βόρεια ἄκρατα, τὰ δὲ μεσημβρινὰ κέκραται· ὅθεν κατὰ τοῦτο βεβάρηται, ὅπου περισσή ἐστι τοῖς καρποῖς καὶ τῇ αὐξήσει.

896

ιγ΄.

Περὶ κινήσεως Γῆς.

Οἱ μὲν ἄλλοι, μένειν τὴν Γῆν.

Φιλόλαος δὲ ὁ Πυθαγόρειος, κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ κατὰ κύκλου λοξοῦ, ὁμοιοτρόπως Ἡλίῳ καὶ Σελήνῃ.

Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς καὶ Ἔκφαντος ὁ Πυθαγόρειος κινοῦσι μὲν τὴν Γῆν, οὐ μήν γε μεταβατικῶς, τροχοῦ δὲ

A. 8. τροχοῦ δὲ δίκην] δὲ additum ex Voſſ. ad ſententiam conſentiunt Galen. et Euſeb.

ob iſtarum raritatem: quippe ob gelu concretis partibus ad ſeptentrionem vergentibus, dum oppoſitæ interim ardent.

Democritus, quia ambitus pars auſtrina ſit imbecillior, ideo Terram mole auctam eo declinare. Partes enim ſeptentrionales inæqualiter, meridionales æqualiter eſſe temperatas: eo itaque inclinaſſe Terram, ubi fructibus et incrementis abunde ſuppeditat materia.

XIII.

De Motu Terræ.

Alii immotam manere terram ſentiunt.

Philolaus Pythagoreus, in orbem eam circumferri circum ignem, obliquo circulo, in morem Solis et Lunæ.

Heraclides Ponticus, et Ecphantus Pythagoreus Motum Terræ tribuunt: non ut loco ſuo excedat, ſed rotæ

δίκην ἐνζωνισμένην ἀπὸ δυσμῶν ἐπ᾽ ἀνατολὰς, περὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς κέντρον.

Κατ᾽ ἀρχὰς μὲν πλάζεσθαι τὴν γῆν, φησὶν ὁ Δημόκριτος, διά τε μικρότητα καὶ κουφότητα, πυκνωθεῖσαν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ βαρυνθεῖσαν καταστῆναι. B

ιδ´.

Περὶ διαιρέσεως Γῆς, πόσαι αὐτῆς εἰσὶ ζῶναι.

Πυθαγόρας, τὴν Γῆν ἀναλόγως τῇ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαίρᾳ διῃρῆσθαι εἰς πέντε ζώνας, ἀρκτικὴν, θερινὴν, χειμερινὴν, ἰσημερινὴν, ἀνταρκτικήν· ὧν ἡ μέση τὸ μέσον τῆς Γῆς ὁρίζει, παρ᾽ αὐτὸ τοῦτο διακεκαυμένη καλουμένη· ἡ δὲ, οἰκητήριόν ἐστιν, ἡ μέση τῆς θερινῆς καὶ χειμερινῆς, εὔκρατός τις οὖσα.

A. 9. ἐνζωνισμένην] Sic et Galen. At Euſeb. οὐ μήν γε μεταβατικῶς, ἀλλὰ τρεπτικῶς τροχοῦ δίκην ἐν ἄξονι στρεφομένην ἀπὸ δυσμῶν ἐπ᾽ ἀνατολάς: quæ recepta a Xylandro, vera videtur lectio. Alii in hac voce variant, E. Voſſ. Colleg. Nov. ἐνιζομένην: ἐνιζωνισμένην Margo Voſſ. et Moſc. ἐν . . . . . ἀπὸ δυσμῶν, cum lacuna, M. Index Varr. Lect. Græco-Lat. editionis utramque habet varietatem, ſine auctoritatis ſignificatione.

inſtar circa axem circumvertatur ab occaſu verſus ortum, circa ſuum centrum.

Democritus, initio effictam fuiſſe Terram ob parvitatem et levitatem: ſucceſſu autem temporis denſatam atque degravatam ſubſediſſe.

XIV.

In quot zonas diſtincta ſit Terra.

Pythagoræ opinio eſt, Terram eadem qua totius cœli globum proportione in quinque eſſe diviſam partes, ſeptentrionalem, æſtivam, hybernam, æquinoctialem, antarcticam: quarum media Terræ mediam regionem definiat, hac ipſa de cauſſa nomine *aduſtæ* ſeu *torridæ* prædita. Eam quæ incoli poteſt, in medio jacere æſtivæ atque hybernæ, temperatam.

ιέ.

Περὶ σεισμῶν Γῆς.

c Θαλῆς μὲν καὶ Δημόκριτος ὕδατι τὴν αἰτίαν τῶν σεισμῶν προσάπτουσιν.

Οἱ δὲ Στωϊκοί φασι, Σεισμός ἐστι τὸ ἐν τῇ Γῇ ὑγρὸν εἰς ἀέρα διακρινόμενον καὶ ἐκπῖπτον.

Ἀναξιμένης, ξηρότητα καὶ ἀραιότητα τῆς Γῆς, αἰτίαν τῶν σεισμῶν, ὧν τὴν μὲν αὐχμοὶ γεννῶσι, τὴν δὲ ἐπομβρίαι.

Ἀναξαγόρας, ἀέρος ἀποδύσει, τῇ μὲν πυκνότητι τῆς ἐπιφανείας προσπίπτοντος, τῷ δὲ ἔκκρισιν λαβεῖν μὴ δύνασθαι, τρόμῳ τὸ περιέχον κραδαίνοντος.

Ἀριστοτέλης, διὰ τὴν τοῦ ψυχροῦ πανταχόθεν ἀντιπερίστασιν, κάτωθεν καὶ ἄνωθεν αὐτῇ περιϛάντος· τὸ γὰρ θερμὸν ἀνωτέρω γενέσθαι σπεύδει, ἅτε δὴ κοῦφον ὄν· διὰ

C. 5. ἀραιότητα] ὑγρότητα Galen. idque verius, monente Corſino.
C. 8. ἀποδύσει] Forte ὑποδύσει rectius ſit, quod habent Venet. Voſſ. Colleg. Nov. Moſc. P. et verterunt Bud. et Amiot.

XV.

De Terræ Motibus.

Thales ac Democritus ejus rei cauſſam aquæ imputant.

Stoici dicunt Terræ Motum eſſe, cum humor in Terra incluſus excernitur, inque aërem excidit.

Anaximenes, ſiccitatem et humiditatem Terræ, ejus concuſſionis cauſſam, quorum illam quidem æſtus, hanc nimiæ pluviæ gignant.

Anaxagoras, aërem ſe emergere volentem, qui cum ſua craſſitie incidit in Terræ ſuperficiem, neque tamen excerni poteſt, tremore Terram continentem ſuccutit.

Aristoteles, propter frigidum Terram undequaque circumſtans ſuperne atque inferne. Calidum enim ob levitatem ſuam ſurſum nititur: itaque ſiccam exhalationem

τοῦτο ἐν ἀπολείψει γινομένης τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως, τῇ σφηνώσει καὶ τοῖς ἀντελιγμοῖς διαταράττεσθαι. D

Μητρόδωρος, μηδὲν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ σῶμα κινεῖσθαι, εἰ μή τις προσώσειεν ἢ καθελκύσειεν κατ' ἐνέργειαν· διὸ μηδὲ τὴν Γῆν, ἅτε δὴ κειμένην φυσικῶς, κινεῖσθαι, τόπους δέ τινας αὐτῆς νοσεῖν τοῖς ἄλλοις.

Παρμενίδης, Δημόκριτος, διὰ τὸ πανταχόθεν ἴσον ἀφεστῶσαν μένειν ἐπὶ τῆς ἰσορροπίας, οὐκ ἔχουσαν αἰτίαν δι' ἣν δεῦρο μᾶλλον ἢ ἐκεῖσε ῥέψειεν ἄν· διὰ τοῦτο μόνον μὲν κραδαίνεσθαι, μὴ κινεῖσθαι δέ.

Ἀναξιμένης, διὰ τὸ πλάτος ἐποχεῖσθαι τῷ ἀέρι.

Οἱ δέ φασιν, ἐφ' ὕδατος καθάπερ τὰ πλατανώδη καὶ σανιδώδη ἐπὶ τῶν ὑδάτων, διὰ τοῦτο κινεῖσθαι. E

Πλάτων, πάσης μὲν κινήσεως ἓξ εἶναι περιστάσεις, ἄνω, κάτω, ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ θάτερα, ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν·

D. 3. προστώσειεν] E. προώσειεν.
D. 5. νοσεῖν τοῖς ἄλλοις] Videtur mendum ſubeſſe.

ſurſum evadendi via intercluſa, Terram, ex qua cuneo quaſi acto eluctari contendit, contrariis invicem revolutionibus exagitare.

METRODORUS, nullum corpus in ſuo proprio loco moveri, niſi quid ſit a quo impellatur aut detrahatur efficaciter: ita ne Terram quidem, utpote ſuo naturali ſitam loco, moveri, partes duntaxat ejus quaſdam alio migrare.

PARMENIDES ac DEMOCRITUS, terram undique æqualiter diſtantem, æquilibrioque ſuſpenſam, quod cauſſam non habeat, cur huc potius quam illuc vergat, concuti tantum, non moveri.

ANAXIMENES, eam ob latitudinem vectari aëre cui incumbit.

Alii, aquæ innatare inſtar platani foliorum aut aſſerum, ideoque moveri.

PLATO motuum ſex circumſtantias perhibet, ſurſum, deorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum, prorſum, retrorſum: ho-

κατ' οὐδεμίαν δὲ τούτων ἐνδέχεσθαι τὴν γῆν κινεῖσθαι, ἐν τῷ πανταχόθεν κατωτάτην κειμένην, μένειν μὲν ἀκίνητον, μηδὲν ἔχουσαν ἐξαίρετον εἰς τὸ ῥέπειν μᾶλλον, τόπους δ' αὐτῆς κατ' ἀραιότητα σαλεύεσθαι.

Ἐπίκουρος, ἐνδέχεσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ πάχους ἀέρος τοῦ ὑποκειμένου, ὑδατώδους ὄντος, ἀνακρουομένην αὐτὴν καὶ οἷον ὑποτυπτομένην, κινεῖσθαι· ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ σηραγγώδη τοῖς κατωτέροις μέρεσι καθεστῶσαν ὑπὸ τοῦ διασπειρομένου πνεύματος εἰς τὰς ἀντροειδεῖς κοιλότητας ἐμπίπτοντος σαλεύεσθαι.

ιϛ'.

Περὶ Θαλάσσης, πῶς συνέστη καὶ πῶς ἐστι πικρά.

Ἀναξίμανδρος τὴν Θάλασσάν φησιν εἶναι τῆς πρώτης ὑγρασίας λείψανον, ἧς τὸ μὲν πλεῖον μέρος ἀνεξήρανε τὸ πῦρ, τὸ δὲ ὑπολειφθὲν διὰ τὴν ἔκκαυσιν μετέβαλεν.

E. 6. μένειν μὲν] Mez. μένειν μὲν οὖν: itaque reddit Bud.
E. 7. ῥέπειν μᾶλλον] Requiro ῥέπειν δεῦρο μᾶλλον ἢ ἐκεῖσε, ut modo : vel ſimile.
F. 5. ἐμπίπτοντος] Revocavi ex Ald. E. Moſc. Mez. ut verterunt Bud. Amiot. Xyl. Vulgo, ἐμπίπτοντας.

rum motuum nullum Terræ poſſe accidere, cum undequaque ima ſit, maneatque immota, quod nihil eximium ſit ob quod in hanc vel illam partem momentum faciat: partes tamen ejus raritatis cauſſa concuti.

Epicurus, fieri poſſe ut Terra aëris ſubjecti, qui aquoſus eſt, craſſitie impulſa ac quaſi ſuccuſſa moveatur: fieri etiam poſſe, ut infimis ſui partibus cavernoſa cum ſit, aëre qui per eam diſpergitur, in cavitates antrorum ſimiles incidente quaſſetur.

XVI.

De Mari, quæ ejus origo, et qui ſit amarum.

Anaximander Mare, ait, primi humoris eſſe reliquias, quarum major pars ab igni exſiccata, reliquum ob ardorem mutatum ſit.

Ἀναξαγόρας, τοῦ κατ' ἀρχὴν λιμνάζοντος ὑγροῦ περικαέντος ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς περιφορᾶς, καὶ τοῦ λιπαροῦ ἐξατμισθέντος, εἰς ἁλυκίδα καὶ πικρίαν τὸ λοιπὸν 897 ὑποστῆναι.

Ἐμπεδοκλῆς, ἱδρῶτα τῆς Γῆς ἐκκαιομένης ὑπὸ τοῦ Ἡλίου διὰ τὴν ἐπιπόλαιον πλύσιν.

Ἀντιφῶν, ἱδρῶτα θερμοῦ, ἐξ οὗ τὸ περιληφθὲν ὑγρὸν ἀπεκρίθη, τῷ καθεψηθῆναι παραλυκίσαν, ὅπερ ἐπὶ παντὸς ἱδρῶτος συμβαίνει.

Μητρόδωρος, διὰ τὸ διηθῆσαν διὰ τῆς γῆς μετειληφέναι τοῦ περὶ αὐτὴν πάχους, καθάπερ τὰ διὰ τῆς τέφρας ὑλιζόμενα.

Οἱ ἀπὸ Πλάτωνος, τοῦ στοιχειώδους ὕδατος τὸ μὲν ἐξ ἀέρος κατὰ περίψυξιν συνιστάμενον, γλυκὺ γίνεσθαι, τὸ

A. 4. ἐπιπόλαιον πλύσιν] Euſeb. ἐπὶ πλεῖον πίλησιν: quod Xyl. et edidit et vertit. Junius hinc correxit ἐπιπόλαιον πίλησιν: alterutrum verum, utrumque rectius vulgato.

A. 6. παραλυκίσαν] Ita levi mutatione fecimus ex παραλυκίσασα, quod habent Euſeb. Colleg. Nov. Moſc. margo Voſſ. Anon. Mez. Vulgo, παραχυλίσασα.

A. 8. διηθῆσαν] Sanum, nec mutandum, videtur; modo antecedens διὰ deleatur.

ANAXAGORAS, cum humor ab initio ſtagnans a ſolari motu eſſet aduſtus, exhalaſſetque ejus pinguedo, reliquum ſalſugine et amarore infectum ſubſtitiſſe.

EMPEDOCLI mare eſt ſudor Terræ, aduſtæ a Sole, eumque ſudorem nimia ſui compreſſione emittentis.

ANTIPHON, ſudorem calidi, a quo excretum eſt quod ſupererat humidi, elixando in ſalſuginem converſum, quod in quovis fit ſudore.

METRODORUS, quia mare ſit percolatum per Terram, ideo craſſitiem ejus participaſſe: ſicut evenit iis quæ per cinerem colantur.

PLATONICI, aquæ elementaris partem aliam ex aëre frigore coactam exſtitiſſe dulcem, aliam quæ a terra ex ar-

δ᾽ ἀπὸ γῆς κατ᾽ ἔκκαυσιν καὶ ἐκπύρωσιν ἀναθυμιώμενον, ἁλμυρόν.

B

ιζ'.

Πῶς ἀμπώτιδες γίνονται καὶ πλημμύραι.

Ἀριστοτέλης, Ἡράκλειτος, ὑπὸ τοῦ Ἡλίου· τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν πνευμάτων κινοῦντος καὶ συμπεριφέροντος, ὑφ᾽ ὧν ἐμβαλόντων μὲν, προσωθουμένην ἀνοιδεῖν τὴν Ἀτλαντικὴν θάλασσαν καὶ κατασκευάζειν τὴν πλημμύραν, καταληγόντων δ᾽ ἀντιπερισπωμένην ὑποβαίνειν, ὅπερ εἶναι τὴν ἄμπωτιν.

Πυθέας ὁ Μασσαλιώτης, τῇ πληρώσει τῆς Σελήνης τὰς πλημμύρας γίνεσθαι, τῇ δὲ μειώσει τὰς ἀμπώτιδας.

Πλάτων, ἐπὶ τὴν αἰώραν φέρεσθαι τῶν ὑδάτων· εἶναι γάρ C τινα αἰώραν διά τινος στομίου τρήματος περιφέρουσαν παλίρροιαν, ὑφ᾽ ἧς ἀντικυμαίνεσθαι τὰ πελάγη.

A. 13. ἀπὸ γῆς] Sic Euſeb. Voſſ. Anon. Moſc. verſiones Bud. Xyl. editionum una Gr. Lat. 1624. Galen. ἀπὸ τῆς γῆς. Vulgo, ἀπὸ τῆς.

B. 3. Ἡράκλειτος] Galen. omittit. Moſc. et Stobæus, Ἡρακλείδης: ejuſdem Excerpta Damaſceniana item habent.

B. 11. αἰώραν] Sumſi ex Stob. cum edito, tum ſcripto Damaſc. conſentit Colleg. Nov. et Plato ipſe Phædon. p. 399. F. G. Vulgo, ὥραν.

B. 11. φέρεσθαι] Stob. P. Moſc. φέρεται. Vulgatum ferri poteſt.

C. 1. στομίου] Videtur varia lectio eſſe vocis τρήματος. Stobæus, ἐγγείου τρήματος.

dore et incendio exhalaſſet, ſalſam.

XVII.

De cauſſis æſtus Maris.

ARISTOTELES et HERACLITUS a Sole fieri aiunt, qui pleroſque ſpiritus moveat, ſecumque circumducat: quibus incidentibus propellatur mare Atlanticum, intumeſcatque et affluxum maris efficiat: iiſdemque deſinentibus retro abſtrahatur ac recedat, quo pacto reſorbeatur mare.

PYTHEAS Maſſilienſis, Lunæ implemento affluxum, decremento defluxum fieri.

PLATO, eſſe libramentum quoddam, quod ex foramine ſeu orificio quodam circumagitet æſtum: hinc viciſſim maria intumeſcere.

Τίμαιος τοὺς ἐμβάλλοντας ποταμοὺς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν διὰ τῆς Κελτικῆς ὀρεινῆς αἰτιᾶται, προσωθοῦντας μὲν ταῖς ἐφόδοις καὶ πλημμύραν ποιοῦντας, ὑφέλκοντας δὲ ταῖς ἀναπαύλαις καὶ ἀμπώτιδας κατασκευάζοντας.

Σέλευκος ὁ μαθηματικὸς, κινῶν καὶ οὗτος τὴν γῆν, ἀντικόπτειν αὐτῆς τῇ δίνῃ φησὶ καὶ τῇ κινήσει τὴν περιστροφὴν τῆς Σελήνης· τοῦ δὲ μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων ἀντιπερισπωμένου πνεύματος καὶ ἐμπίπτοντος εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, κατὰ λόγον αὐτοῦ συγκυκᾶσθαι τὴν θάλασσαν.

ιη'.

Περὶ ἅλω.

Ἡ δὲ ἅλως οὕτως ἀποτελεῖται. Μεταξὺ τῆς Σελήνης, D
ἤ τινος ἄλλου ἄστρου, καὶ τῆς ὄψεως, ἀὴρ παχὺς καὶ ὁμιχλώδης ἵσταται· εἶτα ἐν τούτῳ τῆς ὄψεως κατακλωμένης καὶ εὐρυνομένης, καθ' ὅτω τῷ κύκλῳ τοῦ ἄστρου προσπίπτου-

C. ιη'. Περὶ ἅλω] Caput ſuo ex loco, qui debebat eſſe proximus capiti ſecundo vel quinto, librarii incogitantia huc tranſlatum.

Timæus cauſſam imputat fluminibus, quæ ex montibus Gallicis in Atlanticum procurrentia mare, id excurſu ſuo propellant atque augeant, rurſumque ſubſiſtentia retrahant atque deminuant.

Seleucus Mathematicus, ipſe quoque motum Terræ tribuens, ejus revolutioni ac motui Lunam adverſam ire ait: cumque ventus, qui intra duo iſta corpora intercipitur, in diverſas partes hoc pacto agitetur, eo in Atlanticum mare incidente hoc quoque ſecundum ejus motus concitari.

XVIII.

De area, quæ halos dicitur.

Sic ea fit. Inter Lunam aut aliud ſidus ac Viſum noſtrum aër craſſus et nebuloſus exſtat, in quo cum Viſus noſter reflectitur, ac dilatatur, itaque ad externam circumfe-

σης κατὰ τὴν ἔξω περιφέρειαν κύκλος δοκεῖ περὶ τὸ ἄστρον φαίνεσθαι· ὃς κύκλος φαινόμενος ἅλως καλεῖται, ὅτι ἐστὶν ἅλως προσεχῶς ἐκεῖ δοκοῦντος τοῦ φάσματος γίνεσθαι, ἔνθα νῦν ἔπεσε τὸ πάχος τῆς ὄψεως.

D. 6. ὅτι ἐστὶν ἅλως—ὄψεως] Forte vera ſcriptura ſit, ὅτι ἐστὶν ἅλως τῆς ὄψεως, προσεχῶς ἐκεῖ δοκοῦντος τοῦ φάσματος γίνεσθαι, ἔνθα συνέπεσε τὸ πάχος.

rentiam circuli aſtri pertinet, circulus circa illud eſſe videtur, qui halos, id eſt, area, dicitur: videturque iſta apparitio proxime ibi fieri, ubi Viſus in craſſitiem incidit.

E # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM

LIBER QUARTUS.

ΠΕΡΙΩΔΕΥΜΕΝΩΝ δὲ τῶν τοῦ κόσμου μερῶν, διαβήσομαι πρὸς τὰ κατὰ μέρος.

α΄.

F Περὶ Νείλου ἀναβάσεως.

Θαλῆς τοὺς ἐτησίους ἀνέμους οἴεται πνέοντας τῇ Αἰ-

F. 1. Περὶ Νείλου ἀναβάσεως] Caput, librarii negligentia, temere a fine tertii libri in quarti initium transſcriptum.

CUM peragraverimus Mundi partes, ad ea nunc veniamus, quæ ſunt ſingularia.

I.

De Nili incremento.

THALES cenſet Eteſiarum, qui venti Ægypto adverſi ſpi-

γύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τοῦ Νείλου τὸν ὄγκον, διὰ τὸ τὰς ἐκροὰς αὐτοῦ τῇ παρεισδύσει τοῦ ἀντιπαρήκοντος πελάγους ἀνακόπτεσθαι.

Εὐθυμένης ὁ Μασσαλιώτης, ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς ἔξω θαλάσσης γλυκείας κατ' αὐτὸν οὔσης νομίζει πληροῦσθαι τὸν ποταμόν.

Ἀναξαγόρας, ἐκ τῆς χιόνος τῆς ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τηκομένης μὲν ἐν τῷ θέρει, ψυχομένης δὲ τῷ χειμῶνι.

Δημόκριτος, τῆς χιόνος τῆς ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον 898
μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένης τε καὶ διαχεομένης, νέφη μὲν ἐκ τῶν ἀτμῶν πιλοῦσθαι· τούτων δὲ ἀπελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, ἀποτελεῖσθαι ῥαγδαίους ὄμβρους, ὑφ' ὧν ἀναπίμπλασθαι τάς τε λίμνας καὶ τὸν Νεῖλον ποταμόν.

Ἡρόδοτος ὁ συγγραφεὺς, ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνος καὶ θέρους, φαίνεσθαι δὲ ἐλάττονα τοῦ

F. 4. παρεισδύσει] παρειδύσει E. M. Voſſ Colleg. Nov. Moſc.

rant, flatu Nili aquas attolli, quod oſtia ipſius quibus ſe exonerat, maris obtruſi influxu obturentur.

Euthymenes Maſſilienſis, ex Oceano, marique externo ſuapte natura dulci, fluvium impleri.

Anaxagoras, nive Æthiopica, quæ hyeme frigens, æſtate liquetur.

Democritus, nive in partibus ad Septentriones ſitis ſub ſolſtitium æſtivum reſoluta atque diffuſa, denſari ex vaporibus nubes, quæ compulſæ verſus meridiem et ad Ægyptum ab Eteſiis ventis, in magnos ac vehementes diſſolvantur imbres, quibus cum paludes, tum Nilus impleantur.

Herodotus hiſtoriæ ſcriptor, æqualem à fontibus fluere Nilum hyeme æſtateque perhibet: minorem autem hyeme

χειμῶνος, διὰ τὸ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ πλησίον ὄντα τὸν ἥλιον τῆς Αἰγύπτου, ἐξατμίζειν τὰ νάματα.

B Ἔφορος ὁ ἱστοριογράφος, κατὰ θέρος, φησὶν, ἀναχαλᾶσθαι τὴν ὅλην Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ ἐξιδροῦν τὸ πολὺ νᾶμα· συνδίδωσι δ᾽ αὐτῇ καὶ ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Λιβύη παρὰ τὸ ἀραιὸν καὶ ὑπόψαμμον.

Εὔδοξος, τοὺς ἱερεῖς, φησὶ, λέγειν τὰ ὄμβρια τῶν ὑδάτων, καὶ τὴν ἀντιπερίστασιν τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ᾽ ἡμῖν ᾖ θέρος τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν οἰκοῦσι, τότε τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν ἀντοίκοις χειμὼν ἐστὶν, ἐξ ὧν τὸ πλημμυροῦν ὕδωρ καταῤῥήγνυται.

β΄.

Περὶ Ψυχῆς.

Θαλῆς ἀπεφήνατο πρῶτος τὴν ψυχὴν, φύσιν ἀεικίνητον ἢ αὐτοκίνητον.

C Πυθαγόρας, ἀριθμὸν ἑαυτὸν κινοῦντα· τὸν δ᾽ ἀριθμὸν ἀντὶ τοῦ νοῦ παραλαμβάνει.

B. 2. ἐξιδροῦν] Sic E. Voſſ. Colleg. Nov. codex Xyl. Mez. Vulgo, ἐξυδροῦν.

videri, quia tum Sol Ægypto vicinior in vaporem aquas redigat.

Ephorus hiſtoricus is quoque, æſtate ait relaxari totam Ægyptum, ac quaſi exſudare copioſam aquam: conferre ad hoc etiam Arabiam et Africam ob raritatem, et ſabuloſum ſolum.

Eudoxus ait, ſacerdotes imbribus et oppoſitis temporum anni rationibus rem imputare: quando enim apud nos æſtas eſt, qui ſub æſtivo habitamus tropico, tum iis qui e regione ſub brumæ circulo degunt, hyemem eſſe, a quibus tum exundans aqua prorumpat.

II.

De Anima.

Primus Thales Animam dixit naturam eſſe quæ ſemper, aut a ſe ipſa moveatur.

Pythagoras, numerum qui ſeipſum moveat: numerum autem ſumit pro mente.

Πλάτων, οὐσίαν νοητὴν, ἐξ ἑαυτῆς κινητὴν, κατ' ἀριθμὸν ἐναρμόνιον κινουμένην.

Ἀριστοτέλης, ἐντελέχειαν πρώτην σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ, δυνάμει ζωὴν ἔχοντος· τὴν δὲ ἐντελέχειαν ἀκουστέον ἀντὶ τῆς ἐνεργείας.

Δικαίαρχος, ἁρμονίαν τῶν τεσσάρων στοιχείων.

Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρὸς, συγγυμνασίαν τῶν αἰσθήσεων.

γ'.

Εἰ σῶμα ἡ ψυχὴ, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς.

Οὗτοι πάντες οἱ προτεταγμένοι ἀσώματον τὴν ψυχὴν ὑποτίθενται, φύσει λέγοντες αὐτοκίνητον, καὶ οὐσίαν νοητὴν, καὶ τοῦ φυσικοῦ ὀργανικοῦ ζωὴν ἔχοντος ἐντελέχειαν.

Οἱ δ' ἀπὸ Ἀναξαγόρου ἀεροειδῆ ἔλεγόν τε καὶ σῶμα. D

Οἱ Στωϊκοὶ, πνεῦμα θερμόν.

Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα ἐκ τῶν λόγῳ θεω-

C. 7. ἀντὶ τῆς ἐνεργείας] Accuratius Stobæus, p. 93, ἀντὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἐνεργείας.
D. 2. πνεῦμα θερμόν] Stob. πνεῦμα νοερὸν, θερμόν.

PLATO, ſubſtantiam mente præditam, a ſeipſa mobilem, et quæ moveatur ſecundum numerum harmonicum.

ARISTOTELES, actum (*entelechian*) primum corporis naturalis et inſtrumentis apti, vivendi facultatem habentis.

DICÆARCHUS, harmoniam quatuor elementorum.

ASCLEPIADES medicus, coexercitationem ſenſuum.

III.

Anima corpus an ſit, et quæ ejus ſubſtantia.

Omnes hi, quos nominavi, corporis expertem Animam ſtatuunt, naturam ei tribuentes quæ moveatur a ſeſe ipſa et mente ſit inſtructa, et continuitatem, ſeu actum ſubſtantiæ naturalis, inſtrumentis præditæ, vitam habentis.

ANAXAGOREI corpus eſſe cenſuerunt, idque aëreæ naturæ.

STOICI, ſpiritum calidum.

DEMOCRITUS, igneam compagem partium mente ſola

ῥητῶν, σφαιρικὰς μὲν ἐχόντων τὰς ἰδέας, πυρίνην δὲ τὴν δύναμιν, ὅπερ σῶμα ἐστί.

Ἐπίκουρος, κρᾶμα ἐκ τεττάρων, ἐκ ποιοῦ πυρώδους, ἐκ ποιοῦ ἀερώδους, ἐκ ποιοῦ πνευματικοῦ· ἐκ τετάρτου τινὸς ἀκατονομάστου, ὃ ἦν αὐτῷ αἰσθητικόν.

Ἡράκλειτος, τὴν μὲν τοῦ κόσμου ψυχὴν, ἀναθυμίασιν ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ὑγρῶν· τὴν δὲ ἐν τοῖς ζώοις, ἀπὸ τῆς ἐκτὸς καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως ὁμογενῆ.

δ'.

E ## Περὶ μερῶν Ψυχῆς.

Πυθαγόρας, Πλάτων, κατὰ μὲν τὸν ἀνωτάτω λόγον, διμερῆ τὴν ψυχὴν, τὸ μὲν γὰρ ἔχειν λογικὸν, τὸ δὲ ἄλογον· κατὰ δὲ τὸ προσεχὲς καὶ ἀκριβὲς τριμερῆ, τὸ γὰρ ἄλογον διαιροῦσιν εἴς τε τὸ θυμικὸν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἐξ ὀκτὼ μερῶν φασι συνεστάναι, πέντε μὲν τῶν αἰσθητικῶν, ὁρατικοῦ, ἀκουστικοῦ, ὀσφρητικοῦ,

E. 7. αἰσθητικῶν] Sic Venet. Voſſ. Colleg. Nov. Moſc. Vulgo, αἰσθητῶν.

perceptarum, quæ formis ſint globoſis, ignea vi, denique corpus.

Epicurus, temperatum quippiam ex quatuor qualitatibus, ignea, aërea, aquea, et quarta, cui nomen non ſit poſitum, quæ ei erat vis ſentiendi.

Heraclitus, Animam Mundi, exhalationem eſſe humidarum ejus partium: animalium autem, ab externa, et exhalatione interna cognatam.

IV.

De Animæ partibus.

Pythagoras, Plato, ſecundum primam diſtributionem duas partes ei aſſignant, quarum una ratione ſit prædita, altera ejus expers, ſive bruta: ſecundum propinquam autem et ſubtiliorem rationem, tres: dividunt enim brutam in iræ, et in cupiditatibus deditam.

Stoici ex octo partibus componunt Animam: quinque Senſibus, Viſu, Auditu,

γευστικοῦ, ἁπτικοῦ, ἕκτου δὲ φωνητικοῦ, ἕβδομου σπερματικοῦ, ὄγδοου αὐτοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ, ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα ἐπιτέτακται διὰ τῶν οἰκείων ὀργάνων προσφερῶς ταῖς τοῦ πολύποδος πλεκτάναις. F

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, διμερῆ τὴν ψυχήν, τὸ μὲν λογικὸν ἔχουσαν ἐν τῷ θώρακι καθιδρυμένον, τὸ δὲ ἄλογον καθ' ὅλην τὴν σύγκρισιν τοῦ σώματος διεσπαρμένον.

Ὁ δὲ Δημόκριτος πάντα μετέχειν φησὶ ψυχῆς ποιᾶς, καὶ τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων, διότι ἀεὶ διαφανῶς τινος θερμοῦ καὶ αἰσθητικοῦ μετέχει, τοῦ πλείονος διαπνεομένου.

ε'. 899

Τί τὸ τῆς Ψυχῆς ἡγεμονικόν, καὶ ἐν τίνι ἐστί.

Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ.

Στράτων, ἐν μεσοφρύῳ.

Ἐρασίστρατος, περὶ τὴν μήνιγγα τοῦ ἐγκεφάλου, ἣν ἐπικρανίδα λέγει.

Olfactu, Guſtatu, Tactu: ſexta, vocali: ſeptima, ſeminea: octava, ea quæ principatum obtinet, et a qua reliquæ omnes diſpoſitæ ſunt ſuis quæque inſtrumentis convenienter flagellis polypi.

Democritus, Epicurus, bimembrem faciunt Animam, cujus pars rationis compos in pectore ſita ſit, bruta per totam corporis concretionem diffuſa.

Democritus porro omnia ait quandam habere Animam, etiam corpora mortua; quod hæc ſemper perſpicue aliquid obtineant caloris et Senſus, majore parte exſpirata.

V.

De principe Animæ parte.

Ineſſe hanc aiunt Plato et Democritus in toto capite.

Strato, in ſuperciliorum intercapedine.

Eraſiſtratus, circa membranam cerebri, quam *epicranida* nominat.

Ἡρόφιλος, ἐν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἥτις ἐστὶ καὶ βάσις.

Παρμενίδης, ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ Ἐπίκουρος.

Οἱ Στωϊκοὶ πάντες, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ περὶ καρδίαν πνεύματι.

Διογένης, ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἥτις ἐστὶ πνευματική.

Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει.

Οἱ δὲ, ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας. Οἱ δὲ, ἐν τῷ
B περὶ καρδίαν ὑμένι. Οἱ δὲ, ἐν τῷ διαφράγματι. Τῶν νεωτέρων δέ τινες, διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ διαφράγματος.

Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ λογικὸν καὶ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλήν.

ϛʹ.

Περὶ κινήσεως Ψυχῆς.

Πλάτων, ἀεικίνητον τὴν ψυχὴν, τὸν δὲ νοῦν ἀκίνητον τῆς μεταβατικῆς κινήσεως.

A. 9. θώρακι—Οἱ Στωϊκοὶ πάντες] Euſeb. θώρακι. Ἐπίκουρος, οἱ Στωϊκοὶ πάντες: quod Xyl. ſecutus eſt.

Herophilus, in cavo ſeu fundo cerebri.

Parmenides, in toto pectore. Sic et Epicurus.

Stoici omnes, in univerſo corde, aut cordis ſpiritu.

Diogenes, in arterioſa cordis cavea, quæ eſt ſpiritualis.

Empedocles, in ſanguinis ſubſtantia.

Alii, in collo cordis. Alii, in membrana cor ambiente. Alii, in ſepto tranſverſo. Nonnulli recentiorum, eo uſque a capite pertingere.

Pythagoras, vitalem Animæ partem circa cor, Rationem et Mentem circa caput.

VI.

De motu Animæ.

Plato, ſemper moveri Animam, Mentem autem non moveri a loco ad alium.

Ἀριστοτέλης, ἀκίνητον τὴν ψυχὴν πάσης κινήσεως προηγουμένης, τῆς δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχειν, καθάπερ τὰ εἴδη τῶν σωμάτων.

ζ.

Περὶ ἀφθαρσίας Ψυχῆς.

Πυθαγόρας, Πλάτων, ἄφθαρτον εἶναι τὴν ψυχήν, C ἐξιοῦσαν γὰρ εἰς τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν ἀναχωρεῖν πρὸς τὸ ὁμογενές.

Οἱ Στωϊκοί, ἐξιοῦσαν τῶν σωμάτων ὑποφέρεσθαι, τὴν μὲν ἀσθενεστέραν ἅμα τοῖς συγκρίμασι γενέσθαι, ταύτην δὲ εἶναι τῶν ἀπαιδεύτων· τὴν δὲ ἰσχυροτέραν, οἵα ἐστὶ περὶ τοὺς σοφούς, καὶ μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, φθαρτήν, τῷ σώματι συνδιαφθειρομένην.

Πυθαγόρας, Πλάτων, τὸ μὲν λογικὸν ἄφθαρτον, καὶ

C. 2. εἰς τὴν τοῦ παντὸς] τὴν eſt ab Venet. Colleg. Nov. Voſſ. Moſc. Mez. Xyl. Vulgo, τό.

C. 5. ἅμα τοῖς συγκρίμασι γενέσθαι] Ita omnes libri et Galen. Subeſt tamen vitium. Mez. τοῖς συγκρίμασι mutat in τῷ σώματι. Salmaſius excidiſſe quid ſuſpicatur. Mihi nondum liquet.

ARISTOTELES, Animam immobilem, omnis motus præcipui per ſe exſortem: per accidens autem moveri, ut et formas corporum.

VII.

De Animæ immortalitate.

PYTHAGORAS et PLATO, interitus expertem Animam: cum enim exit, pervenire in cognatam ſibi Animam Mundi.

STOICI, exeuntem e corpore ſimul cum concreto interire, eam ſcilicet quæ ſit imbecilior: quales ſunt ineruditorum animæ. Validiores, quales ſunt ſapientum, durare uſque ad conflagrationem.

DEMOCRITUS et EPICURUS, caducam eſſe, et ſimul cum corpore interire.

PYTHAGORAS, PLATO, ratione præditam partem non interire, eſſe Animam quippe

γὰρ τὴν ψυχὴν οὐ θεὸν ἀλλ' ἔργον τοῦ ἀιδίου θεοῦ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ἄλογον φθαρτόν.

ή.

Περὶ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν.

Οἱ Στωϊκοὶ ὁρίζονται οὕτω τὴν αἴσθησιν, Αἴσθησίς ἐστιν
D ἀντίληψις αἰσθητηρίου, ἢ κατάληψις. Πολλαχῶς δὲ λέγεται ἡ αἴσθησις· ἥτε γὰρ ἕξις, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἡ φαντασία ἡ καταληπτικὴ δι' αἰσθητηρίου γίνονται, καὶ αὐτὸ τὸ ὄγδοον ἡγεμονικόν, ἀφ' οὗ συνίσταται. Πάλιν δὲ αἰσθητήρια λέγεται πνεύματα νοερά, ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπὶ τὰ ὄργανα τεταμένα.

Ἐπίκουρος, Τὸ μόριόν ἐστιν ἡ αἴσθησις, ἥτις ἐστὶν ἡ δύναμις· καὶ τὸ ἐπαίσθημα, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐνέργημα· ὥστε διχῶς παρ' αὐτῷ λέγεσθαι, αἴσθησιν μὲν τὴν δύναμιν, αἰσθητικὸν δέ, τὸ ἐνέργημα.

D. 1. ἀντίληψις αἰσθητηρίου, ἢ κατάληψις] Galen. rectius, ἀντίληψις αἰσθητοῦ δι' αἰσθητηρίου. Rectius etiam Excerpt. Damaſcen. Stobæi ad p. 150, δι' αἰσθητηρίου κατάληψις.

D. 8. ὅπερ] Sic Excerpt. Damaſcen. Stob. et jam correxerant Mez. et Salmaſ. Vulgo, ἔστιν.

non Deum, ſed opificium æterni Dei: brutam eſſe obnoxiam interitui.

VIII.

De Senſibus et Senſilibus.

Stoici Senſum definiunt apprehenſionem quæ fit a ſentiendi inſtrumento. Varie autem dicitur Senſus: nam et habitus, et facultas, et actus, et imaginatio apprehendens ſenſus inſtrumento fiunt, ipſaque etiam octava pars princeps a quo pendet. Rurſum inſtrumenta ſentiendi ſunt ſpiritus intelligentes a principe parte ad inſtrumenta corporea diſpoſiti.

Epicurus: Pars, ſeu membrum ſenſorium eſt Senſus, quæ eſt facultas: et ipſa item ſenſatio, ſeu ſentiendi effectus. Ergo ſenſum dupliciter accipit, pro facultate et pro actu ſentiendi.

Πλάτων τὴν αἴσθησιν ἀποφαίνεται ψυχῆς καὶ σώματος κοινωνίαν πρὸς τὰ ἐκτός· ἡ μὲν γὰρ δύναμις, ψυχῆς· τὸ δὲ ὄργανον, σώματος· ἄμφω δὲ διὰ φαντασίαν ἀντιληπτικὰ τῶν ἔξωθεν γίνεται. E

Λεύκιππος, Δημόκριτος, τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν νόησιν γίνεσθαι εἰδώλων ἔξωθεν προσιόντων· μηδενὶ γὰρ ἐπιβάλλειν μηδετέραν χωρὶς τοῦ προσπίπτοντος εἰδώλου.

θ'.

Εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ φαντασίαι.

Οἱ Στωϊκοὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις, ἀληθεῖς· τῶν δὲ φαντασιῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς. F

Ἐπίκουρος, πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ, τῶν δὲ δοξῶν τὰς μὲν, ἀληθεῖς, τὰς δὲ, ψευδεῖς· καὶ ἡ μὲν αἴσθησις μοναχῶς ψευδοποιεῖται τὰ κατὰ τὰ νοητά, ἡ δὲ φαντασία διχῶς, καὶ γὰρ αἰσθητῶν ἐστι φαντασία καὶ νοητῶν.

Ἐμπεδοκλῆς, Ἡρακλείδης, παρὰ τὰς συμμετρίας

Plato Senſum definit Animæ et corporis communionem cum externis: vis enim ſentiendi eſt in Anima, inſtrumentum in corpore: ambo autem per phantaſiam, id eſt, imaginationem, externa apprehendunt.

Leucippus, Democritus, Senſum et intelligentiam munus ſuum obire, viſis, ſive imaginibus, foris oblatis: his non accidentibus, neutrum iſtorum quicquam moliri.

IX.

Verine ſint Senſus, veræ imaginationes?

Stoici Senſus non falli judicant: viſorum alia vera eſſe, alia falſa.

Epicurus utriſque veritatem ex æquo attribuit. Opinionum alias veras eſſe, alias falſas. Senſum uno tantummodo falli, cum ſuum de rebus Mente cernendis interponit judicium: phantaſiam duobus, cum et ſenſilium ſit, et intelligibilium.

Empedocles, Heracli-

τῶν πόρων τὰς κατὰ μέρος αἰσθήσεις γίνεσθαι, τοῦ οἰκείου τῶν αἰσθητῶν ἑκάστῃ ἁρμόζοντος.

900 ι.

Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις.

Οἱ Στωϊκοὶ πέντε τὰς ἰδικὰς αἰσθήσεις, ὅρασιν, ἀκοὴν, ὄσφρησιν, γεῦσιν, ἁφήν.

Ἀριστοτέλης ἕκτην μὲν οὐ λέγει, κοινὴν δὲ αἴσθησιν τὴν τῶν συνθέτων εἰδῶν κριτικὴν, εἰς ἣν πᾶσαι συμβάλλουσιν αἱ ἁπλαῖ τὰς ἰδίας ἑκάστη φαντασίας· ἐν ᾗ τὸ μεταβατικὸν ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, οἱονεὶ σχήματος καὶ κινήσεως, δείκνυται.

Δημόκριτος πλείους εἶναι αἰσθήσεις περὶ τὰ ἄλογα ζῶα καὶ περὶ τοὺς θεοὺς καὶ σοφούς.

A. 3. ἰδικὰς] Non mutandum temere in εἰδικὰς, quamquam frequentius et a Moſc. et margine Voſſ. oblatum. Vulgatum habent omnes reliqui libri et Galen.

DIS, pro meatuum concinnitate Senſum fieri, cum quodvis ſenſile ſuo Senſui accommodetur.

X.

Quot ſint Senſus.

STOICI quinque numerant Senſus, quibus formæ apprehendantur, Viſum, Auditum, Olfactum, Guſtatum, Tactum.

ARISTOTELES ſextum quidem non dicit, ponit tamen communem Senſum qui dijudicet inter compoſitas ſpecies, in quem ſinguli conjiciant Senſus ſimplices ſua viſa: in quo oſtenditur tranſitus ab uno ad aliam quaſi ſpeciem, ſub forma motus.

DEMOCRITUS, plures eſſe Senſus, brutorum animalium, Deorum, ſapientum.

ιά.

Πῶς γίνεται ἡ αἴσθησις καὶ ἡ ἔννοια καὶ ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος.

Οἱ Στωϊκοί φασιν, Ὅταν γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ὥσπερ χάρτης ἐνεργῶν εἰς ἀπογραφήν· εἰς τοῦτο μίαν ἑκάστην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται. Πρῶτος δὲ ὁ τῆς ἀναγραφῆς τρόπος, ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων· αἰσθανόμενοι γάρ τινες, οἷον λευκοῦ, ἀπελθόντος αὐτοῦ μνήμην ἔχουσιν· ὅταν δὲ ὁμοειδεῖς πολλαὶ μνῆμαι γένωνται, τότε φασὶν ἔχειν ἐμπειρίαν· ἐμπειρία γάρ ἐστι τὸ τῶν ὁμοειδῶν πλῆθος. Τῶν δὲ ἐννοιῶν αἱ μὲν φυσικαὶ γίνονται κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους καὶ ἀνεπιτεχνήτως· αἱ δὲ ἤδη δι' ἡμετέρας διδασκαλίας καὶ ἐπιμελείας· αὗται μὲν οὖν ἔννοιαι καλοῦνται μόνον, ἐκεῖναι δὲ καὶ προλήψεις. Ὁ δὲ λόγος καθ' ὃν προσαγορευόμεθα λογικοὶ, ἐκ τῶν προλήψεων συμ-

A. 13. ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος] Inſcriptio non congrua argumento. Galenus, ὁ διὰ κατάθεσιν λογισμός: aliquanto rectius vulgato. Melius etiam fit, ὁ κατὰ ἐνδιάθεσιν λόγος.

B. 2. χάρτης] Nolui mutare: alioqui proximum erat a Galeno ſumere χάρτην. Senſum vertendo expreſſi.

XI.

Quomodo ſentiamus, Notionem animo, Rationemque concipiamus.

STOICI dicunt, Quando in lucem prognatus eſt homo, habet principem partem animi veluti, chartæ, actuoſus ad inſcribendum in ea. Primum inſcriptionis modum eſſe a ſenſibus: ubi enim Senſu aliquid percipimus, ut album, eo ſublato memoriam tamen ejus retinemus: poſt, cum ejuſdem generis multæ concurrerint formæ, Experientiam adepti dicimur; hæc enim definitur, multitudo ejuſdem generis notionum. Jam Notionum quæ naturales ſunt eo quo dictum eſt modo fiunt, nullaque artis induſtria: aliæ doctrina porro noſtra accurationeque parantur. Hæ tantum Notitiæ dicuntur, iſtæ etiam Anticipationes ſive Prænotiones. Ratio præterea, a qua rationis dicimur compotes, iſtis anti-

πληρῦσθαι λέγεται, κατὰ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα. Ἔστι δὲ νόημα, φάντασμα διανοίας λογικοῦ ζώου· τὸ γὰρ φάντασμα ἐπειδὰν λογικῇ προσπίπτῃ ψυχῇ, τότε ἐννόημα καλεῖται, εἰληφὸς τοὔνομα παρὰ τοῦ νοῦ. Διόπερ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὐ προσπίπτει φαντάσματα· ὅσα δὲ καὶ τοῖς θεοῖς, καὶ ἡμῖν γε, ταῦτα φαντάσματα μόνον ἐστίν· ὅσα δὲ ἡμῖν ταῦτα καὶ φαντάσματα κατὰ γένος, καὶ
D ἐννοήματα κατ' εἶδος. Ὥσπερ τὰ δηνάρια καὶ οἱ στατῆρες, αὐτὰ μὲν καθ' αὐτὰ ὑπάρχει δηνάρια, καὶ στατῆρες· ἐὰν δὲ εἰς πλοίου δοθῇ μίσθωσιν, τηνικαῦτα, πρὸς τῷ δηνάρια εἶναι, καὶ ναῦλα λέγεται.

ιβʹ.

Τίνι διαφέρει φαντασία, φανταστόν, φανταστικόν, φάντασμα.

Χρύσιππος διαφέρειν ἀλλήλων φησὶ τέτταρα ταῦτα. Φαντασία μὲν οὖν ἐστι, πάθος ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενον, ἐνδεικνύμενον ἑαυτοῦ καὶ τὸ πεποιηκός· οἷον, ἐπειδὰν δι'

D. 9. ἑαυτοῦ] Forte, ἑαυτό τε, ut Mez.

cipatis notionibus dicitur abſolvi, primo ſeptenario. Eſt autem Conceptus Mentis, viſum intelligentiæ ratiocinantis in animali rationem habente. Viſum enim ubi ad talem accidit Animam, tunc Conceptus Mentis dicitur. Itaque viſa, quæ Græci phantaſmata dicunt, reliquis animalibus non accidunt: quæ Diis, ea nobis tantum phantaſmata: quæ nobis, et in genere ea ſunt phantaſmata, et in ſpecie notiones: ſicut denarii et ſtateres ipſi per ſe id ſunt, quod nomine referunt: ſin pro vectura navali penduntur, hoc iis accedit, ut etiam portorium dicantur.

XII.

Quid inter ſe differant Phantaſia, Phantaſton, Phantaſticum, Phantaſma.

Chrysippus iſthæc ſic diſtinguit. Phantaſia affectio eſt in Animo oborta, rem perceptam ſimul cum percipiente repræſentans: ut cum percipimus viſu albedinem, affectio

ὄψεως θεωροῦμεν τὸ λευκόν, ἔστι πάθος τὸ ἐγγεγενημένον E διὰ τῆς ὁράσεως ἐν τῇ ψυχῇ· καὶ τοῦτο τὸ πάθος εἰπεῖν ἔχομεν, ὅτι ὑπόκειται λευκόν, κινοῦν ἡμᾶς· ὁμοίως καὶ διὰ τῆς ἁφῆς καὶ τῆς ὀσφρήσεως. εἴρηται δὲ φαντασία ἀπὸ τοῦ φωτός· καθάπερ γὰρ τὸ φῶς αὑτὸ δείκνυσι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, καὶ ἡ φαντασία δείκνυσιν ἑαυτὴν καὶ τὸ πεποιηκὸς αὐτήν. Φανταστὸν δὲ, τὸ ποιοῦν τὴν φαντασίαν· οἷον τὸ λευκόν, καὶ τὸ ψυχρόν, καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν δύνηται κινεῖν τὴν ψυχήν, τοῦτ᾽ ἔστι φανταστόν. Φανταστικὸν δ᾽ ἐστὶ διάκενος ἑλκυσμός, πάθος ἐν τῇ ψυχῇ ἀπ᾽ οὐδενὸς φανταστοῦ γινόμενον· καθάπερ ἐπὶ τοῦ σκιαμαχοῦντος καὶ κενὰς ἐπι- F φέροντος τὰς χεῖρας· τῇ γὰρ φαντασίᾳ ὑπόκειταί τι φανταστόν, τῷ δὲ φανταστικῷ οὐδέν. Φάντασμα δ᾽ ἐστὶν ἐφ᾽ ὃ ἑλκόμεθα κατὰ τὸν φανταστικὸν διάκενον ἑλ-

E. 2. καὶ τοῦτο τὸ πάθος] Forte, κατὰ τοῦτο τ. π. vel καὶ κατὰ τ. τ. π.
E. 4. διὰ τῆς ἁφῆς] Forte, ἐπὶ τῆς ἁφῆς.

oritur in animo noſtro a viſu profecta, cujus ſubjectum nominare poſſumus albedinem: idem de reliquis dico Senſibus. Græca origine phantaſiæ vox ad lumen redit: nam ſicut lumen et ſe oſtendit, et ea quæ ipſo comprehenduntur: ita phantaſia et ſeſe, et id unde effecta eſt, demonſtrat. Phantaſton, (quaſi ſi *phantaſia perceptibile* dicerem) eſt quod phantaſiam efficit: ut album, ut frigidum, et quidquid Animam movere poteſt. Phantaſticum, (quod inanis imaginationis efficax poſſe videor interpretari) inanis prorſus eſt animi tractus, quando exagitatur ejus imaginatio nulla re imaginanda (ſic *phantaſton* refero) oblata: quale videmus in iis qui cum umbra depugnant, et inani aëri manus inferunt. Imaginationi enim, ſive Phantaſiæ, objicitur aliquod imaginabile: imaginationem futilem cienti, hoc eſt phantaſtico, nullum. Phantaſma (id intellige vanam imaginationem) eſt ad quod trahimur inani tractu phantaſticæ

κινησμόν· ταῦτα δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν μελαγχολώντων καὶ μεμηνότων· ὁ γοῦν τραγικὸς Ὀρέστης, ὅταν λέγει,

Ὦ μῆτερ ἱκετεύω σε, μὴ ʼπίσειέ μοι
Τὰς αἱματωπὰς καὶ δρακοντώδεις κόρας,
901 Αὗται γὰρ αὗται πλησίον θρώσκουσί μου,

λέγει μὲν αὐτὰ ὡς μεμηνώς, ὁρᾷ δὲ οὐδέν, ἀλλὰ δοκεῖ μόνον· διὸ καί φησιν αὐτῷ Ἠλέκτρα,

Μέν᾽, ὦ ταλαίπωρ᾽, ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις,
Ὁρᾷς γὰρ οὐδὲν ὧν δοκεῖς σάφ᾽ εἰδέναι.

ὡς καὶ παρ᾽ Ὁμήρῳ Θεοκλύμενος.

ιγ΄.

Περὶ ὁράσεως, καὶ πῶς ὁρῶμεν.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, κατὰ εἰδώλων εἰσκρίσεις ᾤοντο τὸ ὁρατικὸν συμβαίνειν.

B Ἕτεροι, κατά τινων ἀκτίνων εἴσκρισιν, μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν.

Ἐμπεδοκλῆς τοῖς εἰδώλοις τὰς ἀκτῖνας ἀνέμιξε, προσαγορεύσας τὸ γιγνόμενον ἀκτῖνας εἰδώλου συνθέτου.

motionis. Accidunt hæc atra bile laborantibus, et furentibus. Itaque Oreſtes in tragœdia hæc dicens.

O mater, obſecro te, ne incutias mihi
Has ſanguinolentas et colubrinas virgines,
Quæ pone me diſcurrunt, inquam, pone me.

furens iſta dicit, neque videt quicquam, putat modo. Itaque Electra ei dicit:

Tuo quietus in lecto, miſer, mane,
Cernens eorum, quæ cernere putas, nihil.

Sic et apud Homerum Theoclymenus.

XIII.

De Viſu, quomodo videamus.

DEMOCRITUS, EPICURUS, imaginum inſertione putaverunt nos videre.

Alii, radiorum quorundam receptione, qui poſtquam objectæ rei infixi fuerunt, rurſum ad oculum revertantur.

EMPEDOCLES imaginibus radios adjunxit, id quod fit appellans *radios imaginis compoſitæ.*

Ἵππαρχος ἀκτῖνάς, φησὶν, ἀφ' ἑκατέρων τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας τοῖς πέρασιν αὐτῶν, οἷον χειρῶν ἐπαφαῖς περικαθαπτούσαις, τοῖς ἐκτὸς σώμασι τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν πρὸς τὸ ὁρατικὸν ἀναδιδόναι.

Πλάτων, κατὰ συναύγειαν, τοῦ μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν φωτὸς ἐπὶ ποσὸν ἀποῤῥέοντος εἰς τὸν ὁμογενῆ ἀέρα· τοῦ δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων ἀντιφερομένου· τοῦ δὲ περὶ τὸν μεταξὺ ἀέρα, εὐδιάχυτον ὄντα καὶ εὔτρεπτον, συνεκτεινομένου τῷ πυρώδει τῆς ὄψεως· αὕτη λέγεται Πλατωνικὴ συναύγεια.

ιδ'.

Περὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.

Ἐμπεδοκλῆς, κατὰ ἀποῤῥοίας τὰς συνισταμένας μὲν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κατόπτρου, τελειουμένας δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκκρινομένου ἐκ τοῦ κατόπτρου πυρώδους, καὶ τὸν

B. 12. ἀντιφερομένου—ἀέρα] Recepi hanc e Stobæo lectionem; quando vulgata manifeſto mendoſa erat, φερομένου ἀποῤῥεῖν· τὸν δὲ μεταξὺ ἀέρα—.
C. 1. συνεκτεινομένου] Item Stob. Vulgo, συνεκτείνοντος.
C. 5. τὰς συνισταμένας μὲν] Sic Stobæi Exc. Damaſc. Vulgo, μὲν τὰς συνισταμένας.
C. 6. τελειουμένας] πιλουμένας Stobæi Exc. Damaſc.
C. 7. ἐκ τοῦ κατόπτρου] Sic Voſſ. Pol. Jannot. Mez. Moſc. Xyl. Græco-Lat. 1624. Vulgo, ἐκ τῆς κατόπτρου. Exc. Damaſc. Stob. αὐτοῦ κατόπτρου.

Hipparchus radios, ait, ab utroque oculo porrectos extremitatibus ſuis tanquam manibus apprehendere corpora extra oculos poſita, apprehenſionemque eorum Viſui reddere.

Plato, ſplendoris conjunctione ſeu concurſu, quod *ſynaugeiam Platonicam* appellant, lumen ab oculo per aliquantum ſpatium profluere in cognatum aërem, aliudque contra a corporibus: aërem autem qui in medio eſt diffuſu ac converſu facilem eſſe, penetrari eum Viſus vi ignea.

XIV.

De imaginibus quæ in ſpeculis videntur.

Empedocles apparere eas dicit ob effluxus qui in ſuperficie ſpeculi coëant, perficianturque ab ignea vi quæ a ſpeculo excernitur, propoſitum-

περιεχόμενον ἀέρα, εἰς ὃν φέρεται τὰ ῥεύματα, συμμεταφέροντος.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, τὰς κατοπτρικὰς ἐμφάσεις γίνεσθαι κατ' εἰδώλων ὑποστάσεις, ἅτινα φέρεσθαι μὲν ἀφ' ἡμῶν, συνίστασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ κατόπτρου κατὰ τὴν ἀντιπεριστροφήν.

D Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου, κατὰ ἀνακλάσεις τῆς ὄψεως· φέρεσθαι μὲν γὰρ τὴν ὄψιν τεταμένην ὡς ἐπὶ τὸν χαλκόν, στύχουσαν δὲ πυκνῷ καὶ λείῳ πληχθεῖσαν ὑποστρέφειν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτήν, ὅμοιόν τι πάσχουσαν τῇ ἐκτάσει τῆς χειρὸς καὶ τῇ ἐπὶ τὸν ὦμον ἀντεπιστροφῇ. Δύναταί τις τούτοις πᾶσι τοῖς κεφαλαίοις χρῆσθαι ἐπὶ τοῦ πῶς ὁρῶμεν.

ιέ.

Εἰ ὁρατὸν τὸ σκότος.

Οἱ Στωϊκοί, ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος· ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως προχεῖσθαί τινα εἰς αὐτὸ αὐγήν· καὶ οὐ ψεύδεται ἡ ὅρασις, βλέπεται γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὅτι ἐστὶ σκότος.

D. 3. στύχουσαν] Ita omnes libri et Galen. Corrigendum puto, ἐντυχοῦσαν.
D. 10. προχεῖσθαι] Sic Exc. Damaſc. Stob. ut jam conjecerat Reiſkius. Vulgo, περιμενεῖσθαι. Galen. ἐξικνεῖσθαι.

que aërem in quem effluentia feruntur ſimul circumagat.

Democritus, Epicurus, imaginum ſubſiſtentia, quæ a nobis ferantur, et circumagitatione ſubſiſtant in ſpeculo.

Pythagorei, reflexione Viſus: qui cum intentus feratur ad æs denſo lævique corpori occurrens, ab eo repercutiatur et in ſe redeat: ac ſimile quippiam ei accidat atque manui, quæ extenditur et ad humerum rurſus reducitur. His omnibus capitulis uti licet in explicanda viſionis ratione.

XV.

Viderine poſſint tenebræ.

Videri cenſuerunt Stoici: Ex Viſu enim in tenebras profundi quendam fulgorem: et non mentiri Viſum; cerni enim revera quod ſint tenebræ.

Χρύσιππος, κατὰ τὴν συνέντασιν τοῦ μεταξὺ ἀέρος ὁρᾶν ἡμᾶς, νυγέντος μὲν ὑπὸ τοῦ ὁρατικοῦ πνεύματος, E ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῆς κόρης διήκει, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν περικείμενον ἀέρα ἐπιβολὴν ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ᾖ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ· προχέονται δὲ ἐκ τῆς ὄψεως ἀκτῖνες πύριναι, οὐχὶ μέλαιναι καὶ ὁμιχλώδεις· διόπερ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος.

ις'.

Περὶ ἀκοῆς.

Ἐμπεδοκλῆς, τὴν ἀκοὴν γίνεσθαι κατὰ πρόσπτωσιν F πνεύματος τῷ κοχλιώδει, ὅπερ φησὶν ἐξηρτῆσθαι ἐντὸς τοῦ ὠτός, κώδωνος δίκην αἰωρούμενον καὶ τυπτόμενον.

Ἀλκμαίων, ἀκούειν ἡμᾶς τῷ κενῷ τῷ ἐντὸς τοῦ ὠτός, τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ διηχοῦν κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος ἐμβολήν· πάντα γὰρ τὰ κενὰ ἠχεῖ.

E. 2. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν] κατὰ eſt, pro μετὰ, ex Stobæi Exc. Damaſc. et Mez. τὸν habent iidem et reliqui libri, exceptis Steph. et duabus prioribus Græco-Latinis, operarum vitio.

Chrysippus, ſecundum intentionem intermedii aëris videre nos, icto quidem et perfoſſo a ſpiritu viſui deſtinato, qui a principe animi parte uſque ad pupillam pertinet: ſed poſt appulſum ad vicinum aërem intendente ſeipſum turbinis in formam. Profunduntur autem ex oculo radii ignei non nigri aut caliginoſi: itaque videri poſſunt tenebræ.

XVI.

De Auditu.

Empedocles, auditionem fieri dicit, aëre accidente ad auris partem quæ cochleæ inſtar in gyros contorta, intra aurem ſuſpenſa tintinnabuli inſtar percutiatur.

Alcmæo, audire nos inani quod intra aurem eſt: id enim perſonare appellente aëre: omnia enim vacua ſonant.

Διογένης, τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρος ὑπὸ τῆς φωνῆς τυπτομένου καὶ κινουμένου.

Πλάτων καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, πλήττεσθαι τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρα· τοῦτον δ' ἀνακλᾶσθαι εἰς τὰ ἡγεμονικά, καὶ γίνεσθαι τῆς ἀκοῆς τὴν αἴσθησιν.

902 ιζ΄.

Περὶ ὀσφρήσεως.

Ἀλκμαίων, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἶναι τὸ ἡγεμονικόν· τούτῳ οὖν ὀσφραίνεσθαι ἕλκοντι διὰ τῶν ἀναπνοῶν τὰς ὀσμάς.

Ἐμπεδοκλῆς, ταῖς ἀναπνοαῖς ταῖς ἀπὸ τοῦ πνεύμονος συνεισκρίνεσθαι τὴν ὀδμήν· ὅταν γοῦν ἡ ἀναπνοὴ βαρεῖα γένηται, κατὰ τραχύτητα μὴ συναισθάνεσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν ῥευματιζομένων.

ιη΄.

Περὶ γεύσεως.

B Ἀλκμαίων, τῷ ὑγρῷ καὶ τῷ χλιαρῷ τῷ ἐν τῇ γλώττῃ πρὸς τῇ μαλακότητι διακρίνεσθαι τοὺς χυμούς.

Diogenes, aëre qui in capite continetur icto et moto a ſono.

Plato et qui eum ſequuntur, percuti aërem qui in capite eſt, eumque reflecti ad partem principem ſenſumque auditus ſic fieri.

XVII.

De Olfactu.

Alcmaeo, in cerebro eſſe partem Animae principem: ea ſentiri odores ſpirando ab ea attractos.

Empedocles, cum reſpiratione pulmonis: cum igitur difficulter ſpiratur, ut fit in humorum defluxu, tum ob aſperitatem non ſentiri ſapores.

XVIII.

De Guſtatu.

Alcmaeo, humiditate et tepore qui in lingua eſt, diſcerni ſapores.

Διογένης, τῇ ἀραιότητι τῆς γλώττης, καὶ τῇ μαλακότητι, καὶ διὰ τὸ συνάπτειν τὰς ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς αὐτὴν φλέβας, διαχεῖσθαι τοὺς χυλοὺς ἑλκομένους ἐπὶ τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ ἡγεμονικόν, καθάπερ ἀπὸ σπογγιᾶς.

ιθ'.

Περὶ φωνῆς.

Πλάτων τὴν φωνὴν ὁρίζεται, πνεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας ἡγμένον, καὶ πληγὴν ὑπὸ ἀέρος, δι' ὤτων καὶ ἐγκεφάλου καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς διαδιδομένην. Λέγεται δὲ καὶ καταχρηστικῶς ἐπὶ τῶν ἀλόγων C
ζώων φωνὴ, καὶ τῶν ἀψύχων, ὡς χρεμετισμοὶ καὶ ψόφοι· κυρίως δὲ φωνὴ ἡ ἔναρθρός ἐστιν, ὡς φωτίζουσα τὸ νοούμενον.

Ἐπίκουρος, τὴν φωνὴν εἶναι ῥεῦμα ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν φωνούντων, ἢ ἠχούντων, ἢ ψοφούντων· τοῦτο δὲ τὸ ῥεῦμα εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι θραύσματα· ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις, καὶ σκαληνὰ καὶ τρίγωνα τοῖς ὁμοιογενέσι· τούτων δ' ἐμπιπ-

Diogenes, raritate et mollitie, et quod eo pertinent à corpore nervi, diffundi ſapores attractos ad ſenſum et principem partem tanquam à ſpongia.

XIX.

De Voce.

Plato vocem definit, ſpiritum per os ab animo eductum et ictum aëris, qui per aures, cerebrum et ſanguinem uſque ad Animam diditur. Improprie etiam brutis et anima prorſum carentibus rebus tribuitur vox: et hac appellatione complectimur etiam hinnitum et ſtrepitum. Proprie autem vox articulata eſt, Græcis ab illuſtrando mentis conceptu dicta.

Epicurus, vocem eſſe fluxum emiſſum a rebus vocalibus, aut ſonantibus, aut ſtrepentibus: eum fluxum in fruſta confringi ejuſdem formæ: conformia dicuntur teretia teretibus, inæqualium laterum et triangula cum ſui generis formis comparata. His

τούτων ταῖς ἀκοαῖς, ἀποτελεῖσθαι τὴν αἴσθησιν τῆς φωνῆς· φανερὸν δὲ τοῦτο γίνεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσκῶν ἐκρεόντων, καὶ τῶν ἐμφυσώντων κναφέων τοῖς ἱματίοις.

D Δημόκριτος, καὶ τὸν ἀέρα φησὶν εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι σώματα, (ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγει τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις) καὶ συγκαλινδεῖσθαι τοῖς ἐκ τῆς φωνῆς θραύσμασι.

Κολοιὸς γὰρ παρὰ κολοιὸν ἱζάνει·

καὶ,

— αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον.

καὶ γὰρ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς αἱ ὅμοιαι ψῆφοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους ὁρῶνται, κατ᾽ ἄλλο μὲν αἱ σφαιροειδεῖς, κατ᾽ ἄλλο δὲ αἱ ἐπιμήκεις· καὶ ἐπὶ τῶν κοσκινευόντων δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναυλίζεται τὰ ὁμοιοσχήμονα, ὥστε χωρὶς εἶναι τοὺς E κυάμους καὶ ἐρεβίνθους. Ἔχοι δ᾽ ἄν τις πρὸς τούτους εἰπεῖν, Πῶς ὀλίγα θραύσματα πνεύματος μυρίανδρον ἐκπληροῖ θέατρον;

Οἱ δὲ Στωϊκοί φασι τὸν ἀέρα μὴ συγκεῖσθαι ἐκ

C. 12. ἐμφυσώντων] Sic Baſ. Xyl. E. Moſc. Vulgo, ἐκφυσώντων.
D. 10. συναυλίζεται] Colleg. Nov. Moſc. συναλίζεται.
E. 1. πρὸς τούτους] Sic E. Vulgo, πρὸς τούτοις.

conformibus fruſtis ad aures accidentibus, ſentiri vocem. Hoc manifeſtum fieri ex utribus qui perfluunt, et fullonibus qui veſtes inflant.

DEMOCRITUS, aërem comminui, ait, in conformia fruſta, ſimulque cum vocis fruſtis volutari: *graculum enim graculo aſſidere, ac ſemper ſimilem ad ſimilem duci*, ut eſt in proverbiis: nam etiam in litoribus ſimiles calculi eodem apparent in loco, alio globoſi collecti, alio oblongi: et inter cribrandum congregantur quæ ſunt ejuſdem generis, ita ut a ciceribus fabæ ſecernantur. Adverſus hæc dicere aliquis poſſit: Quomodo exigua fruſtula aëris implere poſſint theatrum aliquot hominum millibus refertum?

STOICI dicunt, aërem non eſſe compoſitum ex fruſtis, ſed totum continuum, nihil ha-

θραυσμάτων, ἀλλὰ συνεχῆ εἶναι, δι' ὅλου μηδὲν κενὸν ἔχοντα· ἐπειδὰν δὲ πληγῇ πνεύματι, κυματοῦσθαι κατὰ κύκλους ὀρθοὺς εἰς ἄπειρον, ἕως πληρώσῃ τὸν περιεχόμενον ἀέρα, ὡς ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας τῆς πληγείσης λίθῳ· καὶ αὕτη μὲν κυκλικῶς κινεῖται, ὁ δ' ἀὴρ σφαιρικῶς.

Ἀναξαγόρας, τὴν φωνὴν γίνεσθαι πνεύματος ἀντιπεσόντος μὲν στερεμνίῳ ἀέρι, τῇ δ' ἀποστροφῇ τῆς πλήξεως μέχρι τῶν ἀκοῶν προσενεχθέντος· καθὸ καὶ τὴν λεγομένην F ἠχὼ γίνεσθαι.

κ'.

Εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ, καὶ πῶς ἠχὼ γίνεται.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, ἀσώματον· οὐ γὰρ τὸν ἀέρα, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τὸ περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν, κατά ποιὰν πλῆξιν γίνεσθαι φωνήν· πᾶσα δὲ ἐπιφάνεια, ἀσώματος· συγκινεῖται μὲν γὰρ τοῖς σώμασιν, αὐτὴ δὲ ἀσώματος πάντως καθέστηκεν· ὥσπερ ἐπὶ τῆς

F. 9. πάντως] Sic Ald. Baſ. Xyl. E. Voſſ. Colleg. Nov. Moſc. At Steph. παντὶς, unde Græco-Lat. 1624. fecit παντὶν, ut eſt in Galeno.

bentem in ſe inane. Eum vero perculſum vento fluctuare in infinitum porrectis rectis circulis, donec impleatur aër circumſitus, ſicut fit in piſcinam lapide conjecto: niſi quod aër ſphærice, circulariter talis aqua movetur.

Anaxagoras, vocem edi, ſi ſpiritus occurrat ſolido aëri, et averſus retro ob ictum uſque ad aures referatur: quomodo etiam fiat echo, quæ eſt cum ſonus percutitur.

XX.

An Vox ſit corporis expers, et quomodo echo.

Pythagoras, Plato, Aristoteles, corporis expertem: non enim eſſe aërem, ſed aëris figuram et ſuperficiem certo ictu fieri vocem: porro nullam ſuperficiem corpore præditam eſſe. Tametſi enim corporis motum ſequitur, ipſa tamen prorſus caret motu: ſicut cum flectitur vir-

καμπτομένης ῥάβδου· ἡ μὲν ἐπιφάνεια οὐδὲν πάσχει, ἡ δὲ ὕλη ἐστὶν ἡ καμπτομένη.

Οἱ δὲ Στωϊκοὶ, σῶμα τὴν φωνήν· πᾶν γὰρ τὸ δρώμενον, ἢ καὶ ποιοῦν, σῶμα· ἡ δὲ φωνὴ ποιεῖ καὶ δρᾷ· ἀκούομεν γὰρ αὐτῆς, καὶ αἰσθανόμεθα προσπιπτούσης τῇ ἀκοῇ, καὶ
903 ἐκτυπούσης, καθάπερ δακτύλιον εἰς κηρόν. Ἔτι πᾶν τὸ κινοῦν καὶ ἐνοχλοῦν, σῶμά ἐστι· κινεῖ δὲ ἡμᾶς ἡ εὐμουσία, ἐνοχλεῖ δὲ ἡ ἀμουσία. Ἔτι πᾶν τὸ κινούμενον, σῶμά ἐστι· κινεῖται δὲ ἡ φωνὴ, καὶ ἐμπίπτει εἰς τοὺς λείους τόπους καὶ ἀντανακλᾶται, καθάπερ ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς βαλλομένης εἰς τοῖχον· ἐν γοῦν ταῖς κατ' Αἴγυπτον πυραμίσιν ἔνδον φωνὴ μία ῥηγνυμένη τέτταρας ἢ καὶ πέντε ἤχους ἀπεργάζεται.

κα'.

Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ ψυχὴ, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν.

Οἱ Στωϊκοί φασιν εἶναι τῆς ψυχῆς ἀνώτατον μέρος τὸ

F. 12. δρώμενον] Ita omnes libri et Galen. Malim tamen δρᾶν ὄντων.

ga, nihil patitur ſuperficies ejus, materia duntaxat flectitur.

Stoici vocem dicunt eſſe corpus: quidquid enim agat, aut vim efficiendi habet, id eſſe corpus: atqui hoc eſſe vocis: audimus enim et ſentimus, ipſa auribus accidente, et formam imprimente, quomodo annulus ceræ ſigillum imprimit. Rurſum: Quidquid movet et moleſtiam exhibet corpus eſt: movet autem nos concinnitas ſonorum, offendit diſcrepantia. Iterum: Quod movetur, corpus eſt: vox autem movetur et refringitur illapſa in lævia loca, ſicut cum pila in parietem conjecta reliditur. Itaque ergo in pyramidibus Ægypti intus una voce edita, quatuor aut quinque ſoni redduntur.

XXI.

Unde ſenſus Animæ obtingat, et quæ pars ſit ejus princeps.

Stoici dicunt ſupremam partem Animi eſſe principem,

ἡγεμονικὸν, ὃ ποιοῦν τὰς φαντασίας, καὶ τὰς συγκαταθέσεις, καὶ αἰσθήσεις, καὶ ὁρμάς· καὶ τοῦτο λογισμὸν καλοῦσιν. B
Ἀπὸ δὲ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἑπτὰ μέρη εἰσὶ τῆς ψυχῆς ἐκπεφυκότα καὶ ἐκτεινόμενα εἰς τὸ σῶμα, καθάπερ αἱ ἀπὸ τοῦ πολύποδος πλεκτάναι· τῶν δὲ ἑπτὰ μερῶν τῆς ψυχῆς πέντε μέν εἰσι τὰ αἰσθητήρια, ὅρασις, ὄσφρησις, ἀκοὴ, γεῦσις, καὶ ἁφή· ὧν ἡ μὲν ὅρασις ἐστὶ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὀφθαλμῶν· ἀκοὴ δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὤτων· ὄσφρησις δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι μυκτήρων λεπτῶν· γεῦσις δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι γλώττης· ἁφὴ δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ C
μέχρις ἐπιφανείας εἰς θίξιν εὐαίσθητον προσπιπτόντων. Τῶν δὲ λοιπῶν ὁ μὲν λέγεται σπέρμα, ὅπερ καὶ αὐτὸ πνεῦμά ἐστι διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῶν παραστατῶν· τὸ δὲ φωνᾶεν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος εἰρημένον,

B. 9. λεπτῶν] Vel additum temere: vel aliis perditis, relictum: certe, ut nunc ſe locus habet, vitioſum eſt. Mez. et Voſſ. ſignum labis apponunt.

C. 3. ὁ μὲν] Immo, τὸ μὲν—.

effectricem imaginum, aſſenſionis, ſenſus, appetitus: principem autem illam partem vocant Ratiocinationem. Ceterum ab hac principe parte ſeptem eſſe enatas Animi partes, quæ inſtar polypi acetabulorum per corpus extendantur. De his ſeptem partibus quinque ſunt Senſus iſti, Viſus, Auditus, Guſtatus, Olfactus, Tactus: Et, Viſus quidem eſt ſpiritus a principe ad oculos uſque pertingens: Auditus eſt ſpiritus ab eodem uſque ad aures: Olfactus, indidem ſpiritus uſque ad nares: Guſtatus, ab eodem principe ſpiritus uſque ad linguam: Tactus, à principe parte ſpiritus propagatus uſque ad ſuperficiem, ut facile ſentiat occurrentia. Reliquarum partium altera dicitur Semen: quæ ipſa quoque eſt a principe parte ſpiritus uſque ad teſticulorum adſtites deductus. Altera eſt quam Vocalem Ze-

ὃ καὶ φωνὴν καλοῦσιν, ἔστι πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι φάρυγγος καὶ γλώττης καὶ τῶν οἰκείων ὀργάνων. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν ὥσπερ ἐν κόσμῳ κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ.

κβʹ.

Περὶ ἀναπνοῆς.

D Ἐμπεδοκλῆς, τὴν πρώτην ἀναπνοὴν τοῦ πρώτου ζώου γενέσθαι, τῆς ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης· πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τῆς ἔξωθεν τοῦ ἐκτὸς ἀερώδους γινομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἤδη τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ τῇ πρὸς τὸ ἐκτὸς ὁρμῇ τὸ ἀερῶδες ὑπαναθλίβοντος τὴν ἐκπνοήν, τῇ δ' εἰς τὸ ἐντὸς ἀνθυποχωρήσει τῷ ἀερώδει τὴν ἀντεπείσοδον παρεχομένου τὴν εἰσπνοήν· τὴν δὲ νῦν κατέχουσαν φερομένου τοῦ αἵματος ὡς πρὸς τὴν ἐπιφά-
E νειαν, καὶ τὸ ἀερῶδες διὰ τῶν ῥινῶν ταῖς ἑαυτοῦ ἐπιρροίαις ἀναθλίβοντος, καὶ τὴν ἐκχώρησιν αὐτοῦ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν·

E. 2. καὶ τὴν ἐκχώρησιν] Forte rectius, κατὰ τὴν ἐκχώρησιν, quod eſt in margine Voſſ.

no, vocem alii uſurpant, ſpiritus a principe uſque ad guttur et linguam aliaque loquelæ peculiaria inſtrumenta. Ipſa autem illa princeps Animi pars in globo noſtri capitis, tanquam in mundo, habitat.

XXII.

De Reſpiratione.

Empedocles primam putat fieri primi animalis reſpirationem, in fœtu edito nacta abſceſſionem humiditate, in cujus locum extrinſecus ſuccedat aër in vaſa corporis aperta. Poſtmodo autem cum jam innatus calor foras erumpens una elideret aërem, exſpirationem: eodemque introrſum recedente, et aëri viciſſim ingreſſum præbente, inſpirationem. At enim nunc, cum ſanguis feratur verſus ſuperficiem, ſuoque accurſu aërem per nares foras pellat, hujus eliſione fieri exſpiratio-

παλινδρομοῦντος δὲ, καὶ τοῦ ἀέρος ἀντιπεισαχθέντος εἰς τὰ διὰ τοῦ αἵματος ἀραιώματα, τὴν εἰσπνοήν· ὑπομιμνήσκει δὲ αὐτὸ ἐπὶ τῆς κλεψύδρας.

Ἀσκληπιάδης τὸν μὲν πνεύμονα χώνης δίκην συνίστησιν, αἰτίαν δὲ τῆς ἀναπνοῆς τὴν ἐν τῷ θώρακι λεπτομέρειαν ὑποτίθεται, πρὸς ἣν τὸν ἔξωθεν ἀέρα ῥεῖν τε καὶ φέρεσθαι παχυμερῆ ὄντα, πάλιν δὲ ἀπωθεῖσθαι, μηκέτι τοῦ θώρακος οἵου τε ὄντος μήτ' ἐπεισδέχεσθαι, μήθ' ὑστερεῖν· ὑπολειπομένου δέ τινος ἐν τῷ θώρακι λεπτομεροῦς ἀεὶ βραχέος, (οὐ γὰρ ἅπαν ἐκκρίνεται) πρὸς τοῦτο F πάλιν τὸ εἴσω ὑπομένον βαρύτητα τοῦ ἐκτὸς ἀντιπεισφέρεσθαι· ταῦτα δὲ ταῖς σικύαις ἀπεικάζει· τὴν δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀναπνοὴν γίνεσθαί φησι συναγομένων τῶν ἐν τῷ πνεύμονι λεπτοτάτων πόρων, καὶ τῶν βραγχίων στενουμένων· τῇ γὰρ ἡμετέρᾳ ταῦθ' ὑπακούει προαιρέσει.

E. 10. μήθ' ὑστερεῖν] Mez. μήτε στέγειν. probabiliter.
F. 2. εἴσω — βαρύτητα — ἀντεπεισφέρεσθαι] Primum eſt ex Galen. Voſſ. Colleg. Nov. P. Cod. Xylandri, accedit etiam E. εἰς τὸ εἴσω: Vulgo, ἴσον. Secundum, Mez. acute conjecit mutandum in βραχύ τι. Tertium eſt ex marg. Voſſ. et Moſc. pro ἀντιπεισφέρεται.

nem, aëre autem recurrente et illabente per loca quæ calor rara et pervia fecit, inſpirationem. Asclepiades Rem clepſydræ exemplo proponit.

Asclepiades pulmones infundibuli loco ſtatuit: cauſſam reſpirationis ponit tenuitatem partium in pectore ſitarum, ad quam externus aër feratur fluatque, craſſis conſtans partibus, rurſumque extrudatur, cum pectus non poſſit amplius vel intro admittere, vel alio carere: ſemper tamen aliquid, quod ſit tenuium partium, in pectore ſupereſſe: non enim totum excerni, ſed quod intus eſt, ei gravitate reſpondere, quod intro adducitur: hæc autem cucurbitulis comparat. Eam porro reſpirationem, quæ dedita opera inſtitutoque animi fit, fieri dicit contractione tenuiſſimorum in pulmone meatuum, branchiiſque in arctum coactis: hæc enim noſtræ obedire voluntati.

Ἡρόφιλος δυνάμεις ἀπολείπει περὶ τὰ σώματα τὰς κινητικὰς, ἐν νεύροις, ἐν ἀρτηρίαις, ἐν μυσί· τὸν οὖν πνεύμονα νομίζει μόνον ὀρέγεσθαι διαστολῆς τε καὶ συστολῆς φυσικῶς· εἶτα δὲ καὶ τἄλλα ἐνέργειαν μὲν εἶναι
904 τοῦ πνεύμονος, τὴν ἔξωθεν τοῦ πνεύματος ὁλκήν· ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως τῆς θύραθεν γινομένης ἐφέλκεσθαι· παρακειμένως δὲ κατὰ τὴν δευτέραν ὄρεξιν ἐπ' αὐτὸν ὁ θώραξ τὸ πνεῦμα μετοχετεύων, πληρωθεὶς δὲ, καὶ μηκέτι ἐφέλκεσθαι δυνάμενος, πάλιν εἰς τὸν πνεύμονα ὃ περιττὸν ἀντιμεταῤῥεῖ, δι' οὗ πρὸς τὰ ἐκτὸς τὰ τῆς ἀποκρίσεως γίνεται, τῶν σωματικῶν μερῶν ἀντιπασχόντων ἀλλήλοις. Ὅτε μὲν γὰρ διαστολὴ γίνεται πνεύμονος ταῖς ἀλλήλων ἀντιμεταλήψεσι, πληρώσεώς τε καὶ κενώσεως γινομένης, ὡς τέτταρας μὲν γίνεσθαι κινήσεις περὶ τὸν πνεύμονα· τὴν μὲν πρώτην, καθ' ἣν ἔξωθεν ἀέρα δέχεται· τὴν

F. 10. καὶ τἄλλα] Ita omnes libri et Galen. ad hanc etiam lectionem Latina correxi. Recte tamen, puto, conjicit Mez. hoc librarii eſſe reliqua omittentis.

A. 1. ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως — ὡς τέτταρας μὲν γίνεσθαι] Turbatus nexus. Brevius apud Galen. ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως τῆς ἔξωθεν γινομένης μὴ δυνάμενον εἰς τὸν θώρακα ἐφέλκεσθαι, τὸ περιττὸν ἀναπέμπειν, τὸν δὲ εἰς τὸν ἔξωθεν ἀέρα ἀπωθεῖν· ὡς τέτταρας μὲν γενέσθαι —.

Herophilus facultates relinquit corporibus motus efficaces in nervis, arteriis, muſculis: pulmonem autem exiſtimat ſuapte natura ſolum indigere dilatatione et contractione: deinde etiam alias actiones pulmonis eſſe, attractionem ſpiritus extrinſecus: quo cum eſt impletus, ſecundo appetitu pectoris partem adjacentem in ſe derivare ſpiritum: impletumque ita ut amplius attrahere non poſſit, rurſus in pulmones abundantia deducere, indeque foras protrudi, viciſſim ſeſe afficientibus corporis partibus. Aliquando enim diduci pulmonem, aliorum participatione facta vel impletione, vel evacuatione; ita ut quatuor ſint motus pulmonis: primus, quo externum haurit aërem: ſecundus, quo receptum intus in pectus devolvit: tertius, quo id

δὲ δευτέραν, καθ' ἣν τοῦθ' ὅπερ ἐδέξατο θύραθεν, αὐτὸς αὖ, πρὸς τὸν θώρακα μεταφέρει· τὴν δὲ τρίτην, καθ' B ἣν τὸ ἀπὸ τοῦ θώρακος συστελλόμενον, αὖθις εἰς αὐτὸν ἐκδέχεται· τὴν δὲ τετάρτην, καθ' ἣν καὶ τὸ ἐξ ὑποστροφῆς ἐν αὐτῷ γινόμενον, θύραζε ἐξερᾷ. Τούτων δὲ τῶν κινήσεων, δύο μὲν εἶναι διαστολάς, τήν τε ἔξωθεν, τήν τε ἀπὸ τοῦ θώρακος· δύο δὲ συστολάς, τὴν μὲν ὅταν ὁ θώραξ ἐφ' αὐτὸν τὸ πνευματικὸν ἑλκύσῃ, τὴν δὲ ὅταν αὐτὸς εἰς τὸν κόλπον ἀέρα ἀποκρίνῃ· δύο γὰρ μόναι γίνονται περὶ τὸν θώρακα, διαστολὴ μὲν ὅταν ἀπὸ τοῦ πνεύμονος ἐφέλκηται, συστολὴ δὲ ὅταν αὐτὸ πάλιν ἀνταποδιδῷ.

κγ'.

Περὶ παθῶν σωματικῶν, καὶ εἰ συναλγεῖ τούτῳ ἡ ψυχή.

Οἱ Στωϊκοί, τὰ μὲν πάθη ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις, τὰς δὲ αἰσθήσεις, ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

B. 8. εἰς τὸν κόλπον] Reisk. εἰς τὸν ὄγκον. Probabilius forte ſit, ὅταν αὐτὸ εἰς τὸν κοῖλον ἀέρα ἀποκρίνῃ. Sed et hoc nomen, et tota hæc extrema capitis pars, mendo laborat.

quod coactum eſt a pectore, rurſum in ſe recipit: quartus, quo id ipſum foras evomit. Horum motuum duos eſſe, dilatationes, cum ſcilicet vel externum attrahit in ſe aërem, vel redditum a pectore in ſe admittit: reliquos eſſe, contractiones, quando ſcilicet pectus ſpiritum ad ſe trahit, vel foras pulmo a pectore traditum expellit. Pectoris enim duo tantum ſunt motus, unus dilatatio, cum a pulmone ſpiritum ad ſe trahit: alter contractio, cum ei ſuperfluum reddit.

XXIII.

De affectionibus corporis, et an in Animam ea redundent.

Stoici affectus ponunt in locis affectis: ſenſus autem in principe parte.

Ἐπίκουρος, καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις, ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις· τὸ γὰρ ἡγεμονικὸν, ἀπαθές.

Στράτων, καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τὰς αἰσθήσεις, ἐν τῷ ἡγεμονικῷ, οὐκ ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις συνίστασθαι· ἐν γὰρ ταύτῃ κεῖσθαι τὴν ὑπομονὴν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν δεινῶν καὶ ἀλγεινῶν, καὶ ὥσπερ ἐπὶ ἀνδρείων καὶ δειλῶν.

C. 9. κεῖσθαι] Sic Galen. P. E. Venet. Colleg. Nov. et vertendo expreſſerunt Bud. Xyl. Vulgo, κινεῖσθαι.

Epicurus, tam affectus quam ſenſus in locis affectis: quod ſtatuit partem principem omnis eſſe affectionis expertem.

Strato et animi affectus, et ſenſus in principe parte collocat, non in affectis locis. In hac enim parte eſſe ſitam tolerantiam, ut in terribilibus et dolorem adferentibus, utque in fortibus et timidis.

D

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM

LIBER QUINTUS.

α′.

Περὶ μαντικῆς.

E ΠΛΑΤΩΝ καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὴν μαντικὴν εἰσάγουσι κατὰ τὸ ἔνθεον, ὅπερ ἐστὶν ἐνθεαστικόν· κατὰ θειότητα τῆς ψυχῆς, ὅπερ εἶπεν ἐνθουσιαστικόν· καὶ τὸ

E. 1. Πλάτων—ὀνειροπολικόν] Minus prave, nec tamen ſincere, Galenus. Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὴν μαντικὴν εἰσάγουσι· καὶ γὰρ θεόπεμπτον εἶναι ὅπερ ἐστὶν ἐνθεαστικόν, καὶ κατὰ θειότητα τῆς ψυχῆς, ὅπερ ἐστὶν ἐνθουσιαστικόν, καὶ τὸ ὀνειροπολικὸν καὶ τὸ ἀστρονομικόν, καὶ τὸ ὀρνεοσκοπικόν. Illa, κατὰ θειότητα—ἐνθουσιαστικόν, cum Mez. et Reiſk. delenda ut temere ex antecedenti dictione repetita.

I.

De Divinatione.

PLATO et STOICI Divinationem introduxerunt, quæ ſit divinus mentis inſtinctus, ſecundum Animi divinitatem. Huc etiam divinationem ex inſomniis referunt:

ὀνειροπολικόν· ἤτοι τὰ πλεῖστα μέρη τῆς μαντικῆς ἐγκρίνουσιν.

Ξενοφάνης καὶ Ἐπίκουρος ἀναιροῦσι τὴν μαντικήν.

Πυθαγόρας δὲ μόνον τὸ θυτικὸν οὐκ ἐγκρίνει.

Ἀριστοτέλης καὶ Δικαίαρχος τὸ κατ' ἐνθουσιασμὸν μόνον παρεισάγουσι καὶ τοὺς ὀνείρους, ἀθάνατον μὲν εἶναι οὐ νομίζοντες τὴν ψυχήν, θείου δέ τινος μετέχειν αὐτήν.

β'.

Πῶς ὄνειροι γίνονται.

Δημόκριτος, τοὺς ὀνείρους γίνεσθαι κατὰ τὰς τῶν εἰδώλων F παραστάσεις.

Στράτων, ἀλόγῳ φύσει τῆς διανοίας ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσθητικωτέρας μὲν πως γινομένης, παρ' αὐτὸ δὲ τοῦτο τῷ γνωστικῷ κινουμένης.

Ἡρόφιλος, τοὺς ὀνείρους τοὺς θεοπνεύστους κατ' ἀνάγ-

F. 4. παρ' αὐτὸ δὲ τοῦτο] Sic Voſſ. ut correxit Reiſk. Vulgo, παρ' αὐτῷ δὲ τούτῳ.

F. 5. τῷ γνωστικῷ κινουμένης] Magis proprium in hac re, γνωστικῶς κινουμένης: ut et Reiſk. vidit.

F. 6. θεοπνεύστους] θεοπέμπτους repoſuit editor Lipſ. ut ex Gal. et Moſc. At in neutro hæc reperio. Sane, non eſt quare compilatori elegantias obtrudamus.

denique plurimas divinandi rationes probant.

Xenophanes et Epicurus Divinationem rejiciunt.

Pythagoras eam duntaxat partem improbat, quæ conſtat ſacrificiis.

Aristoteles et Dicæarchus eas ſolum Divinationes admittunt quæ furore divinitus immiſſo, aut inſomniis fiunt: Animam non immortalem eſſe, ſed divina quadam re impertiri tamen ſentientes.

II.

Quæ Inſomniorum ratio.

Democritus acceſſu imaginum ea fieri putavit.

Strato, quod animi bruta natura in ſomnis aliquo modo plus ſenſus nanciſcatur, itaque a mente cieatur.

Herophilus, ſomnia *divinitus inſpirata* neceſſario fieri:

κεῖν γίνεσθαι· τοὺς δὲ φυσικοὺς ἀνειδωλοποιουμένης ψυχῆς τὸ συμφέρον αὐτῇ καὶ τὸ πρὸς τούτοις ἐσόμενον· τοὺς δὲ συγκεραματικοὺς, ἐκ τοῦ αὐτομάτου κατ' εἰδώλων πρόσπτωσιν, ὅταν ἃ βουλόμεθα βλέπωμεν, ὡς ἐπὶ τῶν τὰς ἐρωμένας ἔχειν ἐν ὕπνῳ γίνεται.

905 γ.

Τίς ἡ οὐσία τοῦ σπέρματος.

Ἀριστοτέλης, Σπέρμα ἐστὶ τὸ δυνάμενον κινεῖν ἐν ἑαυτῷ εἰς τὸ ἀποτελέσαι τι τοιοῦτον οἷον ἐστὶ τὸ ἐξ οὗ συνεκρίθη.

Πυθαγόρας, ἀφρὸν τοῦ χρηστοτάτου αἵματος τὸ σπέρμα, περίττωμα τῆς τροφῆς, ὥσπερ τὸ αἷμα καὶ μυελόν.

Ἀλκμαίων, ἐγκεφάλου μέρος.

Πλάτων, μυελοῦ τοῦ νωτιαίου ἀπόρροιαν.

Ἐπίκουρος, ψυχῆς καὶ σώματος ἀπόσπασμα.

F. 8. πρὸς τούτοις] Malim πρὸς τούτῳ.
F. 9. συγκεραματικοὺς] Galen. συγκριματικούς. An legendum συγκριματικούς.
F. 11. ἔχειν ἐν ὕπνῳ γίνεται] Forte ſupplendum ἔχειν οἰομένων, ut voluit Xyl. M. pro ἔχειν habet ἐχόντων. In fine γίνεται eſt ex Venet. Colleg. Nov. Moſc. pro vulgato γίνονται.
A. 5. συνεκρίθη] ἐξεκρίθη Mes.

naturalia, imaginando ſibi Anima repræſentante quod expediat, et eventurum ſit: *mixta*, fortuito et appulſu imaginum, cum videmus per quietem quæ volumus: quo modo amicarum complexu in ſomno potiri ſe putant nonnulli.

III.

Quæ ſit Seminis natura.

Aristoteles ſemen eſt id quod præditum eſt facultate movendi, donec tale aliquid abſolvat, quale eſt unde ipſum fuit excretum.

Pythagoras, ſpumam utiliſſimi ſanguinis, ſuperfluitatem alimenti, ſicut ſanguinem et medullam.

Alcmæo, partem cerebri.

Plato, a medulla dorſi derivatam rem.

Epicurus, particulam corpori et animæ avulſam.

Δημόκριτος, ἀφ' ὅλων τῶν σωμάτων, καὶ τῶν κυριωτάτων μερῶν ὁ γόνος τῶν σαρκικῶν ἰνῶν.

δ'.

Εἰ σῶμα τὸ σπέρμα. B

Λεύκιππος καὶ Ζήνων, σῶμα· ψυχῆς γὰρ εἶναι ἀπόσπασμα.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, ἀσώματον μὲν εἶναι τὴν δύναμιν τοῦ σπέρματος, ὥσπερ νοῦν τὸν κινοῦντα· σωματικὴν δὲ τὴν ὕλην τὴν προχεομένην.

Στράτων καὶ Δημόκριτος, καὶ τὴν δύναμιν σῶμα· πνευματικὴ γάρ.

ε'.

Εἰ καὶ αἱ θήλειαι προΐενται σπέρμα.

Πυθαγόρας, Ἐπίκουρος, Δημόκριτος, καὶ τὸ θῆλυ προΐεσθαι σπέρμα, ἔχει γὰρ παραστάτας ἀπεστραμμένους· διὰ τοῦτο καὶ ὄρεξιν ἔχει περὶ τὰς χρήσεις.

A. 12. ὁ γόνος τῶν σαρκικῶν ἰνῶν] Plenius Galen. ἀπὸ τῶν σαρκικῶν, ἰσχῶν, καὶ ἰνῶν τὸν γόνον ἀποῤῥεῖν.

Democritus, a totis corporibus et præcipuis partibus ſemen genitale eſt carnearum venarum.

IV.

An Semen ſit corpus.

Leucippo et Zenoni corpus eſt: eſſe enim aliquid ab Anima avulſum.

Pythagoras, Plato, Aristoteles, vim ſeminis incorpoream dicunt, ſicut mentem moventem, corpoream autem materiam quæ profunditur.

Strato et Democritus, ipſam quoque vim corpus eſſe, quippe ſpiritum.

V.

An fœminæ etiam ſemen promittant.

Affirmant hoc Pythagoras, Epicurus, Democritus: habere enim adſtites teſticulares, ſed inverſo modo; ideoque eas etiam præter uſum appetere.

C 'Αριστοτέλης καὶ Ζήνων, ὕλην μὲν ὑγρὰν προΐεσθαι οἱονεὶ ἀπὸ τῆς συγγυμνασίας ἱδρῶτας, οὐ μὴν σπερματικόν.

Ἵππων, προΐεσθαι μὲν σπέρμα τὰς θηλείας οὐχ ἥκιστα τῶν ἀῤῥένων, μὴ μέντοι γε εἰς ζωογονίαν τοῦτο συμβάλλεσθαι, διὰ τὸ ἐκτὸς πίπτειν τῆς ὑστέρας· ὅθεν ὀλίγας προΐεσθαι πολλάκις δίχα τῶν ἀνδρῶν σπέρμα, καὶ τὰς μάλιστα χηρευούσας, καὶ εἶναι τὰ μὲν ὀστᾶ παρὰ τοῦ ἄῤῥενος, τὰς δὲ σάρκας παρὰ τῆς θηλείας.

ϛʹ.

Πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται.

Ἀριστοτέλης, τὰς μὲν συλλήψεις γίνεσθαι προανελκομένης μὲν ὑπὸ τῆς καθάρσεως τῆς μήτρας, τῶν δὲ καταμηνίων συνεπισπωμένων ἀπὸ τοῦ παντὸς ὄγκου μέρος τι τοῦ καθαροῦ αἵματος, ὡς συμβαίνειν τῷ τοῦ ἄῤῥενος γόνον· μὴ γίνεσθαι δὲ τὰς κυήσεις παρ' ἀκαθαρσίαν τῆς

C. 2. σπερματικόν] Forte, σπερματικήν. Moſc. σπέρμα πεπτικόν.

C. 7. ὀλίγας] Forte, οὐκ ὀλίγας.

C. 8. καὶ τὰς μάλιστα] Immo, καὶ μάλιστα τάς.

D. 1. ὡς συμβαίνειν] Puto legendum vel ᾧ συμβαίνειν, cum Reiſkio: vel ὡς συμμένειν.

ARISTOTELES et ZENO, humidam materiam emitti ab iis, ſicut ab exercitatione ſudores eliciuntur: non tamen vim habere ſeminis.

HIPPON, haud minus ſeminis eas, quam mares, emittere, ſed id non facere ad prolem generandam, quia extra uterum excidat: ideoque quaſdam ſæpenumero abſque viris ſemen effundere, maxime viduas: et oſſa a mare, carnes a mulieribus originem habere.

VI.

Quomodo conceptio fiat.

ARISTOTELES, fieri matrice ſurſum attracta a purgatione, menſtruiſque attrahentibus ab univerſa mole aliquid puri ſanguinis, qui accidat ſemini maris. Non concipi, ob impuritatem vulvæ, aut infla-

μήτρας, ἢ ἐμπνευματώσιν, ἢ φόβον, ἢ λύπην, ἢ ἀσθένειαν τῶν γυναικῶν, ἢ δι' ἀτονίαν τῶν ἀνδρῶν.

ζ.

Πῶς ἄρρενα γίνεται καὶ θήλεα.

Ἐμπεδοκλῆς, ἄρρενα καὶ θήλεα γίνεσθαι παρὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα· ὅθεν ἱστορεῖται τοὺς μὲν πρώτους ἄρρενας πρὸς ἀνατολῇ καὶ μεσημβρίᾳ γεγενῆσθαι μᾶλλον ἐκ τῆς γῆς, τὰς δὲ θηλείας πρὸς ταῖς ἄρκτοις.

Παρμενίδης, ἀντιστρόφως· τὰ μὲν πρὸς ταῖς ἄρκτοις, ἄρρενα βλαστῆσαι, τοῦ γὰρ πυκνοῦ μετέχειν πλείονος· τὰ δὲ πρὸς ταῖς μεσημβρίαις, θήλεα, παρὰ τὴν ἀραιότητα. E

Ἱππῶναξ, παρὰ τὸ συνεστὸς, καὶ ἰσχυρὸν, ἢ παρὰ τὸ ῥευστικόν τε καὶ ἀσθενέστερον σπέρμα.

Ἀναξαγόρας, Παρμενίδης, τὰ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν καταβάλλεσθαι εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῆς μήτρας, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ ἀριστερά· εἰ δ' ἐναλλαγῇ τὰ τῆς καταβολῆς, γίνεσθαι θήλεα.

E. 2. Ἱππῶναξ] Immo, Ἵππων, ut vidit Xyl.
E. 2. συνεστὸς—παρὰ τὸ ῥευστικὸν] Prius eſt ex Colleg. Nov. et Xyl. Collocatio verborum eſt ex Mss. Reiſk. partim etiam Colleg. Nov. ἢ omittente. Vulgo, συνεστὼς, ἢ καὶ ἰσχυρὸν, παρὰ τὸ ῥευστικόν.

tionem, metum, ægritudinem, infirmitatemve mulierum: aut quia viri languent.

VII.

Quomodo mares naſcantur, quomodo fœminæ.

Empedocles cauſſam calori et frigori tribuit: itaque narrant, primos homines e terra enatos, ad ortum Solis et meridiem ſitis in partibus exſtitiſſe fere mares, fœminas in ſeptentrionalibus.

Parmenides, contra in his exſtitiſſe mares, quia plus his denſitatis ineſt: in meridionalibus autem fœminas, ob raritatem.

Hipponax, pro eo atque ſemen vel conſiſtat et validum ſit, vel diffluat et infirmius ſit.

Anaxagoras, Parmenides, ſemen a dextra parte in dextram uteri partem conjici, a ſiniſtra in ſiniſtram: quod, ſi ſecus fiat, fœminas concipi.

Λεωφάνης, οὗ μέμνηται Ἀριστοτέλης, τὰ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ διδύμου, τὰ δὲ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ.

F Λεύκιππος, διὰ τὴν παραλλαγὴν τῶν μορίων, καθ' ἣν ὁ μὲν καυλὸν, ἡ δὲ μήτραν ἔχει· τοσοῦτον γὰρ μόνον λέγει.

Δημόκριτος, τὰ μὲν κοινὰ μέρη, ἐξ ὁποτέρου ἂν τύχῃ· τὰ δ' ἰδιάζοντα, κατ' ἐπικράτειαν.

Ἱππώναξ, εἰ μὲν ἡ γονὴ κρατήσει, ἄῤῥεν· εἰ δ' ἡ τροφὴ, θῆλυ.

η'.

Πῶς τέρατα γίνεται.

Ἐμπεδοκλῆς, τέρατα γίνεσθαι παρὰ πλεονασμὸν σπέρματος, ἢ παρ' ἔλλειψιν, ἢ παρὰ τὴν τῆς κινήσεως ἀρχὴν, ἢ παρὰ τὴν εἰς πλείω διαίρεσιν, ἢ παρὰ τὸ
906 ἀπονεύειν· οὕτω προειληφὼς φαίνεται σχεδόν τι πάσας τὰς ἀπολογίας.

E. 8. Λεωφάνης] Galen. Κλεωφάνης probabilius, ut recte judicat Corſin. Sed ſcribendum Κλεοφάνης, quo ducit Moſc. Λεοφάνης.
F. 6. Ἱππώναξ] Immo Ἵππων, ut ſupra.
F. 12. ἀρχὴν] Legendum, ταραχὴν, ut vertit Budæus, indeque ſuſceptum probavit Corſinus: item correxit Jun. Mez. Voſſ. in margine, et vertit Amiot.

Leophanes, cujus Ariſtoteles meminit, illos e dextro teſticulo, has e ſiniſtro ſeminari.

Leucippus, ſecundum variationem membrorum, quod mas colem, matricem fœmina habet. Tantum enim duntaxat dicit.

Democritus, communes partes promiſcue ex utro contigerit; peculiares, prout alter prævaluerit.

Hipponax, ſi ſemen prævaluerit, marem: ſi alimentum, fœminam concipi.

VIII.

Monſtra ut naſcantur.

Empedocles, vel abundantia vel defectu ſeminis, aut a motus perturbatione, aut diviſione in plura, aut quod alio vergat: ſic videtur fere omnes cauſſas complexus.

Στράτων, παρὰ πρόσθεσιν, ἢ ἀφαίρεσιν, ἢ μετάθεσιν, ἢ πνευμάτωσιν.

Τῶν ἰατρῶν τινες, παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι τότε τὴν μήτραν ἐμπνευματουμένην.

θ'.

Διὰ τί ἡ γυνὴ πολλάκις συνουσιάζουσα οὐ συλλαμβάνει.

Διοκλῆς ὁ ἰατρὸς, ἢ παρὰ τὸ μηδ' ὅλως ἐνίας σπέρμα προιέσθαι· ἢ παρὰ τὸ, ἔλαττον τοῦ δέοντος· ἢ διὰ τὸ, τοιοῦτον ἐν ᾧ τὸ ζωοποιητικὸν οὐκ ἔστιν· ἢ διὰ θερμασίας, ἢ ψύξεως, ἢ ὑγρασίας, ἢ ξηρότητος ἔνδειαν, ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν μορίων.

Οἱ δὲ Στωϊκοὶ, κατὰ λοξότητα τοῦ καυλοῦ, μὴ δυναμένου τὸν γόνον εὐθυβολεῖν· ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, ὡς πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας. B

Ἐρασίστρατος παρὰ τὴν μήτραν· ὅταν τύλους ἔχῃ, καὶ σαρκώδης, ἢ ἀραιοτέρα ἢ τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ μικροτέρα.

A. 10. προιέσθαι] Haud ſcio an corrigendum ſit προΐεσθαι. Niſi forte duo Dioclis loci, hic et cap. 13, in unum confuſi, aut unus in duos divulſus ſit.

STRATO, propter additionem, aut deminutionem, tranſpoſitionem, inflationem.

MEDICORUM quidam, quod tunc matrix flatibus illapſis pervertatur.

IX.

Cur mulier ſæpius concumbens non concipiat.

DIOCLES medicus cauſſam eſſe putat, quod vel omnino nullum, vel juſto minus ſemen emittat, aut proli gignendæ non aptum ob calorem, aut frigus, aut humiditatem, aut ſiccitatem deficientem, aut ob reſolutionem uteri.

STOICI, obliquitatem veretri, quod non poſſit recta ejaculari ſemen: aut quia membra coëuntium non ſint inter ſe legitima proportione condita ad matricis diſtantiam.

ERASISTRATUS, ubi vulva callos contraxerit: aut carnoſior, rariorve, aut minor fuerit quam natura exigat.

ι'.

Πῶς δίδυμα καὶ τρίδυμα γίνεται.

Ἐμπεδοκλῆς, δίδυμα καὶ τρίδυμα γίνεσθαι κατὰ πλεονασμὸν καὶ περισχισμὸν τοῦ σπέρματος.

Ἀσκληπιάδης, παρὰ τὴν τῶν σπερμάτων διαφοράν, ὥσπερ τὰς κριθὰς διστίχους καὶ τριστίχους· εἶναι γὰρ σπέρματα γονιμώτατα.

c Ἐρασίστρατος, διὰ τὰς ἐπισυλλήψεις, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων· ὅταν γὰρ ἡ μήτρα ᾖ κεκαθαρμένη, τότε ἐπισύλληψιν δέχεται.

Οἱ Στωϊκοί, παρὰ τοὺς ἐν τῇ μήτρᾳ τόπους, ὅταν γὰρ εἰς πρῶτον καὶ δεύτερον ἐμπέσῃ τὸ σπέρμα, τότε γίνεσθαι τὰς ἐπισυλλήψεις καὶ τὰ τρίδυμα.

ια'.

Πόθεν γίνονται τῶν γονέων ὁμοιώσεις καὶ τῶν προγόνων.

Ἐμπεδοκλῆς, ὁμοιότητας γίνεσθαι κατ' ἐπικράτειαν

C. 1. ἐπισυλλήψεις] Sic Gal. margo Voſſ. Jun. Bud. Vulgo, συλλήψεις.
C. 3. ἐπισύλληψιν δέχεται] Ita margo Voſſ. Bud. conjecit item Xyl. Vulgo, et Galen. ἐπὶ σύλληψιν ἔρχεται.
C. 4. ἐν τῇ μήτρᾳ—σπέρμα] Ita Galen. et partim Moſc. in addendis duabus prioribus vocibus. Nam vulgo mendoſe legitur, ἐν μήτρᾳ τόπους ὅταν εἰς πρῶτον καὶ δεύτερον ἐμπίσῃ σπέρμα.

X.

Quomodo gemini et tergemini naſcantur.

Empedocles, ob abundantiam et diviſionem ſeminis.

Asclepiades, ob corporum differentiam: ſicut hordei ſpicæ exſiſtunt duobus aut etiam tribus granorum ordinibus: eſſe enim ſemina fœcundiſſima.

Erasistratus, ob ſuperfœtationes, ut in brutis: cum enim matrix purgata eſt, tunc ſuperfœtationem admittit.

Stoici, ob loca quæ ſunt in utero: cum enim in primum et ſecundum inciderit ſemen, tunc fieri ſuperfœtationem et tergeminos naſci.

XI.

Quæ cauſſa, quod proles parentum aut etiam progenitorum ſimilitudinem refert.

Empedocles ſimilitudinem defert ſemini prævalenti,

τῶν σπερματικῶν γόνων· ἀνομοιότητας δὲ, τῆς ἐν τῷ σπέρματι θερμασίας ἐξατμισθείσης. D

Παρμενίδης, ὅταν μὲν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς μήτρας ὁ γόνος ἀποκριθῇ, τοῖς πατράσιν· ὅταν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ, ταῖς μητράσιν.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἀπὸ τοῦ σώματος ὅλου καὶ τῆς ψυχῆς φέρεσθαι τὰ σπέρματα, καὶ τὰς ὁμοιότητας ἀναπλάττεσθαι ἐκ τῶν αὐτῶν γενῶν τοὺς τύπους καὶ τοὺς χαρακτῆρας, ὡσπερανεὶ ζωγράφον ἀπὸ ὁμοίων χρωμάτων εἰκόνα τοῦ βλεπομένου· προΐεσθαι δὲ καὶ τὴν γυναῖκα σπέρμα· κἂν μὲν ἐπικρατήσῃ τὸ τῆς γυναικὸς, ὅμοιον εἶναι τὸ γεννώμενον τῇ μητρί· ἐὰν δὲ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, τῷ ἀνδρί. E

ιβʹ.

Πῶς ἄλλοις γίνονται ὅμοιοι καὶ οὐ τοῖς γονεῦσιν.

Οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν, τυχικῶς καὶ αὐτομάτως ἐκ τοῦ ὅταν διαψυχθῇ τὸ σπέρμα καὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ τῆς γυναικὸς, ἀνόμοια γίνεσθαι τὰ παιδία.

Ἐμπεδοκλῆς, τῇ κατὰ τὴν σύλληψιν φαντασίᾳ τῆς γυν-

E. 1. τῷ ἀνδρί] Galen. τῷ πατρί.

diſſimilitudinem evaporationi caloris qui in ſemine erat.

Parmenides, ſi a dextra vulvæ parte ſemen excernatur, patrum: ſi a ſiniſtra, matrum ſimiles naſci.

Stoici, a toto corpore et Anima ferri ſemen, exprimique imagines et effigies ex eadem gente, perinde atque ſi pictor rei conſpectæ ſimilitudinem coloribus ſimilibus referat: præterea a muliere quoque ſemen emitti: quod ſi prævaleat, matri: ſi viri, patri ſimilem naſci fœtum.

XII.

Quomodo aliorum, non parentum, forma ſimiles fiant.

Medicorum plerique fortuito caſu refrigeratis maris et fœminæ ſeminibus diſſimilem gigni prolem putant.

Empedocles, imaginatione mulieris inter concipien-

αφιὸς μορφοῦσθαι τὰ βρέφη· πολλάκις γὰρ εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων ἠράσθησαν γυναῖκες, καὶ ὅμοια τούτοις ἀπέτεκον.

Οἱ Στωϊκοί, συμπαθείᾳ τῆς διανοίας, κατὰ ῥευμάτων εἰσκρίσεις καὶ ἀκτίνων, οὐκ εἰδώλων, γίνεσθαι τὰς ἀλλήλων ὁμοιότητας.

ιγ΄.

* Πῶς στεῖραι γίνονται γυναῖκες, καὶ ἄγονοι ἄνδρες.

Οἱ ἰατροὶ στείρας γίνεσθαι παρὰ τὴν μήτραν, ἢ παρὰ τὸ πυκνοτέραν εἶναι, ἢ παρὰ τὸ ἀραιοτέραν, ἢ παρὰ τὸ σκληροτέραν, ἢ παρά τινας ἐπιπωρώσεις, ἢ σαρκώσεις, ἢ παρὰ μικροθυμίαν, ἢ παρ᾽ ἀτροφίαν, ἢ παρὰ καχεξίαν, ἢ παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι τὸν σχηματισμόν, ἢ διὰ παρασπασμόν.

Διοκλῆς, ἀγόνους τοὺς ἄνδρας, ἢ παρὰ τὸ μηδ᾽ ὅλως ἐνίους σπέρμα προΐεσθαι, ἢ παρὰ τὸ ἔλαττον τοῦ δέοντος, ἢ παρὰ τὸ ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα, ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν

E. 12. οὐκ εἰδώλων] Rectius abeſt in Galeno.

dum formari foetum: ſæpe enim imagines etiam et ſtatuæ ſunt a mulieribus adamatæ, ſimiliſque earum proles in lucem edita.

Stoici, ob conſenſum quemdam ac ſimilem Animi affectionem, fluxuum et radiorum, non imaginum, inſertione ſimilitudines effici.

XIII.

Quomodo cum mulieres, tum viri ſteriles reddantur.

Sterilitatis in muliere cauſſas Medici utero imputant, ſi aliquid horum ei accidat: puta, ut fiat denſior, rarior, durior, obſtruatur callo, aut carnea mole: item animi languorem, defectum nutritionis, corporis vitioſam conſtitutionem, perverſionem figuræ, aut devulſionem.

Diocles, ſteriles mares fieri, ſive quod omnino nullum emittant ſemen, aut minus juſta quantitate, aut quia ſemen ſit ſterile, aut ob reſolu-

μορίων, ἢ κατὰ λοξότητα τοῦ καυλοῦ μὴ δυναμένου τὸν γόνον 907
εὐθυβολεῖν; ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας.

Οἱ Στωϊκοὶ αἰτιῶνται τὰς ἀσυμφύλους εἰς ἑκάτερον τῶν πλησιαζόντων δυνάμεις τε καὶ ποιότητας· αἷς ὅταν συμβῇ χωρισθῆναι μὲν ἀπ' ἀλλήλων, συνελθεῖν δὲ ἑτέροις ὁμοφύλοις, συνεκρατήθη τὸ κατὰ φύσιν, καὶ βρέφος τελεσιουργεῖται.

ιδ'.

Διὰ τί αἱ ἡμίονοι στεῖραι.

Ἀλκμαίων, τῶν ἡμιόνων τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἀγόνους, παρὰ B
τὴν λεπτότητα τῆς θορῆς, ὅ ἐστι σπέρματος ψυχρότητα· τὰς δὲ θηλείας, παρὰ τὸ μὴ ἀναχάσκειν τὰς μήτρας, ὅ ἐστιν ἀναστομοῦσθαι· οὕτω γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν.

Ἐμπεδοκλῆς, διὰ τὴν σμικρότητα καὶ ταπεινότητα καὶ στενότητα τῆς μήτρας, κατεστραμμένως προσπεφυκυίας τῇ γαστρί, μήτε τοῦ σπέρματος εὐθυβολοῦντος εἰς αὐτὴν, μήτε, εἰ καὶ φθάσειεν, αὐτῆς ἐκδεχομένης.

B. 6. κατεστραμμένως] Forte verior lectio marginis Voſſ. ἀνεστραμμένως, ut ſupra cap. 5.

tionem membri, aut obliquitatem colis recta ſemen ejaculari non valentis ad matricis diſtantiam.

Stoici cauſſantur diſſimilitudinem naturæ et qualitatum in his qui corpora commiſcent: nam quando ſeparantur, et cum ſuæ naturæ familiaribus coeunt, tum foetum procreari.

XIV.

Cur mulæ ſteriles.

Alcmæo, mulos ſteriles eſſe dicit ob ſeminis tenuitatem ſive frigiditatem: mulas, quia matrices earum non hient.

Empedocles, ob exilitatem, humilitatem, anguſtiamque vulvæ, inverſe ventri annatæ, ut neque recta ad eam ſemen ejiciatur, neque ſi id fiat, excipiatur.

Διοκλῆς δὲ μαρτυρεῖ αὐτῷ, λέγων, "Ἐν ταῖς ἀνα-
"τομαῖς, πολλάκις ἑωράκαμεν τοιαύτην μήτραν τῶν
"ἡμιόνων·" καὶ ἐνδέχεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας καὶ τὰς γυναῖκας εἶναι στείρας.

ιε΄.

C Εἰ τὸ ἔμβρυον ζῶον.

Πλάτων, ζῶον τὸ ἔμβρυον· καὶ γὰρ κινεῖσθαι ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ τρέφεσθαι.

Οἱ Στωϊκοὶ, μέρος εἶναι αὐτὸ τῆς γαστρὸς οὐ ζῶον· ὥσπερ γὰρ τοὺς καρποὺς μέρη τῶν φυτῶν ὄντας, πεπαινομένους ἀποῤῥεῖν, οὕτω καὶ τὸ ἔμβρυον.

Ἐμπεδοκλῆς, μὴ εἶναι μὲν ζῶον τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ἔμπνουν ὑπάρχειν ἐν τῇ γαστρί· πρώτως δὲ ἀναπνοὴν τοῦ ζώου γίνεσθαι κατὰ τὴν ἀποκύησιν, τῆς μὲν ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης, πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τοῦ ἐκτὸς ἀερώδους γενομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων.

D Διογένης, γεννᾶσθαι μὲν τὰ βρέφη ἄψυχα, ἐν θερμα-

Huic Diocles teſtimonium perhibet, tales ſe matrices mularum in diſſectionibus ſæpenumero deprehendiſſe inquiens: ac fieri poſſe, ut iiſdem de cauſſis mulieres quoque ſint ſteriles.

XV.

An fœtus in utero ſit animal.

Plato animal cenſet, quia et moveatur in utero et alatur.

Stoici, partem ventris, non animal: utque fructus, qui ſtirpium partes ſunt, ubi maturuere, defluunt, ita rem quoque habere de fœtu.

Empedocles, fœtum non eſſe quidem animal, ſpiritu tamen præditum in utero: primam autem animalis reſpirationem fieri, cum partu editur, decedente humore qui eſt in fœtu, et in exhauſti locum ſuccedente in vaſa reſerata aëre externo.

Diogenes, inanimata naſci animalia, ſed cum calore: at-

σία δέ· ὅθεν τὸ ἔμφυτον θερμὸν, εὐθέως προχυθέντος τοῦ βρέφους, εἰς τὸν πνεύμονα ἐφέλκεσθαι·

Ἡρόφιλος κίνησιν ἀπολείπει φυσικὴν τοῖς ἐμβρύοις, οὐ πνευματικήν· τῆς δὲ κινήσεως αἴτια νεῦρα· τότε δὲ ζῷα γίνεσθαι, ὅταν προχυθέντα προσλάβῃ τι τοῦ ἀέρος.

ιϛʹ.

Πῶς τρέφεται τὰ ἔμβρυα.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ διὰ τοῦ στόματος τρέφεσθαι· ὅθεν εὐθέως γεννηθὲν ἐπὶ τὸν μαστὸν φέρεσθαι τῷ στόματι· εἶναι γὰρ ἐν τῇ μήτρᾳ θηλάς τινας καὶ στόματα δι' ὧν τρέφονται.

Οἱ Στωϊκοὶ, διὰ τοῦ χορίου καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ· ὅθεν E τοῦτον εὐθέως ἀποδεῖν τὰς μαιουμένας, καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα, ἵνα γένηται ἡ μελέτη τῆς τροφῆς ἑτέρα.

Ἀλκμαίων, δι' ὅλου τοῦ σώματος τρέφεσθαι· ἀναλαμβάνειν γὰρ αὐτὸ, ὥσπερ σπογγιὰν, τὰ ἀπὸ τῆς τροφῆς θρεπτικά.

que inſitum calorem, ſimul atque natum eſt animal, Animam in pulmones attrahere.

Herophilus, naturalem fœtui in utero, non animalem motum permittit, motuſque cauſſam edit nervos: animalia autem tum demum fieri, cum ex utero effuſa aliquid aëris accipiunt.

XVI.

Quomodo alatur fœtus.

Democritus, Epicurus, fœtum in utero per os ali: itaque ſtatim atque natus eſt, ore ad mammam ferri: nam et in utero eſſe ubera quædam et oſcula quibus alatur.

Stoici, per ſecundinam et umbilicum: itaque hunc ſtatim ab obſtetricibus a partu ligari, et os infanti aperiri, ut de alio cogitet alimento.

Alcmæo, ali per totum corpus, quod ſpongiæ in morem recipiat quæ alendo ſunt idonea.

ιζ΄.

Τί πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαστρί.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἅμα ὅλον γίνεσθαι.

Ἀριστοτέλης, πρῶτον τὴν ὀσφὺν, ὡς τρόπιν νεώς.

Ἀλκμαίων, τὴν κεφαλὴν, ἐν ᾗ ἐστι τὸ ἡγεμονικόν.

Οἱ ἰατροὶ, τὴν καρδίαν, ἐν ᾗ αἱ φλέβες καὶ ἀρτηρίαι.

Οἱ δὲ, τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ποδός· ἄλλοι δὲ, τὸν ὀμφαλόν.

ιη΄.

Διὰ τί τὰ ἑπταμηνιαῖα γόνιμα.

Ἐμπεδοκλῆς, ὅτε ἐγεννᾶτο τὸ ἀνθρώπων γένος ἐκ τῆς γῆς, τοσαύτην γενέσθαι τῷ μήκει τοῦ χρόνου, διὰ τὸ βραδυπορεῖν τὸν Ἥλιον, τὴν ἡμέραν, ὁπόση νῦν ἐστὶν ἡ δεκάμηνος· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τοσαύτην γενέσθαι τὴν ἡμέραν, ὁπόση νῦν ἐστὶν ἡ ἑπτάμηνος, διὰ τοῦτο καὶ τὰ δεκάμηνα γόνιμα καὶ τὰ ἑπτάμηνα, τῆς φύσεως τοῦ

F. 4. γόνιμα] Mez. βιώσιμα.

XVII.

Quid primum in utero abſolvatur.

Stoici, ſimul totum formari.

Aristoteles, primum lumbos, tanquam carinam navis.

Alcmæo, caput, partem ſcilicet principem.

Medici, cor, in quo ſunt venæ et arteriæ.

Alii, magnum pedis digitum. Alii, umbilicum.

XVIII.

Cur fœtus qui ſeptimo menſe in lucem editur, vitalis ſit.

Empedocles, quo tempore humanum genus e terra eſt enatum, propter tarditatem motus Solis, tantam fuiſſe longitudinem unius diei, quanta nunc eſt decem menſium: progreſſu temporis contractam fuiſſe ad quantitatem ſeptem menſium: itaque et decimo menſe et ſeptimo editos fœtus vitales eſſe, natura mundi

κόσμου οὕτω μεμελετηκυίας αὔξεσθαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἢ τίθεσθαι νυκτὶ τὸ βρέφος.

Τίμαιος δὲ οὐ δέκα μῆνάς φησιν, ἐννέα δὲ νομίζεσθαι παρὰ τὰς ἐπισχέσεις τῶν μηνιαίων τῆς πρώτης συλλήψεως· οὕτω καὶ τὰ ἑπτάμηνα νομίζεσθαι, οὐκ ὄντα ἑπτάμηνα· ἔγνωτι γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν πόσαι καθάρσεως.

Πόλυβος, Διοκλῆς, οἱ Ἐμπειρικοὶ, καὶ τὸν ὄγδοον 908
μῆνα ἴσασι γόνιμον, ἀτονώτερον δέ πως, τῷ πολλάκις διὰ τὴν ἀτονίαν πολλοὺς φθείρεσθαι· καθολικώτερον δὲ, μηδένα βούλεσθαι τὰ ὀκτάμηνα τρέφειν, γεγενῆσθαι δὲ πολλοὺς ὀκταμηνιαίους ἄνδρας.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ Ἱπποκράτης φασὶν, ἐὰν ἐκπληρωθῇ ἡ μήτρα ἐν τοῖς ἑπτὰ μησὶ, τότε προκύπτειν καὶ

F. 11. ἡμέρᾳ ἢ τίθεται νυκτὶ τὸ βρέφος] Corrupta hæc eſſe vidit Xyl. quem perperam ſententiæ interpretatione confutare ſtudet Corſin. Mihi in mentem venit, ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ τὸ βρέφος.

F. 14. τῆς πρώτης συλλήψεως] Legam, τὰς ἀπὸ τῆς συλλήψεως. Mez. τὰς πρὸ τῆς συλλήψεως. Margo Voſſ. τῶν πρὸ τῆς συλλήψεως.

F. 16. ἔγνωτι—καθάρσεως] Legendum, vel, ἠγνοῆσθαι γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν πόσαι καθάρσεις: vel cum Mez. ἐνίοτε γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν αἱ καθάρσεις: in qua ratione πόσαι malim in πῶς αἱ mutare.

A. 3. καθολικώτερον] Recipiendum erat conſenſu codicum Xyl. P. Moſc. E. Voſſ. Colleg. Nov. Vulgo, καθολικώτατον.

hoc meditata, ut in una die infans augeſcat et naſcatur.

Timæus non decem inquit, menſes, ſed novem cenſeri ab inhibitione menſtruorum, poſtquam conceptus eſt fœtus: ſic etiam ſeptimeſtria cenſeri quæ non ſunt, cum aliquando mulier poſt conceptum menſtruis purgetur.

Polybus, Diocles, Empirici, etiam octavum menſem aptum partui agnoſcunt: ſed fœtum eſſe tum imbecilliorem, ideoque multos perire: ac tametſi fere in univerſum nemo octavo menſe natam prolem alendam cenſet, tamen multos ſic natos in viros evaſiſſe.

Aristoteles et Hippocrates dicunt, ſi uterus impleatur ſeptem menſibus, tunc fœtum ſe exerere, atque in

γεννᾶσθαι γόνιμα· ἐὰν δὲ προκύψῃ μὲν, μὴ τρέφηται δὲ, ἀσθενοῦντος τοῦ ὀμφαλοῦ διὰ τὸ ἐπίπονον αὐτὴν γεγενῆσθαι τὸ χρῆμα, τότε ἔμβρυον ἄτροφον γίνεται· ἐὰν δὲ μείνῃ τοὺς ἐννέα μῆνας ἐν τῇ μήτρᾳ, προκύψαν τότε ὁλόκληρόν ἐστι.

Πόλυβος, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δύο καὶ ἥμισυ ἡμέρας γίνεσθαι
B εἰς τὰ γόνιμα· τοῦτο γὰρ ἑξάμηνον, ὅτι καὶ τὸν Ἥλιον ἀπὸ τροπῶν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ παραγίνεσθαι· λέγεσθαι δὲ ἑπταμηνιαίους, διὰ τὸ τὰς ἐλλειπούσας ἡμέρας τούτου τοῦ μηνὸς, ἐν τῷ ἑπτὰ προσλαμβάνεσθαι· τὰ δὲ ὀκταμηνιαῖα μὴ ζῆν, ὅταν προκύψῃ μὲν τῆς μήτρας τὸ βρέφος, ἐπὶ πλεῖον δὲ ὁ ὀμφαλὸς βασανισθῇ, ἄτροφος γὰρ γίνεται, ὡς τοῦ τρέφοντος αἴτιος.

Οἱ δὲ Μαθηματικοὶ τοὺς ὀκτὼ μῆνας ἀσυνδέτους φασὶν εἶναι πάσης γενέσεως, τοὺς δὲ ἑπτὰ συνδετικούς· τὰ δὲ ἀσύνδετα ζώδιά ἐστιν, ἐὰν τῶν οἰκοδεσποτούντων ἀστέρων τυγχάνῃ, ἐὰν γάρ τις τούτων τὴν ζωὴν καὶ τὸν βίον

A. 9. τὸ χρῆμα] Omittit Gal. Omnes noſtri libri habent. Xyl. e ſuo ipſe codice edidit κῦμα: quod vulgato niſi auctoritate, ſententia quidem, præferendum.

B. 3. διὰ τὸ] Sic unus Voſſ. Vulgo, ὅταν.

lucem edi: quod ſi ſe exerens non alatur ob umbilici languorem, laborioſe geſtato fœtu, tunc eum non nutriri: ſi vero novem menſes in utero maneat, tunc ſe promere, integrumque naſci.

Polybus, vitalem prolem naſci diebus poſt conceptum centum octoginta duobus cum dimidio: hoc enim eſſe ſex menſium tempus, quando etiam Sol a tropico ad tropicum decurrat. Dici autem ſeptimeſtrem, cum dies qui huic ſexto menſi deſunt, a ſeptimo adſumuntur. Octavo autem menſe nata non vivere, quando fœtus ex utero ſe exerens gravius umbilicum adfligit, ut ab eo nutriri non poſſit.

Mathematici octo menſes ad quemvis partum inſociabiles aiunt, ſeptem ſociabiles. Signa porro cœli inſociabilia ſunt, quæ incidunt in ſtellas domibus cœleſtibus dominantes, et ſub ſe natis vitam infelicem ac non longæ-

κληρώσηται, δυστυχῶς καὶ ἀχρόνως σημαίνει· ἀσύνδετα δέ ἐστι ζώδια, ὀκτὼ ἀριθμούμενα, οἷον κριὸς πρὸς σκορπίον ἀσύνδετος, ταῦρος πρὸς τοξότην ἀσύνδετος, δίδυμοι πρὸς αἰγόκερων, καρκίνος πρὸς ὑδροχόον, λέων πρὸς ἰχθύας, παρθένος πρὸς κριόν· διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἑπτάμηνα ὄντα καὶ δεκάμηνα, γόνιμα εἶναι, τὰ δὲ ὀκτάμηνα, διὰ τὸ ἀσύνδετον τοῦ κόσμου, φθείρεσθαι.

ιθʹ.

Περὶ ζώων γενέσεως, πῶς ἐγένοντο ζῶα, καὶ εἰ φθαρτά. D

Καθ' οὓς μὲν γεννητὸς ὁ κόσμος, γεννητὰ τὰ ζῶα καὶ φθαρτά εἰσιν.

Οἱ περὶ Ἐπίκουρον καθ' οὓς ἀγέννητος, ἐκ μεταβολῆς τῶν ἀλλήλων γεννᾶσθαι τὰ ζῶα, μέρη γὰρ εἶναι τοῦ κόσμου τούτου. Ὡς καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Εὐριπίδης,

« Θνήσκει δ' οὐδὲν, μεταμειβόμενα δὲ ἄλλο πρὸς ἄλ-
« λο, μορφὰς ἔδειξεν."

Ἀναξίμανδρος, ἐν ὑγρῷ γεννηθῆναι τὰ πρῶτα ζῶα,

D. 7. δ' οὐδὲν] Ex Galeno adjeci, poſtulante ſententia. Hoc ſatis ad noſtrum conſilium. Plura Valckenar. ad Eurip. Phœn. p. 313.

vam portendunt. Sunt autem inſociabilia quorum unum ab altero octavum numeratur, Aries ad Scorpium, Taurus ad Sagittarium, Gemini ad Capricornum, Cancer ad Aquarium, Leo ad Piſces, Virgo ad Arietem. Hinc fieri ut ſeptimo et decimo menſe edita in lucem vitalia ſint: octavo nata ob diſſidium Mundi pereant.

XIX

De ortu animalium, quomodo exſtiterint, et an caduca.

Qui Mundum ſtatuunt ortum, iis orta etiam habentur animalia, atque interitura.

EPICUREI, quibus non videtur natus Mundus, mutua permutatione naſci ea cenſent, partes enim eſſe hujus mundi. Quod item ſenſit ANAXAGORAS et EURIPIDES:

Mutationum ſed viciſſitudine
Aliis ſubinde formis illa prodeunt.

ANAXIMANDER, prima animalia in humore nata, co-

φλοιοῖς περιεχόμενα ἀκανθώδεσι, προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἀποβαίνειν ἐπὶ τὸ ξηρότερον, καὶ περιρρηγνυμένου τοῦ φλοιοῦ, ἐπ' ὀλίγον χρόνον μεταβιῶναι.

Ἐμπεδοκλῆς, τὰς πρώτας γενέσεις τῶν ζώων καὶ φυ-
E τῶν μηδαμῶς ὁλοκλήρους γενέσθαι, ἀσυμφυέσι δὲ τοῖς μορίοις διεζευγμένας· τὰς δὲ δευτέρας, συμφυομένων τῶν μερῶν εἰδωλοφανεῖς· τὰς δὲ τρίτας, τῶν ἀλληλοφυῶν, τὰς δὲ τέτταρας, οὐκ ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίων, οἷον ἐκ γῆς καὶ ὕδατος, ἀλλὰ δι' ἀλλήλων ἤδη, τοῖς μὲν πυκνωθείσης τῆς τροφῆς, τοῖς δὲ τῆς εὐμορφίας τῶν γυναικῶν ἐπερεθισμὸν τοῦ σπερματικοῦ κινήματος ἐμποιησάσης· τῶν δὲ ζώων πάντων τὰ γένη διακριθῆναι διὰ τὰς ποιὰς κράσεις, τὰ μὲν οἰκειότερα εἰς τὸ ὕδωρ τὴν ὁρμὴν ἔχειν, τὰ δὲ εἰς ἀέρα ἀναπνεῖν, ἕως ἂν
F πυρῶδες ἔχῃ τι πλέον, τὰ δὲ βαρύτερα ἐπὶ τὴν γῆν, τὰ δὲ ἰσόμοιρα τῇ κράσει, πᾶσι τοῖς θώραξι πεφωνηκέναι.

F. 2. πᾶσι τοῖς θώραξι πεφωνηκέναι] Ita et Gal. et omnes libri excepto uno P. in quo pro ultima voce eſt πεφυκέναι. Itaque conjeci, πᾶσι τοῖς χώραις ξυμπεφυκέναι. Ad ſimilem ſententiam Reiſk. πᾶσι τοῖς τόποις ξυμπεφωνηκέναι. Vulgata ineptior, quam cui in Latinis quidem locum ſuum relinquerem.

ticibus contenta ſpinoſis: adultiora autem facta, ad ſiccitatem deſciviſſe, ruptoque cortice non multum temporis ſupervixiſſe.

Empedocles, primo animalia ac plantas nequaquam integro ortu exſtitiſſe, ſed membris quæ nondum coaluiſſent: deinde partes coaluiſſe, ita ut ſpectri formam compages referret: tertium ortum fuiſſe ex his, quæ viciſſim naſcuntur: quartum non jam ex ſimilibus, ut ex terra et aqua, ſed proinde viciſſim, cum alimentum aliorum eſſet denſatum, aliis mulierum formæ venuſtas incitamentum emittendi ſeminis attuliſſet. Animalium porro omnium genera diſcreta fuiſſe certorum ratione temperamentorum: ob quam alia aquam expetant, alia aërem, quæ plus ignei habeant: alia quæ graviora ſint, ad terram ſuo appetitu ferantur, quæ autem æquabili ſunt temperamento, ea omnibus locis convenire.

κ'.

Πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα αἰσθητὰ καὶ λογικά.

Ἔστι πραγματεία Ἀριστοτέλους, ἐν ᾗ τέσσαρα γένη ζώων φησί, χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνά, οὐράνια· καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῶα λέγεσθαι καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὸν θεὸν ζῶον λογικὸν ἀθάνατον.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, τὰ οὐράνια.

Ἀναξαγόρας πάντα ζῶα λόγον ἔχειν τὸν ἐνεργητικόν, τὸν δ' οἱονεὶ νοῦν μὴ ἔχειν τὸν παθητικόν, τὸν λεγόμενον τοῦ νοῦ ἑρμηνέα.

Πυθαγόρας, Πλάτων, λογικὰς μὲν εἶναι καὶ τῶν ἀλό- 909
γων ζώων καλουμένων τὰς ψυχάς, οὐ μὴν λογικῶς ἐνεργούσας παρὰ τὴν δυσκρασίαν τῶν σωμάτων καὶ τὸ μὴ ἔχειν τὸ φραστικόν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πιθήκων καὶ τῶν κυνῶν· λαλοῦσι μὲν γὰρ οὗτοι, οὐ φράζουσι δέ.

V. 6. καὶ γὰρ τὰ ἄστρα—ἀθάνατον] Stobæi hæc eſt lectio, in qua τὸν θεὸν exhibui pro τὸ ἔνθεον, illuc etiam ducebat codicis Aug. τὸν ἔνθεον. Vulgo, καὶ γὰρ τὰ ζῶα λέγεσθαι καὶ κόσμον καὶ τῶν γηΐνων. ζῶον λογικὸν ἀθάνατον. Paulo melius Galen. omiſſo tamen καὶ τὸν θεόν.

XX.

Genera animantium quot ſint, et an omnia ſenſu ac ratione prædita.

Eſt opus Aristotelis, quo in opere quatuor ſtatuit animalium genera, terreſtria, aquatica, volucria, cœleſtia: nam et Stellas dici animalia, et mundum ac Deum adeo animal dici ratione præditum, immortale.

Democritus, Epicurus, cœleſtibus rationem tribuunt.

Anaxagoras, omnia animalia habere mentem agentem: non item patientem, qui eſt mentis quaſi interpres.

Pythagoras, Plato, animas omnium, etiam bruta quæ dicuntur, animalium eſſe rationis compotes, non tamen ea agere ſecundum rationem; idque fieri ob incommodum corporum temperamentum, et quia loquela deſtituuntur: quod in canibus et ſimiis appareat, vocem, non articulatam tamen eam, emittentibus.

Διογένης, μετέχειν μὲν αὐτὰ τοῦ νοητοῦ καὶ ἀέρος, διὰ δὲ τὸ τὰ μὲν πυκνότητι, τὰ δὲ πλεονασμῷ τῆς ὑγρασίας, μήτε διανοεῖσθαι, μήτε αἰσθάνεσθαι, προσφερῶς δὲ αὐτὰ διακεῖσθαι τοῖς μεμηνόσι, παρεπταικότος τοῦ ἡγεμονικοῦ.

κα'.

Ἐν πόσῳ χρόνῳ μορφοῦται τὰ ζῷα ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα.

B Ἐμπεδοκλῆς, ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἄρχεσθαι τῆς διαρθρώσεως ἀπὸ ἕκτης καὶ τριακοστῆς, τελειοῦσθαι δὲ τοῖς μορίοις ἀπὸ πεντηκοστῆς μιᾶς δεούσης.

Ἀσκληπιάδης ἐπὶ μὲν τῶν ἀρρένων, διὰ τὸ θερμότατα εἶναι, τὴν διάρθρωσιν γίνεσθαι ἀπὸ ἕκτης καὶ εἰκοστῆς, πολλὰς δὲ καὶ ἐνδοτέρω, πληροῦσθαι δὲ ἐν τοῖς τῆς πεντηκοστῆς μορίοις· ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν ἐν διμήνῳ διαρθροῦσθαι, ἐν τετραμήνῳ δὲ τελειοῦσθαι, διὰ τὸ ἐνδεῖν τοῦ θερμοῦ· τὰ

A. 6. νοητοῦ καὶ ἀέρος] Malim, νοητικοῦ ἀέρος.
A. 7. διὰ δὲ τὸ τὰ μὲν] Deſideratur quid ad ſententiæ abſolutionem. Igitur aut poſt ὑγρασίας inſerendum χρῆσθαι : aut majori nec non illa veriſimili ratione ita conſtituendus locus. Δ. μετέχειν μὲν πάντα τοῦ νοητικοῦ ἀέρος· ἴδια δ' αὐτῶν τὰ μὲν—&c. Galen. cum vulgato conſentit.
B. 6. ἐν τοῖς τῆς πεντηκοστῆς μορίοις] Legendum, ut et Reiſk. vidit, ἐντὸς τῆς πεντηκοστῆς τοῖς μορίοις.

Diogenes, rationis et aëris partem ea percipere, ſed vel ob craſſitiem, vel ob abundantiam humoris neque intelligere neque ſentire, ac fere affecta eſſe eo modo quo ſunt inſanientes, qui de mentis exiverunt poteſtate.

XXI.

Quantum tempus ad formandum in utero animalis fœtum requiratur.

Empedocles hominum membra incipere conformari ait die trigeſima ſexta, perfici membra die undequinquageſima.

Asclepiades, maſculorum, quod ſint calidiſſimi, initium vigeſimæ ſextæ diei defert, nonnullis etiam maturius ponit: perfici membra intra diem quinquageſimam. Fœmellarum initium bimeſtre: finem conformationis, exitum quarti menſis, ob inopiam ca-

δὲ τῶν ἀλόγων ζώων, ὁλοτελῆ παρὰ τὰς συγκράσεις τῶν στοιχείων.

κβ΄.

Ἐκ πόσων συνίσταται στοιχείων ἕκαστον τῶν ἐν ἡμῖν γενικῶν μορίων.

Ἐμπεδοκλῆς, τὰς μὲν σάρκας γεννᾶσθαι ἐκ τῶν ἴσω τῇ C κράσει τεττάρων στοιχείων· τὰ δὲ νεῦρα, πυρὸς, γῆς, τὰ διπλασίονα μιχθέντα· τοὺς δὲ ὄνυχας τοῖς ζώοις γεννᾶσθαι τῶν νεύρων καθὸ τῷ ἀέρι συνέτυχε περιψυχθέντων· ὀστᾶ δὲ δοκεῖ μὲν ὕδατος, καὶ τῆς ἴσω γῆς· τεττάρων δὲ, πυρὸς, γῆς, τούτων συγκραθέντων μερῶν, ἱδρῶτα καὶ δάκρυον γίνεσθαι τοῦ σωματικοῦ οὕτως.

C. 1. ἐκ τῶν ἴσω—σωματικοῦ οὕτως] Caput hoc mire mutilum corruptumque, integrius eſt apud Galen. XXXVI, 2: prior quidem pars ad περιψυχθέντων emendatior; poſterior æque corrupta, tamen in fine auctior. Ergo partim hinc, partim e conjectura, ita locus refingendus: E. τὰς μὲν σάρκας γεννᾶσθαι ἐκ τῶν ἴσων τῇ κράσει (vel ut Gal. ἐκ τῆς ἰσοκρατείας) τεττάρων στοιχείων· τὰ δὲ νεῦρα ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ γῆς, ὕδατος διπλασίου μιχθέντος· τοὺς δὲ ὄνυχας τοῖς ζώοις γεννᾶσθαι, τῶν νεύρων, καθὸ τῷ ἀέρι συνέτυχε, περιψυχθέντων· ὀστᾶ δὲ δυοῖν μὲν ὕδατος, καὶ τῶν ἴσων ἀέρος, τεττάρων δὲ πυρὸς, καὶ γῆς τοσούτων συγκραθέντων μερῶν· ἱδρῶτα δὲ καὶ δάκρυον γίνεσθαι, τοῦ σωματικοῦ αὖθις τηκομένου καὶ παρὰ τὸ λεπτύνεσθαι διαχεομένου. Item in Latinis reddidimus.

loris. Brutorum ita perfici fœtus ut ipſa contemperationem elementorum habent.

XXII.

Quibus ex elementis conſtet in nobis uniuſcujuſque generis membrum.

Empedocles arbitratur carnes naſci ex æquali quatuor elementorum contemperatione: nervos ex igni et terra, duplici portione aquæ admixta: ungues, nervis ubi aëri occurrerunt refrigeratis: oſſa ex duabus portionibus aquæ, totidem aëris, quatuor ignis totidemque terræ, commixtis. Sudorem et lachrymas fieri, liquefactis denuo corporeis partibus, iiſdemque extenuando diffuſis.

κγ'.

Πῶς ὕπνος γίνεται ἢ θάνατος.

Ἀλκμαίων ἀναχωρήσει τοῦ αἵματος εἰς τὰς ὁμόῤῥους φλέβας ὕπνον γίνεσθαί φησι· τὴν δὲ ἐξέγερσιν, διάχυσιν· τὴν δὲ παντελῆ ἀναχώρησιν, θάνατον.

Ἐμπεδοκλῆς, τὸν μὲν ὕπνον καταψύξει τοῦ ἐν τῷ αἵ-
D ματι θερμοῦ συμμέτρῳ γίνεσθαι, παντελεῖ δὲ θάνατον.

Διογένης, εἰ ἐπὶ πᾶν τὸ αἷμα διαχεόμενον, πληρώσει μὲν τὰς φλέβας, τὸν δὲ ἐν αὐταῖς περιεχόμενον ἀέρα ὤσει εἰς τὰ στέρνα καὶ τὴν ὑποκειμένην γαστέρα, ὕπνον γεγενῆσθαι, καὶ θερμότερον ὑπάρχειν τὸν θώρακα· ἐὰν δὲ ἅπαν τὸ ἀερῶδες ἐκ τῶν φλεβῶν ἐκλίπῃ, θάνατον τυγχάνειν.

Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν ὕπνον γίνεσθαι ἀνέσει τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, οὐ κατ' ἀναχαλασμὸν, καθάπερ ἐπὶ τῆς
E γῆς, φερομένου δὲ ὡς ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν μεσόφρυον· ὅταν

C. 8. κγ'. Πῶς ὕπνος γίνεται ἢ θάνατος] In Galen. et Moſc. hoc caput ſequenti κδ' poſtponitur: accommodatius ad ordinem argumenti. Ceterum in hujus titulo capitis delevimus, auctoritate Galeni, verba vulgo addita, τῆς ψυχῆς ἢ σώματος.
C. 10. ὁμόῤῥους] ὁμόρους E. Moſc. P. αἱμόῤῥους Colleg. Nov. Reiſk.

XXIII.

Quae cauſſae ſint ſomni et mortis.

Alcmaeo ſomnum exſiſtere, ait, ſanguinis in concurſum venarum receptu: ejuſdemque diffuſione nos evigilare: plenum autem abſceſſum, mortis eſſe cauſſam.

Empedocles, moderata caloris qui in ſanguine ineſt refrigeratione ſomnum, perfecta mortem accidere.

Diogenes, ſi univerſus ſanguis in venas diffuſus contentum in iis aërem in pectus ſubjectumque ei ventrem contrudat, ſomnum fieri, ac thoracem incaleſcere: quod ſi univerſus aër venas deſerat, mortem conſequi.

Plato et Stoici, ſomnum fieri remiſſione ſenſitivi ſpiritus, non relaxatione, ſicut in terra: ſed cum is ad intervallum ſuperciliorum, id eſt partem principem, fertur: qui

δὲ παντελῶς γένηται ἡ ἄνεσις τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, E τότε γεγενῆσθαι θάνατον.

κδʹ.

Πότε καὶ πῶς ἄρχεται ὁ ἄνθρωπος τῆς τελειότητος.

Ἡράκλειτος, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, ἄρχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους τελειότητος περὶ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα, περὶ ἣν ὁ σπερματικὸς κρίνεται ὀῤῥός· τὰ γὰρ δένδρα ἄρχεται τότε τελειότητος ὅταν ἄρχηται γεννᾷν τὰ σπέρματα, ἀτελῆ δὲ ἐστὶ καὶ ἄωρα καὶ ἄκαρπα ὄντα· τέλειος οὖν τότε ἄνθρωπος· περὶ F δὲ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα ἔννοια γίνεται καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.

κεʹ.

Ὁποτέρου ἐστὶν ὕπνος ἢ θάνατος, ψυχῆς ἢ σώματος.

Ἀριστοτέλης, κοινὸν μὲν τὸν ὕπνον σώματος καὶ ψυχῆς· ἔτι δὲ αἰτίᾳ τὸ ἀναθυμιαθὲν ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ θώρακος εἰς τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν τόπους, καὶ τῆς ὑποκειμένης τροφῆς,

E. 7. κρίνεται] Mez. ἐκκρίνεται.
F. 1. καὶ ἄκαρπα] καὶ delendum cum Mez. In Moſc. item eraſum eſt.
F. 7. ἐςὶ δὲ αὐτῷ] Galen. rectius, αἴτιον δὲ αὐτοῦ.

ſpiritus ſi omnino remittatur, mortem ſubſequi.

XXIV.

Quando et quomodo incipiat homo perfici.

Heraclitus et Stoici, ſub annum decimum quartum, cum jam etiam genitale ſerum ſecerni incipit: nam arbores tum incipere perfici, cum gignere ſemina incipiunt: immaturas ante eſſe et imperfectas, dum fructu carent. Præterea eo natu homo jam in notitiam boni ac mali venit, eorumque diſciplinæ capax exſiſtit.

XXV.

Ad Animamne, an ad corpus pertineant ſomnus et mors.

Aristoteles ſomnum corpori cum Anima facit communem: eſſe enim evaporationem humidi e pectore in caput, et refrigerationem ca-

τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ περιψυχθὲν θερμόν· τὸν δὲ θάνατον εἶναι παντελῆ κατάψυξιν· θάνατον δὲ εἶναι μόνου τοῦ σώματος, οὐ ψυχῆς, ταύτης γὰρ οὐχ ὑπάρχει θάνατος.

910 Ἀναξαγόρας δὲ, τῆς σωματικῆς ἐνεργείας γίνεσθαι τὸν ὕπνον, σωματικὸν γὰρ εἶναι τὸ πάθος, οὐ ψυχικόν· εἶναι δὲ καὶ ψυχῆς θάνατον τὸν διαχωρισμόν.

Λεύκιππος, οὐ μόνον σώματος γίνεσθαι, ἀλλὰ κρά-σει τοῦ λεπτομεροῦς πλείονι τῆς ἐκκρίσεως τοῦ ψυχικοῦ θερμοῦ τὸν πλεονασμὸν, αἰτίαν θανάτου· ταῦτα δὲ εἶναι πάθη σώματος, οὐ ψυχῆς.

Ἐμπεδοκλῆς τὸν θάνατον γεγενῆσθαι διαχωρισμὸν τοῦ πυρώδους, ἐξ ὧν ἡ σύγκρισις τῷ ἀνθρώπῳ συνεστάθη· ὥστε κατὰ τοῦτο κοινὸν εἶναι τὸν θάνατον σώματος καὶ
B ψυχῆς· ὕπνον δὲ γίνεσθαι διαχωρισμόν τινα τοῦ πυρώδους.

A. 1. τῆς σωματικῆς ἐνεργείας] Galen. plenius, κατὰ κόπον τῆς σωματικῆς ἐνεργείας.
A. 4. Λεύκιππος—ψυχῆς] Hunc locum non expedio: nec reddidit Budæus. Eadem vitia in Galeno.

loris in corde ab alimento ſubjecto: mortem eſſe abſolutam refrigerationem, ſoliuſque corporis eſſe: Animam eſſe immortalem.

Anaxagoras ſomnum accidere putat functionibus corporis: non enim Animæ eſſe, ſed corporis adfectionem: mortem eſſe Animæ divulſionem.

Leucippus, ſolius corporis eſſe ſomnum: cumque ob tenuitatem partium plus juſto excernitur animati caloris, eo mortem effici: corporis hæc eſſe, non Animæ affectiones.

Empedocles, mortem eſſe igneæ naturæ ſecretionem ab his ex quibus homo coaluit; ideoque communem eſſe Animæ corporique mortem: ſomnum autem evenire ſecretione naturæ igneæ.

κϛʹ.

Πῶς ηὐξήθη τὰ φυτὰ, καὶ εἰ ζῶα.

Πλάτων, Ἐμπεδοκλῆς, καὶ τὰ φυτὰ ἔμψυχα καὶ ζῶα· φανερὸν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σαλεύεσθαι, καὶ ἐντεταμένους ἔχειν τοὺς κλάδους, καὶ ἐν ταῖς ἐπαναγωγαῖς εἴκειν, καὶ πάλιν σφοδρῶς ἀναχαλᾶσθαι, ὥστε καὶ συνέλκειν βάρη.

Ἀριστοτέλης, ἔμψυχα μὲν, οὐ μὴν καὶ ζῶα· τὰ γὰρ ζῶα ὁρμητικά ἐστι, καὶ αἰσθητικὰ δὲ καὶ λογικά.

Οἱ Στωϊκοὶ δὲ καὶ Ἐπικούρειοι, οὐκ ἔμψυχα· τινὰ γὰρ ψυχῆς ὁρμητικῆς ἐστι καὶ ἐπιθυμητικῆς, τινὰ δὲ καὶ λογικῆς· τὰ δὲ φυτὰ αὐτομάτως πως γεγενῆσθαι, οὐ C
διὰ ψυχῆς.

Ἐμπεδοκλῆς πρῶτα τῶν ζώων τὰ δένδρα ἐκ γῆς ἀναδῦναι, φησὶ, πρὶν τὸν Ἥλιον περιαπλωθῆναι καὶ πρὶν ἡμέραν καὶ νύκτα διακριθῆναι, διὰ δὲ συμ-

B. 8. σφοδρῶς—βάρη] Ita et Galen. et Stob. Vulgo monſtroſe, σπουδὸς ἀναχαλασθὲν, ὥςε καὶ συντελεῖν.

XXVI.

De plantarum incremento, et an ſint animalia.

Plato, Empedocles, ſtirpes quoque Anima præditas eſſe, et in animalium numero cenſent: eo argumento, quod et nutent, et ramos habeant directos, qui inflexi cedant, et ſi remittantur, ſuum repetant locum atque rectitudinem cum vehementia, et pondera adeo ſecum auferre.

Aristoteles vivere dicit, animalia eſſe negat, quod animalia appetitu, ſenſuque, et quædam porro ratione ſint prædita.

Stoici et Epicurei Animam iis derogant: quod animata alia appetant, concupiſcentiaque incitentur, alia etiam ratione utantur: plantæ autem fortuito natæ ſint, non Animæ effectione.

Empedocles primo inter animalia loco arbores a terra enatas ait, antequam Sol circumvolveretur, noxque a die diſcerneretur, et ob concinni-

μετρίας τῆς κράσεως τὸν τοῦ ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος περι-
έχειν λόγον· αὔξεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ γῇ θερμοῦ διαμ-
ερισμένου, ὥστε γῆς εἶναι μέρη, καθάπερ καὶ τὰ ἔμβρυα
τὰ ἐν τῇ γαστρὶ, τῆς μήτρας μέρη· τοὺς δὲ καρποὺς
περιττώματα εἶναι ἐν τοῖς φυτοῖς ὕδατος καὶ πυρός· καὶ
τὰ μὲν ἐλλιπὲς ἔχοντα τὸ ὑγρὸν, ἐξικμαζομένου αὐτοῦ τῷ
θέρει φυλλοῤῥοεῖν, τὰ δὲ πλείονα παραμένειν, ὥσπερ ἐπὶ
τῆς δάφνης, καὶ τῆς ἐλαίας, καὶ τοῦ φοίνικος· τὰς δὲ δια-
φορὰς τῶν χυμῶν, παραλλαγὰς τῆς πολυμερείας καὶ
D τῶν αἰτίων γίνεσθαι, διαφορὰς ἐχόντων τὰς ἀπὸ τοῦ τρέ-
φοντος ὁμοιομερείας, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων· οὐ γὰρ αἱ
διαφοραὶ τούτων χρηστὸν οἶνον ποιοῦσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ τρέ-
φεσθαι ἐδάφοις.

C. 6. ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος] καὶ addidimus ex Galen. E. M. Venet. Voſſ. Moſc.

C. 12. πλείονα] Forte, πλεῖον.

D. 2. ὁμοιομερείας] Hoc certe a Galeno recipiendum duxi, quandoquidem conſentiunt codices P. Venet. Voſſ. Colleg. Nov. cum varietate antecedentis vocis: τρέφεσθαι ὁμοιομερείας eſt in M. et Moſc.

D. 3. ἀλλ' ἐκ τοῦ τρέφεσθαι ἐδάφοις] Legendum, ἀλλ' αἱ τοῦ τρέφοντος ἐδάφους. Galenus, ἀλλὰ τοῦ τρέφοντος ἐδάφους.

tatem temperamenti ſexus maſculi ac fœminei rationem continuiſſe: incrementum iis obtigiſſe a caloris terræ incluſi diſtributione; itaque terræ eſſe partes, ſicut fœtus in utero matricis ſunt partes. Fructus excrementa eſſe plantarum terra et igne abundantium: et quæ humoris ſatis non habeant, earum ſub æſtatem defluere folia exſuccata: pleraſque durare, ut laurum, oleam, palmam. Diſcrimina ſuccorum eſſe ob diverſitatem partium et cauſſarum varietatem, maxime nutrimentum; ut in vitibus; non enim harum differentiæ vinum vino præſtantius efficiunt, ſed ſoli, quo aluntur, diverſitas.

κζ'.

Περὶ τροφῆς καὶ αὐξήσεως.

Ἐμπεδοκλῆς, τρέφεσθαι μὲν τὰ ζῶα διὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ οἰκείου, αὔξεσθαι δὲ διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ θερμοῦ, μειοῦσθαι δὲ καὶ φθίνειν διὰ τὴν ἔκλειψιν ἑκατέρων· τοὺς δὲ νῦν ἀνθρώπους τοῖς πρώτοις συμβαλλομένους, βρεφῶν ἐπέχειν τάξιν.

κη'.

Πόθεν αἱ ὀρέξεις γίνονται τοῖς ζώοις καὶ ἡδοναί.

Ἐμπεδοκλῆς, τὰς μὲν ὀρέξεις γίνεσθαι τοῖς ζώοις κατὰ τὰς ἐλλείψεις τῶν ἀποτελούντων ἕκαστον στοιχείων, τὰς δὲ ἡδονὰς ἐξ ὑγροῦ, καὶ τὰς τῶν κινδύνων καὶ ὁμοίων κινήσεις, τὰς δὲ ὀχλήσεις καὶ τὰς *

κθ'.

Πῶς γίνεται ὁ πυρετός, καὶ εἰ ἐπιγέννημά ἐστι.

Ἐρασίστρατος ὁρίζεται τὸν πυρετὸν οὕτω, Πυρετὸς

5. 4. καὶ τὰς *] Locus adhuc deſperatus, quando nec Galenus vel Stobæus, nec alius Veterum eum ſervavit, et in defectu omnes Plutarchei libri conſentiunt. Damaſceni Exc. habent Empedoclis opiniones de hoc argumento, ſed alia ratione aliiſque verbis, quæ nil adferant medicinæ huic loco.

XXVII.

De nutritione et incremento.

Empedocles, animalia nutriri ſubſidentia eo quod iis eſt natura accommodatum: creſcere ob caloris præſentiam: decreſcere et tabeſcere utriuſque defectu: noſtræ ætatis homines priſcis comparatos, infantium inſtar eſſe.

XXVIII.

Unde appetitus animalia, unde voluptas inceſſat.

Appetitum Empedocles animalibus obtingere defectu elementorum quibus conficiuntur: voluptates autem ex humiditate, et periculorum ſimiliumque motu: interturbationes autem et * *

XXIX.

Febris ut fiat, et an ea ſit affectio alius affectionis appendix.

Erasistratus febrim ſic definit: Febris motio eſt ſan-

ἐπὶ κίνημα αἵματος παρεμπεπτωκὸς εἰς τὰ τοῦ πνεύ-
F ματος ἀγγεῖα ἀπροαιρέτως γινόμενον· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης, ὅταν μηδὲν αὐτὴν κινῇ, ἠρεμεῖ, ἀνέμου δὲ ἐμπνέοντος βιαίως παρὰ φύσιν, τότε ἐξ ὅλης κυκλεῖται, οὕτω καὶ ἐν τῷ σώματι, ὅταν κινηθῇ τὸ αἷμα, τότε ἐμπίπτει μὲν εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν πνευμάτων, πυρούμενον δὲ θερμαίνει τὸ ὅλον σῶμα· ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ ἐπιγέννημα εἶναι ὁ πυρετός.

Διοκλῆς δὲ, φησὶν, ὄψεις ἀδήλων τὰ φαινόμενα· ἐπὶ δὲ τοῖς φαινομένοις ὁρᾶται ὁ πυρετὸς ἐπιγινόμενος, τραύματα καὶ φλεγμοναὶ καὶ βουβῶνες.

911 λ'.

Περὶ ὑγείας, καὶ νόσου, καὶ γήρως.

Ἀλκμαίων, τῆς μὲν ὑγείας εἶναι συνεκτικὴν, ἰσονομίαν τῶν δυνάμεων, ὑγροῦ, θερμοῦ, ξηροῦ, ψυχροῦ, πικροῦ, γλυκέος, καὶ τῶν λοιπῶν· τὴν δ' ἐν αὐτοῖς μοναρχίαν,

F. 10. τραύματα] Margo Voſſ. οἷά ἐστι τραύματα: hoc ſane requiritur niſi cum Galeno ponantur dativi.

guinis illapſi in pulmonis vaſa, non proficiſcens a noſtra voluntate: ſicut enim mare nemine commovente quieſcit, vento autem contra naturam incidente violento totum exagitatur, inque circulos torquetur: ſic et in corpore ubi commotus fuerit ſanguis, incidit in vaſa ſpiritui deſtinata, ibique excandeſcens calorem toti corpori affert: placet autem ei febrim morbi eſſe appendicem.

Diocles inquit, Quae videntur, conſpectui nobis exhibent ea quae in obſcuro ſunt. Hoc autem apparet, febrim vulneribus, ardentibus abſceſſibus, et bubonibus comitari.

XXX.

De ſanitate, morbo, ſenectute.

Alcmaeo ſentit, cauſſam bonae valetudinis continentem eſſe aequabilitatem facultatis humidi, calidi, ſicci, frigidi, amari, dulcis, ac reliquarum qualitatum: contra, ſiqua harum qualitatum ſola praevaleat

νόσου ποιητικήν· φθοροποιὸν γὰρ ἑκατέρου μοναρχία· καὶ νόσων αἰτία, ὡς μὲν ὑφ' ἧς, ὑπερβολὴ θερμότητος ἢ ψυχρότητος· ὡς δ' ἐξ ἧς, διὰ πλῆθος ἢ ἔνδειαν· ὡς δ' ἐν οἷς, αἷμα ἐνδέον, ἢ ἐγκέφαλος· τὴν δὲ ὑγείαν σύμμετρον τῶν ποιῶν τὴν κρᾶσιν.

Διοκλῆς δὲ, πλείστας τῶν νόσων δι' ἀνωμαλίαν τῶν ἐν σώματι στοιχείων καὶ τοῦ καταστήματος. B

Ἐρασίστρατος, τὰς νόσους διὰ πλῆθος τροφῆς καὶ ἀπεψίας καὶ φθορᾶς· τὴν δὲ εὐταξίαν καὶ αὐτάρκειαν, εἶναι ὑγείαν.

Οἱ Στωϊκοὶ συμφώνως, τὸ γῆρας γεγενῆσθαι διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἔλλειψιν· οἱ γὰρ αὐτοὶ πλέον ἔχοντες τὸ θερμὸν, ἐπὶ πλεῖον γηρῶσιν.

Ἀσκληπιάδης Αἰθίοπας, φησὶ, ταχέως γηράσκειν,

A. 9. ἐν οἷς, αἷμα ἐνδέον] ἐν οἷς eſt e certiſſima emendatione Th. Canteri Var. Lect. I, 24. et Mez. In ἐνδέον puto adhuc latere vitium, forte corrigendum ἢ ἔντερον. Item Latine reddidi.

B. 6. οἱ γὰρ αὐτοὶ] Forte, οἱ γὰρ αὐτῶν.

ceteris, morbum gigni: nam perniciem effici a ſingulari imperio. Ergo cauſſam morborum a qua, ſeu efficientem, eſſe abundantiam caloris vel frigoris: cauſſam ex qua, ſeu materiam, eſſe nimium vel parum: cauſſam in qua, ſeu locum, eſſe ſanguinem, viſcera, cerebrum: ideoque ſanitatem eſſe temperiem qualitatum concinnam, hoc eſt certa invicem proportione invicem reſpondentium.

Diocles pleroſque morborum exſiſtere, ait, ob inaequalitatem elementorum corporis, ejuſque conſtitutionem.

Erasistratus, morbos ob multitudinem alimenti, cruditatem, et corruptionem exſiſtere: victus rationem moderatam et ſufficientem corpori, eſſe ſanitatem.

Stoici uno ore dicunt ſenectutem accidere ob caloris defectum: quibus enim plus eſt caloris, ii ſenectuti moram longiorem producunt.

Asclepiades ait, Æthiopes celerius ſeneſcere, anno ſcilicet trigeſimo: idque prop-

ἔτει τριακοστῷ, διὰ τὸ ὑπερθερμαίνεσθαι τὰ σώματα, ὑπὸ τοῦ Ἡλίου διαφλεχθέντας· ἐν Βρεττανίᾳ ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν γηρᾷν διὰ τὸ κατεψῦχθαι μὲν τοὺς τόπους, ἐν ἑαυτοῖς δὲ στέγειν τὸ πυρῶδες· τὰ μὲν γὰρ εἰσιν ἀραιότερα τῶν Αἰθιόπων σώματα διὰ τὸ ἀναχα-
C λᾶσθαι ὑπὸ τοῦ Ἡλίου, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἄρκτων πυκνά, διὰ τοῦτο οὖν καὶ πολυχρόνια.

B. 10. ὑπὸ τοῦ Ἡλίου] Sic e Galeno ſumſi. Vulgo, ἀπὸ τοῦ Ἡλίου.
C. 1. ὑπὸ τῶν ἄρκτων] Item e Gal. pro vulgato, ἀπὸ τῶν ἄρκτων.

terea, quod eorum corpora nimio Solis æſtu exurantur: in Britannia contra ſenium ad vigeſimum ſupra centeſimum produci annum, quod corpora ob frigiditatem iſtarum regionum igneam in ſeſe contineant naturam: et corpora Æthiopum rariora eſſe, quod relaxentur calore Solis: in ſeptentrionalibus regionibus corpora denſiora, ideoque etiam vivaciora.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΙΤΙΑΙ ΦΥΣΙΚΑΙ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΙΤΙΑΙ ΦΥΣΙΚΑΙ.

PLUTARCHI

QUÆSTIONES NATURALES.

α'.

Διὰ τί τὸ θαλάττιον ὕδωρ οὐ τρέφει τὰ δένδρα;

D ΠΟΤΕΡΟΝ δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ τῶν ζώων τὰ χερσαῖα; ζῶον γὰρ ἔγγειον τὸ φυτὸν εἶναι, οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον οἴονται· οὐ γὰρ διότι τοῖς ἐναλίοις φυτοῖς τρόφιμόν ἐστι καὶ πότιμον, ὥσπερ τοῖς ἰχθύσιν, ἤδη καὶ τὰ ἐν τῇ χέρσῳ φυτά τε καὶ δένδρα τρέφει, οὐδὲ γὰρ ἐνδύεσθαι ταῖς ῥίζαις ὑπὸ πάχους, οὔτε ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ βάρους· ὅτι δὲ ἐμβριθές ἐστι καὶ

I.

QUID cauſſæ eſt, quod arbores aqua marina non aluntur?

An eadem eſt, ob quam terreſtria animalia non alit marina aqua? nam Plato, Anaxagoras et Democritus putant, plantas animalia eſſe terreſtria. Non enim quia aqua marina alimento eſt ut piſcibus, ita etiam ſtirpibus marinis: ſic etiam terreſtres plantas animaliaque nutriet; cum neque penetrare poſſit ob craſſitiem ſuam radices, neque ſurſum efferri ob ſui gravitatem: gravem eſſe aquam ma-

γεῶδες, ἄλλοις τε πολλοῖς ἀποδέικνυται, καὶ τῷ μᾶλλον
ἀνέχειν καὶ ὑπερείδειν τὰ πλοῖα καὶ τοὺς κολυμβῶντας.
Ἢ μάλιστα μὲν βλάπτεται ξηρότητι τὰ δένδρα, ξηραντι-
κὸν δὲ τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ; ὅθεν πρός γε τὰς
σήψεις οἱ ἅλες βοηθοῦσι· καὶ σώματα τῶν λουσαμένων ἐν B
θαλάττῃ ξηρὰν εὐθὺς ἴσχει καὶ τραχεῖαν τὴν ἐπιφάνειαν.
Ἢ τὸ μὲν ἔλαιον τοῖς φυτοῖς πολέμιον, καὶ φθείρει τὰ
προσαλειφόμενα; μετέχει δὲ πολλῆς ἡ θάλαττα λι-
παρότητος· διὸ συνεξάπτει, καὶ παραινοῦμεν εἰς τὰς φλό-
γας, μὴ ἐμβάλλειν θαλάττιον ὕδωρ. Ἢ γέγονεν ἄποτον
καὶ πικρὸν τὸ ὕδωρ, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἀναμίξει κα-
τακεκαυμένης γῆς· καὶ γὰρ ἡ κονία γίνεται γλυκέος ὕδα-
τος εἰς τέφραν ἐμπεσόντος, ἡ δὲ διάλυσις ἐξίστησι, καὶ
φθείρει τὸ χρηστὸν καὶ πότιμον, ὡς ἐν ἡμῖν οἱ πυρετοὶ τὸ
ὑγρὸν εἰς χολὴν τρέπουσιν· ἃ δ' ἱστοροῦσιν, ἐν τῇ ἐρυθρᾷ
θαλάσσῃ βλαστάνειν ὑλήματα καὶ φυτὰ, καρπὸν μὲν οὐδένα F
φέρει, τρέφεται δὲ τοῖς ποταμοῖς, πολλὴν ἐμβάλλουσιν

rinam, ac terreſtrem, et alia multa demonſtrant, et quod facilius ſuſtinet naves, et natatores. Aut quia ſiccitas maxime officit arboribus, vim autem ſiccandi habet aqua marina? quæ cauſſa eſt ut adverſus putredinem ſales valeant: et eorum qui in mari lavant corpora, ſtatim ſiccam habent aſperamque ſuperficiem. Vel quod pinguedo iis quorum ſtirpes terra continentur eſt inimica, et inuncta perdit: multum autem pinguedinis adeſt marinæ aquæ, adeo ut etiam una exardeſcat, ſoleamuſque hortari, *ne in flammam ea injiciatur?* Aut quod aqua marina potui inepta et amara eſt facta, ut Ariſtoteles ait, admixtione terræ aduſtæ: nam et lixivium fit dulci aqua in cinerem incidente, diſſolutio autem ejicit, corrumpitque id, quod bonum erat et potabile, ſicut in nobis febres humorem in bilem convertunt: Quæ autem in rubro mari narrant ſylveſtria et plantas germinare, ea fructum nullum ferunt, aluntur autem a fluviis multum cœni ingerentibus;

ἰλύν· ὅθεν οὐ πρόσω τῆς γῆς ἀλλὰ πλησίον ἔχει τὴν γένεσιν.

β'.

Διὰ τί μᾶλλον ἀπὸ τῶν ὑετίων ἢ τῶν ἐπιρρύτων ὑδάτων τὰ δένδρα καὶ τὰ σπέρματα πέφυκε τρέφεσθαι;

Πότερον, ὡς Λαΐτος ἔλεγε, τῇ πληγῇ τὰ ὄμβρια διϊστάντα τὴν γῆν πόρους ποιεῖ, καὶ διαδύεται μᾶλλον εἰς τὰς ῥίζας; Ἢ τοῦτο μὲν οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ ἔλαθε τὸν Λαΐ-
912 τον ὅτι καὶ τὰ λιμναῖα φυτά, τίφη καὶ φλέων καὶ βρύον, ἀναυξῆ καὶ ἀβλαστῆ μένει, μὴ γενομένων ὄμβρων καθ' ὥραν· τὸ δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀληθές, ὅτι πρόσφατόν ἐστι καὶ νέον ὕδωρ τὸ ὑόμενον, ἕωλον δὲ καὶ παλαιὸν τὸ λιμναῖον. Ἢ καὶ τοῦτο πιθανὸν μᾶλλον ἢ ἀληθές ἐστι; τὰ γὰρ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα πρόσφατα μέν ἐστι καὶ νεογενῆ· ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης, ὥς φησιν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα· τρέφει δὲ καὶ ταῦτα τῶν ὀμβρίων χεῖρον. Ἆρα οὖν κοῦφόν ἐστι τὸ ἐκ Διὸς

itaque etiam non procul a terra, ſed prope eam naſcuntur.

II.

Cur a pluviis aquis potius quam a fluentibus arbores et ſemina adſolent nutriri?

An quia, ut Laïto viſum, imbres terram ſuo ictu divellentes, meatus efficiunt, per quos aqua facilius ad radicem penetret? An hoc verum non eſt, ſed ignoravit Laïtus etiam paluſtres ſtirpes, ut ſunt tipha, phleon, et ulva, neque germinare neque augeſcere ubi imbres ſuo tempore non decidunt? An potius verum eſt quod Ariſtoteles dixit, novam et recentem eſſe aquam pluviam, veterem et exoletam lacuum? Quid ſi hoc quoque probabile magis eſt, quam verum? nam et fontium et fluminum aquæ ſemper ſunt recentes, ſubinde novis adfluentibus: ideoque ait Heraclitus *bis in eundem fluvium neminem poſſe deſcendere.* Et tamen hæ ipſæ deterius alunt, quam pluviæ aquæ. An igitur aqua cœleſtis levis eſt at-

ὕδωρ καὶ ἀερῶδες, καὶ πνεύματι μεμιγμένον ὁδηγεῖταί τε καὶ
ἀναπέμπεται τάχεως εἰς τὸ φυτὸν ὑπὸ λεπτότητος· διὸ B
καὶ πομφόλυγας ποιεῖ τῇ ἀναμίξει τοῦ ἀέρος. Ἢ τρέφει
μὲν μάλιστα κρατούμενον ὑπὸ τοῦ τρεφομένου; τοῦτο
γὰρ ἐστὶ πέψις· ἀπεψία δὲ τοὐναντίον, ὅταν ἰσχυρότερα
τοῦ παθεῖν ᾖ· καὶ μεταβάλλει τὰ λεπτὰ καὶ ἁπλᾶ καὶ
ἄχυμα μᾶλλον, οἷόν ἐστι τὸ ὄμβριον ὕδωρ, γινόμενον γὰρ
ἐν ἀέρι καὶ πνεύματι, καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς κάτεισι·
τὰ δὲ πηγαῖα, καὶ τῇ γῇ καὶ τοῖς τόποις ὁμοιούμενα δι' ὧν
ἔξεισι, πολλῶν ἀναπίμπλαται ποιοτήτων, δι' ἃς ἧττόν
ἐστιν εὔτρεπτα, καὶ βράδιον αὐτὰ παρέχει τῇ πέψει μετα-
βάλλειν εἰς τὸ τρεφόμενον· τοῦ δὲ ὀμβρίου τὸ εὔτρεπτον αἱ C
σήψεις κατηγοροῦσιν, εὐσηπτότερα γάρ ἐστι τῶν ποταμίων
καὶ φρεατιαίων· ἡ δὲ πέψις ἔοικεν εἶναι σῆψις, ὡς Ἐμ-
πεδοκλῆς μαρτυρεῖ, λέγων,

Οἶνος ἀπὸ φλοιοῦ πέλεται σαπὲν ἐν ξύλῳ ὕδωρ.

B. 10. μεταβάλλειν] Sic E. Mez. Vulgo, μεταβάλλω.
C. 5. ἀπὸ φλοιοῦ] Mez. hic, et infra p. 919, D, corrigit ὑπὸ φλοιῷ: itaque verterunt Longol. Amiot. Xyl.

que aërea, ſpirituque mixta, celerius ob tenuitatem deducitur atque elevatur in plantam? An id maxime alit, quod a re alenda ſubigitur? id enim eſt concoctio: contra, defectus concoctionis, quando alimentum validius eſt, quam ut ab alendo affici poſſit. Jam tenuia, ſimplicia, et inſipida facilius mutantur: quorum de cenſu etiam eſt aqua pluvia: quae in aëre nata et vento, pura ac ſincera decidit. Fontana autem et terrae et locis adſimilata per quae emanat, multis impletur qualitatibus, ob quas ad alendum minus fit commoda, cum tardius mutandam ſe corpori nutriendo exhibeat. Imbrium porro aquas facile mutari, argumento id eſt, quod citius quam fontanae aut fluviales putreſcunt: concoctio autem videtur eſſe putrefactio, ſicut Empedocles teſtatur:

In ligno putrefacta aqua fit ſub cortice vinum.

Ἢ πάντων ἑτοιμότατόν ἐστι καὶ ῥᾷστον ἀναπάσασθαι τὸ γλυκὺ τῆς ὀμβρίου καὶ χρηστὸν, ἐκπεμπόμενον εὐθὺς ἀπὸ τοῦ πνεύματος; διὸ καὶ τὰ θρέμματα ταύτης ἀπολαύει προθυμότερον, καὶ οἱ βάτραχοι προσδοκῶντες ὄμβρον, ἐπιλαμπρύνουσι τὴν φωνὴν ὑπὸ χαρᾶς, ὥσπερ
D ἥδυσμα τοῦ λιμναίου τὸ ὑετὸν προσδεχόμενοι, καὶ σπέρμα τῆς ἐκείνων γλυκύτητος· ἓν γὰρ καὶ τοῦτο ποιεῖται σημεῖον ὑετοῦ μέλλοντος Ἄρατος, εἰπὼν,

Ἢ μᾶλλον δειλαὶ γενεαὶ, ὕδρεισιν ὄνειαρ,
Αὐτόθεν ἐκ λίμνης πατέρες βοόωσι γυρίνων.

γ'.

Διὰ τί παραβάλλουσι τοῖς θρέμμασιν ἅλας οἱ νομεῖς;

Πότερον, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, πλήθους τροφῆς ἕνεκα, καὶ τοῦ παχύνειν; τὴν γὰρ ὄρεξιν ἡ δριμύτης ἐκκαλεῖται, καὶ τοὺς πόρους ἀναστομοῦσα, μᾶλλον ὁδοποιεῖ τῇ τροφῇ πρὸς τὴν ἀνάδοσιν· διὸ καὶ τοὺς ἰσχνοὺς
E καὶ τοὺς ἀτρόφους Ἀπολλώνιος ὁ Ἡροφίλου ἐκέλευε

C. 8. ταύτης] Forte τούτου ſcilicet ὕδατος, vel τούτων ſcilicet τῶν ὀμβρίων. E. et P. item vitioſe τούτης.

Quid ſi nulla promtius adferri poteſt cauſſa, quam quod dulcis eſt imbris aqua et mitis, ubi ſtatim a vento emittitur? itaque et pecus eam bibit libentius, et ranæ imbrem exſpectantes vocem præ gaudio clariorem faciunt, tanquam lacuſtris aquæ condimentum pluviam præſtolantes, et ſemen dulcedinis quæ aquæ in ſtagno inſit. Nam et hoc ſignum pluviæ imminentis Aratus poſuit:

Aut cum gens miſera, atque hydris immanibus eſca,
In limo veterem ranæ recinere querelam.

III.

Cur pecori paſtores ſalem proponunt?

An, ut plerique putant, ut eo amplius alantur atque craſſeſcant? nam et appetitum cibi acuit ſalis acrimonia, et meatus reſerando cibum facilius deducit ad digeſtionem. Itaque etiam graciles et qui parum nutrirentur, Herophili

μὴ γλυκεῖ μηδὲ χόνδρῳ τρέφειν, ἀλλὰ τοῖς ταριχευτοῖς καὶ ὑφαλμυρίζουσιν, ὧν ἡ λεπτότης, ὥσπερ ἐντρίχωμα γινομένη, τὰ σιτία τοῖς σώμασι διὰ τῶν πόρων προστίθησιν. Ἢ μᾶλλον ὑγιείας ἕνεκα καὶ συγκοπῆς πλήθους τὸν ἅλα λείχειν ἐθίζουσι τὰ βοσκήματα; νοσεῖ γὰρ ἄγαν πιαινόμενα, τὴν δὲ πιμελὴν τήκουσιν οἱ ἅλες καὶ διαχέουσιν· ὅθεν εὐμαρῶς καὶ ῥᾳδίως ἀποδέρουσιν αὐτὰ σφάξαντες· ἡ γὰρ κολλῶσα καὶ συνδέουσα τὸ δέρμα πιμελὴ, λεπτὴ καὶ ἀσθενὴς γέγονεν ὑπὸ τῆς δριμύτητος· λεπτύνεται δὲ καὶ τὸ αἷμα τῶν τὸ ἅλας λειχόντων, οὐδὲ πήγνυται τὰ ἐντὸς, ἁλῶν μιγέντων. Σκόπει δὲ μὴ καὶ F
γονιμώτερα, καὶ προθυμότερα πρὸς τὰς συνουσίας· καὶ γὰρ αἱ κύνες κύουσι ταχέως, τάριχος ἐσθίουσαι· καὶ τὰ ἁλιηγὰ τῶν πλοίων πλείους τρέφει μῦς, διὰ τὸ πολλάκις συμπλέκεσθαι.

E. 8. αὐτὰ σφάξαντες] Sic T. P. V. Amiot. Anon. Mez. conſentiente in αὐτὰ quidem E. Vulgo, αὐτὰς φυλάξαντες.

F. 2. γονιμώτερα] Forte excidit γίνεται.

diſcipulus, Apollonius dulcibus veſci et alica nolebat, ſed ſalſamentis et ſalſuginem habentibus pro cibo uti jubebat: quorum tenuitas tanquam in fricationis locum ſuccedens, alimentum per meatus corpori apponeret. Aut valetudinis potius gratia, et ut abundantia incideretur nutrimenti, ad lingendum ſalem oves adſuefaciunt? Ægrotant enim pinguedine nimia contracta: eam vero ſales colliquant ac diffundunt: idcirco etiam tale pecus mactatum facilius excoriatur; quæ enim agglutinat et conſtringit cutem pinguedo, tenuis infirmaque redditur ab acrimonia. Tenuatur etiam ſanguis ſalem lingentium: neque conſtipantur interiores partes, ſalibus admixtis. Quin et hoc conſidera, num magis fœcundum fiat inde pecus, et ad coitum pronius: nam canes quoque ſalſamento eſo celerius concipiunt: et naves, quibus ſal vehitur, plures alunt mures, ob frequentiorem coitum.

δ'.

Διὰ τί τῶν ὀμβρίων ὑδάτων εὐαρδέστερα τοῖς σπέρμασι τὰ μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν; ἃ δὴ καὶ ἀστραπαῖα καλοῦσι.

Πότερον ὅτι πνευματώδη, διὰ τὴν τοῦ ἀέρος ταραχὴν καὶ ἀνάμιξιν; τὸ δὲ πνεῦμα τὴν ὑγρότητα κινοῦν μᾶλλον ἀναπέμπει καὶ ἀναδίδωσιν; Ἢ βροντὰς μὲν καὶ
913 ἀστραπὰς ποιεῖ τὸ θερμὸν ἐν τῷ ἀέρι πρὸς τὸ ψυχρὸν μαχόμενον; διὸ χειμῶνος ἥκιστα βρονταί, μάλιστα δὲ ἔαρος, καὶ φθινοπώρου διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κράσεως· ἡ δὲ θερμότης πέπλυσα τὸ ὑγρὸν προσφιλὲς ποιεῖ τοῖς βλαστάνουσι καὶ ὠφέλιμον. Ἢ μάλιστα μὲν ἔαρος βροντᾷ καὶ ἀστράπτει, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, τὰ δὲ ἐαρινὰ τῶν ὑδάτων ἀναγκαιότερα τοῖς σπέρμασι πρὸ τοῦ θέρους; ὅθεν ἡ πλεῖστον ὑομένη τοῦ ἔαρος χώρα, κα-

F. 7. εὐαρδέστερα] Ita libri noſtri. Attamen ex hoc loco εὐαλδέστερα memorat, idque Pſello, inſcriptione capitis 137. *Omnigenæ Doctrinæ*, ap. Fabric. B. G. T. V. reddendum cenſet Kuſterus, ibi laudatus. Ita quidem exſtat ſcripta hæc vox in Plut. Symp IV, 2. probabiliter: hic tamen contra librorum conſenſum nil mutandum.

F. 8. ἀστραπαῖα] Ita Longol. T. Amiot. Salmaſ. ipſe Plut. Symp. IV. 2. p. 664. D. et res ipſa poſtulat. Vulgo, ἀστραπάς.

IV.

Cur aquæ imbrium, qui inter tonitrua et fulgura decidunt, ad ſemina riganda ſunt aptiores? nam aſtrapæa *inde, id eſt fulgurales, eæ dicuntur.*

An quia multum ſpiritus continent, ob conturbationem et admixtionem aëris? ſpiritus autem humorem movens, magis eum ſurſum emittit ac digerit? An quia tonitrua et fulgura efficit calor in aëre contra frigus pugnans? unde fit, ut hyeme minimum tonet, vere plurimum et autumno ob inæqualitatem temperiei: calor autem humorem coquens germinibus eum amicum commodumque reddit? An quod vere plurima tonitrua et fulgura fiunt ob cauſſam dictam? vernis autem aquis admodum opus habent ſemina ante æſtatem:

ὥσπερ ἡ ἐν Σικελίᾳ, πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς καρποὺς ἀναδίδωσιν.

ε'.

Διὰ τί τῶν χυμῶν ὀκτὼ τῷ γένει ὄντων ἕνα μόνον τὸν B
ἁλμυρὸν ἀπ' οὐδενὸς καρποῦ γινόμενον ὁρῶμεν; καίτοι καὶ τὸν πικρὸν ἡ ἐλαία φέρει πρῶτον, καὶ τὸν ὀξὺν ὁ βότρυς, εἶτα μεταβάλλων, ὁ μὲν γίνεται λιπαρὸς, ὁ δὲ, οἰνώδης· μεταβάλλει δὲ καὶ ὁ στρυφνὸς ἐν ταῖς φοινικοβαλάνοις, καὶ ὁ αὐστηρὸς ἐν ταῖς ῥόαις, εἰς τὸν γλυκύν· ἔνιαι δὲ ῥοιαὶ καὶ μῆλα τὸν ὀξὺν ἁπλῶς φέρουσιν· ὁ δὲ δριμὺς ἐν ταῖς ῥίζαις καὶ σπέρμασι πολύς ἐστι.

Πότερον οὖν οὐκ ἔστιν ἁλμυροῦ γένεσις, ἀλλὰ φθορὰ τῶν ἄλλων τὸ ἁλμυρόν; διὸ καὶ πᾶσιν ἄτροφον τοῖς ἀπὸ φυτῶν καὶ σπερμάτων τρεφομένοις, ἥδυσμα δ' ἐνίοις γίνεται πρὸς τὸ πλήσμιον ἀφαιρεῖν τῶν τρεφόντων. Ἢ, C
καθάπερ τῆς θαλάττης ἕψοντες ἀφαιροῦσι τὸ ἁλυκὸν καὶ

B. 6. ῥόαις] Præſtat ῥοιαῖς, ut mox, cum Mez.

itaque regio quæ vere plurima pluvia rigatur, ut Sicilia, multum bonumque fructum producit.

V.

Qui ſit, quod cum ſint octo ſpecies ſaporum, ſolum ſalſum videmus in nullo fructu naſci? Sane amarum olea primum fert, et acidum uva, qui deinde in pinguem alter, alter in vinoſum mutantur: ſed et acerbus in glandibus palmæ abit, et auſterus in malis punicis, in dulcem: quædam cum punica tum alia mala acidum ſaporem ſimpliciter obtinent: acris in radicibus et ſeminibus frequens habetur.

An quia ſalſus ſapor non naſcitur, ſed exſiſtit reliquis corruptis? itaque etiam ſtirpibus et ſeminibus quæ nutriuntur, a ſalſo nihil alimenti apponitur: tantum nonnullis condimenti loco eſt, dum abundantiam aufert. An ſicut mari elixando ſalſuginem et mordacitatem adi-

διηθητικόν, ἐν τοῖς θερμοῖς ὑπὸ θερμότητος ἐξαμαυροῦται τὸ ἁλμυρόν; Ἢ χυμὸς μέν ἐστιν, ὡς Πλάτων εἶπεν, ὕδωρ ἠθημένον.διὰ φυτοῦ· διηθουμένη δὲ καὶ θάλαττα τὸ ἁλμυρὸν ἀποβάλλει, γεῶδες γὰρ καὶ παχυμερές ἐστιν· ὅθεν ὀρύττοντες παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐντυγχάνουσι ποτίμοις λιβαδίοις, πολλοὶ δὲ καὶ κηρίνοις ἀγγείοις ἀναλαμβάνουσιν ἐκ τῆς θαλάττης ὕδωρ γλυκὺ διηθούμενον, ἀποκρινομένου τοῦ ἁλυκοῦ καὶ γεώδους· ἡ δὲ καὶ ἀργία καὶ προδιαγωγὴ παντάπασι τὴν θάλατταν διηθουμένην, πότιμον ἀποδίδωσι,
D τῷ κατέχειν ἐν ἑαυτῇ καὶ μὴ διιέναι τὸ γεῶδες· οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, εἰκός ἐστι τὰ φυτὰ μήτε ἔξωθεν ἀναλαμβάνειν ἁλμυρίδα, μήτ' ἂν ἐν αὐτοῖς λάβῃ γένεσιν, ἐκκρίνειν εἰς τὸν καρπόν, οἱ γὰρ πόροι διὰ λεπτότητα τὸ γεῶδες καὶ παχυμερὲς οὐ διηθοῦσιν. Ἢ τῆς πικρότητος εἶδος τὴν ἁλμυρότητα θετέον; ὡς Ὅμηρος,

C. 10. ἁλυκοῦ] ἁλμυροῦ T. V. R. Coll. Muret. Jannot. Anon. item tribus proxime ſequentibus hoc vulgato ſubſtituunt. Nolui mutare, non aſſentientibus reliquis libris.

C. 10. ἡ δὲ καὶ ἀργία καὶ προδιαγωγή] Legendum, ἡ δὲ δι' ἀργίλου προδιαγωγή: ut et Mez. vidit, et in Latinis reddidi.

munt, ita in calidis a calore ſalſugo aboletur? An ſapor quidem eſt, ut Plato ait, aqua per plantam colata: et aqua etiam marina dum colatur, ſalſuginem amittit; terreſtre enim eſt et craſſarum partium. Itaque juxta mare fodientes, incidunt in latices potui aptos: multi etiam cereis vaſis aquam marinam haurientes, excipiunt dulcem ac potabilem, percolato quod ſalſum erat et terreſtre: nam et per argillam deductio omnino percolatam marinam aquam potabilem facit, cum argilla in ſe contineat, et non dimittat terreſtres partes. Hæc cum ita ſint, probabile eſt ſtirpes neque extrinſecus ſalſuginem admittere, neque ſi recipiant, in fructum excernere: meatus enim ob tenuitatem terreſtria et craſſis partibus conſtantia non percolant. Aut amaroris ſpecies cenſenda eſt ſalſugo? ſic enim Homerus,

—— ϛόματος δ' ἐξέπτυσεν ἅλμην
Πικρὴν, ἣ οἱ πολλὸν ἀπὸ κρατὸς κελάρυζε.

Καὶ ὁ Πλάτων φησὶν, ἀμφοτέρους ῥύπτειν καὶ ἀποτήκειν τοὺς χυμοὺς, ἧττον δὲ ταῦτα ποιεῖν τὸ ἁλυκὸν, καὶ οὐ τραχὺν εἶναι· δόξει δὲ τὸ πικρὸν τοῦ ἁλυκοῦ ξηρότητος ὑπερβολῇ διαφέρειν, ἐπεὶ ξηραντικόν ἐϛι καὶ τὸ ἁλυκόν.

ϛʹ.

Διὰ τί τοῖς συνεχῶς διὰ τῶν δεδροσισμένων δένδρων E
βαδίζουσι λέπραν ἴσχει τὰ ψαύοντα τῆς ὕλης μόρια τοῦ σώματος;

Πότερον, ὡς Λαῖτος ἔλεγε, τῇ λεπτότητι τὸ δροσῶδες ὑγρὸν ἀποξύει τοῦ χρωτός; Ἢ, καθάπερ ἐρυσίβη τοῖς ὑγραινομένοις ἐγγίνεται σπέρμασιν, οὕτως ὑπὸ τῆς δρόσου τῶν ἐπιπολῆς χλωρῶν καὶ ἁπαλῶν ἀναχαρασσομένων καὶ ἀποτηκομένων, ἄχνη τις ἀπιοῦσα τοῦ σίνοντος ἀναπίμπλησι προσφυομένη τοῖς ἀναιμοτάτοις μέρεσι τῆς σαρκὸς, F

D. 12. ξηραντικόν ἐϛι] Sic E. Vulgo, pro ἐϛι legitur τε. B. et Xyl. γε. P. et Jun. τι.
E. 8. ἀπιοῦσα] Mez. ἐπιοῦσα, probabiliter.

—evomit ore ſuo ſalſuginem amaram
Quæ madido capitis de vertice larga fluebat.

Plato etiam ait, utrumque ſaporem abſtergendi vim habere et colliquandi: ſed ſalſum id minus facere, neque eſſe aſperum. Videbitur autem amarum a ſalſo abundantia caloris differre: quandoquidem ſalſum quoque vim exſiccandi habet.

VI.

Qua de cauſſa fit, ut ſi quis crebro per roſcidas arbores tranſeat, membra materiam tangentia lepra corripiantur?

An, ſicut Laïtus dicebat, roris humor ob tenuitatem de cute aliquid ſtringit? Aut, ſicut rubigo humectatis ſeminibus incidit, ita a rore viridibus ac tenuibus quæ in ſuperficie ſunt morſis et colliquatis, aſpergo quædam noxia defertur, et affuſa corporis partibus quæ maxime ſunt ex-

οἷα κνήμη καὶ πόδες, ἀμύσσει καὶ δάκνει τὴν ἐπιφάνειαν; ὅτι γὰρ φύσει τι δηκτικὸν ἔνεστι τῇ δρόσῳ, μαρτυρεῖ τὸ τοὺς πίονας ἰσχνοτέρους ποιεῖν· αἱ γοῦν πίονες γυναῖκες ἱματίοις ἢ ἐρίοις ἁπαλοῖς ἀναλαμβάνουσαι τὴν δρόσον, δοκοῦσι συντήκειν τὴν πολυσαρκίαν.

ζ΄.

Διὰ τί τὰ πλοῖα χειμῶνος ἐν τοῖς ποταμοῖς πλεῖ βράδιον, ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ οὐ παραπλησίως;

Πότερον ὁ ποτάμιος ἀὴρ ἀεὶ δυσκίνητος ὢν καὶ βαρὺς, ἐν δὲ χειμῶνι μᾶλλον παχυνόμενος διὰ τὴν περίψυξιν, ἐμποδὼν ἐστὶ τοῖς πλέουσιν; Ἢ τοῦτο μᾶλλον τοῦ ἀέρος
914 πάσχουσιν οἱ ποταμοί; ἐλαύνουσα γὰρ ἡ ψυχρότης τὸ ὕδωρ, ποιεῖ βαρὺ καὶ σωματῶδες, ὡς ἔστιν ἐν ταῖς κλεψύδραις καταμαθεῖν, βράδιον γὰρ ἕλκουσι χειμῶνος ἢ θέρους· ἐν δὲ Θρᾴκῃ περὶ τὸ Πάγγαιον ἱστορεῖ Θεόφραστος τὴν

F. 2. ἀμύσσει καὶ] Forte ἀμύσσει τι καὶ, ut conſtructio ſibi conſtet.

F. 4. πίονας ἰσχνοτέρους] Sic Pol. Jannot. Anon. T. V. B. Amiot. Vulgo, πίνοντας ἰσχνοτέρους.

F. 11. παχυνόμενος] Sic T. Amiot. Mes. Ceteri ἀπαλυνόμενος.

ſangues, earum ſuperficiem mordet atque lancinat? Nam rori natura ineſſe quandam rodendi vim, ſatis ex eo liquet, quod pingues graciliores facit: et pingues mulieres tenuibus veſtimentis aut lanis rorem excipientes, videntur eo nimias carnes conſumere.

VII.

Quamobrem hyeme navigia in fluviis tardius incedunt, in mari non item?

An aër fluvialis ſemper alioqui gravis et lentus, hyeme ob frigus circumſtans magis etiam denſatus navigantibus obſtat? An fluviis potius hoc quam aëri accidit? aquam enim impellens frigus gravem facit et craſſam: quod in clepſydris licet obſervare, tardius enim trahunt hyeme quam æſtate. In Thracia apud Pangæum, narrat Theophraſtus, fontem eſſe, cujus

κρήνην, ἐφ' ἧς ταυτὸ γέμον ὕδατος ἱστάμενον χειμῶνος, ἕλκειν διπλάσιον σταθμὸν ἢ θέρους· ὅτι δὲ ἡ πυκνότης τοῦ ὕδατος τὴν βραδυτῆτα ποιεῖ τοῦ πλοῦ, δῆλον ἐστὶ τῷ πλείονα γόμον φέρειν τὰ ποτάμια πλοῖα τοῦ χειμῶνος· τὸ γὰρ ὕδωρ μᾶλλον ἀντερείδει πυκνότερον καὶ βαρύτερον γινόμενον, τὴν δὲ θάλατταν ἡ θερμότης κωλύει πυκνοῦσθαι, δι' ἣν οὐδὲ πήγνυται· μαλακὴ γὰρ ἔοικεν εἶναι ἡ πύκνωσις.

η'.

Διὰ τί τῶν ἄλλων ὑγρῶν ἐν τῷ κινεῖσθαι καὶ στρέφεσθαι ψυχομένων, τὴν θάλατταν ὁρῶμεν ἐν τῷ κυματοῦσθαι θερμοτέραν γινομένην; B

Ἢ τῶν μὲν ἄλλων ὑγρῶν ἐπείσοδον οὖσαν καὶ ἀλλοτρίαν ἐξίστησιν ἡ κίνησις τὴν θερμότητα, καὶ διαφορεῖ, τὴν δὲ τῆς θαλάττης σύμφυτον οὖσαν ἐκριπίζουσι μᾶλλον οἱ ἄ-

A. 5. ἐφ' ἧς] Forte ἀφ' ἧς, ut Anon. vel ἐξ ἧς.

A. 5. γέμον] ἀγγεῖον T. Mez. idque potius addendum vulgato, quam ſubſtituendum. Vide Athen. II. p. 42. B.

A. 5. ἱστάμενον] Revocavi veterem lectionem ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. Stephanus ediderat σταθμώμενον ex Pol. et Jannot.

A. 11. μαλακὴ—πύκνωσις] Puto auctorem ſcripſiſſe, μάλαξις γὰρ ἔοικεν εἶναι ἡ θερμότης, ἡ ψυχρότης δὲ πύκνωσις. Itaque reddidi.

aqua idem vas impletum hyeme bis tantum pendat atque æſtate. Porro craſſitiem aquæ in cauſſa eſſe ut tardius eant naves, ex eo liquet, quod naves fluviales hyeme majora portant onera: aqua enim denſior graviorque facta magis renititur. Mare autem ne denſetur, calor prohibet. Videtur enim denſatio eſſe frigoris, ut caloris emollitio.

VIII.

Cur, cum alii humores dum commoventur et verſantur, fiant frigidiores, mare videmus dum fluctibus exagitatur, incaleſcere?

An quod aliorum humorum calorem, utpote adſcititiam rem, motus expellit atque differt: maris calorem nativum exſuſcitant potius venti atque

νεμαι καὶ τρέφουσι· μαρτυρία δὲ τῆς θερμότητος ἡ διαύγεια, καὶ τὸ μὴ πήγνυσθαι, καίπερ οὖσαι γεώδη καὶ βαρεῖαι.

θ'.

Διὰ τί τοῦ χειμῶνος ἧττον πικρὰ γίνεται γευομένοις ἡ θάλαττα; τοῦτο γὰρ φασὶ καὶ Διονύσιον ἱστορεῖν τὸν ὑδραγωγόν.

Ὅτι παντελῶς μὲν ἔρημος οὐκ ἔστι γλυκύτητος οὐδὲ
c ἄμοιρος ἡ πικρότης, ἅτε δὴ ποταμοὺς τοσούτους ὑποδεχομένης τῆς θαλάττης· τοῦ δὲ ἡλίου τὸ γλυκὺ καὶ πότιμον ἐξαιροῦντος ὑπὸ κουφότητος τὸ ἐπιπολάζον, καὶ μᾶλλον ἐν τῷ θέρει τοῦτο ποιοῦντος, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι μαλακώτερον ἁπτομένου δι' ἀσθένειαν θερμότητος, ὑπολειπομένη μοῖρα πολλῆς γλυκύτητος ἀνίησι τὸ ἀκράτως πικρὸν καὶ φαρμακῶδες· τοῦτο δ' ἡσυχῆ καὶ τοῖς ποτίμοις συμβέβηκε· θέρους γὰρ πονηρότερα γίνεται, τὸ κουφότατον καὶ γλυκύτατον τοῦ θερμοῦ διαφοροῦντος, ἐν δὲ χειμῶνι, νέον

B. 13. Ὅτι παντελῶς] Lego, Ἢ ὅτι παντελῶς.
C. 9. νέον σπέρμα] Diſplicet ita ut de mendo ſuſpectum ſit. An corrigendum, τὸ νέον συντηρεῖ.

augent? Caloris argumentum eſt pelluciditas, et quod non denſatur, quanquam terreſtris ſit et gravis.

IX.

Cur per hyemem minus amarum eſt guſtatu mare? hoc enim etiam Dionyſium aiunt referre aquatorem.

An amaror maris non plane eſt expers dulcedinis, ut quod tot fluvios recipiat? Sol autem cum dulcem ac potabilem ejus aquam ob levitatem in ſuperficie verſantem conficit, idque æſtate magis quam hyeme, quando mollius eam tangit ob caloris imbecillitatem; relinquitur tum portio multæ dulcedinis, quæ nimiam et viroſam temperet atque mitiget amaritudinem. Idque nonnihil etiam aquis potabilibus contingit. Æſtate enim ſunt deteriores, Sole quod leviſſimum eſt et dulciſſimum diſſipante: hyeme autem recens naſcitur dul-

σπείρει καὶ πρόσφατον, οὗ μετέχειν ἀνάγκη καὶ τὴν θάλατταν στρεφομένην ἅμα καὶ τῶν ποταμῶν ἐπιδιδόντων.

ι.

Διὰ τί τῷ οἴνῳ θάλασσαν παραχέουσι, καὶ χρησμόν τινα λέγουσιν ἁλιεῖς κομισθῆναι προστάττοντα βαπτίζειν τὸν Διόνυσον πρὸς τὴν θάλατταν· οἱ δὲ πόῤῥω θαλάττης, D ἐμβάλλουσι γύψον Ζακυνθίαν ὀπτήσαντες;

Πότερον ἡ θερμότης βοηθεῖ πρὸς τὴν περίψυξιν; Ἢ αὐτὴ ἐξίστησι μάλιστα τὸν οἶνον ἀποσβεννῦσα καὶ φθείρουσα τὴν δύναμιν; Ἢ τὸ ὑδατῶδες καὶ πνευματῶδες τοῦ οἴνου πρὸς μεταβολὴν ἐπισφαλεστάτην ἔχοντος ἵστησι τὰ γεώδη πεφυκότα στύφειν καὶ καταπυκνοῦν; οἱ δὲ ἅλες μετὰ τῆς θαλάττης λεπτύνοντες καὶ ἀποτήκοντες τὸ ἀλλότριον καὶ περιττὸν, οὐκ ἐῶσι δυσωδίαν οὐδὲ σῆψιν ἐγγίνεσθαι; πρὸς δὲ τούτοις ὅσον ἐπὶ παχὺ καὶ γεῶδες ἐμπλεκόμενον E

D. 6. ἐπισφαλεστάτην] Immo ἐπισφαλέστατα, ut monuit Mez.

cedo, cujus neceſſe eſt mare etiam fieri particeps, dum exagitatur, et in ipſum fluvii ſe evolvunt.

X.

Cur vino aquam marinam affundunt? et ferunt piſcatoribus oraculum datum, quo juberentur Bacchum mari immergere: qui procul a mari abſunt, gypſum Zacynthiam toſtam injiciunt.

Utrum calor remedio eſt adverſus refrigerationem? Aut potius magis eum elidit, reſtinguendo vino, et vi ejus corrumpenda? An vero quod in vino eſt aqueum et aëreum, ideoque ad mutationem admodum proclive ſit, ſiſtitur terrenis injectis, quorum natura eſt ſtipare et denſare? Sales porro cum aqua marina attenuantes ac colliquantes quod alienum eſt et ſupervacaneum, non ſinunt fœtorem aut putredinem ingenerari? Ad hæc, craſſa et terreſtria gravioribus impli-

τοῖς βαρυτέροις, καὶ συγκαταπατούμενον, ὑπόστάθμην ποιεῖ καὶ τρύγα, τὸ δὲ οἶνον ἀπολείπει καθαρόν.

ια′.

Διὰ τί μᾶλλον ναυτιῶσι τὴν θάλατταν πλέοντες, ἢ τοὺς ποταμοὺς, κἂν ἐν γαλήνῃ πλέωσι;

Ἢ ὅτι μάλιστα ναυτίαν κινεῖ τῶν αἰσθήσεων ἡ ὄσφρησις, τῶν δὲ παθῶν ὁ φόβος; καὶ γὰρ τρέμουσι καὶ φρίττουσι, καὶ κοιλίας ἐξυγραίνονται, φαντασίαν κινδύνου λαβόντες· τούτων δὲ οὐδέτερον ἐνοχλεῖ τοῖς διὰ ποταμοῦ πλέουσιν, ἡ γὰρ ὄσφρησις παντὶ ποτίμῳ καὶ γλυκεῖ συνήθης ἐστιν, ὁ δὲ πλοῦς ἀκίνδυνος· ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ τήν τε ὀσμὴν ἀηθείᾳ δυσχεραίνουσι, καὶ φοβοῦνται μὴ πιστεύοντες
F τῷ παρόντι περὶ τοῦ μέλλοντος· οὐδὲν οὖν ὄφελος τῆς ἔξω γαλήνης, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ σάλον ἔχουσα καὶ θορυβουμένη συγκινεῖ καὶ ἀναπίμπλησι τὸ σῶμα τῆς ταραχῆς.

E. 7. Ἢ ὅτι μάλιστα] Sic T. V. B Leonic. Schott. Vulgo, Ἢ ὅτι abest.
F. 2. ἡ ψυχὴ] ἡ addidimus ex B. P.

cata unaque deorſum tracta ſedimentum ſeu fæcem faciunt, vinumque ita purum reddunt.

XI.

Cur magis nauſeant qui in mari navigant, quam qui in fluviis, etiam cælo tranquillo?

Senſuum maxime olfactus nauſeam movet, et animi de motibus metus; nam et tremunt, et horrent, et alvi humectantur iis, qui imaginando periculum concipiunt. Horum neutrum moleſtum eſt navigantibus in flumine. Nam odor omni dulci ac potabili aquæ familiaris eſt, navigatio ſine periculo. In mari et odor inſolens moleſtiam adfert, et metuunt ſibi, præſenti de futuro fidem non habentes. Itaque tranquillitas foris nihil prodeſt, dum animus æſtuans ac perturbatus corpus quoque tumultu opplet.

ιβʹ.

Διὰ τί τῆς θαλάττης ἐλαίῳ καταῤῥαινομένης γίνεται καταφάνεια καὶ γαλήνη;

Πότερον, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, τὸ πνεῦμα τῆς λειότητος ἀπολισθαῖνον, οὐ ποιεῖ πληγὴν οὐδὲ σάλον; Ἢ τοῦτο μὲν πιθανῶς εἴρηται πρὸς τὰ ἐκτός; ἐπεὶ δὲ 915
φασὶ καὶ τοὺς κατακολυμβῶντας, ὅταν ἔλαιον εἰς τὸ στόμα λαβόντες ἐκφυσήσωσιν ἐν τῷ βυθῷ φέγγος ἔχειν καὶ δίοψιν, οὐκ ἔστιν ἐκεῖ πνεύματος ὄλισθον αἰτιάσασθαι, σκόπει δὲ μὴ τὴν θάλατταν γεώδη καὶ ἀνώμαλον οὖσαν ἐξωθεῖ καὶ διαστέλλει τῇ πυκνότητι τὸ ἔλαιον, εἶτα ἀνατρεχούσης εἰς αὐτὴν καὶ συστελλομένης ἀπολείπονται πόροι μεταξὺ ταῖς ὄψεσι διαυγείαν καὶ καταφάνειαν διδόντες. Ἢ φύσει μὲν ἐστι φωτεινὸς ὑπὸ θερμότητος ὁ τῇ θαλάττῃ καταμεμιγμένος ἀὴρ, γίνεται δὲ ταραχθεὶς ἀνώμαλος καὶ σκιώδης; ὅταν οὖν τὴν ἀνωμαλίαν ἐπιλεάνῃ πυκνότητι τὸ ἔλαιον, ἀπολαμβάνει τὴν ὁμαλότητα καὶ τὴν διαυγείαν. B

XII.

Cur mare oleo conſperſum pellucidum ſit et tranquillum?

An, ut Ariſtoteles inquit, ſpiritus a lævitate delabens, ictum nullum infert, neque fluctum ciet? Aut hoc probabiliter dictum eſt, ratione externorum? Urinatores quidem dicuntur oleum in os ſumere, eoque efflato lucem in fundo habere, ac pellucidam reddere aquam: ubi lapſum ſpiritus pro cauſſa adducere, non eſt integrum. Cogitandum ergo, num mare, quod terrenum eſt atque inæquale, oleum ſua denſitate cogat, atque complanet: atque mare in ſe coactum relinquat meatus, et pelluciditatem viſui penetrabilem. Aut quia natura aër mari permixtus lucidus eſt, conturbandoque inæqualis ſit et umbroſus: oleo inæqualitatem ſua denſitate lævigante, æquabilitatem pelluciditatemque recuperat?

ιγ΄.

Διὰ τί χειμῶνος μᾶλλον ἢ θέρους τὰ τῶν ἁλιέων σήπεται δίκτυα; καίτοι τά γε ἄλλα μᾶλλον ἐν τῷ θέρει τοῦτο πάσχει.

Πότερον, ὡς Θεόφραστος οἴεται, τῷ ψυχρῷ τὸ θερμὸν ὑποχωροῦν ἀντιπεριΐσταται, καὶ θερμότερα ποιεῖ τὰ ἐν βάθει τῆς θαλάττης, ὥσπερ τῆς γῆς; διὸ καὶ τὰ πηγαῖα τῶν ὑδάτων χλιαρώτερα τοῦ χειμῶνός εἰσι, καὶ μᾶλλον ἀτμίζουσιν αἱ λίμναι καὶ οἱ ποταμοὶ, κατακλείεται γὰρ εἰς βάθος ἡ θερμότης ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ κρατήσαντος. Ἢ σῆψις μὲν οὐκ
C ἔστι τῶν δικτύων, ὅταν δὲ φρίξῃ καὶ παγῇ διὰ τὸ ψῦχος ἀναξηραινόμενα καὶ θρυπτόμενα μᾶλλον ὑπὸ τοῦ κλύδωνος, σήψει τινὶ καὶ μυδήσει πάσχει παραπλήσιον; καὶ γὰρ πονεῖ μᾶλλον ἐν κρύει, καθάπερ τὰ νεῦρα συντεινόμενα συναράττεται, πλεονάκις ἐκταραττομένης διὰ τὸν χειμῶνα τῆς θαλάττης· διὸ καὶ στύφουσιν αὐτὰ ταῖς βαφαῖς

B. 4. ἐν τῷ θέρει] ἐν neſcio quare omiſerit Steph. Habent ſane Ald. Baſ. Xyl. Venet. item Index varietatis Græco-Lat.

XIII.

Quamobrem hyeme magis quam æſtate piſcatorum retia putreſcunt? cum aliis rebus hoc æſtate magis eveniat.

An ea eſt cauſſa quam Theophraſtus adfert? Calorem nimirum frigori cedere, et contrarium locum occupare, et calidiora reddere profunda maris, ut et terræ. Itaque etiam fontanæ aquæ tepidiores ſunt per hyemem, magiſque vaporant lacus et flumina: nam calor in imum concluditur a prævalente frigore. Aut putredo nulla retibus accidit tum temporis? Etenim frigore concreta et exſiccata, cum ab undis eo facilius rumpuntur, aliquid patiuntur ſimile putrefactionis, et corruptionis ab uditate profectæ: magis enim laborant in gelu: (ſicut et nervi intenti lacerantur) quia tunc frequentius mare tempeſtatibus exagitatur. Ideo retia piſcatores ſtipant tincturis atque den-

BODLEIAN OXFORD

καὶ πυκνοῦσι, φοβούμενοι τὰς ἀναλύσεις· ἐπεὶ μὴ βαφέντα, μηδὲ χρισθέντα, μᾶλλον ἂν ἐλάνθανε τοὺς ἰχθῦς· ἐναέριον γὰρ τὸ τοῦ λίνου χρῶμα καὶ ἀπατηλὸν ἐν θαλάττῃ.

ιδʹ.

Διὰ τί Δωριεῖς εὔχονται κακὴν χόρτου συγκομιδήν;

Ἢ κακῶς μὲν συγκομίζεσθαι χόρτος ὑόμενος; κόπτεται γὰρ οὐ ξηρὸς, ἀλλὰ χλωρὸς, ὥστε σήπεται ταχὺ διάβροχος γενόμενος· ὑόμενος δὲ πρὸ τοῦ θέρους ὁ σῖτος βοηθεῖται πρὸς τὰ θερμὰ καὶ νότια πνεύματα, ταῦτα γὰρ οὐκ ἐᾷ πυκνωθῆναι συνιστάμενον ἐν τῷ στάχυϊ τὸν καρπὸν, ἀλλ' ἐξίστησι καὶ διαχέει τῇ θερμότητι τὴν πῆξιν, ἂν μὴ βεβρεγμένης τῆς γῆς ὑγρότης παραγενομένη ψύχουσα καὶ νοτίζουσα τὸν στάχυν; D

C. 12. εὔχονται] Sic B. E. Anon. T. V. B. Mez. Amiot. Pſellus cap. 147. Vulgo, ἔχονται.

ſant, metuentes diſſolutionem. Nam alioqui nulla re tinctum rete aut inunctum facilius falleret piſces: cum lini color ſit aëreus, et in mari facile lateat.

XIV.

Quare Dorienſes optant malam fœni congeſtionem?

An male convehitur fœnum complutum: ſecatur enim non arida herba, ſed viridis: unde mox putreſcit aqua pluvia rigata. Cum autem compluitur ante meſſem frumentum, id ei auxilio eſt adverſus calidos et auſtrinos ventos: qui alias non ſinerent denſari in ſpica fructum, ſed ſua caliditate impedirent coalitionem ac diſſiparent, niſi terra rigata humor adeſſet qui ſpicam refrigeraret atque humectaret?

ιε'.

Διὰ τί πυροφόρος ἡ πίων καὶ βαθεῖα χώρα, κριθοφόρος δὲ μᾶλλον ἡ λεπτόγεως;

Ἢ ὅτι τῶν σπερμάτων τὰ ἰσχυρὰ πλείονος τροφῆς
E δεῖται, τὰ δὲ ἀσθενῆ, λεπτῆς καὶ ἐλαφρᾶς; ἀσθενέστερον δὲ ἡ κριθὴ καὶ μανώτερον· ὅθεν οὐ φέρει τὴν πολλὴν τροφὴν καὶ βαρεῖαν· μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, πυροῦ τὸν τρίμηνον ἐν τοῖς ἀποξήροις φύεσθαι βέλτιον, ἀνοστότερον ὄντα καὶ τροφῆς ἐλάττονος δεόμενον, διὸ καὶ συντελεῖται τάχιον.

ις'.

Διὰ τί λέγεται,

Σῖτον ἐν πηλῷ φυτεύετε, τὴν δὲ κριθὴν ἐν κόνει;

Πότερον, ὡς εἰρήκαμεν, ὁ μὲν δύναται πλείονος τροφῆς κατακρατεῖν, ἡ δὲ οὐ φέρει τὸ πολὺ καὶ κατακλύζον; Ἢ πυκνὸς ὢν ὁ πυρὸς καὶ ξυλώδης, φύεται βέλτιον ἐν ὑγρῷ, μαλαττόμενος καὶ χαλώμενος· τῇ δὲ κριθῇ διὰ

XV.

Quapropter pinguis et profunda terra tritici eſt ferax, bordei ea potius quæ tenuior eſt?

An quia ſeminum validiora ampliore indigent alimento: infirmiora levi et tenui? Eſt autem hordeum tritico imbecillius et laxius: itaque etiam non admodum large nutrit. Teſtimonium huic rationi inde ſuggeritur, quod triticum iſtud, cui a proventu trimeſtri nomen eſt, in aliquantum ſiccis agris facilius provenit: cum ſit exſuccum et minori indigeat nutrimento, ideoque facilius ad perfectionem veniat.

XVI.

Cur dicunt,

Triticum in cœno ſerite, hordeumque in pulvere?

An quia, ut diximus, triticum conficere plus alimenti poteſt: hordeum non fert ejus copiam, ſed ea obruitur? Aut triticum, cum ſit denſum et lignoſum, melius provenit in humido emollitum et laxatum ſolo: hordeo autem

μανότητα σύμφορον ἐν ἀρχῇ τὸ ξηρότερον; Ἢ διὰ F θερμότητα σύμμετρος καὶ ἀβλαβὴς ἡ κρᾶσις, ψυχρότερον δὲ κριθή; Ἢ φοβοῦνται τὸν πυρὸν ἐν ξηρῷ τρίβειν διὰ τοὺς μύρμηκας; εὐθὺς γὰρ ἐπιτίθενται, τὰς δὲ κριθὰς ἧττον φέρονται, δυσβάστακτοι γάρ εἰσι καὶ δυσπαρακόμιστοι διὰ μέγεθος.

ιζʹ.

Διὰ τί τῶν ἀρρένων ἵππων μᾶλλον ἢ τῶν θηλειῶν τὰς τρίχας εἰς τὴν ὁρμιὰν λαμβάνουσι;

Πότερον ὡς τοῖς ἄλλοις τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος μέρεσι, καὶ ταῖς θριξὶν εὐτονώτερόν ἐστιν; Ἢ μᾶλλον διὰ τὸ 916 οὖρον οἴονται τὰς τρίχας τῶν θηλειῶν βρεχομένας γίνεσθαι χείρονας;

ιηʹ.

Διὰ τί τευθὶς φαινομένη σημεῖόν ἐστι μεγάλου χειμῶνος.

Ἢ πάντα φύσει τὰ μαλάκια δύσριγα διὰ γυμνότητα τῆς σαρκὸς καὶ ψιλότητα, μήτε ὀστράκῳ μήτε δέρ-

F. 1. Ἢ διὰ θερμότητα—κρᾶσις] Hæc non integra videatur.

ob raritatem ab initio commodum eſt ſiccius? Aut quia ob calorem congruit temperies et innoxia eſt: frigidius autem eſt hordeum? Aut verentur in ſicco triticum ſerere, formicarum cauſſa, quæ ſtatim ei inſidiantur? hordeum autem non ita facile eæ portare ac differre poſſunt, cum ſit grandiuſculum.

XVII.

Cur equorum potius quam equarum ſetis utuntur ad funiculum unde bamus ſuſpenditur?

An ut aliis in partibus, ita hic quoque robuſtiora ſunt maſcula fœmineis? Aut quia equarum ſetæ lotio ſubinde madefactæ ſunt deteriores?

XVIII.

Quare teuthis conſpecta, ſignum eſt magnæ tempeſtatis.

An quia omnes piſces, qui de mollium ſunt genere, (Græci malacia vocant) frigus difficulter ferunt, ob car-

ματι μήτε λεπίδι σκεπομένης, ἀλλ' ἐντὸς ἐχούσης τὸ σκληρὸν καὶ ὀστεῶδες· διὸ καὶ κέκληται μαλάκια· ταχὺ δὴ προαισθάνεται δι' εὐπάθειαν τοῦ χειμῶνος· ὅθεν ὁ μὲν πολύπους εἰς γῆν ἀνατρέχει, καὶ τῶν πετριδίων ἀντιλαμβανόμενος σημεῖόν ἐστι πνεύματος ὅσον οὔπω παρόντος, ἡ
B δὲ τευθὶς ἐξάλλεται φεύγουσα τὸ ψῦχος καὶ τὴν ἐν βάθει ταραχὴν τῆς θαλάττης, καὶ γὰρ ἔχει μάλιστα τῶν μαλακίων εὔθρυπτον καὶ ἁπαλὸν τὸ σαρκῶδες.

ιθ'.

Διὰ τί τὴν χροιὰν ὁ πολύπους ἐξαλλάττει;

Πότερον, ὡς Θεόφραστος ᾤετο, δειλόν ἐστι φύσει ζῶον; ὅταν οὖν ταραχθῇ τρεπόμενον τῷ πνεύματι, συμμεταβάλλει τὸ χρῶμα, καθάπερ ἄνθρωπος· διὸ καὶ λέλεκται,

Τοῦ μὲν γάρ γε κακοῦ τρέπεται χρώς·

Ἢ τοῦτο πρὸς τὴν μεταβολὴν πιθανῶς λέλεκται, πρὸς δὲ τὴν ἐξομοίωσιν οὐχ ἱκανῶς; μεταβάλλει γὰρ οὕτως ὥστε τῇ

nis nuditatem et tenuitatem? nam neque teſta, neque cute, neque ſquama integuntur, intuſque duras habent oſſeaſque partes: unde et nomen iis factum. Ergo facile ſentiunt tempeſtatem futuram, cum tam cito a frigore afficiantur. Itaque polypus in terram excurrens, et ſaxa amplectens, indicium eſt venti jamjam proruptur. Teuthis autem exſilit fugiens frigus, ac tumultum qui in profundo maris eſt: nam præ ceteris malaciis ille piſcis teneram habet carnem, et attritu facilem.

XIX.

Cur colorem mutat polypus?

An, ut Theophraſtus ſcribit, quia natura timidum eſt animal, ideo perturbatus una cum ſpiritu etiam colorem mutat? ideo quoque dictum eſt:

Semper degeneris mutatur enim color.

Quid ſi hoc ad mutationem ſufficit, non ad id etiam, quod omnes colores refert? Sic enim colorem mutat polypus, ut eum ſimilem faciat cujuſ-

χροιὰν αἷς ἂν πλησιάζῃ πέτραις ὁμοιοῦν· πρὸς ὃ καὶ C
Πίνδαρος ἐποίησε,

> Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον προσφέρων,
> Πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει.

Καὶ Θέογνις,

> Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ.
> Τῇ προσομιλήσει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

τοῦτο δὴ καὶ τοὺς πανουργίᾳ καὶ δεινότητι ὑπερφέροντας
ἔχειν τὸ ἐπιτήδευμα λέγουσιν, ὡς ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν, καὶ δια-
φυγεῖν τοὺς πλησίον, ἑαυτοὺς ἀεὶ ἀπεικάζειν πολύποδι.
Ἢ καθάπερ ἐσθῆτι τῇ χροιᾷ νομίζουσι χρῆσθαι, ῥᾳδίως
οὕτως ἢ βούλεται μετενδυόμενον. Ἆρ᾽ οὖν τὴν μὲν ἀρχὴν
αὐτὸς ἐνδίδωσι τοῦ πάθους δείσας, τὰ δὲ κύρια τῆς αἰτίας D
ἐν ἄλλοις ἐστί; σκόπει δὴ, κατ᾽ Ἐμπεδοκλέα,

> Γνοὺς ὅτι πάντων εἰσὶν ἀπόρροιαι ὅσσ᾽ ἐγένοντο·

οὐ γὰρ ζώων μόνον, οὐδὲ φυτῶν, οὐδὲ γῆς καὶ θαλάττης,
ἀλλὰ καὶ λίθων ἄπεισιν ἐνδελεχῶς πολλὰ ῥεύματα, καὶ
χαλκοῦ καὶ σιδήρου· καὶ γὰρ φθείρεται πάντα καὶ ὄδωδε, τῷ

C. 11. Ἢ καθάπερ] Legendum, ὃν καθάπερ, cum Mez. Item vertimus.
D. 6. ὄδωδε] Lego, ὄλωλε: quod vertimus.

vis ſaxi colori ad quod acce-
dit. Hinc illud Pindari:

> *Marinæ beſtiæ colori*
> *Adverte mentem, et ſic vafer omnibus*
> *Verſare in urbibus.*

Et Theognidis:

> *Polypodis fac morem imiteris verſicoloris:*
> *Cui ſubit is, ſemper ſit ſimilis lapidi.*

atque hoc verſutia et callidi-
tate præſtantes aiunt ſtudio
habere, ut fallendi eos gratia
quibuſcum agunt, ſemper po-
lypum æmulentur: quem cen-
ſent cute tanquam veſte uti,
ita facile eam ubi vult indu-
endo atque exuendo. Quid
ſi polypus huic affectioni prin-
cipium metu ſuo ſuppeditat,
cauſſæ propriæ in aliis ſunt?
Cogita enim quod Empedo-
cles dixit:

> *Hoc noris, rebus defluxus omnibus eſſe.*

Non enim animalia modo et
ſtirpes, et terra, et mare, ſed
etiam lapides a ſe continenter
dimittunt multos defluxus, et
æs etiam atque ferrum. Nam
corrumpuntur omnia, et per-

ῥεῖν ἀεί τι καὶ φθείρεσθαι συνεχῶς· καὶ γὰρ ἕλξεις ἢ ἐπιπηδήσεις ποιοῦσι ταῖς ἀπορροίαις, οἱ μὲν ἐμπλοκὰς αὐτῶν, οἱ δὲ πληγάς, οἱ δὲ ὤσεις τινὰς καὶ περιελεύσεις ὑποτιθέμενοι. Μάλιστα δὲ τῶν παραλίων πετρῶν ἐπιρραινομένων καὶ ψυχομένων ὑπὸ τῆς θαλάττης, ἀπιέναι μέρη καὶ
E θραύσματα πολλά, καὶ λεπτὰ * συνεχῶς ἄτ * λοις οὐ προσι * σῶμα, ἀλλὰ λανθάνει περιολισθαίνοντα τῶν πυκνοτέρους ἐχόντων πόρους, ἢ διεκθέοντα τῶν μανοτέρους. Ὁ δὲ πολύπους τήν τε σάρκα προσιδεῖν αὐτόθεν ἀνθρηνιώδης, καὶ πολύπορος, καὶ δεκτικὸς ἀπορροιῶν ἐστιν· ὅταν δὲ δείσῃ, τῷ πνεύματι τρεπόμενος καὶ τρέπων, οἷον ἔσφιγξε τὸ σῶμα καὶ συνήγαγεν, ὥστε προσδέχεσθαι καὶ στέγειν ἐπιπολῆς τὰς τῶν ἐγγὺς ἀπορροίας· καὶ γὰρ ἡ τρα-

D. 7. φθείρεσθαι] Lego, φέρεσθαι.

D. 11. ψυχομένων] Aliud requiritur: νυττομένων Mez. Forte ψηχομένων.

E. 1. λεπτὰ *—λανθάνει] Hæc ad Latinam interpretationem Longolii refingenda; ſi quidem, de quo non conſtat, integrum in ſuo codice hunc locum habuit: λεπτὰ εἰκὸς συνεχῶς, ἃ τοῖς χρώμασι ἀλλήλων διαφέροντα, τοῖς μὲν ἄλλοις οὐ προσίσχεται σώμασι, ἀλλὰ λανθάνει—. Ita partim et T. V. Amiot. Mez.

E. 7. προσδέχεσθαι—ἐπιπολῆς] Utrumque eſt ex Pſello Cap. 145. T. V. Anon. Mez. poſterius etiam ex B. E. Vulgo, προδέχεσθαι—ἐπὶ πολλῆς.

eunt, quia ſemper aliquid defluit. Et philoſophi tractiones aut inſultationes faciunt defluxibus, alii complexus eorum, alii ictus, alii impulſiones quaſdam et circuitiones ſupponentes. Maxime autem ſaxorum marinorum, quando mari ea adſperguntur et refrigerantur, veriſimile eſt adſiduo abradi multa ac tenuia ramenta, quæ aliis atque aliis coloribus inſignia, non accidant ad alia corpora, ſed vel dilabantur ob meatuum denſitatem, vel excidant per rariores. Polypi autem caro, quod adſpectus ipſe poſſit judicare, eſt cavernoſa, meatuum plena, defluxuumque capax. Is ergo quando ſibi timet, mutato ſpiritu ſeſe mutans, tamquam conſtringit corpus, contrahitque ut recipiat contineatque in ſuperficie vicinos defluxus. Quippe aſperitas u-

χύτης μετὰ τῆς μαλακότητος ἕλικας παρέχουσα τοῖς ἐπιφερομένοις μέρεσι μὴ σκεδαννυμένοις, ἀλλ' ἀθροιζομένοις, F
καὶ προσιεμένοις σὺν χρῷ * τὴν ἐπιφά * τητα * τεκμήριον δὲ τῆς αἰτίας μέγα, τὸ μήτε τοῦτον πᾶσιν ἐξομοιοῦσθαι τοῖς πλησίον, μήτε τὸν χαμαιλέοντα τοῖς λευκοῖς χρώμασιν, ἀλλὰ μόνοις ἑκάτερον ὧν ταῖς ἀπορροίαις πόρους συμμέτρους ἔχουσιν.

κ'.

Διὰ τίνα αἰτίαν τὸ τῶν ἀγρίων συῶν δάκρυον ἡδὺ, τὸ δὲ τῶν ἐλάφων ἁλμυρὸν ἐστι καὶ φαῦλον;

Αἰτία δὲ θερμότης καὶ ψυχρότης τούτων, καὶ ψυχρὸν 917
μὲν ὁ ἔλαφος, περίθερμον δὲ καὶ πυρῶδες ὁ σῦς· ὅθεν τὸ μὲν φεύγει, τὸ δὲ ἀμύνεται τοὺς ἐπιόντας, ὅτε καὶ μάλιστα διὰ τὸν θυμὸν ἐκβάλλει τὸ δάκρυον· πολλῆς γὰρ ἐπὶ τὰ

F. 2. σὺν χρῷ *—τεκμήριον δὲ] Ex veſtigiis ſcripturæ et Longolii interpretatione legendum videtur, σύγχρουν αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῖς ἐγγύτατα οὖσι ἀπεργάζεται. Τεκμήριον δὲ—.

F. 3. πᾶσιν] Sic Leonic. Jannot. Schott. T. V. Amiot. et Xyl. verſ. Vulgo, πάσχειν.

na cum mollitie ſinuoſos flexus præbens recipiendis particulis, quæ offeruntur et non diſſipantur, ſed congregantur, ſuperficiem exhibent ejuſdem coloris cujus ſunt proxima quæque corpora. Argumentum cauſſæ permagnum eſt, quod neque polypus quarumvis imitatur rerum colorem, quibus appropinquat, neque chamæleon albarum: ſed uterque iis tantum adſimilatur, quarum defluxibus meatus proportione habet reſpondentes.

XX.

Quid eſt cauſſæ, quod lachryma ſylveſtrium ſuum dulcis eſt, cervi ſalſa, et vitioſa?

Videtur in cauſſa eſſe horum animalium calor et frigus: nam frigidus eſt cervus, aper admodum calidus et igneus; itaque ille fugit: hic ſe defendit adverſus inſectantes, cum quidem maxime excandeſcentia ei lachrymas exprimit. Multo enim accidente

ὄμματα θερμότητος φερομένης, ὡς εἴρηται,

Φρίξας εὖ λοφίην, πῦρ ὀφθαλμοῖσι δεδορκώς,

γλυκὺ γίνεται τὸ ἀποτηκόμενον. Ἔνιοι δέ φασιν, ὥσπερ γάλακτος ὀῤῥὸν, τοῦ αἵματος ταραχθέντος ἐκκρίνεσθαι τὸ δάκρυον, ὡς Ἐμπεδοκλῆς· ἐπεὶ τοίνυν τραχὺ καὶ μέλαν τὸ τῶν κάπρων αἷμα διὰ θερμότητα, λεπτὸν δὲ καὶ ὑδαρὲς τὸ τῶν ἐλάφων, εἰκότως καὶ τὸ ἀποκρινόμενον ἐν
B τοῖς θυμοῖς καὶ τοῖς φόβοις ἑκατέρου, τοιοῦτον.

κα'.

Διὰ τί τῶν ὑῶν αἱ μὲν ἥμεροι πλεονάκις τίκτουσι καὶ κατ' ἄλλον ἄλλαι χρόνον, αἱ δὲ ἄγριαι καὶ ἅπαξ καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἅπασαι σχεδὸν ἡμέρας; αὗται δέ εἰσιν ἀρχομένου θέρους· διὸ καὶ λέλεκται,

Μηκέτι νυκτὸς ὕειν, ἧ κεν τίκῃ ἀγροτέρη σῦς.

Ἢ διὰ πλῆθος τροφῆς, ὄντως ἐν πλησμονῇ κύπρις;

A. 9. τραχὺ] Forte, παχύ: itaque vertit Longol.
B. 8. ὄντως] Legendum vel καὶ ὄντως: vel ὄντως γὰρ, ut Mez.

ad oculos calore, ſicut fertur illud dictum,

Igne oculos ardens, ſetiſque horrentibus aſper,

id quod eliquatur, dulce redditur. Quidam in ſententiam Empedoclis concedunt, qui a ſanguine conturbato excerni lachrymam putavit, quo modo ſerum a lacte agitato. Cum itaque aprorum ſanguis ob calorem aſper ſit et niger, tenuis et aquoſus cervorum; conſentaneum eſt, tale eſſe quod ira concitatum alterum, timore conſternatum alterum animalium excernit.

XXI.

Qua de cauſſa ſues domeſticæ ſæpe pariunt, aliæque alio tempore, ſylveſtres ſemel, et fere ſub idem omnes tempus, nimirum diebus ineuntis æſtatis: unde illud quoque dictum eſt:

Non jam nocte pluet, qua ſævi uxor parit apri?

An ob alimenti multitudinem? ut verum ſit illud dic-

ἀφθονία γὰρ τροφῆς, τὸ γόνιμον περίττωμα ποιεῖ καὶ φυ-
τοῖς καὶ ζώοις· αἱ μὲν οὖν ἄγριαι δι' αὑτῶν καὶ μετὰ φό-
βου τὴν τροφὴν ζητοῦσι, ταῖς δὲ ἡμέροις ὑπάρχει διαπαν-
τὸς, ἡ μὲν, αὐτοφυὴς, ἡ δὲ, ἐκ παρασκευῆς. Ἢ τὸ τῆς
σχολῆς καὶ ἀσχολίας ἅμα συμμένον; αἱ μὲν γὰρ ἀργοῦσι C
μὴ βουλόμεναι πόῤῥω πλανᾶσθαι τῶν συφορβῶν, αἱ δὲ
ὀρειβατοῦσαι καὶ περιθέουσαι τὴν τροφὴν διαφοροῦσι καὶ κα-
ταναλίσκουσιν εἰς τὸ σῶμα πᾶσαν· ὥστε ἢ διὰ τὸ αἰεὶ συν-
εῖναι, ἢ μὴ γίνεσθαι περίττωμα, ἢ καὶ τὸ συντρέφεσθαι καὶ
συναγελάζεσθαι τὰ θήλεα τοῖς ἄῤῥεσιν, ἀνάμνησιν ποιεῖ
τῶν ἀφροδισίων καὶ συνεκκαλεῖται τὴν ὄρεξιν, ὡς ἐπὶ ἀν-
θρώπων Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησε,

Τῷ δέ τι καὶ πόθος εἶσι διὰ σκέψεως ἀμμίσγων·

C. 1. ἅμα συμμένον] Mez. ἅμα συμβαῖνον: non ſatisfacit. An ἅμα συναίτιον? ad ſenſum melius, non item ad literarum ductus.

C. 4. ὥστε—συντρέφεσθαι] Tranſponenda videntur hunc in modum: ὥστε μὴ γίνεσθαι περίττωμα. Ἢ τὸ ἀεὶ συνεῖναι καὶ συντρέφεσθαι κ. τ. λ.

C. 9. σκέψεως] ὄψεως verterunt Longol. et Amiot. idque ratio poſtulat. An corrigendum, Τοὺς δέ τι καὶ πόθος εἷλε δι' ὄψεως ἄντ' ἀναμίσγων.

tum, *Saturitatis eſt ſocia Venus:* alimenti enim abundantia excrementum fœcundum et ſtirpibus et animalibus parit. Jam porcæ ſylveſtres ſuapte opera, idque cum metu, quærunt paſtum: domeſticis ſemper ſuppeditant alia nativa, alia comparata alimenta. An potius otio et exercitationi illud tribuendum? Etenim domeſticæ quieſcunt, neque procul evagari volunt a ſubulcis: agreſtes in montes ſeſe conferunt, ac circumcurſitant, qua ratione etiam nutrimentum differunt, inque totum corpus inſumunt. Proinde ſive ob perpetuam conſuetudinem, ſive ob excrementi abundantiam, ſive quia una paſcuntur gregatim fœminæ cum maribus, domeſticæ ſues mentionem coïtus adferunt libidinemque concitant: quod de hominibus ſcripſit Empedocles,

Hinc hominum generi ex aſpectu naſcitur ardor.

ἐν δὲ τοῖς ἀγρίοις, ἀποτρόφοις οὖσιν ἀλλήλων, τὸ ἄστοργον
D καὶ δυσεπίμικτον ἀμβλύνει καὶ ἀνασβέννυσι τὰς ὁρμάς. Ἦ καὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ Ἀριστοτέλους ἀληθές ἐστιν, ὅτι χλούνην Ὅμηρος ὠνόμασε σῦν τὸν μόνορχιν, τῶν γὰρ πλείστων, φησί, προσκνωμένων τοῖς στελέχεσι θρύπτεσθαι τοὺς ὄρχεις.

κβ'.

Διὰ τί τῆς ἄρκτου φασὶ τὴν χεῖρα γλυκυτάτην ἔχειν σάρκα καὶ φαγεῖν ἡδίστην;

Ὅτι τὰ πέττοντα τὴν τροφὴν μάλιστα τοῦ σώματος παρέχει τὸ κρέας ἥδιστον, πέττει δὲ κάλλιστα τὸ διαπνέον, κινούμενον μάλιστα καὶ συγγυμναζόμενον, ὥσπερ ἡ ἄρκτος
E τῷ μέρει τούτῳ πλεῖστα κινεῖται· καὶ γὰρ ὡς ποσὶ τοῖς ἐμπροσθίοις βαδίζουσα χρῆται καὶ τρέχουσα, καὶ ὡς χερσὶν ἀντιλαμβανομένη.

D. 7. τῆς ἄρκτου—καὶ φαγεῖν ἡδίστην] Prius ſumſi ab E. B. Venet. poſterius ex T. Vulgo, τὴν ἄρκτον—δὲ φαγεῖν ἥδιστον.

Agreſtium autem, quia ſeorſim paſcuntur, concupiſcentia hebetatur atque exſtinguitur amoris et conſuetudinis vacuitate. An et id verum eſt quod Ariſtoteles dicit, aprum ab Homero *clunem* dictum, quod unicum haberet teſtem; plerorumque enim aprorum, dum truncis ſeſe adfricant, elidi teſtes.

XXII.

Cur urſæ manus eſt ſuaviſſima, et eſu jucundiſſima?

Quia quæ partes corporis maxime concoquunt alimentum, earum dulciſſima fit caro. Optime autem concoquit, quod tranſpirat, dum maxime movetur et exercetur. Urſa autem creberrime movet anteriora crura: nam ut pedibus iis utitur ad eundum et currendum, et quaſi manibus ad contrectandum.

κγ'.

Διὰ τί δυσίχνευτος ἡ τοῦ ἔαρος ὥρα;

Πότερον αἱ κύνες, ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς,

Κέρματα θηρείων μελέων μυκτῆρσιν ἐρευνῶσαι,

τὰς ἀποῤῥοίας ἀναλαμβάνουσιν, ἃς ἐναπολείπει τὰ θηρία τῇ ὕλῃ, ταύτας δὲ τοῦ ἔαρος ἐξαμαυροῦσι καὶ συγχέουσιν αἱ πλεῖσται τῶν φυτῶν καὶ τῶν ὑλημάτων ὀσμαὶ, ὑπὲρ τὴν ἄνθησιν ὑπερχεόμεναι καὶ κεραννύμεναι, περιποτῶσι καὶ διαπλανῶσι τὰς κύνας τῆς τῶν θηρίων ὀσμῆς ἐπιλαβέσθαι; Διὸ περὶ τὴν Αἴτνην ἐν Σικελίᾳ φασὶ μηδένα F
κυνηγεῖν· πολὺ γὰρ ἀναφύεσθαι καὶ τεθηλέναι δι' ἔτους ἴον ὀρεινὸν ἐν τοῖς λειμῶσι, καὶ τὸν τόπον εὐωδίαν ἀεὶ κατέχουσαν, ἁρπάζειν τὰς τῶν θηρίων ἀναπνοάς. Λέγεται δὲ μῦθος, ὡς τὴν Κόρην ἐκεῖθεν ἀνθολογοῦσαν ὁ Πλού-

E. 7. Κέρματα] Venet. κλέμματα. P. σκέμματα. Mez. κείματα. Vide notata ad p. 520. F.

E. 10. ὑπὲρ τὴν ἄνθησιν — περιποτῶσι] T. V. Amiot. αἵπερ τὴν αἴσθησιν — περιαπατῶσι: aliquanto melius vulgato, nec tamen ut recipiendum videretur.

F. 3. ἴον ὀρεινὸν] Prius ſumſi a B. E. P. V. Leonic. Schott. Amiot. Mez. pro vulgato οἷον. Poſterius in εἰαρινὸν mutari placuit Mez. Xylander ex utroque conficere malit ἠρίγανον.

XXIII.

Quare verno tempore veſtigia ferarum difficulter indagantur?

An quia canes, ut ait Empedocles,

Naribus indagant veſtigia certa ferarum,

defluxus iis haurientes, quos feræ in ſolo relinquunt? eos autem obſcurant vere ac confundunt plerique odores plantarum et germinum veſtigiis ſeſe ſuperſternentium, faciuntque ut ab odorandis iis canes aberrent. Itaque apud Ætnam in Sicilia nemo canes ad venandum educit: quod ibi multum floreat ac toto anno pullulet montana viola, locique aſſiduus odor bonus abripiat ferarum veſtigia. Fabula etiam fertur, Proſerpinam ibi cum flores legeret, raptam a Plutone fu-

τὴν ἀφαρπάσαι, καὶ διὰ τοῦτο τιμῶντες καὶ σεβόμενοι τὸ χωρίον ὡς ἄσυλον, οὐκ ἐπιτίθενται τοῖς ἐκεῖ νεμομένοις.

κδ΄.

Διὰ τί περὶ τὰς πανσελήνους ἥκιστα ταῖς ἰχνοσκοπίαις ἐπιτυγχάνουσιν;

Ἢ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν; δροσοβόλοι γὰρ αἱ πανσέληνοι· διὸ καὶ τὴν δρόσον ὁ Ἀλκμὰν Διὸς θυγατέρα
918 καὶ σελήνης προσεῖπε, ποιήσας,

Διὸς θύγατερ Ἔρσα τρέφει καὶ σελάνας δίας·

ἡ γὰρ δρόσος ἀσθενής ἐστι καὶ ἀδρανὴς ὄμβρος, ἀσθενὲς δὲ καὶ τὸ τῆς σελήνης θερμόν· ὅθεν ἕλκει μὲν ἀπὸ γῆς ὥσπερ ὁ ἥλιος· ἄγειν δὲ εἰς ὕψος μὴ δυναμένη, μηδὲ ἀναλαμβάνειν, μεθίησιν.

κε΄.

Διὰ τί τὸ δρόσιμον γενόμενον διὰ τοῦ ψύχους δυστέκμαρτον;

Πότερον ὅτι τὰ θηρία πόῤῥω τῆς κοίτης ὀκνοῦντα προϊέναι διὰ τὸ κρύος, οὐ πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; διὸ καὶ φασὶν

iſſe: ideoque illum locum venerantes tamquam aſylum non inſidiari paſcentibus ibi animalibus.

XXIV.

Cur circa plenilunia minime indagantur e veſtigiis feræ?

An ob dictam modo cauſſam? Nam plenilunia rorem ſpargunt. Itaque Alcman rorem Jovis et Lunæ filiam in carmine dixit:

Ros Jovis proles alit, atque Lunæ divæ.

Eſt enim ros pluvia imbecillis ac languida, ut et calor Lunæ parum eſt validus, itaque trahit e terra ut Sol: ſed in altum evehere et pertrahere cum non poſſit, dimittit.

XXV.

Cur indagationem difficilem reddit pruina?

An quod feræ procul e luſtris ſuis prodire ob frigus ceſſantes, non multa edunt ſigna? ideo etiam aiunt ea vi-

αὐτὰ φείδεσθαι τῶν πλησίον, ὅπως μὴ κακοπαθῇ πλανώμενα μακρὰν τοῦ χειμῶνος, ἀλλ' ἀεὶ ἐγγύθεν ἔχῃ νέμεσθαι. B Ἢ δεῖ μὴ μόνον ἔχειν ἴχνη τὸν στιβευόμενον τόπον, ἀλλὰ κινεῖν τὴν ὄσφρησιν; κινεῖ δὲ λυόμενα καὶ χαλώμενα μαλακῶς ὑπὸ θερμότητος, ἡ δὲ ἄγαν περίψυξις πηγνύουσα τὰς ὀσμὰς, οὐκ ἐᾷ ῥεῖν, οὐδὲ κινεῖν τὴν αἴσθησιν· ὅθεν καὶ τὰ μύρα καὶ τὸν οἶνον ἧττον ὄζειν ψύχους καὶ χειμῶνος λέγουσιν· ὁ γὰρ ἀὴρ πηγνύμενος ἵστησι τὰς ὀσμὰς ἐν αὑτῷ, καὶ οὐκ ἐᾷ ἀναδίδοσθαι.

κϛʹ.

Διὰ τί τὰ ζῷα τὰς βοηθούσας δυνάμεις, ὅταν ἐν πάθει γένηται, ζητεῖ καὶ διώκει, καὶ χρώμενα πολλάκις ὠφελεῖται; καθάπερ αἱ κύνες ἐσθίουσι πόαν ἵνα τὴν χολὴν ἐξεμῶσιν· αἱ δὲ ὕες ἐπὶ τοὺς ποταμίους καρκίνους φέρονται, βοηθοῦνται γὰρ ἐσθίουσαι πρὸς κεφαλαλγίαν· ἡ C

B. 12. πόαν ἵνα τὴν] Sic Xyl. ſine τὴν, quod ſumſi ab E. qui habet, ἢ ὅταν τὴν. Nam vulgo eſt, ἢ ὅταν ᾖ, quod et ceteri habent, exceptis Jannot. τὴν πόαν: et Mez. πόαν, χολὴν ἐξεμοῦσαι. Forte etiam corrigendum ἐσθίωσι.

cinis locis parcere, ne ipſæ affligantur longe vagantes per hyemem, ſed ſemper in vicinia poſſint paſcere. Aut quia locum indagini aptum oportet non veſtigia tantum, ſed etiam odorem, exhibere? movent autem olfactum quæ a calore ſolvuntur molliter atque laxantur: at nimium frigus objectum odores conſtringit, neque fluere et ad ſenſum accidere ſinit. Itaque etiam unguenta ac vinum minus olere hyeme et in frigore aiunt: aër enim tunc concretus in ſe odores continet, neque patitur differri.

XXVI.

Quid rei eſt, quod bruta animalia ſuis morbis remedia quærunt atque ſectantur, et eorum uſu plerumque adjuvantur? Canes enim herbam edunt evomendæ bilis cauſſa: ſues cancros fluviales petunt, quorum eſu capitis dolori medentur: teſ-

δὲ χελώνη φαγοῦσα τὴν σάρκα τοῦ ἔχεως, ὀρίγανον ἐπεσθίει· τὴν δὲ ἄρκτον λέγουσιν ἀσωμένην, τοὺς μύρμηκας ἀναλαμβάνειν τῇ γλώττῃ, καὶ καταπίνουσαν ἀπαλλάττεσθαι· τούτων δὲ οὔτε πεῖρα καὶ περίπτωσις γέγονεν αὐτοῖς.

Πότερον οὖν, ὥσπερ τὰ κηρία τὴν μέλιτταν τῇ ὀσμῇ, καὶ τὰ κενέβρια τὸν γῦπα κινεῖ καὶ προσάγεται πόρρωθεν, οὕτως οὖν καὶ σῦς οἱ καρκῖνοι, καὶ τὴν χελώνην ἡ ὀρίγανος, αἱ δὲ μυρμηκίαι τὴν ἄρκτον ὀσμαῖς καὶ ῥεύμασι προσφερέσι καὶ οἰκείοις ἕλκουσιν, οὐ λογισμῷ τοῦ συμφέροντος ἀγούσης τῆς αἰσθήσεως; Ἢ τὰς ὀρέξεις ἐπιφέρουσι τοῖς ζώοις αἱ τῶν σωμάτων κράσεις,
D αἱ νοσοποιοῦσι, διαφόρους δριμύτητας ἢ γλυκύτητας ἤ τινας ἄλλας ἐντικτοῦσαι ποιότητας ἀήθεις καὶ ἀτόπους, τῶν ὑγρῶν τρεπομένων; ὡς δῆλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν γυναικῶν, ὅταν κύωσι,

C. 3. ἀσωμένην] Sic Xyl. Salmaſ. Vulgo, ἀσσωμένην, quod Stephanus ſumſit ab Jannot. Leonic. Schott. Ante erat μασσωμένην, in Ald. Baſ. E. P. μασωμένην B. Vid. Valckenar. ad Nov. T. p. 341.

D. 1. αἱ νοσοποιοῦσι] Legendum vel, ἃς αἱ νόσοι ποιοῦσι: vel plenius, τὰς δὲ κράσεις αἱ νόσοι ποιοῦσι: certe hæc ſententia poſtulatur; ut apparet e proximis. Itaque vertimus.

D. 3. κύωσι] κιττῶσι corrigi vult Lennep. ad Phalar. p. 115. quod ſi exſtaret in codicibus tenerem, nunc abſens non requiram.

tudo ubi carnem viperæ edit, origano deinde veſcitur: urſam aiunt quando faſtidio et nauſea incipit repleri, lingua formicas excipere, iiſque devoratis ſanari. Hæc quidem neque experientia iſtis, neque fortuito uſu ſunt cognita.

Num igitur, ſicut apem cera odore ſuo, et vulturem cadavera movent, eminuſque alliciunt, ita ſuem cancri, origanum teſtudinem, formicæ urſam odoribus ac defluxibus ad eorum naturam accommodatis trahunt: non ſenſus, utilitatis ratione habita, agit? An potius temperamenta corporum ſuas animalibus adferunt appetitiones? temperamenta autem oriuntur e morbis, qui corpori ingenerant diverſas acrimonias, dulcedines, et alias qualitates inſolentes atque abſurdas, mutatis humoribus: quod liquet in gravidis mulieribus, quæ

καὶ λίθους καὶ γῆν προσφερομένων· διὸ καὶ τῶν νοσούντων ταῖς ὀρέξεσιν οἱ χαρίεντες ἰατροὶ προσέχουσι τὰς ἀσώτους ἢ σωτηρίους ἐχούσαις· ἱστορεῖ γοῦν Μνησίθεος ἰατρὸς, ἐν ἀρχῇ περιπνευμονίας τὸν ἐπιθυμήσαντα κρομμύων, σώζεσθαι· τὸν δὲ σύκων, ἀπόλλυσθαι· διὰ τὸ ταῖς κράσεσι τὰς ὀρέξεις, τὰς δὲ κράσεις τοῖς πάθεσιν ἕπεσθαι. Πιθανὸν οὖν ἐστὶ καὶ τῶν θηρίων τὰ μὴ παντελῶς ὀλεθρίοις μηδὲ ἀναιρετικοῖς περιπίπτοντα νοσήμασι, ταύτην τὴν διάθεσιν καὶ κρᾶσιν ἴσχειν, ὑφ' ἧς ἐπὶ τὰ σώζοντα φέρεσθαι καὶ ἄγεσθαι ταῖς ὀρέξεσιν ἐχόμενοι αὐτῶν. E

κζ.

Διὰ τί τὸ γλεῦκος, ἂν ὑπὸ ψύχους περιέχηται τὸ ἀγγεῖον, γλυκὺ διαμένει πολὺν χρόνον;

Πότερον ὅτι πέψις ἐστὶ τοῦ γλεύκους ἡ εἰς τὸ οἰνῶδες μεταβολὴ, κωλύει δὲ τὴν πέψιν ἡ ψυχρότης; ὑπὸ θερμοῦ γὰρ ἡ πέψις. Ἢ τοὐναντίον, οἰκεῖός ἐστι τῆς σταφυλῆς χυμὸς ὁ γλυκύς; διὸ καὶ πεπαίνεσθαι λέγεται τὸ γλυκὺ κιρνώμε-

E. 11. κιρνώμενον] Præſtat γινόμενον, vel γίνεσθαι ἀρχόμενον.

lapides et terram edunt. Itaque etiam medici periti ex appetitionibus ægrotantium de eorum vel ſalute vel interitu præſagiunt: et narrat Mneſitheus medicus, initio morbi pulmonum eum qui cæpas appetat, ſervari: qui ficus, perire: quod temperamentum affectui, affectui appetitus ſit conſequens. Probabile igitur eſt etiam beſtias, quæ non plane in lethales incidunt morbos, ita affici ac temperari, ut temperiem ſequendo ferantur ad ſua quæque remedia.

XXVII.

Quamobrem muſtum, ſi vas a frigore ambiatur, dulce permanet longo tempore?

An quia coctio eſt muſti in vinum mutatio? coctioni autem obſtat frigus, quia calore ea fit? Aut contra proprius eſt uvæ ſapor dulcis, ideoque maturuiſſe dicitur quando dulcedo eſt æqualiter

νον, ἡ δὲ ψυχρότης οὐκ ἐῶσα διαπνεῖν, ἀλλὰ συνέ-
F χουσα τὸ θερμὸν, τὴν γλυκύτητα διατηρεῖ τοῦ γλεύ-
κους· αὕτη δὲ ἐστιν αἰτία καὶ τοῦ τρυγωμένων ὄμβρῳ τὸ
γλεῦκος ἧττον ἀναζεῖν· ἡ γὰρ ζέσις ὑπὸ θερμότητος, τὴν
δὲ θερμότητα κατέχει καὶ συστέλλει τὸ ψυχρόν.

κη'.

Διὰ τί τῶν θηρίων ἡ ἄρκτος ἥκιστα διεσθίει τὰ δίκτυα, καίτοι καὶ λύκοι καὶ ἀλώπεκες διεσθίουσι;

Πότερον ἐνδοτάτω τοὺς ὀδόντας ἔχουσα τοῦ χάσματος
ἥκιστα πρὸς τὰ λίνα ἐξικνεῖται; προεμπίπτει γὰρ τὰ
919 χείλη διὰ πάχος καὶ μέγεθος. Ἢ μᾶλλον ἰσχύουσα ταῖς
χερσὶ, ῥήγνυσι καὶ διασπᾷ τὸν βρόχον; Ἢ καὶ ταῖς χερ-
σὶν ἅμα χρῆται καὶ τῷ στόματι; ταῖς μὲν διασπῶσα τὸ
λίνον, τῷ δὲ ἀμυνομένη τοὺς διώκοντας· οὐδενὸς δὲ ἧττον
αὐτῇ βοηθοῦσιν αἱ περικαλινδήσεις· διὸ μᾶλλον ἢ δια-
σπᾷν τὰ λίνα πραγματευομένη, πολλάκις ἐκκυβιστᾷ,
καὶ σώζεται * ἀμὴ καὶ δέοι ἢ τῶν ὀδόντων.

A. 5. διὸ μᾶλλον ἢ διασπᾷν] Forte, δι' ὧν μᾶλλον διασπᾷν.
A. 7. σώζεται *— τῶν ὀδόντων] In B. fine hiatus legitur, σώζεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐκ

per eam diffuſa? Frigus autem non ſinens exhalare calorem uvæ ſed continens intus, conſervat dulcedinem muſti. Atque eadem eſt cauſſa quod ubi per pluviam fit vindemia, muſtum minus fervet; nam efferveſcentia a calore eſt, quem inhibet frigus.

XXVIII.

Cur de feris omnium minime urſus retia corrodit?

An quia dentes intime in rictu habens lina iis non attingit, labiis ante ob craſſitiem et magnitudinem coëuntibus? Aut potius robore fretus ea manibus rumpit, laqueoſque divellit? Aut ſimul et manibus utitur et ore, illis caſſes diripiens, hoc ſe defendens adverſus venatores? Maximum ei præſidium eſt in volutatione, ideoque potius quam moliatur lina divellere, ſæpe ſe evolvit, itaque ſalutem conſequitur, nihil dentium auxilio opus habens.

κθ'.

Τίς ἡ αἰτία δι' ἣν τὰ ψυχρὰ τῶν ὑδάτων οὐ θαυμάζομεν, ἀλλὰ τὰ θερμά; καίτοι δῆλον ὅτι θερμότης αἰτία τούτων, ὡς ψυχρότης, ἐκείνων.

Οὐ γάρ, ὡς ἔνιοι νομίζουσιν, ἡ μὲν θερμότης δύναμίς ἐστιν, ἡ δὲ ψυχρότης στέρησις θερμότητος· ἐπὶ πλέον οὖν αἴτιον φαίνεται τὸ μὴ ὂν τοῦ ὄντος. Ἀλλὰ ἔοικε τῷ B
σπανίῳ τὸ θαυμάσιον ἡ φύσις νέμουσα, πῶς γίνεται ζητεῖν τὸ μὴ πολλάκις γινόμενον.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;

ὅσα μὲν ἔρχεται φέρων θεάματα νυκτός, ὅσον δὲ μεθ' ἡμέραν κάλλος ἀναδείκνυσιν, οἱ πολλοὶ τὴν τούτων φύσιν·

ἐσθίει τοῖς ὀδοῦσιν: quod vereor ne ſit a correctore: neque igitur recepi. Ex veſtigiis quæ in vulgata exſtant, conficere quis poſſit σαλζεται· πρὸς ἃ δὴ καὶ δεῖ ἧττον ὀδόντων. Nam pro ἢ τῶν, Leonic. Schott. Coll. Muret. T. V. habent ἧττον.

A. 13. ἐπὶ πλεόν—φαίνεται] Lego, ἐπεὶ πλεόνων αἴτιον ἐφαίνετο. Itaque verti.

B. 7. οἱ πολλοὶ τὴν τούτων φύσιν] Excidiſſe quædam videntur, ad hanc fere rationem ſupplenda: οἱ δὲ πολλοὶ τὴν τούτων φύσιν οὐ πάνυ θαυμάζουσι· προσάγονται δὲ αὐτοὺς μᾶλλον ἴριδες καὶ ποικίλματα νεφῶν κ. τ. λ.

XXIX.

Quænam eſt cauſſa, quod frigidas aquas non admiramur, admiramur calidas? cum conſtet ut harum cauſſa eſt calor, ita illarum eſſe frigus.

Non enim probanda eſt quorundam opinio, qui calorem eſſe vim, frigus non niſi ejus privationem cenſent. Ita enim id quod non eſt plurium rerum eſſet cauſſa, quam id quod eſt. Sed videtur natura admirationem rebus raris attribuiſſe, ut quæratur quo pacto fiat quod raro fit.

Vides ſublime hunc fuſum immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumvectu amplectitur?

quam is multa noctu ſpectacula exhibet, quantam interdiu pulchritudinem? plerique horum naturam non mirantur: at iidem mirantur

ἴριδες δὲ καὶ ποικίλματα νεφῶν ἡμέρα καὶ σέλα ῥηγνύμενα πομφόλυγος δίκην κεκόσμηνται.

λ'.

Διὰ τί τῶν ἀμπέλων τὰς ἀκάρπους * μωσι * ὑδιτο * ἀτραγαν * μέν.

c Ἢ ὅτι τῶν τράγων οἱ σφόδρα πίονες ἧττόν εἰσι γόνιμοι, καὶ μόλις ὑπὸ πιμελῆς ὀχεύουσι; τὸ γὰρ σπέρμα περίττωμα τῆς τροφῆς ἐστι τῆς τῷ σώματι προστιθεμένης· ὅταν οὖν ἢ ζῶον, ἢ δένδρον εὐεκτῇ καὶ παχύνηται, τοῦτο σημεῖόν ἐστι τοῦ τὴν τροφὴν ἐν ἑαυτῷ καταναλισκομένην μηδὲν ἢ μικρόν τι καὶ ἀγενὲς περίττωμα ποιεῖν.

B. 8. ἡμέρα—κεκόσμηνται] Legendum ἡμέρας: mox σέλα ex Ald. Baſ. Xyl. P. pro σέλας. Inter duas poſtremas voces denuo quid intercidit, forte ejuſmodi fuerit vetus ſcriptura—πομφόλυγος δίκην ποντός· οἷς μᾶλλον νομίζουσι τὸν οὐρανὸν κεκοσμῆσθαι.

B. 11. τῶν ἀμπέλων—Ἢ ὅτι—] Duas poſtremas particulas addidi ex B: nam vulgo etiam hic erat lacuna. Reliqua ita videntur ad integritatem revocanda, τῶν ἀμπέλων τὰς ἀκάρπους τοῖς δὲ ἀκρέμοσι καὶ ἔρνεσιν εὐτροφούσας τραγᾷν λέγομεν. Vid. Ariſtot. Generat. Animal. I, 18. Ita vertimus.

arcus cœleſtes, et picturas nubium jucundas, et fulgores bullarum in modum erumpentes.

XXX.

Cur vites ſteriles, ſed ramis et frondibus vigentes, dicimus τραγᾷν?

An quia capri, id eſt τράγοι, nimis pingues minus ſunt ad procreandum apti, et præ adipe vix coëunt? Semen enim abundantia eſt alimenti quod corpori exhibetur. Cum itaque vel animal vel planta corporis conſtitutionem validam adipiſcitur, et craſſeſcit, id indicio eſt, intus nutrimentum omne conſumi, et excrementum vel nullum, vel exiguum et ſterile relinqui.

λα'.

Διὰ τί ἄμπελος οἴνῳ ῥαινομένη, μάλιστα τῷ ἐξ αὐτῆς, ἀναξηραίνεται;

Πότερον, ὥσπερ ἐν τοῖς πολυπόταις γίνεται φαλάκρωσις, ὑπὸ θερμότητος τοῦ οἴνου τὸ ὑγρὸν ἐξατμίζοντος; Ἢ φύ * τὸ οἰνῶδές ἐστιν, ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς,

Οἶνος ἀπὸ φλοιοῦ πέλεται σαπὲν ἐν ξύλῳ ὕδωρ; D

ὅταν οὖν ἔξωθεν οἴνῳ βρέχηται, γίνεται πῦρ ἀμπέλῳ, καὶ τοῦ τρέφοντος * δύναμιν ἐξίστησιν ἡ κρᾶσις. Ἢ στυπτικὴν φύσιν ἔχων ὁ ἄκρατος ἐνδύεται ταῖς ῥίζαις, καὶ τοὺς πόρους συναγαγὼν καὶ πυκνώσας, οὐ δίδωσι τὸ ὕδωρ εἰς τὸ φυτὸν καὶ εὐθαλῆ, καὶ βλαστάνειν πέφυκεν; Ἢ καὶ τοῦτο μᾶλλον εἶναι τῇ ἀμπέλῳ παρὰ φύσιν, τὸ ἐξ αὐτῆς ἀπιὸν εἰς αὐτὴν ἐπανιὸν πάλιν δέχεσθαι· τῆς γὰρ ἐν

C. 13. φύ * τὸ οἰνῶδες] Forte, φύσει σήψεως καὶ σῆψις τὸ οἰνῶδές ἐστι. Item Latine reddidimus.
D. 2. γίνεται πῦρ ἀμπέλῳ] Forte, γίνεται πῦρ ἐπὶ πῦρ τῇ ἀμπέλῳ.
D. 3. τρέφοντος * δύναμιν] Forte, τρέφοντός ἐστι φθορά· ὥσπερ αὖ τοὐναντίον, τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν: ita in Latinis poſui.
D. 6. καὶ εὐθαλῆ] Legendum, ᾧ εὐθαλεῖ: ducit eo Pſellus Cap. 151.
D. 7. μᾶλλον εἶναι] Immo, μᾶλλόν ἐστι.
D. 8. τῆς γὰρ—φυ—] Pſellus in alia omnia abit: nec in noſtris libris quid

XXXI.

Cur vitis vino, maxime quod ex ipſa natum ſit, madefacta perit?

An ſicut calvities accidit multum vini potantibus, calore vini humorem evaporante? Aut putrefaciendi vim habet id quod vinoſum eſt, ſicut ait Empedocles:

In ligno putrefacta aqua fit ſub cortice vinum?

Cum ergo extrinſecus vino vitis rigetur, id quaſi ignis viti fit, vimque nutrientem abolet: prouti contra, vim vini corrumpit mixtura aquæ. Aut, quia mero vis eſt ſtipandi, radicibus ſubit, meatuſque conſtringit, non permittit humori tranſitum in plantam, quo alatur et vigeat? An id magis etiam contra naturam videtur, ut in vitem

τοῖς φυτοῖς ὑγρότητος ἤνθει, καί τι τρέφειν μηδὲ προστίθεσθαι, μηδὲ μέρος εἶναι τοῦ φυ*

λείπει.

auxilii. Equidem putem hanc fuiſſe veterem ſcripturam, τῆς γὰρ ἐντὸς τοῖς φυτοῖς ὑγρότητος ἐνδεῖ εἰς τροφήν· μηδὲ προστίθεσθαι μηδὲν μέρος ὄντι τοῦ φύσαντος ἅπαξ ἀπηλλαγμένη—.

D. 11. λείπει] Ita librarii in omnibus noſtris libris notarunt. Una Longolii Latina verſio, facta e codice Mediolanenſi, et hanc ſuo fine integram, et inſuper octo habet Quæſtiones. De quo hic non eſt quærere locus.

redeat quod ex ea abiit? floruit enim humore qui in plantis eſt: et neque alere, neque apponere, neque pars eſſe *

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΕΜΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩ, ΚΥΚΛΩ, ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. ΛΕΥΚΙΟΣ. ΣΥΛΛΑΣ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.
ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΗΣ. ΦΑΡΝΑΚΗΣ. ΘΕΩΝ.

PERSONÆ COLLOQUII.

LAMPRIAS. LUCIUS. SYLLA. ARISTOTELES.
APOLLONIDES. PHARNACES. THEON.

920 # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΕΜΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩ͂Ι ΚΥΚΛΩ͂Ι ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

PLUTARCHI

DE

FACIE QUÆ IN ORBE LUNÆ APPARET.

B α΄. ὉΜΕΝ οὖν Σύλλας, Ταῦτα, εἶπε, τῷ γ᾽ ἐμῷ μύθῳ προσήκει, κἀκεῖθέν ἐστιν· ἀλλ᾽ εἰ δή τι πρὸς τὰς ἀνὰ χεῖρα ταύτας καὶ διὰ στόματος πᾶσι δόξας περὶ τοῦ προσώπου τῆς Σελήνης προσανακρού-

B. 1. Ὁ μὲν οὖν Σύλλας—πυθέσθαι] Exordii aut nulla, aut non ita magna pars periiſſe videbitur; poſteaquam ei formam addidimus. Vulgo, Ὁ μὲν οὖν Σύλλας ταῦτα εἶπε· τῷ γὰρ ἐμῷ μύθῳ προσήκει, κἀκεῖθέν ἐστιν· ἀλλὰ δεῖ τι πρὸς τὰς ἀνὰ χεῖρα ταύτας καὶ διὰ στόματος πᾶσι δόξας περὶ τοῦ προσώπου τῆς Σελήνης προσανακρούσασθαι· πρῶτον ἡδέως ἂν μοι δοκῶ πυθέσθαι. Poterat item τῷ παρ᾽ ἐμοὶ μύθῳ corrigi pro τῷ γ᾽ ἐμῷ μύθῳ: porro, προανακρούσασθαι pro vulgato, non erat opus. In his mutationibus, ἀλλ᾽ εἰ eſt ex codice E: reliquæ, ex conjecturæ probabilitate.

I. HÆC, inquit Sylla, meæ fabulæ conveniunt, indeque deſumta ſunt. Sed ſi quid contra illas in promtu ſitas, et omnium ore celebratas opiniones de facie Lunæ ex Antiquis attuliſtis, hoc primum libenter mihi

σασθε, πρῶτον ἡδέως ἂν μοι δοκῶ πυθέσθαι. Τί δὲ
οὐκ ἐμέλλομεν, εἶπον, ὑπὸ τῆς ἐν τούτοις ἀπορίας ἐπ᾽
ἐκείνους ἀπωσθέντες; ὡς γὰρ οἱ ἐν νοσήμασι χρονίοις
πρὸς τὰ κοινὰ βοηθήματα καὶ τὰς συνήθεις διαίτας
ἀπειπόντες, ἐπὶ καθαρμοὺς καὶ περίαπτα καὶ ὀνείρους τρέ-
πονται, οὕτως ἀναγκαῖον ἐν δυσθεωρήτοις καὶ ἀπόροις
σκέψεσιν, ὅταν οἱ κοινοὶ καὶ ἔνδοξοι καὶ συνήθεις λόγοι μὴ C
πείθωσι, πειρᾶσθαι τῶν ἀτοπωτέρων, καὶ μὴ καταφρονεῖν,
ἀλλ᾽ ἐπᾴδειν ἀτεχνῶς ἑαυτοῖς τὰ τῶν παλαιῶν, καὶ διὰ
πάντων τἀληθὲς ἐξελέγχειν.

β΄. Ὁρᾷς γὰρ εὐθὺς ὡς ἄτοπος ὁ λέγων τὸ φαινόμενον εἶδος ἐν τῇ Σελήνῃ, πάθος εἶναι τῆς ὄψεως ὑπεικούσης τῇ λαμπρότητι δι᾽ ἀσθένειαν, ὃ * χαλῶμεν· οὐ συνορῶν ὅτι πρὸς τὸν Ἥλιον ἔδει τοῦτο γίνεσθαι μᾶλλον, ὀξὺν ἀπαντῶντα καὶ πλήκτην· ὥς που καὶ Ἐμπεδοκλῆς

B. 6. τούτοις—ἐκείνους] Forte, ταύταις—ἐκείνας: poſtremum habet Anon.
C. 7. ὃ * χαλῶμεν] Forte, ὃ μαραυγεῖν χαλῶμεν. Xylander ἀμβλυώττειν volebat: Anon. ἀνάκλασιν.

videor audire. Sane, inquam ego, attulimus; quippe ex recentiorum harum opinionum difficultatibus ad illos Antiquorum compulſi. Sicut enim diuturnis vexati morbis, quando de uſitatis remediis et conſueta victus ratione deſperaverunt, ad luſtrationes, amuleta, et ſomnia ſe convertunt: ita neceſſe eſt in quæſtionibus difficiles explicatus habentibus, quando communes, probabiles, et receptæ rationes non faciunt fidem, alienas tentare, neque eas contemnere, ſed Veterum commenta palam in medium producere: veritatemque ex omnibus inquirere.

II. Vides nimirum ſtatim, quam abſurde quidam dixerit, *formam quæ in Luna cernitur, affectionem eſſe viſus, præ imbecillitate ſplendori cedentis, quod cæcutire dicimus*. Non enim animadvertit ille, id potius debuiſſe accidere in Solem intuentibus, qui acris et vehemens nobis offertur: ſic-

τὴν ἑκατέρων ἀποδίδωσιν οὐκ ἀηδῶς διαφοράν,

Ἥλιος ὀξυβελὴς, ἠδ' ἱλάειρα Σελήνη,

τὸ ἐπαγωγὸν αὐτῆς καὶ ἱλαρὸν καὶ ἄλυπον οὕτω προσαγορεύσας· ἔπειτα λόγον ἀποδιδοὺς καθ' ὃν αἱ ἀμυδραὶ καὶ
D ἀσθενεῖς ὄψεις οὐδεμίαν διαφορὰν ἐν τῇ Σελήνῃ μορφῆς ἐνορῶσιν, ἀλλὰ λεῖος αὐταῖς ἀντιλάμπει καὶ περίπλεως αὐτῆς ὁ κύκλος, οἱ δὲ ὀξὺ καὶ σφοδρὸν ὁρῶντες, ἐξακριβοῦσι μᾶλλον, καὶ διαστέλλουσιν ἐκτυπούμενα τὰ εἴδη τοῦ προσώπου, καὶ τῆς διαφορᾶς ἅπτονται σαφέστερον· ἔδει γὰρ, οἶμαι, τοὐναντίον, εἴπερ ἡττωμένου τὰ * ὄμματος ἐποίει τὴν φαντασίαν, ὅπου τὸ πάσχον ἀσθενέστερον ἐστὶ, τὸ φαινόμενον. Ἡ δὲ ἀνωμαλία καὶ παντάπασιν ἐλέγχει τὸν λόγον· οὐ γὰρ ἐπὶ συνεχοῦς σκιᾶς καὶ συγκεχυμένης ὄψις· ἀλλὰ οὐ φαύλως ὑπογράφων

C. 11. Ἥλιος ὀξυβελὴς, ἠδ' ἱλάειρα Σελήνη] Sic T. V. conſentit in ὀξυβελὴς Anon. in ἱλάειρα partim B. E. λαῖρα, in primis Heſych. Voc. Ἱλάειρα, et interpretes, item Xyl. hoc loco. Verſus, ſiquidem integer ſuis modis a Plutarcho deſcriptus fuerit, expletur Xylandri ſuſpicione, ita ἠδ' αὖ ἱλάειρα σ. Vulgo, Ἥλιος ὀξυμελὴς ἠδὲ λάϊνα σελήνη.

D. 6. εἴπερ ἡττωμένου—φαινόμενον] Corrigo εἴπερ ἡττωμένου πάθος ὄμματος ἐποίει τὴν φαντασίαν, ὅπου τὸ πάσχον ἀσθενέστερόν ἐστιν, σαφέστερον εἶναι τὸ φαινόμενον. Ad πάθος etiam B. E. ducunt, in quibus eſt πα....

D. 9. ἐπὶ συνεχοῦς] Lege, ἐστὶ συνεχῦς.

ut etiam ab Empedocle non invenuſte diſcrimen indicatur:

Sol radiis acer, lumen Lunæque benignum:

nam *Hilaïram* Lunam dicit, quod lumen ejus blande alliciat ac citra moleſtiam conſpiciatur: deinde rationem reddens, cur hebetes et imbecilles oculi nullam differentiam formæ in Luna videant, ſed lævis et plenus iis ejus orbis refulgeat: qui vero acute vident, magis ſubtiliter diſcernant faciei formas, et diſcrimen liquidius notent. Oportebat enim contra, niſi fallor, ſiquidem victi affectio oculi viſionem faciebat, ubi id quod afficitur eſt imbecillius, viſionem effici fortiorem. Inæqualitas vero plane eam redarguit rationem: non enim continuam umbram et confuſam percipit viſus. Et Age-

ὁ Ἀγησιάναξ εἴρηκε,

> Πᾶσα μὲν ἥδε πέριξ πυρὶ λάμπεται, ἐν δ' ἄρα μέσσῃ
> Γλαυκότερον κυάνοιο φαείνεται ἠΰτε κούρης
> Ὄμμα, καὶ ὑγρὰ μέτωπα· τὸ δ' ἐρεύθει ἄντα ἔοικεν· E

ὄντως γὰρ ὑποδύεται περιϊόντα τοῖς λαμπροῖς τὰ σκιερὰ, καὶ πιέζει πάλιν ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀποκοπτόμενα· καὶ ὅλως πέπλεκται δι' ἀλλήλων. * γραφικὴν τὴν δια * τῆ εἶ) τοῦ σχήματος * καὶ πρὸς Κλέαρχον, ὦ Ἀριστότελες, οὐκ F ἀπιθάνως ἔοικε λέγεσθαι τὸν ὑμέτερον· ὑμέτερος γὰρ ἀνὴρ ὁ Ἀριστοτέλης, τοῦ παλαιοῦ γεγονὼς συνήθης, εἰ καὶ πολλὰ τοῦ περιπάτου παρέτρεψεν.

γ΄. Ὑπολαβόντος δὲ τοῦ Ἀπολλωνίδου τὸν λόγον, καὶ τίς ἦν ἡ δόξα τοῦ Κλεάρχου διαπυθομένου, Παντὶ μᾶλλον, ἔφην, ἀγνοεῖν ἢ σοὶ προσῆκόν ἐστι λόγον ὥσπερ

E. 2. κούρης] Sic E. Vulgo, κῦρος. B. κόρη. T. V. B. Anon. κύρου.
E. 3. τὸ δ' ἐρεύθει] Salmaſ. τὰ δὲ βάθει.
E. 4. ὄντως—ἀποκοπτόμενα] Senſus apparet, non item verborum correctio : An ὄντως γὰρ ὑποδύεται πέριξ ἐντὸς τοῖς λαμπροῖς τὰ σκιερὰ, καὶ πιέζει πάλιν αὐτὰ ἀνακοπτόμενα. Saltem περιϊόντα pro περιόντα dedi ex T. V.
E. 6. ἀλλήλων—Κλέαρχον] Forte, ἀλλήλων· ὥστε γραφικὴν τὴν διατύπωσιν εἶναι τοῦ σχήματος· ὅθεν αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς Κλέαρχον &c.
F. 3. ὁ Ἀριστοτέλης, τοῦ παλαιοῦ] Lego, Ἀριστοτέλους τοῦ παλαιοῦ—.

ſianax non inepte hoc ſignificavit ſcribens,

> *Hanc circum rutili totam lux funditur ignis :*
> *In medio quædam ſpecies ſed glauca puellæ*
> *Conſpicitur, cyano mage cærula, cujus ocelli,*
> *Et frons oſtendunt ſuffuſum pulchra ruborem :*

omnino enim abduntur umbroſa circumfuſis lucidis, viciſſimque ea premunt abſciſſa: prorſuſque inter ſe implicantur ; ut fere conformatio exſtet pictoria figuræ : quod et adverſus Clearchum, mi Ariſtoteles, videtur veſtrum non inconvenienter vero dictum fuiſſe : veſter enim eſt Clearchus, Ariſtotelis antiqui familiaris, quanquam multa Peripateticæ philoſophiæ decreta pervertit.

III. Cum Apollonides orationem interrumpens quæreret, quænam Clearchi fuiſſet opinio : Nemo, inquam ego, omnium eſt, quem minus ignorare deceat, atque te, ejus ſententiam, quaſi e pe-

ἀφ' ἑστίας τῆς γεωμετρίας ὁρμώμενον· λέγει γὰρ ἁνὴρ εἰκόνας ἐσοπτρικὰς εἶναι καὶ εἴδωλα τῆς μεγάλης θαλάσσης
921 ἐμφαινόμενα τῇ Σελήνῃ τὸ καλούμενον πρόσωπον· ἥ τε γὰρ ἴτυς ἀνακλωμένη πολλαχόθεν ἅπτεσθαι τῶν οὐ κατ' εὐθυωρίαν ὁρωμένων πέφυκεν, ἥ τε πανσέληνος αὐτὴ πάντων ἐσόπτρων ὁμαλότητι καὶ στιλπνότητι κάλλιστόν ἐστι καὶ καθαρώτατον. Ὥσπερ οὖν τὴν ἶριν οἴεσθε ὑμεῖς ἀνακλωμένης ἐπὶ τὸν Ἥλιον τῆς ὄψεως ἐνορᾶσθαι τῷ νέφει λαβόντι νοτερὰν ἠσυχῇ λειότητα καὶ * ξιν, οὕτως ἐκεῖνος ἐνορᾶσθαι τῇ Σελήνῃ τὴν ἔξω θάλασσαν, οὐκ ἐφ' ἧς ἐστι χώρας, ἀλλὰ ὅθεν ἡ κλάσις ἐποίησε τὴν ὄψιν, τὴν
B ἐπαφὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνταύγειαν· ὥς που πάλιν ὁ Ἀγησιάναξ εἴρηκεν,

Ἢ πόντου μέγα κῦμα καταντία κυμαίνοντος,
Δείκελον ἰνδάλλοιτο πυριφλεγέθοντος ἐσόπτρου·

A. 2. ἴτυς] Hoc aliis infra locis ſuum locum habet: hic quidem præferam ὄψις ex Anon. T. V.
A. 5. ἶριν] Vulgo abeſt, ejuſque loco eſt lacuna. Addidi, non ſolum re ipſa poſtulante, et aſſentientibus T. V. Amiot. verſ. et Xyl. ſed indicio etiam codicis E. in quo lacuna quidem eſt, ſed in qua ἶ appareat. Proximum ὑμεῖς pro vulgato ἡμεῖς repoſui, poſt T. verſſ. Amiot. et Xyl.
A. 7. καὶ * ξιν] καὶ σύντηξιν, conjicit Xyl. a quo quare diſſentiam, non habeo.
A. 9. τὴν ὄψιν] Lege, τῇ ὄψει, ut verti. T. τῆς ὄψεως.

natibus accitam a Geometria. Dicit enim eam quæ vocatur facies, ſimulacra eſſe ſpecularia et imagines magni maris in Luna apparentes. Nam et Viſus cum reflectitur, ſæpe attingere ſolet ea quæ per rectam lineam non videntur: et plena Luna omnium ſpeculorum æquabilitate et ſplendore puriſſimum eſt. Itaque ſicut arcum cœleſtem vos putatis Viſu ad Solem refracto in nube conſpici, cui humida ſenſim lævitas et colliquatio ineſt: ita ille exiſtimavit mare exterum in Luna conſpici, non eo, quo eſt ſitum loco, ſed quo Viſui radii refracti reſplendentiam et tactum illius maris præbent: ſicut rurſum Ageſianax ſcripſit:

Aut maris ingenti oppoſita ſub parte frementis
In ſpeculo ardenti repræſentatur imago.

δʹ. Πεισθεὶς οὖν ὁ Ἀπολλωνίδης, Ὡς ἴδιον, εἶπε, καὶ καινὸν ὅλως τὸ σκευώρημα τῆς δόξης, τόλμαν δέ τινα καὶ μοῦσαν ἔχοντος ἀνδρός· ἀλλὰ πῆ τὸν ἔλεγχον αὐτῷ προσῆγες; Πρῶτον μὲν, εἶπον, εἰ μία φύσις τῆς ἔξω θαλάσσης ἐστὶ, σύῤῥουν καὶ συνεχὲς πέλαγος, ἡ δὲ ἔμφασις οὐ μία τῶν ἐν τῇ Σελήνῃ μελασμάτων, ἀλλ' οἷον ἰσθμοὺς ἔχουσα, τοῦ λαμπροῦ διαιροῦντος καὶ διορίζοντος τὸ σκιερόν· ὅθεν ἑκάστου τόπου χωρισθέντος, καὶ πέρας ἴδιον ἔχοντος, αἱ τῶν C
φωτεινῶν ἐπιβολαὶ τοῖς σκοτεινοῖς ὕψους εἰκόνα καὶ βάθους λαμβάνουσαι τὰς περὶ τὰ ὄμματα καὶ τὰ χείλη εἰκόνας φαινομένας ὁμοιότατα διετύπωσαν· ὥστε ἢ πλείονας ἔξω θαλάσσας ὑποληπτέον ἰσθμοῖς τισι καὶ ἠπείροις ἀπολαμβανομένας, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον καὶ ψεῦδος, ἢ μιᾶς οὔσης, οὐ πιθανὸν εἰκόνα διεσπασμένην οὕτως ἐμφαίνεσθαι. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐρωτᾶν ἀσφαλέστερόν ἐστιν, ἢ ἀποφαίνεσθαί σου παρ-

B. 5. Πεισθεὶς] Xyl. malit Ἡσθεὶς, probabiliter.
B. 8. εἰ μία φύσις] Lego, ἢ μία φύσις.
C. 2. βάθους] Dedi ex Leonic. et Schott. idque poſtulat antecedens ὕψους quod Steph. ab iiſdem receperat. Nam omnes noſtri libri Ald. Baſ. Xyl. B. E. ὕψους εἰκόνα καὶ βάθος.

IV. His delectatus Apollonides, Peculiare, inquit, profecto et novum hoc opinionis commentum eſt, hominis neque inſciti, et audacis: ſed a qua parte refellebatur? Primum, inquam, ab ea parte, quod mare exterum unius eſt naturæ, continuum ſcilicet et in ſe confluens: atræ autem in Luna apparentes maculæ quaſi iſthmis quibuſdam a ſplendore umbroſa dividente ita diſtinguuntur, ut avulſa a ſe et ſuis finibus circumſcripta ſint, et lucidorum in umbroſa penetratio altitudinis et profunditatis cujuſdam figuram efficiat, unde oculorum et labiorum forma ſimilitudine ſumma exprimitur. Oportet igitur aut plura maria opinari eſſe, quæ iſthmis et continentibus dirimantur, quod et falſum eſt, et abſurdum: aut ſi unicum ſit, non ſane credibile eſt ejus imaginem ita divulſam in Luna apparere. Nam hoc quidem tutius eſt interrogare quam pronunciare de

ὄντος, εἰ τῆς οἰκουμένης εὖρος ἴσης καὶ μῆκος; ἐνδέχεται πά-
D σιν ὡσαύτως ἀπὸ τῆς Σελήνης ὄψιν ἀνακλωμένην ἐπι-
θιγγάνειν τῆς θαλάσσης καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ μεγάλῃ θαλάττῃ
πλέουσι νὴ Δία καὶ οἰκοῦσιν ὥσπερ Βρεττανοῖς, καὶ ταῦτα
μηδὲ τῆς Γῆς, ὡς ἔφατε, πρὸς τὴν σφαῖραν τῆς Σελήνης
κέντρου λόγον ἐπεχούσης. Τοῦτο μὲν οὖν, ἔφην, σὸν ἔργον
ἐπισκοπεῖν· τὴν δὲ πρὸς τὴν Σελήνην ἢ τῆς ὄψεως
κλάσιν, οὐκέτι σὸν, οὐδὲ Ἱππάρχου· καίτοι γε φίλε-
τρίαμ * ἀλλὰ πολλοῖς οὐκ ἀρέσκει φυσιολογῶν περὶ τῆς
ὄψεως, αὐτὴν ὁμοιοπαθῆ κρᾶσιν ἴσχειν καὶ σύμπηξιν εἰκὸς

C. 9. ἴσως] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ἰσχούσης quod Steph. habuit ex Schott. Leonic. Anon. nec veteri præferendum erat. Xyl. vertendo corrigere voluit τοσαύτης.

D. 2. μεγάλῃ θαλάττῃ] Videtur delendum, ut additamentum interpretationis. Sed vel ſic aliquid deeſt ad integritatem, quæ talem ſententiam requirit, ἐπιθιγγάνειν τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὴν τὴν μεγάλην θάλατταν ἀνακλωμένην ἐν τῇ Σελήνῃ ἐμφαίνεσθαι τοῖς ἐν αὐτῇ τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πλέουσι ἢ οἰκοῦσι, κ. τ. λ.

D. 4. μηδὲ τῆς Γῆς] Lege, μέντοι τῆς γῆς vel δὲ δὴ τῆς γῆς. Negatio ſenſum pervertit, quem rectius in Latinis expreſſimus.

D. 4. ὡς ἔφατε] Legendum, ὥς φατε.

D. 6. ἢ τῆς ὄψεως] ἢ delendum, ut ex antecedenti ν ortum: et omiſerunt vertendo Mez. et Xyl.

D. 7. φίλε τρίαμ * ἀλλὰ] Monſtrum forte ita reformandum, φίλος γ' ἀνήρ, ἀλλά.

D. 9. ὄψεως, αὐτὴν] Legendum puto, ὄψεως αὐτῆς, ἣν—. Xylander putavit hic excidiſſe deſcriptionem ſententiæ Hipparchi. Fortaſſe quidem, nec tamen neceſſe.

eo te præſente, an orbis terrarum æque longus latuſque cum ſit, poſſit omnibus hominibus eodem modo Viſus a Luna refractus mare contingere, et eos qui in Oceano navigant atque etiam habitant, ut Britanni: præſertim cum ut ipſi dicitis, Terra ad Lunæ globum centri rationem obtineat. Atque hoc quidem, aiebam, conſiderare tui eſt muneris. Refractio vero Viſus ad Lunam non jam tuum eſt aut Hipparchi: quanquam amicus eſt vir, ſed multis non probat ſe de natura Viſus diſputans, quem ſenſum longe abeſſe putamus ab ea natura quam Hipparchi ei tribuit opinio, ut potius probabile ſit ipſum habere unius modi affectioniſque temperiem et concretionem, aut

ἐστι μᾶλλον, ἢ πληγάς τινας καὶ ἀποπηδήσεις οἵας ἔπλαττε E
τῶν ἀτόμων Ἐπίκουρος. Οὐκ ἐθελήσει δὲ, οἶμαι, τὴν Σελήνην ἐμβριθὲς ὑποθέσθαι σῶμα καὶ στερεὸν ὑμῖν ὁ Κλέαρχος, ἀλλὰ ἄστρον αἰθέριον καὶ φωσφόρον, ὥς φατε, τοιαύτη τὴν ὄψιν ἢ θραῦσιν προσήκει καὶ ἀποστρέφειν, ὥστε οἴχεσθαι τὴν ἀνάκλασιν. Εἰ δὲ προσδεῖταί τις ἡμᾶς, ἐρησόμεθα πῶς μόνον πρόσωπόν ἐστιν ἐν τῇ Σελήνῃ τὸ τῆς θαλάσσης ἔσοπτρον, ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ τῶν τοσούτων ἀστέρων ἐνορᾶται· καίτοι τό γε εἰκὸς ἀπαιτεῖ, πρὸς ἅπαντας ἢ πρὸς μηδένα τοῦτο πάσχειν τὴν ὄψιν ἀλλ' *
πρὸς τὸν Λεύκιον ἐφ' ὧν ἀποβλέψας ὃ πρῶτον ἐλέχθη F
τῶν ἡμετέρων ὑπόμνησον.

ε΄. Καὶ ὁ Λεύκιος, Ἀλλὰ μὴ δόξωμεν, ἔφη, κομιδῇ

E. 1. μᾶλλον, ἢ] Malim, ἢ μᾶλλον: aut hoc ſenſu accipienda vulgata lectio: quem idcirco expreſſimus.
E. 4. τοιαύτη τὴν ὄψιν ἢ θραῦσιν προσήκει] Lego, τοιαύτῃ δὲ τὴν ὄψιν θραύειν προσήκει. θραύειν dant T. V. Anon.
E. 6. προσδεῖταί τις] Forte, παραιτεῖταί τις; vel προσδεῖταί τι ſcil. Clearchus: itaque reddidimus.
E. 7. ἐρησόμεθα] Ita jam vertendo correxerant Amiot. et Xyl. Vulgo, et omnes libri χρησόμεθα.
E. 8. τοσούτων] Sic E. Vulgo, τοιούτων.
E. 10. τούτων] Lege, τοῦτο.
E. 10. ὄψιν ἀλλ' *— ὑπόμνησον] Lego, ὄψιν. Ἀλλὰ σύ γε, πρὸς τὸν Λεύκιον ἔφην ἀποβλέψας, ὃ πρῶτον ἐλέχθη τῶν ἡμετέρων ὑπόμνησον.

ictus adeo quoſdam et reſultationes, quales atomis Epicurus adfinxit. Non volet autem, puto, Lunæ corpus nobis perhibere Clearchus mole præditum ac ſolidum: ſed aſtrum æthereum et luciferum ut vos ſtatuitis: ejuſmodi vero naturæ convenit, Viſum percutere ac repellere; itaque actum erit de refractione. Si tamen quid a nobis requirit, quæremus, cur in ſola Luna maris imago faciei ſpecie appareat ut in ſpeculo, in nullo alio aſtro. Atqui ratio hoc exigebat, ut viſus ſic vel ab omnibus, vel a nullo afficeretur. Sed tu, ad Lucium reſpiciens dicebam, reminiſcere eorum quæ primo ſunt a nobis dicta loco.

V. Et Lucius: Verum, inquit, ne nimis videamur

προπηλακίζειν τὸν Φαρνάκην, οὕτω τὴν Στωϊκὴν δόξαν ἀπροσαύδητον ὑπερβαίνοντες, εἰπὲ δή τι πρὸς τὸν ἄνδρα, πάντως ἀέρος μῖγμα καὶ μαλακοῦ πυρὸς ὑποτιθέμενον τὴν Σελήνην, εἶτα οἷον ἐν γαλήνῃ φρίκης ὑποτρεχούσης φάσκοντα τοῦ ἀέρος διαμελαίνοντος ἔμφασιν γίνεσθαι μορφοειδῆ * χρηστῶς γε, εἶπον, ὦ Λεύκιε, τὴν ἀτοπίαν εὐφήμοις περιαμπέχεις ὀνόμασιν· οὐχ οὕτω δὲ ὁ ἑταῖρος ἡμῶν, ἀλλ᾽ ὅπερ ἀληθὲς ἦν ἔλεγεν, ὑπωπιάζειν αὐτοὺς τὴν Σελήνην, σπίλων καὶ μελασμῶν ἀναπιμ-
922 πλάντας, ὁμοῦ μὲν Ἄρτεμιν καὶ Ἀθηνᾶν ἀνακαλοῦντας, ὁμοῦ δὲ σύμμιγμα καὶ φύραμα ποιοῦντας ἀέρος ζοφεροῦ καὶ πυρὸς ἀνθρακώδους, οὐκ ἔχουσαν ἔξαψιν οὐδὲ αὐγὴν οἰκείαν, ἀλλὰ δυσκρινές τι σῶμα τυφόμενον ἀεὶ καὶ πυρίκαυστον· ὥσπερ τῶν κεραυνῶν τοὺς ἀλαμπεῖς καὶ ψολόεντας ὑπὸ τῶν ποιητῶν προσαγορευομένους. Ὅτι μέντοι

F. 5. ἀπροσαύδητον] Sic B. E. Vulgo, ἀπροσάντητον: minime probum, falſo correctum ex Ald. ἀπροσάνδετον.

F. 9. μορφοειδῆ * χρηστῶς γε] Lego, μορφοειδῆ τοῦ προσώπου. Χρηστῶς γε κ. τ. λ.

F. 11. ὑπωπιάζειν] Sic Baſ. Xyl. T. Amiot. Vulgo, ὑποπιέζειν.

contumelioſi in Pharnacem, Stoicorum opinionem nulla adhibita refutatione, prætereuntes, dic omnino aliquid adverſus eum, qui aëris et mollis ignis mixturam ponit eſſe Lunam: deinde veluti in tranquillitate oborto horrore dicit aëre nigredine perfuſo fieri viſum formæ ſimile vultus. Probe, inquam ego, Luci, honeſtis verbis res abſurdas velas. Non autem ſic ſocius noſter, ſed quod verum eſt dixit, ſuggillare illos Lunam, quam nævis et nigris maculis opplent: modo Dianam et Minervam appellantes, modo mixturam et confuſionem aëris caliginoſi et ignis, ſimilis igni carbonum, et quæ non ex ſeſe accendatur, propriamve habeat lucem, ſed obſcurum quoddam ſit corpus, ſemper fumigans et igne uſtum: qualia ſunt fulmina quæ ſplendoris expertia et fuliginoſa poëtæ dicunt. Jam quod

πῦρ ἀνθρακῶδες, οἷον οὗτοι τὸ τῆς Σελήνης ποιοῦσιν, οὐκ
ἔχει διαμονὴν οὐδὲ σύστασιν ὅλως, ἐὰν μὴ στερεᾶς ὕλης καὶ
στεγούσης ἅμα καὶ τρεφούσης ἐπιλάβηται, βέλτιον οἶμαι
συνορᾶν ἐνίων φιλοσόφων τοὺς ἐν παιδιᾷ λέγοντας τὸν B
Ἥφαιστον εἰρῆσθαι χωλὸν ὅτι τὸ πῦρ ξύλου χωρίς, ὥσπερ οἱ
χωλοὶ βακτηρίας, οὐ πρόεισιν. Εἰ οὖν ἡ Σελήνη πῦρ ἐστι,
πόθεν αὐτῇ τοσοῦτος ἐγγέγονεν ἀήρ; ὁ γὰρ ἄνω καὶ κύκλῳ
φερόμενος οὑτοσὶ τόπος, οὐκ ἀέρος, ἀλλὰ κρείττονος οὐσίας,
ᾗ πάντα λεπτύνειν καὶ συνεξάπτειν φύσιν ἐχούσης ἐστίν· εἰ
δὲ γέγονε, πῶς οὐκ οἴχεται μεταβάλλων εἰς ἕτερον εἶ-
δος, ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξαιθερωθείς, ἀλλὰ σώζεται, καὶ
συνοικεῖ πυρὶ τοσοῦτον χρόνον, ὥσπερ ἧλος ἀραρὼς τοῖς
αὐτοῖς ἀεὶ μέρεσι καὶ συγγεγομφωμένος; ἀραιῷ μὲν γὰρ ὄντι
καὶ συγκεχυμένῳ, μὴ μένειν ἀλλὰ σφάλλεσθαι προσήκει· C
συμπεπηγέναι δὲ οὐ δυνατὸν ἀναμεμιγμένον πυρί, καὶ
μήτε ὑγροῦ μετέχοντα, μήτε γῆς, οἷς μόνοις ἀὴρ συμ-

ignis carbonarius, qualem illi tribuunt Lunæ, neque conſtare neque perdurare ullo modo poſſit, niſi materiam ſolidam, ipſumque ſuſtinentem ſimul et nutrientem corripiat; arbitror rectius, quam a nonnullis eſt factum philoſophis, eos animadvertiſſe, qui jocantes, Mulciberum dicunt claudum ideo cognominatum fuiſſe, quod ignis ſine ligno non magis progreditur, quam claudus ſine ſcipione. Porro ſi Luna ignis eſt, unde ei tantum aëris ſubiit? Nam ſupremus quidem hic, et in orbem aſſiduo agitatus motu locus non aëris eſt, ſed præſtantioris alicujus naturæ, quæ omnia tenuia reddere, et accendere vi ſua ſoleat: aut ſi natus ibi aër eſt, quomodo non mutatur ab igne in ætherem priſtina exutus forma, ſed tanto tempore cum igni manet incolumis, clavi inſtar eodem in loco infixi? cum enim rarus ſit, et confuſus, non permanſio ei, ſed mutatio congruit. Neque vero concretus eſſe aër iſte poteſt, igni admixtus, et humoris omnis terræque expers, cum quibus ſolis concreſcere aërem ſua ſinit na-

πήγνυσθαι πέφυκεν· ἡ δὲ ῥύμη καὶ τὸν ἐν λίθοις ἀέρα, καὶ τὸν ἐν ψυχρῷ μολίβδῳ συνεκκάει, μή τι γε δὴ τὸν ἐν πυρὶ δινούμενον μετὰ τάχους τοσούτου. Καὶ γὰρ Ἐμπεδοκλεῖ δυσκολαίνουσι πάγον ἀέρος χαλαζώδη ποιοῦντι τὴν Σελήνην ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς σφαίρας περιεχόμενον· αὐτοὶ δὲ τὴν Σελήνην σφαῖραν οὖσαν πυρὸς, ἀέρα φασὶν ἄλλον ἄλλῃ διεσπασμένον περιέχειν, καὶ ταῦτα, μήτε ῥήξεις ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ, μήτε βάθη καὶ κοιλότητας, ἅπερ οἱ γε-
D ώδη ποιοῦντες ἀπολείπουσιν, ἀλλὰ ἐπιπολῆς δηλονότι τῇ κυρτότητι ἐπικείμενον· τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ πρὸς διαμονὴν ἄλογον, καὶ πρὸς θέαν ἀδύνατον ἐν ταῖς πανσελήνοις· διορίσασθαι γὰρ οὐκ ἔδει μέλανα καὶ σκιερὸν, ἀλλ' ἀμαυροῦσθαι κρυπτόμενον, ἢ συνεκλάμπειν ὑπὸ τοῦ Ἡλίου καταλαμβανομένης τῆς Σελήνης. Καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν ὁ μὲν ἐν βάθεσι καὶ κοιλώμασι τῆς γῆς, οὗ μὴ δίεισιν αὐγὴ,

C. 6. ἐπικείμενον] Sic Anon. T. V. et vertendo Amiot. Xyl. Vulgo, ἐπικειμένην.
D. 4. μέλανα καὶ σκιερὸν] Forte, τὸ μέλαν καὶ σκιερόν.

tura. Tum motus ſuo impetu et in lapidibus et in plumbo qui ineſt aërem accendit: nedum eum, qui in igni tanta cum celeritate circumagitatur. Empedoclem ſane reprehendunt, qui Lunam aëris concreti in morem grandinis maſſam facit, quæ a globo ignis contineatur. At ipſi Lunam, quæ globus igneus ſit, aërem in ſe multum hinc inde diſperſum aiunt continere; cum quidem non habeat ea in ſe rupturas, aut profunda, aut cavitates, quæ ei tribuunt, qui terreſtrem ſtatuunt, ſed aër nimirum in ſuperficie curvitatis ejus incumbat. Id vero et a permanſionis ratione eſt alienum: et fieri non poſſe, plenuniorum contemplatio docet: non enim debebant nigra iſta et umbroſa diſtincte cerni, ſed aut deminui et occultari; aut una effulgere Sole Lunam occupante. Etenim apud nos aër qui in profundo et cavis terræ eſt, qua

διαμένει σκιώδης καὶ ἀφώτιστος· ὁ δὲ ἔξωθεν τῇ γῇ περικεχυμένος, φέγγος ἴσχει καὶ χρόαν αὐγοειδῆ· πρὸς πᾶσαν μὲν γάρ ἐστι ποιότητα καὶ δύναμιν εὐκέραστος ὑπὸ μανότητος, μάλιστα δὲ φωτὸς ἂν ἐπιψαύσῃ μόνον, ὥς φατε, E
καὶ θίγῃ, δι' ὅλου τρεπόμενος ἐκφωτίζεται. Ταυτὸ οὖν τοῦτο καὶ τοῖς εἰς βάθη τινὰ καὶ φάραγγας συνωθοῦσιν ἐν τῇ Σελήνῃ τὸν ἀέρα, κἂν καλῶς ἔοικε βοηθεῖν, ὑμᾶς τε διεξελέγχει τοὺς ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς οὐκ οἶδα ὅπως μιγνύντας αὐτῆς καὶ συναρμόζοντας τὴν σφαῖραν· οὐ γὰρ οἷόν τε λείπεσθαι σκιὰν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ὅταν ὁ Ἥλιος ἐπιλάμπῃ τῷ φωτὶ πᾶν ὁπόσον καὶ ἡμεῖς ἀποτεμνόμεθα τῇ ὄψει τῆς Σελήνης. F

ς'. Καὶ ὁ Φαρνάκης, ἔτι μου λέγοντος, Τοῦτο ἐκεῖνο πάλιν, εἶπεν, ἐφ' ἡμᾶς ἀφῖκται τὸ περίακτον ἐκ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν τῷ πρὸς ἑτέρους λέγειν διατρίβοντας ἑκάσ-

E. 3. καὶ τοῖς εἰς βάθη—ὑμᾶς τε] In hac oratione nexus laborat, et reſtituendus, vel delendo καί, et τε in γε mutando: vel κἂν καλῶς tranſformando in παγκάλως.

Luna non penetrat, obſcurus et luminis egens manet: qui foris terræ circumfunditur, colore quodam et luce illuſtratur. Nam aër cum ob raritatem ſuam facile quaſvis recipiat qualitates, maxime a luce, ut vos dicitis, tantum etiam attingente, totus mutatus illuminatur. Hæc ergo ut iis qui in cavernas quaſdam et profunda Lunæ aërem compellunt, videntur probe opitulari: ita vos redarguunt, qui ex aëre et igne neſcio quomodo ejus compingitis globum. Fieri enim non poteſt, ut umbra in ſuperficie relinquatur Lunæ, quando Sol omnem ejus eam partem illuſtrat, quam nos noſtro viſu ſtringimus.

VI. Me adhuc loquente, Pharnaces, Hoc, inquit, illud nobis uſu venit ex Academia deductum, ut cum adverſus alios dicimus, ſubinde ipſi eorum quæ affirmamus, non ad-

ποτὲ μὴ παρέχειν ἔλεγχον ὧν αὐτοὶ λέγουσιν, ἀλλ' ἀπολογουμένοις δεῖ χρῆσθαι μὴ κατηγοροῦσιν ἂν ἐντυγχάνωσιν· ἐμὲ δ' οὖν οὐκ ἐξάξεσθε τήμερον εἰς τὸ διδόναι λόγον ὧν ἐπικαλεῖτε τοῖς Στωϊκοῖς, πρὶν εὐθύνας λαβεῖν, παρ' ὑμῶν ἄνω τὰ κάτω τοῦ κόσμου ποιούντων. Καὶ ὁ Λεύκιος γελάσας, Μόνον, εἶπεν, ὦ τάν, μὴ κρίσιν ἡμῖν ἀσε-
923 βείας ἐπαγγείλῃς, ὥσπερ Ἀρίσταρχον ᾤετο δεῖν Κλεάνθης τὸν Σάμιον ἀσεβείας προσκαλεῖσθαι τοὺς Ἕλληνας, ὡς κινοῦντα τοῦ κόσμου τὴν ἑστίαν, ὅτι φαινόμενα σώζειν ἀνὴρ ἐπειρᾶτο, μένειν τὸν οὐρανὸν ὑποτιθέμενος, ἐξελίττεσθαι δὲ κατὰ λοξοῦ κύκλου τὴν γῆν, ἅμα καὶ περὶ τὸν αὐτῆς ἄξονα δινουμένην. Ἡμεῖς μὲν οὖν οὐδὲν αὐτοὶ παρ' αὐτῶν λέγομεν· οἱ δὲ γῆν ὑποτιθέμενοι τὴν σελήνην, ὦ βέλτιστε, τί μᾶλλον ὑμῶν ἄνω τὰ κάτω ποιοῦσι τὴν γῆν ἱδρυόντων

F. 5. ἀπολογουμένους—ἐντυγχάνωσιν] Lego ἀπολογουμένοις δεῖ χρῆσθαι, μὴ κατηγοροῦσι, τοῖς ἐντυγχάνουσιν.
A. 1. Ἀρίσταρχον—Κλεάνθης τὸν Σάμιον] Ita rei ipſius veritas ſcribi juſſit. Omnes libri falſo, Ἀρίσταρχος—Κλεάνθη τὸν Σάμιον. Vid. Menag. Diog. L. VIII, 85. Fabric. Sext. Emp. Math. X. p. 663.
A. 8. ὑμῶν] Vulgo, et omnes libri, ἡμῶν.

feramus demonſtrationem, et qui nobiſcum diſputare velit, ei defendenda ſua, non noſtra ſint impugnanda. Me tamen hodie nunquam eo adducetis, ut ea defendam quæ vos Stoicis crimina intentatis; niſi prius a vobis mihi ſatisfiat hac de commiſſa culpa, quod imas mundi partes ſupremo collocatis loco. Tum Lucius ridens, Heus tu, inquit, noli ſaltem nos impietatis reos facere, eo pacto quo Ariſtarchum Samium putavit Cleanthes violatæ religionis a Græcis debuiſſe poſtulari, tamquam Univerſi lares Veſtamque loco moviſſet: quod is homo conatus ea, quæ in cœlo apparent, tutari certis ratiocinationibus, poſuiſſet cœlum quieſcere, Terram per obliquum evolvi circulum, et circa ſuum verſari interim axem. Nos quidem nil de hac re ex noſtra ipſi ſententia ſtatuimus. Qui vero Terram ponunt eſſe Lunam, quo tandem modo ii, mi homo, magis inferiora ſuperiora faciunt quam vos? qui Terram hic

ἐνταῦθα μετέωρον ἐν τῷ ἀέρι, πολλῷ τινι μείζονα τῆς Σελήνης οὖσαν; ὡς ἐν τοῖς ἐκλειπτικοῖς πάθεσιν οἱ μαθηματικοὶ, καὶ ταῖς διὰ τοῦ σκιάσματος παρόδοις τῆς ἐποχῆς τὸ μέγεθος ἀναμετροῦσιν. Ἥ τε γὰρ σκιὰ τῆς Γῆς B ἐλάττων ὑπὸ μείζονος τοῦ φωτίζοντος ἀνατείνεται, καὶ τῆς σκιᾶς αὐτῆς, λεπτὸν ὂν τὸ ἄνω καὶ στενὸν, οὐδ' Ὅμηρον, ὥς φασιν, ἔλαθεν, ἀλλὰ τὴν νύκτα θοὴν ὀξύτητι τῆς σκιᾶς προσηγόρευσεν· ὑπὸ τούτου δ' ὅμως ἁλισκομένη ταῖς ἐκλείψεσιν ἡ Σελήνη τρισὶ μόλις τοῖς αὐτῆς μεγέθεσιν ἀπαλλάττεται· σκόπει δὴ πόσων ἡ Γῆ Σεληνῶν ἐστιν, εἰ σκιὰν ἀφίησιν ἧς ἡ βραχυτάτη πλάτος τρισέληνον. Ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ τῆς Σελήνης, μὴ πέσῃ, δεδοίκατε· περὶ δὲ τῆς Γῆς ἴσως Αἰσχύλος ὑμᾶς πέπεικεν ὡς ὁ Ἄτλας

Ἕστηκε κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς C
Ὤμοις ἐρείδων, ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον·

A. 11. *σκιάσματος*] Ita omnes libri, Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, *σκιάματος*: quod neſcio unde Steph. arripuit.

B. 3. *ὂν τὸ ἄνω*] Sic T. V. Vulgo, *ὄντα ἄνω*.

B. 8. *ἧς ἡ βραχυτάτη*] *ἧς* abeſt ab Ald. Baſ. Xyl. B. E. addunt Leonic. Schott. Anon. unde habuit Steph. Et ſic tamen quid requiritur, forte legendum *τὴν βραχυτάτην*.

ſublimem in aëre ſuſpenditis, longe majorem Luna: ſicut in defectibus et mora Lunæ in umbra quantitatem ejus metiuntur Mathematici. Nam umbra Terra minor a majore illuminante corpore projicitur: cujus umbræ in ſummo exilitas ne Homerum quidem, ut aiunt, fefellit, qui a mucrone ejus noctem θοὴν, id eſt, acutam, denominavit. Et tamen ab hoc mucrone Luna in defectu occupata, triplum ſuæ quantitatis ſpatium ad emergendum deſiderat. Cogita ergo quot Lunis Terra æqualis ſit, ſi ejus umbra, qua eſt minima, tres Lunas æquat. Et tamen de Luna vos ſolliciti eſtis ne cadat: de Terra fortaſſe Æſchylus vobis perſuaſit de Atlante ſic ſcribens:

Terram polumque ſtat ille columna fulciens,
Humeriſque pondus ingens ſuſtinet ſuis.

εἰ τῇ μὲν Σελήνῃ κοῦφος ἀὴρ ὑποτρέχει, καὶ στερεὸν ὄγκον οὐκ ἐχέγγυος ἐνεγκεῖν, τὴν δὲ Γῆν, κατὰ Πίνδαρον, "ἀδαμαντοπέδιλοι κίονες περιέχουσι," καὶ διὰ τοῦτο Φαρνάκης αὐτὸς ἐν ἀδείᾳ τοῦ πεσεῖν τὴν Γῆν ἐστιν, οἰκτείρει δὲ τοὺς ὑποκειμένους τῇ μεταφορᾷ τῆς Σελήνης Αἰθίοπας ἢ Ταπροβανοὺς, μὴ βάρος αὐτοῖς ἐμπέσῃ τοσοῦτον. Καίτοι τῇ μὲν Σελήνῃ βοήθεια πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν, ἡ κίνησις αὐτὴ, καὶ τὸ ῥιζῶδες τῆς περιαγωγῆς, ὥσπερ ὅσα ταῖς σφεν-

D δόναις ἐντεθέντα τῆς καταφορᾶς κώλυσιν ἴσχει τὴν κύκλῳ περιδίνησιν· ἄγει γὰρ ἕκαστον ἡ κατὰ φύσιν κίνησις ἂν ὑπ' ἄλλου μηδενὸς ἀποστρέφηται. Διὸ τὴν Σελήνην οὐκ ἄγει τὸ βάρος, ὑπὸ τῆς περιφορᾶς τὴν ῥοπὴν ἐκκρουόμενον· ἀλλὰ μᾶλλον ἴσως λόγον εἶχε θαυμάζειν, μένουσαν αὐτὴν παντάπασιν, ὥσπερ ἡ Γῆ, καὶ ἄτρεπτον οὖσαν. Νῦν δὲ Σελήνη

C. 3. εἰ τῇ μὲν Σελήνῃ] εἰ non ſatis valet ad nexum. Xyl. vertit εἶτα: Amiot. καὶ, quod malim.

C. 10. ῥιζῶδες] Sic Ald. B. Steph. nec mutandum duxi: licet non inepte et magis ad conſuetudinem E. Baſ. Xyl. ῥοιζῶδες.

D. 6. ἄτρεπτον οὖσαν] Vulgo, ἄτρεπτον. Ald. B. E. ἄτρεπτος ἂν: quod corruptum videtur ex illa quam recepimus lectione, germana et ex T. prodita.

Ergo Lunam tenuis aër ſufſuſus geſtat, ſolidum onus portare non ſufficiens: *Terram adamante ſubnixæ columnæ fulciunt*, ut eſt apud Pindarum: atque ideo ne Terra cadat, non metuit Pharnaces, miſeratur autem Lunæ converſioni ſuppoſitos Æthiopes aut Taprobanos, ne in eos tanta moles decidat ſollicitus. Atqui Lunæ auxilio eſt ne cadat motus quaſi radice nixus: quomodo quæ fundis impoſita in orbem rotata delabi non ſinuntur. Nam motus naturæ conveniens unamquamque rem agit, ſi non ab alia aliqua re alio avertatur. Itaque Lunam non aufert gravitas quippe cujus proclivitatem et lapſum excutit circularis motus: magiſque rationi erat conſentaneum, mirari ſi illa eodem ſemper maneret loco, ſicut manet Terra.

μὲν ἔχει μεγάλην αἰτίαν τοῦ δεῦρο μὴ φέρεσθαι· τὴν δὲ Γῆν ἑτέρας κινήσεως ἀμοιροῦσαν, εἰκὸς ἦν μόνῳ τῷ βαρύνοντι μένειν· βαρυτέρα δέ ἐστι τῆς Σελήνης, οὐχ ὅσῳ μείζων, ἀλλ᾽ ἔτι μᾶλλον, ἅτε δὴ διὰ θερμότητα καὶ πύρωσιν ἐλαφρᾶς γεγενημένης. Ὅλως δ᾽ ἔοικεν ἐξ ὧν λέ- E
γεις ἡ Σελήνη μᾶλλον, εἰ πῦρ ἐστι, Γῆς δεῖσθαι καὶ ὕλης, ᾗ βέβηκε καὶ προσπέφυκε, καὶ συνέχει καὶ ζωπυρεῖ τὴν δύναμιν· οὐ γὰρ ἐστι πῦρ χωρὶς ὕλης διανοηθῆναι σωζόμενον, Γῆν δὲ φατὲ ὑμεῖς ἄνευ βάσεως καὶ ῥίζης διαμένειν. Πάνυ μὲν οὖν, εἶπεν ὁ Φαρνάκης, τὸν οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν τόπον ἔχουσαν, ὥσπερ αὐτὸ τὸ μέσον· οὗτος γὰρ ἐστι περὶ ὃν ἀντερείδει πάντα τὰ βάρη ῥέποντα, καὶ φέρεται, καὶ συννεύει πανταχόθεν· ἡ δὲ ἄνω χώρα πᾶσα κἄν τι δέξηται γεῶδες ὑπὸ βίας ἀναρριφὲν, εὐθὺς ἐκθλίβει δεῦρο, μᾶλλον δὲ ἀφίησιν ᾗ πέφυκεν οἰκείᾳ ῥοπῇ καταφερόμενον. F

E. 6. τὸν οἰκεῖον—τὸ μέσον] Verba locis turbata ſuis, iiſdemque ita reſtituenda, τὸν μέσον τόπον ἔχουσαν ὥσπερ αὐτῇ οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν. E.—ὥσπερ αὐτὴ αὐτὸ τὸν μέσον: in uno τὸν conſentit Ald.

Nunc vero quod Luna huc non fertur, id magnam habet cauſſam: Terram, quæ omni alio caret motu, probabile eſt ſolo ſuo pondere cieri. Eſt namque Terra quam Luna gravior, non modo quia major, ſed quod præterea Luna ob calorem et inflammationem levior eſt reddita. Omnino autem apparet ex iis quæ dixiſti, Lunam, ſiquidem ignis eſt, magis indigere Terra et materie cui inſiſtat et inhæreat, et qua contineatur ac tamquam fomite alatur vis ipſius: non poteſt enim cogitari ignis, qui ſine materia conſervetur. Terram autem vos dicitis ſine fundamento et radice perdurare. Plane, inquit Pharnaces, cum ſuum a natura ſibi deſtinatum obtineat locum, nempe medium: is enim eſt, quo omnia gravia undique vergentia ſubſiſtunt. Superior autem regio omnis etiam ſi ſuſcipiat terrenum aliquid violento motu ſurſum elatum, ſtatim id elidit deorſum, aut dimittit potius naturali momento hac declinans.

ζ. Πρὸς τοῦτο ἐγὼ τῷ Λευκίῳ χρόνον ἐγγενέσθαι βουλόμενος ἀναμιμνησκομένῳ, τὸν Θέωνα καλέσας, Τίς, ἔφην, ὦ Θέων, εἴρηκε τῶν τραγικῶν ὡς ἰατροὶ

Πικρὰν πικροῖς κλύζουσι φαρμάκοις χολήν;

ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Θέωνος, ὅτι Σοφοκλῆς, Καὶ δοτέον, εἶπον, ὑπ' ἀνάγκης ἐκείνοις· φιλοσόφων δὲ οὐκ ἀκουστέον, ἂν τὰ παράδοξα παραδόξοις ἀμύνεσθαι βούλωνται, καὶ μαχόμενοι πρὸς τὰ θαυμάσια τῶν δογμάτων, ἀτοπώτερα
924 καὶ θαυμασιώτερα πλάττωσιν· ὥσπερ οὗτοι τὴν ἐπὶ τὸ μέσον φορὰν εἰσάγουσιν. Ἢ τί παράδοξον οὐκ ἔνεστιν; Οὐχὶ τὴν γῆν σφαῖραν εἶναι, τηλικαῦτα βάθη καὶ ὕψη καὶ ἀνωμαλίας ἔχουσαν; Οὐκ ἀντίποδας οἰκεῖν, ὥσπερ θρῖπας, ἢ γαλεώτας, τραπέντα ἄνω τὰ κάτω τῇ γῇ περιϊσχομένους· ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς μὴ πρὸς ὀρθὰς βεβηκέναι, ἀλλὰ πλαγίους ἐπιμένειν ἀπονεύοντας, ὥσπερ οἱ μεθύοντες; Οὐ μύδρους χιλιοταλάντους διὰ βάθους τῆς γῆς φερομένους,

A. 5. περιϊσχομένους] Legendum, προσισχομένους.

VII. Ad hoc ego, ut qui vellem Lucio tempus reminiſcendi dari, Theonem vocans, Quis, inquam, tragicorum dixit medicos

Eluere amaro amaram bilem remedio?

Cum reſpondiſſet Theon, Sophoclis hoc eſſe: Neceſſitas, inquam, cogit, hoc illis ut concedatur. Verum philoſophi audiendi non ſunt, quando abſurda abſurdis volunt evertere, impugnantque admirabiles ſententias, fingendis admirabilioribus aliis a ratione magis etiam alienis: quemadmodum hi nunc lationem ad medium introducunt. Cui quid non ineſt abſurdi? Nonne ſequitur Terram eſſe globum, quæ tot altitudines, profunda, inæqualitates habet? Nonne habitari eam ab antipodibus, qui inſtar teredinum aut ſtellionum, imis corporum partibus ſurſum obverſis, Terræ adhæreſcant? Nonne nos ipſos non ad lineam et angulos rectos ei inſiſtere, ſed obliquos et inclinatos ebriorum inſtar? Nonne maſſas quæ mille talenta pendant

ὅταν ἐξίκωνται πρὸς τὸ μέσον, ἵστασθαι μηδενὸς ἀπαντῶντος, μηδὲ ὑπερείδοντος; εἰ δὲ ῥύμῃ κάτω φερόμενοι τὸ μέσον ὑπερβάλλοιεν, αὖθις ὀπίσω στρέφεσθαι καὶ ἀνακάμπτειν ἀπ' αὐτοῦ; Οὐ τμήματα δοκῶν ἀποπρισθέντα τῆς Γῆς ἑκατέρωθεν μὴ φέρεσθαι κάτω διαπαντὸς, ἀλλὰ προσπίπτοντα πρὸς τὴν Γῆν ἔξωθεν ἴσως διωθεῖσθαι καὶ ἀποκρύπτεσθαι περὶ τὸ μέσον; Οὐ ῥεῦμα λάβρον ὕδατος κάτω φερόμενον εἰ πρὸς τὸ μέσον ἔλθοι σημεῖον, ὅπερ αὐτοὶ λέγουσιν ἀσώματον, ἵστασθαι περικεραννύμενον κύκλῳ περὶ πόλον, ἄπαυστον αἰώραν καὶ ἀκατάπαυστον αἰωρούμενον; Οὐδὲ γὰρ ψευδῶς ἔνια τούτων βιάσαιτο ἄν τις αὐτὸν εἰς τὸ δυνατὸν τῇ ἐπινοίᾳ καταστῆσαι. Τοῦτο γὰρ ἐστι τὰ C
ἄνω, κάτω, κἂν πάντα τραπέντα πάλιν εἶναι· τῶν ἄχρι τοῦ μέσου κάτω, τῶν δὲ ὑπὸ τὸ μέσον, αὖ πάλιν ἄνω

A. 10. φερόμενοι] Ita unus Xyl. Ceteri φερομένων.
B. 1. ἀνακάμπτειν] Ita B. E. Vulgo, ἀναπλάττειν. Baſ. Xyl. ἀναπλήττειν. T. V. ἀναπίπτειν. ἀναπαλέσθαι, T.
B 3. ἀλλὰ προσπίπτοντα—μέσον] Disjectis partibus turbatus locus, ita ordinandus corrigenduſque videtur, μηδὲ πρὸς τὴν γῆν ἔξωθεν διωθεῖσθαι, ἀλλὰ προσπίπτοντα ἴσω ἀποκρύπτεσθαι περὶ τὸ μέσον.
B. 8. ἄπαυστον] Immo, ἄπιστον.
C. 2. κἂν πάντα—εἶναι] Forte, καὶ πάντα τραπέντα, ἀνάπαλιν εἶναι.

per profundum Terræ delatas, ubi ad medium pervenerint, nulla re occurrente aut ſuſtinente, tamen ſubſiſtere: aut ſi motus vehementia medium fuerint prætervectæ, ultro ad id reverti? Nonne ſegmenta trabium ab utraque Terræ parte abſciſſa, non ſemper deorſum ferri, ſed foris ad terram accidentia pertrudi intro ad medium, ibique collidi? Nonne rapidus aquæ fluxus delapſus, ubi ad medium pervenerit, quod eſt ipſorum ſententia punctum corporis expers, ſubſiſtit, et circa polum illum circumfundetur, illicque perpetuo librabitur ac pendebit? quorum quædam talia ſunt, ut ne per errorem quidem in animum quiſquam ea poſſit inducere. Hoc vero ipſum eſt inferiora facere ſuperiora, et omnia invertere: nimirum quæ ſunt uſque ad centrum, deorſum, quæ infra illud, ſurſum ponere. Ergo ſi

γινομένων. Ὥστε εἴ τις συμπαθείᾳ τῆς γῆς τὸ μέσον αὐτῆς ἔχων σταίη περὶ τὸν ὀμφαλὸν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἄνω, καὶ τοὺς πόδας ἄνω ἔχειν τὸν αὐτόν· κἂν μὲν διασκάπτῃ τὸν ἐπέκεινα τόπον, ἀνακύπτον αὐτῷ το * εἶναι) καὶ κάτω ἄνωθεν ἕλκεσθαι τὸν ἀνασκαπτόμενον· εἰ δὲ δὴ τούτῳ τις ἀντιβεβηκὼς νοοῖτο, τοὺς ἀμφοτέρων ἅμα πόδας ἄνω γίνεσθαι καὶ λέγεσθαι.

η΄. Τοιούτων μέντοι καὶ τοσούτων παραδοξολογιῶν οὐ
D μὰ Δία πήραν, ἀλλὰ θαυματοποιοῦ τινος ἀποσκευὴν καὶ πυλαίαν, κατανωτισάμενοι καὶ παρέλκοντες, ἑτέρους φασὶ πελάζειν ἄνω τὴν Σελήνην, γῆν οὖσαν, ἐνιδρύοντας οὐχ ὅπου τὸ μέσον ἐστί. Καί τοι γε εἰ πᾶν σῶμα ἐμβριθὲς εἰς τὸ

C. 4. συμπαθείᾳ] T. ἐν βάθει, ita enim habet Exempl. manu ejus ſcriptum; non εὐλαθεία, ut eſt in Indic. Græco-Lat. Verti ac ſi ſcriptum eſſet ἐμπιεσθεὶς τῇ γῇ.
C. 6. αὐτόν· κἂν μὲν διασκάπτῃ.] Ita diſtinxi ipſe: μὲν ſumtum ex Leonic. Schott. Anon. Exempl. Turneb. Vulgo, αὐτὸν, κἂν μὴ· διασκάπτῃ.
C. 7. αὐτῷ το * εἶναι] Hujuſmodi quid requiritur, αὐτοῦ τὸ σῶμα ἄνω εἶναι.
C. 8. τὸν ἀνασκαπτόμενον] Forte τὸν mutandum in αὐτὸν, vel in αὐτὸ, ſcilicet σῶμα.
C. 11. παραδοξολογιῶν] Sic E. Vulgo, παραδόξων λόγων, quod eſt ex Leonic. Schott. Anon. Antea in Ald. Baſ. Xyl. παραδόξων λογιῶν. B. παραδόξων λογίων.
D. 1. πήραν] Sic Exempl. Turneb. et Amiot. Vulgo, πεῖραν.
D. 3. πελάζειν] Præfero ex T. γελοιάζειν, ut probabilius certe quam vulgatum. Proxime, ἐνιδρύοντες in omnibus libris, perperam.
D. 4. εἰς τὸ αὐτὸ] Forte εἰς ἑαυτό.

quis in Terram depreſſus, in medio ejus ſteterit, umbilico ad centrum locato, fiat ut ſimul et caput ſurſum, et pedes ſurſum habeat: et ſi locus in oppoſitam regionem effodiatur, partem aliam ſupra aliam infra habeat atque effoſſus ex ſuperiore in inferiorem locum trahatur: et ſi alius contrariis veſtigiis ſtare intelligatur, utriuſque pedes ſurſum tendere dicantur.

VIII. Tot igitur taliumque a communi ſenſu abhorrentium opinionum non peram, ſed præſtigiatoris alicujus circulatoriſve apparatum ac tabernam, a tergo trahentes ipſi, alios riſum captare dicunt, qui Lunam, quæ terra ſit, non in medio ſed in ſublimi collocant. At enim ſi omne corpus grave eodem

αὐτὸ συννεύει, καὶ πρὸς τὸ αὑτῆς μέσον ἀντερείδει πᾶσι τοῖς μορίοις, οὐχ ὡς μέσον οὖσα τοῦ παντὸς ἡ Γῆ μᾶλλον, ἢ ὡς ὅλον, οἰκειοῦσθαι μέρη αὑτῆς ὄντα τὰ βάρη, καὶ τεκμήριον * ἔσται τῶν ῥεπόντων, οὐ τῇ τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ πρὸς τὴν Γῆν κοινωνίας τινὸς καὶ συμφυΐας τοῖς ἀποσπωμένοις αὐτῆς, εἶτα πάλιν καταφερομένοις. E
Ὡς γὰρ ὁ Ἥλιος εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφει τὰ μέρη ἐξ ὧν συνέστηκε, καὶ ἡ Γῆ τὸν λίθον ὥσπερ * προσήκοντα δέχεται, καὶ φέρει πρὸς ἐκεῖνον· ὅθεν ἑνοῦται τῷ χρόνῳ καὶ συμφύεται πρὸς αὐτὴν τῶν τοιούτων ἕκαστον. Εἰ δέ τι τυγχάνει σῶμα τῇ Γῇ μὴ προσνενεμημένον ἀπ' ἀρχῆς, μηδὲ ἀπεσπασμένον, ἀλλά που καθ' αὑτὸ σύστασιν ἔχει ἰδίαν καὶ φύσιν, ὡς φαῖεν ἂν ἐκεῖνοι τὴν Σελήνην, τί κωλύει

D. 7. *καὶ τεκμήριον—κόσμον*] Forte hujuſmodi fuit integra ſcriptura, *καὶ τεκμήριον τοῦ ἀνάγκην γίνεσθαι, τὴν ῥοπὴν αὐτοῖς ἐν τῇ τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον.*

D. 9. *κοινωνίας τινός*] *τινος* eſt ex B. E. Vulgo, *πρός.*

E. 1. *ἀποσπωμένοις*] Hoc Steph. dedit ex Turneb. Leonic. Schott. Anon. Ceteri, Ald. Baſ. Xyl. B. E. *ἀπωσμένοις.*

E. 3. *ὥσπερ * προσήκοντα*] Forte, *ὥσπερ ἴδιον καὶ προσήκοντα.*

E. 4. *καὶ φέρει πρὸς ἐκεῖνον*] Verti ac ſi ſcriptum eſſet, *κατωφερῆ πρὸς ἐκεῖνον*: forte probabilius *καὶ φέρει πως ἐκεῖνον, et aufert quodammodo illum.*

fertur, et ad centrum ſuum omnibus partibus vergit, Terra non ut centrum Univerſi potius, quam ut totum, ſibi omnia gravia, ut ſuas partes vindicabit. Argumentum in promtu eſt, vergentibus non medium mundi cauſſam eſſe ſuorum momentorum, ſed cognationem cum Terra, a qua vi revulſa, rurſum ad eam ſe conferunt. Sicut enim Sol omnes partes, ex quibus conſtat, ad ſe convertit: ſic et lapidem Terra ut ſibi convenientem accipit ac proprium, quippe ſuo nutu lapſum ad eam. Itaque horum unumquodque temporis progreſſu unitur cum ea et coaleſcit. Quod ſi quod eſt corpus ab initio Terræ non attributum, neque ab ea revulſum, ſed peculiari natura pro ſeſe conſtat, qualem iſti Lunam faciunt, quid obſtat, quin ſeorſim id

F χωρὶς εἶναι καὶ μένειν περὶ αὐτό, τοῖς αὐτοῦ πεπιεσμένον μέρεσι καὶ συμπεπεδημένον; Οὔτε γὰρ ἡ Γῆ μέσον οὖσα δείκνυται τοῦ παντός, ἥ τε πρὸς τὴν Γῆν τῶν ἐνταῦθα συναίρεσις καὶ σύστασις ὑφηγεῖται τὸν τρόπον, ᾧ μένειν τὰ ἐκεῖ συμπεσόντα πρὸς τὴν Σελήνην εἰκός ἐστιν. Ὁ δὲ πάντα τὰ γεώδη καὶ βαρέα συνελαύνων εἰς μίαν χώραν καὶ μέρη ποιῶν ἑνὸς σώματος, οὐχ ὁρῶ διὰ τί τοῖς κούφοις τὴν αὐτὴν ἀνάγκην οὐκ ἀνταποδίδωσιν, ἀλλ' ἐᾷ χωρὶς εἶναι συστάσεις πυρὸς τοσαύτας, καὶ οὐ πάντας εἰς τοῦτο συνάγων τοὺς ἀστέρας σαφῶς οἴεται δεῖν καὶ σῶμα κοινὸν εἶναι τῶν ἀνωφερῶν καὶ φλογοειδῶν ἁπάντων.

925 θ'. Ἀλλ' Ἥλιον μὲν ἀπλέτους μυριάδας ἀπέχειν τῆς ἄνω περιφορᾶς, φατέ, εἶπον, ὦ φίλε Ἀπολλωνίδη, καὶ Φωσφόρον ἐπ' αὐτῷ, καὶ Στίλβοντα, καὶ τοὺς ἄλλους

F. 3. συναίρεσις] Forte, συνέρευσις.
F. 9. εἰς τοῦτο] Legendum εἰς τὸ αὐτό.
F. 10. σαφῶς οἴεται δεῖν καὶ σῶμα] Poteſt ferri, deleto καί: poteſt etiam ſcriptum fuiſſe, καὶ φῶς οἴεται δεῖν ἓν καὶ σῶμα. T. ἃ φῶς.
F. 11. ἀνωφερῶν] Hoc neceſſario recipiendum fuit vel ſine diſerto librorum adſenſu. Vulgo, ἄνω φορῶν ex Leonic. Schott. Anon. Antea ἀναφορῶν Ald. Baſ. Xyl. B. E. Receptum firmat Exempl. Turneb. et conjectura Xyl.
A. 2. εἶπον] Sic B. E. Vulgo, εἶπεν.

ſubſiſtat ſuis compactum propriis ac conſtrictum partibus? nam neque demonſtratur Terram eſſe medium mundi: et eorum quæ hic ſunt corporum ad Terram nixus et conjunctio ratione, ducit nos ad intelligentiam modi, quo ea, quæ ad Lunam iſthic ſe conglobarunt, permanere ſit probabile. Qui autem omnia terrena et gravia in unum compellit locum, facitque omnia partes unius corporis, non video cur non eadem neceſſitate levia devinciat: ſed ſinat tot ignes ſeorſim conſiſtere, neque cenſet debere univerſas in unum cogi corpus ſtellas, quod commune ſit levium et igneorum omnium.

IX. Sed Solem quidem vos, mi Apollonida, innumeris ſtadiorum millibus abeſſe a ſummo coelo dicitis, ac Luciferum ſupra eum, et Mercu-

πλανήτας, ὑφειμένους τε τῶν ἀπλανῶν, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐν διαστάσεσι μεγάλαις φέρεσθαι· τοῖς δὲ βαρέσι καὶ γεώδεσιν οὐδεμίαν οἴεσθε τὸν κόσμον εὐρυχωρίαν παρέχειν ἐν ἑαυτῷ καὶ διάστασιν. Ὁρᾶτε ὅτι γελοῖόν ἐστιν εἰ γῆν οὐ φήσομεν εἶναι τὴν Σελήνην, ὅτι τῆς κάτω χώρας ἀφέστηκεν, ἄστρον δὲ φήσομεν, ὁρῶντες ἀπωσμένην τῆς ἄνω περιφορᾶς μυριάσι σταδίων τοσαύταις, ὥσπερ βυθόν τινα B
καταδεδυκυῖαν· τῶν μὲν γε ἄστρων κατωτέρω τοσοῦτόν ἐστιν ὅσον οὐκ ἄν τις εἴποι μέτρον, ἀλλ' ἐπιλείπουσιν ὑμᾶς τοὺς μαθηματικοὺς ἐκλογιζομένους οἱ ἀριθμοί· τῆς δὲ Γῆς τρόπον τινὰ ψαύει καὶ περιφερομένη πλησίον,

Ἅρματος ὥσπερ ἴχνος, ἀνελίσσεται,

φησὶν Ἐμπεδοκλῆς,

—— ἥ τε περὶ ἄκραν *

οὐδὲ γὰρ τὴν σκιὰν αὐτῆς ὑπερβάλλει πολλάκις ἐπὶ μικρὸν

A. 4. ἀλλήλους] Sic B. E. et Xyl. jam conjecerat. Vulgo, ἀνέμους.
B. 1. βυθόν] Forte, εἰς βυθόν.
B. 3. ὑμᾶς] Sic unus Xyl. qui item vertit et Amiot. Vulgo, ἡμᾶς.
B. 6. Ἅρματος—ἄκραν] Forte, Ἅρματος ὥσπερ ἀν' ἴχνος ἑλίσσεται, ἡ περὶ ἄκραν —reliqua loci pars ad ſententiam neceſſaria, excidit.
B. 9. πολλάκις—αἰρομένη] Lego, πολλάκις ἐπὶ μικρὸν αἰρομένη a ſententia, quam in Latinis reddidi.

rium alioſque planetas inferiores ſtellis inerrantibus, et qui magnis inter ſe ſpatiis diviſi motus ſuos conficiant: ponderibus vero et terrenis corporibus nullam putatis in mundo inter ſe diſtantiam, nullum ſpatium tribui. Videtis ridiculum eſſe, negare Lunam eſſe terram, quia diſtat ab inferiori regione: et dicere ſtellam eam eſſe: cum tot ſtadiorum millibus a ſuperiore cœlo depreſſa, et quaſi in fundum quemdam demerſa ſit? tanto quidem inferior aſtris eſt, ut menſura intervalli non poſſit exprimi, et vos Mathematici in ea ratiocinanda numeri deficiant, Terram quodam modo attingit, ac pone eam circumvecta, veluti

Orbitam circum currus volvitur,

ut ait Empedocles,

Quæ circum ſummam *

Non enim umbram ejus ſuperat quamvis multoties im-

ἀφεθμένη, τῷ παμμεγέθης εἶναι τὸ φωτίζον· ἀλλ' ὄντως ἔοικεν ἐν χρῷ καὶ σχεδὸν ἐν ἀγκάλαις τῆς Γῆς περιπολεῖν, C ὥστε ἀντιφράττεσθαι πρὸς τὸν Ἥλιον ὑπ' αὐτῆς, μὴ ὑπεραίρουσα τὸν σκιερὸν καὶ χθόνιον καὶ νυχθερινὸν τοῦτον τόπον, ὃς Γῆς κλῆρός ἐστι. Διὸ λεκτέον οἶμαι θαρροῦντας ἐν τοῖς τῆς Γῆς ὅροις εἶναι Σελήνην ὑπὸ τῶν ἄκρων αὐτῆς ἐπιπροσθουμένην.

ι΄. Σκόπει δὲ, τοὺς ἄλλους ἀφεὶς ἀπλανεῖς καὶ πλανήτας, ἃ δείκνυσιν Ἀρίσταρχος ἐν τῷ περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων, ὅτι τὸ τοῦ Ἡλίου ἀπόστημα τοῦ ἀποστήματος τῆς Σελήνης, ὃ ἀφέστηκεν ἡμῶν πλέον μὲν ἢ ὀκτωκαιδεκαπλά- D σιον, ἔλαττον δὲ ἢ εἰκοσαπλάσιόν ἐστι· καίτοι ὁ τὴν Σελήνην ἐπιμήκιστον αἴρων, ἀπέχειν, φησὶ, ἡμῶν ἓξ καὶ πεντηκονταπλάσιον τῆς ἐκ τοῦ κέντρου τῆς Γῆς. αὕτη δ' ἐστὶ τεσσάρων μυριάδων, καὶ κατὰ τοὺς μέσως ἀναμετροῦντας· καὶ ἀπὸ ταύτης

C. 2. νυχθερινὸν] νυκτερινὸν B. E.
D. 2. ἀπέχειν] Sic B. T. Vulgo, ἀπέχει.

minutam diſceſſu a Terra ob Solis illuſtrantis magnitudinem: ſed ita videtur proxime, et fere in ulnis Terræ circumagi, ut Terra lumen Solis ei obſtruat, quando non attollit ſeſe ſupra umbroſam hanc, terreſtrem et nocturnam regionem, quæ eſt Terræ ſorte conceſſa. Itaque arbitror nobis audacter dicendum, in Terræ terminis eſſe Lunam; ideoque ab hujus extremis lumini Lunæ offici.

X. Conſidera porro, omiſſis aliis inerrantibus et vagis, quæ demonſtrat Ariſtarchus libro De Magnitudinibus et Intervallis. Solis ſcilicet a Luna diſtantiæ ad intervallum quo a nobis ea abeſt majorem eſſe rationem octodecupla, minorem vigecupla: et tamen qui Lunæ minimam altitudinem tribuunt, eam faciunt tantam, ut Lunæ a nobis diſtantia Terræ ſemidiametrum quinquagies ſexies contineat: eſt autem linea a centro ad ſuperficiem terræ quadraginta millium, ſi eos ſequimur, qui medium tenuerunt in adſignandis menſuris: unde ratiocinari licet, Solem

συλλογιζομένους, ἀπέχει ὁ Ἥλιος τῆς Σελήνης πλέον ἢ τετρακισχιλίας τετράκοντα μυριάδας. Οὕτως ἀπῴκισται τοῦ Ἡλίου διὰ βάρος, καὶ τοσοῦτο τῇ Γῇ προσκεχώρηκεν, ὥστε εἰ τοῖς τόποις τὰς οὐσίας διαιρετέον, ἡ Γῆς μοῖρα καὶ χώρα προσκαλεῖται Σελήνην, καὶ τοῖς περὶ Γῆν πράγμασι καὶ σώμασιν ἐπίδικός ἐστι κατ᾽ ἀγχιστείαν καὶ γειτνίασιν. Καὶ οὐθὲν, οἶμαι, πλημμελοῦμεν, ὅτι τοῖς ἄνω προσαγο- E
ρευομένοις βάθος τοσοῦτον καὶ διάστημα διδόντες ἀπολείπομέν τινα καὶ τοῦ κάτω περιδρομὴν καὶ πλάτος ὅσον ἐστὶν ἀπὸ Γῆς ἐπὶ Σελήνην· οὔτε γὰρ ὁ τὴν ἄκραν ἐπιφάνειαν τοῦ οὐρανοῦ μόνην ἄνω, τἄλλα δὲ κάτω προσαγορεύων ἅπαντα, μέτριός ἐστιν· οὔτε ὁ τῇ Γῇ, μᾶλλον δὲ ὁ τῷ κέντρῳ, τὸ κάτω περιγράφων ἀνεκτός· ἀλλὰ καὶ κινητικο * ταύτη διάστημα τὸ δέον ἐπιχωροῦντος τοῦ

D. 8. τοῖς τόποις] Sic E. Xyl. Vùlgo, τότε τόποις.

E. 7. ἀλλὰ καὶ κινητικο * ταύτη] A ſententia non multum, credo, aberravimus: forte ne a verbis quidem valde aberraverimus ita corrigendo, ἀλλὰ καὶ κινητικωτάτην καὶ μονιμωτάτην δεῖ ποιεῖν τὴν τάξιν, ἄλλως τε ταύτῃ διάστημα κ. τ. λ.

a Luna amplius quam quadragies millena ſtadia, et trecenta millia abeſſe ſtadiorum. Tam longe eſt a Sole remota Luna ob gravitatem, et tam prope ad Terram collocata. Quare ſi lotis dividendæ ſunt naturæ, profecto Terræ portio et regio Lunam ſibi vindicat, hancque ea ſibi et res terrenæ jure cognationis et vicinitatis petunt propriam. Neque vero arbitror nos peccare quicquam, ſi iis quæ ſuperiora vocantur corporibus tantum intervallum tribuentes, inferioribus quoque ſpatium aliquod ſuæ converſionis concedimus, quod eſt a Terra ad Lunam uſque. Nam et is modum egreditur, qui ſolam cœli ſuperficiem extremam ſupra, reliqua omnia infra eſſe dicit: neque tolerari poteſt, qui Terra, atque adeo centro ejus inferiorem locum circumſcribit. Sed oportet ordinem inducere eum qui maxime ad motum efficiendum et ad diuturnitatem valeat; intervallum debi-

κόσμου διὰ μέγεθος. Πρὸς δὲ τὸν ἀξιοῦντα πᾶν εὐθὺς ἄνω καὶ μετέωρον εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς Γῆς, ἕτερος ἀντηχεῖ F πάλιν, εὐθὺς εἶναι κάτω τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς περιφορᾶς.

ια'. Ὅλως δὲ πῶς λέγεται, καὶ τίνος, ἡ Γῆ μέση κεῖται; Τὸ γὰρ πᾶν ἄπειρόν ἐστι· τῷ δὲ ἀπείρῳ μήτε ἀρχὴν ἔχοντι, μήτε πέρας, οὐ προσήκει μέσον ἔχειν· πέρας γάρ τι καὶ τὸ μέσον· ἡ δὲ ἀπειρία, περάτων στέρησις. Ὁ δὲ μὴ τοῦ παντὸς ἀλλὰ τοῦ κόσμου μέσην εἶναι τὴν Γῆν ἀποφαινόμενος ἡδύς ἐστιν, εἰ μὴ καὶ τὸν κόσμον αὐτὸν ἐνέχεσθαι ταῖς αὐταῖς ἀπορίαις νομίζει· τὸ γὰρ πᾶν, οὐδὲ τούτῳ μόνην ἀπέλιπεν, ἀλλὰ ἀνέστιος καὶ ἀνίδρυτός ἐστιν ἐν 926 ἀπείρῳ κενῷ φερόμενος πρὸς οὐδὲν οἰκεῖον, εἰ ἄλλην τινὰ τοῦ μένειν αἰτίαν εὑράμενος ἕστηκεν, οὐ κατὰ τὴν τοῦ τόπου

F. 3. κεῖται] Legendum, κεῖσθαι.
F. 7. μόνην] Xyl. μέσον: voluit μόνον, ut vertit, at γῆν excidiſſe putem. Reliqua difficultas non Emendationem, ſed interpretationem, deſiderat.
A. 1. εἰ ἄλλην] Malim ἢ ἄλλην: quale quid Xylander vertendo ſignificavit, et habent T. V.

tum concedente ob magnitudinem mundo. Qui vero poſtulat ut omne ſurſum eſſe dicatur et ſublime quod eſt ſupra Terram: ei alius occinet ſtatim, hac lege deorſum debere haberi quidquid eſt infra ſtellarum fixarum globum.

XI. Denique quo pacto dicitur, Terram in medio jacere, cujus tandem rei? Nam Univerſum quidem infinitum eſt: infinito, neque principium neque finem cum habeat, non convenit habere medium: nam ipſum quoque centrum extremitas quaedam ſive terminus eſt: infinitas privatio eſt terminorum. Qui autem non Univerſi, ſed mundi medium putat Terram, facetus eſt, ſi non cenſet mundum eadem teneri difficultate: nam ne huic quidem medium eſt ab Univerſo relictum, cum lare et fundamento carens in infinito feratur inani ad nihil quod naturae ipſius ſit accommodatum: aut ſi ſubſiſtat, aliam manendi cauſſam invenerit

φύσιν. Ὅμοια καὶ περὶ Γῆς καὶ περὶ Σελήνης εἰκάζειν τινὶ
πάρεστιν, ὡς ἑτέρᾳ τινὶ ψυχῇ καὶ φύσει μᾶλλον * διαφοραὶ,
τῆς μὲν ἀτρεμούσης ἐνταῦθα, τῆς δὲ καὶ φερομένης. Ἄνευ
δὲ τούτων, ὅρα μὴ μέγα τι λέληθεν αὐτούς. Εἰ γὰρ ὁπο-
σονοῦν καὶ ὅτι ἂν ἐκτὸς γένηται τοῦ κέντρου τῆς Γῆς, ἄνω ἐστίν·
οὐθέν ἐστι τοῦ κόσμου κάτω μέρος, ἀλλ' ἄνω καὶ ἡ Γῆ καὶ
τὰ ἐπὶ Γῆς, καὶ πᾶν ἁπλῶς σῶμα τῷ κέντρῳ περιεστηκὸς
ἢ περικείμενον ἄνω γίνεται· κάτω δὲ μόνον ὂν ἓν, τὸ ἀσώ- B
ματον σημεῖον ἐκεῖνο, ὃ πρὸς πᾶσαν ἀντικεῖσθαι τὴν
τοῦ κόσμου φύσιν ἀναγκαῖον· εἴγε δὴ τὸ κάτω πρὸς τὸ
ἄνω κατὰ φύσιν ἀντίκειται. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον τὸ ἄτοπον,
ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἀπόλλυσι τὰ βάρη, δι' ἣν δεῦρο
καταρρέπει καὶ φέρεται· σῶμα μὲν γὰρ οὐθέν ἐστι κάτω πρὸς
ὃ κινεῖται· τὸ δὲ ἀσώματον, οὔτε εἰκὸς, οὔτε βούλονται

A. 3. καὶ περὶ Γῆς] Additum ex E.
A. 4. μᾶλλον * διαφοραὶ] Forte, ὡς ἑτέρᾳ τινὶ, ψυχικῇ μᾶλλον ἢ φυσικῇ καὶ τοπικῇ διαφορᾷ—.
A. 6. ὁποσονοῦν καὶ ὅτι ἂν] Lego, ὅτι ἂν καὶ ὁποσονοῦν—.
B. 2. ὃ πρὸς πᾶσαν] Lego, ᾧ πρὸς πᾶσαν—.

quam loci naturam. Eadem licet de Terra et Luna conjicere, alia potius, et animali quam naturali aut locali differentia, alteram hic quieſcere, alteram in motu verſari. Præter hæc vero conſidera, an non magna res ipſos fugerit. Si enim quidquid quocumque modo extra centrum Terræ eſt, dici oportet ſupra eſſe, nulla pars mundi infra erit: ſed ſupra fuerit et Terra et omnia quæ ei incumbunt, et ſimpliciter quodvis corpus centro circumpoſitum: infra autem unicum illud corporis expers punctum, atque hoc neceſſe erit omni mundi naturæ opponi: quando ſuperum et inferum naturæ ratione invicem opponuntur. Neque hoc duntaxat eſt in hac re abſurdum: ſed cauſſam quoque gravia perdunt, ob quam deorſum vergant atque ferantur, cum nullum ſit infra corpus ad quod moveantur: nam quod corporeum non eſt, id neque probabile eſt, neque ipſi vo-

τοσαύτην ἔχειν δύναμιν ὥστε πάντα κατατείνειν ἐφ' ἑαυτό, καὶ περὶ αὐτὸ συνέχειν. Ἀλλ' ὅμως ἄλογον εὑρίσκεται καὶ μαχόμενον τοῖς πράγμασι, τὸ ἄνω τὸν κόσμον ὅλον εἶναι, τὸ δὲ κάτω μηδὲν ἀλλ' ἢ πέρας ἀσώματον καὶ ἀδιάστατον· ἐκεῖνο δὲ εὔλογον, ὡς λέγομεν ἡμεῖς, τῷ τε ἄνω χώραν, καὶ τῷ κάτω πολλὴν καὶ πλάτος ἔχουσαν διῃρῆσθαι.

C ιβ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ θέντες, εἰ βούλει, παρὰ φύσιν ἐν οὐρανῷ τοῖς γεώδεσι τὰς κινήσεις ὑπάρχειν, ἀτρέμα, μὴ τραγικῶς, ἀλλὰ πρᾴως σκοπῶμεν, ὅτι τοῦτο τὴν Σελήνην οὐ δείκνυσι γῆν μὴ οὖσαν, ἀλλὰ γῆν ὅπου μὴ πέφυκεν οὖσαν. Ἐπεὶ καὶ τὸ πῦρ τὸ Αἰτναῖον ὑπὸ Γῆν παρὰ φύσιν ἐστὶν, ἀλλὰ πῦρ ἐστι· καὶ τὸ πνεῦμα τοῖς ἀσκοῖς περιληφθὲν, ἔστι μὲν ἀναφερὲς φύσει καὶ κοῦφον, ἥκει δὲ ὅπου μὴ πέφυκεν ὑπ' ἀνάγκης. Αὐτὴ δὲ ἡ ψυχὴ, πρὸς Διὸς, εἶπον, οὐ παρὰ φύσιν τῷ σώματι συνεῖρκται βραδεῖ ταχεῖα καὶ ψυχρῷ πυρώδης, ὥσπερ ὑμεῖς φατὲ, καὶ ἀόρατος

B. 9. Ἀλλ' ὅμως] Corrigendum, Ἄλλως δὲ—.
C. 9. εἶπον] Sic E. Vulgo, εἰπεῖν.

lunt, tanta eſſe vi præditum, ut omnia ad ſe trahat et circa ſe contineat. Interim ergo rationi hoc et ipſis rebus repugnans manebit, totum mundum ſupra eſſe, infra nihil, excepto corporis et diviſionis experte, termino. Illud vero conſentaneum eſt quod nos dicimus, ſuperis et inferis regionibus ſatis ampla eſſe ſpatia tributa.

XII. Sed tamen, ſi ita vis, ponamus contra naturam in cœlo terreſtribus motum tribui: ſeniſim jam, non tragice, ſed leniter, agedum hoc conſideremus, hinc non demonſtrari Lunam non eſſe terram, ſed terram alieno a ſua natura loco ſitam. Quandoquidem ignis etiam Ætnæus contra naturam infra Terram eſt, ignis tamen eſt: et utribus contentus aër natura levis eſt, ſurſumque effertur, neceſſario tamen eo cogitur, quo ultro non ferretur. Ipſa autem, Dii boni, anima an non contra ſuam naturam incluſa tenetur corpori tardo et frigido, ignea ipſa, vobis auctoribus, et ſenſui nullo videnda? neque tamen

ἀποθνήσκω; διὰ τοῦτο σὺν σώματι ψυχὴν μὴ λέγομεν εἶναι μηδέν, οὐ χρῆμα θεῖον ὑπὸ βρίθους, ἢ πάχους, οὐρανόν τε πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν ἐν ταυτῷ περιπολοῦντα, καὶ διϊπτάμενον εἰς σάρκας ἥκειν καὶ νεῦρα καὶ μυελούς, καὶ παθῶν μυρίων μεθ' ὑγρότητος. Ὁ δὲ Ζεὺς ἡμῖν οὗτος, οὐ τῇ μὲν αὑτοῦ φύσει χρώμενος ἕν ἐστι μέγα πῦρ καὶ συνεχές, νυνὶ δὲ ὑφεῖται καὶ κέκαμπται, καὶ διεσχημάτισται, πᾶν χρῆμα γεγονὼς καὶ γινόμενος ἐν ταῖς μεταβολαῖς; Ὥστε ὅρα καὶ σκόπει, δαιμόνιε, μὴ μεθιστὰς καὶ ἀπάγων ἕκαστον ὅπου πέφυκεν εἶναι, διάλυσίν τινα κόσμου φιλοσοφῇς, καὶ τὸ νεῖκος ἐπάγῃς τὸ Ἐμπεδοκλέους τοῖς πράγμασι· μᾶλλον δὲ τοὺς παλαιοὺς κινῇς Τιτᾶνας ἐπὶ τὴν φύσιν, καὶ Γίγαντας, καὶ τὴν μυθικὴν ἐκείνην καὶ φοβερὰν ἀκοσμίαν καὶ πλημμέλειαν ἐπιδεῖν ποθῇς, χω-

C. 12. οὐ χρῆμα θεῖον—ὑγρότητος] Manifeſtum, turbata hæc eſſe: probabile, ita reſtituenda: οὐ χρῆμα θεῖον οὐρανόν τε πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν περιπολοῦν τε καὶ διϊπτάμενον, ὑπὸ βρίθους ἢ πάχους μετὰ ὑγρότητος ἐνταῦθα ἥκειν εἰς σάρκας καὶ νεῦρα καὶ μυελοὺς καὶ παθῶν μυρίων ἀρχάς.

D. 3. Ζεὺς ἡμῖν] Xyl. Amiot. ὑμῖν. Vulgatum ferri poteſt.

D. 4. ἕν ἐστι] Sic T. Vulgo, ἔνεστι.

E. 3. ποθῇς] Sic E. Vulgo, ποιῇς.

idcirco dicimus animam corpore aboleri, aut eſſe nihil, non rem divinam quæ toto cœlo, omni terra marique pervagatis, in carnes, oſſa, medullaſque ſubeat contrahens cum humore gravitatem et craſſitiem, et infinitis perpeſſionibus fiat obnoxia. Jam ille veſter Jupiter nonne ſua natura eſt unus et continuus ignis? et tamen nunc ſe demiſit, atque inflexit, omniumque colorum formam accipit in ſe per omnigenas mutationes. Proinde vide tu, homo belle, ne transferens et abducens unumquodque eo, ubi natura illi locum videtur adſignaſſe, quandam diſſolutionem mundi commenteris, et litem Empedocleam rebus immittas: aut potius priſcos illos excites contra naturam Titanes et Gigantes, fabuloſamque illam et terribilem confuſionem atque errores introducas ſeorſim omne grave, om-

ρὶς τὸ βαρὺ πᾶν, καὶ χωρὶς * τὸ κοῦφον,

> Ἔνθ' οὔτ' ἠελίοιο διείδεται ἀγλαὸν εἶδος,
> Οὐδέ μεν οὐδ' αἴης λάσιον γένος οὐδὲ θάλασσα,

ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς, οὐ γῆ θερμότητος μετεῖχεν, οὐχ
F ὕδωρ πνεύματος, οὐκ ἄνω τι τῶν βαρέων, οὐ κάτω τι τῶν
κούφων, ἀλλ' ἄκρατοι καὶ ἄστοργοι καὶ μονάδες αἱ τῶν ὅλων
ἀρχαί, μὴ προσιέμεναι σύγκρισιν ἑτέρου πρὸς ἕτερον,
μηδὲ κοινωνίαν, ἀλλὰ φεύγουσαι καὶ ἀποστρεφόμεναι, καὶ
φερόμεναι φορὰς ἰδίας καὶ αὐθάδεις, οὕτως εἶχον ὡς ἔχει
πᾶν οὗ θεὸς ἄπεστι, κατὰ Πλάτωνα, τουτέστιν, ὡς ἔχει
τὰ σώματα νοῦ καὶ ψυχῆς ἀπολιπούσης· ἄχρις οὗ τὸ
ἱμερτὸν ἧκεν ἐπὶ τὴν φύσιν ἐκ προνοίας, Φιλότητος ἐγ-
927 γενομένης, καὶ Ἀφροδίτης, καὶ Ἔρωτος, ὡς Ἐμπεδοκλῆς
λέγει, καὶ Παρμενίδης, καὶ Ἡσίοδος, ἵνα καὶ τόπους ἀ-
μείψαντα, καὶ δυνάμεις ἀπ' ἀλλήλων μεταλαβόντα, καὶ

L. 4. χωρὶς * τὸ κοῦφον] Forte nil excidit, forte unum διεστῶσας vel ſimile verbum.

ne leve ponens:

> *Non hic jam Solis ſpecies formoſa timetur,*
> *Non terræ hirſutum genus, aut ſalſi maris unda:*

ut ait Empedocles: quo tempore non terra caloris erat particeps, non aqua ſpiritus: nihil gravium ſurſum, levium deorſum movebatur: ſed mixtionem fugientes, et ab omni conjunctione abhorrentes res, ſolitariæque eæ, quæ principia rerum cenſentur, non admittentes ullam contemperationem altera alterius, omnem communicationem averſantes, ſuiſque peculiaribus et contumacibus contentæ motibus, eo modo habebant, quomodo ſe habet quidquid a quo Deus abeſt, ut Plato dixit: hoc eſt, ſicut ſe habent corpora animis deſtituta et mente: donec deſiderabilis facultas a Providentia venit in naturam, amicitiamque iis, Venerem, et Amorem indidit: ut Empedocles, Parmenides, Heſiodus occinerunt; ut locum mutantes res, et una alterius facultate impertita, aliæ manſio-

τὰ μὲν, κινήσεως, τὰ δὲ μονῆς ἀνάγκαις ἐνδεθέντα, καὶ καταβιασθέντα πρὸς τὸ βέλτιον, ἐξ οὗ πέφυκεν, ἐνδῦναι καὶ μεταστῆναι * ἁρμονίαν καὶ κοινωνίαν ἀπεργάσηται τοῦ παντός.

ιγ'. Εἰ μὲν γὰρ οὐδ' ἄλλό τι τῶν τοῦ κόσμου μερῶν παρὰ φύσιν ἔσχεν, ἀλλ' ἕκαστον ᾗ πέφυκε κεῖται, μηδεμιᾶς μεθιδρύσεως, μηδὲ μετακοσμήσεως δεόμενον, μηδ' ἐν ἀρχῇ δεηθὲν, ἀπορῶ τί τῆς προνοίας ἔργον ἐστὶν, ἢ τίνος γέγονε ποιητὴς καὶ πατὴρ δημιουργὸς ὁ Ζεὺς ὁ B ἀριστοτέχνας. Οὐ γὰρ ἐν στρατοπέδῳ τακτικῶν ὄφελος, εἴπερ εἰδείη τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος ἀφ' ἑαυτοῦ τάξιν τε καὶ χώραν καὶ καιρὸν οὗ δεῖ λαβεῖν καὶ διαφυλάσσειν· οὐδὲ κηπουρῶν, οὐδὲ οἰκοδόμων, εἰ πῆ μὲν αὐτὸ τὸ ὕδωρ ἀφ' αὑτοῦ πέφυκεν ἐπεῖναι τοῖς δεομένοις καὶ καταρδεῖν ἐπιῤῥέον, πῆ δὲ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ λίθοι τοῖς κατ'

A. 6. μεταστῆναι *—παντός] Lacuna poſſit expleri voce ἀρξάμενα, vel ſimili: τοῦ παντὸς additum ex B. E. Forte etiam, nil excidit e loco ſtellula notato, et nexus conſtituendus interpunctione, ut fecimus et vertimus.

A. 9. κεῖται] Forte, ἔκειτο.

B. 1. ὁ ἀριστοτέχνας] ὁ additum ex E.

nis, aliæ motus neceſſitatibus illigatæ, et ex naturali ad meliorem ſtatum adactæ concedere atque mutari, concentum quendam ſocietatemque Univerſi conficerent.

XIII. Etenim ſi nulla mundi pars præter naturam fuit adfecta, ſed unumquodque ita jacet ut natum eſt, nulla tranſlatione, nulla mutatione indigens, quibus ne initio quidem opus habuerit; miror quodnam ſit munus Providentiæ, aut quid fecerit pater ille, et Princeps Opifex, Jupiter. Non enim in exercitu opus eſt ſcientia ordines inſtruendi, ſi ſua ſponte quivis militum noverit ſuum locum, ordinem, et ſtationem, quam accipere debeat et tueri: neque uſus erit hortulanis aut qui domos ædificent, ſi ibi aqua ultro adfluat plantis rigatione indigentibus, hic lateres, ligna, et

φύσιν χρώμενα ῥοπαῖς καὶ νεύσεσιν ἐξ ἑαυτῶν, καταλαμβάνει τὴν προσήκουσαν ἁρμονίαν καὶ χώραν. Εἰ δὲ οὗτος μὲν ἀντικρὺς ἀναιρεῖ τὴν πρόνοιαν ὁ λόγος, τῷ θεῷ δὲ ἡ τάξις τῶν ὄντων

C προσήκει καὶ διαιρεῖν, τί θαυμαστὸν οὕτω τετάχθαι καὶ διηρμόσθαι τὴν φύσιν, ὡς ἐνταῦθα μὲν πῦρ, ἐκεῖ δὲ ἄστρα, καὶ πάλιν ἐνταῦθα μὲν Γῆν, ἄνω δὲ Σελήνην ἱδρῦσθαι, βεβαιοτέρῳ τοῦ κατὰ φύσιν τῷ κατὰ λόγον δεσμωτηρίῳ ληφθεῖσαν. Ὡς εἴγε πάντα δεῖ ταῖς κατὰ φύσιν ῥοπαῖς χρῆσθαι καὶ φέρεσθαι καθ' ὃ πέφυκε, μηδ' Ἥλιος κυκλοφορείσθω, μήτε Φωσφόρος, μηδὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων μηδείς· ἄνω γὰρ, οὐ κύκλῳ, τὰ κοῦφα καὶ πυροειδῆ κινεῖσθαι πέφυκεν. Εἰ δὲ τοιαύτην ἐξαλλαγὴν ἡ φύσις ἔχει παρὰ τὸν τόπον, ὥστε ἐνταῦθα μὲν ἄνω φέρεσθαι φερόμενον τὸ πῦρ, ὅταν δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν παραγένηται, τῇ δίνῃ συμπεριστρέφεσθαι, τί θαυμαστὸν εἰ καὶ τοῖς βαρέσι

D καὶ γεώδεσιν ἐκγενομένοις συμβέβηκεν ὡσαύτως εἰς ἄλλο

B. 8. ῥοπαῖς] Sic T. Vulgo, τροπαῖς.
C. 4. δεσμωτηρίῳ] Neſcio quomodo, diſplicet. An δεσμῷ σωτηρίῳ, vel δεσμῷ, περιληφθεῖσαν.
C. 9, τὸν τόπον] τὸν additum ex E.
C. 10. φερόμενον] præſtat poni poſt παραγένηται.
D. 1. ἐκγενομένοις] Lego, ἐκεῖ γενομένοις.

lapides naturalibus motionibus per ſe in locum concinnitatemque deſideratam coëunt. Sin eſt, ut hæc ratio palam tollat Providentiam, Deoque rerum diſpoſitio et diviſio convenit: quid mirum ſic ordinatam eſſe et concinnatam naturam, ut hic ignis, ibi aſtra, rurſumque hic Terra, ſuperius Luna ſit collocata, arctiore rationis quam naturæ vinculo conſtricta? Alioqui, ſi omnia naturalibus debent ferri momentis, neque Sol jam in orbem revolvatur, neque Lucifer, neque aliorum ullum aſtrorum: ſurſum enim, non ſecundum circulum ferri levia et ignea naturæ inſtinctus jubet. Si vero hanc natura admittit varietatem in locorum mutatione, ut hic ignis ſuo motu ſemper ſurſum tendat, quando autem cœlum attigit, cum ejus rotatione circumagitetur; quid mirum, ſi etiam illuc delata gravia et

κινήσεως εἶδος ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἀναγκάζεσθαι; Οὐ γὰρ δὴ τῶν μὲν ἐλαφρῶν τὴν ἄνω φορὰν ἀφαιρεῖσθαι τῷ οὐρανῷ κατὰ φύσιν ἐστὶ, τῶν δὲ βαρέων καὶ κάτω ῥεπόντων οὐ δύναται κρατεῖν, ἀλλά ποτε ἐκείνᾳ δυνάμει καὶ ταῦτα μετακοσμήσας, ἐχρήσατο τῇ φύσει αὐτῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

ιδ'. Οὐ μὴν ἀλλ' εἴ γε δεῖ τὰς κατεδεδουλωμένας ἕξεις * δόξας ἀφέντας, ἤδη τὸ φαινόμενον ἀδεῶς λέγειν, οὐδὲν ἔοικεν ὅλου μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἣν ἄν τις ἁπλῶς κατὰ φύσιν προσαγορεύσειεν· ἀλλ' ὅταν ἕκαστον οὗ χάριν γέγονε, καὶ πρὸς ὃ E πέφυκεν, ἢ πεποίηται, τούτῳ παρέχῃ χρησίμως καὶ οἰκείως κινούμενον ἑαυτὸ, καὶ πάσχον ἢ ποιοῦν ἢ διακείμενον ὡς ἐκείνῳ πρὸς σωτηρίαν ἢ κάλλος ἢ δύναμιν ἐπιτήδειόν ἐστι, τότε δοκεῖ τὴν κατὰ φύσιν χώραν ἔχειν καὶ κίνησιν καὶ

D. 5. ἀλλά ποτε] Forte, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ: certe hæc ſententia requiritur.

D. 9. ἕξεις * δόξας] Forte nil excidit: immo perperam accidit ἕξεις, errore librarii e δόξας natum: vitii ſuſpicione poſterior librarius ductus continuo lacunæ ſignum adjecit.

terrena in aliud motus genus coerceantur ab ambiente ea cœlo? Non enim profecto id fert natura cœli, ut levia ſurſum ferri prohibeat, gravia et deorſum inclinantia compeſcere nequeat. Sed utrorumque natura ita utitur, ut eam in melius convertat.

XIV. Verum enimvero, ſi quod videtur nobis impavide eſt dicendum, omiſſis iis opinionibus quorum habitus ſerva noſtra fecit judicia; appareret nullam Univerſi partem ipſam a ſe ordinem, ſitum, motumve habere ita propria, ut abſolute naturalia poſſint dici. Sed quando unumquodque, ſi cujus rei gratia ortum factumve eſt, ei ſe utiliter movendum accommodet, et vel ad agendum, vel ad patiendum et adficiendum ita ſe præbeat, ut ejus ſaluti, pulchritudini et facultati congruit, tunc videbitur naturæ convenienter collocari, moveri, affici. Etenim

διάθεσιν. Ὁ γοῦν ἄνθρωπος, ὡς ἐπὶ τῶν ὄντων ἕτερον κατὰ φύσιν γεγονὼς, ἄνω μὲν ἔχει τὰ ἐμβριθῆ καὶ γεώδη
F μάλιστα περὶ τὴν κεφαλὴν, ἐν δὲ τοῖς μέσοις τὰ θερμὰ καὶ πυρώδη· τῶν δὲ ὀδόντων οἱ μὲν ἄνωθεν, οἱ δὲ κάτωθεν ἐμφύονται, καὶ οὐδέτεροι παρὰ φύσιν ἔχουσιν· οὐδὲ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἄνω περὶ τὰ ὄμματα ἀποστίλβον κατὰ φύσιν ἐστὶ, τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ καὶ καρδίᾳ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἕκαστον οἰκείως καὶ χρησίμως τέτακται.

Ναὶ μὴν κηρύκων τε λιθορρίνων χελύων τε,

καὶ παντὸς ὀστρέου φύσιν, ὥς φησιν ὁ Ἐμπεδοκλῆς, καταμανθάνων

Ἔνθ' ὄψει χθόνα χρωτὸς ὑπέρτατα ναιετάουσαν·

καὶ οὐ πιέζει τὸ λιθῶδες, οὐδὲ καταθλίβει τὴν ἕξιν ἐπι-
928 κείμενον, οὐδέ γε πάλιν τὸ θερμὸν ὑπὸ κουφότητος εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀποπτάμενον οἴχεται· μέμικται δέ πως πρὸς ἄλληλα καὶ συντέτακται κατὰ τὴν ἑκάστου φύσιν.

E. 6. ὡς ἐπὶ] Lego, ὡς εἴ τι.

homo, quo non ulla alia res magis juxta naturam eſt facta, in ſublimi habet maxime gravia et terreſtria, circa caput: in mediis calida et ignita: dentium ſuperne alii, alii inferne ſunt nati, neutri contra naturam: neque ignis, qui ſupra ex oculis emicat, ſecundum naturam eſt, contra naturam is qui in corde et ventriculo: ſed quodvis horum congrue eſt utiliterque ordinatum. Quin omnium oſtreorum conſidera naturam, atque, ut utar verbis Empedoclis,

Inſpice tergigraves conchas quandoque marinas:
Buccinus exemploque obducta chelys tibi ſaxo
Eſſe poteſt, ſummo ut videas in corpore terram.

neque lapidea opprimunt aut affligunt habitum corporis cui incumbunt, neque contra calor levitate ſua ſurſum evolans abit: ſed omnia ſunt commixta, inter ſeque compoſita, pro rei cujuſvis natura.

ιε΄. Οὕτως οὖν εἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, εἴγε δὴ ζῷόν ἐστι, πολλαχοῦ γῆν ἔχοντα, πολλαχοῦ δὲ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀποτεθλιμμένον ἀλλὰ λόγῳ διακεκοσμημένον. Οὐδὲ γὰρ ὀφθαλμὸς ἐνταῦθα τοῦ σώματός ἐστιν ὑπὸ κουφότητος ἐκπιεσθεὶς, οὐδὲ ἡ καρδία τῷ βάρει ὀλισθοῦσα πέπτωκεν εἰς τὸ στῆθος, ἀλλ᾽ ὅτι βέλτιον ἦν οὕτως ἑκάτε- B
ρον τετάχθαι. Μὴ τοίνυν μήτε τῶν τοῦ κόσμου μερῶν νομίζωμεν μήτε Γῆν ἐνταῦθα κεῖσθαι συμπεσοῦσαν διὰ βάρος, μήτε τὸν Ἥλιον, ὡς ᾤετο Μητρόδωρος ὁ Χῖος, εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀσκοῦ δίκην ὑπὸ κουφότητος ἐκθλίφθαι, μήτε τοὺς ἄλλους ἀστέρας ὥσπερ ἐν ζυγοσταθμοῦ διαφορᾷ ῥέψαντας, ἐν οἷς εἰσι γεγονέναι τόποις. Ἀλλὰ τοῦ κατὰ λόγον κρατοῦντος, οἱ μὲν ὥσπερ ὄμματα φωσφόρα τῷ προσώπῳ τοῦ παντὸς ἐνδεδεμένοι περιπολοῦσιν· Ἥλιος δὲ καρδίας ἔχων δύναμιν, ὥσπερ αἷμα καὶ πνεῦμα διαπέμπει καὶ διασκεδάννυσιν ἐξ ἑαυτοῦ θερμότητα καὶ φῶς· Γῇ δὲ καὶ θαλάσσῃ χρῆται κατὰ φύσιν ὁ C

XV. Quamobrem probabile eſt mundum etiam, ſi quidem animal eſt, multis in partibus terram habere, in multis aquam, ignem, aërem: non neceſſitate aliqua eliſa hæc eo, ſed ratione ita diſponente. Nam neque oculus iſthac in parte corporis eſt, levitate eo compulſus ſua, neque cor ſua gravitate in pectus delapſum eſt: ſed utrumque ita collocatum, quia hoc modo erat conducibilius. Non ergo putemus de mundi partibus Terram huc pondere ſuo prolapſam, Solem, ut putabat Metrodorus Chius, utris in morem ſurſum levitate ſua eliſum, aut reliquas ſtellas veluti in bilance momento facto ea in quibus ſunt loca occupaviſſe. Etenim ratione prævalente, ſtellæ, tanquam luciferi oculi, in facie Univerſi inſertæ circumferuntur. Sol autem qui cordis habet vim, ex ſeſe calores et lumen tanquam ſanguinem diffundit. Terra et mari natura utitur, ſicut ani-

κόσμος, ὅσα κοιλίᾳ καὶ κύστει ζῷον· Σελήνη δὲ Ἡλίου
μεταξὺ καὶ Γῆς, ὥσπερ καρδίας καὶ κοιλίας ἧπαρ, ἤ τι μαλ-
θακὸν ἄλλο σπλάγχνον, ἐγκειμένη, τήν τε ἄνωθεν ἀ-
λέαν ἐνταῦθα διαπέμπει, καὶ τὰς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεις
πέψει τινὶ καὶ καθάρσει λεπτύνουσα περὶ ἑαυτὴν ἀναδίδω-
σιν· εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλλα τὸ γεῶδες αὐτῆς καὶ στερέμνιον
ἔχει τινὰ πρόσφορον χρείαν, ἄδηλον ἡμῖν. Ἐν παντὶ
δὲ κρατεῖται βέλτιον τὸ κατηναγκασμένον. Τί γὰρ οὕτω
λάβωμεν, ἐξ ὧν ἐκεῖνοι λέγουσι, τὸ εἰκός; Λέγουσι δὲ,
D τοῦ αἰθέρος τὸ μὲν αὐγοειδὲς καὶ λεπτὸν ὑπὸ μανότητος
οὐρανὸν γεγονέναι· τὸ δὲ πυκνωθὲν καὶ συνειληθὲν, ἄστρα,
τούτων δὲ τὸ νωθρότατον εἶναι τὴν Σελήνην καὶ θολε-
ρώτατον. Ἀλλ᾽ ὅμως ὁρᾶν πάρεστιν οὐκ ἀποκεκριμένην
τοῦ αἰθέρος τὴν Σελήνην, ἀλλ᾽ ἔτι πολλῷ ἐν τῷ περὶ αὐ-
τὴν ἐμφερομένην, πολλὴν δὲ ὑφ᾽ ἑαυτὴν ἔχουσαν ἀνέ-

C. 2. Σελήνη] Sic omnes libri: Σελήνην operæ vitio Steph. et tres Græco-Latinæ.
C. 9. κρατεῖται] Lego, κρατεῖ τὸ βέλτιον τοῦ κατηναγκασμένου.
D. 6. ἀνέμων * δινεῖσθαι] Forte ἀνέμων βίαν, ὑφ᾽ ἧς ἄλλα τε εἰκός ἐστι δινεῖσθαι. Certe hujuſmodi quid, aut hoc ipſum, præferam ſupplemento notato ex T. V. αἰθεροειδῆ οὐσίαν συνέχοντας, τῷ καὶ αὐτοῖς δινεῖσθαι: in quo nil video niſi παραδιόρθωμα: et novas turbas.

mal ventriculo et veſica. Luna Soli et Terræ interpoſita, ſicut jecur inter cor et ventriculum, aut aliud molle viſcus inſitum, calorem hac demittit, et quæ hinc exhalantur coquendo purgandoque ad ſe extollit: an ejus terreæ partes et ſoliditas etiam ad alia habeant accommodatam rationem, nobis non conſtat. Univerſitas rerum ita ſe habet, ut ratio melioris neceſſitatem ſibi ſubjectam habeat. Quid enim ex illorum dictis probabile eliciemus? Dicunt ætheris partes lucidas et tenues ob raritatem eſſe cœlum factas: denſatas et coactas, aſtra, quorum ignaviſſimum et turbidiſſimum ſit Luna. Et tamen videre licet, Lunam non eſſe ex aëre ſecretam: ſed etiamnum in multo qui circa ipſam eſt moveri, magnamque habere infra ſe ventorum

μων * δινεῖσθαι καὶ κομήτας. Οὕτως οὐ ταῖς ῥοπαῖς σεσήκωται κατὰ βάρος καὶ κουφότητα τῶν σωμάτων ἕκαστον, ἀλλ' ἑτέρῳ λόγῳ κεκόσμηται.

ις'. Λεχθέντων δὲ τούτων, κἀμοῦ τῷ Λευκίῳ τὸν λόγον παραδιδόντος, ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις βαδίζοντος τοῦ δόγματος, Ἀριστοτέλης μειδιάσας, Μαρτύρομαι, εἶπεν, ὅτι E
τὴν πᾶσαν ἀντιλογίαν πεποίησαι πρὸς τοὺς αὐτὴν μὲν ἡμίπυρον εἶναι τὴν Σελήνην ὑποτιθεμένους, κοινῇ δὲ τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἄνω, τὰ δὲ κάτω ῥέπειν ἐξ ἑαυτῶν φάσκοντας· εἰ δ' ἔστι τις ὁ λέγων κύκλῳ τε κινεῖσθαι κατὰ φύσιν τὰ ἄστρα, καὶ πολὺ παρηλλαγμένης οὐσίας εἶναι τῶν τεττάρων, οὐδὲ ἀπὸ τύχης ἦλθεν ἐπὶ μνήμην ἡμῖν, ὥστε ἐμέ τε πραγμάτων ἀπηλλάχθαι καὶ * Λεύκιος * ὦ F
'γαθέ, εἶπεν, ἀλλὰ τὰ ἄλλα μὲν ἴσως ἄστρα, καὶ τὸν ὅλον

E. 4. κοινῇ δὲ τῶν σωμάτων] Lego, κοινῇ δὲ πρὸς τοὺς τῶν σωμάτων.
E. 7. εἶναι τῶν τεττάρων] Lego, εἶναι τῆς τῶν τεττάρων.
E. 8. οὐδὲ ἀπὸ τύχης] Nexus orationis requirit οὐκ ἀπὸ τύχης, ſed aliquid etiam amplius de quo nunc non liquet.
F. 1. ἀπηλλάχθαι καὶ *—ὦ 'γαθὲ] Forte, ἀπηλλάχθαι καὶ σέ, ὦ Λεύκιε. Καὶ ὁ Λεύκιος, Οὐκ ὦ 'γαθέ,—.
F. 2. τὰ ἄλλα] Sic B. E. τ' ἄλλα T. Anon. Vulgo, τε ἄλλα.

vim, qua et aliis contingit volvi, et cometis. Adeo non momentis gravitatis aut levitatis unumquodque corpus penditur, ſed alia ratione diſpoſita atque ordinata ſunt.

XVI. His ego dictis, quum Lucio ſucceſſionem diſſerendi mandaſſem, jam ad demonſtrationes tendente diſputatione, Ariſtoteles ſubridens, Teſtor, inquit, totam tuam diſputationem fuiſſe contra eos qui Lunam ſemiigneam faciunt, communiter autem contra illos qui corpora alia ſurſum, alia deorſum vergere ſuapte ſponte ponunt. Id autem ne fortuito quidem nobis venit in memoriam, eſſe qui dicat aſtra cum in orbem natura ſua revolvi, tum diverſæ a quatuor elementis eſſe naturæ, ut et mihi ſuperſedere labore liceat. Tum Lucius, Minime, inquit, O bone: nam reliqua fortaſſis aſtra et totum cœlum vobis ponentibus natura

οὐρανὸν εἰς τινα φύσιν καθαρὰν καὶ εἰλικρινῆ, καὶ τὸ κατὰ πάθος ἀπηλλαγμένην μεταβολῆς τιθεμένοις ὑμῖν, καὶ κύκλον ἄγουσι δι' οὗ καὶ ἀτελευτήτου περιφορᾶς, * οὐκ ἄν τις ἔν γε τῷ νῦν διαμάχοιτο, καίτοι μυρίων οὐσῶν ἀποριῶν. Ὅταν δὲ καταβαίνων ὁ λόγος οὕτω θίγῃ τῆς Σελήνης, οὐκ ἔτι φυλάττει τὴν ἀπάθειαν ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ κάλλος ἐκείνου τοῦ σώματος. Ἀλλ' ἵνα τὰς ἄλλας ἀνωμαλίας καὶ διαφορὰς ἀφῶμεν, αὐτὸ τοῦτο τὸ διαφαινόμενον πρόσωπον, πάθει τινὶ τῆς οὐσίας, ἢ ἀναμίξει πως ἑτέρας ἐπιγέγονε· πάσχει δέ τι καὶ τὸ μιγνύμενον· ἀποβάλλει γὰρ τὸ εἰλι-
929 κρινές, βίᾳ τοῦ χείρονος ἀναπιμπλάμενον. Αὐτῆς δὲ νωθείαν καὶ τάχους ἀμβλύτητα, καὶ τὸ θερμὸν ἀδρανὲς καὶ ἀμαυρόν, ᾧ, κατὰ τὸν Ἴωνα,

—— μέλας οὐ πεπαίνεται βότρυς,

εἰς τί θησόμεθα πλὴν ἀσθένειαν αὐτῆς καὶ πάθος, εἰ

F. 4. ὑμῖν] Sic T. V. Vulgo, ἡμῖν.
F. 5. περιφορᾶς * οὐκ ἄν] Forte excidit κινεῖσθαι.
F. 7. ὁ λόγος] Ita omnes ante Steph. libri, Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ὁ ἥλιος.
F. 7. οὕτω] Forte, οὕτως.

eſſe pura et ſincera, omniſque mutationis et affectionis vacua, ac motu circulari prædita, ideoque et nunquam deſinente converſione, nemo in præſentia repugnaverit, quamquam innumeræ ſunt difficultates. Quando autem iſta ratio deorſum traducta Lunam attigerit, non jam immunitatem perpeſſionum in ea tueri, ejuſque corporis pulchritudinem poteſt. Sed, ut reliquas inæqualitates et diſcrimina omittamus, ipſa illa in Luna apparens facies, affectione quadam ſubſtantiæ, aut admixtione qualicunque alterius naturæ accidit. Patitur autem aliquid, omne quod miſcetur, dum ſuam amittit ſinceritatem, ac vi a deteriore natura occupatur. Ipſius porro Lunæ tarditatem, et celeritatis retuſionem, tum caloris inefficacitatem et obſcuritatem, quo, ut Ion ait,

—— *nigra non maturatur uva,*

quid aliud quam imbecillitatem dicemus et affectionem, ſi

πάθος ἀϊδίῳ σώματι, καὶ ὀλυμπίῳ μέτεστιν; Ὅλως γὰρ, ὦ φίλε Ἀριστότελες, γῆ μὲν οὖσα πάγκαλόν τι χρῆμα καὶ σεμνὸν ἀναφαίνεται καὶ κεκοσμημένον· ὡς δὲ ἄστρον, ἢ φῶς, ἤ τι σῶμα θεῖον καὶ οὐράνιον, δέδια μὴ ἄμορφος ᾖ καὶ ἀπρεπὴς, καὶ καταισχύνουσα τὴν καλὴν ἐπωνυμίαν· εἴ γε τῶν ἐν οὐρανῷ τοσούτων τὸ πλῆθος ὄντων μόνη φωτὸς ἀλλοτρίου δεομένη περίεισι, κατὰ Παρμενίδην,

Αἰεὶ παπταίνουσα πρὸς αὐγὰς ἠελίοιο. B

Ὁ μὲν οὖν ἑταῖρος ἐν τῇ διατριβῇ τοῦτο δὴ τὸ Ἀναξαγόρειον ἀποδεικνὺς, ὡς "Ἥλιος ἐντίθησι τῇ Σελήνῃ "τὸ λαμπρὸν," ηὐδοκίμησεν· ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἐρῶ ἃ παρ' ὑμῶν ἢ μεθ' ὑμῶν ἔμαθεν, ἑκὼν δὲ πρὸς τὰ λοιπὰ βαδιοῦμαι. Φωτίζεσθαι τοίνυν τὴν Σελήνην, οὐχ ὡς ὕελον ἢ κρύσταλλον, ἐλλάμψει καὶ διαφαύσει τοῦ Ἡλίου, πιθανόν ἐστιν· οὔτ' αὖ κατὰ σύλλαμψίν τινα καὶ

A. 12. περίεισι] Sic E. et margo B. Vulgo, περίεσι.
B. 3. ἐντίθησι] Sic B. E. T. Vulgo, ἀντίθησι. Xyl. et Anon. ἀνατίθησι.

quidem affectio corpori ſempiterno et cœleſti accidit? Omnino, mi Ariſtoteles, terra quatenus eſt, res pulcherrima, admiranda, et probe ornata videtur eſſe Luna: ſin ut aſtrum eam, lumenque, aut corpus divinum ac cœleſte conſideras, metuo ne deformis, atque turpis ſit, et pulchram appellationem dedecoret. Siquidem in cœlo tam multis aſtris hærentibus, ſola ipſa alieno indiget lumine, ut ait Parmenides,

Et ſemper Solis radios adverſa tuetur.

Ac ſocius quidem noſter in diſputatione cum illud Anaxagoreum demonſtraſſet, *Solem Lunæ ſuum ſplendorem impertiri*, laudatus eſt. Ego autem hæc non dicam, quæ a vobis, aut una vobiſcum didici: ſed dedita opera ad id quod reliquum eſt me conferam. Probabile eſt ergo Lunam non vitri aut cryſtalli in morem illuminari, Sole eam ſuo perlucente et illuſtrante lumine: neque rurſus quadam fulgoris

συναυγασμὸν, ὥσπερ αἱ δᾷδες αὐξομένου τοῦ φωτός· οὕτω γὰρ οὐδὲν ἧττον ἐν νουμηνίαις ἢ διχομηνίαις ἔσται πανσέληνος ἡμῖν, εἰ μὴ στέγει μηδὲ ἀντιφράττει τὸν Ἥλιον, ἀλλὰ δίεισιν ὑπὸ μανότητος, ἢ κατὰ σύγκρασιν εἰσλάμπει καὶ συνεξάπτει περὶ αὐτὴν τὸ φῶς. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐκκλίσεις οὐδὲ ἀποστροφὰς αὐτῆς, ὥσπερ ὅταν ἢ διχότομος καὶ ἀμφίκυρτος ἢ μηνοειδὴς, αἰτιᾶσθαι περὶ τὴν σύνοδον· ἀλλὰ κατὰ στάθμην, φησὶ Δημόκριτος, ἱσταμένη τοῦ φωτίζοντος ὑπολαμβάνει καὶ δέχεται τὸν Ἥλιον· ὥστε αὐτήν τε φαίνεσθαι καὶ διαφαίνειν ἐκεῖνον εἰκὸς ἦν. Ἡ δὲ πολλοῦ δεῖ τοῦτο ποιεῖν· αὐτή τε γὰρ ἄδηλός ἐστι τηνικαῦτα, κἀκεῖνον ἀπέκρυψε καὶ ἠφάνισε πολλάκις,

—— ἀπεσκεύασε δὲ οἱ αὐγὰς,

ὥσπερ φησὶν Ἐμπεδοκλῆς,

D Ἔς τ' αἶαν καθύπερθεν, ἀπεσκνίφωσε δὲ γαίης

C. 12. ἀπεσκεύασε δὲ οἱ αὐγὰς] Haud ſcio an hæc ſit ipſius Plutarchi interpretatio et quaſi anticipatio Empedoclei loci.

et luminis coitione, ut cum faces lumine augentur. Sic enim non minus in novilunio quam cum dimidius orbis nobis illuſtratus apparet, toto orbe refulgens nobis videretur: ſi non cohibet neque obſtruit Solis radios, ſed is ob raritatem tranſit, aut per commixtionem illucet in illam illiuſque lucem accendit. Non enim, ut cum dividuo, aut utrinque gibbo orbe Luna cernitur, declinationes ejus et averſiones pro cauſſa poſſunt poni, ita hoc etiam in novilunio facere licebit; cum tunc *ad amuſſim*, ut ait Democritus, ſubjecta illuſtranti, excipiat Solis lumen. Itaque tum et fulgere ipſa debebat, et Sol per eam pellucere: quod tantum abeſt ut fiat, ut cum ipſa in coïtu obſcura ſit, tum ſæpenumero Solem quoque abſcondat:

Diſſipat in terram radios cum deſuper ejus,
Et terræ ſpatium tam latum lumine privat,

Τόσσον, ὅσον τ' εὖρος γλαυκώπιδος ἔπλετο μήνης,

καθάπερ εἰς νύκτα καὶ σκότος, οὐκ εἰς ἄστρον ἕτερον *
τοῦ φωτὸς ἐμπεσόντος. Ὃ δὲ λέγει Ποσειδώνιος, ὡς
ὑπὸ βάθους τῆς Σελήνης οὐ περαιοῦται δι' αὐτῆς τὸ τοῦ
Ἡλίου φῶς πρὸς ἡμᾶς, ἐλέγχεται καταφανῶς· ὁ γὰρ
ἀὴρ ἄπλετος ὤν, καὶ βάθος ἔχων πολλαπλάσιον τῆς Σε-
λήνης, ὅλος ἐξηλιοῦται καὶ καταλάμπεται ταῖς αὐγαῖς.
Ἀπολείπεται τοίνυν ἡ τοῦ Ἐμπεδοκλέους, ἀνακλάσει
τινὶ τοῦ Ἡλίου πρὸς τὴν Σελήνην γίνεσθαι τὸν ἐνταῦθα E
φωτισμὸν ἀπ' αὐτῆς. Ὅθεν οὐδὲ θερμὸν οὐδὲ λαμπρὸν
ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ἦν εἰκός, ἐξάψεως καὶ
μίξεως * φώτων γεγενημένης· ἀλλ' οἷον αἵ τε φωναὶ κατὰ
τὰς ἀνακλάσεις ἀμαυροτέραν ἀναφαίνουσι τὴν ἠχὼ τοῦ
φθέγματος, αἵ τε πληγαὶ τῶν ἀφαλλομένων βελῶν
μαλακώτεραι προσπίπτουσιν,

D. 2. γλαυκώπιδος ἔπλετο] Sic E. Xyl. Vulgo præpoſtere ἔπλετο γλαυκώπιδος.
D. 3. ἑτέρο * τῦ φωτὸς] Lego, ἕτερον τοιοῦτον, τοῦ φωτὸς ἢ.
D. 8. ὅλος] Sic E. Leonic. Vulgo, ὅλως.
E. 4. μίξεως * φώτων] Lacuna nulla eſt notata in B. Xyl. parvula, duarum fere literarum, in E. Forte excidit τοιῶν.

Quam latum glaucæ Lunæ complectitur orbis,

ut ait Empedocles: perinde ac ſi in noctem et tenebras, non in aliud aſtrum, lumen Solis incidiſſet. Quod autem dicit Poſidonius, *Lunæ profunditatem in cauſſa eſſe, cur per eam Solis lumen non penetret*, id evidenter refellitur. Aër enim quantumvis immenſus, et qui multis modis quam Luna eſt profundior, totus tamen ſolaribus radiis illuſtratur. Relinquitur ergo Empedoclis ſententiam eſſe veram: nempe reflexione luminis Solaris ad Lunam, hic ab illa res illuminari: unde fit, ut neque calidum neque ſplendidum ad nos lumen perveniat: quod futurum videbatur, ſi inflammatio et permixtio luminis fieret. Sed quemadmodum reculſæ voces obſcuriorem ſoni Echo faciunt: et ictus a reſultantibus telis languidiores accidunt:

Ὡς αὐγὴ τύψασα σεληναίης κύκλον εὐρὺν,

ἀσθενῆ καὶ ἀμυδρὰν ἀνάρροιαν ἴσχει πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὴν κλάσιν ἐκλυομένης τῆς δυνάμεως.

ιζ'. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Σύλλας, Ἀμέλει ταῦτα, εἶ-
F πεν, ἔχει τινὰς πιθανότητας· ὁ δὲ ἰσχυρότατόν ἐστι τῶν ἀντιπιπτόντων, πότερον ἔτυχέ τινος παραμυθίας, ἢ παρῆλθεν ἡμῶν τὸν ἑταῖρον; Τί τοῦτο λέγεις, ἔφη ὁ Λεύκιος, ἢ τὸ πρὸς τὴν διχότομον ἀπορούμενον; Πάνυ μὲν οὖν, ὁ Σύλλας εἶπεν· ἔχει γάρ τινα λόγον τὸ πάσης ἐν ἴσαις γωνίαις γινομένης ἀνακλάσεως, ὅταν ἡ Σελήνη διχοτομοῦσα μεσουρανῇ, μὴ φέρεσθαι τὸ φῶς ἐπὶ Γῆς ἀπ' αὐτῆς, ἀλλὰ ὀλισθαίνειν ἐπέκεινα τῆς Γῆς· ὁ γὰρ Ἥλιος ἐπὶ τοῦ
930 ὁρίζοντος ὢν, ἅπτεται τῇ ἀκτῖνι τῆς Σελήνης· διὸ καὶ κλασθεῖσα πρὸς ἴσα, ἐπὶ θάτερον ἐκπεσεῖται πέρας, καὶ οὐκ ἀφήσει δεῦρο τὴν αὐγήν· ἢ διαστροφὴ μεγάλη καὶ παράλλαξις ἔσται τῆς γωνίας, ὅπερ ἀδύνατόν ἐστιν. Ἀλλὰ νὴ

F. 6. διχοτομοῦσα] Forte, διχότομος οὖσα.
F. 7. μεσουρανῇ] Sic B. E. T. V. Anon. Vulgo, μεσουρανία.

Sic Lunæ fugiens fulgor Titanius orbem,

imbecillum hebetemque defluxum ad nos dimittit, ob infractionem vi debilitata.

XVII. Sub hæc Sylla: Sane, inquit, aliquam hæc veriſimilitudinem habent: quod vero validiſſimum eſt eorum, quæ contra objiciuntur, an jam eſt aliquo pacto explicatum, an vero fefellit ſocium noſtrum? Quid, inquit Lucius, aliud dicis, quam quod de Luna dimidia quæritur? Hoc ipſum, aiebat Sylla: habet enim rationem, ut, cum omnis reflexio fiat ad æqualem angulum, a Luna dimidia medium cœli tenente, lumen non feratur in Terram, ſed ad latus ejus delabatur. Sol enim in horizonte conſtitutus, radiis ſuis Lunam tangit itaque is fractus ad æquales angulos in alterum relidetur extremum, neque huc ſplendorem dimittet: alioqui oportet magnam diverſitatem anguli fieri, quod eſt nefas. At me

Δία, εἶπεν ὁ Λεύκιος, καὶ τοῦτο ἐρρήθη· καὶ πρός γε Μενέλαον ἀποβλέψας ἐν τῷ διαλέγεσθαι τὸν μαθηματικὸν, Αἰσχύνομαι μὲν, ἔφη, σοῦ παρόντος, ὦ φίλε Μενέλαε, θέσιν ἀναιρεῖν μαθηματικὴν, ὥσπερ θεμέλιον τοῖς κατοπτρικοῖς ὑποκειμένην πράγμασιν· ἀνάγκη δὲ, εἶπεν, ὅτι τὸ πρὸς τὰς ἴσας τείνεσθαι γωνίας ἀνάκλασιν πᾶσαν, οὔτε φαινόμενον αὐτόθεν, οὔτε ὁμολογούμενόν ἐστιν· ἀλλὰ διαβάλλεται μὲν ἐπὶ τῶν κυρτῶν κατόπτρων, ὅταν B ἐμφάσεις ποιῇ μείζονας ἑαυτῶν πρὸς ἓν τὸ τῆς ὄψεως σημεῖον· διαβάλλεται δὲ τοῖς διπτύχοις κατόπτροις, ὧν ἐπικλιθέντων πρὸς ἄλληλα καὶ γωνίας ἐντὸς γενομένης, ἑκάτερον τῶν ἐπιπέδων διττῆς ἔμφασιν ἀποδίδωσι, καὶ ποιεῖ τέτταρας εἰκόνας ἀφ' ἑνὸς προσώπου, δύο μὲν ἀντιστρόφους τοῖς ἔξωθεν ἀριστεροῖς μέρεσι, δύο δὲ δεξιοφανεῖς

A. 9. ἀνάγκη δὲ, εἶπεν, ὅτι] Lego, ἀνάγκη δὲ εἰπεῖν, ὅτι.
A. 10. τείνεσθαι] Rectius ſit γίνεσθαι, ut modo.
B. 3. ὧν ἐπικλιθέντων] Sic T. Anon. Vulgo, ὡς ἐπικριθέντων.
B. 5. διττῆς] διττὴν T. V. probabiliter.
B. 6. δύο μὲν ἀντιστρόφους—κατόπτρων] Turbata, ſic reſtituenda videntur, δύο μὲν ἀριστερὰς, δύο δὲ δεξιοφανεῖς, τὰς μὲν ἀντιστρόφους τοῖς ἔξωθεν μέρεσι, τὰς δὲ ἀμαυρὰς ἐν βάθει τῶν κατόπτρων.

hercle, inquit Lucius, et hoc dictum eſt a ſocio noſtro, et inter differendum Menelaum mathematicum intuens vereor inquit, mi Menelaë, theſin mathematicam iſtam evertere, quæ fundamenti inſtar catoptricæ ſubjacet de ſpeculorum cauſſis et rationibus doctrinæ: neceſſe tamen eſt ut dicam, nam reflexionem fieri ad æquales angulos, neque ſenſui apparet, neque in confeſſo eſt. Sed primum in curvis ſpeculis hæc poſitio improbatur, cum res majores quam ſunt videntur, reflexione facta ad unum viſus punctum. Fallit deinde etiam in duplicibus ſpeculis, cum duobus inter ſe conſertis ad angulum, utraque ſuperficies duplam ſpeciem reddit: fiuntque quatuor imagines ab una facie, duæ dexteræ, duæ ſiniſtræ, ex utroque illo genere duæ adverſæ exterioribus

ἀμαυρὰς ἐν βάθει τῶν κατόπτρων. Ὧν τῆς γενέσεως τὴν αἰτίαν
C Πλάτων ἀποδίδωσιν· εἴρηκε γὰρ ὅτι τοῦ κατόπτρου ἔνθεν καὶ
ἔνθεν ὕψος λαβόντος, παραλλάττουσιν αἱ ὄψεις τὴν ἀνάκλασιν ἀπὸ τῶν ἑτέρων ἐπὶ θάτερα μεταπίπτουσαι. Εἴπερ οὖν τῶν ὄψεων αἱ μὲν εὐθὺς πρὸς ἡμᾶς * ἀνατρέχουσιν, αἱ δὲ ἐπὶ θάτερα μέρη τῶν κατόπτρων ὀλισθαίνουσαι πάλιν ἐκεῖθεν ἀναφέρονται πρὸς ἡμᾶς, οὐ δυνατόν ἐστιν ἐν ἴσαις γωνίαις γίνεσθαι πάσας ἀνακλάσεις, ὅσας ὁμόσε χωροῦντες ἀξιοῦσιν αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ τῆς Σελήνης ἐπὶ γῆν φερομένοις ῥεύμασι τὴν ἰσότητα τῶν γωνιῶν ἀναιρεῖν,
D πολλῷ τοῦτο ἐκείνου πιθανώτερον εἶναι νομίζοντες. Οὐ μὴν ἀλλά, εἰ δεῖ τοῦτο χαρίζεσθαι τῇ πολλὰ δὴ φίλῃ γεωμετρίᾳ καὶ δοῦναι, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῶν περιβαλομένων ταῖς λειότησι συμπίπτειν ἐσόπτρων εἰκός ἐστιν· ἡ δὲ Σε-

B. 8. κατόπτρων. Ὧν] Inter has duas voces vulgo legitur, inficeta repetitio ſuperiorum verborum, ὅταν ἐμφάσεις ποιῇ μείζονας ἑαυτῶν πρὸς ἓν τὸ τῆς ὄψεως σημεῖον διαβάλλεται δέ: ac deinceps lacuna ante proxima Ὧν τῆς—. Et vitium et remedium notarunt T. et Schott.

C. 4. πρὸς ἡμᾶς * ἀνατρέχουσιν] Aut nihil excidit, aut ἀπὸ τῶν κατόπτρων.

C. 7. ἀνακλάσεις, ὅσας ὁμόσε χωροῦντες] Vitium quin adſit, non dubium eſt: quale ſit, non liquet. Exempl. T. Leonic. Schott. Anon. ἀνακλάσεις· ὥστε ὁμόσε χωροῦντες: quod a correctoris manu eſſe videtur. Forte ad veram ſcripturam propius accedat hujuſmodi conjectura, ἀνακλάσεις ἔσται ὁμόσε χωροῦνται. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ἀξιοῦσι κ. τ. λ.

faciei partibus, duæ obſcuræ in profundo ſpeculorum. Quæ cur fiant, Plato cauſſam reddidit. Dixit enim, ſpeculo hinc inde elevato viſus reflexionem variare, ab una in alteram parte recidentem. Si ergo imaginum illæ ſtatim ad nos recurrunt: quæ vero in alteram ſpeculi partem delabuntur, rurſum inde ad nos feruntur; fieri non poteſt ut omnes reflexiones quæ ſimul Viſu recipiuntur ad æquales accidant angulos. Alii contendunt, defluxibus, qui a Luna in Terram feruntur, æqualitatem angulorum tolli, hoc illo cenſentes multo eſſe probabilius. Enimvero ut hoc demus et gratificemur percaræ nobis geometriæ; primum fieri id par eſt in ſpeculis ad unguem lævigatis: at Luna

λίπη πολλὰς ἀνωμαλίας ἔχει καὶ τραχύτητας, ὥστε τὰς αὐγὰς ἀπὸ σώματος μεγάλου προσφερομένας ὕψεσιν ἀξιολόγοις, ἀντιλάμψεις καὶ διαδόσεις ἀπ' ἀλλήλων λαμβάνουσαν, ἀνακλᾶσθαί τε παντοδαπῶς καὶ συμπλέκεσθαι, καὶ συνάπτειν αὐτὴν ἑαυτῇ τὴν ἀνταύγειαν, οἷον ἀπὸ πολλῶν φερομένην πρὸς ἡμᾶς κατόπτρων. Ἔπειτα κἂν πρὸς αὐτῇ τῇ Σελήνῃ τὰς ἀνακλάσεις ἐν ἴσαις γωνίαις ποι- E
ῶμεν, οὐκ ἀδύνατον φερομένας ἐν διαστήματι τοσούτῳ τὰς αὐγὰς, κλάσεις ἴσχειν καὶ περιολισθήσεις, ὡς συγκεῖσθαι καὶ λάμπειν τὸ φῶς. Ἔνιοι δὲ καὶ δεικνύουσι γράφοντες, ὅτι πολλὰ τῶν φώτων ἐπὶ γῆν ἀφίησι κατὰ γραμμὴν ὑπὸ τὴν κεκλιμένην ὑποταθείσης· συνδιαγράφεσθαι δὲ ἅμα λέγοντι διάγραμμα, καὶ ταῦτα πρὸς πολλοὺς, οὐκ ἐνῆν.

ιη'. Τὸ δ' ὅλον, ἔφη, θαυμάζω πῶς τὴν διχότομον ἐφ' ἡμᾶς κινοῦσιν, ἐμπίπλουσαν μετὰ τῆς ἀμφικύρτου καὶ τῆς μηνο-

E. 3. συγκεῖσθαι] Praestat, συγχεῖσθαι.
E. 5. κατὰ γραμμὴν—ὑποταθείσης] Forte corrigendum, κατὰ γραμμῆς ὑπὸ τὴν κεκλιμένην ὑποταθείσης. An item ἐπὶ γῆν mutandum in αὐγήν?
E. 9. ἐμπίπλουσαν] Forte, ἐκπίπτουσαν, ut reddidi. Mox αὐτῆς legendum pro αὐτῇ.

multas habet inæqualitates, aſperitates multas; ut fulgores, qui a magno corpore accidunt altitudinibus non exiguis, invicem reſplendere poſſint, et omnimode reflecti, implicari, reſplendentiamque inter ſe continuare, quaſi a multis ea ad nos ferretur ſpeculis. Deinde, ut reflexionem ponamus ad ipſam Lunam fieri æqualibus angulis; tamen fieri poteſt ut radii per tantum ſpatium delati frangantur et delabantur, ut lumen componatur et ſplendeat. Sunt qui etiam oſtendant deſcriptione quadam figuræ, multa lumina in Terram dimitti ad lineam ſub inclinata ſubtenſam. Inter dicendum autem delineationem moliri, idque apud multos, non licebat.

XVIII. Omnino autem, dicebat, miror cur contra nos allegent dimidiam Lunam, quum hæc eadem ratione pereat cum gibboſa et cum fal-

εἴδους. Εἰ γὰρ αἰθέριον ὄγκον ἢ πύρινον ὄντα τὸν τῆς Σελήνης
F ἐφώτιζεν ὁ Ἥλιος, οὐκ ἂν ἀπέλιπεν αὐτῇ σκιερὸν ἀεὶ καὶ ἀλαμπὲς ἡμισφαίριον πρὸς αἴσθησιν, ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ μικρὸν ἔψαυε περιιὼν, ὅλην ἀναπίμπλασθαι, καὶ δι' ὅλης τρέπεσθαι τῷ φωτὶ πανταχόσε χωροῦντι δι' εὐπετείας, ἦν προσῆκον. Ὅπου γὰρ οἶνος ὕδατος θιγὼν κατὰ πέρας, καὶ σταγὼν αἵματος εἰς ὑγρὸν ἐμπεσόντος ἀνέχρωσε πᾶν αἷμα * φοινιχθέν· αὐτὸν δὲ τὸν ἀέρα λέγουσιν οὐκ ἀπορροίαις τισὶν οὐδὲ ἀκτῖσι μεμιγμέναις, ἀλλὰ τροπῇ καὶ μεταβολῇ κατὰ νύξιν ἢ ψαῦσιν ἐξηλλοιῶσθαι· πῶς ἄστρον ἄστρου καὶ φῶς φωτὸς ἁψάμενον οἴονται μὴ κεράννυσθαι, μηδὲ
931 σύγχυσιν ποιεῖν δι' ὅλου καὶ μεταβολὴν, ἀλλ' ἐκεῖνα φωτίζειν μόνον ὧν ἅπτεται κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν; Ὃν γὰρ ὁ

F. 3. περιιὼν] Vulgo, περιὼν, quod Steph. ex Leonico ſumſit: nam Ald. Baſ. Xyl. B. E. περὶ ὤν. Ceterum hoc περιιὼν malim reponere ante ἀπέλιπεν.

F. 4. τρέπεσθαι] Recepi ex T. Anon. Amiot. Vulgo, τρίφεσθαι.

F. 6. πᾶν αἷμα * φοινιχθέν] Lacuna videtur ex earum eſſe genere, quæ debentur ſuſpicioni librariorum aliquid excidiſſe putantium. Nil requiras, ſi legas πᾶν ἅμα φοινιχθέν. Sic ſane T.

F. 9. κατὰ νύξιν ἢ ψαῦσιν ἐξηλλοιῶσθαι] Sumſi ab E. quocum conſentit B, excepto ἐξηλλοιῶσθαι. Vulgo, κατάνυξιν ἀπὸ τοῦ φωτὸς ἐξηλλοιῶσθαι.

cata. Nam ſi æthercam molem aut igneam Lunæ (ſiquidem talis eſſet) Sol illuminaret, non profecto relinqueret ſemper umbroſam ad noſtrum ſenſum, et luminis expertem alteram ejus globi partem: ſed ſi vel paululum attigiſſet eam ambiens, impleri eam lumine totamque mutari uſquequaque ob agilitatem prodeunte, conveniebat. Si enim vinum aquæ extremitatem attingens, aut gutta ſanguinis in humorem incidens, totum inficit aut rubore tingit: ipſum vero aërem aiunt non defluxionibus quibuſdam radiisve permixtis, ſed totum converſione et mutatione per appulſum tactumque lenem facta, Solis natura repleri: quonam pacto ſtella ſtellam, et lux lucem ſi attingat, arbitrantur nullam confuſionem, nullam per tota mixtionem fieri aut mutationem, ſed ea duntaxat a Sole illuſtrari, quo-

Ἥλιος περιιὼν κύκλον ἄγει καὶ περιστρέφει πρὸς τὴν Σελήνην, νῦν μὲν ἐπιπίπτοντα τῷ διορίζοντι τὸ ὁρατὸν αὐτῆς καὶ τὸ ἀόρατον, νῦν δὲ ἀνεστάμενον πρὸς ὀρθὰς ὥστε τέμνειν ἐκεῖνα καὶ ὑπ' ἐκείνης τε τέμνεσθαι, ἄλλαις κλίσεσι καὶ σχέσεσι τοῦ λαμπροῦ πρὸς τὸ σκιερὸν, ἀμφικύρτους καὶ μηνοειδεῖς ἀποδιδόντα μορφὰς ἐν αὐτῇ, παντὸς μᾶλλον ἐπιδεικνύουσιν οὐ σύγκρασιν ἀλλ' ἐπαφὴν, οὐδὲ σύλλαμψιν ἀλλὰ περίλαμψιν αὐτῆς ὄντα τὸν φωτισμόν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ αὐτὴ φωτίζεται μόνον, ἀλλὰ B καὶ δεῦρο τῆς αὐγῆς ἀναπέμπει τὸ εἴδωλον, ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρίσασθαι τῷ λόγῳ περὶ τῆς οὐσίας δίδωσιν. Αἱ γὰρ ἀνακλάσεις γίνονται πρὸς οὐδὲν ἀραιὸν, οὐδὲ λεπτομερές· οὐδ' ἔστι φῶς ἀπὸ φωτὸς, ἢ πῦρ ἀπὸ πυρὸς ἀφαλλόμενον, ἢ νοῆσαι ῥᾴδιον· ἀλλὰ δεῖ τὸ ποιῆσον ἀντιτυπίαν

A. 6. τέμνεσθαι, ἄλλαις] Vulgo, τὸ τέμνεσθαι ἄλλαις. B. E. omittunt τό. Legendum, τέμνεσθαι, ποτὲ δ' ἄλλαις—.
A. 9. ἐπιδεικνύουσιν] Lego, ἐπιδείκνυσιν.
B. 6. ἢ νοῆσαι] ἢ delendum.

rum attingit ſuperficiem? Quippe is circulus, quem ſuo circuitu Sol in Luna deſcribit, qui modo incidat in lineam, qua Lunæ viſibilis pars ab inviſibili diſtinguitur, alias ad rectos inſiſtat angulos et dividat utramque partem mediam, mox aliis atque aliis inclinationibus proportiones varias ſplendidæ partis ad umbroſam efficiat, Lunæque formas utrimque curvas, aut falcatas exhibeat: planiſſime omnium demonſtrat eam quæ dicitur Lunæ illuminationem, non contemperationem, ſed contactum, neque luminis confluxum, ſed circumfuſionem eſſe. Quando autem non illuminatur tantum ipſa, ſed huc etiam luminis ſimulacrum mittit; fit etiam, acrius ut contendamus de ratione quæ de ejus ſubſtantia fuit allata. Reflexiones enim fiunt non ad ullam rem raram et tenuibus partibus conſtantem: neque facile imagineris ignem ab igne reſilientem, aut lumen a lumine. Sed oportet ſolidum denſumque eſſe id, a

τινὰ καὶ κλάσιν ἐμβριθὲς εἶναι καὶ πυκνόν, ἵνα πρὸς αὐτὸ πληγὴ καὶ ἀπ' αὐτοῦ φορὰ γένηται. Τὸν γοῦν αὐτὸν Ἥλιον ὁ μὲν ἀὴρ διίησιν, οὐ παρέχων ἀνακοπάς, οὐδὲ ἀντερείδων, ἀπὸ δὲ ξύλων καὶ λίθων καὶ ἱματίων εἰς φῶς τιθεμένων
C πολλὰς ἀντιλάμψεις καὶ περιλάμψεις ἀποδίδωσιν. Οὕτω δὲ καὶ τὴν Γῆν ὁρῶμεν ὑπ' αὐτοῦ φωτιζομένην· οὐ γὰρ εἰς βάθος, ὥσπερ ὕδωρ, οὐδὲ δι' ὅλης, ὥσπερ ἀήρ, διίησι τὴν αὐγήν· ἀλλ' οἷος τὴν Σελήνην περιστείχει κύκλος αὐτῆς, καὶ ὅσον ἀποτέμνεται μέρος ἐκείνης, τοιοῦτος ἕτερος περίεισι τὴν Γῆν, καὶ τοσοῦτο φωτίζων ἀεί, καὶ ἀπολείπων ἕτερον ἀφώτιστον· ἡμισφαιρίου γὰρ ὀλίγῳ δοκεῖ μεῖζον εἶναι τὸ περιλαμπόμενον ἑκατέρας. Δότε δή μοι γεωμετρικῶς εἰπεῖν πρὸς ἀναλογίαν, ὡς εἰ τριῶν ὄντων οἷς τὸ ἀφ' Ἡλίου φῶς πλησιάζει, Γῆς, Σελήνης, ἀέρος, ὁρῶμεν οὐχ

B. 9. διίησιν] Sic B. E. T. V. Anon. Vulgo, δίησιν. Idem ex iiſdem libris reſtitutum infra.

C. 5. ἐκείνης] Ita B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἐκεῖνος, vitioſe.

C. 5. περίεισι] Ita B. E. Vulgo, περίησι.

C. 7. εἶναι] Additum ex B. E.

quo recelli et reflecti aliud debeat; ut in id ictus incumbat, indeque referatur. Ipſum adeo Solem aër tranſmittit non impediens aut relidens radios ejus: a lignis, lapidibus, et veſtibus in Sole poſitis multæ reſplendentiæ et circumfulgentiæ exſiſtunt. Sic et Terram videmus ab eo illuminari: non enim in profundum, ut aqua, nec per totam, ut aër, dimittit radios: ſed ſicut circulus Lunam ambit, partemque ejus illuminandam deſcribit: ita alius Terram circuit, partemque ejus definit, quam Sol ſubinde illuſtret, reliquo luminis experte: videtur enim aliquanto major utriuſque portio quæ illuminatur quam eſt ſemiſſis globi. Concedite vero mihi, ut hoc geometrice loquar e proportionum collatione. Si tria ſunt quibus a Sole lumen accidit, Terra, Luna, aër, videmus tamen Lunam non ut aërem,

ὡς ὁ ἀὴρ μᾶλλον, ἢ ὡς ἡ Γῆ φωτιζομένην τὴν Σελήνην, ἀνάγκη φύσιν ἔχειν ὁμοίαν, ἃ τὰ αὐτὰ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πέφυκε.

ιθ'. Ἐπεὶ δὲ πάντες ἐπῄνεσαν τὸν Λούκιον, Εὖ γε, ἔφην, ὅτι καλῷ λόγῳ καλὴν ἀναλογίαν προσέθηκας· οὐ γὰρ ἀποστερητέον σε τῶν ἰδίων. Κἀκεῖνος ἐπιμειδιάσας, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ δεύτερον ἀναλογίᾳ προσχρηστέον, ὅπως μὴ τὰ αὐτὰ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ταυτὰ ποιεῖν ταὐτὸν, ἀποδείξωμεν τῇ Γῇ τὴν Σελήνην προσεοικυῖαν. Ὅτι μὲν γὰρ οὐδὲν οὕτως τῶν περὶ τὸν Ἥλιον γενομένων ὅμοιόν ἐστιν, ὡς ἔκλειψις Ἡλίου δύσει, δότε μοι, ταύτης ἔναγχος τῆς συνόδου μνησθέντες, ἣ πολλὰ μὲν ἄστρα πολλαχόθεν τοῦ οὐρανοῦ διέφηνεν εὐθὺς ἐκ μεσημβρίας ἀρξαμένη, κρᾶσιν δὲ, οἵαν τὸ λυκαυγὲς, τῷ ἀέρι παρέσχεν· εἰ δὲ μὴ, Θέων ἡμῖν οὗτος τὸν Μίμνερμον

C. 11. ἀὴρ μᾶλλον, ἢ] Habet dubitationem hæc lectio. Forte ἀὴρ, μᾶλλον δὲ—
D. 5. τὰ αὐτὰ] Lego, τῷ ταυτά.
D. 9. ἣ πολλὰ] ἣ eſt ex E. Vulgo, ἤ. Baſ. Xyl. Ş.

ſed magis ut Terram illuminari; neceſſe eſt ſimilis eſſe naturæ, quæ ab eadem re afſici eodem modo ſolent.

XIX. Hic omnibus laudantibus Lucium, Præclare, inquam ego, qui pulchræ rationi pulchram adjeciſti proportionem: non enim tuis et propriis laudibus es defraudandus. Tum ſubridens Lucius, Proinde, ait, denuo proportione utamur, demonſtrabimuſque Lunam Terræ eſſe cognatam, non eo tantum quia eadem a re eodem afficiuntur modo, ſed et quia eandem rem eodem modo afficiunt. Etenim nihil eorum quæ circa Solem fiunt, ita ſimile eſſe ejus occaſui, atque eſt defectus ipſius, conceditis, puto, mihi, memores ejus coitus Solis cum Luna, qui nuper fuit, qui ſtatim ſub meridiem incipiens, ſtellas in multis paſſim cœli partibus lucentes oſtendit, aëriſque eam fecit temperiem, qualis eſt incerta lux crepuſculi: ſi non concedetis, Theon hic noſter Mimnermum allegabit, et Cydiam,

ἐπάξει καὶ τὸν Κυδίαν καὶ τὸν Ἀρχίλοχον, πρὸς δὲ τούτοις τὸν Στησίχορον καὶ τὸν Πίνδαρον, ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν ὀλοφυρομένους τὸν φανερώτατον κλεπτόμενον, καὶ μέσῳ ἅματι νύκτα γινομένην, καὶ τὴν ἀκτῖνα τοῦ Ἡλίου σκότους ἀτραπὸν * φάσκοντας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸν Ὅμηρον, νυκτὶ καὶ ζόφῳ τὰ πρόσωπα κατέχεσθαι τῶν ἀνθρώπων λέγοντα, καὶ τὸν Ἥλιον ἐξαπολωλέναι τοῦ οὐρανοῦ περὶ τὴν Σελήνην, καὶ * τοῦτο γίνεσθαι πέφυκε τοῦ μὲν φθίνοντος μηνὸς, τοῦ δὲ ἱσταμένου. Τὰ λοιπὰ δὲ οἶμαι ταῖς μαθηματικαῖς ἀκριβείαις εἰς τὸν * ἐξῆχθαι καὶ βέβαιον· ὡς ἥ γε νὺξ ἐστὶ σκιὰ Γῆς, ἡ δὲ ἔκλειψις τοῦ Ἡλίου, σκιὰ Σελήνης, ὅταν ἡ ὄψις ἐν αὐτῇ γένηται. Δυόμενος γὰρ, ὑπὸ τῆς Γῆς ἀντιφράττεται πρὸς τὴν ὄψιν· ἐκλιπὼν δὲ, ὑπὸ τῆς Σελήνης,

E. 6. φανερώτατον] Forte addendum θεόν.
E. 6. ἅματι] Sic Leonic. Schott. Vulgo, ἅμα τόν.
E. 7. ἀτραπὸν * φάσκοντας] Forte nil excidit: ad ſententiæ quidem abſolutionem nil requiras.
F. 2. πρόσωπα] Hoc certiſſima correctione repetivit Xyl. ex Odyſſ. Υ, 352. Vulgò, πρῶτα.
F. 3. περὶ τὴν—πέφυκε] Forte, καὶ περὶ τὴν Σελήνης σύνοδον τοῦτο γίνεσθαι πεφυκέναι. Poſtremum habent T. V. B. Anon. Conferatur Odyſſ. Ξ', 162.
F. 6. εἰς τὸν * ἐξῆχθαι] Forte, εἰς τὸν ἀσφαλῆ λόγον ἐξῆχθαι—.
F. 8. ἐν αὐτῇ] Sic E. Vulgo, ἐν ἑαυτῇ.

et Archilochum, et præter hos Steſichorum ac Pindarum, qui deplorant in defectibus *ſplendidiſſimum ſibi eripi Solem*, et quaſi *in medio die factam eſſe noctem*, radioſque Solis *tenebroſo ferri tramite:* ſuper omnes Homerum, qui *facies hominum nocte et caligine occupari* ait, *Solemque et Lunam de cælo periiſſe:* idque fieri *alio menſe deſinente, alio incipiente.* Reliqua puto mathematicis ſubtilitatibus in perſpicuam rationem deducta eſſe, noctem eſſe umbram Terræ et defectum Solis eſſe umbram Lunæ, quando viſus noſter in eam incidit. Nam Solem, poſtquam occidit, videre ne poſſimus, Terra interpoſita luminibus noſtris officit: cum deficit, Luna noſtro viſui aditum obſtruit. Horum utrum-

ἀμφότεραι δέ εἰσιν ἐπισκοτήσεις· ἀλλ' ἡ μὲν δυτικὴ, τῆς Γῆς· ἡ δὲ ἐκλειπτικὴ, τῆς Σελήνης, τῇ σκιᾷ καταλαμβανούσης τὴν ὄψιν. Ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον τὸ γινόμενον. Εἰ γὰρ ὅμοιον τὸ πάθος, ὅμοια τὰ ποιοῦντα· τῷ γὰρ αὐτῷ τὰ αὐτὰ συμβαίνειν ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν. Εἰ δὲ οὐχ οὕτω τὸ περὶ τὰς ἐκλείψεις σκότος βύθιόν ἐστιν, οὐδὲ ὁμοίως τῇ νυκτὶ πιέζει τὸν ἀέρα, μὴ θαυμάζωμεν· οὐσία μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ τοῦ τὴν νύκτα ποιοῦντος καὶ τοῦ τὴν ἔκλειψιν σώματος, μέγεθος δὲ οὐκ ἴσον. Ἀλλ' Αἰγυπτίους μὲν ἑβδομηκοστόδυον οἶμαι φάναι μόριον εἶναι τὴν Σελήνην, Ἀναξαγόραν δὲ ὅση Πελοπόννησος· Ἀρίσταρχος δὲ τὴν διάμετρον τῆς Σελήνης λόγον ἔχουσαν ἀποδείκνυσιν, ὃς ἐλάττων μὲν ἢ ἑξήκοντα πρὸς δεκαεννέα, μείζων δέ πως ἑκατὸν ὀκτὼ πρὸς τεσσαράκοντα τρία ἐστίν. Ὅθεν ἡ μὲν Γῆ παντάπασι τῆς ὄψεως τὸν Ἥλιον ἀφαι-

A. 2. καταλαμβανούσης] Sic E. Vulgo, καταλαμβανούσῃ.
A. 10. εἶναι τὴν Σελήνην] T. V. Anon. εἶναι τῆς Γῆς τὴν Σελήνην: quod item cogitatione ſuppleri poteſt.

que obſcuratio eſt: ſed occiduam Terra, defectum Luna facit, viſum intervertendo. Ex his autem quid conſequatur, facile poteſt intelligi. Si enim ſimilia ſunt effecta, ſimiles etiam ſunt cauſſæ ea efficientes: eidem enim eadem accidere ab iiſdem, neceſſarium eſt. Quod autem tenebræ in defectibus non ſunt ita profundæ, neque aër perinde atque noctu occupatur iis, non eſt quod miremur. Eſt enim eadem ſubſtantia ejus quod noctem, et ejus quod defectum efficit, corporis, magnitudine differunt. Nam Ægyptii, niſi fallor, ſeptuagies et bis contineri in Terræ quantitate Lunæ quantitatem cenſent: Anaxagoras tantam pronunciavit Lunam eſſe, quanta eſt Peloponneſus: Ariſtarchus proportionem diametri facit minorem quam ſint ſexaginta ad undeviginti, majorem aliquanto quam ſint centum et octo ad quadraginta et tria. Unde fit, ut Terra prorſus Solem conſpectui noſtro ſubtrahat ob magnitudi-

ῥεῖται διὰ μέγεθος· μεγάλη γὰρ ἡ ἐπιπρόσθησις, καὶ χρόνον ἔχουσα τὸν τῆς νυκτός· ἡ δὲ Σελήνη κἂν ὅλον ποτὲ κρύψῃ τὸν Ἥλιον, οὐκ ἔχει χρόνον οὐδὲ πλάτος ἡ ἔκλειψις, ἀλλὰ περιφαίνεταί τις αὐγὴ περὶ τὴν ἴτυν, οὐκ ἐῶσα βαθεῖαν γενέσθαι τὴν σκιὰν καὶ ἄκρατον. Ἀρισ-τοτέλης δὲ ὁ παλαιὸς αἰτίαν τοῦ πλεονάκις τὴν Σελήνην ἐκλείπουσαν ἢ τὸν Ἥλιον καθορᾶσθαι, πρὸς ἄλλαις τισὶ καὶ
C ταύτην ἀποδίδωσιν, Ἥλιον γὰρ ἐκλείπειν Σελήνης ἀντιφράξει, Σελήνην δὲ, * ὁ δὲ Ποσειδώνιος ὁρισάμενος οὕτως τόδε τὸ πάθος, ἔκλειψίς ἐστιν Ἡλίου σύνοδος σκιᾶς Σελήνης, ἧς τὴν ἔκλειψιν, * ἐκείνοις γὰρ μόνοις ἔκλειψίς ἐστιν ὧν ἂν ἡ σκιὰ τῆς Σελήνης καταλαβοῦσα τὴν ὄψιν ἀντιφράξαι πρὸς τὸν Ἥλιον· ὁμολογῶν δὲ σκιὰν τῆς Σελήνης φέρεσθαι πρὸς ἡμᾶς, οὐκ οἶδα ὅ, τι λέγειν ἑαυτῷ

C. 2. Σελήνην δὲ, * ὁ δὲ Π.] Amiotus ex conjectura, ut puto, vertit ac ſi ſcriptum fuiſſet, Σελήνην δὲ Γῆς, ἣν πολὺ μείζονα οὖσαν πλεονάκις ἀποκρύπτειν τὴν Σελήνην· probabiliter ad ſententiam: his puto continuata fuiſſe, ut partem Ariſtotelicæ ſententiæ, ἐκείνοις γὰρ μόνοις—πρὸς τὸν Ἥλιον.

C. 2. οὕτως—ἔκλειψίς] Ita diſtinctione locum expeditiorem fecimus. Vulgo, οὕτως· τὸ δὲ τὸ πάθος ἔκλειψις. Forte altius latet vitium cujus medicina a fonte Poſidonii petenda, ex quo ſua hauſit Cleomedes L. II. p. 481. ut legendum videatur, ὁρισάμενος, ὅτι τόδε τὸ πάθος τῆς ὄψεως ἐστιν οὐχ Ἡλίου, καὶ σύνοδος σκιᾷ Σελήνης, ἣν δὴ ἔκλειψιν Ἡλίου καλοῦμεν· ὁμολογῶν γε—.

nem: magna eſt enim obſtructio, et nocturno tempore durat. Luna autem, etiam ſi totum aliquando occultet Solem, tamen is defectus latitudine, et tempore caret: ſed quidam elucet ſplendor circa orbitam, non ſinens altam nimiamque fieri umbram. Ariſtoteles vero antiquus ille, cur Luna ſæpius quam Sol deficere videatur, cauſſam inter alias etiam hanc poſuit: quod Sol Lunæ interjectu obſcuretur, Luna Terræ. Poſidonius autem ſic definiens hanc affectionem, *Defectus eſt Solis, coitus umbræ Lunæ, cujus defectum* * his enim ſolis defectus eſt quorum inter Viſum et Solem umbra Lunæ interjicitur. Fatens autem umbram Lunæ ad nos ferri, neſcio quid ſibi ad dicendum reliqui fecerit: Repugnans quippe eſt, aſtri umbram ex-

καταλέλοιπεν· ἄστρου δὲ σκιὰν ἀδύνατον γενέσθαι· τὸ γὰρ ἀφώτιστον σκιὰ λέγεται, τὸ δὲ φῶς οὐ ποιεῖ σκιάν, ἀλλ' ἀναιρεῖν πέφυκεν.

κ'. Ἀλλὰ τί δή, ἔφη, μετὰ τοῦτο τῶν τεκμηρίων ἐλέχθη; Κἀγώ, τὴν αὐτήν, ἔφην, ἐλάμβανεν ἡ Σελήνη D
ἔκλειψιν. Ὀρθῶς, εἶπεν, ὑπέμνησας· ἀλλὰ δὴ πότερον ὡς πεπεισμένων ὑμῶν καὶ τιθέντων ἐκλείπειν τὴν Σελήνην ὑπὸ τοῦ σκιάσματος ἁλισκομένην, ἤδη τρέπομαι πρὸς τὸν λόγον, ἢ βούλεσθε, μελέτην ποιήσωμαι καὶ ἀπόδειξιν ὑμῖν τῶν ἐπιχειρημάτων ἕκαστον ἀπαριθμήσας; Νὴ Δία, εἶπεν ὁ Θέων, τούτοις ἐμμελέτησον· ἐγὼ δὲ πειθοῦς τινος δέομαι, ταύτῃ μόνον ἀκηκοὼς ὡς ἐπὶ μίαν μὲν εὐθεῖαν τῶν τριῶν σωμάτων γινομένων, Γῆς καὶ Ἡλίου καὶ Σελήνης, αἱ ἐκλείψεις συντυγχάνουσιν· ἡ γὰρ Γῆ τῆς Σελήνης, E

D. 1. τὴν αὐτὴν—ἔκλειψιν] Sanum, necne, ſit, non ſtatuo. Ferri poteſt ea, quam reddidi, ſententia.

D. 3. πεπεισμένων] Sic E. T. V. Anon. Vulgo, πεποιημένων.

D. 4. τρέπομαι] Hoc Steph. dedit ex Leonic. Schott. Anon. In Ald. Baſ. Xyl. B. E. eſt τρέπονται. Malim τρέπωμαι, aut cum T. τρεπόμεθα.

D. 5. ποιήσωμαι καὶ] Sic E. Vulgo, ποιήσωμεν.

D. 8. μίαν μὲν] μὲν delendum.

iſtere: cum umbra dicatur id quod lumine caret: at lumen umbram non facit, ſed abolet ſuapte natura.

XX. Sed quodnam poſt hæc fuit argumentum allatum? Et ego, Eandem, inquam, Luna defectus cauſſam accepit. Recte, aiebat, admonuiſti. Sed utrum quaſi vobis perſuaſum ac decretum ſit Lunam deficere ab umbra captam, jam ad propoſitam me convertam orationem? an vultis, ut, quaſi exercitatione dicendi inſtituta, ſingulis recenſendis argumentis demonſtrationes proferam? Omnino, dicebat Theon, de his exercitationem inſtitue. Mihi enim opus aliquo eſt qui perſuadeat: cum id duntaxat inaudiverim, quod cum in una linea ſint tria corpora, Terra, Sol, et Luna, defectus contingant; tum enim aut Terram

ἢ πάλιν ἡ Σελήνη τῆς Γῆς ἀφαιρεῖται τὸν Ἥλιον· ἐκ-
λείπει γὰρ οὗτος μὲν Σελήνης, Σελήνη δὲ Γῆς ἐν μέσῳ
τῶν τριῶν ἱσταμένης· ὧν γίνεται, τὸ μὲν ἐν συνόδῳ, τὸ δὲ
ἐν διχομηνίᾳ. Καὶ ὁ Λεύκιος ἔφη, Σχεδὸν μέντοι τῶν
λεγομένων κυριώτατα ταῦτ' ἐστί· πρόλαβε δὲ πρῶτον,
εἰ βούλει, τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος τῆς σκιᾶς λόγον· ἔστι γὰρ
κῶνος, ἅτε καὶ μεγάλου πυρὸς ἢ φωτὸς σφαιροειδοῦς
ἐλάττονα, σφαιροειδῆ δὲ, περιβάλλοντος ὄγκον· ὅθεν ἐν
ταῖς ἐκλείψεσι τῆς Σελήνης αἱ περιγραφαὶ τῶν μελαι-
νομένων πρὸς τὰ λαμπρὰ τὰς ἀποτομὰς περιφερεῖς
ἴσχουσιν· ἃς γὰρ ἂν στρογγύλον στρογγύλῳ προσμίξαν,
F ἢ δέξηται τομὰς ἢ παράσχῃ, πανταχόσε χωροῦσαι, δι' ὁμοι-
ότητα γίνονται κυκλοτερεῖς. Δεύτερον οἶμαί σε γινώσκειν
ὅτι Σελήνης μὲν ἐκλείπει πρῶτα μέρη τὰ πρὸς ἀπη-

E. 5. διχομηνίᾳ] Sic B. E. et viderat Corſin. Faſt. Att. I. p. 62. Vulgo, διχοτομίᾳ.
E. 6. πρόλαβε] Legendum, πρόσλαβε.
E. 8. κῶνος] Sic unus Xyl. Vulgatum, κοινὸς diutius non erat ferendum.
E. 12. ἃς γὰρ ἂν στρογγύλον στρογγύλῳ προσμίξαν] Sic B. E. Vulgo mendoſiſſime, αἳ γὰρ ἂν στρογγύλῳ προσμιξίαι.

Lunæ, aut Lunam Terræ Solem adimere: hunc Luna, eam Terra in medio trium conſtituta, deficere: illud novæ tempore Lunæ, hoc medio menſe fieri. Tum Lucius: Fere, inquit, hæc de dictis ſunt potiſſima. Verum ſi lubet, primo loco rationem ex umbræ figura ductam accipe. Eſt enim conus ſive turbo; quippe cum magnus ignis lumenve globi formam habens, minorem, ſed ipſam quoque globoſam, amplectatur molem. Itaque in defectibus Lunæ circumſcriptiones eorum quæ obſcurantur, quibus a lucidis diſtinguuntur, circulares ſunt: nam quaſcumque teres tereti accidens præbuerit, aut ab eo acceperit, ſectiones, quaqua verſum ductæ, ſunt omnes rotundæ ob ſimilitudinem. Secundo loco id te arbitror intelligere, Lunæ partes eas primum lumine deſtitui, quæ ad ſubſolanum ſpectant: Solis

λιώτην, Ἡλίου δὲ τὰ πρὸς δύσιν, κινεῖται δὲ ἡ μὲν
σκιὰ τῆς Γῆς ἐπὶ τὴν ἑσπέραν ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν,
Ἥλιος δὲ καὶ Σελήνη τοὐναντίον ἐπὶ τὰς ἀνατολάς·
ταῦτα γὰρ ἰδεῖν τε παρέχει τῇ αἰσθήσει τὰ φαινόμενα, 933
κἀκ λόγων οὐ πάνυ τοι μακρῶν μαθεῖν ἐστιν· ἐκ δὲ τού-
των ἡ αἰτία βεβαιοῦται τῆς ἐκλείψεως. Ἐπεὶ γὰρ Ἥλιος
μὲν ἐκλείπει καταλαμβανόμενος, Σελήνη δὲ ἀπαντῶσα
τῷ ποιοῦντι τὴν ἔκλειψιν, εἰκότως, μᾶλλον δὲ ἀναγκαίως,
τὸ μὲν ὄπισθεν ἁλίσκεται πρῶτον, ἡ δ' ἔμπροσθεν· ἄρ-
χεται γὰρ ἐκεῖθεν ἡ ἐπιπρόσθησις, ὅθεν πρῶτον μὲν ἐπι-
βάλλει τὸ ἐπιπροσθοῦν· ἐπιβάλλει δὲ ἐκείνῳ μὲν ἀφ'
ἑσπέρας ἡ Σελήνη πρὸς αὐτὸν ἁμιλλωμένη, ταύτῃ δὲ
ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν ὡς πρὸς τοὐναντίον ὑποφερομένη.
Τρίτον τοίνυν ἔτι τὸ τοῦ χρόνου λαβὲ καὶ τὸ τοῦ μεγέθους B
τῶν ἐκλείψεων αὐτῆς. Ὑψηλὴ μὲν ἐκλείπουσα καὶ ἀπό-
γειος ὀλίγον ἀποκρύπτεται χρόνον, πρόσγειος δὲ καὶ τα-

A. 6. τὸ μὲν] Immo ὁ μέν.
A. 7. πρῶτον μὲν] Delendum μέν.
B. 1. λαβὲ] Additum ex E.
B. 3. ἀποκρύπτεται] Sic E. et margo B. Vulgo, ἀπολείπεται.

eas, quæ ad occaſum: moveri autem umbram Terræ ab ortu verſus occaſum, Solem et Lunam, contra, verſus ortum. Hæc et ſenſus deprehendere poteſt in iis quæ apparent, et rationibus haud prolixis queunt perdiſci. Ex his autem cauſſa defectuum confirmatur. Quoniam enim Sol deficit deprehenſus, Luna autem occurrens ei, quod ipſam lumine privat: convenienter, imo autem neceſſario, ille a poſteriore parte primum invaditur, hæc a priore: hinc enim incipit obſtructio, unde primum ingruit id quod obſtruit lumini. Ingruit autem Soli Luna ab occaſu, in eodem itinere cum illo certans. Lunæ umbra ab ortu, ut in oppoſitam tendenti partem. Tertium eſt temporis et magnitudinis defectuum ratio. Etenim Luna quando ſublimis et a Terra

πεινὴ αὐτὸ τοῦτο παθοῦσα, σφόδρα πιέζεται, καὶ βραδέως ἐκ τῆς σκιᾶς ἄπεισι· καίτοι ταπεινὴ μὲν οὖσα τοῖς μεγίστοις χρῆται κινήμασιν, ὑψηλὴ δὲ τοῖς ἐλαχίστοις. Ἀλλὰ τὸ αἴτιον ἐν τῇ σκιᾷ τῆς διαφορᾶς ἐστιν· εὐρυτάτη γὰρ οὖσα περὶ τὴν βάσιν, ὥσπερ οἱ κῶνοι, συστελλομένη τε κατὰ μικρὸν, εἰς ὀξὺ τῇ κορυφῇ καὶ λεπτὸν ἀπολήγει πέρας. Ὅθεν ἡ Σελήνη ταπεινὴ μὲν ἐμπεσοῦσα, τοῖς μεγίστοις λαμβάνεται κύκλοις ὑπ' αὐτῆς, καὶ διαπερᾷ τὸ βύθιον
C καὶ σκοτωδέστατον· ἄνω δὲ, οἷον ἐν τενάγει, διὰ λεπτότητα τοῦ σκιεροῦ χρανθεῖσα, ταχέως ἀπαλλάττεται. Παρίημι δὲ ὅσα χωρὶς ἰδίᾳ πρὸς τὰς βάσεις καὶ τὰς διαφορήσεις ἐλέχθη· καὶ γὰρ ἐκεῖναι μέχρι γε τοῦ ἐνδεχομένου παραδέχονται τὴν αἰτίαν. Ἀλλ' ἐπανάγω πρὸς τὸν ὑποκείμενον λόγον, ἀρχὴν ἔχοντα τὴν αἴσθησιν. Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι πῦρ ἐκ τόπου σκιεροῦ διαφαίνεται καὶ διαλάμπει μᾶλλον, εἴτε παχύτητι τοῦ σκοτώδους ἀέρος, οὐ δεχομένου τὰς

C. 3. ἰδίᾳ—τὴν αἴσθησιν] Hæc addita ſunt ex B. E. Vulgo, ἰδίους.
C. 8. εἴτε παχύτητι] Prius dedit Steph. ex Leonic. Schott. poſterius Baſ. Xyl. In Ald. B. E. eſt ἐπὶ παχύτητι.

longius diſtans deficit, non diu hæret in tenebris: cum vero humilis et terræ vicina in umbram incidit, admodum premitur, et tarde ex ea emergit. Et quidem humilis celerius: ſublimis tardius movetur. Sed cauſſa diſcriminis in umbra eſt: quæ latiſſima circa baſin ſeu fundum quippe conus, paulatimque ſe in verticem acuens, in exilem deſinit apicem. Itaque Luna humilis in eam incidens, maximis ejus circulis capitur, profundamque et caliginoſiſſimam partem pertranſit: ſuperne autem veluti in vado ob tenuitatem umbræ ſtricta, celeriter diſcedit. Omitto autem quæ ſeorſim et peculiariter de baſi et tranſitu dicta ſunt: quamquam, quoad ejus fieri poteſt, rationem admittunt. Sed refero me ad propoſitam orationem cujus principium a ſenſibus profectum eſt. Videmus enim ignem ex umbroſo loco magis effulgere ac lucere: ſive ob craſſitiem aë-

ἀπορρεύσεως καὶ διαχύσεως, ἀλλὰ συνέχοντος ἐν ταυτῷ τὴν οὐσίαν καὶ σφίγγοντος· εἴτε τῆς αἰσθήσεως τοῦτο πάθος ἐστὶν, ὡς τὰ θερμὰ παρὰ τὰ ψυχρὰ θερμότερα, καὶ τὰς ἡδονὰς παρὰ τοὺς πόνους σφοδροτέρας, οὕτω τὰ λαμπρὰ φαίνεσθαι παρὰ τὰ σκοτεινὰ φανερὰ, τοῖς διαφόροις πάθεσιν ἀντεπιτείνοντα τὴν φαντασίαν. Ἔοικε δὲ πιθανώτερον εἶναι τὸ πρότερον· ἐν γὰρ Ἡλίῳ πᾶσα πυρὸς φύσις οὐ μόνον τὸ λαμπρὸν ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ τῷ εἴκειν γίνεται δύσεργος καὶ ἀμβλυτέρα· σκίδνησι γὰρ ἡ θερμότης καὶ διαχέει τὴν δύναμιν. Εἴπερ οὖν ἡ Σελήνη πυρὸς εἴληχε βληχροῦ καὶ ἀδρανοῦς, ἀστέρον οὖσα σκληρότερον, ὥσπερ αὐτοὶ λέγουσιν, οὐθὲν ὧν πάσχουσα φαίνεται νῦν, ἀλλὰ τὰ ἐναντία πάντα, πάσχειν αὐτὴν προσῆκόν ἐστι, φαίνεσθαι μὲν ὅτε κρύπτεται, κρύπτεσθαι δὲ ὁπηνίκα φαίνεται· τουτέστι, κρύπτεσθαι μὲν τὸν ἄλλον χρόνον ὑπὸ τοῦ περιέχοντος αἰθέρος ἀμαυρουμένην, ἐκλάμπειν δὲ καὶ γίνεσθαι καταφανῆ δι' ἓξ μηνῶν, καὶ πάλιν διὰ πέντε τῇ σκιᾷ τῆς γῆς ὑπο-

D

E

ris caliginoſi, qui ſplendorem diffluere et diſſipari non ſinit, ſed ejus ſubſtantiam continet atque cohibet: ſive ea ſenſus eſt affectio, quo modo calida frigidis adpoſita calidiora, et voluptates juxta dolores fiunt vehementiores; ita ſplendida pone tenebroſa magis fulgeant, ob diverſas affectiones in contrarias partes intenta imaginatione. Videtur autem prius illud eſſe probabilius. In Sole enim omnis natura ignis, non modo fulgorem ſuum amittit, ſed concedendo etiam languidior et obtuſior fit: diſſipat enim calor ac diffundit ejus vim. Si ergo Luna ignem ſortita eſt imbecillum et inefficacem, utpote ſtella, ut ipſi aiunt, turbidior; nihil eorum, quæ ei accidere videmus, ſed contraria omnia, evenire par fuit: nimirum ut videretur, quando nunc occultatur: occultaretur, quando apparet: hoc eſt, reliquo tempore occultari debebat, ab æthere continente obſcurata, effulgere autem et ſplendere per ſex menſes, rurſumque alios quinque, quando ſub umbram terræ ſubit. Nam illi quadrin-

δυομένην. Αἱ γὰρ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τετρακόσιαι περίοδοι τῶν ἐκλειπτικῶν πανσελήνων, τὰς τέσσαρας καὶ τετρακοσίας ἑξαμήνους ἔχουσι, τὰς δὲ ἄλλας πενταμήνους. Ἔδει τοίνυν διὰ τοσούτων χρόνων φαίνεσθαι τὴν Σελήνην ἐν τῇ σκιᾷ λαμπρυνομένην· ἡ δὲ ἐν * μὲν ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυσι τὸ φῶς, ἀναλαμβάνει δὲ αὖθις ὅταν ἐκφύγῃ τὴν σκιάν, καὶ φαίνεταί γε πολλάκις ἡμέρας, ὡς πάντα μᾶλλον ἢ πύρινον οὖσα σῶμα καὶ ἀστεροειδές.

F κα'. Εἰπόντος δὲ τοῦτο τοῦ Λευκίου, συνεξέδραμον ἅμα πως τῷ * ὅ, τε Φαρνάκης καὶ ὁ Ἀπολλωνίδης· εἶτα, τοῦ Ἀπολλωνίδου παρέντος, ὁ Φαρνάκης εἶπεν, Ὅτι τοῦτο καὶ μάλιστα τὴν Σελήνην δείκνυσιν ἄστρον ἢ πῦρ οὖσαν· οὐ γάρ ἐστι παντελῶς ἄδηλος ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν, ἀλλὰ διαφαίνει τινὰ χρόαν ἀνθρακώδη καὶ βλοσυράν, ἥτις ἰδίως ἐστὶν αὐτῆς. Ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ἐνέστη περὶ τῆς σκιᾶς· ἀεὶ γὰρ

E. 8. ἡ δὲ ἐν * μὲν] Interponendum τῇ σκιᾷ, ut T. V.
F. 2. τῷ * ὅ, τε] Excidit λόγῳ.
F. 3. παρέντος] Ita ſcripſi, ut jam vertendo correxerat Xyl. Omnes libri habent παρόντος,

genti ſexaginta et quinque circuitus eclipticorum plenilu-niorum, quadringentos et quatuor habent ſex menſibus ſingulos, reliquos quinque menſibus conſtantes. Poſt tanta igitur temporum intervalla oportebat Lunam apparere in umbra ſplendentem. At ea in umbra quidem lumen ſuum amittit: recuperat autem illud, poſtquam umbram effugit. Et ſane interdiu ſæpenumero apparet: ut quidvis potius quam igneum et ſidereum corpus exiſtimari debeat.

XXI. Hoc ubi dixit Lucius, provolaverunt ſimul quodammodo ad impugnanda iſthæc Pharnaces et Apollonides. Et concedente dicendi partes Apollonide, Pharnaces: Hoc ipſum, inquit, maxime oſtendit Lunam aſtrum eſſe, aut ignem. Non enim prorſus latet in defectibus, ſed effulget colore quodam prunam referente et terribili, qui ejus eſt proprius. Apollonides autem in-

οὕτως ὀνομάζειν τοὺς μαθηματικοὺς τὸν ἀλαμπῆ τόπον, σκιάν τι μὴ δέχεσθαι τὸν οὐρανόν. Ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν, ἔφην, 934
πρὸς τοὔνομα μᾶλλον ἐριστικῶς ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα φυσικῶς καὶ μαθηματικῶς ἐνεσταμένους· τὸν γὰρ ἀντιφραττόμενον ὑπὸ τῆς Γῆς τόπον εἰ μὴ σκιάν τις ἐθέλοι καλεῖν, ἀλλ' ἀφεγγὲς χωρίον, ὅμως ἀναγκαῖον ἐν ἐκείνῳ τὴν Σελήνην γενομένην *· καὶ ὅλως, ἔφην, εὔηθές ἐστιν ἐκεῖ μὴ φάναι τῆς Γῆς ἐξικνεῖσθαι τὴν σκιὰν * ἡ σκιὰ τῆς Σελήνης ἐπιπίπτουσα τῇ ὄψει καὶ * πρὸς τὴν Γῆν, ἔκλειψιν Ἡλίου ποιεῖν. Πρὸς σὲ δὲ, ὦ Φαρνάκη, τρέψομαι· τὸ γὰρ ἀνθρακῶδες ἐκεῖνο καὶ διακαὲς χρῶμα τῆς Σελήνης, ὃ B
φὴς ἴδιον αὐτῆς εἶναι, σώματός ἐστι πυκνότητα καὶ βάθος

F. 8. ὀνομάζειν τούς] Vulgo inter has duas voces erat lacuna, quam ſuſtuli auctoritate codicis E. At T. V. Anon. inſerunt πάντα. Idem E. inter τόπον et σκιὰν habet ſpatium trium fere literarum.

A. 3. ἐνεσταμένους] Lego ἐνεσταμένου ſubaudiendo ἐστί, ut vertit Xyl.

A. 6. γενομένην *· καὶ ὅλως] Excidit vel σκοτοῦσθαι, quod Latinis adjeci: vel μᾶλλον λάμπειν καὶ διαφαίνεσθαι, quod ex T. V. Anon. adfertur: vel ſimile quid.

A. 7. τὴν σκιὰν*—ποιεῖν] Vix dubium, quin locus cum T. V. Anon. ita ſit explendus: τὴν σκιάν· ὅπου ἡ σκιὰ τῆς Σελήνης ἐπιπίπτουσα τῇ ὄψει, καὶ διϊκνοῦσα πρὸς τὴν Γῆν ἔκλειψιν Ἡλίου ποιεῖ.

ſtabat adverſus umbram, inquiens ſic ſemper a mathematicis dici locum qui nulla illuſtratur luce: tum umbram a cœlo non admitti. Hoc vero, aiebam, eſt contra nomen potius ſophiſtice, quam in rem phyſice aut mathematice, diſputantis. Eum enim infra Terram locum, ad quem aditus lumini eſt obſtructus, ſi umbram quis dicere nolit, ſed luminis vacuam regionem, tamen neceſſe eſt Lunam quando eo pervenit obſcurari. Atque omnino, dicebam, fatuum eſt negare umbram Terræ eo pertingere, quum tamen umbra Lunæ incidens viſui, et pertingens ad Terram, defectum Solis faciat. Nunc me ad te, Pharnaca, convertam. Color enim ille prunæ ſimilis et ardens Lunæ, quem ejus proprium eſſe inquis, corporis eſt denſitate et profunditate

ἔχοντος· ὅθεν γὰρ ἐθέλει τοῖς ἀραιοῖς ὑπόλειμμα φλογὸς οὐδ' ἴχνος ἐμμένειν, οὐδ' ἔστιν ἄνθρακος γένεσις, οὗ μὴ στερέμνιον σῶμα, δεξάμενον διὰ βάθους τὴν πύρωσιν καὶ σῶζον· ὥσπερ καὶ Ὅμηρος εἴρηκεν,

> Αὐτὰρ ἐπεὶ πυρὸς ἄνθος ἀπέπτατο, παύσατο δὲ φλὸξ
> Ἀνθρακιὴν στορέσασα.

Ὁ γὰρ ἄνθραξ ἔοικεν οὐ πῦρ ἀλλὰ σῶμα πεπυρωμένον εἶναι, καὶ πεπονθὸς ὑπὸ πυρὸς στερεοῦ καὶ ῥίζαν ἔχοντι προσμένοντος ὄγκου
C καὶ προσδιατρίβοντος· αἱ δὲ φλόγες ἀραιᾶς εἰσιν ἐξάψεις καὶ ῥεύματα τροφῆς καὶ ὕλης, ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀναλυομένης. Ὥστε οὐδὲν ἂν ὑπῆρχε τοῦ γεώδη καὶ πυκνὴν εἶναι τὴν Σελήνην ἕτερον οὕτως ἐναργὲς τεκμήριον, εἴπερ αὐτῆς ἴδιον ἦν, ὡς χρῶμα, τὸ ἀνθρακῶδες. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν, ὦ φίλε Φαρνάκη, πολλὰς τὰς ἐκλειπούσας χρόας ἀ-

B. 3. ἀραιοῖς] Ita Xyl. Exempl. Turneb. Amiot. et una Græco-Lat. 1624. Ceteri libri ἀρχαίοις.

B. 4. ἄνθρακος γένεσις, οὗ μὴ] Ita vel ſine librorum auctoritate ſcripſimus, et vertendo expreſſerunt Xyl. et Amiot. Vulgo, ἀνθρακογένεσις, οὐ μὴν—.

B. 6. σῶζον] Ita vere conjecit Xyl. Omnes libri habent monſtroſe σόλον.

C. 3. τοῦ γεώδη] τοῦ aſſumtum ex E. Anon. et T. quod literæ ſignum omiſſum eſt in Indice Var. Lect. Græco-Lat.

C. 6. πολλὰς τὰς—ἀμείβειν] Legendum, πολλὰς γὰρ—ἀμείβει.

præditi: nullæ enim reliquiæ, nullum veſtigium flammæ in raris permanet corporibus, neque prunæ fiunt, ubi non aliquod ſolidum corpus ſubjicitur, quod vim ignis alte admiſſam ſervet: ſicut et Homerus alicubi ait:

> *Exſtincto poſtquam ſed flamma evanuit igne,*
> *Subſtravit prunas.*

Non enim ignis, ſed corpus ignitum videtur pruna, ab igni affecta res qui in corpore ſolido et radicem habente permaneat ac duret: flammæ autem, rari nutrimenti, et materiæ celeriter ob infirmitatem conſumtæ, incendium ac fluxus ſunt. Itaque Lunam terrenam eſſe et denſam vix ullo alio æque evidenti argumento oſtendi poterat: ſiquidem pruneus ille color ejus eſſet proprius. Sed non eſt, mi Pharnaca: et videmus Lunam de-

μεταβάλλειν, καὶ διαιροῦσιν αὐτὰς οὕτως οἱ μαθηματικοὶ κατὰ χρόνον καὶ ὥραν ἀφορίζοντες· ἂν ἀφ᾽ ἑσπέρας ἐκλείπῃ, φαίνεται μέλαινα δεινῶς ἄχρι τρίτης ὥρας καὶ ἡμισείας· ἂν δὲ μέση, τοῦτο δὴ τὸ ἐπιφοινίσσον ἵησι, καὶ πῦρ καὶ πυρωπόν· ἀπὸ δὲ ἑβδόμης ὥρας καὶ ἡμισείας, ἀνίσταται τὸ ἐρύθημα· καὶ τέλος ἤδη πρὸς ἕω λαμβάνει χρόαν κυανοειδῆ καὶ χαροπήν, ἀφ᾽ ἧς δὴ καὶ μάλιστα, Γλαυκῶπιν αὐτὴν D οἱ ποιηταὶ καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἀνακαλοῦνται. Τοσαύτας οὖν χρόας ἐν τῇ σκιᾷ τὴν Σελήνην λαμβάνουσαν ὁρῶντες, οὐκ ὀρθῶς ἐπὶ μόνον καταφέρονται τὸ ἀνθρακῶδες, ὃ μάλιστα φήσαι τις ἂν ἀλλότριον αὐτῆς εἶναι, καὶ μᾶλλον ὑπόμιγμα καὶ λεῖμμα τοῦ φωτὸς, διὰ τῆς σκιᾶς περιλάμποντος· ἴδιον δὲ τὸ μέλαν καὶ γεῶδες. Ὅπου δὲ πορφυρίσιν ἐνταῦθα καὶ φοινικίσι λίμναις τε καὶ ποταμοῖς δεχομένοις ἥλιον ἐπίσκια χωρία γειτνιῶντα συγχρώζεται καὶ περι-

C. 9. μέλαινα] Recepi a Xyl. Vulgo, μέλανα.
C. 10. μέση] Non ſatis videtur ſanum. Interpretes quidem ſententiam recte expreſſerunt.
C. 10. τοῦτο δὴ] Satis hoc probum; nec requirendum τότε δὴ ex T. V. Anon.
D. 9. συγχρώζεται καὶ περιλάμπεται] Sic E. in priori conſentit Baſ. et Xyl. Vulgo, συγχρώζονται καὶ περιλάμπονται.

ficientem alias alium colorem ſumere: quos mathematici temporis ratione ſic diſcernunt. Si ſub veſperam Luna deficit, horribiliter nigra apparet uſque ad horam tertiam et ſupra ſemiſſem horæ: ſi media nocte, tunc iſtum puniceum et igneum ſive igni ſimilem colorem edit: a ſeptima hora et ſemiſſe rubor oſtenditur: verſus auroram jam cæruleum lenemque vultum ſumit, a quo eam potiſſimum poëtæ et Empedocles *glaucopin*, id eſt cæſiam, appellant. Proinde cum videamus Lunam in umbra tot colores adſciſcere, non recte illi arripiunt pruneum: quem potiſſimum aliquis alienum ab ea eſſe dixerit, ac mixturam potius luminis deficientis, et per umbram enitentis: proprium vero, nigrum et terreſtrem. Jam cum hic Solis radios excipientibus purpureis aut puniceis veſtibus, paludibus item

λάμπει), ἀλλὰ τὰς ἀνακλάσεις ἀποδιδόντα πολλὰς καὶ
διαφόρους ἀπαυγασμούς, τί θαυμαστὸν εἰ ῥεῦμα πολὺ
E σκιᾶς ἐμβάλλον ὥσπερ εἰς πέλαγος οὐράνιον οὐ σταθεροῦ
φωτὸς οὐδὲ ἠρεμοῦντος, ἀλλὰ μυρίοις ἄστροις ἐλαυνομένου
μίξεις τε παντοδαπὰς καὶ μεταβολὰς λαμβάνοντος, ἄλλην
ἄλλοτε χρόαν ἐκματτόμενον ἀπὸ τῆς Σελήνης ἐνταῦθα
ἀποδίδωσιν; Ἄστρον μὲν γὰρ ἢ πῦρ οὐκ ἂν ἐν σκιᾷ δια-
φανείη μέλαν, ἢ γλαυκόν, ἢ κυανοειδές· ὄρεσι δὲ καὶ πε-
δίοις καὶ θαλάσσαις πολλαὶ μὲν ἀφ' Ἡλίου μορφαὶ χρωμά-
F των ἐπιτρέχουσι, καὶ σκιαῖς καὶ ὁμίχλαις, οἵας φαρμάκοις
γραφικοῖς μιγνύμενον ἐπάγει βαφὰς τὸ λαμπρόν· ὧν τὰ
μὲν τῆς θαλάττης ἐπικεχείρηκεν ἀμωσγέπως ἐξονομάζειν
Ὅμηρος, ἰοειδέα καλῶν καὶ οἴνοπα πόντον, αὖθις δὲ πορ-
φύρεον κῦμα, γλαυκήν τε ἄλλως θάλασσαν, καὶ λευκὴν
γαλήνην· τὰς δὲ περὶ τὴν γῆν διαφορὰς τῶν ἄλλοτε

E. 2. ἐλαυνομένου] περιελαυνομένου E.
F. 1. οἵας] Sic B. E. Vulgo, ὡς.

et fluviis, umbroſa viciniæ loca colorem iſtorum æmulentur, et ob omnigenas reflexiones multiplicibus illuſtrentur ſplendoribus, quid mirum res habet, ſi copioſus umbræ fluxus veluti in pelagus cœleſte incidens non ſtabilis aut quieſcentis luminis, ſed ab innumeris exagitati aſtris, variaſque mixtiones et mutationes in ſe admittentis, alium alias colorem a Luna expreſſum huc refert? Stella enim, aut ignis in umbra nunquam videbitur nigro, glauco, aut cæruleo colore. Montibus vero, et campis ac maribus multæ a Sole colorum formæ inferuntur, umbriſque et nebulis, eum fere in modum quo pictorum coloribus tincturas adfert admixtus candor. Et maris quidem colores conatus eſt Homerus utcunque nominibus exponere, mare *violæ*, *vinique rubri forma* præditum dicens, et alibi *glaucum*, undam *purpuream*, tranquillitatem *albam*: quæ vero terræ

ἄλλως ἐπιφαινομένων χρωμάτων παρῆκεν, ὡς ἀπείρως τὸ πλῆθος ὄντος. Τὴν δὲ Σελήνην οὐχ εἰκός, ὥσπερ τὴν θάλασσαν, μίαν ἔχειν ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ ἐοικέναι μάλιστα τῇ Γῇ τὴν φύσιν, ἣν ἐμυθολόγει Σωκράτης ὁ παλαιός, εἴτε δὴ ταύτην αἰνιττόμενος, εἴτε δὴ ἄλλην τινὰ διηγού- 935 μενος· οὐ γὰρ ἄπιστον, οὐδὲ θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ἔχουσα διεφθορὸς ἑαυτῇ μηδὲ ἰλυῶδες, ἀλλὰ φῶς τε καρπουμένη καθαρὸν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ θερμότητος οὐ διακαοῦς οὐδὲ μανικοῦ πυρός, ἀλλὰ νοτεροῦ καὶ ἀβλαβοῦς καὶ κατὰ φύσιν ἔχοντος οὖσα πλήρης, κάλλη τε θαυμαστὰ κέκτηται τόπων, ὄρη τε φλογοειδῆ, καὶ ζώνας ἁλουργὰς ἔχει, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, οὐκ ἐν βάθει διεσπαρμένον, ἀλλὰ πρὸς τοῖς πεδίοις ἐξανθοῦντα πολύν, ἢ πρὸς ὕψεσι λείοις ἐκφαινόμενον. Εἰ δὲ τούτων ὄψις ἀφικνεῖται διὰ τῆς σκιᾶς ἄλλοτε ἄλλη πρὸς ἡμᾶς, ἐξαλλαγῇ καὶ διαφορᾷ B

F. 8. εἰκός, ὥσπερ] ὥσπερ additum ex E. Vulgo, deeſt. T. V. Leonic. Schott. Anon. addunt ὡς.

A. 7. φλογοειδῆ] Sic B. E. Vulgo, καταφλογοειδῆ. Mox E. ἠλυργάς.

accidunt diverſitates colorum, alias aliter accidentium, omiſit: quod nimirum immenſus eorum eſſet numerus. Ceterum Lunam probabile non eſt eandem ac mare habere ſuperficiem: ſed natura terræ cognatiſſimam eſſe ei, quam priſcus iſte Socrates fabuloſe protulit: ſive per ambages Lunam ſignificans, ſive de alia quadam mentionem faciens. Nihil enim vel incredibile eſt, vel mirabile, ſi Luna cum nihil in ſe corruptum, nihil cœnoſum habeat, et e cœlo luminis puri fructum, caloremque non immodicum aut ſævum percipiat, ſed humectum et innoxium, in ſe pulchritudines locorum admirabiles, montes inflammantes, ac cingula habet purpurea, aurumque et argentum non in profundo diſperſum, ſed quæ in planitiebus copioſe efflorescant, aut in collibus lævibus circumferantur. Quod ſi horum deinde ſimulacra ad nos per umbram alias alia conti-

τινὶ τοῦ περιέχοντος, τό γε μὴν τίμιον οὐκ ἀπόλλυσι τῆς δόξης οὐδὲ τὸ θεῖον ἡ Σελήνη, ἥτις * ἱερὰ παρ' ἀνθρώποις νομιζομένη, μᾶλλον ἢ πῦρ θολερὸν, ὥσπερ οἱ Στωϊκοὶ λέγουσι, καὶ τρυγῶδες. Πῦρ μέν γε παρὰ Μήδοις καὶ Ἀσσυρίοις βαρβαρικὰς ἔχει τιμὰς, οἳ φόβῳ τὰ βλάπτοντα θεραπεύουσι πρὸ τῶν σεμνῶν ἀφοσιούμενοι· τὸ δὲ Γῆς ὄνομα παντί που φίλον Ἕλλησι καὶ τίμιον, καὶ πατρῷον ἡμῖν ὥσπερ ἄλλον τινὰ θεὸν σέβεσθαι. Πολλοῦ δὲ δέομεν
C ἄνθρωποι τὴν Σελήνην, γῆν οὖσαν ὀλυμπίαν, ἄψυχον ἡγεῖσθαι σῶμα καὶ ἄνουν καὶ ἄμοιρον ὧν θεοῖς ἀπάρχεσθαι προσήκει, νόμῳ τε τῶν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς τίνοντας, καὶ κατὰ φύσιν σεβομένους τὸ κρεῖττον ἀρετῇ καὶ δυνάμει καὶ τιμιώτερον. Ὥστε μηδὲν οἰώμεθα πλημμελεῖν γῆν αὐτὴν θέμενοι, τὸ δὲ φαινόμενον τουτὶ πρόσωπον αὐτῆς,

B. 3. ἥτις * ἱερὰ] Forte explendus ita locus, ἣ τις θεὸς διατελεῖ καὶ ἱερά. T. Anon. ἥτις γῆ ἱερά, ut vertit Amiot.
B. 4. μᾶλλον ἢ] Sumſimus a T. Vulgo, ἢ μᾶλλον.

nentis aëris mutatione diverſe efferantur; non tamen idcirco divinitatis opinionem et venerationem Luna amittit: quæ ſemper ſacra ab hominibus habita eſt potius quam fæculentus, de ſententia Stoicorum, ignis et turbidus. Ignis quidem apud Medos et Aſſyrios barbaricis colitur honoribus: qui damnoſa præ metu venerantur, neque tam honore afficiunt quam abominantur. At vero Terræ nomen nemini non Græcorum habetur carum, venerabile: et avitum nobis eſt ei, ut aliis quoque Diis, divinos honores deferre. Longe vero ab eo abſumus, nimirum homines, ut Lunam, quæ cœleſtis eſt terra, exiſtimemus animæ mentiſque et eorum exſortem, propter quæ Diis primitias convenit offerri: ſed et ſecundum leges ei beneficiorum gratiam rependimus, et jure naturæ veneramur id quod virtute, potentia, ac dignitate humanam excedit conditionem. Quare nihil nos peccare arbitramur, dum eam terream ſtatuimus: et faciem apparentem exſiſtere inde, quod, ſicut noſtra Terra ſi-

ὥσπερ ἡ παρ' ἡμῖν ἔχει γῆ κόλπους τινὰς μεγάλους, οὕτως ἐκείνην ἀνεπτύχθαι βάθεσι μεγάλοις καὶ ῥήξεσιν ὕδωρ ἢ ζοφερὸν ἀέρα περιέχουσιν, ὧν ἐντὸς οὐ καθίησιν οὐδὲ ἐπιψαύει τὸ τοῦ Ἡλίου φῶς, ἀλλὰ ἐκλείπει, καὶ διεσπασμένην ἐνταῦθα τὴν ἀνάκλασιν ἀποδίδωσιν.

κβʹ. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἀπολλωνίδης, Εἶτα, ὦ πρὸς D αὐτῆς, ἔφη, τῆς Σελήνης, δυνατὸν εἶναι δοκεῖ ὑμῖν, ῥηγμάτων τινῶν ἢ φαράγγων εἶναι σκιάς, κἀκεῖθεν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο πρὸς τὴν ὄψιν, ἢ τὸ συμβαῖνον οὐ λογίζεσθε, κἀγὼ τοῦτο εἴπω; Ἀκούετε δὲ, καίπερ οὐκ ἀγνοοῦντες. Ἡ μὲν διάμετρος τῆς Σελήνης δυοκαίδεκα δακτύλους ἔχει, τὸ φαινόμενον, ἐν τοῖς μέσοις ἀποστήμασι μέγεθος· τῶν δὲ μελάνων καὶ σκιερῶν ἕκαστον ἡμιδακτυλίου φαίνεται μεῖζον, ὥστε τῆς διαμέτρου μεῖζον ἢ εἰκοστοτέταρτον εἶναι. Καὶ μὴν, εἰ μόνων ὑποθοίμεθα τὴν περίμετρον τῆς Σελήνης τρισμυ- E

C. 11. ἀνάκλασιν] Sic B. E. Vulgo, ἀνάβασιν: correxit item Xyl.
D. 4. λογίζεσθε] Sic E. Xyl. Anon. Vulgo, λογίζεσθαι. Paulo ante, ὑμῖν pro ἡμῖν, eſt ex E.
D. 5. Ἀκούετε—ἀγνοοῦντες] Sic E. Vulgo, καίπερ οὐκ ἀγνοοῦντες, ἀκούετε δέ.

mus habet quoſdam magnos, ita Luna quoque profunditatibus et rupturis magnis ſit aperta, aquam aut aërem caliginoſum continentibus, in quas Sol ſuo lumine non penetret, ſed eas deſerens, reflexionem diſſipatam faciat.

XXII. Excipiens hic ſermonem Apollonides: Ergone, inquit, per ipſam vos obteſtor Lunam, fieri hoc vobis videtur poſſe ut rupturarum quarumdam aut convallium umbræ ſint, quæ huc et uſque ad noſtrum viſum pertingant? aut non ratiocinamini quid inde ſequatur? an vero id vobis ego dicam quamvis non ignorantibus? Igitur, audiatis! Lunæ diameter duodecim digitorum magnitudine apparet in mediis diſtantiis: nigrarum autem et umbroſarum macularum unaquælibet ſemiſſe digiti major videtur, ita ut amplius ſit quam ſemuncia diametri. Jam ſi circuitum ponamus Lunæ duntaxat triginta millia ſtadio-

ρίων σταδίων, μυρίων δὲ τὴν διάμετρον, κατὰ τὸ ὑποκεί-
μενον, οὐκ ἔλαττον ἂν εἴη πεντακοσίων σταδίων ἐν αὐτῇ
τῶν σκιερῶν ἕκαστον. Ὅρα δὴ πρῶτον, ἂν ᾖ δυνατὸν τῇ
Σελήνῃ τηλικαῦτα βάθη καὶ τηλικαύτας εἶναι τραχύτη-
τας, ὥστε σκιὰν ποιεῖν τοσαύτην· ἔπειτα, πῶς οὖσαι τη-
λικαῦται τὸ μέγεθος ὑφ' ἡμῶν οὐχ ὁρῶνται. Κἀγὼ μει-
διάσας πρὸς αὐτὸν, Εὖγε, ἔφην, ὅτι τοιαύτην ἐξεύρηκας
ἀπόδειξιν, ὦ Ἀπολλωνίδη, δι' ἧς κἀμὲ καὶ σαυτὸν ἀπο-
F δείξεις τῶν Ἀλωαδῶν ἐκείνων μείζονας εἶναι, οὐκ ἐν ἅπαντι
μέντοι χρόνῳ τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ πρωῒ μάλιστα καὶ
δείλης· οἴει τὰς σκιὰς ἡμῶν τοῦ Ἡλίου ποιοῦντος ἠλι-
βάτους, τὸν καλὸν τοῦτον αἰσθήσει παρέχειν συλλογισμὸν,
ὡς εἰ μέγα τὸ σκιαζόμενον, ὑπερμέγεθες τὸ σκιάζον. Ἐν
Λήμνῳ μὲν οὐδέτερος ἡμῶν εὖ οἶδ' ὅτι γέγονε, τοῦτο μέν-
τοι τὸ θρυλλούμενον ἰαμβεῖον ἀμφότεροι πολλάκις ἀκη-
κόαμεν,

E. 3. ἔλαττον ἂν εἶναι] Anon. ἔλαττον ἂν εἴη, probabiliter.
F. 3. δείλης· οἴει] Lego, δείλης, ὅτι — παρέχει —.

rum, diametrum decem mille; ex propoſito, in ea unumquodque umbroſorum diametrum habebit quingentis ſtadiis ampliorem. Primum ergo vide an in Luna poſſint tanti hiatus, tantæ aſperitates eſſe, ut tantam umbram faciant: deinde tantæ cum ſint, cur a nobis non cernantur. Ego hic renidens: Bene tu, inquam, Apollonida, qui talem nobis inveneris demonſtrationem, qua et me et te evincas majores Aloïdis eſſe iſtis: non quidem quovis diei tempore, ſed mane potiſſimum ac veſperi, cum Sol umbras noſtras faciens immenſas, hanc præclaram ſubjicit noſtro ſenſui ratiocinationem: *ſi magnum eſt quod umbra tegitur, ingens eſt quod umbram creat.* In Lemno neutrum noſtrum fuiſſe, liquido novi: tamen ambo pervulgatum hoc Iambicum ſæpe audivimus,

Ἄθως καλύψει πλευρὰ Λημνίας βοός·

ἐπιβάλλει γὰρ ἡ σκιὰ τοῦ ὄρους, ὡς ἔοικε, χαλκέῳ τινὶ βοϊ-
δίῳ, μῆκος ἀποτείνουσα διὰ τῆς θαλάττης οὐκ ἔλαττον 936
ἑπτακοσίων σταδίων, τὸ κατασκιάζον ὕψος ἐστὶ διὰ τὴν αἰ-
τίαν· ὅτι πολλαπλασίους αἱ τοῦ φωτὸς ἀποστάσεις τῶν
σωμάτων τὰς σκιὰς ποιοῦσι. Δεῦρο δὴ θεῶ καὶ τῆς Σελήνης,
ὅτε πάμμηνός ἐστι, καὶ μάλιστα τὴν ἰδέαν ἔναρθρον τοῦ
προσώπου βαθύτητι τῆς σκιᾶς ἀποδίδωσι, τὸ μέγιστον
ἀπέχοντα διάστημα τὸν Ἥλιον· ἡ γὰρ ἀπόστασις τοῦ φωτὸς
αὐτὴ τὴν σκιὰν μεγάλην, οὐ τὰ μεγέθη τῶν ὑπὲρ τὴν Σε-
λήνην ἀνωμαλιῶν, πεποίηκε. Καὶ μὴν οὐδὲ τῶν ὀρῶν τὰς
ὑπεροχὰς ἐῶσι μεθ' ἡμέραν αἱ περιαυγαὶ τοῦ ἡλίου καθ-
ορᾶσθαι, τὰ μέντοι βαθέα καὶ κοῖλα φαίνεται καὶ σκιώδη B
πόρρωθεν· οὐδὲν οὖν ἄτοπον εἰ καὶ τῆς Σελήνης τὴν ἀντί-
ληψιν καὶ τὸν ἐπιφωτισμὸν οὐκ ἔστι καθορᾶν ἀκριβῶς, αἱ

A. 2. σταδίων—πολλαπλασίους] Manifeſtum eſt excidiſſe quid: hoc forte hujuſmodi fuit, quo locus ita inſtauretur, σταδίων· σὺ δ' οὖν τὸ κατασκιάζον ὕψος εἶναι διανοήσῃ τὴν αἰτίαν, οὐδὲ μεμνήσῃ ὅτι πολλαπλασίους—.

A. 6. βαθύτητι] Sic E. Vulgo, βαθύτητα.

Athos obumbrat terga Lemniæ bovis:

incidit enim, ut videtur, montis umbra buculæ æneæ, per mare in longum porrecta haud paucioribus ſeptingentis ſtadiis. Tu igitur potius obumbrantis altitudinem eſſe in cauſſa putabis, quam obliquam diſtantiam luminis, quæ corporum umbras multis partibus augeat? Id ergo hic etiam in Luna contemplare, quando in plenilunio maxime expreſſam faciei imaginem exhibet ob profunditatem umbræ, longiſſime tunc a Sole diſſita: nam obliqua diſtantia luminis ipſa non magnitudo inæqualitatum quæ ſunt in Luna, magnam umbram efficit. Quin etiam montium eminentias Solis radii non ſinunt interdiu conſpici, cum cernantur valles et quæ in profundo ſunt atque umbroſa, idque eminus. Non eſt ergo abſurdum, ſi Luna quoque ut illuminetur, radioſque Solis in ſe recipiat, vi-

δὲ τῶν σκιερῶν παραθέσεις παρὰ τὰ λαμπρὰ τῇ διαφορᾷ τὴν ὄψιν οὐ λανθάνουσιν.

κγʹ. Ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον, ἔφην, ἐλέγχειν δοκεῖ τὴν λεγομένην ἀνάκλασιν ἀπὸ τῆς Σελήνης, ὅτι τοὺς ἐν ταῖς ἀνακλωμέναις αὐγαῖς ἑστῶτας, οὐ μόνον συμβαίνει τὸ φωτιζόμενον ὁρᾶν ἀλλὰ καὶ τὸ φωτίζον. Ὅταν γὰρ αὐγῆς ἀφ' ὕδατος πρὸς τοῖχον ἀλλομένης, ὄψις ἐν αὐτῷ τῷ
C πεφωτισμένῳ κατὰ τὴν ἀνάκλασιν τόπῳ γένηται, τὰ τρία καθορᾷ τήν τε ἀνακλωμένην αὐγὴν, καὶ τὸ ποιοῦν ὕδωρ τὴν ἀνάκλασιν, καὶ τὸν Ἥλιον αὐτὸν ἀφ' οὗ τὸ φῶς τῷ ὕδατι προσπῖπτον ἀνακέκλασται. Τούτων δὲ ὁμολογουμένων καὶ φαινομένων, κελεύουσι τοὺς ἀνακλάσει φωτίζεσθαι τὴν Γῆν ὑπὸ τῆς Σελήνης ἀξιοῦντας, ἐπιδεικνύναι νύκτωρ ἐμφαινόμενον τῇ Σελήνῃ τὸν Ἥλιον, ὥσπερ ἐμφαίνεται τῷ ὕδατι μεθ' ἡμέραν, ὅταν ἀνάκλασις ὑπ' αὐτὸν γένηται· μὴ

C. 8. ὑπ' αὐτὴν] Hoc Steph. neſcio unde. Forte legendum ἀπ' αὐτοῦ. Huc prope accedit Leonic. Schott. Anon. Exempl. Turneb. ὑπ' αὐτοῦ. Ceteri minus etiam probandi: Ald. Baſ. Xyl. E. ὑπ' αὐτῶν: B. ὑπ' αὐτῆς: T. V. ὑπ' αὐτῷ.

dere nequimus ita exacte: umbroſa ſplendidis appoſita, horum diſcrimen Viſum non fallit.

XXIII. Verum, id, dicebam, magis refellere videtur eam quæ perhibetur a Luna reflexionem: quod qui in reflexis ſtant radiis, iis non tantum id quod illuminatur contingit videre, ſed etiam id quod illuminat. Quando enim ſplendore ab aqua in parietem reculſo Viſus in ipſo fuerit loco, ubi fit reflexio: tunc tria iſta cernit, reflexum ſplendorem, aquam in qua radii recelluntur, ipſumque Solem, a quo lumen in aquam incidens reflectitur. His et in confeſſo poſitis, et ſenſu perceptis, poſtulant ab iis qui reflexione radiorum illuſtrari a Luna Terram adſerunt, ut oſtendant noctu apparentem in Luna Solem: ſicut interdiu in aqua cernitur, quando hæc ejus radios reflectit: quod cum non

φαινομένης δὲ τούτου, καθ' ἄλλον οἴονται τρόπον οὐκ ἀνακλάσει γίνεσθαι τὸν φωτισμόν· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, μηδὲ γῆν εἶναι τὴν Σελήνην. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς αὐτοὺς λεκτέον, ὁ Ἀπολ- D
λωνίδης; κοινὰ γὰρ ἔοικε καὶ πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὰ τῆς ἀνακλάσεως. Ἀμέλει τρόπον τινά, ἔφην ἐγώ, κοινά, τρόπον δὲ ἄλλον οὐδὲ κοινά· πρῶτον δὲ ὅρα τὰ τῆς εἰκόνος, ὡς ἄνω ποταμῶν καὶ τραπεῖν πάλιν λαμβάνουσιν· ἐπὶ Γῆς γάρ ἐστι καὶ κάτω τὸ ὕδωρ, ὑπὲρ Γῆς δὲ Σελήνη καὶ μετέωρος· ὅθεν ἀντίστροφον αἱ κεκλασμέναι τὸ σχῆμα τῆς γωνίας ποιοῦσι, τῆς μὲν ἄνω, πρὸς τῇ Σελήνῃ, τῆς δὲ κάτω, πρὸς τῇ Γῇ τὴν κορυφὴν ἐχούσης· μὴ ἅπασαν οὖν ἰδέαν κάτοπτρον, μηδὲ ἐκ πάσης ἀποστάσεως ὁμοίαν ἀνάκλασιν ποιεῖν ἀξιούτωσαν, ἐπεὶ μάχονται πρὸς τὴν ἐνάργειαν. Οἱ E
δὲ σῶμα μὴ λεπτὸν μηδὲ λεῖον, ὥσπερ ἐστὶ τὸ ὕδωρ, ἀποφαίνοντες τὴν Σελήνην, ἀλλ' ἐμβριθὲς καὶ γεῶδες, οὐκ οἶδα

D. 6. γάρ ἐστι] Ita ſine libris correximus. Vulgo, πάρεστι. Jam Xyl. ita verterat.
D. 9. τὴν κορυφὴν] τὴν additum ex E.

appareat, aliter eam, quam reflexione, illuminari cenſent: ac proinde Lunam quoque terram non eſſe. Quid ergo adverſum eos dicendum eſt? aiebat Apollonides: nam iſthæc de reflexione ratio etiam ad nos pertinet. Sane, inquam ego, quodammodo communis ea eſt ratio, quodammodo non communis. Primum autem vide quale ſit id quod de imagine dicitur, quam ſit perverſum, et, quod aiunt, ſurſum verſum flumina. Aqua enim in Terra eſt et infra, ſupra Terram Luna et in ſublimi: itaque etiam anguli reflexionum diverſi fiunt, cum alia ſurſum ad Lunam, alia deorſum ad Terram vertice ſuo tendat. Non ergo poſtulent quamvis ſpeciem eſſe ſpeculum, et quovis intervallo æqualem fieri reflexionem: nam evidentiæ hoc repugnat. Qui vero dicunt Lunam non eſſe corpus tenue et læve, ut eſt aqua, ſed ſolidum et terrenum, neſcio quare ab iis ratio exi-

ὅπως ἀπαιτοῦνται τοῦ Ἡλίου τὴν ἔμφασιν ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν ὄψιν· οὐδὲ γὰρ τὸ γάλα τοὺς τοιούτους ἐσοπτρισμοὺς ἀποδίδωσιν, οὐδὲ ποιεῖ τῆς ὄψεως ἀνακλάσεις διὰ τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τραχύτητα τῶν μορίων· πόθεν γε τὴν Σελήνην δυνατόν ἐστιν ἀναπέμπειν ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ὄψιν ὥσπερ ἀναπέμπει τὰ λειότερα τῶν ἐσόπτρων; καίτοι καὶ ταῦτα
F δήπουθεν ἐὰν ἀμυχή τις ἢ ῥύπος ἢ τραχύτης καταλάβῃ τὸ σημεῖον ἂν ἀφ' οὗ πέφυκεν ἡ ὄψις ἀνακλασθὲν τυποῦται καὶ βλέπεται μὲν αὐτά, τὴν δὲ ἀνταύγειαν οὐκ ἀποδίδωσιν. Ὁ δὲ ἀξιῶν ἢ καὶ τὴν ὄψιν ἡμῶν ἐπὶ τὸν Ἥλιον ἢ μηδὲ τὸν Ἥλιον ἐφ' ἡμᾶς ἀνακλᾶν ἀφ' ἑαυτῆς τὴν Σελήνην, ἡδύς ἐστι τὸν ὀφθαλμὸν Ἥλιον ἀξιῶν εἶναι, φῶς δὲ τὴν ὄψιν, οὐρανὸν δὲ τὸν ἄνθρωπον. Τοῦ μὲν γὰρ Ἡλίου δι' εὐτονίαν καὶ λαμπρότητα πρὸς τὴν Σελήνην γινομένην μετὰ πληγῆς τὴν ἀνάκλασιν φέρεσθαι πρὸς ἡμᾶς εἰκός ἐστιν· ἡ

F. 1. τραχύτης] Sic E. Vulgo, ταραχή τις. Ald. ταραχύτης quod propius ad receptum accedit.

F. 2. τὸ σημεῖον—μὲν αὐτὰ] Legendum videtur, τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ πέφυκεν ἡ ὄψις ἀνακλασθεῖσα τυποῦσθαι, βλέπεται μὲν αὐτὰ—.

F. 5. ἢ μηδὲ—ὀφθαλμὸν Ἥλιον] Addidimus hæc ex B. E.

gatur, cur ab illa ad viſum noſtrum imago Solis non remittatur. Nam neque lac hujuſmodi ſpeculares reddit imagines, neque viſum reflectit ob inæqualitatem et aſperitatem partium: nedum Luna poſſit emittere a ſe viſa talia, ſicut ſpecula læviora faciunt. Sed in his ſi qua rima, aut ſordes, aut turbatio incidat in punctum a quo ſolet Viſus reflexus efformari; iſta videntur quidem, ſed reſplendentiam non exhibent. Qui autem contendit conſentaneum eſſe ut a Luna aut noſter item Viſus in Solem, aut ne Sol quidem ad nos, reflectatur, feſtivus ſane eſt, oculo tribuens vim Solis, Viſui lucis, homini cœli. Eſt enim veriſimile Solis ob vehementiam et ſplendorem cum ictu factam reflexionem ad nos ferri. At Viſus imbecillis cum ſit et

δὲ ὄψις, ἀσθενὴς οὖσα λεπτὴ καὶ ὀλίγη, τί θαυμαστὸν εἰ μήτε πληγὴν ἀνακρουστικὴν ποιεῖ, μήτε ἀφαλλομένης τηρεῖ τὴν συνέχειαν, ἀλλὰ θρύπτεται καὶ ἀπολείπει, πλῆθος οὐκ ἔχουσα φωτὸς, ὥστε μὴ διασπᾶσθαι περὶ τὰς 937 ἀνωμαλίας καὶ τραχύτητας. Ἀπὸ μὲν γὰρ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἐσόπτρων ἰσχύουσαν ἔτι τῆς ἀρχῆς ἐγγὺς οὖσαν ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἅλλεσθαι τὴν ἀνάκλασιν, οὐκ ἀδύνατόν ἐστιν· ἀπὸ δὲ τῆς Σελήνης κἂν γίνωνταί τινες ὀλισθήσεις αὐτῆς, ἀσθενεῖς ἔσονται καὶ ἀμυδραὶ, καὶ προαπολείπουσαι διὰ τὸ μῆκος τῆς ἀποστάσεως. Καὶ γὰρ ἄλλως τὰ μὲν κοῖλα τῶν ἐσόπτρων εὐτονωτέραν ποιεῖ τῆς προηγουμένης αὐγῆς τὴν ἀνακλωμένην, ὥστε καὶ φλόγας ἀναπέμπειν πολλάκις· τὰ δὲ κυρτὰ καὶ σφαιροειδῆ, τῷ μὴ πανταχόθεν ἀντερείδειν, ἀσθενῆ καὶ ἀμαυράν. * ὁρᾶται δήπουθεν, ὅταν ἴρι- B δες δύο φανῶσι, νέφους νέφος ἐμπεριέχοντος, ἀμαυρὰν ποι-

F. 10. λεπτὴ καὶ] Additum ex E.
A. 3. ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν] Steph. dedit, ut videtur ex T. et Amiot. eſtque hoc unice verum. Ald. Baſ. Xyl. B. E. ἐπὶ τὸν ἥλιον.
B. 1. ἀμαυράν. * ὁρᾶται] T. et Amiot. ἀμαυράν. Ὁρᾶτε: ita ad ſenſum quidem nil requiratur.

minima particula, quid mirum ſi neque ictum repellentem infert, neque reſiliens continuitatem ſervat, ſed frangitur ac deficit, cum tanta ei non ſit copia luminis, ut non divellatur, inæqualitatibus et aſperitatibus occurrens. Non eſt enim abhorrens a rerum natura, ut ab aqua et aliis ſpeculis reflexio, cujus in propinquo adhuc tenetur principium, valida reſiliat ad oculum. Sed a Luna etiam ſi aliquæ delabantur, infirmæ erunt ac languidæ, et quæ ob intervalli magnitudinem prius deficiant quam ad nos perveniant. Alioquin etiam cava ſpeculorum validius reflectunt Solis radios, ita quidem ut flammas quoque ſæpenumero edant: curva et globoſa, quia non undique renituntur, imbecillem et obſcuram: Videtis ſcilicet, quando duæ irides apparent, nubem nube continente, colores eſſe obſcuros

οὖσαν καὶ ἀσαφῆ τὰ χρώματα τὴν περιέχουσαν· τὸ γὰρ ἐκτὸς νέφος ἀπωτέρω τῆς ὄψεως κείμενον, οὐκ εὔτονον, οὐδὲ ἰσχυρὰν τὴν ἀνάκλασιν ἀποδίδωσι. Καὶ τί δεῖ πλείονα λέγειν; ὅπου γὰρ τὸ τοῦ Ἡλίου φῶς ἀνακλώμενον ἀπὸ τῆς Σελήνης, τὴν μὲν θερμότητα πᾶσαν ἀποβάλλει, τῆς δὲ λαμπρότητος αὐτοῦ λεπτὸν ἀφικνεῖται μόλις πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀδρανὲς λείψανον· ἦπου τῆς ὄψεως τὸν ἴσον φερομένης δίαυλον, ἐνδέχεται μόριον ὁτιοῦν λείψανον ἐξικέσθαι πρὸς τὸν Ἥλιον ὑπὸ τῆς Σελήνης; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴ-
C μαι. Σκοπεῖτε δέ, εἶπον, καὶ ὑμεῖς εἰ τὰ αὐτὰ πρὸς τὸ ὕδωρ καὶ τὴν Σελήνην ἔπασχεν ἡ ὄψις, ὃ δὴ καὶ γῆς καὶ φυτῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ ἄστρων ἐμφάσεις ποιεῖν τὴν πανσέληνον, οἵας τὰ λοιπὰ ποιεῖται τῶν ἐσόπτρων· εἰ δὲ οὐ γίνονται πρὸς ταῦτα τῆς ὄψεως ἀνακλάσεις, δι' ἀσθένειαν αὐτῆς ἢ τραχύτητα τῆς Σελήνης, μηδὲ πρὸς τὸν Ἥλιον ἀπαιτῶμεν.

B. 8. αὐτοῦ] Ita omnes libri B. E. Ald. Baſ. Xyl. Steph. et poſteriores αὐτῷ.
B. 9. φερομένης] Sic B. E. Vulgo, φερομένοις.
B. 11. ὑπὸ τῆς Σ.] Malim ἀπὸ τῆς Σ.
C. 2. ὃ δὴ] ἔδει T. V. Amiot. probabiliter.

et incertos continentis: nam exterior nubes longius a viſu diſtans reflexionem reddit invalidam. Et quid attinet plura dicere? Quando enim Solis lumen a Luna reflexum, omnem amittit calorem, et ſplendoris ejus ægre ad nos perferuntur tenues atque languidæ reliquiæ; poteritne viſus noſter eodem tam longo permeato ſpatio Solaris qualemcunque portiunculam imaginis de Luna reportare? Ego quidem non puto. Conſiderate vero, aiebam, etiam vos, an non ita ſe res habeat, ut, ſi idem accidat Viſui noſtro a Luna et ab aqua, debeat terræ, plantarum, et hominum ſiderumque imagines Luna plena repræſentare, ſicut faciunt alia ſpecula: ſin Viſus acies ad hæc non reflectitur ob imbecillitatem ſuam, aut aſperitatem Lunæ, ne ad Solem ut reflectatur requiramus.

κδ'. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφην, ὅσα μὴ διαπέφευγε τὴν μνήμην τῶν ἐκεῖ λεχθέντων, ἀπηγγέλκαμεν· ὥρα δὲ καὶ Σύλλαν παρακαλεῖν, μᾶλλον δὲ ἀπαιτεῖν τὴν διήγησιν, οἷον ἐπὶ ῥητοῖς ἀκροατὴν γεγενημένον· ὥστε, εἰ δοκεῖ, καταπαύσαντες τὸν περίπατον, καὶ καθίσαντες ἐπὶ τῶν βάθρων, ἑδραῖον αὐτῷ παράσχωμεν ἀκροατήριον. Ἔδοξε D
δὴ ταῦτα· καὶ καθισάντων ἡμῶν, ὁ Θέων, Ἐγώ τοι, ὦ Λαμπρία, εἶπεν, ἐπιθυμῶ μὲν οὐδενὸς ἧττον ὑμῶν ἀκοῦσαι τὰ λεχθησόμενα, πρότερον δὲ ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι περὶ τῶν οἰκεῖν λεγομένων ἐπὶ τῆς Σελήνης, οὐκ εἰ κατοικοῦσί τινες, ἀλλ' εἰ δυνατὸν ἐκεῖ κατοικεῖν· εἰ γὰρ οὐ δυνατόν, ἄλογον καὶ τὸ γῆν εἶναι τὴν Σελήνην· δόξει γὰρ πρὸς οὐδὲν, ἀλλὰ μάτην γεγονέναι, μήτε καρποὺς ἐκφέρουσα, μήτε ἀνθρώποις τισὶν ἕδραν παρέχουσα καὶ γένεσιν καὶ δίαιταν· ὧν ἕνεκα καὶ ταύτην γεγονέναι φαμὲν, κατὰ Πλάτωνα, τροφὸν ἡμετέραν, ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἀ- E

XXIV. Ac nos quidem, dicebam, quæ ibi dicta ſunt, niſi ſi quid memoriam fefellit, retulimus. Tempus autem eſt, ut Syllam quoque exhortemur, adeoque poſcamus ab eo narrationem, ut qui certa conditione auditor interfuerit. Proinde, ſi ita vobis videtur, ambulandi finem faciemus, et conſidentes in ſedilibus, fixum ei præbebimus auditorium. Placuit hoc: et cum conſediſſemus, Theon: Ipſe quidem, inquit, non minore quam ullus veſtrum audiendi quæ dicentur deſiderio teneor: ante tamen, Lampria, de iis qui Lunam dicuntur inhabitare, pervellem aliquid audire: non utrum habitent aliqui, ſed an habitari poſſit: hoc enim ſi nequit, a ratione alienum erit eam eſſe terram: nam videbitur ad nullum uſum et fruſtra exſtitiſſe, cum neque fructus edat, neque hominibus quibuſdam ſedem, ortum, et vitæ degendæ locum præbeat: quarum rerum cauſſa hanc noſtram terram exſtitiſſe, de Platonis ſententia, dicimus, *nutricem noſtram, dieique et noctis fidelem cuſtodem*

τρέχει φύλακα καὶ δημιουργόν. Ὁρᾷς δὲ ὅτι πολλὰ λέγεται καὶ σὺν γέλωτι καὶ μετὰ σπουδῆς περὶ τούτων· τοῖς μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν Σελήνην οἰκοῦσιν, ὥσπερ Ταντάλοις, ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκκρέμασθαί φασι, τοὺς δὲ οἰκοῦντας αὖ πάλιν ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ Ἰξίονας ἐνδεδεμένους ῥύμῃ τόσῃ. * καίτοι μίαν
F οὐ κινεῖται κίνησιν, ἀλλ', ὥς πού καὶ λέγεται, Τριοδῖτίς ἐστιν, ἅμα μῆκος ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ καὶ πλάτος ἐπιφερομένη καὶ βάθος· ὧν τὴν μὲν, περιδρομὴν, τὴν δὲ, ἕλικα, τὴν δὲ οὐκ οἶδα πῶς ἀνωμαλίαν ὀνομάζουσιν οἱ μαθηματικοί, καίπερ οὐδεμίαν ὁμαλὴν οὐδὲ τεταγμένην ταῖς ἀποκαταστάσεσιν ὁρῶντες ἔχουσαν. Οὔκουν εἰ λέων τις ἔπεσεν ὑπὸ ῥύμης εἰς Πελοπόννησον, ἄξιόν ἐστι θαυμάζειν· ἀλλ' ὅπως οὐ μυρία ὁρῶμεν ἀεὶ πεσήματα ἀνδρῶν καὶ ἀπολακτισμοὺς βίων

E. 6. ῥύμῃ τόσῃ. * καίτοι] Forte, ῥύμῃ τοσαύτῃ δινεῖσθαι· καίτοι.
F. 2. ἐπιφερομένη] E. φερομένη. Unde, forte legendum, ἅμα ἐπὶ μῆκος τοῦ ζ. κ. πλ. φερομένη—.
F. 5. οὐδεμίαν ὁμαλὴν οὐδὲ τεταγμένην] Forte οὐδὲν ἀνώμαλον οὐδὲ τεταραγμένην. Xyl. lacunam punit poſt ἔχουσαν, hoc vertens ac ſi legiſſet οὖσαν: quam verſionem, ut in re dubia, retinui. Amiot. poſt οὐδεμίαν inſerit ὅλως.
F. 7. ἀλλ' ὅπως] Sic Leonic. Schott. Anon. T. V. Amiot. Vulgo, ἀλλ' ὅμως.

atque opificem. Vides autem de hoc argumento multa et ſerio et joco diſputari. Lunam enim aiunt eorum qui infra degunt tanquam Tantalorum imminere capitibus: rurſumque eos qui ipſam incolunt, Ixionum inſtar illigatos tanto impetu volvi ac revolvi. Et quidem non unico motu Luna verſatur, ſed eſt, ut ſolent appellare, *Trivia:* in Zodiaco ſimul in longum, et latum, et profundum circummeans: primum motum *circuitionem*, ſecundum *volutationem*, tertium neſcio qui *inæqualitatem* vocant Mathematici: cum nullam non earum motionum conſtitutis certiſque finibus includi videamus. Mirum igitur non eſt, ſi impetu agitationis leo in Peloponneſum decidit: ſed illud potius mirum quod non innumeros quotidie videmus hominum caſus, et vitas quaſi calcitrando projectas, iſt-

ἐκεῖθεν δὲ ἐκκυβιστώντων, καὶ περιτρεπόντων. Καὶ γὰρ γε- 938
λοῖον περὶ μονῆς τῶν ἐκεῖ διαπορεῖν, εἰ μὴ γένεσιν μηδὲ
σύστασιν ἔχειν δύνηται. Ὅπου γὰρ Αἰγύπτιοι καὶ Τρωγλο-
δύται, οἷς ἡμέρας μιᾶς ἀκαρὲς ἵσταται κατὰ κορυφὴν ὁ
Ἥλιος ἐν τροπαῖς, εἶτα ἄπεισιν, ὀλίγον ἀπέχουσι τοῦ
κατακεκαῦσθαι ξηρότητι τοῦ περιέχοντος· ἦπου τοὺς ἐπὶ τῆς
Σελήνης εἰκός ἐστι δώδεκα θερείας ὑπομένειν ἔτους ἑκάστου,
κατὰ μῆνα τοῦ Ἡλίου πρὸς κάθετον αὐτοῖς ἐφισταμένου καὶ
στηρίζοντος, ὅταν ᾖ πανσέληνος. Πνεύματά γε μὴν καὶ
νέφη καὶ ὄμβρους, ὧν χωρὶς οὔτε γένεσις φυτῶν ἐστιν, οὔτε
σωτηρία γενομένοις, ἀμήχανον ἐκεῖ διανοηθῆναι συνιστά- B
μενα διὰ θερμότητα καὶ λεπτότητα τοῦ περιέχοντος· οὐδὲ
γὰρ ἐνταῦθα τῶν ὀρῶν τὰ ὑψηλὰ δέχεται τοὺς ἀγρίους καὶ ἐν-
αντίους χειμῶνας· ἀλλ' * ἤδη καὶ σάλον ἔχων ὑπὸ κου-

A. 1. περιτρεπόντων] Legendum videtur, περιτραπέντων.
A. 3. δύνηται] Corrigendum, δύνανται.
A. 4. ἀκαρὲς] Sic B. E. Anon. T. Xyl. Vulgo, ἀκαρνές.
B. 3. ἀγρίους καὶ ἐναντίους] Neutrum placet: poſtremum quidem mutem in ἐνιαυσίους, quod Amiot. expreſſit.
B. 4. ἀλλ' * ἤδη] Forte ἀλλὰ λεπτότητα ἤδη: quod Xyl. reddidit vertendo.

hinc in caput hac devolutorum. Etenim ridiculum eſt dubitare an ibi manſio ſit, ſi ortui locus nullus datur. Nam cum Ægyptii et Troglodytæ, quorum uno die quotannis Sol per momentum temporis in ſolſtitio capitibus imminet, mox diſcedens, tantum non comburantur ob aëris ſiccitatem; an credibile eſt eos qui in Luna ſunt quotannis duodecim perferre poſſe ſolſtitia, ſingulis menſibus Sole in plenilunio ſupra capita eorum inſiſtente? Jam flatus, nubes, imbreſque, ſine quibus neque naſci neque natæ durare poſſunt plantæ, ibi coïre, ne cogitari quidem poteſt, in tanto calore, tanta tenuitate ambientis; quando ne apud nos quidem altorum montium vertices feris iſtis annuiſque tanguntur tempeſtatibus: ſed aër ibi jam tenuis, motuque ob

φότητος ὁ ἀὴρ, ἐκφεύγει τὴν σύστασιν ταύτην καὶ πύκνωσιν· εἰ μὴ, νὴ Δία, φήσομεν, ὥσπερ ἡ Ἀθηνᾶ τῷ Ἀχιλλεῖ νέκταρός τι καὶ ἀμβροσίας ἐνέσταξε μὴ προσιεμένῳ τροφὴν, οὕτω τὴν Σελήνην, Ἀθηνᾶν λεγομένην καὶ οὖσαν, τρέφειν τοὺς ἄνδρας ἀμβροσίαν ἀνιεῖσαν αὐτοῖς ἐφημέριον, ὡς Φερεκύδης ὁ παλαιὸς οἴεται σιτεῖσθαι αὐτοὺς θεούς. Τὴν
C μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ῥίζαν, ἥν φησι Μεγασθένης μήτε ἐσθίοντας, μήτε πίνοντας, ἀλλ' ἀστόμους ὄντας ὑποτύφειν καὶ θυμιᾶν, καὶ τρέφεσθαι τῇ ὀσμῇ, πόθεν ἄν τις ἐκεῖ φυομένην λάβοι, μὴ βρεχομένης τῆς Σελήνης;

κε'. Ταῦτα τοῦ Θέωνος εἰπόντος * γε ἔφην καὶ ἄριστα τῇ παιδιᾷ τοῦ λόγου τὰς ὀφρῦς * ἃ καὶ θάρσος ἡμῖν ἐγγίνεται πρὸς τὴν ἀπόκρισιν, μὴ πάνυ πικρὰν μηδὲ αὐστηρὰν εὐθύνην περιδοκῶσι· καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τῶν σφόδρα

B. 10. αὐτοὺς θεούς] Forte τοὺς θεούς, vel αὐτοὺς τοὺς θεούς.
C. 2. ἀστόμους] Sic Baſ. Xyl. Leonic. Schott. Amiot. Steph. Nec tamen omni ſpecie caret Ald. B. E. εὐστόμους.
C. 5. εἰπόντος * —καὶ θάρσος] Forte, εἰπόντος, Κάλλιστά γε, ἔφην, καὶ ἄριστα τῇ παιδιᾷ τοῦ λόγου τὰς ὀφρῦς ἡμῶν ἀνῆκας, δι' ἃ καὶ θάρσον—.
C. 7. πικρὰν] Sic margo B. et verterunt Amiot. et Xyl. Vulgo, μικράν.
C. 8. περιδοκῶσι] προσδοκῶσι E. T.

levitatem ſuo præditus, coitionem iſtam et denſationem effugit. Niſi, mehercle, dicere velimus, quo modo Achillem Minerva, nutrimentum reſpuentem, nectare et ambroſia inſtillatis aluit, ita Lunam quoque, ut quæ Minerva dicitur atque eſt, quotidie ambroſiam exhibendo iſtos homines nutrire; quemadmodum ipſos deos Pherecydes ille priſcus paſci putavit. Nam Indica illa radix, quam ait Megaſthenes eos qui nihil bibant edantque, ſed ore prorſus careant, ſuffire, itaque odore vitam tueri ſuam, unde nata illic ſumatur, cum nulla Lunam riget pluvia?

XXV. Cum hæc Theon dixiſſet, Recte dicebam, et optime joco ſermonis ſupercilia nobis in hilaritatem ſolviſti: unde et audacia nos ſubit ad reſpondendum animans, cum non admodum acerbum auſterumve exſpectemus judicium. Profecto enim in eadem ſunt culpa cum iis

πεπεισμένων τὰ τοιαῦτα διαφέρουσιν οἱ σφόδρα δυσκολαίνοντες αὐτοῖς καὶ διαπιστοῦντες, ἀλλὰ μὴ πράως τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἐθέλοντες ἐπισκοπεῖν. Εὐθὺς οὖν τοπρῶτον, οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν, εἰ μὴ κατοικοῦσιν ἄνθρωποι τὴν Σελήνην, μάτην γεγονέναι καὶ πρὸς μηδέν. Οὐ- D
δὲ γὰρ τήνδε τὴν Γῆν δι' ὅλης ἐνεργὸν οὐδὲ προσοικουμένην ὁρῶμεν, ἀλλὰ μικρὸν αὐτῆς μέρος ὥσπερ ἄκραις τισὶν ἢ χερρονήσοις ἀνέχουσιν ἐκ βυθοῦ γόνιμόν ἐστι ζώων καὶ φυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων τὰ μὲν ἔρημα καὶ ἄκαρπα χειμῶσι καὶ αὐχμοῖς, τὰ δὲ πλεῖστα κατὰ τῆς μεγάλης δέδυκε θαλάσσης. Ἀλλὰ σὺ τὸν Ἀρίσταρχον ἀγαπῶν ἀεὶ καὶ θαυμάζων, οὐκ ἀκούεις Κράτητος ἀναγινώσκοντος,

Ὠκεανός, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται
Ἀνδράσιν ἠδὲ θεοῖς, πλείστην ἐπὶ γαῖαν ἵησιν.

Ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ μάτην ταῦτα γεγονέναι· καὶ γὰρ ἀναθυ-

C. 9. διαφέρουσιν] Forte, οὐδὲν διαφέρουσιν, ut vertit Xyl.
D. 8. ἀναγινώσκοντος] Sic E. et vertit Xyl. Vulgo, ἀναγινώσκων.

qui nimiam hujuſmodi rebus adhibent illi, qui nimis offenduntur iis, omnemque fidem derogant, neque animo æquo volunt quid fieri poſſit, quid contingat, diſpicere. Initio itaque primum illud non eſt neceſſarium, ſi homines Lunam non inhabitent, fruſtra eam et nullius rei gratia factam. Nam hanc ipſam noſtram quoque Terram videmus non totam feracem et habitatam eſſe, cujus exigua quædam pars quaſi promontoriis et peninſulis e profundo exſtantibus animalia gignit ac plantas: cetera aut ob hyemes et ſiccitatem deſerta ac ſterilia ſunt, aut, quæ multo maxima eſt terræ portio, ſub magnum demerſa mare. Sed tu, qui Ariſtarchum ſemper diligis atque admiraris, non audis Cratetem, quando is ſic legit,

Præbuit Oceanus cunctis primordia divis,
Atque hominum generi, et terram tegit undique late.

Longe vero abeſt, ut hæc fruſtra dicantur exſtitiſſe. Et-

E μιάσεις ἡ θάλασσα μαλακὰς ἀνίησι καὶ τῶν πνευμάτων τὰ ἥδιστα θέρους ἀκμάζοντος· ἐκ τῆς ἀοικήτου καὶ κατεψυγμένης αἱ χιόνες ἀτρέμα διατηκόμεναι χαλῶσι καὶ διαπιέζουσιν· ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἔστηκεν ἀτρεκὴς ἐν μέσῳ φύλαξ, κατὰ Πλάτωνα, καὶ δημιουργός. Οὐδὲν οὖν κωλύει καὶ τὴν Σελήνην ζώων μὲν ἔρημον εἶναι, παρέχειν δὲ ἀνακλάσεις τῷ φωτὶ περὶ αὐτὴν διαχεομένῳ, καὶ συρ-
F ροὴν ταῖς τῶν ἀστέρων αὐγαῖς ἐν αὐτῇ καὶ σύγκρασιν, ᾗ συμπέττει τε τὰς ἀπὸ τῆς Γῆς ἀναθυμιάσεις, ἅμα τε καὶ τῷ Ἡλίῳ τὸ ἔμπυρον ἄγαν καὶ σκληρὸν ἀφίησι. Καὶ πολύ τι καὶ παλαιᾷ φήμῃ διδόντες, Ἄρτεμιν αὐτὴν νομισθῆναι φήσομεν, ὡς παρθένον καὶ ἄγονον, ἄλλως δὲ βοηθητικὴν καὶ ὠφέλιμον. Ἐπεὶ τῶν γε εἰρημένων οὐδὲν ὠφελεῖν Θέων ἀδύνατον δείκνυσι τὴν λεγομένην ἐπ' αὐτῆς οἴκησιν. Ἥ τε γὰρ δίνη πολλὴν ἔχουσα πραότητα καὶ γαλήνην

F. 3. τῷ Ἡλίῳ—ἀφίησι] Forte, τοῦ Ἡλίου—ἀνίησι.
F. 3. Καὶ πολύ τι] Corrigo, Καὶ πού τι.
F. 5. ἄλλως] An, ἄλλως?
F. 6. οὐδὲν ὠφελεῖν Θέων ἀδύνατον] Legendum, οὐδὲν, ὦ φίλε Θέων, ἀδύνατον—ut jam Xyl. monuit, idemque et Amiot. vertit.

enim mare exhalationes molles edit et jucundiſſimos flatus, vere adulto: quando ex inculta et gelida terra nives paulatim liquatæ diffluunt: *dieique et noctis ſtat fidelis in medio cuſtos atque opifex*, ut ait Plato. Nihil ergo obſtat, quin Luna etiam animantium vacua præbeat reflexiones lumini circa ipſam diffuſo, et confluxum radiis aſtrorum ac contemperationem, quo adjuta concoquat exhalationes e Terra elatas, ſimulque ſolis nimium fervorem mitiget. Et nimirum etiam aliquid antiquæ tribuentes famæ, Dianam eam dictam ſtatuemus, utpote virginem et infœcundam, alias auxiliarem et utilem. Nam eorum, quæ abs te, mi Theon, allata ſunt, nihil eſt quod oſtendat fieri non poſſe ut in Luna quis habitet. Quippe circumagitatio iſta multam habens lenitatem et tranquillitatem, aërem de-

ἐπιλεαίνει τὸν ἀέρα, καὶ διαμένει συγκατακοσμούμενον, ὥστε μηδὲν εἶναι δέος ἐκπεσεῖν καὶ ἀποσφαλῆναι τοὺς ἐκεῖ 939 βεβιωκότας. Εἰ δὲ μηδὲ αὐτὴ, καὶ τὸ ποικίλον τοῦτο τῆς φορᾶς καὶ πεπλανημένον οὐκ ἀνωμαλίας οὐδὲ ταραχῆς ἐστιν, ἀλλὰ θαυμαστὴν ἐπιδείκνυνται τάξιν ἐν τούτοις καὶ πορείαν οἱ ἀστρόλογοι, κύκλοις ποὶ περὶ κύκλους ἑτέρους ἐξελιττομένοις συνάγοντες αὐτὴν, οἱ μὲν ἀτρεμοῦσαν, οἱ δὲ λείως καὶ ὁμαλῶς ἀεὶ τάχεσι τοῖς αὐτοῖς ἀντιπεριφερομένην· αὗται γὰρ αἱ τῶν κύκλων ἐπιβάσεις καὶ περιαγωγαὶ καὶ σχέσεις πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἡμᾶς, τὰ φαινόμενα τῆς κινήσεως ὕψη καὶ βάθη, καὶ τὰς κατὰ πλάτος παραλλάξεις, ἅμα ταῖς κατὰ μῆκος αὐτῆς περιόδοις ἐμμελέστατα συμ- B περαίνουσι. Τὴν δὲ πολλὴν θερμότητα καὶ συνεχῆ πύρωσιν ὑπὸ Ἡλίου οὐ παύσῃ φοβούμενος, ἂν πρῶτον μὲν ἀν-

F. 9. διαμένει] Immo, διανέμει.
A. 2. βεβιωκότας] Rectius βεβηκότας T.
A. 2. Εἰ δὲ μηδὲ αὐτὴ, καὶ τὸ ποικίλον] Forte, Ἔτι δὲ, νὴ Δί', αὐτό γε τὸ ποικίλον.
A. 6. ἀτρεμοῦσαν] Sententia loci videtur poſtulare ἀποσοβουμένην vel aliquid certe hujus ſignificationis.
A. 9. ἀλλήλους] Sic B. E. Vulgo, ἄλληλα.
B. 3. οὐ παύσῃ] Delendum οὐ.

mulcet atque diſtribuit: ut nullus ſit metus excidendi ac præcipitationis iis qui ibi degunt. Tum ipſa motus varietas vagæque converſiones non ab inæqualitate ſunt aut conturbatione: ſed admirabilem Aſtrologi demonſtrant in his ordinem, circulis eam accommodantes circa alios circulos ſeſe evolventibus, alii quieſcentem ipſam, alii placide et æqualiter eadem ſemper celeritate ſeſe moventem: hæ enim circulorum adſcenſiones, et circumductiones, atque inter ſe et ad nos habitus, eas quæ in motu Lunæ animadvertuntur altitudines, profunditates, et latitudinum diverſitates, ſimul cum converſione ſecundum longitudinem, exactiſſime conficiunt. Magnum autem illum et continentem æſtum Solis metuere deſines, primum ſi unde-

τιθῇς ταῖς ἕνδεκα θεριναῖς συνόδοις τὰς πανσελήνους, εἶτα δὲ τὸ συνεχὲς τῆς μεταβολῆς ταῖς ὑπερβολαῖς χρόνον οὐκ ἐχούσαις πολὺν, ἐμποιεῖν κρᾶσιν οἰκείαν, καὶ τὸ ἄγαν ἑκατέρας ἀφαιρεῖν, τὰ μέσα δὲ τούτων, ὡς εἰκὸς, ὥραν ἔαρι προσφορωτάτην ἔχουσιν. Ἔπειτα πρὸς μὲν ἡμᾶς καθίησι δι' ἀέρος θολεροῦ, καὶ συνεπερείδων τὴν θερμότητα ταῖς ἀναθυμιάσεσι τρεφομένην· ἐκεῖ δὲ λεπτὸς ὢν
C καὶ διαυγὴς ὁ ἀὴρ σκίδνησι καὶ διαχεῖ τὴν αὐγὴν, ὑπέκκαυμα καὶ σῶμα μηδὲν ἔχουσαν. Ὕλην δὲ καὶ καρποὺς αὐτοὶ μὲν ὄμβροι τρέφουσιν, ἑτέρως δὲ, ὥσπερ ἄνω περὶ Θήβας παρ' ὑμῖν καὶ Συήνην, οὐχ ὄμβριον ὕδωρ, ἀλλὰ γηγενὲς ἡ γῆ πίνουσα, καὶ χρωμένη πνεύμασι καὶ δρόσοις, οὐκ ἂν ἐθελήσειεν, οἶμαι, τῇ πλεῖστον ὑομένῃ πολυκαρπίᾳ συμ-

B. 6. ἐχούσαις] Dedi ex E. pro ἐχούσης. Aliæ ſuperſunt corruptelæ per hunc locum; quem ita verti ac ſi legeretur—ἐχούσαις πολὺν, ἐμποιοῦν κρᾶσιν οἰκείαν—ἀφαιροῦν—προσφορωτάτην ἔχειν.

B. 9. ἡμᾶς καθίησι] Inter duas has voces excidiſſe videtur ὁ Ἥλιος.

C. 3. αὐτοὶ—ἑτέρως] Legendum, αὐτοῦ—ἑτέρωθι: qua ſententia verterunt Amiot. et Xyl.

C. 6. συμφέρεσθαι] Sic Leonic. Schott. Anon. item tres Græco-Latinæ et verterunt Amiot. et Xyl. Nam Steph. συμφύρεσθαι. Ald. Baſ. Xyl. B. E. συμφαίνεσθαι.

cim iſtis æſtivis coitibus totidem plenilunia opponas: deinde continuitatem mutationis opponas exſuperantiæ caloris non multum habenti temporis, commodum utrimque temperamentum efficientem, auferentem id quod in utroque nimium eſt, largientem utriuſque medium quod conſtat tempeſtate ſimillima vernæ. Præterea Solis lumen ad nos defertur per aërem turbidum, atque in nos infligit calorem exhalationibus nutritum: illic autem tenuis eſt aër et pellucidus, diffunditque et diſſipat ſplendorem nullo fomite, nullo corpore ſuſtentatum. Materiam porro et fruges hiſce in locis alunt pluviæ: alibi autem, ut apud vos in ſuperiore Ægypto ad Thebas et Syenem, non pluviam aquam, ſed e terra natam bibens ager, ventis ac rore utens, virtute ſua ac temperie fretus, comparari ſe

φέρεσθαι, δι' ἀρετήν τινα καὶ κρᾶσιν. Τὰ δὲ αὐτὰ φυτὰ τῷ γένει, παρ' ἡμῖν μὲν, εἰ σφόδρα πιεσθῇ χειμῶσιν, ἐκφέρει πολὺν καὶ καλὸν καρπόν· ἐν δὲ Λιβύῃ, καὶ παρ' ὑμῖν ἐν Αἰγύπτῳ, δύσριγα κομιδῆ καὶ δειλὰ πρὸς χειμῶνάς ἐστι. Τῆς δὲ Γεδρωσίας καὶ Τρωγλοδύτιδος, ἣ καθήκει πρὸς τὸν ὠκεανὸν, ἀφόρου διὰ ξηρότητα, καὶ ἀδένδρου παντάπασιν οὔσης, ἐν τῇ παρακειμένῃ καὶ περικεχυμένῃ θαλάττῃ θαυμαστὰ μεγέθη φυτῶν τρέφεται, καὶ κατὰ βυθοῦ τέθηλεν· ὧν τὰ μὲν ἐλαίας, τὰ δὲ δάφνας, τὰ δὲ Ἴσιδος τρίχας καλοῦσιν. Οἱ δὲ ἀνακαμψέρωτες οὗτοι προσαγορευόμενοι, τῆς γῆς ἐξαιρεθέντες, οὐ μόνον ζῶσι κρεμάμενοι χρόνον ὅσον βούλεταί τις, ἀλλὰ βλαστάνουσιν, * σπείρεται δὲ τὰ μὲν πρὸς χειμῶνος, τὰ δὲ θέρους ἀκμάζοντος ὥσπερ σήσαμον καὶ μέλινη· τὸν δὲ θύ- D

D. 8. χρόνον] Additum ex B. E.
D. 9. βλαστάνουσιν, * σπείρεται] Nil excidiſſe, ſed lacunæ ſignum non ſuo loco poſitum, videtur.
D. 9. πρὸς χειμῶνος—θύμιν ἢ] Repoſuimus hæc ex B. E. Vulgo nil adeſt niſi ὡς. Ceterum, τὸν δὲ θύμον, mutandum in ὁ δὲ θύμος.

cum Terra plurimis irrigua pluviis, ubertatis cauſſa, non patiatur. Jam ejuſdem generis ſtirpes apud nos, ſi vehementer adfligantur hybernis tempeſtatibus, pulchrum et multum fructum producunt: in Africa, et apud vos in Ægypto, admodum ſunt frigoris et hyemis impatientes. Gedroſiæ etiam et Troglodyticæ regionis ea pars quæ ad Oceanum pertingit, ſterilis omnino eſt ob ſiccitatem, et arboribus caret: at in mari vicino quo alluitur, inuſitatæ magnitudinis plantæ naſcuntur, et ex profundo pullulant: quarum alias oleas, alias lauros, alias crines Iſidis nominant: et qui vocantur anacampſerotes, (quaſi amorem poſtliminio reducentes dicas) e terra evulſi, non modo vivunt ſuſpenſi quanto quis velit tempore, ſed etiam germinant. Seminantur autem alia quidem hyeme, alia vigente æſtate ut ſeſamum et meline: allium vero et cen-

μον ἢ τὸ κενταύριον ἂν εἰς ἀγαθὴν καὶ πίονα σπαρῇ χώραν
E καὶ βρέχηται καὶ ἄρδηται, τῆς κατὰ φύσιν ἐξίσταται ποιότητος, καὶ ἀποβάλλει τὴν δύναμιν, αὐχμῷ δὲ χαίρει, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπιδίδωσιν· εἰ δὲ, ὥς φασιν, οὐδὲ τὰς δρόσους ἀνέχεται, καθάπερ τὰ πλεῖστα τῶν Ἀραβικῶν, ἀλλ' ἐξαμαυροῦται λειαινόμενα καὶ φθείρεται, τί δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ γίνονται περὶ τὴν Σελήνην ῥίζαι καὶ σπέρματα καὶ ὕλαι μηδὲν ὑετῶν δεόμενα μήτε χειμώνων, ἀλλὰ πρὸς θερινὸν ἀέρα καὶ λεπτὸν εὐφυῶς ἔχουσαι; Πῶς δὲ οὐκ εἰκὸς ἀνιέναι τε πνεύματα θαλπόμενα τῇ Σελήνῃ, καὶ τῷ σάλῳ τῆς περιφορᾶς αὔρας τε παρομαρτεῖν ἀτρέ-
F μα, καὶ δρόσους καὶ ὑγρότητας ἐλαφρὰς περιεχούσας καὶ διασπειρομένας ἐπαρκεῖν τοῖς βλαστάνουσιν, αὐτῇ δὲ τῇ κράσει μὴ πυρώδη, μηδὲ αὐχμηρὰν, ἀλλὰ μαλακὴν καὶ

E. 5. λειαινόμενα] Legendum διαινόμενα, ut verterunt Amiot. et Xyl.
E. 7. πρὸς θερινὸν] Sic Steph. conſentientibus Leonic. Schott. Anon. Exempl. Turneb. Xyl. verſ. At T. V. Anon. Amiot. πρὸς ξηρόν. Ald. Baſ. Xyl. B. E. πρόσθερον.
E. 9. τῇ Σελήνῃ—αὐτῇ δὲ τῇ κράσει—] Nexus deſideratur, forte ita reſtituendus —τὴν Σελήνην—περιέχουσαν, διασπειρομένας ἐπαρκεῖν τοῖς βλαστάνουσιν· αὐτὴν δὲ τῇ κράσει—ὑδρωποιὸν εἶναι. Poſtremum hoc εἶναι addidi ex B. E.

taurium, ſi feratur in bonam et pinguem terram, ac rigetur, vim qualitatemque ſuam naturalem amittit, ſiccitate gaudet, inque ea ſuam naturam ſervat. Quod ſi, ut aiunt, ne rorem quidem tolerant, ut pleraque Arabicorum, quæ ſimul atque humectata ſunt, pereunt; quid miri eſt, ſi in Luna radices, ſemina, plantæque naſcuntur nihil pluviarum ope indigentes aut hyemis: ſed æſtivo et tenero aëre, ad naturam ipſorum accommodato contentæ? Qui autem non ſit probabile emitti ſpiritus qui a Luna calore afficiantur? et converſionis ejus agitationi comitari ſenſim auras, leveſque rores et humores, qui circumfuſi alimentum plantis ſufficiant? cum quidem ipſius Lunæ temperies non ſit ignea, non ſqualida, ſed mollis et aquoſa. Nam

3 F 2

ὑγροποιόν ἐστι; ξηρότητος μὲν γὰρ οὐδὲν ἀφικνεῖται πάθος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς, ὑγρότητος δὲ πολλὰ καὶ θηλύτητος, αὐξήσεις φυτῶν, σήψεις κρεῶν, τροπαὶ καὶ ἀνέσεις οἴνων, μαλακότητες ξύλων, εὐτοκίαι γυναικῶν. Δέδοικα δὲ ἡσυχάζοντα Φαρνάκην αὖθις ἐρεθίζειν καὶ κινεῖν, ὠκεα- 940
νοῦ τε πλημμύρας, ὡς λέγουσιν αὐτοὶ, καὶ πορθμῶν ἐπιδόσεις διαχεομένων καὶ αὐξανομένων ὑπὸ τῆς Σελήνης τῷ ἀνυγραίνεσθαι, παρατιθέμενος. Διὸ πρὸς σὲ τρέψομαι μᾶλλον, ὦ φίλε Θέων· λέγεις γὰρ ἡμῖν ἐξηγούμενος ταῦτα τὰ Ἀλκμᾶνος,

—— Διὸς θυγάτηρ ἔρσα τρέφει
Καὶ Σέλανας δίας,

ὅτι νῦν τὸν ἀέρα καλεῖ, καὶ Δία φησὶν αὐτὸν ὑπὸ τῆς Σελήνης καθυγραινόμενον εἰς δρόσους τρέπεσθαι. Κινδυνεύει

F. 6. σήψεις] Sic B. E. Vulgo, πίψεις.
A. 1. ὠκεανοῦ τε] Ita Baſ. Xyl. Amiot. ex T. neſcio utrum ex conjectura, an veteribus libris: certe, re ipſa poſtulante. Ald. B. E. ὥστε καὶ ἀναγαὶ, unde Anon. et T. ὥστε ἀναγωγαί.
A. 3. διαχεομένων] Sic B. E. Vulgo, διαδεχομένων.
A. 9. Δία φησὶν] Vetus hæc eſt lectio revocata ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. melior certe vulgata διάφυσιν, quam neſcio unde protulit Steph. Integritatem abſolvemus corrigendo—τὸν ἀέρα καλεῖ Δία, καί φησιν αὐτὸν—. ut Xyl.

ad nos a Luna nulla pervenit ſiccitatis effectio, multæ humiditatis, et fœmineæ ubertatis: ut ſunt plantarum incrementa, putrefactiones carnium, mutationes et ad vappam inclinationes vini, lignorum putredo, fertilitas mulierum. Vereor autem quieſcentem Pharnacem rurſum irritare et commovere, ſi Oceani æſtum, ut ipſi dicunt, fretorumque incrementa adducam, humore a Luna ſubmiſſo creſcentium ac ſe diffundentium. Itaque ad te potius me convertam, mi Theon. Tu enim nobis Alcmanica iſta exponens,

Qualia Jovis et Lunæ proles ros educit:

Jovis nomine aërem dicis intelligi, qui a Luna humectatus in rorem vertatur. Eo

γὰρ, ὦ ἑταῖρε, πρὸς τὸν Ἥλιον ἀντιπαθῆ φύσιν ἔχειν ἔοικε·
B μὴ μόνον ὅσα πυκνοῖ καὶ ξηραίνει ἐκεῖνος, αὐτὴ μαλάσσειν καὶ διαχεῖν πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου θερμότητα καθυγραίνειν καὶ καταψύχειν προσαπτῶσαν αὐτῇ καὶ συμμιγνυμένην. Οἵ τε δὴ τὴν Σελήνην ἔμπυρον σῶμα καὶ διακαὲς εἶναι νομίζοντες ἁμαρτάνουσιν· οἵ τε τοῖς ἐκεῖ ζώοις, ὅσα τοῖς ἐνταῦθα πρὸς γένεσιν καὶ τροφὴν καὶ δίαιταν ἀξιοῦντες ὑπάρχειν, ἐοίκασιν ἀθέατοι τῆς περὶ φύσιν ἀνωμαλιῶν, ἐν αἷς μείζονάς ἐστι καὶ πλείονας πρὸς ἄλληλα τῶν ζώων, ἢ πρὸς τὰ μὴ ζῶα διαφορὰς καὶ ἀνομοιότητας εὑρεῖν. Καὶ ἄστομοι μὲν ἄνθρωποι καὶ ὀσμαῖς τρεφόμενοι
C μὴ ἔστωσαν, εἰ μὴ * μὴ δοκοῦσι τήν τε Ἄμμωνος ἡμῖν αὐτὸς ἐξηγεῖτο δύναμιν, ἠνίξατο μὲν Ἡσίοδος, εἰπὼν,

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ·

C. 1. μὴ ἔστωσαν—δύναμιν] Forte, μὴ ἔστωσαν, εἰ μηδὲ εἶναι μοι δοκοῦσι· ἣν δὲ Ἀμμώνιος ἡμῖν αὐτὸς ἐξηγεῖτο δύναμιν.

enim, amice, reditura res videtur, ut Luna adverſam plane Soli naturam habere cenſeatur; ſiquidem non modò quæ denſare ille et ſiccare ſolet, ipſa relaxat atque humectat: ſed calorem quoque ab eo profectum in ipſam humore et frigore mutare poſſit. Enimvero hi errant, qui Lunam ignitum corpus eſſe atque ardere putant: neque ii, qui eadem animalibus in Luna ad ortum et victum neceſſaria putant quæ noſtratia requirunt, videntur unquam conſideraſſe diverſitatem naturæ: quæ quidem major eſt ac numeroſior inter ipſa animalia, quam ſunt diſcrimina animalium et vitæ expertium. Ac demus ſane non eſſe homines qui ore carentes, unice vivant odoribus: ut profecto ne eſſe quidem videntur. Quam vero Ammonius nobis ipſe medicam vim enarravit, eamdem obſcure etiam ſignificavit Heſiodus his verbis:

Nec quanta aſphodeli aut quæ ſint compendia malvæ;

ἔργῳ δὲ ἐμφανῆ παρέσχεν Ἐπιμενίδης, διδάξας ὅτι μικρῷ παντάπασιν ἡ φύσις ὑπεκκαύματι ζωπυρεῖ καὶ συνέχει τὸ ζῷον, ἂν ὅσον ἐλαίας μέγεθος λάβῃ, μηδεμιᾶς ἔτι τροφῆς δεόμενον. Τοὺς δὲ ἐπὶ τῆς Σελήνης, εἴπερ εἰσὶν, εὐσταλεῖς εἶναι τοῖς σώμασι, καὶ διαρκῶς ὑπὸ τῶν τυχόντων τρέφεσθαι, πιθανόν ἐστι. καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν Σελήνην, ὥσπερ τὸν Ἥλιον, ζῷον ὄντα πύρινον, καὶ τῆς Γῆς ὄντα πολλαπλάσιον, ἀπὸ τῶν ὑγρῶν φασι τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς τρέφεσθαι, D καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ἀπείρους ὄντας· οὕτως ἐλαφρὰ καὶ λιτὰ τῶν ἀναγκαίων φέρειν ζῷα τὸν ἄνω τόπον ὑπολαμβάνουσιν. Ἀλλ' οὔτε ταῦτα συνορῶμεν, οὔτε ὅτι καὶ χώρα καὶ φύσις καὶ κρᾶσις ἄλλη προσφορός ἐστιν αὐτοῖς. Ὥσπερ οὖν εἰ τῇ θαλάττῃ μὴ δυναμένων ἡμῶν προσελθεῖν μηδὲ ἅψασθαι, μόνον δὲ τὴν θέαν αὐτῆς πόῤῥωθεν ἀφορώντων, καὶ πυνθανομένων ὅτι πικρὸν καὶ ἄποτον καὶ ἁλμυρὸν ὕδωρ ἐστὶν, ἔλεγέ τις ὡς ζῷα πολλὰ καὶ με-

D. 1. ἐπὶ τῆς Γῆς] Forte ἀπὸ τῆς Γῆς, ut T. V. Anon.

re ipſa autem planam fecit Epimenides, docens exiguo admodum fomento naturam ſuſtentare animal, ſi nutrimentum, vel olivæ quantitate, ſumat, nullo præterea indigens. Qui vero Lunam inhabitant, ſi quidem ſunt, graciles et quovis alimento fovendos apparet eſſe: quando ipſam etiam Lunam, ut et Solem, qui eſt corpus igneum et multis modis quam Terra major, ab humoribus terreſtribus ali aiunt, ac reliquas etiam ſtellas, numero immenſas. Ita facilia, ac tenuia et minimo indigentia corpora ſuperiori adſcribunt regioni. Sed neque iſta, neque hoc ſaltem attendimus, regionem, naturam, temperiemque aliam Lunaribus iſtis hominibus eſſe accommodatam. Ergo ſicut, ſi non poſſemus ad mare accedere neque id attingere, ſed tantum eminus adſpiceremus nobiſque diceretur aquam ejus amaram, ſalſam, potuique incommodam eſſe, magna au-

E γάλα καὶ παντοδαπὰ ταῖς μορφαῖς τρέφει κατὰ βάθους, καὶ θηρίων ἐστὶ πλήρης ὕδατι χρωμένων ὥσπερ ἡμεῖς ἀέρι, μύθοις ἂν ὅμοια καὶ τέρασιν ἐδόκει περαίνειν· οὕτως ἐοίκαμεν ἔχειν, καὶ τούτους ἀσκεῖν πρὸς τὴν Σελήνην ἀπιστοῦντες ἐκεῖ τινας ἀνθρώπους κατοικεῖν. Ἐκείνους δ' ἂν οἴομαι πολὺ μᾶλλον ἀποθαυμάσαι τὴν Γῆν, ἀφορῶντας οἷον ὑποστάθμην καὶ ἰλὺν τοῦ παντὸς ἐν ὑγροῖς καὶ ὁμίχλαις καὶ νέφεσι διαφαινομένην ἀλαμπὲς καὶ ταπεινὸν καὶ ἀκίνητον χωρίον, εἰ ζῷα φύσει καὶ τρέφει μετέχοντα κινή-
F σεως, ἀναπνοῆς, θερμότητος· κἂν εἴ ποθεν αὐτοῖς ἐγγένοιτο τῶν Ὁμηρικῶν τούτων ἀκοῦσαι,

Σμερδαλέ' εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ,

καὶ

Τόσσον ἔνερθ' Ἀΐδαο ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης,

ταῦτα φήσουσιν ἀτεχνῶς περὶ τοῦ χωρίου τούτου λέγεσθαι,

E. 4. τούτους ἀσκεῖν] Legendum τὸ αὐτὸ πάσχειν, ut vertendo ſignificarunt Amiot. et Xyl.
E. 9. φύσει] Legendum φύει.

tem et multa animalia in profundo alere, et belluarum eſſe plenum, ita aqua, ut nos aëre, fruentium, fabulas et monſtrorum ſimilia dici arbitraremur: ita videmur hic quoque adfecti, dum non credimus eſſe qui in Luna degant. Ego autem iſtos qui in Luna incolunt multo magis mirari exiſtimo, cum Terram intuentur tamquam fæcem et cœnum Univerſi, per tot humores, nubes, nebulaſque apparentem, locum obſcurum, humilem, immobilem, poſſe eam animalia producere et nutrire, motu, reſpiratione, et calore prædita. Et ſicubi illis contingat audire Homerica iſthæc,

Tetra, ſituque oppleta, diis horrenda vel ipſis.

Item,

——— tum Tartarus ipſe,
Bis patet in præceps tantum, tenditque ſub umbras,
Quantus ad æthereum cæli ſuſpectus Olympum.

haud dubie cenſebunt de Terra hæc dici, et hic Tartarum,

καὶ τὸν ᾅδην ἐνταῦθα καὶ τὸν τάρταρον ἀποκεῖσθαι, Γῆν δὲ μίαν εἶναι τὴν Σελήνην, ἴσον ἐκείνων τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω τόπων ἀπέχουσαν.

κϛʹ. Ἔτι δέ μου σχεδὸν λέγοντος, ὁ Σύλλας ὑπολαβὼν, Ἐπίσχες, εἶπε, ὦ Λαμπρία, καὶ παράβαλε τὸ θύριον τοῦ λόγου, μὴ λάθῃς τὸν μῦθον ὥσπερ εἰς γῆν ἐξοκείλας, καὶ συγχέῃς τὸ δρᾶμα τοὐμὸν ἑτέραν ἔχον σκηνὴν καὶ διάθεσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν ὑποκριτής εἰμι, πρότερον δὲ αὐτοῦ 941 φράσω τὸν ποιητὴν ὑμῖν, εἰ μή τι κωλύει, καθ' Ὅμηρον ἀρξάμενον,

Ὠγυγίη τίς νῆσος ἀπόπροθεν εἰν ἁλὶ κεῖται,

δρόμον ἡμερῶν πέντε Βρεττανίας ἀπέχουσα πλέοντι πρὸς ἑσπέραν· ἕτεραι δὲ τρεῖς, ἴσον ἐκείνης ἀφεστῶσαι καὶ ἀλλήλων, προύκεινται μάλιστα κατὰ δυσμὰς ἡλίου θερινάς· ὧν ἐν μιᾷ τὸν Κρόνον οἱ βάρβαροι καθεῖρχθαι μυθολογοῦσιν

F. 13. τοὐμὸν] Sic B. E. Anon. τὸ ἐμὸν T. V. Vulgo, τὸ αὐτὸ Ald. τὸ μέν.
A. 2. κωλύει] Sic E. et margo B. Vulgo, κωλύοι. Vel ſic quid requiras : quod forte expleatur legendo ἢ εἰ μή τι κωλύει καθ' Ὅμηρον ἄρξομαι ſenſu quem in Latinis reddidimus.

ſolam Lunam eſſe terram, æquali ſpatio a ſuperioribus iſtis, et his inferioribus diſſitam.

XXVI. Nondum plane finieram ſermonem, cum Sylla interpellans, Deſine, inquit, Lampria, et ſermoni fores obde: ne imprudens fabulam tamquam navim in terram expellas, et drama confundas meum, quod alium habitum, aliam ſcenam habet. Ego autem qui actoris partes ſuſtineo, principio auctorem fabulæ vobis nominabo: aut, niſi quid impedit, Homerice ordiar,

Ogygia hinc longe vaſto jacet inſula ponto,

quinque dierum navigatione diſtans a Britannia verſus occaſum: tres autem aliæ eodem ſpatio inter ſe diſſitæ ante eam jacent, maxime verſus occaſum Solis æſtivum: in harum una barbari Saturnum fa-

ὑπὸ τοῦ Διός, τὸν δέ, ὡς υἱὸν, ἔχοντα φρουρὸν τῶν τε νήσων ἐκείνων καὶ τῆς θαλάττης, ἣν Κρόνιον πέλαγος ὀνομάζουσι, παρακάτω κεῖσθαι. Τὴν δὲ μεγάλην ἤπειρον, ὑφ' ἧς ἡ
B μεγάλη περιέχεται κύκλῳ θάλαττα, τῶν μὲν ἄλλων ἔλαττον ἀπέχειν, τῆς δὲ Ὠγυγίας περὶ πεντακισχιλίους σταδίους, κωπήρεσι πλοίοις κομιζομένῳ· βραδύπορον γὰρ εἶναι καὶ πηλῶδες ὑπὸ πλήθους ῥευμάτων τὸ πέλαγος· τὰ δὲ ῥεύματα τὴν μεγάλην ἐξιέναι γῆν, καὶ γίνεσθαι προσχώσεις ἀπ' αὐτῶν, καὶ βαρεῖαν εἶναι καὶ γεώδη τὴν θάλατταν, ἣ καὶ πεπηγέναι δόξαν ἔχει. Τῆς δὲ ἠπείρου τὰ πρὸς τῇ θαλάττῃ κατοικεῖν Ἕλληνας περὶ κόλπον οὐκ ἐλάττονα τῆς Μαιώτιδος, οὗ τὸ στόμα τῷ στόματι τοῦ Κασπίου πελάγους μάλιστα

A. 9. τὸν δὲ—κεῖσθαι] Corruptela ſubeſſe videtur. An corrigendum, τὸν δὲ (ſcil. Saturnum) ὡς υἱὸν ἔχοντα φρουρόν.—Amiotus vertit ac ſi ſcriptum eſſet, τὸν δὲ Ὠγύγιον ἔχοντα φρουρὰν ἐκείνου τε τῶν τε νήσων—. Forte excidit quid poſt τὸν δὲ, itaque legendum, τὸν δὲ δαίμοσί τισι τὴν θεραπείαν τοῦ πατρὸς, φροντίδα αὐτοῦ ὡς υἱὸν ἔχοντα, τήν τε φρουρὰν—ὀνομάζουσι, παρακαταθέσθαι. Tale quid verti, quando Xylandri interpretatio plane a ratione abhorrebat.

B. 1. θάλαττα] Ita correxi librorum ſcripturam. Vulgo, θαλάττῃ in Ald. Baſ. Xyl. Steph. At θαλάττη, quaſi Nominativum, fecerunt tres Græco-Latinæ.

B. 3. πηλῶδες] Ita omnes libri, excepto Steph. et tribus Græco-Latinis, qui habent πυλῶδες.

bulantur fuiſſe a Jove incluſum: hunc, ut filium, cuſtodiam patris et inſularum iſtarum, et maris quod Cronium ſive Saturnium dicitur, Geniis quibuſdam mandaſſe. Magnam vero continentem, a qua magnum mare in orbem cingitur, a reliquis minus diſtare, ab Ogygia autem ad ſtadia quina millena, cum quidem remigio aptis navibus eo ſit eundum. Eſſe enim lentum trajectum maris et cœnoſum ob fluminum multitudinem, quæ a magna terra emittantur, humumque aggerant, ac mare craſſum et terrenum efficiant: unde etiam opinio invaluerit, eſſe ipſum gelu concretum. Continentis porro partes ad mare habitari a Græcis circa ſinum Mæotico haud minorem, cujus fauces ori Caſpii maris e regione maxime jaceant et ad rectam

καὶ εὐθεῖαν κεῖσθαι· καλεῖν δὲ καὶ νομίζειν ἐκείνους, ἠπει- C
ρώτας μὲν αὐτοὺς, νησιώτας δὲ ταύτην τὴν γῆν κατοικοῦντας, ὡς καὶ κύκλῳ περίρρυτον οὖσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· οἴεσθαι δὲ, τοῖς Κρόνου λαοῖς ἀναμιχθέντας ὕστερον τοὺς μεθ' Ἡρακλέους παραγενομένους καὶ ἀπολειφθέντας, ἤδη σβεννύμενον τὸ Ἑλληνικὸν ἐκεῖ καὶ κρατούμενον, γλώττῃ τε βαρβαρικῇ καὶ νόμοις καὶ διαίταις, οἷον ἀναζωπυρῆσαι πάλιν ἰσχυρὸν καὶ πολὺ γενόμενον, διὸ τιμὰς ἔχειν πρώτας τὸν Ἡρακλέα, δευτέρας δὲ τὸν Κρόνον· ὅταν δὲ ὁ τοῦ Κρόνου ἀστὴρ, ὃν Φαίνοντα μὲν ἡμεῖς, ἐκείνους δὲ Νυκτοῦρον, ἔφη, καλεῖν, εἰς ταῦρον παραγένηται δι' ἐτῶν τριάκοντα, παρασκευασαμένους ἐν χρόνῳ πολλῷ τὰ περὶ τὴν θυσίαν καὶ
τὴν ἀ * ἐκπέμπειν κλήρῳ λαχόντας ἐν πλοίοις τοσούτοις D
θεράπειάν τε πολλὴν καὶ παρασκευὴν ἀναγκαίαν μέλλουσι

C. 2. νησιώτας δὲ] Abeſt in B. E. Ald. Additum in Baſ. unde ceteræ editiones habent. Eadem opera addi debebat in fine, τούς.
C. 7. ἀναζωπυρῆσαι] Sic E. Vulgo, ἀναζωπυρεῖσθαι. Alii aliter.
C. 8. τιμὰς ἔχειν] Sic B. E. itaque verterunt Amiot. Xyl. Vulgo, καὶ ἔχειν.
D. 1. τὴν ἀ * ἐκπέμπειν—] Legendum, τὸν ἀπόπλουν, ἐκπέμπειν—ut monuit Xyl.
D. 1. ἐν πλοίοις—μέλλουσι πλεῖν] Hunc locum addidimus ex B. E. in παρασκευὴν E. non habet παρὰ, ſed ejus loco ſignum lacunæ.

lineam. Hos in ea eſſe opinione, ipſos continentem incolere, hanc autem noſtram terram eſſe inſulam, ut quæ in orbem a mari circum alluatur. Exiſtimare autem eos, Saturnio populo poſterioribus temporibus Herculis comites ſe admiſcuiſſe, ibique relictos, jam exſtinctum ferme et lingua, legibus, victuque barbaricis oppreſſum Græcum morem quaſi reſuſcitaſſe, atque auxiſſe: ideo etiam primos honores Herculi apud eos, proximos Saturno haberi: et cum Saturni ſtella, quam Græci Phænontem, quaſi lucidam, ipſi Nycturum, ut aiebat, ceu noctis cuſtodem appellant, in taurum ingreditur, quod trigeſimo quoque fit anno, tum eos jamdudum a multo tempore ad hoc paratis rebus ſacrificio et profectioni accommodatis, emittere ſorte ad hoc lectos in totidem navibus cum famulitio multo et apparatu

πλεῖν πέλαγος τοσοῦτον εἰρεσίᾳ, καὶ χρόνον ἐπὶ ξένης βιοτεύειν πολὺν, ἐμβαλλομένους· ἀναχθέντας οὖν χρῆσθαι τύχαις, ὡς εἰκὸς, ἄλλους ἄλλαις· τοὺς δὲ διασωθέντας ἐκ τῆς θαλάττης, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰς προκειμένας νήσους, οἰκουμένας δὲ ὑφ' Ἑλλήνων κατέχειν, καὶ τὸν Ἥλιον ὁρᾶν κρυπτόμενον ὥρας μιᾶς ἔλαττον ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα· καὶ νύκτα τοῦτο ἐστι), σκότος ἔχουσαν ἐλαφρὸν καὶ λυκαυγὲς ἀπὸ δυσμῶν περιλαμπόμενον· ἐκεῖ δὲ διατρίψαντας ἡμέρας ἐνενήκοντα, καὶ μετὰ τιμῆς καὶ φιλο-
E φροσύνης ἱεροὺς νομιζομένους καὶ προσαγορευομένους, ὑπὸ πνευμάτων ἤδη περαιοῦσθαι· μηδὲ ἄλλους τινὰς ἐνοικεῖν ἢ σφᾶς τε αὐτοὺς, καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀποπεμφθέντας· ἐξεῖναι μὲν γὰρ ἀποπλεῖν οἴκαδε τοὺς τῷ θεῷ τρισκαίδεκα ἔτη συλλατρεύσαντας, αἱρεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους ἐπι-

D. 4. ἐμβαλλομένους—τύχαις] Omnes libri habent, ἐμβαλλομεν δὲ ἀναχθέντας οὐ χρὴ τύχαις: quæ monſtra tandem expurganda fuerunt.
D. 7. κατέχειν] κατίσχειν B. E.
D. 10. περιλαμπόμενον] Sic B. E. Vulgo, περιπόμενον.
E. 4. τρισκαίδεκα ἔτη] Retinui, non ut verum, ſed ut proximum veteri lectioni B. E. Ald. Baſ. Xyl. τρισκαιδεκάτῳ. Leonic. Schott. Anon. τρισκαίδεκα ἔτη, ἢ τριάκοντα, ſignificantes alterutro modo eſſe corrigendum: utrumque recepit Steph. feſtivo errore. Puto veram lectionem eſſe τριάκοντα ἔτη.

neceſſario navigaturis tantum pelagus remigio, ac longum tempus peregre moraturis. Avectos porro non eadem omnes uti fortuna: qui vero incolumes mare ſuperaverunt, primum ad præpoſitas appellere inſulas, quas Græci inhabitant: ac videre Solem per triginta dies minus etiam temporis unica hora occidere: noctemque hanc tenebras habere tenues, et lucem crepuſculi inſtar ab occaſu. Ibi cum fuerint commorati dies nonaginta, honorifice comiterque tractati, et ſacri crediti atque appellati, porro a ventis trajici eos deinceps. Ceterum neminem iſtas incolere inſulas, niſi ipſos, et quos in coloniam mittant. Licere enim navigio inde avehi, poſtquam Deo decimumtertium rite ſacra fecerint. Pleroſque tamen malle ibi manere: quoſ-

ἑκῶς αὐτόθι κατοικεῖν, τοὺς μὲν ὑπὸ συνηθείας, τοὺς δὲ, ὅτι πόνε δίχα καὶ πραγμάτων ἄφθονα πάρεστι πάντα πρὸς θυσίαις καὶ χορηγίαις, ἢ περὶ λόγους τινὰς ἀεὶ καὶ φιλοσοφίαν, διατρίβουσι. Θαυμαστὴν γὰρ εἶναι, τῆς τε νή- F
σου τὴν φύσιν, καὶ τὴν πραότητα τοῦ περιέχοντος ἀέρος, ἐνίοις δὲ καὶ τὸ θεῖον ἐμποδὼν γίνεσθαι διανοηθεῖσιν ἀποπλεῖν, ὥσπερ συνήθεσι καὶ φίλοις ἐπιδεικνύμενον, οὐκ ὄναρ μόνον οὐδὲ διὰ συμβόλων, ἀλλὰ καὶ φανερῶς ἐντυγχάνειν πολλοὺς ὄψεσι δαιμόνων καὶ φωναῖς. Αὐτὸν μὲν γὰρ τὸν Κρόνον ἐν ἄντρῳ βαθεῖ περιέχεσθαι ἐπὶ πέτρας χρυσοειδοῦς καθεύδοντα, τὸν γὰρ ὕπνον αὐτῷ μεμηχανῆσθαι δεσμὸν ὑπὸ τοῦ Διός, ὄρνιθας δὲ τῆς πέτρας κατὰ κορυφὴν, ἐς πεταρμένους ἀμβροσίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, καὶ τὴν νῆσον εὐωδίᾳ κατέχεσθαι πᾶσαν, ὥσπερ ἐκ πηγῆς σκιδναμένην τῆς πέτρας· τοὺς δὲ δαίμονας ἐκείνους περιέπειν καὶ θεραπεύειν 942

F. 4. οὐκ ὄναρ] Legendum videtur, οὐ γὰρ ὄναρ.
F. 10. ἐς πεταρμένους] ἐς delendum.

dam, quia adſueverint: alios, quia citra laborem et occupationem ullam omnia vitæ ſubſidia abunde ſuppeditantur hominibus otium traducentibus vel in ſacrificiis et chororum inſtructione, vel in literis et philoſophia. Mirabilem eſſe enim inſulæ naturam, et lenitatem aëris ambientis. Quibuſdam etiam, cum avehi in animum induxiſſent, Genium loci impedimento eſſe: oſtendentem eis ſe tanquam familiaribus et amicis, non per ſomnia modo aut ſigna, ſed palam viſui audituive ſe exhibentem. Ipſum enim Saturnum in profundo antro dormire, ibique contineri inter ſaxa, auri formam referentia: nam ſomnum ei loco compedum eſſe a Jove deſtinatum: et in vertice ſaxi eſſe aves, quæ advolantes ei ambroſiam adferant: totam inſulam ſuavi fragrantia oppleri, quæ e ſaxo illo tanquam fonte diffundatur. Genios autem illos Saturni famulos eſſe atque adminiſtros, qui circa ipſum verſentur adſiduo, et tunc ejus

τοῦ Κρόνου, ἑταίρους αὐτοῦ γενομένους ὅτε δὴ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐβασίλευσε, καὶ πολλὰ μὲν ἀφ' ἑαυτῶν μαντικοὺς ὄντας προλέγειν, τὰ δὲ μέγιστα καὶ περὶ τῶν μεγίστων, ὡς ὀνείρατα τοῦ Κρόνου κατιόντας ἐξαγγέλλειν· ὅσα γὰρ ὁ Ζεὺς προδιανοεῖται, ταῦτα ὀνειροπολεῖν τὸν Κρόνον· εἶναι δὲ ἀνάστασιν τὰ τιτανικὰ πάθη καὶ κινήματά τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῷ παντάπασιν ὁ ὕπνος * καὶ γένηται τὸ βασιλικὸν καὶ θεῖον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καθαρὸν καὶ ἀκήρατον. Ἐνταῦθα
B δὴ κομισθείς, ὡς ἔλεγεν, ὁ ξένος καὶ θεραπεύων τὸν θεὸν ἐπὶ σχολῆς, ἀστρολογίας μὲν ἐφ' ὅσον γεωμετρήσαντι πορρωτάτω προελθεῖν δυνατόν ἐστιν, ἐμπειρίαν ἔσχε, φιλοσοφίας δὲ τῆς ἄλλης τῷ φυσικῷ χρώμενος. Ἐπιθυμίαν δέ τινα καὶ πόθον ἔχων γενέσθαι τῆς μεγάλης νήσου θεατής· οὕτω γάρ, ὡς ἔοικε, τὴν παρ' ἡμῖν οἰκουμένην ὀνομάζουσιν·

A. 6. προδιανοεῖται] Sic E. Vulgo, προσδιανοεῖται. Forte corrigendum, ὑπαρδιανοεῖται.

A. 8. ὁ ὕπνος * καὶ γένηται] Forte ita integrandus locus, εἶναι δὲ ἀνάστασιν αὐτοῦ τὰ τιτανικὰ πάθη καὶ κινήματα τῆς ψυχῆς, ἃ κατευνάζων ὁ ὕπνος συστέλλει, ἕως κοσμηθῇ, καὶ γένηται—.

ſuerint ſocii, cum in homines ac Deos regnum geſſit. Eos, utpote ſuapte natura divinos, multa vaticinari: maxima autem, et de ſummis rebus prædicere, dum ſomnia Saturni renunciant: huic enim in ſomnis obverſari, quicquid Jupiter meditetur: Saturno expergefacto, exiſtere animi motus caſuſque Titanicos quos ſomnus mulcet, donec regia illa ac divina facultas ipſa ſeorſim pura atque incontaminata exſiſtat. Huc ergo delatus, ut ipſe narrabat, hoſpes, Deumque per otium demeritus, aſtrologiæ tantam paraverat ſibi peritiam, quantam geometria fretus aliquis et longiſſime procedens adipiſcatur: de reliquis partibus philoſophiæ naturalem fuit amplexus. Cupiditate ergo quadam et deſiderio captus ſpectandæ magnæ inſulæ iſtius: ſic enim noſtram illi continentem nominant: circumactis triginta

ἐπεὶ δὲ τὰ τριάκοντα ἔτη διῆλθεν, ἀφικομένων τῶν διαδόχων οἴκοθεν, ἀσπασάμενος τοὺς φίλους ἐξέπλευσε, τὰ μὲν ἄλλα κατεσκευασμένος εὐσταθῶς, ἐφόδιον δὲ συχνὸν χρυσοῖς ἐκπώμασι κομίζων. Ἃ μὲν οὖν ἔπαθε καὶ ὅσους ἀνθρώπους διῆλθεν, ἱεροῖς τε γράμμασιν ἐντυγχάνων, ἐν τελεταῖς πάσαις τελούμενος, οὐ μιᾶς ἡμέρας ἔργον ἐστὶ δι- C
ελθεῖν, ὡς ἐκεῖνος ἡμῖν ἀπήγγελλεν, εὖ μάλα καὶ καθ' ἕκαστον ἀπομνημονεύων· ὅσα δὲ οἰκεῖα τῆς ἐνεστώσης διατριβῆς ἐστιν, ἀκούσατε. Πλεῖστον γὰρ ἐν Καρχηδόνι χρόνον διέτριψεν, ἅτε δὴ παρ' ἡμῖν μεγάλας ἔχοντος καὶ τιμὰς, ὅτι ἡ προτέρα πόλις ἀπώλλυτο, διφθέρας ἱερὰς ὑπεκκομισθείσας κρύφα καὶ διαλαθούσας πολὺν χρόνον ἐν γῇ κειμένας ἐξευρὼν, τῶν τε φαινομένων θεῶν ἔφη χρῆναι,

B. 7. ἐπεὶ δὲ] Forte ἐπεί γε. Reliquam difficultatem interpungendo expedivimus.

B. 9. εὐσταθῶς] Legendum, εὐσταλῶς, cum Exempl. Turneb. Anon. In hanc ſententiam verterunt Amiot. et Xyl.

B. 9. συχνὸν χρυσοῖς] E. συχνὸν ἐν χρυσοῖς.

C. 5. ἔχοντος καὶ τιμὰς, ὅτι] Corrigendum videtur, ἔχοντος τοῦ Κρόνου τιμάς· Καὶ ὅτι—.

annis, cum ſucceſſores veniſſent domo, ſalutatis amicis avectus eſt, modico alioquin apparatu, ſed qui ingens viaticum in aureis poculis ſecum portaret. Quæ ei evenerint, per quos homines iter fecerit, ut ſacras in literas inciderit, ut omnis generis ſacris initiatus fuerit, recenſere non eſt unius diei opera; quomodo ille nobis retulit, ſingula accurate commemorans. Quæ vero ad præſentem pertinent diſputationem, audite. Carthagine permultum temporis extraxit, quod Saturnus apud nos in magno eſt honore: inveniens etiam membranas quaſdam ſacras, ſub excidium prioris urbis clam exportatas et humi per longum tempus abditas latenteſque, dixit de iis qui in Deorum habentur numero, præcipuam venerationem Lunæ deberi, ut quæ plurimum juris in vitam noſtram haberet: meque ut eam

καί μοι παρεκελεύετο τιμᾶν διαφερόντως τὴν Σελήνην, ὡς τοῦ βίου κυριωτάτην οὖσαν. * ἐχομένην.

κζ'. Θαυμάζοντος δέ μου ταῦτα, καὶ δεομένου σαφέστερον ἀκοῦσαι, Πολλὰ, εἶπεν, ὦ Σύλλα, περὶ θεῶν, οὐ πάντα δὲ καλῶς λέγεται παρ' Ἕλλησιν. Οἷον εὐθὺς, ὀρθῶς Δήμητραν καὶ Κόρην ὀνομάζοντες, οὐκ ὀρθῶς ὁμοῦ καὶ περὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρας εἶναι τόπον νομίζουσιν· ἡ μὲν γὰρ ἐν Γῇ καὶ κυρία τῶν περὶ Γῆν ἐστιν, ἡ δὲ ἐν Σελήνῃ καὶ τῶν περὶ Σελήνην· Κόρη τε καὶ Περσεφόνη κέκληται, τὸ μὲν ὡς φωσφόρος οὖσα, Κόρη δὲ ὅτι καὶ τοῦ ὄμματος, ἐν ᾧ τὸ εἴδωλον ἀντιλάμπει τοῦ βλέποντος, ὥσπερ τὸ Ἡλίου φέγγος ἐνορᾶται τῇ Σελήνῃ, κόρην προσαγορεύομεν. Τοῖς τε περὶ τὴν πλάνην καὶ τὴν ζήτησιν
E αὐτῶν λεγομένοις ἔνεστι * τὸ ἀληθές· ἀλλήλων γὰρ ἐφίενται

C. 10. οὖσαν. * ἐχομένην] Forte ſupplendum οὖσαν ἡγήμονα· τὴν δὲ Γῆν ἐχομένην. itaque verti.
D. 6. καὶ τῶν περὶ Σελήνην] Sic E. Vulgo, παρὰ τῶν ἐν τῇ Σελήνῃ. Ceteri aliter variant.
E. 1. ἔνεστι * τὸ ἀληθές] Tale quid excidit, ἔνεστιν ἐπιεικῶς σὺν τῷ μυθώδει καὶ τὸ ἀληθές.

ſtudioſius quam alia numina colerem, hortatus eſt: proximo ſecundum illam loco Terram haberem.

XXVII. Hæc ego cum mirarer, et planius mihi explicari cuperem: Multa, inquit, O Sylla, de Diis apud Græcos, non omnia tamen recte dicuntur. Quale initio ſtatim hoc occurrit, quod Cererem et Proſerpinam recte nominantes, non recte ſimul, et circa eundem locum verſari ambas cenſent. Ceres enim in Terra eſt, et terreſtrium effectorum poteſtate prædita: Proſerpina in Luna eſt, et rebus præeſt lunaribus: Perſephones vero nomen et Cores, quod eſt puellæ, gerit Proſerpina: illud quia lucifera eſt: hoc, quod etiam pupilla oculi ita Græcis appellatur; quia viſa res in ea conſpicitur, haud ſecus quam Sol in Luna. Atque iis quoque, de erroribus Proſerpinæ, utque fuerit a Cerere quæſita, fabulis, veri aliquid

χωρὶς οὖσαι, καὶ συμπλέκονται) περὶ τὴν σκιὰν πολλάκις· τὸ δὲ νῦν μὲν ἐν οὐρανῷ καὶ φωτὶ, νῦν δὲ ἐν σκότῳ καὶ νυκτὶ γενέσθαι περὶ τὴν Κόρην, ψεῦδος μὲν οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ χρόνος τῷ ἀριθμῷ πλάνην παρέσχηκεν· οὐ γὰρ ἓξ μῆνας ἀλλὰ παρ' ἓξ μῆνας ὁρῶμεν αὐτὴν ὑπὸ τῆς Γῆς, ὥσπερ ὑπὸ τῆς μητρὸς, τῇ σκιᾷ λαμβανομένην, ὀλιγάκις δὲ τοῦτο διὰ πέντε μηνῶν παροῦσαν· ἐπεὶ τόν γε ᾅδην F
ἀπολιπεῖν ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὴν, τοῦ ᾅδου περοῦσαν, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἐπικρυψάμενος, οὐ φαύλως τοῦτο εἶπεν,

Ἀλλ' ἐς ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης·

ὅπου γὰρ ἡ σκιὰ ἐπινεμομένη παύεται, τοῦτο τέρμα τῆς Γῆς ἔθετο καὶ πέρας· εἰς δὲ τοῦτο φαῦλος μὲν οὐδεὶς οὐδὲ ἀκάθαρτος ἄνεισιν, οἱ δὲ χρηστοὶ μετὰ τὴν τελευτὴν κομισθέντες αὐτόθι, ῥᾷστον μὲν οὔτι βίον, οὐ μὴν μακάριον οὐδὲ θεῖον ἔχοντες ἄχρι τοῦ δευτέρου θανάτου διατελοῦσι.

E. 4. περὶ τὴν Κόρην] περὶ delendum.
F. 1. παροῦσαν] Legendum παθοῦσαν, vel πάσχουσαν.
F. 2. περοῦσαν] Sic Steph. neſcio unde; niſi ex Bongarſ. At Ald. Baſ. Xyl. B. E. περ οὖσαν: unde T. et ipſum Exempl. Turneb. fecit πέρας οὖσαν; quod magis probem.

ineſt: nam ſe invicem deſiderant disjunctæ: et in umbra ſe mutuo ſæpe complectuntur. Et quod Proſerpina modo in cœlo et lumine, modo in tenebris et nocte dicitur eſſe, id mendacium non eſt; ſed tempus errori anſam ſuo præbuit numero. Non enim ſex menſes, ſed ſexto menſe videmus eam a Terra tamquam matre ſub umbra detineri: idque raro quinto menſe fieri. Nam fieri nequit ut Plutonem relinquat, cujus eſt ipſa terminus: quod Homerus occulte quidem, ſed non inepte ſignificavit:

Elyſium in campum, qua terræ terminus exſtat,
Te ducent ſuperi:

ubi enim umbra deſinit ingruere, eum terminum et finem Terræ poſuit. In illum vero campum nemo improbus aut impurus venit: boni poſt mortem eo delati, facillimam quidem, non tamen beatam aut divinam, vitam agunt uſque ad ſecundam mortem.

κη'. Τίς δὲ οὗτός ἐστιν, ὦ Σύλλα, Μὴ περὶ τούτων
943 ἔρη, μέλλω γὰρ αὐτὸς διηγεῖσθαι. Τὸν ἄνθρωπον οἱ πολλοὶ σύνθετον μὲν ὀρθῶς, ἐκ δυοῖν δὲ μόνον σύνθετον οὐκ ὀρθῶς ἡγοῦνται· μόριον γὰρ εἶναί πως ψυχῆς οἴονται τὸν νοῦν, οὐδὲν ἧττον ἐκείνων ἁμαρτάνοντες οἷς ἡ ψυχὴ δοκεῖ μόριον εἶναι τοῦ σώματος· νοῦς γὰρ ψυχῆς, ὅσῳ ψυχὴ σώματος, ἄμεινόν ἐστι καὶ θειότερον· ποιεῖ δὲ ἡ μὲν ψυχῆς σύνοδος λόγον, ὧν τὸ μὲν ἡδονῆς ἀρχὴ καὶ πόνου, τὸ δὲ ἀρετῆς καὶ κακίας. Τριῶν δὲ τούτων συμπαγέντων, τὸ μὲν σῶμα ἡ Γῆ, τὴν δὲ ψυχὴν ἡ Σελήνη, τὸν δὲ νοῦν ὁ Ἥλιος παρέσχεν εἰς τὴν γένεσιν. * ὥσπερ αὖ τῇ Σελήνῃ τὸ φέγγος. Ὃν δὲ ἀποθνήσκομεν θάνατον, ὁ μὲν ἐκ τριῶν

F. 10. οὗτός] Forte, ὄντως.
F. 10. ὦ Σύλλα] Xyl. accepit pro interpellatione Lampriæ; ita ἔφην interponendum ſit. Amiotus, pro converſione hoſpitis ad Syllam in continua Syllæ oratione. Prius, ut in re dubia, verſione retinui.
A. 4. οὐδὲν ἧττον—εἶναι τοῦ σώματος] Addidimus hæc ex B. E.
A. 6. ποιεῖ δὲ—λόγον, ὧν] Mutilus locus, forte ita reſtituendus ut vertimus, ποιεῖ δὲ ἡ μὲν ψυχῆς καὶ σώματος σύνοδος πάθος, ἡ δὲ νοῦ καὶ ψυχῆς λόγον. Ex B. E. eſt ὧν, pro τῶν.
A. 10. γένεσιν. * ὥσπερ αὖ] αὖ eſt ex E. pro vulgato ἄν. Hiatus, ſi quidem aliquid excidit, hanc in ſententiam explendus videtur, γένεσιν· καὶ γὰρ καὶ ἡ Σελήνη παρέχει τῇ Γῇ ὑγρότητα γόνιμον καὶ φέγγος, ὥσπερ αὖ ὁ Ἥλιος τῇ Σελήνῃ τὸ φέγγος.

XXVIII. Quæ vero, O Sylla, hæc eſt? aiebam. Tum ille: Noli, inquit, de his quærere: ſum enim ipſe narraturus. Hominem plerique compoſitum ſtatuunt, recte hoc: non recte, quod e duabus tantum partibus conſtare putant, mentem partem quodammodo animæ eſſe opinantes: non leviore illi errore lapſi iis, qui animam partem corporis eſſe putant. Etenim mens tanto eſt præſtantior quam anima ac divinior, quanto anima præſtat corpori. Facit autem coitus animæ cum corpore, affectum; cum mente rationem: quorum alterum voluptatis et doloris eſt principium, alterum virtutis et vitii. His tribus compactis, Terra corpus, animam Luna, mentem Sol creando homini præbuit, ſicuti Lunæ ſplendorem. Mors autem, quam obimus, alia ex tribus duo facit hominem, a-

δύο ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ ἓν ἐκ δυοῖν· καὶ ὁ μὲν ἐστὶν ἐν τῇ τῆς Δήμητρος· * ἐν αὐτῇ τελεῖν, καὶ τοὺς B
νεκροὺς Ἀθηναῖοι Δημητρείους ὠνόμαζον τὸ παλαιόν· ὁ δὲ ἐν τῇ Σελήνῃ τῆς Περσεφόνης· καὶ σύνοικός ἐστι, τῆς μὲν χθόνιος ὁ Ἑρμῆς, τῆς δὲ, οὐράνιος· λύει δὲ αὕτη μὲν ταχὺ καὶ μετὰ βίας τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ δὲ Περσεφόνη πράως καὶ χρόνῳ πολλῷ τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο μονογενὴς κέκληται, μόνον γὰρ γίνεται τὸ βέλτιστον τοῦ ἀνθρώπου διακρινόμενον ὑπ᾽ αὐτῆς. Συντυγχάνει δὲ οὕτως κατὰ φύσιν ἑκάτερον. Πᾶσαν ψυχὴν, ἄνουν τε καὶ σὺν νῷ, σώματος ἐκπεσοῦσαν εἱμαρμένον ἐστὶ τὸ μεταξὺ Γῆς καὶ Σελήνης χωρίῳ C
πλανηθῆναι χρόνον οὐκ ἴσον. Ἀλλ᾽ αἱ μὲν ἄδικοι καὶ

B. 1. Δήμητρος· * ἐν αὐτῇ τελεῖν] Loci ut ſententiam reddidimus, ita fere verba ſupplenda, ἐν τῇ τῆς Δήμητρος μοίρᾳ· ὅθεν τὸ μυεῖσθαι, παρωνύμως τῷ τελευτᾶν ἐν αὐτῇ, τελεῖν—.

B. 2. ὠνόμαζον—Σελήνῃ] Ita conſtituendum duxi hunc locum ex pervulgata omnium librorum temeritate iſta, ὠνόμαζον· Τὸ παλαιὸν δὲ ἐν τῇ Σελήνῃ.

B. 8. βέλτιστον] Sic B. E. Vulgo, βέλτιον. Ceteri variant in hoc loco.

C. 1. τὸ μεταξὺ] Forte, ἐν τῷ μεταξύ.

lia unum e duobus: et altera eſt in Cereris ditione, ſeu Terra, unde initiandi et moriendi cognata ſunt nomina Græcis, τελευτᾶν et τελεῖν: et mortuos Athenienſes *Demetreos*, hoc eſt Cereales, dixerunt antiquitus. Mors in Luna ſubeſt Proſerpinæ: et illius quidem contubernalis eſt Mercurius terreſtris, hujus cœleſtis. Solvit autem Ceres celeriter ac vi animam a corpore: mentem ab anima leniter et longo temporis decurſu Proſerpina, ideoque unigenita appellatur; unica enim fit hominis melior pars, ab ea ſecreta. Evenit autem ſic ſecundum naturam utrumque. Omnis anima, ſive prædita ſive carens mente, ubi primum e corpore exiit, fati lege ad tempus vagatur ea in regione quæ Terram et Lunam interjacet. Verum non idem eſt omnibus tempus præſcriptum. Impiæ enim et in-

ἀκόλαςοι δίκας τῶν ἀδικημάτων τίνουσι· τὰς δὲ ἐπιεικεῖς, ὅσον ἀφαγνεῦσαι καὶ ἀποπνεῦσαι ἀπὸ τοῦ σώματος, ὥσπερ αἰτίου πονηροῦ, μιασμοὺς, ἐν τῷ πραοτάτῳ τοῦ ἀέρος, ὃν λειμῶνας ᾅδου καλοῦσι, δεῖ γίνεσθαι χρόνον τινὰ τεταγμένον· εἶτα, οἷον ἐξ ἀποδημίας ἀνακομιζόμεναι φυγαδικῆς εἰς πατρίδα, γεύονται χαρᾶς, οἵαν οἱ τελούμενοι μάλιςα θορύβῳ καὶ πτοήσει συγκεκραμένην μετ' ἐλπίδος ἰδίας ἔχουσι· πολλὰς γὰρ ἐξωθεῖ καὶ ἀποκυματίζει γλιχομένας ἤδη τῆς Σελήνης, ἐνίας δὲ καὶ τῶν ἐκεῖ

D περὶ κάτω τερπομένας ὥσπερ εἰς βυθὸν αὖθις ὁρῶσι καταγινομένας. Αἱ δὲ ἄνω γενόμεναι, καὶ βεβαίως ἱδρύθησαν, πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ νικηφόροις, περιΐςᾶσιν ἀναδούμενοι ςεφάνοις πτερῶν εὐςαθείας λεγομένας, ὅτι τῆς ψυχῆς τὸ ἄλογον καὶ τὸ παθητικὸν, εὐήνιον ἐπιεικῶς τῷ λόγῳ καὶ

C. 5. μιασμὸς] Forte, μιασμῶν.
C. 10. ἰδίας] ἡδείας vertendo corrigere voluit Xyl. quod forte præſtat.
D. 1. ἤδη τῆς Σελήνης] Forte, ἤδη αὐτῆς ἡ Σελήνη.
D. 2. περὶ κάτω τερπομένας] Legendum περὶ τὰ κάτω τ. Ceterum B. E. τρεπομένας, quod vulgato non præferendum.
D. 3. ἱδρύθησαν] Malim, ἱδρυθεῖσαι.
D. 4. νικηφόροις, περιΐςᾶσιν] Lego, νικηφόροι, περιίασι.

temperantes animæ poenas flagitiorum luunt: piæ certum tempus, quantum ad luſtrandum, et corporis, utpote malæ cauſſæ, pollutiones abolendum ſufficit, in aëris puriſſima parte degunt, quam *prata Ditis* appellant: deinde veluti ab exſilio in patriam reductæ, gaudium deguſtant, quale maxime percipiunt qui ſacris initiantur, trepidatione ac ſuavi ſpe permixtum. Multas enim extrudit, æſtuandoque projicit Luna jam attingere eam affectantes: nonnullas etiam quæ jam eo pervenerint, vident delectatas in regionibus ejus inferioribus, tanquam in profundum denuo deferri. Quæ autem ſurſum evaſerunt, ac firmiter ſunt collocatæ, primum, ut ſolemni certamine victores, obeunt coronatæ *pennis*, quæ *conſtantiæ* dicuntur; quia animæ vim brutam et motibus vagis obnoxiam in vita ratio-

κεκοσμημένον ἐν τῷ βίῳ παρέσχοντο· δεύτερον, ἀκτῖνι τὴν ὄψιν ἐοικέναι, πυρὶ δὲ τὴν ψυχὴν ἄνω κουφιζομένην, ὥσπερ ἐνταῦθα, τῷ περὶ τὴν Σελήνην αἰθέρι, καὶ τόνον ἀφ' αὐτοῦ καὶ δύναμιν, οἷον τὰ στομούμενα βαφὴν, ἴσχουσι· τὸ γὰρ ἀραιὸν ἔτι καὶ διακεχυμένον ῥώννυται, E
καὶ γίνεται στερεὸν καὶ διαυγὲς, ὥστε ὑπὸ τῆς τυχούσης ἀναθυμιάσεως τρέφεσθαι· καὶ καλῶς Ἡράκλειτος εἶπεν ὅτι, „Αἱ ψυχαὶ ὀσμῶνται καθ' ᾅδην."

κθ'. Ἐφορῶσι δὲ πρῶτον μὲν αὐτῆς Σελήνης τὸ μέγεθος, καὶ τὸ κάλλος, καὶ τὴν φύσιν οὐχ ἁπλῆν οὐδὲ ἄμικτον, ἀλλ' οἷον ἄστρου σύγκραμα καὶ γῆς οὖσαν· ὡς γὰρ ἡ Γῆ πνεύματι μεμιγμένη καὶ ὑγρῷ μαλακὴ γέγονε, καὶ τὸ αἷμα τῇ σαρκὶ παρέχει τὴν αἴσθησιν ἐγκεκραμένον, οὕτω τῷ αἰθέρι λέγουσι τὴν Σελήνην ἀνακεκραμένην διὰ βάθους, ἅμα μὲν ἔμψυχον εἶναι καὶ γό-

D. 8. ἐοικέναι—αἰθέρι] Sententia in Latinis a nobis expreſſa, corrigendum videtur ἐοικυῖαι, πυρὶ δὲ τὴν ψυχὴν, ὥσπερ ἐνταῦθα, ἄνω κουφιζομένην, ἐν τῷ περὶ τὴν Σελήνην αἰθέρι—. τῷ ſumtum ex B. E. pro vulgato τό.
D. 10. ἀφ' αὐτοῦ] Forte, ἀπ' αὐτοῦ.

ni obſequentem compoſitamque habuerint. Deinde viſus eorum radiis eſt ſimilis, anima igni, quippe ſurſum elata, prouti et hac in terra ignis ſurſum fertur, in Lunari æthere, ab eo vim quandam roburque accipiunt, ut ferrum candens aquæ immerſum: quod enim rarum adhuc eſt et diffuſum, roboratur fitque ſtabile et pellucidum, ita ut a quavis exhalatione nutriatur. Et præclare dixit Heraclitus, *Animas in Orco odorari.*

XXIX. Conſpiciunt autem primum ipſius Lunæ magnitudinem et pulchritudinem ac naturam: non ſimplicem aut ſinceram eam, ſed aliquid e terra et ſtella contemperatum. Sicut enim Terra, ſpiritu mixta et humore, mollis eſt facta, et ſanguis carni admixtus ſenſum præbet: ita ætheri aiunt Lunam profunde permixtam, ſimul et

νιμον, ἅμα δὲ ἰσόῤῥοπον ἔχειν τὴν πρὸς τὸ βαρὺ συμ-
F μετρίαν τῆς κουφότητος. Καὶ γὰρ αὐτὸν οὕτω τὸν κόσμον ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω φύσει φερομένων συνηρμοσμένον, ἀπηλλάχθαι παντάπασι τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. Ταῦτα δὲ καὶ Ξενοκράτης ἔοικεν ἐννοῆσαι θείῳ τινὶ λογισμῷ, τὴν ἀρχὴν λαβὼν παρὰ Πλάτωνος. Πλάτων γάρ ἐστιν ὁ καὶ τῶν ἄστρων ἕκαστον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς συνηρμόσθαι διὰ τῶν μεταξὺ φύσεων ἀναλογίᾳ δοθεισῶν ἀποφηνάμενος· οὐδὲν γὰρ εἰς αἴσθησιν ἐξικνεῖσθαι, ᾧ μή τι γῆς ἐμμέμικται καὶ φωτός. Ὁ δὲ Ξενοκράτης, τὰ μὲν ἄστρα καὶ τὸν Ἥλιον ἐκ πυρός, φησί, καὶ τοῦ πρώτου
944 πυκνοῦ συγκεῖσθαι, τὴν δὲ Σελήνην ἐκ τοῦ δευτέρου πυκνοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀέρος, τὴν δὲ Γῆν ἐξ ὕδατος καὶ πυρὸς καὶ τοῦ τρίτου τῶν πυκνῶν· ὅλως δὲ μήτε τὸ πυκνὸν αὐτὸ καθ' αὐτό, μήτε τὸ μανόν, εἶναι ψυχῆς δεκτικόν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ οὐσίας Σελήνης. Εὖρος δὲ καὶ μέγεθος

F. 7. δοθεισῶν] Vocabulum geometricum veri ſpeciem habet, vanam tamen: præſtat δεθεισῶν cum Leonic.

animatam eſſe ac fœcundam, et gravitatis levitatiſque æqualia momenta habere. Nam ipſum quoque mundum ex iis quæ ſurſum, et iis quæ deorſum feruntur, natura contemperatum, ab omni mutatione loci eſſe liberum. Hæc etiam Xenocrates divina quadam ratiocinatione videtur deprehendiſſe, a Platone ſumto principio. Plato enim eſt, qui ſtellarum quoque unam quamlibet ex terra et igne concinnatam, pronunciavit, per intermedias naturas proportione datas; nihil enim ſentiri, cui nihil terræ et luminis ſit admixtum. Xenocrates autem ſtellas et Solem ex igne, ait, et primo denſo compoſitas: Lunam autem ex ſecundo denſo, et peculiari aëre: Terram ex aqua, igne, et tertio denſo: omnino autem neque denſum ipſum per ſe, neque rarum eſſe capax animæ. Atque hæc quidem de ſubſtantia Lunæ. Latitudinem autem ejus et magni-

οὐχ ὅσον οἱ γεωμέτραι λέγουσιν, ἀλλὰ μεῖζον πολλῷ ἐστι· καταμετρεῖ δὲ τὴν σκιὰν τῆς Γῆς ὀλιγάκις τοῖς ἑαυτῆς μεγέθεσιν οὐχ ὑπὸ σμικρότητος, ἀλλὰ θερμοτάτην ἐπάγει τὴν κίνησιν, ὅπως ταχὺ διαπερᾷ τὸν σκοτώδη τόπον ὑπεκφέρουσα τὰς τῶν ἀγαθῶν ψυχὰς σπευδούσας καὶ βοώσας· οὐκ ἔτι γὰρ ἐξακούουσιν ἐν τῇ σκιᾷ γενόμεναι τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν ἁρμονίας· ἅμα δὲ καὶ κάτωθεν αἱ τῶν B κολαζομένων ψυχαὶ τηνικαῦτα διὰ τῆς σκιᾶς, ὀδυρόμεναι καὶ ἀλαλάζουσαι προσφέρονται· (διὸ καὶ κροτεῖν ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν εἰώθασιν οἱ πλεῖστοι χαλκώματα, καὶ ψόφον ποιεῖν καὶ πάταγον ἐπὶ τὰς ψυχάς)· ἐκφοβεῖ δὲ αὐτὰς καὶ τὸ καλούμενον πρόσωπον, ὅταν ἐγγὺς γένωνται, βλοσυρόν τι καὶ φρικῶδες ὁρώμενον. Ἔστι δὲ οὐ τοιοῦτον· ἀλλ' ὥσπερ ἡ παρ' ἡμῖν ἔχει Γῆ κόλπους βαθεῖς καὶ μεγάλους, ἕνα μὲν ἐνταῦθα διὰ στηλῶν Ἡρα-

A. 8. θερμοτάτην ἐπάγει] Libri alii aliter variant: B. θερμότητος præbet, E. ἐπείγει: unde corrigendum videtur, θερμότητος ᾗ ἐπείγει—.

B. 3. καὶ ἀλαλάζουσαι προσφέρονται] Sic B. E. Baſ. Xyl. et in ἀλαλάζουσαι adſentitur Ald. Nam καὶ ipſe addidi. Vulgo, ἀλαλάζουσι διαφερόντως: quod Steph. habuit ex Leonic. Schott. Anon.

tudinem non quantam geometræ dicunt, ſed multis modis majorem: dimetitur autem umbram paululum ſuis magnitudinibus, non ob parvitatem, ſed calidiſſime motum concitat, ut celeriter perambulet umbroſum locum, ſimul efferens animas bonorum feſtinantes et vociferantes: nam cum in umbra ſunt, exaudire deſinunt harmoniam cœli: ſimul etiam animæ quæ infra ſunt ſupplicia luentium, tunc per umbram lamentantes et conclamantes adferuntur. Ideo in defectibus plerique ſolent æra pulſare, ac ſonitum fragoremque adverſus animas edere. Terret eas etiam ea quæ dicitur facies, quando propius accedunt, horrenda eis et terribilis apparens. Non eſt autem talis. Sed ſicut noſtra Terra ſinus habet profundos ac magnos, quorum unus per columnas Herculis hac ad nos infunditur,

κλείων, ἀναχεόμενον εἴσω πρὸς ἡμᾶς, ἔξω δὲ τὸν Κάσ-
C πιον καὶ τὰς περὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν, οὕτω βάθη ταῦτα τῆς Σελήνης ἐστὶ καὶ κοιλώματα· καλοῦσι δὲ αὐτῶν τὸ μὲν μέγιστον Ἑκάτης μυχὸν, ὅπου καὶ δίκας διδόασιν αἱ ψυχαὶ καὶ λαμβάνουσιν, ὧν ἂν ἤδη γεγενημέναι δαίμονες ἢ πάθωσιν ἢ δράσωσιν· τὰ δὲ δύο, μικρὰ, περαιοῦνται γὰρ αἱ ψυχαὶ δι' αὐτῶν, νῦν μὲν εἰς τὰ πρὸς οὐρανὸν τῆς Σελήνης, νῦν δὲ πάλιν εἰς τὰ πρὸς Γῆν. Ὀνομάζεσθαι δὲ τὰ μὲν πρὸς οὐρανὸν τῆς Σελήνης, Ἠλύσιον πεδίον· τὰ δ' ἐνταῦθα, Περσεφόνης οὐκ ἀντίχθονος.

λ'. Οὐκ ἀεὶ δὲ διατρίβουσιν ἐπ' αὐτὴν οἱ δαίμονες,
D ἀλλὰ χρηστηρίων δεῦρο κάτιασιν ἐπιμελησόμενοι, καὶ ταῖς ἀνωτάτω συμπάρεισι καὶ συνοργιάζουσι τῶν τελετῶν, κολασταί τε γίνονται καὶ φύλακες ἀδικημάτων, καὶ σωτῆρες

C. 5. δαίμονες] Additum ex B. E.

C. 5. τὰ δὲ δύο, μικρὰ] Sic Steph. ex Turneb. et Amiot. At Leonic. μακρά. B. E Ald. Baſ. Xyl. τὰς δὲ δύο μακράς. Itaque retinui verſionem Xyl.

C. 9. οὐκ ἀντιχθονος] Delendum forte οὐκ ut e proximo ortum; Xyl. vertit καί: aliter Amiot. nil ad rem.

C. 11. ἐπ' αὐτὴν] Legendum, ἐπ' αὐτῇ.

alter foris eſt maris Caſpii ac Rubri: ſic in Luna etiam cavernæ ſunt et profunda. Cavernarum ejus maximam *Penetralia Hecates* vocant, ubi animæ jam genii factæ, injuriarum cum acceptarum pœnas repetunt, tum illatarum luunt: duæ aliæ *longæ* dicuntur, quia per eas tranſmittuntur animæ alias in partem Lunæ obverſam Terræ, alias in cœlo obverſam. Appellantur autem partes Lunæ cœlo obverſæ *Elyſius campus*: huc pertinentes, *Proſerpinæ Antichthonis*, id eſt Terræ oppoſitæ.

XXX. Non ſemper autem in Luna morantur genii, ſed huc deſcendunt ut oracula procurent: et ſupremis adſunt orgiis atque ſacrificiis, puniunt flagitia, ſalutareſque

ἔν τε πολέμοις καὶ κατὰ θάλατταν ἐπιλάμπουσιν· ὅ, τι δ' ἂν μὴ καλῶς περὶ ταῦτα πράξωσιν, ἀλλ' ὑπ' ὀργῆς ἢ πρὸς ἄδικον χάριν ἢ φθόνῳ, δίκην τίνουσιν· ὠθοῦνται γὰρ αὖθις ἐπὶ Γῆν συῤῥηγνύμενοι σώμασιν ἀνθρωπίνοις. Ἐκ δὲ τῶν βελτιόνων ἐκείνων οἵ τε περὶ τὸν Κρόνον ὄντες ἔφασαν αὑτοὺς εἶναι, καὶ πρότερον ἐν τῇ Κρήτῃ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους, ἔν τε Φρυγίᾳ τοὺς Κορύβαντας γενέσθαι, καὶ τοὺς περὶ Βοιωτίαν ἐν Λεβαδίᾳ Τροφωνιάδας, καὶ μυ- E
ρίους ἄλλους πολλαχόθι τῆς οἰκουμένης· ὧν ἱερὰ καὶ τιμαὶ καὶ προσηγορίαι διαμένουσιν, αἱ δὲ δυνάμεις ἐνίων ἀπολείπουσιν, εἰς ἕτερον τόπον τῆς ἀρίστης ἐξαλλαγῆς τυγχανόντων. Τυγχάνουσι δὲ οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὅταν ὁ νοῦς ἀποκριθῇ τῆς ψυχῆς· ἀποκρίνεται δὲ ἔρωτι τῆς περὶ τὸν Ἥλιον εἰκόνος, δι' ἧς ἐπιλάμπει τὸ ἐφετὸν καὶ καλὸν καὶ θεῖον καὶ μακάριον, οὗ πᾶσα φύσις, ἄλλη δὲ

D. 7. συῤῥηγνύμενοι] Forte, συνειργνύμενοι.
E. 1. ἐν Λεβαδίᾳ] Ita Baſ. Xyl. Steph. Amiot. Leonic. Schott. Turneb. ex conjectura ut videtur non ex libris: quippe ἴσως additum in Leonic. Schott. Turneb. Nam Ald. ἐνουδάσα: B. E. ἐν Οὐδόρᾳ.

in bellis et mari adfulgent. Quod ſi quid horum non recte egerant, ſed pro libidine, aut injuſta gratia vel odio, pœnas pendunt: detruduntur enim rurſus in Terram, et cum corporibus humanis conflictantur. E meliorum geniorum cenſu illi qui cum Saturno fuere, ſe dixerunt eſſe, et antiquitus in Creta Idæos Dactylos, in Phrygia Corybantas, et apud Lebadiam Bœotiæ Trophoniadas, atque innumeros alios paſſim per orbem terrarum: quorum ſacra, honores, et nomina etiamnum manent: facultates quorumdam, optimam nactæ mutationem, alio tranſiverunt. Nanciſcuntur autem alii prius, alii poſterius, mente ab animo ſecreta: ſecernitur vero amore ſolaris imaginis, per quam effulget id quod expetendum, pulchrum, divinum, beatumque eſt bonum, quod omnis natura, ſed alia

ἄλλως, ὀρέγεται. Καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν Σελήνην ἔρωτι τοῦ Ἡλίου περιπολεῖν ἀεὶ καὶ συγγίνεσθαι, ὀρεγομένην ἀπ' αὐτοῦ τὸ γονιμώτατον. Λείπεται δὲ ἡ τῆς ψυχῆς
F φύσις ἐπὶ τὴν Σελήνην, οἷον ἴχνη τινὰ βίου καὶ ὀνείρατα διαφυλάττουσα· καὶ περὶ ταύτης ὀρθῶς ἡγοῦ λελέχθαι τὸ,

Ψυχὴ δ' ἠΰτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότηται·

οὐδὲ γὰρ εὐθὺς οὐδὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσα τοῦτο πέπονθεν, ἀλλὰ ὕστερον, ὅταν ἔρημος καὶ μόνη τοῦ νοῦ ἀπαλλαττομένη γίνηται. Καὶ Ὅμηρος, ὧν εἶπε, πάντων μάλιστα δὴ κατὰ θεὸν εἰπεῖν ἔοικε περὶ τῶν καθόλου,

Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἡρακληείην,
Εἴδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν·

αὐτός τε γὰρ ἕκαστος ἡμῶν οὐ θυμός ἐστιν, οὐδὲ φόβος, οὐδὲ ἐπιθυμία, καθάπερ οὐδὲ σάρκες, οὐδὲ ὑγρότητες, ἀλλ'
945 ᾧ διανοούμεθα καὶ φρονοῦμεν, ἥ τε ψυχὴ τυπουμένη μὲν

E. 11. γονιμώτατον] Forte additum fuit λαμβάνειν vel δέχεσθαι, idque ſimilitudine proxime vocis excidit; ut legendum videatur, περιπολεῖν ἀεὶ, συγγίνεσθαι ὀρεγομένην, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸ γονιμώτατον λαμβάνειν.
F. 1. ἐπὶ τὴν Σελήνην] Forte, ἐπὶ τῇ Σελήνῃ.
F. 7. καθόλου] Legendum καθ' ᾅδου, ut vertit Amiot.
F. 11. ἀλλ' ᾧ διανοούμεθα] ᾧ, loco vulgati ὃ, ſumtum ex Leonic. Schott.

alio modo, appetit. Nam ipſam quoque Lunam amore Solis aſſiduo revolvi et cum eo coire, ac fœcunditatem ab eo captare. Animæ porro natura ad Lunam relinquitur, veluti veſtigia quædam vitæ et ſomnia reſervans: ac de hac recte iſtud dictum exiſtimato,

Aſt anima, ut ſomnus, pernicibus evolat alis:

non enim ſtatim atque a corpore ſoluta eſt, hoc facit, ſed poſtmodo, quando deſerta et ſola eſt, mente ſeparata. Et Homerus ex omnibus quæ dixit de Inferis, maxime ſecundum Deum videtur hæc pronunciaſſe,

Poſt hos Alcidæ mihi ſeſe objecit imago:
Ipſe inter ſuperos etenim lætum exigit ævum.

Nam unusquiſque noſtrum ipſe non iracundia eſt, neque timor, neque cupiditas, ut neque caro, neque humores, ſed id quo cogitamus et intelligimus: et anima a mente effin-

ὑπὸ τοῦ νοῦ, τυποῦσα δὲ τὸ σῶμα καὶ περιπτύσσουσα πανταχόθεν σχηματίζεται τὸ εἶδος· ὥστε κἂν πολὺν χρόνον χωρὶς ἑκατέρου γένηται, διατηροῦσα τὴν ὁμοιότητα καὶ τὸν τύπον, εἴδωλον ὀρθῶς ὀνομάζεται. Τούτων δὲ ἡ Σελήνη, καθάπερ εἴρηται, στοιχεῖόν ἐστιν. Ἀναλύονται γὰρ εἰς ταύτην, ὥσπερ εἰς τὴν Γῆν τὰ σώματα τῶν νεκρῶν, ταχὺ μὲν αἱ σώφρονες μετὰ σχολῆς ἀπράγμονα καὶ φιλόσοφον στέρξασαι βίον· ἀφεθεῖσαι γὰρ ὑπὸ τοῦ νοῦ, καὶ πρὸς οὐθὲν ἔτι χρώμεναι τοῖς πάθεσιν, ἀπομαραίνονται. Τῶν δὲ φιλοτίμων καὶ πρακτικῶν, ἐρωτικῶν τε περὶ σώματα, καὶ θυμοειδῶν, αἱ μὲν ὥσπερ ἐν ὕπνῳ ταῖς τοῦ βίου μνημοσύναις ὀνείρασι χρώμεναι διαφέρονται, καθάπερ ἡ τοῦ B Ἐνδυμίωνος· ἐπεὶ δ' αὐτὰς τὸ ἄστατον καὶ τὸ ἀπαθὲς ἐξίστησι, καὶ ἀφέλκει τῆς Σελήνης πρὸς ἄλλην γένεσιν, οὐκ ἐᾷ * ἀλλ' ἀνακαλεῖται καὶ καταθέλγει. Μαρὸν

B. 3. ἀπαθὲς] Immo ἐμπαθὲς, quale quid Amiot. expreſſit. Leonic. Schott. Anon. Turneb. εὐπαθές.

B. 5. οὐκ ἐᾷ * ἀλλ' ἀνακαλεῖται] Forte, οὐκ οὐδ' ἐᾷ πρὸς τοὺς σώφρονας βίους τρέπεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀκολάστους ἀνακαλεῖται.

gitur, formatque corpus et undiquaque amplectitur, et ab eo formam ipſius ſibi imprimit; ut etiam diu ab utroque ſeparata, ſimilitudinem tamen ejus effigiemque retineat, et *imago* recte dicatur. Horum autem, ſicut diximus, elementum eſt Luna: in quam animæ reſolvuntur, ſicut mortuorum corpora in Terram, celeriter quidem caſtæ quæ otium et philoſophicam fuerunt amplexæ vitam: quæ, dimiſſæ a mente, et motibus ad nihil porro utentes, evaneſcunt. At vero animæ ambitioſorum, rebus gerendis, et amori corporum deditorum, itemque iracundorum aliæ, veluti in ſomno, recordatione rerum in vita geſtarum tanquam ſomniis utuntur, ut Endymionis anima: poſteaquam autem eas inconſtantia et mobilitas exturbat, trahitque a Luna ad alium ortum, non ſinit * ſed revocat et demul-

γὰρ οὐδὲν οὐδὲ ἥσυχον, οὐδὲ ὁμολογούμενον ἔργον ἐστὶν, ὅταν ἄνευ νοῦ τοῦ παθητικοῦ σώματος ἐπιλάβωνται. Τιτυοὶ δὲ καὶ Τυφῶνες, ὅ, τε Δελφοὺς κατασχὼν καὶ συνταράξας τὸ χρηστήριον ὕβρει καὶ βίᾳ Τυφὼν, ἐξ ἐκείνων ἄρα τῶν ψυχῶν ἦσαν, ἔρημοι λόγῳ, καὶ τύφῳ πλανηθέντι τοῦ παθητικοῦ χρησαμένων. Χρόνῳ δὲ κἀκείνας κατεδέξατο εἰς αὐτὴν ἡ Σελήνη καὶ κατεκόσμησεν, εἶτα

C τὸν νοῦν αὖθις ἐπισπείροντος τοῦ Ἡλίου, τοῦ ζωτικοῦ δεχομένη, νέας ποιεῖ ψυχάς· ἡ δὲ Γῆ τρίτον σῶμα παρέσχεν. Οὐδὲν γὰρ αὕτη δίδωσι μετὰ θάνατον ὅσα λαμβάνει πρὸς γένεσιν. Ἥλιος δὲ λαμβάνει μὲν οὐδὲν, ἀπολαμβάνει δὲ τὸν νοῦν διδούς· Σελήνη δὲ καὶ λαμβάνει καὶ δίδωσι, καὶ συντίθησι καὶ διαιρεῖ, κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην δύναμιν, ὧν Εἰλείθυια μὲν ἡ συντίθησιν, Ἄρτεμις δὲ ἡ διαιρεῖ,

B. 10. ἔρημοι λόγῳ, καὶ τύφῳ] καὶ pro ἢ eſt ex E. Ceterum corrigam, ἐρημίᾳ λόγου καὶ τύφῳ, πλανηθέντι τ. π. χρ.

B. 12. κατεδέξατο—καὶ κατεκόσμησεν] Prius eſt ex Leonic. Schott. Anon. T. V. B. nec longe abeunt reliqui libri: Ald. B. E. κατέδειξεν. Baſ. Xyl. κατέδεξεν. Vulgo, δεξαμένη. Porro, καὶ additum ex B. Baſ. Xyl.

C. 3. Οὐδὲν γὰρ—γένεσιν] Mutilus locus, ita fere ſupplendus: Οὐδὲν γὰρ αὕτη δίδωσιν τοῖς ἄλλοις δυσὶ, ἀλλ' ἀποδίδωσι μετὰ θάνατον ὅσα λαμβάνει πρὸς γένεσιν.

C. 5. Σελήνη δὲ καὶ] Sic B. E. Vulgo, Σελήνης δὲ καί.

C. 6. κατὰ ἄλλην] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, καὶ κατὰ ἄλλην.

cet. Exiguum enim aut placidum aut conſtans nullum eſt opus, quando abſque mente vis variis exagitata motibus corpus arripit. Tityi quidem, Typhones, et is Typhon qui Delphis occupatis oraculum vi et libidine ſua conturbavit, e numero iſtarum erant animarum, mentis expertes, ac tantum vagis incitati cupiditatibus. Aliquanto poſt tempore eas quoque animas in ſe recepit Luna, atque compoſuit. Deinde mentem rurſus adſeminante Sole, vitali eam vi excipiens, novas facit animas: tertio loco Terra corpus ſuppeditat: nihil enim hæc poſt mortem dat, quæ ad generationem accipit. Sol autem accipit quidem nihil: recipit autem mentem quam dat. Luna et accipit, et dat, et componit, et dividit, alia atque alia facultate; Lucina,

χαλεῖται. Καὶ τριῶν Μοιρῶν, ἡ μὲν Ἄτροπος περὶ τὸν Ἥλιον ἱδρυμένη, τὴν ἀρχὴν ἐνδίδωσι τῆς γενέσεως· ἡ δὲ Κλωθὼ, περὶ τὴν Σελήνην φερομένη, συνδεῖ καὶ μίγνυσιν· ἐσχάτη δὲ συνεφάπτεται περὶ Γῆν ἡ Λάχεσις, ἣ πλεῖστον τύχης μέτεστι. Τὸ γὰρ ἄψυχον, ἄκυρον αὐτὸ καὶ παθητὸν ὑπ᾽ ἄλλων· ὁ δὲ νοῦς, ἀπαθὴς καὶ αὐτοκράτωρ· μικτὸν δὲ καὶ μέσον ἡ ψυχὴ, καθάπερ ἡ Σελήνη D
τῶν ἄνω καὶ κάτω σύμμιγμα καὶ μέγα κέρας ὑπὸ τοῦ θεοῦ γέγονε, τοῦτον ἄρα πρὸς Ἥλιον ἔχουσα τὸν λόγον ὃν ἡ Γῆ ἔχει πρὸς Σελήνην.

Ταῦτ᾽, εἶπεν ὁ Σύλλας, ἐγὼ μὲν ἤκουσα τοῦ ξένου διεξιόντος· ἐκείνῳ δὲ οἱ τοῦ Κρόνου κατευνασταὶ καὶ θεράποντες, ὡς ἔλεγεν αὐτὸς, ἐξήγγειλαν· ὑμῖν δὲ, ὦ Λαμπρία, χρῆσθαι τῷ λόγῳ πάρεστιν ᾗ βούλεσθε.

C. 11. συνεφάπτεται] Non dubitavi corrigere vulgatam librorum lectionem συνεφάπται, quam Xyl. mutavit in συνεφάπτει.
D. 2. τῶν ἄνω καὶ κάτω] τῶν addidimus ex B.
D. 2. μέγα κέρας] Quidvis potius, quam hoc, ſcripſit Auctor: forte, σύγκραμα, vel μετακέρασμα: in quem ſenſum verterunt Amiot. et Xyl.

cum componit; Diana, cum dividit dicta. Et de tribus Parcis, Atropos circa Solem collocata, initium ortus præbet: Clotho circa Lunam vecta colligat et miſcet: ultima Lacheſis terram contingit, eique plurimum fortunæ eſt admixtum. Quod enim animæ eſt expers, id ſui juris non eſt, ſed alteri ſe afficiendum præbet: mens imperium obtinet, neque aliunde afficitur: mixtum eſt quippiam et medium anima, ſicut Luna etiam ex ſuperis et inferis mixta a Deo eſt, hanc ad Solem habens rationem, quam Terra ad Lunam.

Hæc, aiebat Sylla, ego audivi narrante hoſpite: ei autem expoſuerunt Saturni famuli atque cubicularii, ut quidem ipſe referebat. Vos, Lampria, veſtro arbitratu ſermonem hunc in quam lubebit partem accipietis.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ.

E

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ.

PLUTARCHI

DE

PRIMO FRIGIDO.

F α'. ΕΣΤΙ τις ἄρα τοῦ ψυχροῦ δύναμις, ὦ Φαβωρῖνε, πρώτη καὶ οὐσία, καθάπερ τοῦ θερμοῦ τὸ πῦρ, ἧς παρουσίᾳ τινὶ καὶ μετοχῇ γίνεται τῶν ἄλλων ἕκαστον ψυχρόν; ἢ μᾶλλον ἡ ψυχρότης στέρησίς ἐστι θερμότητος, ὥσπερ τοῦ φωτὸς τὸ σκότος λέγουσι, καὶ τῆς κινήσεως τὴν στάσιν; ἐπεὶ καὶ τὸ ψυχρὸν ἔοικε στάσιμον

946 εἶναι, κινητικὸν δὲ τὸ θερμόν· αἵ τε τῶν θερμῶν καταψύξεις

E. 3. ΠΡΩΤΟΥ] Mez. ΠΡΩΤΩΣ.

I. EST ne aliqua Frigidi vis, Phavorine, princeps atque natura, ſicut Calidi ignis, cujus præſentia quadam et participatione reliquorum unumquodque fiat frigidum? aut potius Frigiditas caloris privatio eſt, ut tenebras lucis dicunt, et motus quietem? etenim Frigiditas ſtatui ſeu quieti videtur accommodata, ſicut contra calor movendi facultatem habere; et Calidorum Frigefac-

οὐδεμιᾶς παρουσίᾳ γίνονται δυνάμεως, ἀλλ' ἐκστάσει θερμότητος· ἅμα γὰρ ἀπιοῦσα πολλὴ φαίνεται, καὶ ψύχεται τὸ ὑπολειπόμενον· ὁ γὰρ ἀτμὸς, ὃν τὰ ζέοντα τῶν ὑδάτων μεθίησιν, ἀπιόντι τῷ θερμῷ συνεκπίπτει· διὸ καὶ μειοῖ τὸ πλῆθος ἡ περίψυξις ἐκκρίνουσα τὸ θερμὸν, ἑτέρου μηδενὸς ἐπεισιόντος.

β'. Ἢ πρῶτον μὲν ἄν τις ὑπίδοιτο τοῦ λόγου τούτου, τὸ πολλὰς τῶν ἐμφανῶν ἀναιρεῖν δυνάμεων, ὡς οὐ ποιότητας οὐδὲ ἕξεις, ἕξεων δὲ καὶ ποιοτήτων στερήσεις; βαρύτητα μὲν κουφότητος, καὶ σκληρότητα μαλακότητος, τὸ μέλαν δὲ τοῦ λευκοῦ, καὶ τὸ πικρὸν τοῦ γλυ- B
κέος, καὶ ὧν ἕκαστον ἑκάστῳ πέφυκεν ἀντικεῖσθαι κατὰ δύναμιν, οὐχ ὡς ἕξει στέρησις; Ἔπειθ', ὅτι πᾶσα στέρησις ἀργόν ἐστι καὶ ἄπρακτον, ὡς τυφλότης, καὶ κωφότης, καὶ σιωπὴ, καὶ θάνατος· ἐκστάσεις γάρ εἰσιν εἰδῶν καὶ ἀναιρέσεις οὐσιῶν, οὐ φύσεις τινὲς οὐδὲ οὐσίαι καθ' ἑαυτάς·

A. 3. πολλὴ] Mss. ὅλη. Aliud requiritur: forte, ἅμα γὰρ ἀπιούσῃ πολλῇ φαίνεσθαι, ut reddidimus.
B. 2. καὶ ὧν] Aut delendum καί: aut legendum, καὶ ἄλλων ὧν—.

tio nullius præſentia facultatis agentis fit, ſed diſceſſu Caloris: ſimul enim hic confertim abiit, apparet Frigus, et friget id quod relinquitur: et vapor quem aqua fervens emittit, una diſcedente Calore elabitur: quo fit, ut Frigefactio quantitati aliquid detrahat, Calorem elidens, nihilo in ejus locum ſuccedente.

II. Quid ſi hoc primum nomine iſthæc ratiocinatio falſi ſuſpecta ſit, quod multas illuſtres facultates perimit, eaſque non qualitates et habitus, ſed habituum et qualitatum facit privationes? gravitatem puta levitatis, duritiem mollitiei, nigredinem albedinis, amarorem dulcedinis, et quæ aliæ qualitates ob vim ſuam ſibi invicem opponuntur, non ut habitui privatio. Deinde, quod omnis privatio otioſum quippiam eſt et ineſficax, ut cæcitas, ſilentium, mors: formarum enim diſceſſus ſunt, et naturarum abolitiones, non naturæ et ſub-

ἡ δὲ ψυχρότης οὐκ ἐλάττονα τῆς θερμότητος ἐγγινομένη
τοῖς σώμασι πάθη καὶ μεταβολὰς ἐνεργάζεσθαι πέφυκε·
καὶ γὰρ πήγνυται πολλὰ τῷ ψυχρῷ καὶ συγκρίνεται καὶ
πυκνοῦται· καὶ τὸ στάσιμον αὐτοῦ καὶ δυσκίνητον οὐκ ἀρ-
C γόν ἐστιν, ἀλλ' ἐμβριθὲς καὶ βέβαιον, ὑπὸ ῥώμης συνερει-
στικὸν καὶ συνεκτικὸν ἐχούσης τόνον. Ὅθεν ἡ μὲν στέρησις
ἔκλειψις γίνεται καὶ ὑποχώρησις τῆς ἀντικειμένης δυν-
άμεως, ψύχεται δὲ πολλὰ πολλῆς αὐτοῖς θερμότητος
ἐνυπαρχούσης, ἔνια δὲ καὶ μᾶλλον ἡ ψυχρότης, ἂν λάβῃ
θερμότερα, πήγνυσι καὶ συνάγει, καθάπερ τὸν βαπτό-
μενον σίδηρον· οἱ δὲ Στωϊκοὶ καὶ τὸ πνεῦμα λέγουσιν ἐν
τοῖς σώμασι τῶν βρεφῶν τῇ περιψύξει στομοῦσθαι, καὶ
μεταβάλλον ἐκ φύσεως γίνεσθαι ψυχήν· ἀλλὰ τοῦτο
ἀμφισβητήσιμον. Ἑτέρων δὲ πολλῶν τὴν ψυχρότητα
φαινομένην δημιουργόν, οὐκ ἄξιον ἡγεῖσθαι στέρησιν.

D γ΄. Ἔτι στέρησις μὲν οὐδεμία δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ

B. 9. συγκρίνεται] Sic E. P. Vulgo, ἐγκρίνεται. Mez. ἐκκρίνεται.

ſtantiæ per ſe. At vero Frigus in corporibus obortum non minores quam calor affectiones motuſque efficit ſuapte natura. Coguntur enim multa frigore, ſtipantur, atque denſantur, et quies ſtabilitaſve ejus non otioſa eſt, ſed gravis atque conſtans, ob vim ejus ſubfulciendi atque continendi robore præditam. Itaque privatio quidem defectus eſt et diſceſſio oppoſitæ facultatis: at frigeſcunt multa multo intus calore inhærente: multa etiam Frigus, quo magis calida ſunt, tanto magis cogit atque denſat, ut cum candens ferrum in aquam intingitur. Stoici quoque ſpiritum aiunt in corporibus infantium refrigeratione acui, mutatumque ex natura in animam verti: verum hoc controverſia non caret. Sed cum Frigus appareat opificem eſſe multarum rerum aliarum, haud par eſt id pro privatione haberi.

III. Præterea, nulla privatio comparationem ſecundum plus aut minus admittit:

τὸ ἧττον, οὐδ' ἂν εἴποι τις ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον πεπηρῶσθαι τῶν μὴ βλεπόντων, ἢ σιωπᾶν τῶν μὴ φθεγγομένων, ἢ τεθνάναι τῶν μὴ ζώντων· ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς πολὺ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἔνεστι, καὶ τὸ λίαν καὶ τὸ μὴ λίαν, καὶ ὅλως ἐπιτάσεις καὶ ἀνέσεις, ὥσπερ ἐν τοῖς θερμοῖς, διὸ τὴν ὕλην πῆ μὲν σφόδρα, πῆ δὲ ἠρέμα πάσχουσαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων δυνάμεων, ἕτερα μᾶλλον ἑτέρων καὶ θερμότερα καὶ ψυχρότερα παρέχειν ἐξ ἑαυτῆς. Καὶ γὰρ ἕξεως μὲν οὐκ ἔστι μίξις πρὸς στέρησιν, οὐδὲ ἀναδέχεται δύναμις οὐδεμία τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ στέρησιν E
ἐμποιοῦσαν, οὐδὲ ποιεῖ κοινωνόν, ἀλλ' ἀντεξίσταται· θερμὰ δέ ἐστιν ἄχρις οὗ κεραννύμενα ψυχροῖς ὑπομένει, καθάπερ μέλανα λευκοῖς, καὶ βαρέσιν ὀξέα, καὶ γλυκέσιν αὐστηρά, παρέχοντα τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ καὶ ἁρμονίᾳ χρωμάτων τε καὶ φθόγγων καὶ φαρμάκων καὶ ὄψων προσφιλεῖς

D. 7. διὸ τὴν ὕλην] Legendum διὰ τὸ τὴν ὕλην, cum Mez.
E. 2. ἐμποιοῦσαν] Forte, ἐνοπαῦσαν.

neque eorum quæ viſu orbata ſunt, aliud alio magis minuſve cæcum dicitur: nec quæ loqui non poſſunt, aliud alio magis tacere: neque quæ vitam amiſerunt, aliud alio magis mortuum. At inter Frigida, non minus quam Calida, gradus iſti ſunt, ut aliud alio magis minuſve, hoc admodum, illud non adeo, ſit Frigidum, et ſint omnino utriuſque intentiones et remiſſiones; propterea quod materia alias vehementius, alias languidius affecta a contrariis facultatibus, alia aliis magis calida frigidave ex ſeſe exhibet. Etenim habitus cum privatione miſceri non poteſt, neque admittit ulla vis privationem ſibi adverſam, aut ſociam in ſubjecto adſciſcit, ſed ea ſubeunte cedit. Calida tamen aliquo uſque manent Frigido admixto, ut nigra albis, gravibus acuta, dulcibus auſtera: quæ quidem communicatio et concinnitas colorum, ſonorum, medicamentorum, ciborum gratos multos amicoſque or-

πολλὰς καὶ φιλανθρώπους γενέσεις. Ἡ μὲν γὰρ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν ἀντίθεσις, πολεμικὴ καὶ ἀσύμβατός ἐστιν, οὐσίαν θατέρου τὴν θατέρου φθορὰν ἔχοντος· τῇ δὲ κατὰ τὰς ἐναντίας δυνάμεις καιροῦ τυχούσῃ πολλὰ μὲν αἱ τέχναι
F χρῶνται, πλεῖστα δὲ ἡ φύσις ἔν τε ταῖς ἄλλαις γενέσεσι καὶ ταῖς περὶ τὸν ἀέρα τροπαῖς, καὶ ὅσα διακοσμῶν καὶ βραβεύων ὁ θεὸς ἁρμονικὸς καλεῖται καὶ μουσικός, οὐ βαρύτητας συναρμόττων καὶ ὀξύτητας, οὐδὲ λευκὰ καὶ μέλανα συμφώνως ὁμιλοῦντα παρέχων ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὴν τῆς θερμότητος καὶ ψυχρότητος ἐν κόσμῳ κοινωνίαν καὶ διαφορὰν, ὅπως συνοίσωνταί τε μετρίως καὶ διοίσωνται πάλιν, ἐπιτροπεύων, καὶ τὸ ἄγαν ἑκατέρας ἀφαιρῶν, εἰς τὸ δέον ἀμφοτέρας καθίστησι.

947 δʹ. Καὶ μὴν ψυχροῦ μὲν αἴσθησίς ἐστιν, ὥσπερ καὶ θερμοῦ· στέρησις δὲ οὔτε ὁρατὸν, οὔτε ἀκουστὸν, οὔτε ἁπτὸν, οὔτε ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι γνωστόν· οὐσίας γάρ τινος αἴσθησις ἦν. Ὅπου δὲ οὐσία μὴ φαίνεται, νοεῖται στέρησις, οὐσίας

tus præſtat. Nam quæ eſt privationis adverſus habitum oppoſitio, hoſtilis eſt, et pacti exſors, cum unius natura alteram perimat. Ea vero, qua adverſæ facultates opponuntur, tempeſtive ſi fiat, cum multæ artes utuntur, tum vero natura plurimum, et in aliis gignendis rebus, et maxime in aëris mutationibus, iiſque effectis, quæ quia temperat atque diſpenſat Deus, harmonicus et muſicus appellatur: non ſane quod gravia acutis, aut nigris alba accommodet, interque ea conſonantiam efficiat: ſed quod caloris et frigoris in mundo ſocietatem diſſidiumque ita gubernet, ut et coëant et diſceſſionem faciant moderate, et nimia utrique vehementia ademta, in rectum modum componat.

IV. Jam Frigus perinde atque Calor ſentitur. Privatio autem non viſu, non auditu, non tactu, denique nullo plane ſenſu percipitur. Sentiri enim eſt ſubſtantiæ: ubi ſubſtantia nulla apparet, ibi privatio intelligitur, quæ ſubſtantiæ eſt negatio, ut cæci-

ἀπόφασις ἐστι, καθάπερ ὄψεως, τυφλότης· καὶ φωνῆς, σιωπή· καὶ σώματος, ἐρημία καὶ κενόν. Οὔτε γὰρ κενοῦ δι' ἁφῆς αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' ὅπου μὴ γίνεται σώματος ἁφὴ, κενοῦ γίνεται νόησις· οὔτε σιγῆς ἀκούομεν, ἀλλὰ κἂν μηδενὸς ἀκούωμεν, σιγὴν νοοῦμεν· ὡς δ' αὔτως καὶ τυφλῶν καὶ γυμνῶν καὶ ἀνόπλων οὐκ αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' αἰσθήσεως ἀπόφασις, νόησις. Ἔδει τοίνυν μὴ γίνεσθαι ψυχρῶν αἴσθησιν, ἀλλ' ὅπου τὸ θερμὸν ἐπιλείπει, νοεῖσθαι τὸ ψυχρὸν, εἴπερ ἦν θερμοῦ στέρησις· εἰ δ', ὥσπερ τὸ θερμὸν ἀλέᾳ καὶ διαχύσει τῆς σαρκὸς, οὕτω συγκρίσει καὶ πυκνώσει τὸ ψυχρὸν αἰσθητόν ἐστι, δῆλον ὅτι καὶ ψυχρότητος ἰδία τις ἐστὶν ἀρχὴ καὶ πηγὴ, καθάπερ θερμότητος. B

ε'. Ἔτι τοίνυν ἕν τι καὶ ἁπλοῦν ἡ περὶ ἕκαστον εἶδος στέρησις, αἱ δὲ οὐσίαι πλείονας διαφορὰς καὶ δυνάμεις ἔχουσι· μονοειδὲς γὰρ ἡ σιωπὴ, ποικίλον δὲ ἡ φωνὴ, νῦν μὲν ἐνοχλοῦσα, νῦν δὲ τέρπουσα τὴν αἴσθησιν. Ἔχει δὲ

B. 1. ἀπόφασις, νόησις] ἀποφάσει legendum videtur, ut Xyl. vertit.

tas eſt negatio viſus, vocis ſilentium, corporis inane. Nam neque inane tangendo ſentimus, ſed ubi nullum corpus tactui occurrit, vacuum animo concipitur: neque ſilentium audimus, ſed quando nihil audimus, ſilentium intelligimus: eodemque modo cæcorum, nudorum, et inermium non eſt ſenſio, ſed ſenſus negatione noſcuntur. Ergo Frigus, ſi quidem Caloris eſſet privatio, non ſentiri oportebat: ſed ea intelligi frigida, ubi Calor abeſſet. Sin ut Calor corporis tepore et laxitate, ita Frigus ejuſdem concretione atque denſatione ſentitur; hujus jam quoque conſtat, ut et Caloris, ſuum eſſe peculiare principium atque fontem.

V. Proinde uniuſcujuſque formæ privatio unica eſt et ſimplex, ſubſtantiæ plura diſcrimina, complures facultates habent. Unius modi eſt ſilentium: vox res varia, modo offendens ſenſum, alias ob-

C τοιαύτας καὶ τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα διαφορὰς, ἐν αἷς ἄλλοτε ἄλλως τὰ προστυγχάνοντα διατίθησι· τὸ δὲ ἀναφὲς καὶ ἄχρωστον, καὶ ὅλως ἄποιον, οὐκ ἔχει διαφορὰν, ἀλλ' ὅμοιόν ἐστιν.

ϛ'. Ἆρ' οὖν ἔοικε τοῖς στερητικοῖς τούτοις τὸ ψυχρὸν, ὥστε μὴ ποιεῖν ἐν τοῖς πάθεσι διαφοράν; Ἢ τοὐναντίον, ἡδοναί τε μεγάλαι καὶ ὠφέλιμοι τοῖς σώμασιν ἀπὸ ψυχρῶν ὑπάρχουσι, καὶ βλάβαι πάλιν νεανικαὶ καὶ πόνοι καὶ βαρύτητες, ὑφ' ὧν οὐκ ἀεὶ φεύγει καὶ ἀπολείπει τὸ θερμὸν, ἀλλὰ πολλάκις ἐγκαταλαμβανόμενον ἀνθίσταται καὶ μάχεται, τῇ μάχῃ δὲ αὐτῶν ὄνομα φρίκη καὶ τρόμος, ἡττωμένῳ δὲ τῷ θερμῷ τὸ πήγνυσθαι καὶ ναρ-
D κᾶν ἐπιγίγνεται, κρατοῦν δὲ τοῦ ψυχροῦ, διάχυσιν παρέχει καὶ ἀλέαν τῷ σώματι μεθ' ἡδονῆς, ὅπερ Ὅμηρος ἰαίνεσθαι κέκληκεν. Ἀλλὰ ταῦτά γε παντὶ δῆλα· καὶ τούτοις οὐχ ἥκιστα τοῖς πάθεσιν ἐνδείκνυται τὸ ψυχρὸν, ὅτι πρὸς τὸ θερμὸν, ὡς οὐσία πρὸς οὐσίαν, ἢ πάθος πρὸς

lectans. Ac tales ſunt etiam colorum figurarumque differentiæ, alias aliter afficientes ſentientem: quod autem tangi non poteſt, et quod colore, denique quod qualitate caret, nullo diſcrimine eſt præditum, ſed ſui ſimile.

VI. Videturne ergo Frigus privationum iſtarum de genere eſſe, nulloque diſcrimine afficere? An contra, magnæ utileſque voluptates corpori a Frigore adferuntur: ac viciſſim vehementia damna, dolores, ac prægravationes: quando non ſemper cedit et corpus deſerit Calor, ſed ſæpe intus incluſus reluctatur atque pugnat, cui pugnæ nomen eſt *horror* atque *tremor*, et victo Calore congelatio et torpor ſuccedunt: Calore Frigus ſuperante, corpus intepeſcit ac relaxatur, quod ἰαίνεσθαι vocat Homerus. Verum hæc omnibus ſunt manifeſta, hiſque maxime affectionibus oſtenditur Frigus Calori ut ſubſtantiam ſubſtantiæ, vel qualitatem qualitati repugnare, non ut negationem

πάθος, οὐχ ὡς ἀπόφασις ἀντίκειται καὶ στέρησις, οὐδὲ φθορά τις ἐστι τοῦ θερμοῦ καὶ ἀναίρεσις, ἀλλὰ φθαρτικὴ φύσις καὶ δύναμις· ἢ καὶ τὸν χειμῶνα τῶν ὡρῶν, καὶ τὰ βόρεια τῶν πνευμάτων ἐξελοῦμεν, ὡς στερήσεις ὄντα τῶν θερμῶν καὶ νοτίων, ἰδίαν δὲ ἀρχὴν οὐκ ἔχοντα. E

ζ. Καὶ μὴν τεττάρων γε τῶν πρώτων ὄντων ἐν τῷ παντὶ σωμάτων, ἃ διὰ πλῆθος καὶ ἁπλότητα καὶ δύναμιν οἱ πλεῖστοι στοιχεῖα τῶν ἄλλων ὑποτίθενται καὶ ἀρχάς, πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ γῆς, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ποιότητας εἶναι τὰς πρώτας καὶ ἁπλᾶς τοσαύτας. Τίνες οὖν εἰσιν αὗται πλὴν θερμότης καὶ ψυχρότης καὶ ξηρότης καὶ ὑγρότης, αἷς τὰ στοιχεῖα πάσχειν ἅπαντα καὶ ποιεῖν πέφυκεν; Ὡς δὲ τῶν ἐν γραμματικῇ στοιχείων βραχύτητές εἰσι καὶ μακρότητες, τῶν δὲ ἐν μουσικῇ βαρύτητες καὶ ὀξύτητες, οὐ θάτερα τῶν ἑτέρων στέρησις, οὕτως F ἐν τοῖς φυσικοῖς σώμασιν ἀντὶ στοιχείων ἀπολειπτέον ὑγρῶν

F. 2. ἀντὶ στοιχείων] ἀντιστοιχίαν, acute et veriſimillime Mez.

aut privationem: neque interitum eſſe Caloris, ſed naturam vi ejus perimendi præditam. Alioquin et hyemem tempeſtatibus anni, et Aquilonem ventorum numero eximemus, ut æſtatis et Auſtri privationes, quæ proprium nullum habeant principium.

VII. At enim cum in Univerſo ſint quatuor prima corpora, quæ ob numerum, ſimplicitatem, et vim, plerique elementa reliquorum et principia ſtatuunt, ignis, inquam, aqua, aër, et terra; neceſſe eſt etiam totidem eſſe primas ac ſimplices qualitates. Quæ vero ſint, niſi Calor, Frigus, Siccitas, Humiditas, quibus elementa per naturam ſuam et agunt omnia et patiuntur? Ut autem in Grammatica elementorum ſunt brevitates et longitudines, in Muſica grave et acutum, non unum alterius privatio: ita in naturalibus quoque rebus eandem elementorum oppoſitionem ſtatuere debemus ca-

πρὸς ξηρὰ καὶ ψυχρῶν πρὸς θερμά, τὸ κατὰ λόγον ἅμα καὶ τὰ φαινόμενα διαφυλάττοντας. Ἢ, καθάπερ Ἀναξιμένης ὁ παλαιὸς ᾤετο, μήτε τὸ ψυχρὸν ἐν οὐσίᾳ μήτε τὸ θερμὸν ἀπολείπωμεν, ἀλλὰ πάθη κοινὰ τῆς ὕλης ἐπιγινόμενα ταῖς μεταβολαῖς· τὸ γὰρ συστελλόμενον αὐτῆς καὶ πυκνούμενον ψυχρὸν εἶναί φησι· τὸ δὲ ἀραιὸν καὶ τὸ χαλαρόν, οὕτω πως ὀνομάσας καὶ τῷ ῥήματι, θερμόν· ὅθεν οὐκ ἀπεικότως λέγεσθαι τὸ καὶ θερμὰ τὸν ἄνθρωπον
948 ἐκ τοῦ στόματος καὶ ψυχρὰ μεθιέναι· ψύχεται γὰρ ἡ πνοὴ πιεσθεῖσα καὶ πυκνωθεῖσα τοῖς χείλεσιν, ἀνειμένου δὲ τοῦ στόματος ἐκπίπτουσα γίνεται θερμὸν ὑπὸ μανότητος. Τοῦτο μὲν οὖν ἀγνόημα ποιεῖται τοῦ ἀνδρὸς ὁ Ἀριστοτέλης· ἀνειμένου γὰρ τοῦ στόματος ἐκπνεῖσθαι τὸ θερμὸν ἐξ ἡμῶν αὐτῶν, ὅταν δὲ συστρέψαντες τὰ χείλη φυσήσωμεν, οὐ τὸν ἐξ ἡμῶν ἀλλὰ τὸν ἀέ-

F. 6. ἀπολείπωμεν] Sic Mez. et P. Vulgo, ἀπολείπομεν.
F. 8. τὸ δὲ ἀραιόν] Sic Venet. Ald. Baſ. Xyl. P. Vulgo, τὸ καὶ ἀραιόν.
F. 10. λέγεσθαι] Vetus lectio revocata ex E. Ald. Baſ. Xyl. P. Vulgo, λέγεται: ex Leonic. Schott. Anon. Turneb. Amiot.
A. 3. θερμόν] Mez. θερμά.

lidorum frigidis, et humidorum ſiccis; ſi quidem et rationi et iis, quæ in natura viſuntur effecta, conſentire volumus. Niſi ſi placet ſequi Anaximenem illum antiquum, et neque Frigidum in ſubſtantia, neque Calidum relinquere, ſed ea facere communes affectiones quæ materiæ mutationibus comitentur. Is enim materiæ contractionem atque denſationem appellabat Frigus: laxationem ejus et raritatem, Calorem; ideoque non inepte dici, Calida hominem ex ore et Frigida emittere: halitum enim compreſſum labiis atque denſatum fieri frigidum, emiſſum aperto ore ob raritatem caleſcere. Quem quidem ejus errorem ignorationi tribuit Ariſtoteles; aperto enim ore e nobis ipſis calidum efflari: cum vero flamus compreſſis labiis, non nos e nobis exſpirare aërem, ſed eum qui ante

εἰς τὸν περὶ τοῦ σώματος ὠθεῖσθαι ψυχρὸν ὄντα καὶ προσπίπτειν.

η'. Εἰ δ' ἀπολειπτέον οὐσίαν ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, προσάγωμεν ἐπὶ τὸ ἑξῆς τὸν λόγον, ἥτις ἐστὶν οὐσία καὶ ἀρχὴ καὶ φύσις ψυχρότητος, ζητοῦντες. Οἱ μὲν οὖν, τῶν B σκαληνῶν καὶ τριγωνοειδῶν σχηματισμῶν ἐν τοῖς σώμασι κειμένων, τὸ ῥιγοῦν καὶ τρέμειν καὶ φρίττειν, καὶ ὅσα συγγενῆ τοῖς πάθεσι τούτοις, ἀπὸ τραχύτητος ἐγγίνεσθαι λέγοντες, εἰ καὶ τοῖς κατὰ μέρος διαμαρτάνουσι, τήν γοῦν ἀρχὴν ὅθεν δεῖ λαμβάνουσι· δεῖ γὰρ, ὥσπερ ἀφ' ἑστίας, τῆς τῶν ὅλων οὐσίας, ἄρχεσθαι τὴν ζήτησιν. Ὧι καὶ μάλιστα δόξειεν ἂν ἰατροῦ καὶ γεωργοῦ καὶ αὐλητοῦ διαφέρειν ὁ φιλόσοφος. Ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐξαρκεῖ τὰ ἔσχατα τῶν αἰτίων θεωρῆσαι· τὸ γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ πάθους αἴτιον ἂν συνοφθῇ, πυρετοῦ μὲν ἔντασις ἢ παρέμπτωσις, ἐρυσίβης δὲ ἥλιοι

A. 9. προσπίπτειν] Sic B. E. Vulgo, προεμπίπτειν. P. προσεμπίπτειν. Venet. προσπίπτειν.
A. 10. ἀπολειπτέον] Sic ſcripſi pro vulgato, ἀπολειπτίον. B. ὑπολειπτέον, et vulgata poſita eſt in margine.

os eſt impelli et rebus incidere.

VIII. Enimvero ſi ſubſtantiam caloris frigoriſque eſſe concedimus, progrediamur diſputando, et quæ ſubſtantia, quod principium, quæ natura ſit frigoris, inveſtigemus. Ii qui ſcalenis ac triangularibus figuris in corporibus ſitis, rigere nos, tremere, horrere, aliaque id genus pati ob aſperitatem eorum dicunt, quanquam in particularibus errant, principium tamen inde ſumunt unde petendum fuit. Oportet enim, tanquam a Veſta, a ſubſtantia Univerſi quæſtionem inchoare. Qua in re maxime videatur philoſophus a medico, ruſtico, tibicine differre. His enim ſufficit extremarum cauſſarum conſideratio. Si enim proximam cauſſam perſpexerint, ut febris cauſſa eſt intentio aut humoris in locum alienum illapſus: rubiginis frugum, ar-

C πυριφλεγοῦς ἐπ' ὄμβρῳ, βαρύτητος δὲ κλίσις αὐλῶν καὶ συναγωγὴ πρὸς ἀλλήλους, ἱκανόν ἐστι τῷ τεχνίτῃ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον. Τῷ δὲ φυσικῷ θεωρίας ἕνεκα μετιόντι τἀληθὲς, ἡ τῶν ἐσχάτων γνῶσις οὐ τέλος ἐστὶν, ἀλλ' ἀρχὴ τῆς ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ ἀνωτάτω πορείας. Διὸ καὶ Πλάτων ὀρθῶς καὶ Δημόκριτος αἰτίαν θερμότητος καὶ βαρύτητος ζητοῦντες, οὐ κατέπαυσαν ἐν γῇ καὶ πυρὶ τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπὶ τὰς νοητὰς ἀναφέροντες ἀρχὰς τὰ αἰσθητὰ, μέχρι τῶν ἐλαχίστων, ὥσπερ σπερμάτων, προῆλθον.

θ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ αἰσθητὰ ταυτὶ προανακινῆσαι βέλτιόν ἐστιν, ἐν οἷς Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Στράτων
D καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὰς οὐσίας τίθενται τῶν δυνάμεων, οἱ μὲν Στωϊκοὶ τῷ ἀέρι τὸ πρώτως ψυχρὸν ἀποδιδόντες, Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ Στράτων τῷ ὕδατι, τὴν δὲ γῆν ἴσως ἂν ἕτερος φανείη ψυχρότητος οὐσίαν ὑποτιθέμενος. Πρότερον δὲ τὰ ἐκείνων σκοπῶμεν. Ἐπεὶ τὸ πῦρ θερ-

C. 6. Δημόκριτος] An Ξενοκράτης?

dores Solis poſt imbrem: gravis ſoni, fiſtularum inter ſe inclinatio; ſatis hoc artifici eſt ad ſuum opus. Phyſico autem, qui veritatem contemplatur, ultimorum cognitio non finis eſt, ſed initium ad prima ſupremaque proficiſcendi. Itaque recte Plato et Democritus cauſſam caloris et gravitatis quærentes, diſputationem non ad mentionem ignis et terræ finiverunt, ſed ſenſilibus ad mente ſola cernenda principia revocandis, uſque ad minima tanquam ſemina progreſſi ſunt.

IX. Veruntamen prius etiam hæc ſenſilia tractare expedit, in quibus Empedocles, Strato et Stoici ſubſtantias facultatum ponebant: Stoici Primum Frigidum aëri tribuentes, Empedocles et Strato aquæ. Fortaſſe etiam fuerit qui terram ſubſtantiæ Frigidi ſubjiciat. Verum prius illorum ſententias conſideremus. Quoniam ignis et Calidus eſt et ſplendidus, oportet

μὲν ἅμα καὶ λαμπρόν ἐστι, δεῖ τὴν ἀντικειμένην τῷ πυρὶ φύσιν ψυχράν τε εἶναι καὶ σκοτεινήν· ἀντίκειται γὰρ ὡς τῷ λαμπρῷ τὸ ζοφερὸν, οὕτω τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν· ἔστι γὰρ ὡς ὄψεως τὸ σκοτεινὸν, οὕτω τὸ ψυχρὸν ἁφῆς συγχυτικόν· ἡ δὲ θερμότης διαχεῖ τὴν αἴσθησιν τοῦ ἁπτομένου, καθάπερ ἡ λαμπρότης τοῦ ὁρῶντος. Τὸ ἄρα πρώτως σκοτεινὸν ἐν τῇ φύσει, πρώτως καὶ ψυχρόν ἐστιν. Ὅτι δὲ ἀὴρ τὸ πρώ- E
τως σκοτεινόν ἐστιν, οὐδὲ τοὺς ποιητὰς λέληθεν· ἀέρα γὰρ τὸ σκότος καλοῦσιν·

> Ἀὴρ γὰρ παρὰ νηυσὶ βαθὺς ἦν, οὐδὲ σελήνη
> Οὐρανόθεν προὔφαινεν.

Καὶ πάλιν,

> Αὐτίκα δ' ἠέρα μὲν σκέδασεν καὶ ἀπῶσεν ὀμίχλην,
> Ἥλιος δ' ἐπέλαμψε· μάχη δ' ἐπὶ πᾶσι φαάνθη.

Καὶ γὰρ ΚΝΕΦΑΣ τὸν ἀφώτιστον ἀέρα καλοῦσι, κενὸν, ὡς ἔοικε, φάους ὄντα· καὶ ΝΕΦΟΣ ὁ συμπεσὼν καὶ πυκνωθεὶς ἀὴρ ἀποφάσει φωτὸς κέκληται· καλεῖται δὲ καὶ ἀχλὺς καὶ F

F. 1. καλεῖται] Latet aliud vocabulum. Mes. κνήκις.

naturam ei oppoſitam Frigidam eſſe et tenebroſam: ut enim ſplendido tenebroſum, ſic Calido Frigidum opponitur: quia ſicut tenebræ viſum, ita Frigus tactum confundit: et Calor tactum, ut ſplendor viſum diffundit. Ergo quod primum in natura tenebroſum eſt, primum etiam Frigidum erit. Aërem autem primum eſſe tenebroſum, ne Poëtas quidem fefellit: tenebras enim aëris nomine afficiunt:

> *Aër craſſus apud naves erat: haud quoque Luna*
> *Effulſit cælo.——*

Et iterum:

> *Aëre disjecto, et pulſa caligine, Solem*
> *Reddidit; ut pugnam poſſet jam quiſque videre.*

Aërem quoque luminis expertem *cnephas* dicunt, quaſi *cenon phaus*, id eſt, inanem lucis: et *nephos* nubes aër coactus denſatuſque appellatur: *achlys* etiam et *homichla*, quæ

ὀμίχλη, καὶ ὅσα τοῦ φωτὸς οὐ παρέχει τῇ αἰσθήσει δίοψιν, ἀέρος εἰσὶ διαφοραί· καὶ τὸ ἀειδὲς αὐτοῦ καὶ ἄχρωστον, Ἅδης καὶ Ἀχέρων ἐπίκλησιν ἔχει. Ὥσπερ οὖν αὐγῆς ἐπιλιπούσης σκοτεινὸς ἀὴρ, οὕτω θερμοῦ μεταστάντος, τὸ ἀπολειπόμενον ἀὴρ ψυχρὸς, ἄλλο δὲ οὐδὲν, ἐστί· διὸ καὶ τάρταρος οὗτος ἀπὸ ψυχρότητος κέκληται. δηλοῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπὼν,

—— τάρταρον ἠερόεντα·

καὶ τὸ ῥιγοῦντα πάλλεσθαι καὶ τρέμειν, ταρταρίζειν. Ταῦτα μὲν οὖν τοιοῦτον ἔχει λόγον.

ι. Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ τῶν φθειρομέ-
949 νων εἰς τοὐναντίον ἑκάστῳ, σκοπῶμεν εἰ καλῶς εἴρηται τὸ, „ Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις." Θνήσκει γὰρ καὶ πῦρ, ὥσπερ ζῷον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δι᾽ αὑτοῦ μαραινόμενον. Ἡ μὲν οὖν σβέσις ἐμφανεστέραν ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτοῦ· καὶ γὰρ ὁ καπνὸς ἀέρος ἐστὶν εἶδος, καὶ ἡ, κατὰ Πίνδαρον,

caliginem et nubeculam notant, et quæ alia luminis ſenſum impediunt, aëris ſunt differentiæ: cujus id quod videri non poteſt et colore vacat, *Ades*, id eſt Pluto, et *Acheron* nominatur. Sicut ergo ſplendore deficiente tenebroſus fit aër: ita Calore deſerente quod reſtat, nihil aliud eſt quam aër Frigidus: itaque etiam *tartarus* dicitur a frigore: quod etiam Heſiodus docuit, *tartarum* appellans *aëroſum:* et qui horrore tremunt ac quaſſantur, *tartarizein* dicuntur. Horum ergo hæc eſt ratio.

X. Jam quoniam interitus rei, mutatio ejus eſt in contrarium, videamus rectene hoc dictum ſit, *Ignis mortem eſſe ortum aëris.* Ignis enim moritur ipſe etiam ſicut animal, vel vi exſtinctus, vel ſua ſponte emarceſcens. Exſtinctio autem illuſtriorem facit ejus in aërem tranſmutationem: nam fumus aëris eſt ſpecies, et qui apud Pindarum dicitur

Ἀέρος κνίσσ' ἀντιλακτίζουσα καπνῷ,

λιγνὺς καὶ ἀναθυμίασις. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φθινούσης ἀτροφίᾳ φλογὸς ἰδεῖν ἐστιν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν λύχνων, τὸ ἄκρον εἰς ἀέρα καὶ γνοφώδη καὶ ζοφερὸν ἀποχεόμενον· ἱκανῶς δὲ καὶ ὁ τὴν μετὰ λουτρὸν ἢ πυρίαν περιχεαμένων ψυχρὸν ἀνιὼν ἀτμὸς ἐνδείκνυται τὴν εἰς ἀέρα τοῦ θερμοῦ φθειρομένου μεταβολὴν, ὡς φύσει πρὸς τὸ πῦρ ἀντικείμενον· B
ᾧ τὸ πρώτως τὸν ἀέρα σκοτεινὸν εἶναι καὶ ψυχρὸν ἠκολούθει.

ια'. Καὶ μὴν, ἁπάντων γε τῶν γινομένων ὑπὸ ψυχρότητος τοῖς σώμασι, σφοδρότατον καὶ βιαιότατον ἡ πῆξις οὖσα, πάθος μέν ἐστιν ὕδατος, ἔργον δὲ ἀέρος· αὐτὸ μὲν γὰρ καθ' ἑαυτὸ τὸ ὕδωρ εὐδιάχυτον καὶ ἀπαγὲς καὶ ἀσύστατόν ἐστιν, ἐντείνεται δὲ καὶ συνάγεται τῷ ἀέρι σφιγγόμενον ὑπὸ ψυχρότητος· διὸ καὶ λέλεκται,

A. 8. λιγνὺς καὶ ἀναθυμίασις] Hæc Steph. addidit: nec diſſentiunt excerpta noſtra codicum B. E. Venet. In Ald. Baſ. Xyl. Amiot. deſunt.
A. 10. ἀποχεόμενον] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ἀποχεομένων.
A. 11. περιχεαμένων ψυχρὸν] Sic Ald. Baſ. Xyl. Venet. Vulgo, περιχεαμένων ψυχρῶν, quod Steph. ſumſit e Collat. Muret. ac Schott.

Nidor aëris, recalcitrans fumo,

fuligo eſt et vapor. Veruntamen etiam flamma ob inopiam tabeſcente, ut in lucernis, cernere licet ſummum ejus in caliginoſum ac tenebroſum aërem abire. Vapor quoque qui a balneo, vel cum ad ignem calefacti ſumus, affuſa frigida effertur, ſatis demonſtrat calorem pereuntem in aërem mutari, ut naturæ ordine oppoſitum igni: unde ſequebatur, aërem primum tenebroſum eſſe et frigidum.

XI. Porro omnium quæ a Frigore in corporibus efficiuntur, vehementiſſima et violentiſſima res congelatio in aquâ a Frigore efficitur. Ipſa enim ſuapte natura aqua facillime diffunditur, inſtabiliſque eſt, et a concretione aliena: ab aëre autem propter ejus Frigiditatem conſtricta craſſeſcit et cogitur. Ideo dictum eſt:

Εἰ δὲ νότος βορέῃ προκαλέσσεται, αὐτίκα νίψει·

τοῦ γὰρ νότου καθάπερ ὕλην τὴν ὑγρότητα παρασκευά-
C σαντος, ὁ βόρειος ἀὴρ ὑπολαβὼν ἔπηξε. Καὶ δῆλόν ἐστι μάλιστα περὶ τὰς χιόνας, ἀέρα γὰρ μεθεῖσαι καὶ προαναπνεύσασαι λεπτὸν καὶ ψυχρὸν, οὕτω ῥέουσιν. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ τὰς ἀκόνας τοῦ μολίβδου τήκεσθαι, φησὶ, καὶ ῥεῖν ὑπὸ κρύους καὶ χειμῶνος, ὕδατος μόνου πλησιάζοντος αὐταῖς· ὁ δὲ ἀὴρ, ὡς ἔοικε, συνελαύνων τὰ σώματα τῇ ψυχρότητι, καταθραύει καὶ ῥήγνυσιν.

ιβʹ. Ἔτι τοίνυν τὰ μὲν ἀποσπασθέντα τῆς πηγῆς ὕδατα, μᾶλλον πήγνυται· μᾶλλον γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπικρατεῖ τοῦ ἐλάττονος. Ἂν δέ τις ψυχρὸν ἐκ φρέατος ὕδωρ λαβὼν ἐν ἀγγείῳ, καὶ καθεὶς αὖθις εἰς τὸ φρέαρ, ὥστε μὴ ψαύειν τοῦ ὕδατος τὸ ἀγγεῖον ἀλλ' ἐν τῷ ἀέρι κρέ-
D μασθαι, περιμείνῃ χρόνον οὐ πολὺν, ἔσται ψυχρότερον τὸ ὕδωρ· ᾧ μάλιστα δηλοῦται, τὸ μὴ τοῦ ὕδατος εἶναι τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς ψυχρότητος, ἀλλὰ τοῦ ἀέρος. Τῶν

Continuo ninget, Boream ſi provocet Auſter.

Auſtro enim, tanquam materiam, præparante humorem, eum ſuccedens Aquilo adſtringit. Et maxime hoc nives docent: aërem enim edentes et antea ſpirantes tenuem atque frigidum, ita defluunt. Ariſtoteles etiam cotes plumbi colliquari, ſcribit, ac fluere præ gelu et hyeme, ſola aqua accedente. Aër autem, ut apparet, cogit corpora Frigore, itaque diſſipat et rumpit.

XII. Præterea aqua a fonte avulſa facilius concreſcit; magis enim aër obtinet vi ſua adverſus minorem rem. Quod ſi quis frigidam ex puteo aquam in vaſe rurſum in puteum demittat, ita ut aquam vas non attingat, ſed in aëre pendeat: paulo poſt temporis ſpatio eam quam ante frigidiorem ſentiet. Quod quidem maximo eſt argumento, primam Frigoris cauſſam non eſſe tribuendam aquæ, ſed aë-

γε μὴν μεγάλων ποταμῶν οὐδεὶς πήγνυται διὰ βάθους· οὐ γὰρ καθίησιν εἰς ὅλον ὁ ἀήρ, ἀλλὰ ὅσα τῇ ψυχρότητι περιλαμβάνει ψαύων καὶ πλησιάζων, ταῦτα ἵστησιν. Ὅθεν οἱ βάρβαροι διαβαίνουσι πεζῇ, προβαλόντες ἀλώπεκας· ἂν γὰρ μὴ πολὺς ἀλλ' ἐπιπόλαιος ὁ πάγος ᾖ, αἰσθανόμεναι τῷ ψόφῳ τοῦ ὑπορρέοντος, ἀναστρέφουσιν. Ἔνιοι δὲ καὶ θηρεύουσιν ἰχθῦς, ὕδατι θερμῷ τοῦ πάγου περιλύοντες καὶ χαλῶντες, τότε τὴν ὁρμιὰν δεξαμένων. Οὕτως οὐδὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τὸ ἐν βάθει πέπονθε. E Καίτοι τῶν ἄνω τοσαύτη γίνεται μεταβολὴ διὰ τὴν πῆξιν, ὥστε συντρίβειν τὰ πλοῖα τὸ ὕδωρ ἀποβιαζόμενον εἰς ἑαυτὸ καὶ συνθλιβόμενον, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ νῦν μετὰ τοῦ Καίσαρος ἐπὶ τοῦ Ἴστρου διαχειμάσαντες. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς συμβαῖνον ἱκανὴν μαρτυρίαν δίδωσι· μετὰ γὰρ τὰ λουτρὰ καὶ τὰς ἐξιδρώσεις περιψυχόμεθα μᾶλλον, τοῖς σώμασιν ἀνειμένοις καὶ διακεχυμένοις πολλὴν

D. 11. τότε—δεξαμένων] Forte, τόγε—δεξόμενον.

ri. Porro, magnorum fluviorum nullus profunde gelu coit; non enim ad imum penetrat aër, ſed ea tantum adſtringit frigore ſuo, quæ amplectitur propius pertingens. Itaque barbari pedites eos tranſeunt, præmiſſis vulpibus; nam niſi craſſa ſit glacies, ſed tantum ſuperficiem duraverit, animadvertentes eæ hoc ex ſtrepitu infra profluentis aquæ, retro abeunt. Sunt etiam qui piſces tum captant partem glaciei aqua ſolventes calida, aqua tunc funiculum hami demitti ſinente. Adeo nihil in profundo agit frigus. At vero quæ in ſummo ſunt, ita a concretione iſta mutantur, ut aqua in ſe coacta atque compreſſa naves collidat atque perfringat: ut teſtantur qui nunc cum Cæſare ad Iſtrum in hybernis fuerunt. Quanquam id ipſum quod nobis uſu venit, ſatis locuples teſtimonium perhibet. Nam poſtquam loti ſumus et deſudavimus, tunc magis refrigeramur; corporibus laxatis multum

ψυχρότητα μετὰ τοῦ ἀέρος καταδεχόμενοι. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ ὕδωρ πάσχει· ψύχεται γὰρ, ἂν προθερμανθῇ, μᾶλλον, εὐπαθέστερον τῷ ἀέρι γενόμενον· ὁπότε τὰ ζέοντα τῶν ὑδάτων ἀναῤῥιπτοῦντες καὶ μετεωρίζοντες, οὐδὲν ἄλλο
F δήπου ποιοῦσιν, ἢ πρὸς ἀέρα πολὺν ἀνακεραννύουσιν. Ὁ μὲν οὖν τῷ ἀέρι τὴν πρώτην ἀποδιδοὺς τῆς ψυχρότητος δύναμιν, ὦ Φαβωρῖνε, λόγος, ἐν τοιαύταις ἐστὶ πιθανότησιν.

ιγ'. Ὁ δὲ τῷ ὕδατι, λαμβάνει μὲν καὶ αὐτὸς ἀρχὰς ὁμοίως· οὕτω πως τοῦ Ἐμπεδοκλέους λέγοντος·

Ἠέλιον μὲν λαμπρὸν ὁρᾶν καὶ θερμὸν ἁπάντη,
Ὄμβρον δ' ἐν πᾶσι δνοφόεντά τε ῥιγαλέον τε·

τῷ γὰρ θερμῷ τὸ ψυχρὸν, ὡς τῷ λαμπρῷ τὸ μέλαν, ἀντιτάξας, συλλογίσασθαι δέδωκεν ὅτι τῆς αὐτῆς οὐσίας
950 ἐστὶ τὸ μέλαν καὶ τὸ ψυχρὸν, ὡς τῆς αὐτῆς τὸ λαμ-

E. 11. ὁπότε] Legendum, ὅτε.
E. 12. ἀναῤῥιπτοῦντες] Hoc Steph. ſumſit ab Exempl. Turneb. in quo et hoc, et præterea eſt, ἄνω ῥίπτοντες, ἀναρύτοντες: illius ſententiam reddidit Amiot. Omnes fere alii libri Ald. Baſ. Xyl. P. B. E. Venet. ἀναρύτλοντες.

Frigoris una cum aëre recipientes. Idem hoc aquæ accidit: nam facilius frigeſcit, ſi calefiat prius: quod ſic facilius ab aëre poteſt affici: et qui ferventes aquas ſurſum tollunt, inque ſublime agitant, nihil nimirum agunt aliud niſi eas multo permiſcent aëre. Atque his quidem, Favorine, probabilitatibus nititur ea oratio, quæ principem frigidi facultatem aëri vindicat.

XIII. Qui vero eam aquæ defert, non diſſimilibus utitur principiis: nempe hoc ipſum quoque auctore Empedocle:

Splendentem, et calidum cernes quidem undique Solem:
Aſt imbrem prorſus tenebroſumque horribilemque.

Cum enim Calido Frigidum ita, ut ſplendido nigrum oppoſuerit, hoc nobis colligendum dedit, ita ejuſdem ſubſtantiæ eſſe nigredinem et frigus, ut ejuſdem ſunt ſplen-

πρὸν καὶ τὸ θερμόν. Ὅτι δὲ οὐ τοῦ ἀέρος τὸ μέλαν ἀλλὰ τοῦ ὕδατός ἐστιν, ἡ αἴσθησις ἐπιμαρτυρεῖ, τῷ μὲν ἀέρι μηδενὸς, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, μελαινομένου, τῷ δὲ ὕδατι πάντων. Ἂν γὰρ τὸ λευκότατον ἐμβάλῃς ἔριον εἰς ὕδωρ ἢ ἱμάτιον, ἀναφαίνεται μέλαν καὶ διαμένει, μέχρις ἂν ὑπὸ θερμότητος ἐξικμασθῇ τὸ ὑγρὸν, ἤ ποτε στρέβλαις καὶ βάρεσιν ἐκπιεσθῇ· τῆς τε γῆς ὕδατι ῥαινομένης, διαμελαίνουσιν οἱ καταλαμβανόμενοι ταῖς σταγόσι τόποι, τῶν ἄλλων ὁμοίων μενόντων· αὐτοῦ μὲν οὖν τοῦ ὕδατος σκοτεινότατον ὑπὸ πλήθους φαίνεται τὸ βαθύτατον, οἷς δὲ ἀὴρ πλησιάζει ταῦτα περιλάμπεται καὶ διαγελᾷ. Τῶν δὲ B ἄλλων ὑγρῶν διαφανὲς μάλιστα τοὔλαιόν ἐστι, πλείστῳ χρώμενον ἀέρι· τούτου δὲ τεκμήριον ἡ κουφότης δι' ἣν ἐπιπολάζει πᾶσιν, ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἀναφερόμενον. Ποιεῖ δὲ καὶ τὴν γαλήνην ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῖς κύμασιν ἐπιῤῥαινόμενον, οὐ διὰ τὴν λειότητα τῶν ἀνέμων ἀπολισθαινόντων, ὡς Ἀριστοτέλης ἔλεγεν· ἀλλὰ παντὶ μὲν ὑγρῷ τὸ κῦμα

dor et calor. Nigredinem vero non ad aërem, ſed ad aquam pertinere ſenſus teſtatur. Nulla enim res ab aëre nigra, ab aqua omnes nigræ redduntur: ſi enim candidiſſimam lanam vel veſtem in aquam injicies, nigra inde eximetur, colorque is manebit tantiſper, dum vel calor liquorem exſiccet, vel prælum aut pondus ſuperimpoſitum elidat. Et cum terra conſpergitur aqua, nigricant loca guttis occupata, reliquis priſtinum colorem conſervantibus. Ipſiuſque adeo aquæ, ſi copioſa ſit, quod imum eſt, obſcuriſſimum eſt: cum partes aëri propinquæ pelluceant atque niteant. Ad hæc de reliquis humoribus maxime pellucidum eſt oleum, quia plurimum in ſe habet aëris: cui rei certo eſt argumento levitas, ob quam omnibus innatat humoribus, ab aëre ſurſum elatum. Quin et in fluctus marinos ſi invergatur, tranquillitatem facit: non ventis, ob levitatem ejus, inde delabentibus, quod Ariſtoteles putavit: ſed quia fluctus quovis humore ictus ſubſidat. Hoc

διαχεῖται πληττόμενον, ἰδίως δὲ τοὔλαιον αὐγὴν καὶ καταφάνειαν ἐν βυθῷ παρέχει, διαςελλομένων τῷ ἀέρι τῶν ὑγρῶν· οὐ γὰρ μόνον ἐπιπολῆς διανυκτερεύουσιν, ἀλλὰ καὶ C κάτω τοῖς σπογγοθήραις διαφυσώμενον ἐκ τοῦ ςόματος ἐν τῇ θαλάττῃ φέγγος ἐνδίδωσιν. Οὐ μᾶλλον οὖν τῷ ἀέρι τοῦ μέλανος ἢ τῷ ὕδατι μέτεςιν, ἧττον δὲ τοῦ ψυχροῦ. Τὸ γοῦν ἔλαιον ἀέρος πλείςου τῶν ὑγρῶν μετέχον, ἥκιςα ψυχρόν ἐςι, καὶ πήγνυται μαλακῶς· ὁ γὰρ ἀὴρ ἐγκεκραμένος οὐκ ἐᾷ σκληρὰν γενέσθαι τὴν πῆξιν· βελόνας δὲ καὶ πόρπας σιδηρᾶς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων οὐχ ὕδατι βάπτουσιν, ἀλλ᾽ ἐλαίῳ, τὴν ἄγαν ψυχρότητα φοβούμενοι τοῦ ὕδατος, ὡς διαςρέφουσαν. Ἀπὸ τούτων γὰρ δικαιότερόν ἐςιν ἐξελάζεσθαι τὸν λόγον, οὐκ ἀπὸ τῶν χρωμάτων· ἐπεὶ καὶ χιὼν καὶ χάλαζα καὶ κρύςαλλος ἅμα λαμπρότατα γὰρ καὶ ψυχρότατά· D καὶ πάλιν πίττα θερμότερόν ἐςι μέλιτος καὶ σκοτωδέςερον.

ιδʹ. Ὅμως δὲ θαυμάζω τῶν ἀξιούντων τὸν ἀέρα ψυ-

C. 7. ἔργων] Forte, ἐργαλείων.

oleo peculiare eſt, quod ſplendorem et perſpicuitatem in fundo aquæ præſtat, aëre humorem diſſipante: non enim duntaxat in ſuperficie iis qui noctu ſpongias captant, ſed etiam urinando eas in profundo maris conſectantibus ex ore efflatum, lumen præbet. Non plus igitur nigredinis aëri quam aquæ, minus etiam Frigidi ineſt. Nam oleum, quo nullus humorum plus in ſe habet aëris, minime frigidum eſt, molliterque coit; quia aër in ejus temperie contentus, non patitur id duriter adſtringi. Acus quoque et fibulas ferreas, aliaque horum affinia opera non aqua tingunt, ſed oleo, veriti ne aqua ob nimiam ſuam Frigiditatem ea pervertat. Nimirum enim ab his æquius eſt judicium peti, quam a coloribus: quandoquidem nix, grando, glacies, ſimul et nitidiſſima ſunt et frigidiſſima: et rurſum pix cum opacior eſt, tum calidior melle.

XIV. Ceterum hoc etiam miror, eos qui aërem prop-

χρὸν εἶναι διὰ τὸ καὶ σκοτεινόν, εἰ μὴ συνορῶσιν ἑτέρους ἀξιοῦντας θερμὸν εἶναι διὰ τὸ κοῦφον. Οὐ γὰρ οὕτω τῷ ψυχρῷ τὸ σκοτεινόν, ὡς τὸ βαρὺ καὶ στάσιμον, οἰκεῖόν ἐστι καὶ συγγενές· πολλὰ γὰρ ἄμοιρα θερμότητος ὄντα, μετέχει λαμπηδόνος, ἐλαφρὸν δὲ καὶ κοῦφον καὶ ἀναφερὲς οὐδέν ἐστι τῶν ψυχρῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ νέφη μέχρι μὲν ἀέρος οὐσίᾳ μᾶλλον προσήκει, μετεωρίζεται· μεταβαλόντα δὲ εἰς ὑγρόν, εὐθὺς ὀλισθαίνει, καὶ τὸ κοῦφον οὐχ ἧττον ἢ τὸ θερμὸν E
ἀποβάλλει ψυχρότητος ἐγγινομένης· καὶ τοὐναντίον ὅταν θερμότης ἐπέλθῃ, πάλιν ἀναστρέφει τὴν κίνησιν, ἅμα τῷ μεταβαλεῖν εἰς ἀέρα, τῆς οὐσίας ἄνω φερομένης. Καὶ μὴν οὐδὲ τὸ τῆς φθορᾶς ἀληθές ἐστιν· οὐ γὰρ εἰς τοὐναντίον ἀλλ᾽ ὑπὸ τοὐναντίου φθείρεται τῶν ἀπολλυμένων ἕκαστον, ὥσπερ τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος εἰς τὸν ἀέρα. Τὸ γὰρ ὕδωρ ὁ μὲν Αἰσχύλος εἰ καὶ τραγικῶς, ἀλλ᾽ ἀληθῶς εἶπε,

Παῦε ὕδωρ, δίκην πυρός.

terea quod ſit tenebroſus, frigidum ſtatuunt, non animadvertere eum ab aliis propterea calidum aſſeri, quia ſit levis. Nam tenebroſum iſthuc non tam familiariter congruit Frigido, quam grave et in ſtatu perſiſtens. Multa quippe caloris inania, ſplendorem tamen habent: leve, et quod ſponte ſurſum efferatur, nihil eſt eorum quæ ſint Frigida. Ipſæ quidem nubes, dum aëream ſervant naturam, in ſublime feruntur: deinde in humidum mutatæ, ſtatim deorſum labuntur: et Frigore recepto non minus levitatem quam calorem amittunt: ac, vice verſa, calore in eas incidente, ad ſuperas regiones revertuntur, ſimul et aëream recuperantes naturam, et ſurſum enitentes. Id quoque argumentum quod de interitu afferebatur, vanum eſt. Non enim in contrarium abit quidquid interit, ſed a contrario corrumpitur. Sic ignis ab aqua dum perimitur, in aërem mutatur. Nam Æſchylus non tam tragice quam vere dixit,

Compeſce aquam, ignis ſupplicium.

Ὅμηρος δὲ τῷ ποταμῷ τὸν Ἥφαιστον, καὶ τῷ Ποσειδῶνι τὸν Ἀπόλλωνα κατὰ τὴν μάχην φυσικῶς μᾶλλον ἢ μυθικῶς
F ἀντέταξεν. Ὁ δὲ Ἀρχίλοχος ἐπὶ τὰ ἐναντία φρονούσης, οὐ κακῶς εἶπε,

> Τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει δολοφρονέουσα χειρὶ, τῇ ἑτέρῃ δὲ πῦρ.

Ἐν δὲ Πέρσαις τῶν ἱκετευμάτων μέγιστον ἦν καὶ ἀπαραίτητον, εἰ πῦρ λαβὼν ὁ ἱκετεύων καὶ ἐν ποταμῷ βεβηκὼς ἀπειλοίη μὴ τυχὼν τὸ πῦρ ἐς τὸ ὕδωρ ἀφήσειν· ἐτύγχανε μὲν γὰρ ὧν ἐδεῖτο, τυχὼν δὲ ἐκολάζετο διὰ τὴν ἀπειλὴν, ὡς παρὰ νόμον καὶ κατὰ τῆς φύσεως γινομένην. Καὶ τοῦτο δὴ τὸ πρόχειρον ἅπασι, Πῦρ ὕδατι μιγνύναι, ὃ παροιμιαζόμενον ἐν τοῖς ἀδυνάτοις, μαρτυρεῖν ἔοικεν ὅτι τῷ πυρὶ τὸ ὕδωρ πολέμιόν ἐστι, καὶ ὑπὸ τούτου φθείρεται καὶ
951 κολάζεται σβεννύμενον· οὐχ ὑπὸ τοῦ ἀέρος τεῖνον, ὃς

F. 3. δολοφρονέουσα—πῦρ] Mez. item Bryan. et M. Solanus ad Plut. Vit. Demetr. Vol. V. p. 434.—δολόφρων χερὶ, τῇ δ' ἑτέρῃ πῦρ.

A. 1. τεῖνον] Forte corrigendum τείνων. Ald. Baſ. Xyl. τει * ον. Abeſt in E, ejuſque loco eſt ſpatium. Venet. τεῖον. Exempl. Turneb. vulgatam exhibet, ac præterea ὠθινὸν, forte voluit πόθεν οὖν. T. V. φθίνον. P. οἷον ὡς. Vulgatum habuit Steph a Leonic. conſentiente Exempl. Turneb. Jannot. nec diſſentiente B.

A. 1. ὃς] Ald. Baſ. Xyl. B. E. ὡς. Vulgatum Steph. habuit a Pol. Jannot. Exempl. Turneb. nec diſſentit Venet.

Et Homerus fluvio Vulcanum, Neptuno Apollinem in pugna, phyſice magis quam fabuloſe, oppoſuit. Et Archilochus de muliere contrarium ſentiente non male dixit,

> *Illa dolos nectens, aquam ferebat altera Manu, alteraque ignem.*

Apud Perſas vero ſupplicandi genus erat acerrimum et repulſæ ſecurum, ſi ſupplex cum igne in fluvium deſcendens, minaretur ignem ſe in eum abjecturum niſi impetraret, quod petebat: fiebat enim compos voti, ſed puniebatur propter comminationem, utpote injuſtam et naturæ contrariam. Illud quoque tritum, *Ignem aquæ miſces*, uſurpatum in eos qui vi conantur efficere quod fieri eſt nefas, teſtari videtur igni aquam eſſe hoſtem, ab eaque illum perimi et ex-

ὑπολαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ δέχεται μεταβάλλοντος. Εἰ γὰρ αἰτία εἰς ὃ μεταβάλλει τὸ φθειρόμενον ἐναντίον ἐστὶ, τί μᾶλλον τῷ ἀέρι τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ, ἐναντίον φανεῖται; μεταβάλλει γὰρ εἰς ὕδωρ, συνιστάμενος· εἰς δὲ πῦρ, διακρινόμενος· ὥσπερ αὖ πάλιν τὸ ὕδωρ διακρίσει μὲν εἰς ἀέρα φθείρεται, συγκρίσει δὲ εἰς γῆν· ὡς μὲν ἐγὼ νομίζω, δι' οἰκειότητα τὴν πρὸς ἀμφότερα καὶ συγγένειαν, οὐχ ὡς ἐναντίον ἑκατέρῳ καὶ πολέμιον. Ἐκεῖνοι δὲ ὁποτέρως ἂν εἴπωσι, τὸ ἐπιχείρημα διαφθείρουσι. Πήγνυσθαί γε μὴν ὑπὸ τοῦ ἀέρος φάναι ὕδωρ, ἀλογώτατόν ἐστιν, αὐτὸν τὸν ἀέρα μηδαμοῦ πηγνύμενον ὁρῶντας. Νέφη γὰρ B
καὶ ὁμίχλαι καὶ κνηκίδες, οὐ πήξεις εἰσὶν, ἀλλὰ συστάσεις καὶ παχύτητες ἀέρος διεροῦ καὶ ἀτμώδους· ὁ δὲ ἄνικμος καὶ ξηρὸς οὐδὲ ἄχρι ταύτης τὴν κατάψυξιν ἐνδέχεται

A. 3. αἰτία] Et hoc mendoſum, et reliqua oratio affecta, videtur. Legam, Εἰ δ' ἄρ' αὐτὸ εἰς ὃ μεταβάλλει, τοῦ φθειρομένου ἐναντίον ἐστὶ, τί μᾶλλον τῷ ἀέρι—. Jannot. præbet αὐτό: ex Veneto addidimus τί: E. habet ſimpliciter τί pro ἐστί: pro τι addunt οὐ Jannot. T. V. Mez. e conjectura, credo: deterius etiam eſt ejuſdem T. V. ἐναντίον ὁτιοῦν μᾶλλον.

ſtinguendo multari: non ab aëre, in quem ſuo interitu mutatur. Si enim id in quod quidvis mutatur contrarium eſt: quare magis adverſabitur aëri ignis quam aqua? Mutatur enim in aquam, dum coit: in ignem, cum diſſipatur: ſicut rurſum aqua diſſipando in aërem, coëundo in terram abit: ut ego arbitror ob familiaritatem et cognationem cum utroque, non quod alteri eorum contraria ſit atque inimica. Illi utro modo dixerint, argumentum corrumpunt. Abſurdiſſimum vero dictu eſt, ab aëre aquam cogi, cum ipſum aërem nuſquam videamus concreſcere. Nubes enim, nebulæ, et nebeculæ, congelatio non ſunt, ſed coïtio quædam et craſſities humidi ac vaporibus repleti aëris: cum ſiccus aër ne ad eam quidem uſque mutatio-

τῆς μεταβολῆς. Ἔστι γὰρ ἃ τῶν ὀρῶν οὐ λαμβάνει νέφος οὐδὲ δρόσον, οὐδὲ ὁμίχλην, εἰς καθαρὸν ἀέρα καὶ ἄμοιρον ὑγρότητος ἐξικνούμενα τοῖς ἄκροις· ᾧ μάλιστα δῆλόν ἐστιν ὡς ἡ κάτω πύκνωσις καὶ σύστασις τῷ ἀέρι συμμεμιγμένον ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ἐνδίδωσι.

ιέ. Τὰ δὲ κάτω τῶν μεγάλων ποταμῶν οὐ πήγνυται κατὰ λόγον· τὰ γὰρ ἄνω παγέντα τὴν ἀναθυμίασιν οὐ διεισιν, ἀλλ' ἐγκαθειργνυμένη καὶ ἀποστρεφομένη θερμότητα παρ-
C ἔχει τοῖς διὰ βάθους ὑγροῖς· ἀπόδειξις δὲ τούτου, τὸ, λυομένου τοῦ πάγου πάλιν ἀτμὸν πολὺν ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὸ καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα χειμῶνός ἐστι θερμότερα, τῷ συνέχειν τὸ θερμὸν ἐν ἑαυτοῖς, ὑπὸ τῆς ἔξωθεν ψυχρότητος εἴσω συνελαυνόμενον. Αἱ δὲ ἀναῤῥίψεις καὶ μετεωρίσεις οὐ μόνον τὸ θερμὸν ἐξαιροῦσι τῶν ὑδά-

B. 8. ἡ κάτω—σύστασις] Forte, τὴν κάτω πύκνωσιν καὶ σύστασιν. Sic corrigitur item in Jannot. et vertitur ab Amioto et Xyl.
B. 11. διεισιν] Legendum διΐησιν: quod forte voluerunt T. V. Anon. διήσιν.
C. 5. ἀναῤῥίψεις] Sic unus Steph. et tres ejus ſequaces: neſcio unde: probandum tamen item ut ἀναῤῥιπτοῦντες p. 949. E. Nam Ald. Baſ. Xyl. ἀναῤῥίσεις: B. E. ἀνάῤῥυσις. Venet. ἀνάγρυσις.

nem refrigeretur. Sunt enim certi quidam montes qui neque nubem, neque rorem, neque nubeculam admittunt, verticibus eorum in aërem purum humoriſque expertem penetrantibus: unde liquet vel in primis, inferioris aëris coïtionem et denſationem aëri ob humoris et frigoris admixtionem contingere.

XV. Rationi autem conſentaneum eſt, quod magnorum fluminum ima non conſtringuntur gelu. Superiora enim congelata, exhalationem non tranſmittunt: eaque intus contenta atque reliſa calorem præbet humori, qui in profundo eſt: quod eo demonſtratur, quia glacie ſoluta multum vaporem aquæ emittunt. Hinc et animalium corpora per hyemem ſunt calidiora, quod calorem a foris circumſtante frigore intro compulſum intus cohibent. Illæ vero ſurſum exhauſtiones aquæ et in ſublime elationes, non tantum calorem

των, ἀλλὰ καὶ τὸ ψυχρόν· ὅθεν ἥκιστα τὰς χιόνας καὶ τὸ συνθλιβόμενον ὑγρὸν ἀπ᾽ αὐτῆς οἱ σφόδρα ψυχροῦ δεόμενοι κινοῦσιν· ἐκστατικὴ γὰρ ἀμφοῖν ἡ κίνησις. Ὅτι δὲ οὐκ ἀέρος ἐστὶν ἀλλ᾽ ὕδατος ἡ τοιαύτη δύναμις, οὕτως ἄν τις ἐξ ὑπαρχῆς ἐπέλθοι. Πρῶτον μὲν οὐκ εἰκός ἐστιν ἀέρα τῷ αἰθέρι γειτνιῶντα, καὶ ψαύοντα τῆς περιφορᾶς, καὶ ψαυόμενον οὐσίας πυρώδους, τὴν ἐναντίαν ἔχειν δύναμιν· οὔτε D
γὰρ ἄλλως δυνατὸν ἁπτόμενα καὶ συνεχῆ τοῖς πέρασιν ὄντα σώματα μὴ πάσχειν ὑπ᾽ ἀλλήλων, εἰ δὲ πάσχειν, μὴ ἀναπίμπλασθαι τῆς τοῦ κρείττονος δυνάμεως τὸ χεῖρον· οὔτε τὴν φύσιν ἔχει λόγον ἐφεξῆς τῷ φθείροντι τάξαι τὸ φθειρόμενον, ὥσπερ οὐ κοινωνίας οὖσαν οὐδὲ ἁρμονίας, ἀλλὰ πολέμου καὶ μάχης δημιουργόν. Χρῆται μὲν γὰρ ἐναν-

C. 8. συνθλιβόμενον] Forte, συλλειβόμενον.
D. 3. σώματα—χεῖρον] Hæc unus habet P. quæ, ut et deſiderata, et germano prædita Plutarcheo colore, neque recipere non potui: neque recepta non purgare mendis primæ et poſtremæ voci inhærentibus: eſt enim in Indic. Var. Lect. Ed. Græco-Lat. σύσσωματα pro σώματα, et κεν pro χεῖρον. Ceterum paulo ſupra recepi ex Venet. ἁπτόμενα pro vulgato ἁπτόμενον.
D. 7. μὲν γὰρ ἐναντίαις—χρῆται] Hæc revocavimus ex E. eademque habet P. ex omnibus aliis libris exciderunt.

aquis auferunt, ſed et frigiditatem: itaque minime nivem aut ex hac expreſſum humorem movent, qui valde frigidam requirunt; motus enim utrumque amolitur. Hanc autem vim non aëris eſſe ſed aquæ, ſic licet de integro ratiocinari. Principio probabile non eſt aërem, qui ætheri appropinquat, ſuperficiemque ejus contingens, ab ignea tangitur ſubſtantia, vi eſſe præditum contraria. Nam neque alias id fieri poteſt, ut corpora invicem et tangentia et ſuis terminis continuata, non a ſe invicem afficiantur: neque, ſi afficiuntur, fieri porro poteſt, ut non deterius repleatur facultate præſtantioris. Et rationi non convenit, naturam deinceps a corrumpente poſuiſſe, eique contiguum feciſſe, id quod corrumpatur; tanquam ea non communicationis et conſonantiæ, ſed pugnæ eſſet effectrix. Nam in tuendo univerſo natura utitur illa qui-

ποις εἰς τὰ ὅλα πράγμασι· χρῆται δὲ οὐκ ἀκράτοις, οὐδὲ ἀντιτύποις, ἀλλ' ἐναλλάξ τινα θέσιν καὶ τάξιν οὐκ ἀναιρετικὴν ἀλλὰ κοινωνικὴν δι' ἑτέρων καὶ συνεργὸν ἐν μέσῳ περιπλεκομένην ἔχουσι· καὶ ταύτην εἴληφεν ὁ ἀὴρ, ὑποκεχυμένος τῷ πυρὶ πρὸ τοῦ ὕδατος, καὶ διαδιδοὺς
E ἐπ' ἀμφότερα καὶ συνάγων, οὔτε θερμὸς ὢν αὐτὸς, οὔτε ψυχρὸς, ἀλλὰ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ μετακέρασμα καὶ κοινώνημα, μιγνυμένων ἐν αὐτῷ μίξιν ἀβλαβῆ καὶ μαλακῶς ἀνεῖσαν καὶ δεχομένην τὰς ἐναντίας ἀκρότητας.

ιϛ'. Ἔπειτα πανταχοῦ μέν ἐστιν ἀὴρ ἴσος, οὐ πανταχοῦ δὲ χειμὼν ὅμοιος, οὐδὲ ψυχρός· ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ μέρη ψυχρὰ καὶ κάθυγρα, ταῦτα δὲ ξηρὰ καὶ θερμὰ τῆς οἰκουμένης, οὐ κατὰ τύχην, ἀλλὰ τῷ μίαν οὐσίαν ψυχρότητος
F καὶ ὑγρότητος εἶναι. Λιβύης μὲν γὰρ ἔνθερμος ἡ πολλὴ καὶ

E. 4. ἀνεῖσαν] Sumſi a T. Anon. Vulgo, ἐνεῖσαν.
E. 6. ὅμοιος, οὐδὲ ψυχρός] Forte, οὐδ' ὁμοίως ψυχρός· T. V. Anon. habent ψῦχος pro ψυχρός.
F. 1. ὑγρότητος] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. E. Venet. Vulgo, θερμότητος ut Amiot. Turneb. nec diſſentiunt Excerpta B. Credo tamen, plenius ab Auctore ſcriptum fuiſſe, ψυχρότητος καὶ ὑγρότητος, ὡς ξηρότητος καὶ θερμότητος.

dem rebus contrariis: at iis non utitur meris et repugnantibus, ſed habentibus alternam poſituram, et ordinem non deſtruentem, ſed ipſas inter ſe contrarias res per alias communicantem, adjuvantem et in illarum medio connexam. Talis eſt aëris natura, qui inter ignem et aquam interjectus, et utrumque eorum contingens et jungens, neque calidus ipſe eſt, neque frigidus, ſed frigidi calidique particeps ac temperamentum, mixtorum in ipſo mixtione innocua et leniter laxante ac recipiente contrarias extremitates.

XVI. Porro aër ubique eſt æqualis: non tamen omnibus in locis æque hyems et Frigus ſunt: nam aliæ partes orbis terrarum frigidæ ſunt et humidæ, aliæ ſiccæ et calidæ, non fortuito quidem hoc, ſed quod una eſt Frigoris et humidi natura. Africæ enim

ἄνυδρος· Σκυθίαν δὲ καὶ Θρᾴκην καὶ Πόντον οἱ πεπλανημένοι λίμνας τε μεγάλας ἔχειν καὶ ποταμοῖς διαρρεῖσθαι βάθεσι καὶ πολλοῖς ἱστοροῦσιν· αὐτῶν τε τῶν ἐν μέσῳ τόπων τὰ παράλιμνα καὶ ἑλώδη, ψῦχος ἔχει μάλιστα, διὰ τὰς ἀπὸ τῶν ὑγρῶν ἀναθυμιάσεις. Ποσειδώνιος δὲ τῆς ψυχρότητος αἰτίαν εἰπὼν τὸ πρόσφατον εἶναι τὸν ἕλειον ἀέρα καὶ νοτερὸν, οὐκ ἔλυσε τὸ πιθανὸν, ἀλλὰ πιθανώτερον ἐποίησεν· οὐ γὰρ ἂν ἐφαίνετο τοῦ ἀέρος ὁ πρόσφατος ἀεὶ ψυχρότερος, εἰ μὴ τὸ ψυχρὸν ἐν τοῖς ὑγροῖς τὴν γένεσιν εἶχε. Βέλτιον οὖν Ὅμηρος,

Αὔρη δ᾽ ἐκ ποταμοῦ ψυχρὴ, 952

πρὸς τὴν πηγὴν τῆς ψυχρότητος ἔδειξεν. Ἔτι τοίνυν ἡ μὲν αἴσθησις πολλάκις ἡμᾶς ἐξαπατᾷ· ὅταν ἱματίων ἢ ἐρίων ψυχρῶν θιγγάνωμεν, οἰόμενοι ὑγρῶν θιγγάνειν, διὰ

F. 8. ἀλλὰ πιθανώτερον] Sic codices B. E. Venet. T. V. P. interpretes Xyl et Amiot. Vulgo, ἀλλ᾽ ἀπιθανώτερον Ald. Baſ. Xyl. Steph. Græco-Lat. tres.

A. 2. πρὸς τὴν πηγὴν] Jannot. πνίει—τὴν πηγὴν, primo verbo ad Homeri locum adjuncto ex Od. E. 469. P. eadem auctoritate, mendoſe tamen, ψυχρὴ, πρὸ ἠῶθι πρὸς τὴν πηγήν. Prius probandum. Sed in proximo ἔδειξεν, haud ſcio an vera ſcriptura, ᾐνίξατο, lateat.

major pars calida eſt et aquarum expers. Scythiam, Thraciam, et Pontum qui pervagati ſunt, lacus habere magnos aiunt, ac fluminibus permeari magnis: et quæ in medio ſunt paluſtria et lacuum ſimilia, maxime frigent ob exhalationes humorum. Poſidonius dum frigoris cauſſam facit, quod aër paluſtris recens ſit et humidus, noſtram opinionem magis etiam probabilem facit, tantum abeſt ut fidem ei deroget: non enim aër ut recentior quiſque eſt, ita videretur frigidior, niſi in humidis origo ineſſet frigoris. Rectius ergo Homerus fontem ejus indicans dixit:

Frigida de lymphis ſpirabat fluminis aura.

Præterea vero ſenſus nos ſæpenumero fallit, ut veſtem aut lanam tangentes frigidam, humidam nos tangere putemus: quippe quia utriuſque eſt qualitatis communis ſubſtantia,

τὸ κοινὴν ἀμφοτέροις οὐσίαν ὑπάρχειν, καὶ τὰς φύσεις συγγενεῖς εἶναι καὶ οἰκείας. Ἐν δὲ τοῖς δυσχειμέροις κλίμασι πολλὰ ῥηγνύει τὸ ψῦχος ἀγγεῖα καὶ χαλκᾶ καὶ κεραμεᾶ· κενὸν δὲ οὐδὲν, ἀλλὰ πάντα πλήρη, βιαζομένου τῇ ψυχρότητι τοῦ ὕδατος. Καίτοι φησὶ Θεόφραστος, τὸν ἀέρα ῥηγνύναι τὰ ἀγγεῖα, τῷ ὑγρῷ καθάπερ ἥλῳ χρώμενον. Ὅρα δὲ μὴ
B τοῦτο κομψῶς μᾶλλον ἢ ἀληθῶς εἰρημένον ᾖ· ἔδει γὰρ τὰ πίττης γέμοντα μᾶλλον ῥήγνυσθαι ὑπὸ τοῦ ἀέρος, καὶ τὰ γάλακτος. Ἀλλ' ἔοικε τὸ ὕδωρ ἐξ ἑαυτοῦ ψυχρὸν εἶναι καὶ πρώτως· ἀντίκειται γὰρ τῇ ψυχρότητι πρὸς τὴν θερμότητα τοῦ πυρὸς, ὥσπερ τῇ ὑγρότητι πρὸς τὴν ξηρότητα, καὶ τῇ βαρύτητι πρὸς τὴν κουφότητα. Καὶ ὅλως τὸ μὲν πῦρ, διαστατικόν ἐστι καὶ διαιρετικόν· τὸ δὲ ὕδωρ, κολλητικὸν καὶ σχετικὸν, τῇ ὑγρότητι συνέχον καὶ πῖτλον· ἣ καὶ παρέσχεν Ἐμπεδοκλῆς ὑπόνοιαν ὡς τὸ μὲν πῦρ Νεῖκος Οὐλόμενον, Σχεδύνην δὲ Φιλότητα τὸ ὑγρὸν ἑκάστοτε προσαγορεύων.

A. 10. —ἥλῳ] Sic T. et verterunt Amiot. Xyl. Vulgo, ἡλίῳ inepte. Frequens in Plutarchi libris mutatio.
B. 1. ᾖ] Sic B. Schott. Collat. Muret. T. V. B. P. Vulgo, εἶναι.
B. 8. πῖτλον] Venet. πίτλον. Jun. πιάζον. Vulgatum formæ eſt rarioris, ſed probæ.

naturæque vicinæ et familiares. In gelidis porro regionibus multa rumpit frigus vaſa ærea et figlina: nullum tamen inane, ſed plena omnia, frigore vim aquæ faciente. Sane ait Theophraſtus, *aërem vaſa rumpere, uſum humore tanquam clavo.* Sed vide ne elegantius quam verius hoc ille dixerit: nam hac ratione ea oportuit magis ab aëre rumpi, quæ pice aut lacte eſſent repleta. Sed videtur aqua ſuapte natura et primo eſſe Frigida: opponitur enim, ratione Frigoris, calori ignis, ut ſiccitati humiditatis, et gravitatis levitati. Denique ignis naturam habet diſſipandi et dividendi: aqua glutinandi et continendi, frigore conſtringens et cogens: quod etiam notans Empedocles, ſubinde ignem *Litem pernicioſam*, aquam *Amicitiam continentem*

Ἐπεὶ τροφὴ μὲν πυρὸς τὸ μεταβάλλον εἰς πῦρ, μεταβάλλει δὲ τὸ συγγενὲς καὶ οἰκεῖον, τὸ δὲ ἐναντίον δυσμετάβλητον, ὡς τὸ ὕδωρ· καὶ αὐτὸ μὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄκαυστόν ἐστι, ὕλην δὲ καὶ πόαν νοτερὰν καὶ ξύλα βεβρεγμένα δυσκαῆ παρέχει, καὶ φλόγα ζοφερὰν καὶ ἀμβλεῖαν ὑπὸ χλωρότητος ἀναδίδωσι τῷ ψυχρῷ μαχόμενον πρὸς τὸ θερμὸν, ὡς φύσει πολέμιον. C

ιζ'. Σκόπει δὴ καὶ ταῦτα παραβάλλων ἐκείνοις. Ἐπεὶ δὲ καὶ Χρύσιππος οἰόμενος τὸν ἀέρα πρώτως ψυχρὸν εἶναι, διότι καὶ σκοτεινὸν, ἐμνήσθη μόνον τῶν πλέον ἀφεστάναι τὸ ὕδωρ τοῦ αἰθέρος ἢ τὸν ἀέρα λεγόντων, καὶ πρὸς αὐτοὺς τι βουλόμενος εἰπεῖν, "Οὕτω μὲν ἂν," ἔφη, "καὶ τὴν γῆν ψυχρὰν εἶναι πρώτως λέγοιμεν, ὅτι τοῦ αἰθέρος ἀφέστηκε πλεῖστον·" ὡς ἀδόκιμόν τινα παντελῶς τοῦτον καὶ ἄτοπον D

C. 8. Σκόπει δὴ—Ἐπεὶ δὲ καὶ] Prior dictio, ad ſequentia referenda, quod et Amiotus fecit: ſed et nectenda cum iiſdem, quod ille non fecit. Itaque corrigendum, Ἐπειδὴ γὰρ Χρύσιππος. Abſolutio dictionis continetur illo, ἐγώ μοι δοκῶ—.

C. 13. αἰθέρος ἀφέστηκε] Sic Steph. Pol. Leonic. Schott. Anon. Amiot. nec diſſentiunt excerpta codicis B. At Ald. Baſ. Xyl. E. Venet. P. ἀέρος. Illud retinui, ut ſententiæ unice accommodatum.

appellavit. Etenim igni quidem alimentum eſt id quod mutari in ignem poteſt: mutatur autem, quod familiare ei eſt: ſicut mutari id nequit, quod ejus eſt contrarium, ut aqua: nam et hæc, ut ſimpliciter dicam, neque uri poteſt, et facit ut materia, herba, lignum, humida difficulter urantur, et ob virorem flammam edant languidam ac caliginoſam, humore calori ob naturalem inimicitiam repugnante.

XVII. Atque hæc Tu cum illorum argumentis comparando perpende. Quandoquidem Chryſippus cenſens aërem primo Frigidum eſſe, eo quod tenebroſus eſt, mentionem fecit duntaxat eorum, qui longius diſtare aquam ab æthere quam aërem dicerent: et contra eos aliquid dicturus, *Hoc pacto*, inquit, *etiam terram diceremus primo eſſe frigidam, quia longiſſime abeſt ab æthere:* itaque hanc rationem tanquam plane abſurdam re-

ἀπορρίψας τὸν λόγον· ἐγώ μοι δοκῶ μηδὲ τὴν γῆν ἄμοιρον εἰκότων καὶ πιθανῶν ἀποφαίνειν, ποιησάμενος ἀρχὴν ᾧ μάλιστα Χρύσιππος ὑπὲρ τοῦ ἀέρος κέχρηται. Τί δὲ τοῦτό ἐστι; τὸ σκοτεινὸν ὄντα πρώτως. Εἰ γὰρ δύο λαβὼν οὗτος ἀντιθέσεις δυνάμεων, οἴεται τῇ ἑτέρᾳ καὶ τὴν ἑτέραν ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι, μυρίαι δήπουθέν εἰσιν ἀντιτάξεις καὶ ἀντιπάθειαι πρὸς τὸν αἰθέρα τῆς γῆς, ἃς καὶ ταύτην ἄν τις ἀκολουθεῖν ἀξιώσειεν. Οὐ γὰρ ὡς βαρεῖα πρὸς κοῦφον, καὶ καταῤῥεπὴς πρὸς ἀναφερὲς
E ἀντίκειται μόνον, οὐδὲ ὡς πυκνὴ πρὸς ἀραιὸν, οὐδὲ ὡς βραδεῖα καὶ στάσιμος πρὸς ὀξύῤῥοπον καὶ κινητικὸν, ἀλλ' ὡς βαρυτάτη πρὸς κουφότατον, καὶ πυκνοτάτη πρὸς ἀραιότατον, καὶ τέλος ὡς ἀκίνητος ἐξ ἑαυτῆς πρὸς αὐτοκίνητον, καὶ τὴν μέσην χώραν ἐπέχουσα πρὸς ἀεὶ κυκλοφορούμενον. Οὐκ ἄτοπον οὖν τηλικαύταις καὶ τοσαύταις

D. 5. σκοτεινὸν ὄντα] Niſi quid excidit, corrigendum putem σκοτεινὸν εἶναι. In antecedenti σκοτεινὸν, poterat ſubaudiri εἶναι.

D. 8. αἰθέρα] Ita Steph. Pol. Leonic. Schott. Anon. eadem de cauſſa retinui qua ſuperius αἰθέρος. Ald. Baſ. Xyl. B. E. Venet. P. Amiot. ἀέρα.

pudiat atque rejicit; equidem videor mihi pro terra quoque adferre poſſe probabilia argumenta, quibus eam primo Frigidam eſſe fides fiat. Idque primum ponam, quo Chryſippus pro aëre uſus eſt præcipuo. Quodnam? Quod aër primum ſit tenebroſus. Nam ſi ille duas ſumens facultatum oppoſitiones, ex una alteram neceſſario ſequi arbitratur: ſexcentæ nimirum jam terræ adverſus ætherem oppoſitiones et adverſationes poſſunt proferri, quibus etiam hanc, de qua agimus, eſſe conſequentem aſſeramus. Non enim opponitur tantum terra ætheri ut gravis levi, deorſum vergens ſurſum ſe efferenti, aut ut denſa raro, tarda et ſtabilis velocibus prædita momentis: ſed ut graviſſima leviſſimo, denſiſſima rariſſimo, denique ut immobilis omnino ſuapte natura ei qui ſponte ſua citatur motibus, et medium obtinens locum ei qui ſemper in orbem circumvolvitur. Non eſt itaque abſurdum his tot ac tantis oppoſi-

ἀντιτάξεσι καὶ τὴν τῆς ψυχρότητος καὶ θερμότητος ἕπεσθαι. Ναί· ἀλλὰ τὸ πῦρ λαμπρόν ἐστιν. Οὔτι μὴν σκοτεινὸν ἡ γῆ; Σκοτεινότατον μὲν οὖν ἁπάντων καὶ ἀφεγγέστατον. F
Ἀέρι μὲν γε μετοχὴ φωτός ἐστι πρώτῳ, καὶ τάχιστα τρέπεται καὶ ἀναπλησθεὶς διανέμει πανταχοῦ τὴν λαμπρότητα, σῶμα παρέχων τῆς αὐγῆς ἑαυτόν· ὁ γὰρ ἥλιος ἀνίσχων, ὥς τις εἶπε τῶν διθυραμβοποιῶν,

Εὐθὺς ἀνέπλησεν ἀεροβάταν μέγαν οἶκον ἀνέμων·

ἐκ τούτου δὲ καὶ λίμναι καὶ θάλαττα μοῖραν αὐγῆς κατιὼν ἐνίησι, καὶ βυθοὶ ποταμῶν διαγελῶσιν ὅσον ἀέρος ἐξικνεῖται πρὸς αὐτούς. Μόνη δὲ ἡ γῆ τῶν σωμάτων ἀεὶ ἀφώτιστός ἐστι καὶ ἄτρωτος ὑφ' ἡλίου καὶ σελήνης τῷ φωτίζοντι, θάλπεται δὲ ὑπ' αὐτῶν, καὶ παρέχει χλιαίνεσθαι ἐπ' ὀλίγον μέρος ἐνδυομένῳ τῷ θερμῷ· τὸ δὲ λαμπρὸν 953

E. 8. Οὔτι μὴν] Ita E. et Venet. Vulgo, λαμπρόν ἐστιν, ὅτι σκοτεινὸν ἡ γῆ. Similiter Ald. λ. ἐ. ὅτι τὴν σκοτεινὴν ἡ γῆ. Baſ. Xyl. omiſſo οὔτι τὴν, cetera ut Ald. At B. duabus lacunis λαμπρόν ἐστιν * οὔτι * σκοτεινὸν ἡ γῆ. T. οὐ μὴν σκοτεινόν. P. ὅτι μοι σκοτεινόν. Mez. οὐ τοίνυν σκοτεινόν.

F. 2. μέν γε] Mez. μὲν γάρ.

A. 1. μέρος] Probabilis ſententia, non item auctoritas. Ita quidem Steph. conſentientibus Baſ. Xyl. Pol. Leonic. Nam Schott. habet, correctionis indicio, hanc notam, φάρος *vel* μέρος. Ald. E. Venet. κάρος. B. Collat. Muret. Jannot. Anon. φάρος. Puto Auctorem ſcripſiſſe βάθος.

tionibus etiam Calidi ac Frigidi contentionem comitari. Non ſane abſurdum eſt, inquit: at ſplendidus eſt ignis! Nonne vero terra tenebricoſa eſt? Imo autem tenebricoſiſſima omnium rerum, luminiſque vacuiſſima. Aër quidem primum particeps eſt luminis, mutaturque celerrime, impletuſque ſplendore, eum uſquequaque differt, ſeipſumque corpus lucis præbet. Sol enim ſurgens, ut quidam ſcriptor dithyramborum cecinit,

Statim implet magnam ventorum per aërem ingredientium domum:

ex hoc lacui marique portio luminis immittitur, renidentque flumina, quatenus aër ea attingit. Sola omnium corporum terra ſemper luminis expers eſt, neque radiis Solis et Lunæ illuminantibus percellitur: fovetur quidem ab iis, et exiguuam ſui partem a calore ſubeunte patitur te-

οὐ παρίησιν ὑπὸ στερεότητος, ἀλλ' ἐπιπολῆς περιφωτίζεται, τὰ δ' ἐντὸς ὄρφνη καὶ χάος καὶ ἅδης ὀνομάζεται· καὶ τὸ ἔρεβος τοῦτο ἦν ἀέρα τὸ χθόνιον καὶ ἔγγαιον σκότος. Τὴν δὲ νύκτα ποιηταὶ μὲν ἐκ γῆς γεγονέναι μυθολογοῦσι· μαθηματικοὶ δὲ σκιὰν γῆς οὖσαν ἀποδεικνύουσιν ἀντιφραττούσης πρὸς τὸν ἥλιον· ὁ γὰρ ἀὴρ ἀναπίμπλαται σκότους ὑπὸ γῆς, ὡς φωτὸς ὑφ' ἡλίου· καὶ τὸ ἀφώτιστον αὐτοῦ, μῆκός ἐστι νυκτὸς ὅσον ἡ σκιὰ τῆς γῆς ἐπινέμεται. Διὸ τῷ μὲν ἐκτὸς ἀέρι καὶ νυκτὸς οὔσης ἄνθρωποί τε χρῶνται καὶ θηρία πολλὰ νομὰς ποιούμενα διὰ σκότους, ἀμωσγέ-
B πως ἴχνη φωτὸς καὶ ἀπορροὰς αὐγῆς ἐνδιεσπαρμένας ἔχοντος· ὁ δὲ οἰκουρὸς καὶ ὑπωρόφιος, ἅτε δὴ τῆς γῆς πανταχόθεν περιεχούσης, κομιδῇ τυφλός ἐστι καὶ ἀφώτιστος. Ἀλλὰ μὴν καὶ δέρματα καὶ κέρατα ζῴων ὅλα μὲν αὐγὴν οὐ δίησιν ὑπὸ στερεότητος, ὅταν δὲ πρισθῇ καὶ καταξεσθῇ γίνεται διαφανῆ, συμμιχθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀέρος. Οἶμαι δὲ καὶ μέλαιναν ἑκάστοτε τὴν γῆν ὑπὸ τῶν ποιητῶν κα-

peſieri: ſed ob ſoliditatem ſuam lumen non admittens, tantum in ſuperficie circumilluſtratur: interiora *tenebræ*, *chaos*, et *inferi*, nominantur, et *erebus* nihil eſt aliud, quam tenebræ in terræ corpore. Porro noctem poëtæ terra natam fabulantur: mathematici oſtendunt umbram eſſe terræ averſi Solis lumini officientem: aër enim tenebris impletur a terra, ut lumine a Sole: et quæ non illuminatur pars aëris, noctis eſt ea quantitate, quantam umbra obtinet. Itaque exteriore aëre etiam per noctem homines ac bruta animalia utuntur, ambulantque in eo per tenebras, in quibus utcunque veſtigia quædam lucis atque reliquiæ diſperſæ ſunt: intra domos autem et tectis parietibuſque incluſus, omnino cæcus eſt et luminis expers, terra ſcilicet circumquaque ambiente. Quin et tergora et cornua integra ob ſoliditatem lumen non tranſmittunt, diſſecta autem et polita aëris participatione fiunt pellucida. Exiſtimo terram quoque a poëtis identidem *nigram* appellari,

λεῖσθαι διὰ τὸ σκοτῶδες καὶ τὸ ἀφάνιστον· ὥστε καὶ τὴν πολυτίμητον ἀντίθεσιν τοῦ σκοτεινοῦ πρὸς τὸ λαμπρὸν, ἐπὶ τῆς γῆς μᾶλλον ἢ τοῦ ἀέρος ὑπάρχειν.

ιη'. Ἀλλ' αὕτη μὲν ἀπήρτηται τοῦ ζητουμένου· πολλὰ γὰρ δέδεικται ψυχρὰ τῶν λαμπρῶν ὄντα, καὶ θερμὰ τῶν C ἀμαυρῶν καὶ σκοτεινῶν. Ἐκεῖναι δὲ συγγενέστεραι δυνάμεις ψυχρότητός εἰσι, τὸ ἐμβριθὲς, τὸ μόνιμον, τὸ πυκνὸν, τὸ ἀμετάβλητον· ὧν ἀέρι μὲν οὐδεμιᾶς, γῇ δὲ μᾶλλον ἢ ὕδατι πασῶν μέτεστι. Καὶ μὴν ἐν τοῖς μάλιστα τὸ ψυχρὸν αἰσθητῶς σκληρόν ἐστι καὶ σκληροποιὸν καὶ ἀντίτυπον. Ἰχθῦς μὲν γὰρ ἱστορεῖ Θεόφραστος ὑπὸ ῥίγους πεπηγότας, ἂν ἀφεθῶσιν ἐπὶ τὴν γῆν, καταγνυσθαι καὶ συντρίβεσθαι, δίκην ὑέλων ἢ κεραμέων σωμάτων. Ἐν δὲ Δελφοῖς αὐτὸς ἤκουες ὅτι τῶν εἰς τὸν Παρνασὸν ἀναβάντων βοηθῆσαι ταῖς Θυάσιν ἀπειλημμέναις ὑπὸ πνεύ- D ματος χαλεποῦ καὶ χιόνος, οὕτως ἐγένοντο διὰ τὸν πάγον σκληραὶ καὶ ξυλώδεις αἱ χλαμύδες, ὡς καὶ θραύεσθαι διατεινομένας καὶ ῥήγνυσθαι. Ποιεῖ δὲ καὶ νεῦρα δυσκαμ-

ob tenebras et luminis vacuitatem: ut pretioſa illa tenebroſi cum ſplendido contentio, terræ magis quam aëri congruat.

XVIII. Verum ea ad propoſitam quæſtionem nihil facit; cum oſtenderimus, multa frigida eſſe ſplendida, multa calida obſcura et tenebricoſa. Illæ vero Frigoris magis cognatæ ſunt facultates, grave eſſe, permanens, denſum, immobile: quarum aëri nulla, terræ omnes magis quam aquæ inſunt. Et quidem præcipue Frigidum, ſenſu judice, durum eſt, ac duritiei efficax, et reſiſtens. Nam Theophraſtus narrat, piſces gelu concretos, ſi in terram demittantur, frangi ac conteri vitrorum inſtar aut fictilium vaſorum. Apud Delphos ipſe audiviſti, eorum, qui Parnaſſum conſcenderant opitulatum Thyadibus a vehementi vento et nive circumventis, ita gelu duratas ligni in morem dirigiviſſe chlamydes, ut diſtentæ etiam rumperentur ac confringerentur. Quin et

πῇ, καὶ γλῶτταν ἄναυδον, ἀκινησίᾳ καὶ σκληρότητι, τὸ ἄγαν ψῦχος ἐκπηγνύον καὶ ὑγρὰ καὶ μαλακὰ τοῦ σώματος.

ιθ'. Ὧν βλεπομένων, σκόπει τὸ γινόμενον οὕτω. Πᾶσα δήπου δύναμις ἂν περιγένηται, πέφυκε μεταβάλλειν καὶ τρέπειν εἰς ἑαυτὴν τὸ νικώμενον· τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ θερμοῦ κρατηθὲν ἐκπυροῦται· τὸ δ' ὑπὸ πνεύματος, ἐξ-
E αεροῦται· τὸ δ' εἰς ὕδωρ ἐμπεσὸν, ἂν μὴ διαφύγῃ, καθυγραίνεται, συνδιαχεόμενον. Ἀνάγκη δὲ καὶ τὰ ψυχόμενα κομιδῇ μεταβάλλειν εἰς τὸ πρώτως ψυχρόν· ἔστι δὲ ὑπερβολὴ ψύξεως πῆξις· πῆξις δὲ εἰς ἀλλοίωσιν τελευτᾷ καὶ λίθωσιν, ὅταν παντάπασι τοῦ ψυχροῦ κρατήσαντος, ἐκπαγῇ μὲν τὸ ὑγρὸν, ἐκθλιβῇ δὲ τὸ θερμόν. Ὅθεν ἡ μὲν ἐν βάθει γῆ πάγος ἐστὶν ὡς εἰπεῖν καὶ κρύσταλλος ἅπασα· τὸ γὰρ ψυχρὸν ἄκρατον οἰκουρεῖ καὶ ἀμάλακτον ἀπωσμένον ἐκεῖ τοῦ αἰθέρος ἀπωτάτω· ταυτὶ δὲ τὰ ἐμφανῆ, κρημνοὺς καὶ σκοπέλους καὶ πέτρας, Ἐμ-

nervis et linguæ motum, eripit, duritiemque infert nimium Frigus, congelans humidas et molles partes corporis.

XIX. Quæ cum ſint in conſpectu, rem nunc ſic conſideremus. Omnis nimirum facultas quando prævalet, ea eſt natura ut mutet, ſibique ſimile faciat id quod ab ipſa eſt victum: ita quod ab igne vincitur, incendi: quod a ſpiritu, in aërem verti: quod in aquam incidit, niſi effugiat, videmus penitus humectari colliquefactum. Eſt ergo neceſſe, ut quæ valde Frigore afficiuntur, mutentur in id quod primo eſt Frigidum: frigefactionis vero exſuperantia, eſt congelatio, quæ ad extremum rem in lapidem convertit, ubi Frigore prorſus obtinente humor congelavit eliſo calore. Itaque terra in profundo concretum aliquid Frigore, et, ut ſic dicam, glacies eſt: Frigus enim merum et nulla alia qualitate emollitum ibi habitat, longiſſime ab æthere repulſum. Iſta autem conſpicua, præcipitia, ſcopulos, ſaxa, Empedocles cenſet

πεδιάδης μὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς οἴεται τοῦ ἐν βάθει τῆς γῆς ἑστάναι καὶ ἀνέχεσθαι διερειδόμενα φλεγμαίνοντος· ἐμφαίνεται δὲ μᾶλλον, ὅσων τὸ θερμὸν ἐξεθλίβη καὶ διέπτατο, F πάντα ταῦτα παντάπασιν ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγῆναι· διὸ καὶ πάγοι καλοῦνται· καὶ τὰ ἄκρα πολλῶν ἐπιμελανθέντων ἡ τὸ θερμὸν ἐξέπεσε, πυρικαύστοις ἰδεῖν προσέοικε· πήγνυσι γὰρ τὸ ψυχρὸν, τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧττον, μάλιστα δὲ οἷς πρώτως ἐνυπάρχειν πέφυκεν. Ὥσπερ γὰρ εἰ 954 θερμοῦ τὸ κουφίζειν, θερμότατόν ἐστι τὸ κουφότατον· εἰ δὲ ὑγροῦ τὸ μαλάσσειν, ὑγρότατον τὸ μαλακώτατον· οὕτως εἰ καὶ ψυχροῦ τὸ πηγνύειν, ἀνάγκη καὶ ψυχρότατον εἶναι τὸ μάλιστα πεπηγὸς, οἷον ἡ γῆ· τὸ δὲ ψυχρότατον, φύσει δήπου καὶ πρώτως ψυχρόν· ὥστε πρώτως καὶ φύσει ψυχρὸν ἡ γῆ. Τοῦτο δὲ ἀμέλει καὶ τῇ αἰσθήσει δῆλόν ἐστιν· καὶ γὰρ πηλὸς ὕδατος ψυχρότερον, καὶ τὸ πῦρ γῆν ἐπιφοροῦντες ἀφανίζουσιν· οἱ δὲ χαλκεῖς τῷ πυρουμένῳ καὶ ἀνατηκομένῳ σιδήρῳ μάρμαρον καὶ λατύπην παραπάσ-

ab igne qui medio terræ ardeat edita ſuſtentari: magis tamen apparet, ea quorum eliſus eſt prorſuſque abiit calor, hæc omnino a Frigore conſtringi et indurari: unde et *pagi* Græcis dicuntur: multorumque extrema denigrata, qua ignis excidit, igne aduſta videntur intuentibus. Frigus enim alia magis, alia minus congelat, maxime ea quibus primo ineſt. Sicut enim quando caloris eſt leve reddere, quod calidiſſimum, idem et leviſſimum eſt: et quia humiditas mollit, quod humidiſſimum, ſimul etiam molliſſimum eſt: ita, ſi Frigoris eſt cogere, frigidiſſimum quod eſt, erit etiam concretiſſimum, videlicet terra. Quod autem natura eſt frigidiſſimum, id utique etiam primo erit Frigidum: unde conficitur, terram primo et natura eſſe Frigidam. Idque nimirum etiam ſenſu deprehenditur. Nam et lutum aqua eſt frigidius: et ignem terra ingeſta exſtinguunt. Fabri quoque ferro candenti et emollito marmorum ſcobem ſeu ramenta inſpergunt, ni-

σουσι, τὴν πολλὴν ῥύσιν ἐφιστάντες καὶ καταψύχοντες· ψύ-
B χει δὲ καὶ τὰ τῶν ἀθλητῶν ἡ κόνις σώματα, καὶ κατα-
σβέννυσι τοὺς ἱδρῶτας.

κ'. Ἡ δὲ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἡμᾶς μετάγουσα καὶ μετοικίζουσα χρεία, τί βούλεται, χειμῶνος μὲν ἀπωτάτω φεύγουσα τῆς γῆς εἰς μετέωρα καὶ ἀπόγεια, θέρους δὲ πάλιν ἀντεχομένη τῶν κάτω, καὶ ὑποδυομένη καὶ διώκουσα προσφόρους καταφυγάς, τιθεμένη δίαιταν ἐν ἀγκάλαις γῆς ἀγαπητῶς; ἆρα οὐχὶ ταῦτα ποιοῦμεν ἐπὶ τὴν γῆν ὑπὸ ψυχρότητος ὁδηγούμενοι τῇ αἰσθήσει, καὶ τὸ πρώτως φύσει ψυχρὸν ἐπιγινώσκοντες; Αἱ γοῦν παράλιοι χειμῶνος διαῖται τρόπον τινὰ γῆς φυγαί εἰσιν, ὡς
C ἀνυστὸν ἀπολιπόντων διὰ κρύος αὐτήν, τὸν δὲ ἔναλον ἀέρα καὶ πελάγιον θερμὸν ὄντα περιβάλλομεν· εἶτα αὖθις ἐν θέρει τὸν γηγενῆ καὶ χερσαῖον ὑπὸ καύματος ποθοῦμεν, οὐκ αὐτὸν ὄντα ψυχρόν, ἀλλὰ τῷ φύσει ψυχρῷ καὶ πρώτως ἀποβλαστάνοντα, καὶ βεβαμμένον ὑπὸ τῆς ἐν γῇ

C. 2. περιβάλλομεν] Forte, περιβαλλομένων: quo ducit Jannot. περιβαλλόμενον.

mium fluxum inhibentes ac refrigerantes. Pulvis etiam athletarum corpora refrigerat, ſudoreſque exſtinguit.

XX. Quid vero ſibi vult noſtra quotannis migratio, dum hyeme longiſſime a terra nos in ſublimia ſubducimus ædificia, æſtate autem rurſum ad inferiora et humilia confugientes, ſuavem in ulnis terræ habitationem quærimus? nonne id facimus, quia Frigus petentes, ſenſu ad terram deducimur, eamque primum natura Frigidum agnoſcimus. Certe ad mare per hyemem habitatio, fuga quodammodo terræ eſt relinquentium ob gelu eam quantum omnino fieri poteſt, aëremque maritimum, utpote calidum, amicientium: at æſtate terrigenum rurſum et mediterraneum aërem adverſus ardores deſideramus: qui non frigidus ipſe eſt, ſed ex eo quod primum et natura Fri-

δυνάμεως, ὥσπερ βαφῇ σιδήρου. Καὶ γὰρ τῶν ῥυτῶν ὑδάτων τὰ πετραῖα καὶ ὀρεινὰ ψυχρότερα, καὶ τῶν φρεατίων τὰ κοιλότατα· τούτοις μὲν γὰρ οὐκέτι μίγνυται διὰ βάθους ἔξωθεν ὁ ἀήρ, ἐκεῖνα δὲ ἐκπίπτει διὰ τῆς γῆς ἀμίκτου καὶ καθαρᾶς, ὡς περὶ τὸ Ταίναρον, ὃ δὴ Στυγὸς ὕδωρ καλοῦσιν, ἐκ πέτρας γλίσχρως συλλειβόμενον οὕτως D ψυχρὸν ὥστε μηδὲν ἀγγεῖον ἄλλο, μόνην δὲ ὁπλὴν ὄνου στέγειν, τὰ δὲ ἄλλα διακόπτει καὶ ῥήγνυσι.

κα'. Ἔτι γε μὴν τῶν ἰατρῶν ἀκούομεν ὡς πᾶσα γῆ τῷ γένει στύφειν καὶ ψύχειν πέφυκε· καὶ πολλὰ τῶν μεταλλευομένων καταριθμοῦσι στυπτικὴν αὐτοῖς παρέχοντα καὶ σχετικὴν εἰς τὰς φαρμακίας δύναμιν· καὶ γὰρ τὸ στοιχεῖον αὐτῆς οὐ τμητικόν, οὐδὲ κινητικόν, οὐδὲ λεῖπον, οὐδ' ἔχει ὀξύτητας, οὐδὲ μαλθακόν, οὐδὲ εὐπερίχυτον γέγονεν· ἀλλ'

C. 10. περὶ τὸ Ταίναρον] Legendum, τὸ περὶ Ταίναρον.
D. 6. καὶ σχετικὴν] καὶ excidit in Steph. ergo in tribus Græco-Lat. deeſt. At adeſt in ceteris libris omnibus.
D. 7. φαρμακίας] Rectius erat, φαρμακείας.
D. 8. λεῖπον] Quidvis aliud, quam hoc, rectius ſit: ſive T. V. Anon. Mat. λεπτὸν, vel λεῖον: ſive λιπαρὸν quod in ſcriptura codicis B. λιπὸν, latere videtur.

gidum eſt editus, terræ virtute imbutus eſt, tanquam ferri quadam tinctura. Nam fluentium quoque aquarum eæ ſunt frigidiſſimæ, quæ de montibus aut ſaxis manant, et putealium aquarum quæ in profundiſſimis ſunt puteis: his enim ob profunditatem non amplius admiſcetur exterior aër: illæ e ſincera terra erumpunt: qualis eſt apud Tænarum, quam Stygis aquam appellant, e ſaxo parcis ſcaturiginibus confluens, ita frigida, ut omnia vaſa rumpat, ſolaque aſini ungula poſſit contineri.

XXI. Atque etiam medicos audimus omni univerſo terræ facultatem refrigerandi et adſtringendi naturalem tribuere, multaque ab iis foſſilia recenſeri, quibus in medicina vis inſit obturandi atque cohibendi. Quippe elementum terræ non ad ſecandum, aut movendum natura aptum eſt, neque acumina habet, neque molliri aut facile circumfundi

ἑδραῖον, ὡς ὁ κύβος, καὶ συνερειστικόν. Ὅθεν αὐτή τε
E βρῖθος ἔχει, καὶ τὸ ψυχρόν, ὅπερ ἦν δύναμις αὐτῆς, τῷ
πυκνοῦν καὶ συνωθεῖν καὶ ἀποθλίβειν τὰ ὑγρά, φρίκας καὶ
τρόμους διὰ τὴν ἀνωμαλίαν ἐνεργάζεται τοῖς σώμα-
σιν· ἂν δ' ἐπικρατήσῃ, παντάπασι τοῦ θερμοῦ φυγόντος ἢ
σβεσθέντος, ἔστησε τὴν ἕξιν ἐκπαγεῖσαν καὶ νεκρωθεῖσαν.
Ὅθεν οὐδὲ καίεται γῆ τὸ παράπαν, ἢ καίεται γλίσχρως καὶ
μόγις. Ἀὴρ μὲν γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ πολλάκις φλόγα ἀναδί-
δωσι, καὶ ῥεῖ καὶ ἀστράπτει πυρούμενος· τῷ δὲ ὑγρῷ τροφῇ
χρῆται τὸ θερμόν· οὐ γὰρ τὸ στερεὸν ἀλλὰ τὸ νοτερὸν τοῦ
ξύλου καυστόν ἐστιν, ἰκμασθέντος δὲ τούτου τὸ στερεὸν καὶ
F ξηρὸν ἀπολείπεται τέφρα γενόμενον. Οἱ δὲ καὶ τοῦτο φι-
λοτιμούμενοι μεταβάλλον ἀποδεῖξαι καὶ καταναλισκόμε-
νον, ἀναδεύοντες πολλάκις ἐλαίῳ καὶ στέατι φύροντες, οὐ-
δὲν περαίνουσιν, ἀλλ' ὅταν ἐκκαῇ τὸ λιπαρόν, περίεστι

E. 1. ἔχει—τῷ] Prius eſt ex B. poſterius, ex E. Pol. Leonic. Schott. T. Vulgo, εἶχε—τό.

poteſt: ſed cubi in morem firma eſt ac ſtabilis. Itaque et gravitate prædita eſt: et frigore, in quo ejus vis poſita eſt, denſans, compingens, elidens humorem, horrores et tremores in corporibus efficit ob inæqualitatem: quod ſi ſuperet omnino calore fugiente aut exſtincto, habitum conſtituit omnino congelatum atque exanimem. Itaque terra prorſum non ardeſcit, aut lente admodum atque ægre uritur. Nam aër ſæpe ex ſeipſo flammam edit, fluitque et fulgurat accenſus: humore autem alimenti loco utitur calor: non enim ſolidæ, ſed humidæ ligni partes cremando ſunt idoneæ: quo exſiccato ſolidum et ſiccum relinquitur, in cinerem redactum. Neque ii quicquam agunt, qui hunc quoque mutari et conſumi contendentes, ſæpe oleo aut adipe humectantes incendunt: cum rurſus ac denuo pinguedine exuſta, omnino tamen ſuperet ac per-

πάντως καὶ διαμένει τὸ γεῶδες. Ὅθεν οὐ κατὰ χώραν μόνον, ἐξ ἕδρας ἀκίνητον οὖσαν αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ κατ' οὐσίαν ἀμετάβλητον, ἔςιν ὅτε δὲ μένουσαν ἐν θεῶν οἴκῳ, κλίτλα προσηγόρευσαν οἱ παλαιοὶ, διὰ τὴν στάσιν καὶ πῆξιν· ἧς ἡ ψυχρότης δεσμός ἐστιν, ὡς Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς εἶπεν, οὐδενὸς χαλῶντος αὐτὴν, οὐδὲ μαλάττοντος, οὔτε θερμαινομένην καὶ ἀλεαινομένην οὖσαν. Οἱ δὲ πνεύμα- 955
τος μὲν αἰσθάνεσθαι ψυχροῦ καὶ ὕδατος, γῆς δὲ ἧττον οἰόμενοι, τὴν ἔγγιστα γῆν ὁρῶσιν ἀέρων καὶ ὑδάτων καὶ ἡλίου καὶ θερμότητος ἀνάπλεων σύμμιγμα καὶ συμφόρημα γεγενημένην· καὶ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν μὴ τὸν αἰθέρα φύσει καὶ πρώτως θερμὸν ἀλλὰ τὸ ζέον ὕδωρ ἢ τὸν διάπυρον σίδηρον ἀποφαινομένων, ὅτι τούτων μὲν ἅπτονται καὶ προστυγχάνουσι,

F. 7. ἔςιν ὅτε δὲ] Legendum Ἑςίαν, ἅτε δή. *Veſtam*, reddiderunt Turneb. Amiot. Xyl. Reliqua ad locum in Platonis Phædro referuntur: omiſſa ab interpretibus.

F. 8. κλίτλα] Latet ſub hoc monſtro cognomen Terræ. Multa quis conjiciat: nunc ſcripturam librorum prodamus. B. καλῶς ςύγα. Collat. Muret. Jannot. T. V. ςύγα. Schott. ζύγα. Leonic. πίτλα, ut quidem notavit Junius; nam in noſtro exemplo Collectionis Leonici nil exſtat. Forte καὶ ςύγα non ineptum ſit.

F. 11. οὖσαν] Huic quid faciamus, niſi deleamus, non video.

A. 7. προστυγχάνουσι] Forte, προσθιγγάνουσι, ut Mez.

maneat quod eſt terrenum. Itaque terram, quod non tantum locum ſuum ſervet, ſed etiam ſubſtantia ſit immutabili, ac ſemper in deorum maneat domicilio, a ſtando Heſtiam ſeu Veſtam nominaverunt priſci ob ſtatum et concretionem: cujus vinculum eſt Frigus, ut Archelaus phyſicus aiebat, nulla eam re laxante, nulla molliente, ut quæ calefieri aut tepeſcere neſciret. Ii autem, qui aërem et aquam frigida ſe cognoviſſe aiunt, terram negant: reſpiciunt ad proximam terram, aëre, ſpiritibus, aqua, et calore plenam mixturam atque congeriem. Nihil vero differunt ab iis, qui non ætherem primo et natura calidum, ſed aquam ferventem aut candens ferrum, pronunciant; quod hæc tanguntur et contrectantur: primum purum

τοῦ δὲ ὁρατοῦ καθαροῦ καὶ οὐρανίου πυρὸς αἴσθησιν δι' ἁφῆς οὐ λαμβάνουσιν ὥσπερ οὐδὲ οὗτοι τῆς ἐν βάθει γῆς, ἣν μάλιστα γῆν ἄν τις νοήσειεν αὐτὴν καθ' αὑτὴν ἀποκεκριμένην τῶν ἄλλων. Δεῖγμα δὲ αὐτῆς ἐστι κἀνταῦθα
B περὶ τὰς πέτρας· πολὺ γὰρ ἐκ βάθους καὶ οὐ ῥᾴδιον ἀναχέασθαι προσβάλλουσι κρύος· οἱ δὲ ψυχροτέρου ποτοῦ δεόμενοι, χάλικας ἐμβάλλουσιν εἰς τὸ ὕδωρ, γίνεται γὰρ ἠλότερον καὶ στομοῦται παρὰ τῆς ἀπὸ τῶν λίθων ψυχρότητα πρόσφατον καὶ ἄκρατον ἀναφερομένην.

κβ'. Τοὺς οὖν πάλαι σοφοὺς καὶ λογίους ἄμικτα θέσθαι τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ οὐράνια χρὴ νομίζειν, οὐ τοῖς τόποις, ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ, πρὸς τὰ κάτω καὶ ἄνω βλέποντας, ἀλλὰ τῇ διαφορᾷ τῶν δυνάμεων, τὰ μὲν θερμὰ καὶ λαμπρὰ, ταχέα καὶ κοῦφα, τῇ ἀθανάτῳ καὶ ἀϊδίῳ φύσει προσνέμοντας, τὰ δὲ σκοτεινὰ καὶ ψυχρὰ καὶ βραδέα, φθιτῶν καὶ ἐνέρων οὐκ εὐδαίμονα κλῆρον ἀπο-

B. 2. προβάλλουσι κρύος] Forte προσβάλλουσι ψύχος. Prius eſt in T. Anon. alterum in B.

cæleſtemque ignem non ſentiunt: ut hi quoque terram in imo latentem non vident, quæ maxime terra intelligenda eſt, ab omnibus aliis ſecreta. Cujus tamen indicium etiam hic ſunt ſaxa, quæ e profundo magnum et toleratu difficile Frigus emittunt. Qui autem potum frigidiorem facere volunt, ii ſilices in aquam injiciunt; fit enim ſpiſſior, et vis ejus intenditur Frigore quod a lapidibus recens et ſincerum in eam emittitur.

XXII. Veteres ergo ſapientes ac doctos cenſendum eſt ſtatuiſſe cœleſtia terreſtribus non permiſceri: non quod velut in trutina ad inferiora loco et ſuperiora reſpexerint, ſed ad facultatum differentiam: quippe calida, ſplendida, velocia, levia, immortali ac ſempiternæ naturæ adſcripſerunt: tenebroſa, frigida, tarda mortalium et inferorum ſortem parum beatam arbitrantes. Quando corpus etiam

φθινάσθαι. Ἐπεὶ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ζώου μέχρι μὲν ἔμπνουν ἐστὶ καὶ θαλερόν, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσι, θερμότητι χρῆται καὶ ζωῇ· γενόμενον δὲ τούτων ἔρημον, καὶ ἀπολειφθὲν ἐν μόνῃ τῇ τῆς γῆς μοίρᾳ, ψυχρότης εὐθὺς ἴσχει καὶ κρύος· ὡς ἐν παντὶ μᾶλλον ἢ τῷ γεώδει κατὰ φύσιν θερμότητος ἐνυπαρχούσης. C

κγ'. Ταῦτα, ὦ Φαβωρῖνε, τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἑτέρων παράβαλλε· κἂν μήτε λείπηται τῇ πιθανότητι, μήτε ὑπερέχῃ πολὺ, χαίρειν ἔα τὰς δόξας, τὸ ἐπέχειν ἐν τοῖς ἀδήλοις τοῦ συγκατατίθεσθαι φιλοσοφώτερον ἡγούμενος.

animalis dum ſpirat, et, ut poëta ait, *viret*, tantiſper etiam calore vitaque fruitur: his privatum, et jam ſolis terreſtribus reſtantibus partibus, ſtatim frigore et gelu corripitur: ſcilicet quod in quavis potius quam terrena re ſecundum naturam calor inſit.

XXIII. Hæc tu, Phavorine, cum iis compone, quæ ab aliis ſunt dicta: quæ ſi non multum vincant vincanturque probabilitate, valere jube opiniones, et exiſtima, philoſophi magis eſſe in rebus dubiis aſſenſionem cohibere, quam aliquid tanquam certum probare.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΟΤΕΡΟΝ ΥΔΩΡ Η ΠΥΡ ΧΡΗΣΙΜΩΤΕΡΟΝ.

D

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΟΤΕΡΟΝ ΥΔΩΡ Η ΠΥΡ ΧΡΗΣΙΜΩΤΕΡΟΝ.

PLUTARCHI

AQUANE AN IGNIS SIT UTILIOR.

E I. Ἄριστον μὲν Ὕδωρ,
Ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον Πῦρ,

φησὶν ὁ Πίνδαρος· ὥστε οὗτος μὲν δευτέραν ἄντικρυς τῷ Πυρὶ χώραν ἔδωκε. Συμφωνεῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπών,

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετο·

τοῖς πλείστοις γὰρ ὠνομακέναι δοκεῖ τὸ Ὕδωρ τοῦτον τὸν τρόπον παρὰ τὴν χύσιν. Ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν μαρτύρων

D. 1. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] Meʒ. hæc adſcripſit, *Non videtur eſſe Plutarchi*. Eadem eſt Xylandri ſententia. Equidem Plutarcheum cenſeo libellum; nec tamen integrum, ſed excerptum e majori et integro.

I. *Aqua eſt rerum optima,*
Aurum autem flagrans Ignis,

inquit Pindarus: is ergo palam poſteriorem locum Igni adſignavit. Adſtipulatur huic Heſiodus, ita ſcribens,

Principio factum Chaos eſt:

nam voce Chaos plerique eum exiſtimant expreſſiſſe Aquam, ob diffuſionem, quæ eſt Græcis *chyſis*. Ceterum teſtium in utramque partem æqualia

ἑκατέρῳ ἴσον· ἐπεὶ καὶ τὸ Πῦρ εἰσὶν οἱ τοῦ παντὸς ἀρχὴν ἀποφαινόμενοι, καὶ οἷον σπέρμα τοῦτο ἐξ ἑαυτοῦ τε πάντα ποιεῖν καὶ εἰς ἑαυτὸ ἐκλαμβάνειν κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν. Ἀφέμενοι δὲ τῶν ἀνδρῶν, σκεψώμεθα τοὺς εἰς ἑκάτερον λό- F
γους πῇ μᾶλλον ἄγουσιν ἡμᾶς.

β΄. Ἆρ' οὖν οὐ χρησιμώτερον ἐκεῖνο οὗ πάντοτε καὶ διηνεκῶς δεόμεθα καὶ πλείστου, καθάπερ ἐργαλεῖον καὶ ὄργανον, καὶ, νὴ Δία, φίλος ὁ πάσης ὥρας καὶ παντὸς καιροῦ παρὼν ἕτοιμος; Καὶ μὴν τὸ μὲν Πῦρ οὐ πάντοτε χρήσιμον, ἔστι δὲ ὅτε καὶ βαρυνόμεθα καὶ ἀποσπώμεθα· τοῦ δὲ Ὕδατος χρεία καὶ χειμῶνος καὶ θέρους, καὶ νοσοῦσι καὶ ὑγιαίνουσι, νυκτὸς καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ἄν- 956
θρωπος οὐ δεῖται· ἀμέλει καὶ τοὺς ἀποθανόντας ἀλίβαντας καλοῦσιν, ὡς ἐνδεεῖς λιβάδος, τουτέστιν ὑγρότητος, καὶ διὰ τοῦτο στερομένους τοῦ ζῆν. Καὶ ἄνευ μὲν πυρὸς ἦν

E. 8. ἑκατέρῳ] Sic Pol. Jannot. Mosc. Vulgo, ἑκάτερον. Venet. Colleg. Nov. ἑκάτερος.
F. 7. ἀποσπώμεθα] Forte, ἀφοσιούμεθα, vel ἀποστρεφόμεθα, vel δυσανασχετοῦμεθα.

ſunt momenta. Sunt enim qui Ignem univerſi principium eſſe pronuncient, eumque tanquam ſemen et gignere ex ſeſe omnia, et in ſeſe facta conflagratione recepturum. Omiſſis itaque auctoribus, rationes ipſas conſideremus in utram nos partem inclinent.

II. Nonne autem id utilius eſt, quo ſemper continenterque indigemus, et quidem plurimo? quomodo ſupellex, aut inſtrumentum, atque adeo amicus aliis præfertur, qui nobis quavis hora et ad quaſvis occaſiones utendi præſto eſt. Atqui Ignis non ſemper utilis eſt: et aliquando eum moleſte ferimus atque amolimur. Aquæ et hyeme et æſtate, tam ſanis quam ægrotis, noctu dieque, denique nunquam non uſus eſt et opus: nimirum enim mortui hinc *alibantes* dicuntur, quod humore careant, ideoque vita ſint privati. Deinde ſine igne fuit aliquando homo, ſine Aqua

ποτε, ὕδατος δὲ οὐδέποτ' ἄνθρωπος. Ἐπεὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἅμα τῇ πρώτῃ καταβολῇ τῶν ἀνθρώπων, χρησιμώτερον τοῦ ὕστερον εὑρεθέντος· δῆλον γὰρ ὡς τὸ μὲν ἀναγκαῖον οὕτως ἡ φύσις ἔδωκε· τὸ δὲ περιουσίᾳ τῆς χρήσεως, τύχη καὶ μηχανή τις εὗρεν. Ὕδωρ μὲν οἷον οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτε οὐκ ἦν ἀνθρώποις, οὐδέ τις εὑρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἡρώων· σχεδὸν γὰρ γενομένοις εὐθὺς ὑπῆρχε, καὶ
B τὸ γενέσθαι παρεῖχεν· ἡ δὲ Πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασὶ καὶ πρώην ὑπὸ Προμηθέως, βίος Πυρὸς, οὐκ ἄνευ Ὕδατος ἦν. Καὶ τὸ μὲν πλάσμα τοῦτο μὴ εἶναι ποιητικὸν ἀποδείκνυσιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος· ἔστι γὰρ ἀνθρώπων γένη τινὰ χωρὶς Πυρὸς ποιούμενα τὴν δίαιταν, ἄοικα καὶ ἀνέστια καὶ ὑπαίθρια· καὶ Διογένης δὲ ὁ κύων ἥκιστα προσι-

A. 5. ὕδατος δὲ] Forte, ἄνευ ὕδατος δὲ, ut Xyl. malit. Et quod idem habet Index var. lect. Græco-Lat. infra ad B. huc videtur referendum. Nec tamen vulgatam abſolute repudiare auſim.

A. 5. Ἐπεὶ τὸ] Ἔστι δὲ τὸ, Mez.

A. 8. ἀναγκαῖον οὕτως] οὕτως ἀναγκαῖον Moſc. 1. 2. Harl. Forte οὕτως mutandum in αὐτοῖς, vel cum Mez. in ὄντως.

A. 9. τύχη] Sic Steph. cum Pol. Leonic. Schott. Exempl. Turneb. nec diſſentiunt Excerpta B. E. At μάχη ceteri, Ald. Baſ. Xyl. G. Venet. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. Harl. Forte, Auctor ſcripſit τέχνη.

B. 2. βίος Πυρὸς, οὐκ ἄνευ Ὕδατος ἦν] Temere ex ſuperioribus videtur repetitum. Tamen ejus loco ἐπορίσθη vel ſimile requiritur.

numquam. Eſt vero id quod initio ſtatim et ab ipſo ortu hominum exſtitit, utilius eo quod poſtea temporis inventum fuit; liquet enim illud naturam nobis ut rem neceſſariam dediſſe, hoc ob uſus ſupervacaneos ſtudio machinationeque partum eſſe. At vero dici non poteſt quando Aqua caruerint homines: neque ejus inventor Deorum aliquis aut heroum perhibetur. Ignis uſus nuper adeo, ut aiunt, a Prometheo eſt repertus: ita ſine Igne, non abſque Aqua vita fuit. Et non eſſe hoc a poëtis confictum, noſtra demonſtrat vita. Sunt enim quædam hominum gentes, ſine Igne vitam degentes, domibus fociſque carentes, et ſub divo agentes. Quin et Diogenes Cynicus minime

χρῆτο Πυρί, ὥστε καὶ πολύποδα καταπιὼν ὠμὸν, « Οὕτως ὑπὲρ ὑμῶν, εἶπεν, ὦ ἄνδρες, παραβάλλομαι.» χωρὶς δὲ ὕδατος οὔτε καλὸν τις ἐνόμισε ζῆν, οὔτε δυνατόν.

γ'. Καὶ τί μακρολογοῦμαι, τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπερχόμενος φύσιν; πολλῶν παρόντων μᾶλλον δὲ ἀπείρων γενῶν, τὸ τῶν ἀνθρώπων σχεδὸν μόνον οἶδε Πυρὸς χρῆσιν, C
τὰ δὲ λοιπὰ ἀπύροις χρῆται διαίταις καὶ τροφαῖς, καὶ βίος αὐτοῖς νεμομένοις, ἱπταμένοις, ἕρπουσιν, ἀπὸ ῥιζῶν καὶ καρπῶν καὶ σαρκῶν, ἄνευ Πυρός. Ὕδατος δὲ χωρὶς οὔτε ἔναλον, οὐδὲ χερσαῖον, οὐδ᾽ αἰθέριον· καὶ γὰρ τὰ σαρκοφάγα τῶν ζώων, ὧν ἔνιά φησι μὴ πίνειν Ἀριστοτέλης, τῷ γε ὄντως ὑγρῷ χρώμενα διαζῆν. Τοῦτο οὖν χρησιμώτερον, οὗ μηδεμία ζωῆς φύσις ἄνευ ἵσταται καὶ διαμένει.

δ'. Μεταβῶμεν ἀπὸ τῶν χρωμένων ἐπὶ ταῦτα οἷς χρώμεθα, φυτὰ καὶ καρπούς· τούτων ἃ μὲν οὐδὲ ὅλως θερμοῦ

B. 12. παρόντων] Legendum, γὰρ ὄντων, cum Mez. ut vertit Amiot.
C. 7. διαζῆν] Corrigendum, διαζῇ.

Igne eſt uſus, qui etiam polypum crudum deglutiens, *Tantum*, dixit, *pro vobis adeo periculum*. Sine Aqua autem neque commodam, neque omnino tolerabilem quiſquam putavit vitam.

III. Quanquam, cur in has me conjicio anguſtias? Nam cum infinitæ ſint aliæ naturæ, quæ ſine Igne nutriuntur et vivunt paſcentes, volantes, repentes, aluntur que fructibus, radicibus, carnibus, ſine Igne; ſolus fere homo ignis uſum novit. Sine Aqua autem nihil vivit neque marinum, neque aëreum, neque terreſtre: et ipſa illa carnivora animalia, quæ bibere Ariſtoteles negat, mero tamen humore vitam ſuſtentant. Eſt autem omnino id utilius, ſine quo nulla conſtat aut perdurat natura.

IV. Tranſeamus nunc ab his quæ utuntur, ad ea quibus nos utimur, ſtirpes inquam et fructus. Horum alia prorſus expertia ſunt caloris, quædam

μετείληφεν, ἃ δὲ ἥκιστα καὶ ἀδήλως· ἡ δὲ ὑγρὰ φύσις
D βλαστάνοντα πάντα παρέχεται αὐξανόμενα, καὶ καρποφοροῦντα· καὶ τί με δεῖ καταριθμεῖσθαι οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τρυγῶμεν καὶ ἀμέλγομεν καὶ βλέπομεν ἐν φανερῷ κείμενα, ὅπου γε καὶ ὁ πυρὸς δοκῶν εἶναι τῆς ξηρᾶς τροφῆς, μεταβολῇ καὶ σήψει καὶ διαχύσει τοῦ ὑγροῦ γίνεται.

έ. Καὶ μὴν καὶ χρησιμώτερον ὃ μηδέποτε βλάπτει. Πῦρ μὲν οὖν ῥᾷον ὀλεθριώτατον, ἡ δὲ Ὕδατος φύσις οὐδέποτε βλαβερά. Καὶ ἐν δυοῖν ὠφελιμώτερον τὸ εὐτελέστερον, καὶ χωρίς τινος παρασκευῆς τὴν ἐξ αὐτοῦ παρέχον ὠφέλειαν· ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ Πυρὸς, χορηγίας δεῖται καὶ
E ὕλης· διὰ τοῦτο μετέχουσιν αὐτοῦ πλέον πλούσιοι πενήτων, βασιλεῖς ἰδιωτῶν· τὸ δὲ Ὕδωρ καὶ τοῦτο ἔχει φιλάν-

D. 3. βλέπομεν] Ita omnes libri, et ſpeciem habet veritatis. Vix tamen dubito, quin corrigendum ſit βλίττομεν. Vid. ſupra p. 98. D.

D. 8. ῥᾷον] Forte, ὁρῶμεν. Moſç. 1. et T. ῥᾴδιον. Mez. ῥέον, ut videtur ex p. 957. C.

exiguam ejus et obſcuram habent partem. Humor autem omnibus, quorum ſtirpes terra continentur, naſcendi, augeſcendi, fructumque ferendi ſuum, cauſſa eſt. Jam quid attinet me enumerare vinum, oleum, et alia quæ vindemia nobis ſuggerit, aut quæ mulgemus, et in promtu ſita cernimus? quando ipſum quoque triticum, quod alimentum ſiccum putatur, mutatione, putrefactione, diffuſioneque humoris, naſcitur.

V. Porro autem utilius hoc eſt, quod nunquam nocet. Ignis vero facile perniciem affert: Aquæ natura nuſquam eſt damnoſa. Inter duo id quoque utilius cenſetur, quod minimo apparatu ſuum exhibet uſum. Atqui Ignis uſus ſumtum materiamque deſiderat: ideoque magis eo divites et reges utuntur, quam pauperes et privati. Habet autem Aqua id humanis uſibus commodum, quod æqualiter omnibus proſtat, et ſimiliter non

θρώπου, τῆς ἰσότητος, τὸ ὅμοιον· οὐ δεῖται γὰρ ὀργάνων, οὐδ᾽ ἐργαλείων, ἀπροσδεὲς, αὐτοτελὲς ἀγαθόν.

ς΄. Ἔτι μὴν τὸ πολλαπλασιαζόμενον τὴν ὠφέλειαν ἀπόλλυσιν, ἀχρηστότερον· τοιοῦτον δὲ τὸ Πῦρ, οἷον θηρίον παμφάγον καὶ δαπάνη τῶν παρακειμένων, καὶ μεθόδῳ καὶ τέχνῃ μᾶλλον καὶ μετριότητι, ἢ τῇ αὐτοῦ φύσει, ὠφέλιμον· τὸ δὲ Ὕδωρ οὐδέποτε φοβερόν. Καὶ μὴν δυεῖν τὸ μετὰ τοῦ ἑτέρου, χρησιμώτερον· Πῦρ μὲν οὖν οὐκ ἐπιδέχεται τὸ ὑγρὸν, οὐδὲ τῇ δι᾽ αὐτοῦ κοινωνίᾳ χρήσιμον· Ὕδωρ δέ ἐστι μετὰ Πυρὸς ὠφέλιμον, τὰ γοῦν θερμὰ τῶν Ὑδάτων, ἀκέσιμα, καὶ F πρὸς θεραπείαν εὐαίσθητα· καὶ Πῦρ μὲν ὑγρὸν οὐκ ἄν τις εὕροι, Ὕδωρ δὲ, ὡς ψυχρὸν, οὕτω καὶ θερμὸν, ὠφέλιμον ἀνθρώπῳ.

ζ΄. Καὶ μὴν τεττάρων ὄντων τῶν στοιχείων, τὸ ὕδωρ ἐξ ἑαυτοῦ πέμπτον, ὡς ἄν τις εἴποι, πεποίηκε στοιχεῖον τὴν

E. 7. δαπάνη] Lego, δάπανον. G. δαπανῶν παρακειμένων. Venet. Moſc. 2. Colleg. Nov. Harl. δαπανῶν τῶν παρακειμένων.
F. 2. εὐαίσθητα] An εὐάλθετα, vel εὐαλθῆ.

indiget inſtrumentis, non ſupellectile, nihil extra ſeſe deſiderat, bonum eſt ſeipſo perfectum.

VI. Ad hæc, minus utile eſt, quod multiplicatum ſuam utilitatem amittit: quod ſane Igni accidit tanquam feræ voraci, et objecta conſumenti, et quia arte magis ſcitaque moderatione quam ſuapte natura ſit utilis. Ab Aqua nihil unquam timendum eſt. Præterea de duobus illud utilius judicatur, quod cum altero conjungi poteſt. Sed Ignis quidem Aquam non recipit, neque ejus communione prodeſt: Aqua autem Igne adſcito conducibilis eſt; nam Aquæ ſuapte natura calidæ remedium habent adverſus morbos ipſis etiam ſenſibus manifeſtum. Et Ignem profecto humidum nuſquam reperies, Aqua autem tam calida quam frigida, humanis apta eſt uſibus.

VII. Adde, quod cum quatuor ſint elementa, Aqua quintum, ut ſic loquar, ex ſe produxit elementum, mare

957 θάλατταν, ἤδη ἧττον ἐκείνων ὠφέλιμοι, τῶν τε ἄλλων ἕνεκεν καὶ μάλιστα τῆς ἐπιμιξίας· ἄγριον οὖν ἡμῶν ὄντα καὶ ἀσύμβολον τὸν βίον τοῦτο τὸ στοιχεῖον συνῆψε, καὶ τέλειον ἐποίησε, διορθούμενον ταῖς παρ' ἀλλήλων ἐπικουρίαις καὶ ἀντιδόσεσι κοινωνίαν ἐργαζόμενον καὶ φιλίαν. Ἡράκλειτος μὲν οὖν, "Εἰ μὴ ἥλιος," φησὶν, "ἦν, εὐφρόνη ἂν ἦν." Ἔστι δὲ εἰπεῖν, ὡς, Εἰ μὴ θάλαττα ἦν, πάντων ἀγριώτατον ζῶον καὶ ἀναιδέστατον ὁ ἄνθρωπος ἦν. Νυνὶ δὲ τοῦτο μὲν, παρ' Ἰνδῶν ἄμπελον τοῖς Ἕλλησιν, ἐκ δὲ τῆς Ἑλλάδος καρπῶν χρῆσιν τοῖς ἐπέκεινα ὁ τῆς θαλάσ-
B σης ἔδωκεν, ἐκ Φοινίκης δὲ γράμματα μνημόσυνα λήθης, ἐκόμισε δὲ οἶνον καὶ καρπὸν, καὶ ἀπαίδευτον ἐκώλυσεν εἶναι τὸ πλεῖστον ἀνθρώπων γένος. Πῶς οὖν οὐ χρησιμώτερον Ὕδωρ στοιχείου πλεῖον;

A. 8. ἀναιδέστατον] Mez. ἐνδεέστατον, ut vertit Amiot.
A. 10. ὁ τῆς θαλάσσης] Forte ὁ delendum, ut fecit Xyl.
B. 2. δὲ οἶνον καὶ καρπὸν] Videtur aut delendum, aut mutandum in διαιτίας καρπόν.

puta, quod utilitate illis inferius non eſt, cum alias ob res, tum ob hominum commercia. Vitam enim noſtram agreſtem alioqui et commerciorum expertem hoc elementum conjunxit ac perfecit, mutuis auxiliis directam, ac permutationibus communitatem amicitiaſque conciliantem. Heracliti eſt, *ſi ſole careremus, noctem nobis futuram perpetuam.* Licet autem nobis eodem modo dicere: abſque mare fuiſſet, animal fuiſſet homo omnium animalium feriſſimum et egentiſſimum. Nunc mare ab Indis vitem Græcis advexit, et tranſmarinis frumenti uſum e Græcia attulit, et e Phœnicia literas memoriæ adverſus oblivionem remedium accivit: vinum quoque apportavit: denique major hominum pars ne ſine fructu et inſtitutionis exſors eſſet, præſtitit. Quomodo ergo non ſit utilior Aqua, quæ elemento excedit Ignem?

η΄. Ἢ πρὸς τοὐναντίον ἄν τις ἐντεῦθεν ἔχων λέγοι; διότι τέτταρα μὲν στοιχεῖα θεῷ καθάπερ τεχνίτῃ πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἐργασίαν ὑποκείμενα, τούτων δὲ αὖ πάλιν ἀλλήλοις διαφορά, πλὴν γῆ μὲν καὶ Ὕδωρ ὑποβέβληνται δίκην ὕλης ποιούμενα καὶ πλαττόμενα, καὶ μετέχοντα κόσμου καὶ τάξεως, καὶ τοῦ φύειν γε φασὶ καὶ γεννᾷν, ὅσον ἂν μεταλάβῃ παρ' ἑτέρων, πνεῦμα μὲν καὶ Πῦρ ποιούντων καὶ δημιουργούντων, καὶ κείμενα νεκρῶς C ἐπὶ τὴν γένεσιν ἀνιστάντων· τοῖν δὲ δυεῖν τούτων, αὖθις τὸ Πῦρ ἄρχει καὶ ἡγεμονεύει. Δῆλον δὲ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· γῆ τε γὰρ ἄνευ θερμῆς οὐσίας, ἄγονος καὶ ἄκαρπος, τὸ δὲ Πῦρ ἐκρυὲν καὶ διαχέαν παρίστησιν εἰς τὴν γένεσιν ὀργῶντα· οὐδεμίαν γὰρ αἰτίαν εὕροι τις ἂν δι' ἣν ἄγονοι πέ-

B. 5. ἔχων λέγοι] Legendum, vel ἐλὼν λέγοι, vel ἔχοι λέγειν;
B. 10. φασι] Forte errore librarii ortum ex antecedenti φύειν.
B. 11. παρ' ἑτέρων—Πῦρ] Subeſt quid vitii, forte ita expurgandum ut legatur, παρ' ἐκείνων, πνεύματος καὶ πυρός—.
C. 5. ἐκρυὲν] Vix ſanum videtur: poterat corrigi εἰσδῦον, vel ἐπιῤῥιφὲν, vel cum Reiſkio ἐπιῤῥοῦν: alio tamen ducit lectio codicum G. Venet. Colleg. Nov. Harl. ἐκ ῥαός: forte latet ἐκραγὲν vel ἐξεῤῥωγὸς, ut vertit Xyl.
C. 5. ὀργῶντα] In promtu eſt corrigere ὀργῶσαν: niſi aliud lateat. G. Colleg. Nov. ἐνεργῶντα. Harl. ἐργῶντα. Moſc. 2. ἐναργῶντα.

VIII. An vero potius pro Igne dicendi aliquis hæc habeat argumenta? Quatuor elementa Deus univerſi conditor ad omnium rerum effectionem conſtituit: quæ elementa rurſum hoc ipſo differunt, quod Aqua et terra materiæ inſtar ſubjiciuntur effectioni, ac finguntur: eoque ornatum et ordinem, adeoque ut ſint et procreent, conſequuntur, quod ab aëre et Igne tanquam artificibus formantur, et, cum antea tanquam mortua jacerent, ab his ortus ſui initium habent. Ignis vero in efficientibus cauſſis principatum et imperium tenet. Quod dixi, inductione poteſt intelligi. Terra enim ſine calore, ſterilis eſt, et infrugifera: Ignis ſua eruptione et vi diffundendi materiam turgentem fertilem reddit. Quam enim aliam adferes cauſſam, cur ſaxa,

ἐστὶ καὶ τὰ κατεσκληκότα τῶν ὀρῶν, ἢ ὅτι Πυρὸς οὐδόλως ἢ ὀλίγον μετέσχηκε.

θ'. Τὸ δὲ ὅλον τοσοῦτον ἀπέχει πρὸς σωτηρίαν ἢ ἑτέρων γένεσιν τὸ Ὕδωρ αὐτοτελὲς εἶναι, ὥστε καὶ αὐτοῦ φθορὰ Πυρὸς ἔνδεια· συνέχει γὰρ ἡ θερμότης ἕκαστον ἐν τῷ εἶναι, καὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας οὐσίας φυλάττει καθάπερ καὶ τἄλλα, καὶ τὸ ὕδωρ· ἀπέχοντος δὲ καὶ ἐνδεήσαντος σήπεται, καὶ θά-
D νατος ὕδατι καὶ ὄλεθρος, ἐπίλειψις θερμότητος. Ἀμέλει τὰ λιμναῖα καὶ ὅσα στάσιμα τῶν ὑδάτων, καὶ τινα ἐν ἀδιεξόδοις ἐγκαθήμενα κοιλότησι, μοχθηρὰ καὶ τελευτῶντα σήπεται τῷ κινήσεως ἥκιστα μετέχειν, ἢ τὸ θερμὸν ἐν ἑκάστοις ῥιπίζουσα τηρεῖ· παρὰ τὰ μάλιστα φερόμενα καὶ ῥέοντα τῶν ὑδάτων, διὰ τὴν κίνησιν συνεχομένης τῆς θερμότητος· οὕτω καὶ προσαγορεύομεν, ζῆν λέγοντες. Πῶς τοίνυν δυ-

C. 13. ἀπέχοντος δὲ καὶ ἐνδεήσαντος] Forte, ἀπέχον δὲ καὶ ἐνδεῆσαν αὐτοῦ. Harl. ἀπέχοντος δὲ καὶ ἐνδημήσαντος, videtur ſervare reliquias ſcripturæ probabilis et antiquæ.
D. 3. μοχθηρὰ] Addendum videtur, γίνεται.
D. 4. ἢ τὸ θερμὸν] ἢ pro vulgato ἣ eſt ex Ald. Baſ. Xyl. E.
D. 5. παρὰ τὰ—λέγοντες] Forte, ὥσπερ τὰ μάλιστα—θερμότητος, ζῆν λέγοντες, οὕτω καὶ προσαγορεύομεν.

et aridiores montium partes, ſteriles ſint, quam quod Ignis vel nihil, vel parum nanciſcuntur?

IX. In univerſum autem, tantum abeſt ut Aqua ex ſeſe ſufficiat aliis rebus generandis aut conſervandis, ut ipſa quoque Igne deſtituta pereat. Calor enim eſt, qui quemadmodum ceterarum rerum formam naturamque, ita Aquæ etiam conſervat: et calore deficiente, putreſcit Aqua: ita ut Aquæ interitus ac quaſi mors ſit penuria caloris. Nimirum enim paluſtres Aquæ, et aliæ quæ non profluunt, aut exitu carentibus in cavitatibus incluſæ tenentur, vitioſæ ſunt, ac ad extremum putreſcunt: quod motum, cujus agitatione calor in rebus fovetur atque conſervatur, habet nullum. Contra Aquas quæ maxime feruntur atque concitantur, vivas vocamus, quod in iis calorem motus continet. Quomodo

ὢν οὐκ ὠφελιμώτερον ὃ τοῦ ἑτέρου τὴν αἰτίαν τοῦ εἶναι παρέσχηκε, καθάπερ τὸ Πῦρ τοῦ Ὕδατι; Καὶ μὴν, οὗ παντάπασιν ἀπαλλαγέντος φθείρεται τὸ ζῶον, τοῦτο ὠφελιμώτερον· δῆλον γὰρ ὡς τὸ οὗ στερούμενον οὐκ ἔστιν εἶναι, τοῦτο καὶ τὴν αἰτίαν παρέσχηκεν ὅτε ἦν. Ὑγρότης μὲν οὖν καὶ τοῖς τεθνηκόσι πάρεστι, καὶ οὐκ ἐξήρηται παντάπασιν· ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐσήπετο τὰ ὑγρὰ τῶν σωμάτων, τῆς σήψεως εἰς ὑγρὸν οὔσης ἐκ ξηροῦ μεταβολῆς, μᾶλλον δὲ ὑγρᾶς ἐν σαρκὶ φθορᾶς. Θάνατος δὲ οὐκ ἄλλο τι ἢ ἔκλειψις θερμοῦ παντελής· ψυχρότατοι τοίνυν οἱ νεκροί· καὶ τὰς ἀκμὰς εἴ τις ἐπιχειροίη τῶν ξυρῶν, ἀπαμβλύνουσι δι' ὑπερβολὴν ψυχρότητος. Καὶ ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ζώῳ τὰ ἥκιστα μετέχοντα πυρὸς ἀναισθητότερα, καθάπερ ὀστᾶ καὶ τρίχες, καὶ τὰ πόρρωθεν ἀφεστῶτα τῆς καρδίας· σχεδὸν

E. 5. εἰς ὑγρὸν οὔσης ἐκ ξηροῦ] Sic Ald. Baſ. Xyl. Harl. Item, abſente tamen οὔσης, E. G. Venet. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. Vulgo, ἐξ ὑγροῦ οὔσης εἰς ξηρόν.

E. 8. ἐπιχειροίη] T. ἐπιχρίοι: quod probo.

E. 8. ξυρῶν] Sic E. pro varia lectione, et Collect. Muret. Vulgo, ξηρῶν.

F. 3. σχεδὸν γὰρ—διαφθορά] Sic Steph. edidit ex Pol. quæ lectio ita purganda eſt, σχεδὸν γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἀπουσίας μείζων, ἢ ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς παρουσίας,

autem duabus rebus ratione utilitatis comparatis, hæc non præferatur, quæ efficit ut ſit altera? quod quidem Ignis Aquæ confert. Enimvero utilius eſt id, quo prorſus ſummoto animal perit: liquet enim id, quo ſublato res interit, cauſſam fuiſſe ei, ut ſubſiſteret in natura. At humor etiam cadaveribus adeſt, neque omnis aboletur: alioqui non putreſcerent humida corpora: cum putrefactio ſit ſicci in humidum mutatio, aut potius humidi in carne corruptio. Tum ipſa mors nihil eſt aliud, quam omnis caloris privatio; unde fit ut frigidiſſima ſint cadavera, adeo ut ſua frigiditate hebetent acies novacularum admotas. Quinetiam in ipſo animali quæ minimum fortita ſunt caloris, minus etiam habent ſenſus: ut, verbi gratia oſſa et capilli, et quæ a corde

γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἀπουσίας μείζων τῆς ἐκ τῆς τοῦ Πυρὸς γίνεται παρουσίας διαφθορά· φυτὰ μὲν γὰρ καὶ καρποὺς οὐχὶ ἡ ὑγρότης ἀναδίδωσιν, ἀλλ' ἡ θερμὴ ὑγρότης· ἀμέλει τὰ ψυχρὰ τῶν ὑδάτων ἧττον ἢ οὐδ' ὅλως γόνιμα. Καίτοι γε εἰ τῇ αὑτοῦ φύσει τὸ ὕδωρ καρποφόρον, δεῖ πάν-
958 τοτε καὶ καθ' αὑτὸ ἀναφέρειν καρπούς· τὸ δὲ τοὐναντίον, καὶ βλαβερόν ἐστιν.

ι. Ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς. Πρὸς μὲν τὴν τοῦ Πυρὸς ὡς Πυρὸς χρῆσιν, Ὕδατος οὐ προσδεόμεθα, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐμποδὼν γίνεται· κατασβέννυσι γὰρ καὶ διαφθείρει· Ὕδατος δὲ τοῖς πλείστοις χρῆσις οὐκ ἔστιν ἄνευ Πυρός· θερμανθὲν γὰρ ὠφελιμώτερον, ἄλλως δὲ βλαβερόν· ὥστε δυεῖν ἄμεινον τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ παρέχεται χρείαν, τοῦ ἑτέρου μὴ

γίνεται διαφθορά· ut fere Reiſk. Poſtremum hoc διαφθορὰ, quod receepta lectio deſiderat, unus præbuit liber Colleg. Nov. Nam antiqua lectio Ald. Baſ. Xyl. E. G. Venet. Moſc. 1. 2. Harl. Colleg. Nov. hæc eſt, σχεδὸν γὰρ ἡ πρὸς τὰ μείζω τῶν ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς γίνεται παρουσίας διαφορά. Paulo aliter Jannot. σχεδὸν γὰρ ἡ πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἀπουσίας μείζων τῶν ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς γίνεται παρουσίας διαφορά.

F. 8. καρποφόρον, δεῖ] Pol. Jannot. ἦν καρποφόρον, ἔδει.

A. 3. ι. Ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς] Recte Xyl. novi loci exordium facit. Ceteri omnes perperam hæc cum antecedentibus connectunt.

abſunt longius. Fere enim major pernicies exiſtit ex abſentia, quam ex præſentia Ignis. Stirpes quidem et ſemina, non humor producit, ſed calidus humor: frigidæ enim Aquæ aut minus ſunt frugiferæ, aut prorſus ſteriles. Quod ſi ſuapte natura fertilis eſſet Aqua omnino oportebat ipſam quoque ex ſeſe proferre fructus: illa vero contra, etiam fructibus nocet.

X. Jam alio ſumto initio ſic raciocinemur. Ad Ignis, quatenus Ignis eſt, uſum Aqua nihil indigemus: imo Aqua uſum Ignis impedit, eumque exſtinguit atque abolet: in plerisque autem rebus Aqua niſi Igne adjuvante uſui non eſt. Aqua enim calida aptior uſibus eſt, alioqui damnoſa. Eſt vero inter duo illud utilius, quod ſeorſim ſuos præbet uſus, neque altero indiget.

προσδεόμενον. Ἔτι Ὕδωρ μὲν μοναχῶς ὠφέλιμον κατὰ θίξιν, λουσαμένοις, ἢ ἀψαμένοις· τὸ δὲ Πῦρ, διὰ πάσης αἰσθήσεως· καὶ γὰρ διὰ τῆς ἀφῆς καὶ πόρρωθεν ὁρώμενον, ὥστε προσεῖναι τοῖς ἄλλοις τῆς χρείας αὐτοῦ, καὶ τὴν πολυτέλειαν. B

ια΄. Τὸ γὰρ λέγειν ὡς ἔστι ποτὲ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ πυρός· οὐδὲ ὅλως δύναται γενέσθαι ὁ ἄνθρωπος. Διαφοραὶ δὲ εἰσιν ἐν γένει καθάπερ καὶ ἐν ἄλλοις. Καὶ τὴν θάλατταν ἡ θερμότης ὠφελιμωτέραν ἐποίησεν, ὡς μᾶλλον καταφέρει τῶν Ὑδάτων, ἐπεὶ κατ᾽ αὐτὸ τῶν λοιπῶν οὐδὲν διέφερε. Καὶ οἱ μὴ προσδεόμενοι δὲ τοῦ ἔξωθεν Πυ-

A. 10. ἀψαμένοις] Aliud requiritur, πίνουσι vel quid ejuſdem ſententiæ. Moſc. 2. νιψαμένοις. An ergo corrigendum γευσαμένοις ἢ νιψαμένοις.

A. 11. διὰ τῆς ἀφῆς—ὁρώμενον] Forte, διὰ τῆς ἀφῆς πόρρωθεν, καὶ ὁρώμενον.

A. 12. ὥστε προσεῖναι—πολυτέλειαν] E. τὴν χρείαν: ceteri nil diſſentiunt a vulgata. Corrigendum puto, ὥστε προσθεῖναι τοῖς ἄλλοις τὴν χρείαν αὐτοῦ, καὶ τὴν πολυωφέλειαν.

B. 2. Τὸ γὰρ λέγειν—ἐν ἄλλοις] Hæc perperam ſuo loco mota, reponenda ſunt inferius inter διέφερε et Καὶ οἱ. In his ἔστι Stephan. dedit ex Jannot. pro ἔστι quod habent Ald. Baſ. Xyl. Moſc. 1. 2. Harl. Forte, corrigendum ἔζη. Reliqua non mutem.

B. 4. Καὶ τὴν θάλατταν—διέφερε] Hæc ſuperius reponenda poſt πολυτέλειαν: at ipſa, corrupta ſane, quomodo corrigam non video. Pro καταφέρει, Ald. Baſ. Xyl. E. G. Colleg. Nov. καταθέρει. Exempl. T. καταθερεῖ. Harl. καταθέρει. Mez. καταφερεῖ. An ejuſmodi conjectura ferenda—ἐποίησεν, ὡς ἅλμην κάτω τρέφειν· (vel ὡς δι᾽ ἅλμην καταθερεῖ) ἐπεὶ κατ᾽ αὐτὸ τὸ ὑγρὸν τῶν λοιπῶν ὑδάτων οὐδὲν διέφερε. Reiſk. ἐποίησεν, ὅσῳ μᾶλλον καὶ φέρει: minus, puto, apte ad ſententiam.

His accedit, quod ſolo tactu utilis eſt Aqua lavantibus aut contrectantibus. Ignis per omnes ſenſus ſuam utilitatem ſpargit: non ſolo tactu, ſed procul etiam viſus prodeſt: ut accedat reliquis ejus utilitatibus multitudo emolumentorum.

XI. Ceterum id falſum eſt, quod dicitur, aliquos homines ſine Igne eſſe. In univerſum enim carere eo nullus homo poteſt: diſcrimina in hoc genere, ut et aliis in rebus, fatemur eſſe. Mare autem ut eſſet utilius, a calore eſt conſecutum: quoniam magis quam aliæ Aquæ a calore afficitur: pro ſe enim nihil a reliquis differebat Aquis. Qui vero Ignem foris adhiberi ſibi non

ρὸς, οὐχ ὡς ἀπροσδεεῖς τοῦτο πάσχουσιν, ἀλλὰ περιουσίᾳ καὶ πλεονασμῷ τοῦ ἐν ἑαυτοῖς θερμοῦ· ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο ὑπερέχειν τὴν τοῦ Πυρὸς χρείαν, ὡς εἰκός. Τὸ μὲν Ὕδωρ οὐδέποτε τοιοῦτον ὥστε μὴ δεῖσθαι τῆς ἐκτός· τὸ δὲ Πῦρ C ὑπ' ἀρετῆς πολλῆς, καὶ αὔταρκες. Ὡς οὖν στρατηγὸς ἀμείνων ὁ παρασκευάσας τὴν πόλιν μὴ δεῖσθαι τῶν ἔξωθεν συμμάχων, οὕτω καὶ στοιχεῖον ὃ τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας παρέχον πολλάκις μὴ δεόμενον, ὑπερέχον· τοῦτο ῥητέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων ζώων ὅσα μὴ προσδεῖται. Καίτοιγε εἰς τοὐναντίον λάβοι τις ἂν, ὃ χρησιμώτερον εἶναι τοῦτο ᾧ χρώμεθα μόνοι, καὶ μάλιστα ὃ βέλτιον ἐκ λογισμοῦ λαβεῖν δυνάμενοι. Ἐπεὶ τί λόγου χρησιμώτερον, ἢ μᾶλλον ἀνθρώποις λυσιτελέστερον; ἀλλ' οὐ πάρεστι τοῖς ἀλόγοις· τί

C. 4. τοῦτο ῥητέον] Hoc ad antecedentia adjungunt G. Venet. Colleg. Nov. Moſc. 2: et eſt in aliis etiam libris varietas per hunc locum. Equidem, legam,—ὑπερέχον τοῦτο ῥητέον. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων ζώων, ὅσα μὴ πυρὸς δεῖται, τοῦτό γε εἰς τοὐναντίον λάβοι τις ἄν—.

C. 8. ἢ μᾶλλον ἀνθρώποις λυσιτελέστερον] De *igne* accipiendum, non de *ratione* niſi putidam iterationem inducere velimus. Igitur corrigam, ἢ μᾶλλον ἀνθρώπῳ πυρὸς λυσιτελὲς ἕτερον.

requirunt, non eo id faciunt, quod nihil opus habeant calore: ſed ob abundantiam inſiti caloris hoc fit: ut hac quoque in parte Ignis priores ferat: quandoquidem Aqua nunquam ea eſt conditione ut non indigeat externis, virtus ſua Ignem ſeipſo facit contentum. Sicut ergo ducem præſtantiſſimum cenſemus, qui urbem ita inſtruit, ut externis non indigeat auxiliis: ita hoc quoque elementum dicemus potius, quod efficit, ut plerisque in rebus extra nos nihil deſideremus. Quod idem de aliis animalibus, quæ caloris externi non indigent, in contrariam ſententiam ſic poſſumus argumentari: Melius id eſſe, quo ſoli utimur, ejuſque bonitatem ratione percipimus. Alioqui ratione quid conducibilius eſt homini, quid Igne utilius? Dices: atqui eo carent bruta. Quid, inquam? an propterea minus utilis eſt,

σίω, ἀλλὰ τοῦτο ἧττον ὠφέλιμον ἐκ τῆς προνοίας τοῦ βελ- D
τίονος εὑρεθέν;

ιβʹ. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ λόγου γεγόναμεν, τί τέχνης τῷ βίῳ λυσιτελέστερον; τέχνας δὲ πάσας καὶ ἀνεῦρε τὸ Πῦρ καὶ σώζει· διὸ καὶ τὸν Ἥφαιστον ἀρχηγὸν αὐτῶν ποιοῦσι. Καὶ μὴν ὀλίγου χρόνου καὶ βίου τοῖς ἀνθρώποις δεδομένου, ὁ μὲν Ἀρίστων φησὶν, ὅτι ὁ ὕπνος οἷον τελώνης τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τούτου· ἐγὼ δὲ ἂν εἴποιμι ὅτι σκότος ἐγρήγορεν ἀεὶ διὰ νυκτός· ἀλλ' οὐδὲν ὄφελος τῆς ἐγρηγόρσεως, εἰ μὴ τὸ Πῦρ τὰ τῆς ἡμέρας ἡμῖν παρεῖχεν ἀγαθὰ, καὶ τὴν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐξῄρει διαφοράν. Εἰ τοίνυν τοῦ ζῆν οὐδὲν ἀνθρώποις λυσιτελέστερον, καὶ τοῦτο πολ- E
λαπλασιάζει τὸ Πῦρ, πῶς οὐκ ἂν εἴη πάντων ὠφελιμώτατον;

ιγʹ. Καὶ μὴν, οὗ πλείστη χρῆσις ἡ τῶν αἰσθήσεων

D. 7. ὁ μὲν Ἀρίστων] Sic E. Harl. Colleg. Nov. Moſc. 1. T. Vulgo, ὡς Ἀρίστων. Venet. Moſc. 2. μὲν Ἀρίστων.
D. 8. ὅτι σκότος] Xyl. et Mez. corrigendum putant ὅτι καὶ εἴ τις. Equidem legendum cenſeo, ὅτι τὸ σκότος· ἦν γὰρ ἐγρηγορέναι διὰ νυκτός· ἀλλ'—.

inventus ex providentia præſtantioris naturæ?

XII. Denique quoniam huc nos oratio deduxit, ſcire velim quid arti in conferendis ad vitam commoditatibus præſtet Aqua. Ignis vero et reperit omnes, et conſervat artes: itaque etiam Vulcanum principem ac ducem artium faciunt. Dixit Ariſto, *temporis nobis ad vitam dati exigui ſomnum, quaſi vectigalis exactorem, dimidiam auferre partem.* Ego autem ſic dico: tenebras hoc facere; quippe ſi quis vigilaret per totam noctem, nullum fore hujus vigiliæ fructum, niſi Ignis bona nobis diei repræſentaret, noctiſque et diei diſcrimen aboleret. Itaque ſi nihil homo habet, cui ratione utilitatis vitam poſtponat, Ignis, qui vitam multiplicat, quomodo non mereatur omnibus anteferri rebus?

XIII. Denique cujus temperiem ſenſus omnes maxime participant, id haud dubie ar-

μετείληφε, τοῦτ' ἂν εἴη λυσιτελέστερον. Οὐχ ὁρᾷς οὖν ὡς τῇ μὲν ὑγρᾷ φύσει οὐδεμία τῶν αἰσθήσεων κατ' αὐτὴν προσχρῆται, χωρὶς πνεύματος ἢ Πυρὸς ἐγκεκραμένου; τοῦ δὲ Πυρὸς ἅπασα μὲν αἴσθησις, οἷον τὸ ζωτικὸν ἐνεργαζομένου, μετείληφεν, ἐξαιρέτως δὲ ἡ ὄψις, ἥτις ὀξυτάτη τῶν διὰ σώματός ἐστιν αἰσθήσεων, πυρὸς ἔξαμμα οὖσα, καὶ ὅτι θεῶν πίστιν παρέσχηκεν, ἔτι τε, ἥ Πλάτων φησὶ, δυνάμεθα κατασχηματίζειν πρὸς τὰς τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ κινήσεις τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ὄψεως.

E. 11. καὶ ὅτι θεῶν] Turbatus nexus excerptorem prodit.

bitrari debemus eſſe utiliſſimum. Nonne autem animadvertis humore nullum per ſe uti ſenſum, niſi in ejus temperie ſpiritus aut Ignis ſit admixtus? Omnis autem ſenſus cum Igne, utpote vitalem ingenerante facultatem, habet communionem: maxime omnium viſus, qui acutiſſimus eſt ſenſuum corporis, ignea quædam natura exſiliens cum ſit: et qui fidem nobis fecit eſſe Deos: quo accedat, quod a Platone eſt dictum, viſu animum hoc conſequi, ut ad cœleſtium corporum motuumque ordinem ſe ipſe componere poſſit.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΦΡΟΝΙΜΩΤΕΡΑ, ΤΑ ΧΕΡΣΑΙΑ Η ΤΑ ΕΝΥΔΡΑ.

959

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΦΡΟΝΙΜΩΤΕΡΑ, ΤΑ ΧΕΡΣΑΙΑ Η ΤΑ ΕΝΥΔΡΑ.

PLUTARCHI

TERRESTRIANE AN AQUATILIA ANIMALIA SINT CALLIDIORA.

B α'. ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Τὸν Τυρταῖον ὁ Λεωνίδας ἐρωτηθεὶς ποῖόν τινα νομίζοι, "Ἀγαθὸν ποιητὴν," ἔφη, "νέων ψυχὰς καλλύνειν·" ὡς τοῖς νέοις διὰ τῶν ἐπῶν ὁρμὴν ἐμποιοῦντα μετὰ θυμοῦ καὶ φιλοτιμίας, ἐν ταῖς μάχαις ἀφειδοῦσαν αὑτῶν. Δέδια δὴ, ὦ φίλοι, μὴ καὶ τὸ τῆς κυνηγεσίας ἐγκώμιον ἐχθὲς ἀνεγνωσμένον, ἐπάρῃ τοὺ

B. 2. νομίζοι—καλλύνειν] Primo legendum—νομίζοι ποιητὴν, Ἀγαθὸν, ἔφη, v. ↓. 2. Deinde animadvertendum καλλύνειν: cujus loco eſt αἰκάλλειν apud Plut. Vit. Cleomen. p. 809. D. κακανῆν in Apopht. Lac. 235. F. ubi Mus. corrigit κακκανῆν, quod in hoc dicto proprium videtur. Var. Lect. Græco-Lat. conjecturam habet, auctoritate ſigni B, ἀκονᾷν, quam reddidit Amiot.

I. AUTOBULUS. Leonidas interrogatus quid de Tyrtæo ſentiret, reſpondit *ſe eum exiſtimare poëtam eſſe bonum ad acuendos adoleſcentum animos*; quod ſuis carminibus in his excitaret ſtudium quoddam laudis cùm excandeſcentia conjunctum, et mortis contemtu. Vereor itaque, amici, ne recitata heri venationis laudatio ultra modum

μετεῖν πέρα τοὺς φιλοθήρους ἡμῖν νεανίσκους, ὥστε τἄλλα πάρεργα, καὶ τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι, πρὸς τοῦτο παντάπασι ῥυέντας· ὅπου δοκῶ μοι καὶ αὐτὸς ἐκ νέας αὖθις ἀρχῆς παρ' ἡλικίαν ἐμπαθέστερος γεγονέναι, καὶ ποθεῖν ὥσπερ ἡ Εὐριπίδου Φαῖδρα

Κυσὶ θωΰξαι C
Βαλίαις ἐλάφοις ἐγχριπτόμενος·

οὕτως ἔθιγέ μου πυκνὰ καὶ πιθανὰ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐπάγων ὁ λόγος.

ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Αὐτόβουλε· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔδοξέ μοι τὸ ῥητορικὸν ἐγείρειν διὰ χρόνου, χαριζόμενος καὶ συνεαρίζων τοῖς μειρακίοις· μάλιστα δὲ ἥσθην τοὺς μονομάχους αὐτοῦ παραθέντος, ὡς οὐχ ἥκιστα τὴν θηρευτικὴν ἄξιον ἐπαινεῖν, ὅτι τοῦ πεφυκότος ἐν ἡμῖν ἢ μεμαθηκότος χαίρειν μάχαις ἀνδρῶν πρὸς ἀλλήλους διὰ σιδήρου, τὸ πολὺ δεῦρο τρέψασα, καθαρὰν παρέχει θε-

C. 7. συνεαρίζων] Ita omnes libri: et præfero ſane conjecturæ Pierſoni ad Moer. p. 77. συναρίζων: utrique præferam Reiſkii συνεαρίζων.

excitet venandi ſtudioſos de noſtris adoleſcentes; ita ut reliqua omnia obiter tantum et tanquam nullius momenti agenda putent poſthac, et huic uni ſtudio ſe penitus addicant: quando ipſe etiam denuo, idque præter ætatem, animo ad eam rem factus commotior mihi videor, et cupere cum Phædra Euripidea

Canibus acclamare,
Diverſicolores inſectans cervos:

ita me exacuit oratio tam crebris et probabilibus uſa argumentationibus.

Soclarus. Vera dicis, O Autobule: videtur enim ille mihi artem dicendi longo poſt tempore reſuſcitaſſe in gratiam adoleſcentum, et cum iis quaſi vernæ delectationi indulſiſſe. Maxime autem me affecit commemoratio gladiatorum: cum oſtenderet haud exiguam laudem deberi venationi, quæ vim animi noſtri eam quæ pugnis et ferro inter ſe commiſſis hominum certaminibus gaudet (ſive natura eam ſive diſciplina indidit) majori ex parte ad ſe trahens, purum

D αν, ἅμα τέχνης καὶ τόλμης νοῦν ἐχούσης πρὸς ἀνόητον ἰσχὺν καὶ βίαν ἀντιταττομένης, καὶ ἐπαινούσης τὸ Εὐριπίδειον,

Ἦ βραχύ τοι σθένος ἀνέρος·
Ἀλλὰ ποικιλίαις πραπίδων
Δαμᾷ φῦλα πόντου
Χθονίων τ' ἀερίων τε παιδεύματα.

β'. Αυτοβουλος. Καὶ μὴν ἐκεῖθεν, ὦ φίλε Σώκλαρε, φασὶν ἥκειν ἐπ' ἀνθρώπους τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀγριότητα γευσαμένην φόνου, καὶ προεθισθεῖσαν ἐν ταῖς ἄγραις καὶ τοῖς κυνηγεσίοις, ἅμα καὶ τραύματα ζώων μὴ δυσχεραίνειν, ἀλλὰ χαίρειν σφαττομένοις καὶ ἀπο-
E θνήσκουσιν. Εἶθ' ὥσπερ ἐν Ἀθήναις πρῶτός τις ὑπὸ τῶν Τριάκοντα συκοφάντης ἀποθανὼν ἐπιτήδειος ἐλέχθη, καὶ δεύτερος ὁμοίως καὶ τρίτος, ἐκ τούτου δὲ κατὰ μικρὸν ἤδη προϊόντες, ἥπτοντο τῶν ἐπιεικῶν, καὶ τέλος οὐδὲ

D. 4. Ἦ βραχύ—παιδεύματα] Poteram hos verſus emendatiores exhibere, ſecundum Valckenarium Diatr. p. 146. Sed ſervanda erant vulgatæ veſtigia: itaque Grotii diſtributionem ſecutus ſum, unde ἀερίων dedi pro vulgato ἱερά. Vide ſupra p. 98. D.

E. 4. προϊόντες] Sic E. Mez. et verterunt Amiot. et Xyl. Vulgo, πραιόντες.

præbet ſpectaculum artis audaciæque cum prudentia conjunctæ, quæ robori mentis experti opponatur: collaudetque illud Euripideum,

Vires exiguæ ſunt mortalium.
Sed calliditate multiplici
Belluas maris, et terreſtria,
Et ſub cœlo volitantia
Omnia homo domat.

II. Autobulus. Enimvero, mi Soclare, inde ferunt inhumanitatem et ſævitiam ad homines veniſſe, cum ii ſe adſuefeciſſent, ſemel guſtu cædium percepto in venationibus, ad ſanguinem et vulnera animantium æquo animo ferenda, gaudendumque iis trucidandis. Deinde, ſicut Athenis primum aliquis ſycophanta a triginta tyrannis necatus, dignus ſupplicio fuit exiſtimatus, itemque ſecundus ac tertius: paulatim deinde ii progreſſi, etiam probos arripuerunt, et ad extremum ne

τῶν ἀρίστων ἀπέσχοντο πολιτῶν· οὕτως ὁ πρῶτος ἄρκτον ἀνελὼν ἢ λύκον, εὐδοκίμησε· καὶ βοῦς τις, ἢ σῦς, αἰτίαν ἔσχε προκειμένων ἱερῶν γευσάμενος, ἐπιτήδειος ἀποθανεῖν· ἔλαφοι δὲ τοὐντεῦθεν ἤδη καὶ λαγωοὶ καὶ δόρκες ἐσθιόμενοι, προβάτων, καὶ κυνῶν ἐνιαχοῦ καὶ ἵππων, κρέα προὐξένησαν· τιθασὸν δὲ χῆνα καὶ

—— περιστερὰν ἐφέστιον οἰκέτιν F

τε Σοφοκλῆς, οὐχ ὡς γαλαῖ καὶ αἴλουροι τροφῆς ἕνεκα διὰ λιμὸν, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ καὶ ὄψῳ διασπῶντες καὶ κατακόπτοντες ὅσον ἐστὶ τῇ φύσει φονικὸν καὶ θηριῶδες, ἔῤῥωσαν, καὶ πρὸς οἶκτον ἀκαμπὲς ἀπειργάσαντο, τοῦ δὲ ἡμέρου τὸ πλεῖστον ἀπήμβλυναν. Ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ Πυθαγορικοὶ τὴν πρὸς τὰ θηρία πρᾳότητα μελέτην ἐποιήσαντο

E. 7. ἐπιτήδειος ἀποθανεῖν] Legendum, vel, ἐπιτήδειος εἶναι ἀποθανεῖν: vel ἐπιτηδείως ἀποθανεῖν: utroque modo, nectendum cum ſuperiore αἰτίαν ἔσχε.

F. 1. οἰκέτιν] Sic Steph. At οἰκέτας omnes libri et editi ante eum, et ſcripti excepto Veneto, unde nil enotatum varietatis.

F. 2. τε Σοφοκλῆς] Sic Steph. addit: a quo non diſſentiunt Excerpta codicum noſtrorum B. E. Harl. Venet. Abſunt ab Ald. Baſ. Xyl. Amiot. Forte corrigendum, τὸ τοῦ Σοφοκλέους—.

ab optimis quidem civibus abſtinuerunt injuriam: ita qui primus interfecit urſum aut lupum, laudem invenit: deinde bos aut ſus, quod propoſita ſibi ſacra guſtaſſet, cauſſam ſuæ necis præbuit: hinc jam cervi, lepores, capreæ eſui haberi ceperunt, feceruntque ut oves etiam, et canes adeo alicubi, equique comederentur: denique cicurem anſerem, et

Columbam, contubernalem famulam,

ut eam Sophocles appellat, non alimenti cauſſa et famis ſedandæ ſicut feles aut æluri, ſed voluptati obſonantes cum dilaniarent, quidquid in natura eſt truculentum et efferum, roboraverunt, et rigidum atque ad miſericordiam non flexile reddiderunt: humanitatem autem maxima e parte hebetaverunt. Contra Pythagorei, ut homines ad miſerationem et humanitatem condocefacerent, manſuetudi-

πρὸς τὸ φιλάνθρωπον καὶ φιλοικτίρμον. Ἡ γὰρ συνήθεια
960 δεινὴ τοῖς κατὰ μικρὸν ἐνοικειουμένη πάθεσι πόρρω προα-
γαγεῖν τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν λόγοις
γεγονότες, λελήθαμεν, οὔτε τῶν χθὲς ἡμῖν γεγονότων, οὔτε
τῶν τάχα δὴ γενησομένων σήμερον ἀπηρτημένοι. Καὶ γὰρ
ἐχθὲς, ὡς οἶσθα, μετέχειν ἀμωσγέπως πάντα τὰ ζῶα
διανοίας καὶ λογισμοῦ, παρέσχομεν οὐκ ἄμουσον οὐδ' ἄχαρι
τοῖς θηρατικοῖς νεανίσκοις περὶ συνέσεως θηρίων ἐναλίων
τε καὶ πεζῶν ἅμιλλαν, ἣν σήμερον, ὡς ἔοικε, βραβεύ-
σομεν· ἄν γε δὴ ταῖς προκλήσεσιν οἱ περὶ Ἀριστότιμον
B καὶ Φαίδιμον ἐμμείνωσιν· ἐκείνων γὰρ ὁ μὲν, τῆς γῆς ὡς
διαφέροντα τῷ φρονεῖν ζῶα γεννώσης, ἐπεδίδου τοῖς
ἑταίροις συνήγορον ἑαυτὸν, ὁ δὲ, τῆς θαλάττης.

A. 1. ἐνοικειουμένη] Hæc eſt vetus lectio Ald. Baſ. Xyl. E. P. Vulgo, ἐνοικειουμένους: a quo non diſſentiunt B. Harl. Venet. et exſtat apud Porphyr. De Abſtin. III, 20. qui hinc ac deinceps Plutarchi locum, pauca ad ſuam ipſe orationem mutans, refert a p. 959. F. φονικὸν uſque ad p. 963. F.

A. 4. ἀπηρτημένοι] ἀπηρτημένους legendum cum Reiſkio.

A. 5. ἐχθὲς] Vel addendum ἀποφαινόμενοι, aut ſimile: vel legendum τοὺς ἐχθὲς, ſcilicet λόγους.

A. 9. Ἀριστότιμον] Sic Ald. Baſ. Xyl. E. Harl. P. Vulgo, Ἀριστόδημον.

nem erga beſtias meditandam præceperunt. Magnam enim vim conſuetudo habet, inſinuans ſe per leves affectiones et paulatim, hominem longe producendi. Verum neſcio quo modo in ſermones imprudenter inciderimus ejuſmodi qui nihil differant ab iis quos et heri habuimus, et hodie mox habebimus. Cum enim heri dixiſſemus, ut noſti, omnia quodammodo rationis participia eſſe animalia; venandi ſtudioſis juvenibus non inſciti neque invenuſti certaminis materiam præbuimus de calliditate marinorum et terreſtrium animalium: quod hodie, puto, nobis erit dijudicandum, ſi quidem pactis ſtare volent Ariſtotimus et Phædimus: quorum alter terram ſolertiora proferre animalia ſe demonſtraturum ſociis promiſit, alter eam laudem ſe mari adſerturum.

ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Ἐμμεμενήκασιν, ὦ Αὐτόβουλε, καὶ ὅσον οὔπω πάρεισι· συνταττομένους γὰρ αὐτοὺς ἕωθεν ἑώρων. Ἀλλὰ, εἰ βούλει, περὶ τοῦ ἀγῶνος ὅσα τοῖς ἐχθὲς λόγοις προσήκοντα, λεχθῆναι καιρὸν οὐκ ἔσχεν, ἢ σὺν οἴνῳ καὶ παρὰ πότον οὐ μετὰ σπουδῆς ἐλέχθη, πρὸς αὐτοὺς ἀναλάβωμεν. Ἐδόκει γάρ τι πραγματικῶς οἷον ἀντηχεῖν ἐκ τῆς Στοᾶς, "ὡς τῷ θνητῷ τὸ ἀθάνατον ἀντίκειται, καὶ τῷ "φθαρτῷ τὸ ἄφθαρτον, καὶ σώματί γε τὸ ἀσώματον, c "οὕτως ὑπάρχοντι τῷ λογικῷ χρεῶναι τὸ ἄλογον ἀν- "τικεῖσθαι καὶ ἀνθυπάρχειν, καὶ μὴ μόνην ἐν τοσαῖσδε "συζυγίαις, ἀτελῆ τήνδε λείπεσθαι καὶ πεπηρωμένην."

γʹ. ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Τίς δὲ, ὦ φίλε Σώκλαρε, τοῦτο ἠξίωσεν, ὄντος ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ λογικοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄλογον; πολὺ γὰρ ἐστὶ καὶ ἄφθονον ἐν πᾶσι τοῖς ψυχῆς ἀμοιροῦσι, καὶ οὐδ᾽ ἔτι ἑτέρας δεόμεθα πρὸς τὸ

B. 6. προσήκοντα, λεχθῆναι] Ita diſtinxi et omiſſa in Latinis ſupplevi. Vulgo, προσήκοντα λεχθῆναι.
C. 8. οὐδ᾽ ἔτι] Porphyr. οὐδέν. Jun. οὐδέν τι.

SOCLARUS. Illi vero perſiſtunt, O Autobule, in eo quod in ſe receperunt, ac ſtatim aderunt; prima enim luce vidi eos ſe parare. Sed ſi placet, ante illud certamen, ea quæ heri, licet conjuncta cum diſputationis argumento, tamen vel tempeſtive dici non potuerunt, vel inter pocula minus ſerio tractata ſunt, jam inter nos repetamus. Videbatur enim quidpiam e Stoa quaſi reſonare et occlamari efficaciter, *Mortali ut opponitur immortale, et interitus capaci interitus expers, corpori incorporeum; ita, cum ſit ratione præditum aliquid, debere etiam opponi brutum aliquid; ne de tot ſeriebus contrariorum inter ſe comparatorum hæc ſola imperfecta maneat atque mutila.*

III. AUTOBULUS. Quis vero, mi Soclare, hoc poſtulavit, ut cum ſit ratione præditum in rebus, negetur eſſe aliquid ratione carens? brutarum enim rerum abunde eſt in omnibus animæ expertibus, neque alia indigemus re, quam

λογικὸν ἀντιθέσεως, ἀλλὰ πᾶν εὐθὺς τὸ ἄψυχον ὡς ἄλο-
γον καὶ ἀνόητον ἀντίκειται τῷ μετὰ ψυχῆς λόγον ἔχοντι καὶ
διάνοιαν. Εἰ δέ τις ἀξιοῖ μὴ κολοβὸν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλ-
D λὰ τὴν ἔμψυχον φύσιν ἔχειν, τὸ μὲν, λογικὸν, τὸ δὲ, ἄλο-
γον· ἕτερος ἀξιώσει τὴν ἔμψυχον φύσιν ἔχειν, τὸ μὲν,
φανταστικὸν, τὸ δὲ, ἀφαντασίαστον, καὶ τὸ μὲν, αἰσθητικὸν, τὸ
δὲ, ἀναίσθητον· ἵνα δὴ τὰς ἀντιζύγους ταύτας καὶ ἀντιθέτους
ἕξεις καὶ στερήσεις περὶ ταυτὸν ἡ φύσις ἔχοι γένος οἷον ἰσορ-
ροπούσας. Εἰ δὲ ἄτοπος ὁ ζητῶν τοῦ ἐμψύχου τὸ μὲν, αἰσ-
θητικὸν, τὸ δὲ, ἀναίσθητον εἶναι, καὶ τὸ μὲν, φανταστικὸν, τὸ
δὲ, ἀφαντασίαστον, ὅτι πᾶν τὸ ἔμψυχον αἰσθητικὸν εὐθὺς
εἶναι καὶ φανταστικὸν πέφυκεν· οὐδ' ὅτως ἐπιεικῶς ἀπαιτήσει τὸ
μὲν λογικὸν εἶναι τοῦ ἐμψύχου, τὸ δὲ ἄλογον, πρὸς ἀνθρώπους
διαλεγόμενος μηδὲν οἰομένους αἰσθήσεως μετέχειν, ὃ μὴ
E καὶ συνέσεως, μηδὲ εἶναι ζῷον ᾧ μὴ δόξα τις καὶ λογισμός,

D. 9. οὐδ' ὅτως] Legendum οὐδ' οὕτως ut monitum a Mez. et Reiſk.

D. 10. ἄλογον, πρὸς] Inter has duas voces E. habet lacunam octo fere literarum. At ceteri omnes libri et Porphyr. cum vulgata conſentiunt.

opponamus ratione præditæ; cum omne, quod anima caret ac mente, adverſum ei collocare liceat quod cum anima rationem eſt nactum. Quod ſi quis poſtulet, ne Natura ſit manca, debere animatorum alia rationem habere, alia eſſe bruta; invenietur qui eodem jure flagitet, animalium alia debere eſſe vi imaginandi prædita, alia ea carere; alia ſenſum habere, alia non habere: ſcilicet ut oppoſitas habitibus iſtis privationes æqualibus veluti momentis natura habeat. Quod ſi hæc poſtulare abſurdum eſt, cum quodvis animal ſimul et ſentiendi et imaginandi vim nanciſcatur; ne hoc quidem recte poſtulabitur, eſſe animalium alia ratione prædita, alia bruta: idque ab iis hominibus qui nihil ſentire putent, quod non etiam intelligat: neque animal cenſeant, cui non ut ſenſus et appetentia, ita etiam opinandi et ra-

ὥσπερ αἴσθησις καὶ ὁρμὴ κατὰ φύσιν πάρεστιν. Ἡ γὰρ φύσις ἣν ἕνεκά τυ καὶ πρός τι πάντα ποιεῖν, ὀρθῶς λέγουσιν, οὐκ ἐπὶ ψιλῷ τῷ πάσχοντι αἰσθάνεσθαι τὸ ζῶον αἰσθητικὸν ἐποίησεν· ἀλλ' ὄντων μὲν οἰκείων πρὸς αὐτὸ πολλῶν, ὄντων δὲ ἀλλοτρίων, οὐδὲ ἀκαρὲς ἦν περιεῖναι, μὴ μαθόντι τὰ μὲν φυλάττεσθαι, τοῖς δὲ συμφέρεσθαι. Τὴν μὲν οὖν γνῶσιν ἀμφοῖν ὁμοίως ἡ αἴσθησις ἑκάστῳ παρέχει· τὰς δὲ ἑπομένας F
τῇ αἰσθήσει, τῶν μὲν ὠφελίμων λήψεις καὶ διώξεις, διακρούσεις δὲ καὶ φυγὰς τῶν ὀλεθρίων καὶ λυπηρῶν, οὐδεμία μηχανὴ παρεῖναι τοῖς μὴ λογίζεσθαί τι καὶ κρίνειν καὶ μνημονεύειν καὶ προσέχειν πεφυκόσιν· ἀλλὰ ὧν ἂν ἀφέλῃς παντάπασι προσδοκίαν, μνήμην, πρόθεσιν, παρασκευὴν, τὸ ἐλπίζειν, τὸ δεδοικέναι, τὸ ἐπιθυμεῖν, τὸ ἀσχάλλειν, οὔτε ὀμμάτων ὄφελος οὐδὲν αὐτοῖς παρόντων, οὔτε

E. 3. ἑνεκά τυ] Ita ſcribendum fuit et habent exempla Porphyr. Vulgo, ἕνεκα τοῦ.
E. 4. πάσχοντι] Aliud requiritur: vel cum Porphyr. πάσχειν καί: vel cum Mez. πάσχειν τι καί: vel cum Reiſk. πάσχον τι.
F. 4. παρεῖναι] Addidi ex Porphyr.
F. 5. ὧν ἂν ἀφέλῃς] ἂν additum ex B. et Porphyr.

tiocinandi vis inſit. Etenim Natura, quam iſti finis certi gratia omnia facere probe dicunt, non eo animal ſentiens creavit, ut duntaxat afficeretur ſentiendo. Sed, cum multa ſint naturæ ejus convenientia, multa adverſa; non poterat vel momentum temporis incolumitatem ſuam tueri, niſi quædam fugere, alia conſectari noſſet. Utrorumque porro cognitionem ſenſus unicuique animalium perinde præbet: quæ vero ſequuntur ſenſum appetitiones et apprehenſiones utilium, pernicioſorumque et moleſtorum averſationes, nullo pacto cadere in ea queunt, quæ ratiocinari, judicare, meminiſſe, et animadvertere non poſſunt. Imo quibus exſpectationem, memoriam, propoſitum, apparationem, ſpem, metum, cupiditatem, moleſte ferre, ademeris: iis nullo uſui erunt oculi, aures, omnes ſenſus, om-

ὄντων αἰσθήσεώς τε πάσης καὶ φαντασίας, ὃ χρώμενον οὐκ ἐχούσης, ἀπηλλάχθαι βέλτιον ἢ πονεῖν καὶ λυπεῖσθαι καὶ
961 ἀλγεῖν, ᾧ διακρούσεται ταῦτα μὴ παρόντος. Καίτοι Στράτωνός γε τοῦ φυσικοῦ λόγος ἐστὶν, ἀποδεικνύων ὡς οὐδ' αἰσθάνεσθαι τοπαράπαν ἄνευ τοῦ νοεῖν ὑπάρχει· καὶ γὰρ γράμματα πολλάκις ἐπιπορευομένους τῇ ὄψει, καὶ λόγοι προσπίπτοντες τῇ ἀκοῇ διαλανθάνουσιν ἡμᾶς καὶ διαφεύγουσι πρὸς ἑτέροις τὸν νοῦν ἔχοντας· εἶτα αὖθις ἐπανῆλθε καὶ μεταθεῖ καὶ μεταδιώκει τῶν προειμένων ἕκαστον ἀναλεγόμενος. Ἧ, καὶ λέλεκται,

Νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δὲ ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλά·

ὡς τοῦ περὶ τὰ ὄμματα καὶ ὦτα πάθους, ἂν μὴ παρῇ τὸ
B φρονοῦν, αἴσθησιν οὐ ποιοῦντος. Διὸ καὶ Κλεομένης ὁ βασιλεὺς παρὰ πότον εὐδοκιμοῦντος ἀκροάματος, ἐρωτηθεὶς εἰ οὐ φαίνεται σπουδαῖον, ἐκέλευσεν, « ἐκείνους σκο-

A. 4. ἐπιπορευομένους] Sic et Porphyr. et omnes noſtri libri Ald. Baſ. Xyl. B. E. Harl. Venet. At Steph. neſcio quare et unde, ἐπιπορευόμενα.
A. 9. τὰ δὲ ἄλλα] Mez. τ' ἄλλα, recte: ut exſtat ap. Theodoret. De Cur. Gr. Aff. I. p. 478. D. T. IV. Opp. et monitum ab aliis.

nis imaginatio, cum non habeant qui utantur iis: præſtatque iis carere, quam doloribus et moleſtia affici, cum non ſit declinandi inſtrumentum. Stratonis etiam Phyſici exſtat oratio, qua *ſine intelligentia ſentiri omnino nihil poſſe* demonſtrat: nam ſæpenumero dum ſcripturam aliquam oculis percurrimus, ſermones adeo nobis ad aures accidunt, ita ut non animadvertantur, ſed fallant et effugiant, animo noſtro in aliud intento: deinde redit animus ac repetit et inſequitur, quæ ante erant prætermiſſa: unde etiam dictum eſt,

Mens videt, mens audit, reliqua omnia cæca et ſurda:

ſcilicet quia affectio aurium, aut oculorum, ſenſum nullum adfert, intelligentia abſente. Itaque Cleomenes rex cum in convivio laudaretur quoddam carmen, interrogatus an ſibi videretur eſſe præclarum, *Vos,*

" πτῶν, αὐτὸν γὰρ ἐν Πελοποννήσῳ τὸν νοῦν ἔχειν." Ὅθεν ἀνάγκη πᾶσιν οἷς τὸ αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸ νοεῖν ὑπάρχειν, εἰ τῷ νοεῖν αἰσθάνεσθαι πεφύκαμεν. Ἔστω δὲ μὴ δεῖσθαι τοῦ νοῦ τὴν αἴσθησιν πρὸς τὸ αὑτῆς ἔργον, ἀλλ' ὅταν γε τῷ ζώῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον ἡ αἴσθησις ἐνεργασαμένη διαφορὰν ἀπέλθῃ, τί τὸ μνημονεῦόν ἐστιν ἤδη, καὶ δεδιὸς τὰ λυποῦντα, καὶ ποθοῦν τὰ ὠφέλιμα, καὶ μὴ παρόντων, ὅπως παρέσται μηχανώμενον ἐν αὐτοῖς, καὶ παρασκευαζόμενον ὁρμητήρια καὶ καταφυγὰς, καὶ θήρατρα C
πάλιν αὖ τοῖς ἁλωσομένοις, καὶ ἀποδράσεις τῶν ἐπιτιθεμένων; Καίτοιγε κἀκεῖνοι λέγοντες ἀποκναίουσιν, ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς ἑκάστοτε τὴν πρόθεσιν ὁριζόμενοι σημείωσιν ἐπιτελειώσεως, τὴν δ' ἐπιβολὴν ὁρμὴν πρὸ ὁρμῆς, παρασκευὴν δὲ πρᾶξιν πρὸ πράξεως, μνήμην δὲ κα-

C. 3. Καίτοιγε] Sic Leonic. Schott. Anon. T. V. B. Vulgo, Καὶ ταυτί γε. Porphyr. ἢ ταυτί γε.

C. 5. ἐπιτελειώσεως] Sic B. E. Porphyr. Vulgo, ἐπὶ τελειώσεως.

aiebat, *videritis iſthuc, mihi animus erat in Peloponneſo.* Proinde ſi natura ita eſt comparatum, ut intelligendo ſentiamus; neceſſe eſt, omnia quæ ſentiunt, intelligere. Atque etiam, ut demus hoc, ſenſum ad ſuum munus perficiendum intelligentia opus non habere; ubi prætererit ſentiendi actio poſteaquam animal ita movit, ut ejus aliquid interſit inter res vel congruentes cum natura ipſius vel ab ea alienas; quid porro eſt quod memoria id retineat, quod metuat ei a nocituris, deſideret profutura, conſecteturque ea, ſiquidem abſint, iiſque paret receptacula, ſuffugia, tum eorum quæ capi poſſint indagines moliatur, et declinationes inſidiantium? Atqui in Introductionibus quas vocant ſuis illi ad fatietatem uſque inculcant ſubinde, *propoſitum* eſſe indicationem perfectionis, definientes: *aggreſſionem*, impetum ante impetum: *apparatum*, actionem quæ actioni antecedat: *memoriam*, comprehenſionem

τάληψιν ἀξιώματος παρεληλυθότος οὗ τὸ παρὸν ἐξ αἰσθήσεως κατελήφθη. τύπων γὰρ οὐδὲν ὅ, τι μὴ λογικόν ἐστι, καὶ πάντα τοῖς ζώοις ὑπάρχει πᾶσιν· ὥσπερ ἀμέ-
D λει καὶ τὰ περὶ τὰς νοήσεις, ἃς ἐναποκειμένας μὲν ἐννοίας καλοῦσιν, κινουμένας δὲ διανοήσεις. Τὰ δὲ πάθη σύμπαντα κοινῶς κρίσεις φαύλας καὶ δόξας ὁμολογοῦντες εἶναι, θαυμαστὸν ὅτι δὴ παρορῶσιν ἐν τοῖς θηρίοις ἔργα καὶ κινήματα, πολλὰ μὲν θυμῶν, πολλὰ δὲ φόβων, καὶ ναὶ μὰ Δία φθόνων καὶ ζηλοτυπιῶν· αὐτοὶ δὲ καὶ κύνας ἁμαρτάνοντας καὶ ἵππους κολάζουσιν, οὐ διακενῆς, ἀλλ' ἐπὶ σωφρονισμῷ, λύπην δι' ἀλγηδόνος ἐμποιοῦντες αὐτοῖς, ἣν μετάνοιαν ὀνομάζομεν. Ἡδονῆς δὲ τῆς μὲν δι' ὤτων ὄνομα κήλησίς ἐστι, τῆς δὲ δι' ὀμμάτων γοητεία·
E χρῶνται δὲ ἑκατέροις ἐπὶ τὰ θηρία· κηλοῦνται μὲν ἔλαφοι καὶ ἵπποι σύριγξι καὶ αὐλοῖς, καὶ τοὺς παγούρους ἐκ τῶν

D. 6. φθόνων καὶ ζηλοτυπιῶν] Sic Porphyr. Vulgo, φθόνον καὶ ζηλοτυπίαν. Harl. φθόνον καὶ ζηλοτυπίας. B. φθόνους καὶ ζηλοτυπίας: quibus veſtigia ſervantur receptæ a nobis lectionis.
D. 9. τῆς μὲν—τῆς δὲ] Recepi ab Harl. Vulgo, τὸ μὲν—τὸ δέ.

præteriti alicujus pronunciati, quod præſens ſenſu fuerit conceptum. Hæc vero omnia cum intelligentia ſunt conjuncta, omniaque omnibus conveniunt animalibus: ſicut nimirum etiam notiones, quas, intus repoſitæ dum ſunt, *notitias*, ubi in motu ſunt, *intelligentias* vocant. Jam cum fateantur animi perturbationes omnino omnes eſſe falſas opiniones et prava judicia; mirari ſubit, ab iis præteriri animalium acta et motus, iræ, metus, invidiæ, adeoque odia etiam atque obtrectationes: quid, quod canes ipſi equoſque peccantes plectunt? non quidem fruſtra, ſed caſtigandi gratia, dolore iis ægritudinem inſerentes, quam *pœnitentiam* vocant. Porro voluptas quæ auribus percipitur, delectatio eſt ſeu pellacia: quæ oculis, præſtigiæ: utroque interim genere adverſum animalia utuntur. Illiciuntur enim ac deliniuntur cervi et equi fiſtulis atque tibiis: et paguros

χηραμῶν ἀνακαλοῦνται βιαζόμενοι ταῖς φώτιγξι, καὶ τὴν θρίσσαν ᾀδόντων καὶ κροτούντων ἀναδύεσθαι καὶ προϊέναι λέγουσιν· ὁ δὲ ὦτος αὖ πάλιν ἁλίσκεται γοητευόμενος, ὀρχυμένων ἐν ὄψει μεθ᾽ ἡδονῆς ἅμα ῥυθμῷ γλιχόμενος τοὺς ὤμους εὖ διαφέρειν. Οἱ δὲ περὶ τούτων ἀβελτέρως λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε θυμοῦσθαι, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παρασκευάζεσθαι τὴν ἀηδόνα, μήτε μνημονεύειν τὴν μέλιτταν, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι τὸν λέοντα, καὶ ὡσανεὶ φοβεῖσθαι τὴν ἔλαφον, οὐκ οἶδα τί χρήσονται τοῖς λέ- F
γουσι μηδὲ βλέπειν μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ βλέπειν αὐτά, καὶ ὡσανεὶ ἀκούειν· μηδὲ φωνεῖν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ ζῆν· ταῦτα γὰρ οὐ μᾶλλον ἐκείνων ἐστὶ λεγόμενα παρὰ τὴν ἐνάργειαν, ὡς ἐγὼ πείθομαι.

E. 9. παρασκευάζεσθαι—θυμοῦσθαι] Locus ad ſenſum, ut videtur, integer, ſed inſigni vexatus varietate lectionis. Porphyr.—παρασκευάζεσθαι μήτε μνημονεύειν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ μνημονεύειν τὴν μέλιτταν καὶ ὡσανεὶ παρασκευάζεσθαι τὴν χελιδόνα, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι. Harl. παρασκευάζεσθαι, μήτε μνημονεύειν ἀλλ᾽ ὡσανεὶ μνημονεύειν τὴν μέλιτταν, καὶ ὡσανεὶ παρασκευάζεσθαι τὴν χελιδόνα, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι. B. παρασκευάζεσθαι, μήτε μνημονεύειν τὴν μέλιτταν, καὶ ὡσανεὶ παρασκευάζεσθαι τὴν χελιδόνα, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι—: et ſic item habent, niſi quod τὴν ἀηδόνα etiam ſervant, Venet. Pol. Jannot.

vi e ſaxorum cavernis eliciunt lotinæ fiſtulæ cantu: ac thriſſam (ſive hæc aloſa eſt) cantando plaudendoque protrahi aiunt. Rurſum præſtigiis otus capitur, videns ſaltantes coram homines in numerum, et ipſe geſtiens ſuas ſcapulas belle jactare. Ceterum qui etiam ſtolidius his de rebus loquentes, neque delectari neque iraſci, neque metuere animalia aiunt: neque parare ſe luſciniam, neque recordari apem, ſed *veluti iraſci* leonem, et *veluti metuere ſibi* cervum: neſcio quid reſponſuri ſint iis, qui animalia etiam non videre, non audire, non vocem emittere, ſed veluti videre, veluti audire, veluti vocem edere, denique omnino non vivere, ſed duntaxat veluti vivere dicerent: nam, ut ego ſentio, hæc non magis evidentiæ quam iſta repugnant.

δ΄. Σωκλαρος. Κἀμὲ τοίνυν, ὦ Αὐτόβουλε, ταῦτά γε τίθει πειθόμενον. ὅταν δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι καὶ
962a βίοις καὶ πράξεσι, καὶ διαίταις τὰ τῶν ζώων παρατιθεὶς, ἄλλην τε πολλὴν ἐνορῶ φλαυρότητα, καὶ τῆς ἀρετῆς, πρὸς ἣν ὁ λόγος γέγονε, μηδένα ἐμφαινόμενον στοχασμὸν αὐτῶν μηδὲ προκοπὴν μηδὲ ὄρεξιν, ἀπορῶ πῶς ἡ φύσις ἔδωκε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς, ἐπὶ τὸ τέλος ἐξικέσθαι μὴ δυναμένοις.

Αυτοβουλος. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲ αὐτοῖς ἐκείνοις, ὦ Σώκλαρε, τοῖς ἀνδράσιν ἄτοπον εἶναι δοκεῖ· τὴν γοῦν πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίαν, ἀρχὴν μὲν ἡμῖν κοινωνίας καὶ δικαιοσύνης τιθέμενοι, πολλὴν δὲ τοῖς ζώοις καὶ ἰσχυρὰν ὁρῶντες παροῦσαν, οὔ φασιν αὐτοῖς οὐδὲ ἀξιοῦσι
B μετεῖναι δικαιοσύνης· ἡμιόνοις δὲ τῶν γεννητικῶν μορίων οὐδὲν ἐνδεῖ, καὶ γὰρ αἰδοῖα καὶ μήτρας καὶ τὸ χρῆσθαι μεθ'

F. 8. ὅταν δὲ—αὐτῶν] Hæc correcta exhibemus partim ex Porphyrio, partim e codicibus ſcriptis: ὅταν eſt ex Porph. παρατιθεὶς ex eodem et Harl. ἐνορῶ ex Porph. ἐμφαινόμενον ex B. Vulgo, τὸ δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤ. κ. β. κ. π. κ. δ. τ. τ. ζ. παρατιθέναι, ἄλλην τε πολλὴν ἐν ὅλῳ φλαυρότητα, κ. τ. ἀ. π. ἣν ὁ λ. γ. μηδένα ἐμφαινομένην στοχασμὸν αὐτῶν—.

IV. Soclarus. Me itaque, Autobule, hæc ita ſentientem pone. At quando humanis moribus, vitis, ſtudiis, vivendi rationibus bruta comparans, cum aliam multam in brutis negligentiam ac temeritatem animadverto, tum nullam ſignificationem appetentiæ ac progreſſionis ad virtutem ad quam adipiſcendam ipſa ratio ſpectat: hæc igitur animadvertens, dubito an natura illis dederit principium, id eſt rationem, quum ad finem, id eſt virtutem, pervenire nequeant.

Autobulus. Enimvero, mi Soclare, hoc illi pro abſurdo non habent. Nam cum id ſtatuant, dilectionem prolis noſtram, principium ſocietatis humanæ et juſtitiæ eſſe: reliquis animalibus, in quibus eſſe vehementem eam adfectionem vident, nihilominus pernegant juſtitiæ quicquam ineſſe: et mulis nulla ad procreationem facientia deſunt membra, cum genitalia ute-

ἡδονῆς τούτοις ἔχουσαι πρὸς τὸ τέλος οὐκ ἐξικνοῦνται τῆς γενέσεως. Σκόπει δὲ ἄλλως μὴ καταγέλαστον ἐστὶ τοὺς Σωκράτεις καὶ τοὺς Πλάτωνας οὐδὲν ἐλαφροτέρᾳ κακίᾳ τοῦ τυχόντος ἀνδραπόδου συνεῖναι φάσκοντας, ἀλλ' ὁμοίως ἄφρονας εἶναι καὶ ἀκολάστους καὶ ἀδίκους, εἶτα τῶν θηρίων αἰτιᾶσθαι τὸ μὴ καθαρὸν μηδὲ ἀπηκριβωμένον πρὸς ἀρετὴν, ὥσπερ οὐχὶ φαυλότητα λόγου καὶ ἀσθένειαν, καὶ ταύτην κακίαν ὁμολογοῦντας εἶναι λογικὴν, ἧς πᾶν θηρίον ἀναπέπλησται· καὶ γὰρ δειλίαν πολλοῖς καὶ C
ἀκολασίαν, ἀδικίαν τε καὶ κακοήθειαν ὁρῶμεν ὑπάρχουσαν. Ὁ δὲ ἀξιῶν τὸ μὴ πεφυκὸς ὀρθότητα λόγου δέχεσθαι, μηδὲ λόγον δέχεσθαι φύσει, πρῶτον μὲν οὐδὲν διαφέρει τοῦ μήτε πίθηκον αἴσχους φύσει μετέχειν, μήτε χελώνην βραδυτῆτος, ἀξιοῦντος, ὅτι μηδὲ κάλλους ἐπιδεκτικὰ μη-

B. 5. Σωκράτεις] Ald. Baſ. Steph. et duæ priores Græco-Lat. Σωκράτους. Ceteri libri, recte, ut edidimus.

B. 6. φάσκοντας] Non quidem, ut vitioſum, repudiandum: ſed minus probandum quam φάσκειν.

C. 2. ὑπάρχουσαν] Mez. ἐνυπάρχουσαν.

roſque habeant, et in coïtu voluptatem etiam perſentiant: neque tamen illi genus ſuum propagant. Sed et hoc conſideres velim, an non ridiculi ſint, qui Socratem et Platonem non in minore eſſe vitio pronunciantes quam quodvis mancipium ac tantundem ſtultos, intemperantes, injuſtos: porro animalium culpant naturam ut non ſatis puram, neque abſolute ad virtutes elaboratam; quaſi vero pravitas et imbecillitas rationis ab ipſis illis non ponatur inter vitia rationis, quibus plena ſunt omnia animalia, quorum timiditas, intemperantia, injuſtitia, et malitia in ſenſus noſtros plerunque incurrunt. Qui vero ſtatuit, id, quod Natura non ſit capax rectæ rationis, ne rationis quidem eſſe capax Natura; is primum perinde facit, ac ſi ſimiæ turpitudinem, teſtudini tarditatem neget a natura ingenitam, quia pulchritudinis illa, hæc celeritatis non eſt capax. Deinde

δὲ τάχυς ἐστίν· ἔπειτα τὴν διαφορὰν ἐμποδὼν οὖσαν οὐ συνορᾷ· λόγος μὲν γὰρ ἐγγίνεται φύσει, σπουδαῖος δὲ λόγος καὶ τέλειος, ἐξ ἐπιμελείας καὶ διδασκαλίας. διὸ τοῦ λογικοῦ πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις μέτεστιν· ἣν δὲ ζητοῦσιν ὀρ-
D θότητα καὶ σοφίαν, οὐδὲ ἄνθρωπον εἰπεῖν κεκτημένον ἔχουσιν. Ὥσπερ δὲ ὄψεως ἐστὶ πρὸς ὄψιν διαφορά, καὶ πτήσεως πρὸς πτῆσιν, (οὐ γὰρ ὁμοίως ἱέρακες βλέπουσι καὶ τέττιγες, οὐδὲ ἀετοὶ πέτανται καὶ πέρδικες) οὕτως οὐδὲ παντὶ λογικῷ μέτεστιν ὡσαύτως τῆς εὑρημένης τὸ ἄκρον εὐστροφίας καὶ ὀξύτητος· ἐπεὶ δείγματά γε πολλὰ κοινωνίας καὶ ἀνδρείας καὶ τοῦ πανούργου περὶ τοὺς πορισμοὺς καὶ τὰς οἰκονομίας, ὥσπερ αὖ καὶ τῶν ἐναντίων, ἀδικίας, δειλίας, ἀβελτηρίας ἔνεστιν αὐτοῖς. Καὶ μαρτυρεῖ τὸ νυνὶ πεποιηκὸς ἐν
E τοῖς νεανίσκοις τὴν ἅμιλλαν· ὡς γὰρ οὔσης τινὸς διαφορᾶς, οἱ μὲν τὰ χερσαῖά φασιν, οἱ δὲ τὰ θαλάσσια, μᾶλλον

D. 2. Ὥσπερ δὲ ὄψεως] δὲ addidimus ex Pol. Jannot. minoris eſt auctoritatis, quamvis ipſum probum ad orationis bonitatem et lectionis veriſimilitudinem, ὡς γὰρ Mez.

diſcrimen in promtu ſitum non animadvertit: nam ratio Natura ineſt: perfecta ratio et virtute prædita, induſtriæ ac diſciplinæ debetur. Quo fit, ut quodvis animal rationis ſit particeps: quam autem iſti requirunt ejus rectitudinem ac ſapientiam, nullus eſt homo, in quo eam eſſe queant dicere. Verum ut viſus viſui, volatus volatui præſtat: (non enim accipiter et cicada æque vident, neque ita aquilæ volant ut perdices) ita etiam non omne rationis particeps perinde ſummam calliditatem atque celeritatem intelligendi nanciſcitur. Alioqui documenta in animalibus exſtant multa ſocietatis, fortitudinis, et in parandis rebus neceſſariis ac tutanda familia verſutiæ: ſicut et contra injuſtitiæ, timiditatis, fatuitatis. Atque hoc teſtatur cauſſa, quæ noſtris adoleſcentibus ſui certaminis exſtitit: quod, ut exſtante diſcrimine aliquo, alter terrena, alter aquatilia ani-

προσῆχθαι φύσει πρὸς ἀρετήν· ὃ δὴ καὶ δῆλόν ἐστι, παρα-
βαλλομένων πελαργοῖς ἵππων ποταμίων· οἱ μὲν γὰρ τρέ-
φουσι τοὺς πατέρας, οἱ δὲ ἀποκτεννύουσιν, ἵνα τὰς μητέ-
ρας ὀχεύωσι· καὶ περιστεραῖς περδίκων· οἱ μὲν γὰρ ἀφα-
νίζουσι τὰ ᾠὰ καὶ διαφθείρουσι τὰς θηλείας, ὅταν ἐπῳά-
ζωσιν, οὐ προσδεχομένας τὴν ὀχείαν, οἱ δὲ καὶ διαδέχονται
τὴν ἐπιμέλειαν, ἐν μέρει θάλποντες τὰ ᾠά, καὶ ψωμίζουσι
πρότεροι τὰ νεοττία, καὶ τὴν θήλειαν, ἐὰν πλείονα χρό- F
νον ἀποπλανηθῇ, κόπτων ὁ ἄῤῥην εἰσελαύνει πρὸς τὰ
ᾠὰ καὶ τοὺς νεοττούς. Ὄνοις δὲ καὶ προβάτοις Ἀντίπα-
τρος ἐγκαλῶν ὀλιγωρίαν καθαριότητος, οὐκ οἶδα πῶς
παρῆλθε τὰς λύγκας καὶ τὰς χελιδόνας, ὧν αἱ μὲν
ἐκτοπίζουσι παντάπασι κρύπτουσαι καὶ ἀφανίζουσαι τὸ
λυγγούριον, αἱ δὲ χελιδόνες ἔξω στρεφομένους διδάσκουσι
τοὺς νεοττοὺς ἀφιέναι τὸ περίττωμα. Καίτοι διὰ τί
δένδρον δένδρου οὐ λέγομεν ἀμαθέστερον, ὡς κυνὸς πρό-
βατον; οὐδὲ λαχάνου λάχανον ἀνανδρότερον, ὡς ἔλαφον

malia contenderet a Natura plus ad virtutem adjumenti accepiſſe. Quod ſane liquet, ſi cum ciconiis compares fluviales equos; illæ enim patres ſuos alunt, hi, ut cum matribus coïre poſſint, eos necant: item columbas cum perdicibus; nam alterius generis mares ova perdunt, fœmellaſque corrumpunt, non admittentes marem dum incubant, alteri partem curæ in ſe recipiunt fovendis ovis, primique pullos cibant, et fœmellam, ſi diutius evagetur, mas roſtro tundens ad ova et pullos compellit. Antipater vero ovibus et aſinis neglectionem munditiæ exprobrans, neſcio cur lynces præterierit et hirundines; nam lynces lyncurium ſuum plane e medio removent occultantque, hirundines pullos ſuos docent foras averſos excernere. Et vero quid cauſſæ eſt, cur arborem arbore non dicamus minus docilem, ut ovem cane? aut olus olere timidius, ut cervum leone? nimirum,

963 λέοντος; ἢ καθάπερ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ἕτερον ἑτέρου βραδύτερον οὐκ ἔστι, οὐδὲ μικροφωνότερον ἐν τοῖς ἀναύδοις, οὕτως οὐδὲ δειλότερον, οὐδὲ νωθέστερον, οὐδὲ ἀκρατέστερον, οἷς μὴ φύσει πᾶσιν ἡ τοῦ φρονεῖν δύναμις, ἄλλοις δὲ ἄλλως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον παροῦσα, τὰς ὁρωμένας διαφορὰς πεποίηκεν.

ε'. ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Ἀλλὰ θαυμαστὸν ὅσον ἄνθρωπος εὐμαθείᾳ καὶ ἀγχινοίᾳ καὶ τοῖς περὶ δικαιοσύνην καὶ κοινωνίαν διαφέρει τῶν ζώων.

ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Καὶ γὰρ ἐκείνων, ὦ ἑταῖρε, πολλὰ τοῦτο μὲν μεγέθει καὶ ποδωκείᾳ, τοῦτο δὲ ὄψεως ῥώμῃ καὶ ἀκοῆς ἀκριβείᾳ πάντας ἀνθρώπους ἀπολέλοιπεν· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο
B τυφλός, οὐδὲ ἀδύνατος, οὐδὲ ἄωτος ὁ ἄνθρωπός ἐστιν· ἀλλὰ καὶ

A. 3. δειλότερον] Sic Porph. et conjectura ita vertit Xyl. Vulgo, δειότερον.

A. 7. εὐμαθείᾳ] Sic Porphyr. Vulgo, et omnes libri, εὐηθείᾳ.

A. 11. —ποδωκείᾳ—ἀκριβείᾳ] Malim, ποδωκείᾳ καὶ ῥώμῃ, τοῦτο δὲ ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἀκριβείᾳ.

B. 1. ἀδύνατος—ἰσχύος τε] Porphyr.—ἀδύνατος ὁ ἄνθρωπός ἐστιν· ἀλλὰ καὶ θέομεν, εἰ καὶ βραδύτερον ἐλάφων· καὶ βλέπομεν, εἰ καὶ χεῖρον ἱεράκων· ἰσχύος τε— Reliquiæ hujus lectionis ſunt in Harl. χεῖρον ἱεράκων pro χειρῶν καὶ ὁμμάτων. Dubium, quæ ſit verior totius loci ſcriptura: hoc non dubium, quin, vel retenta vulgata, ὁμμάτων mutandum ſit in σωμάτων.

quod ſicut de immobilibus aliud alio tardius, aut de mutis aliud alio minus vocale non habetur: ita timidius, ſegnius, intemperantius aliud alio non reputatur, ubi intelligendi vim Natura non eſt largita, quæ in aliis aliter, ac vel magis vel minus inſita, diſcrimina fecit ea quæ cernimus.

V. Soclarus. Sed mirum dictu eſt quantum homo prudentia, ſolertia, juſtitia et ſocietatis procuratione reliquis præſtet animalibus.

Autobulus. Atqui amice, etiam hæc magnitudine, pedum celeritate, acumine viſus, auditus ſubtilitate, aliis alia, homines univerſos longe ſuperant. Neque tamen propterea homo eſt cæcus, viribus, auribus carens: neque manuum et corporum, vi et

χειρῶν καὶ ὀμμάτων ἰσχύος τε καὶ μεγέθους ἡ φύσις ἡμᾶς οὐκ ἀπεστέρησεν, καίτοι τὸ μηδὲν ἐν τούτοις πρὸς ἐλέφαντα καὶ κάμηλον ὄντας. Οὐκοῦν ὁμοίως μηδὲ τὰ θηρία λέγωμεν, εἰ καθάπερ φρονεῖ καὶ κάκιον διανοοῦνται, μὴ διανοεῖσθαι μηδὲ φρονεῖν ὅλως, μηδὲ κεκτῆσθαι λόγον, ἀσθενῆ δὲ καὶ θολερὸν κεκτῆσθαι, ὥσπερ ὀφθαλμὸν ἀμβλυώττοντα καὶ τεταραγμένον. Εἰ δὲ μὴ πολλὰ τοὺς νεανίσκους αὐτίκα δὴ μάλα προσεδόκων, τὸν μὲν ἐκ γῆς, τὸν δὲ ἐκ θαλάττης ἐνταῦθα συνερανίσειν, φιλολόγους καὶ φιλογραμμάτους ὄντας, οὐκ ἂν ἀπεσχόμην σοῦ μυρία μὲν εὐμαθείας, μυρία δὲ εὐφυΐας παραδείγ- c
ματα θηρίων διηγούμενος, ὧν ἄμαις καὶ σκάφαις ἡμῖν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀρύσασθαι θεάτρων ἡ καλὴ Ῥώμη παρέσχηκε. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκείνοις νεαρὰ καὶ ἄθικτα περὶ τὸν λόγον ἐγκαλλωπίσασθαι καταλείπωμεν· βούλομαι δὲ μικρόν τι μετὰ σοῦ σκέψασθαι καθ'

C. 1. μυρία δὲ εὐφυΐας] δὲ recepimus ex Baſ. Xyl. Venet. Harl. Mez.

magnitudine, nos Natura privavit; etſi nihil hic ſumus cum elephanto aut camelo comparati. Proinde etiam animalia cetera, quia tardius intelligunt, minuſque recte ratiocinantur quam homo, non dicemus omni ratione atque intelligentia carere: ſed eam poſſidere imbecillam atque turbidam, ſicut oculum luſciosum et diſtortum. Ac niſi adoleſcentes noſtros jam nunc ſperarem, qua ſunt eruditione et in humanioribus ſtudiis diligentia, plurima terreſtrium unum, alterum marinorum exempla conducta in medium prolaturos; non abſtinuiſſem ſexcentis docilitatis, ſexcentis naturæ bonitatis ſpeciminibus recenſendis: quorum nobis copiam e theatris imperatoriis affatim hauriendam pulchra Roma præbuit. Sed hæc nos illis integra atque intacta relinquamus, quibus ſuam exornent diſputationem. Interim tecum quidpiam volo per otium conſide-

ἡσυχίαν. Οἶμαι γὰρ ἰδίαν τινὰ μέρους ἑκάστου καὶ δυνάμεως φαυλότητα καὶ πήρωσιν εἶναι καὶ νόσον, ὥσπερ ὀφθαλμοῦ τυφλότητα, καὶ σκέλους χωλότητα, καὶ ψελλότητα γλώσσης, ἄλλου δὲ μηδενός· οὐ γάρ ἐστι τυφλότης μὴ πεφυκότος ὁρᾷν, οὐδὲ χωλότης μὴ πεφυκότος βαδίζειν, ψελλόν τε τῶν ἀγλώσσων, ἢ τῶν ἀναύδων φύσει τραυλὸν οὐδὲν ἂν προσείποις· ὁμοίως οὐδὲ παραπαῖον, ἢ παραφρονοῦν, ἢ μαινόμενον, ᾧ μὴ τὸ φρονεῖν, ἢ λογίζεσθαι
D καὶ διανοεῖσθαι κατὰ φύσιν ὑπῆρχεν· οὐ γάρ ἐστιν ἀπαθὲς γενέσθαι, μὴ κεκτημένον δύναμιν, ἧς τὸ πάθος, ἢ στέρησις, ἢ πήρωσις, ἤ τις ἄλλη κάκωσις ἦν. Ἀλλὰ μὴν ἐντετύχηκάς γε λυττώσαις κυσὶν, ἐγὼ δὲ καὶ ἵπποις· ἔνιοι δέ φασι καὶ βοῦς μαίνεσθαι καὶ ἀλώπεκας· ἀρκεῖ δὲ τὸ τῶν κυνῶν, ὃ ἀναμφισβήτητόν ἐστι, καὶ μαρτυρεῖ λόγον ἔχειν καὶ διάνοιαν οὐ φαύλην τὸ ζῷον,

C. 13. οὐδὲν ἂν] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, οὐδένα ἄν.

rare. Arbitror ego peculiarem cuique parti aut facultati ſuam eſſe mutilationem, ſuam depravationem, ſuum morbum, quæ in aliud nihil cadant: quomodo viſui cæcitas, pedi claudicatio, linguæ balbuties ſoli accidit: non enim cæcum dicitur id quod Natura ad videndum non fuerat comparatum: aut claudum, cui eadem gradiendi omnem negaverat facultatem: neque balbum aut blæſum habetur quod ſuapte natura linguæ eſt vociſque expera. Ergo delirare etiam, deſipere aut inſanire non cenſebimus id, cujus naturæ ſapere, intelligere, ratiocinari non eſt accommodatum. Affici quippe non poteſt, quod nulla eſt facultate præditum, cui affectio aliqua, aut privatio aut mutilatio, aut læſio accidere queat. Nimirum vero rabidos vidiſti canes aliquando: ipſe etiam equos vidi rabidos: et ſunt qui boves quoque furere, et vulpes dicant. Sed nobis ſufficit canum exemplum controverſia carens: quod teſtatur animal

ἧς παρατετραμμένης καὶ συγχεομένης ἡ λεγομένη λύττα καὶ μανία πάθος ἐστίν· οὔτε γὰρ ὄψιν ἀλλοιουμένην αὐτῶν, οὔτε E
ἀκοὴν ὁρῶμεν, ἀλλὰ ὥσπερ ἀνθρώπου μελαγχολῶντος ἢ παρακόπτοντος, ὁ μὴ λέγων ἐξεστάναι καὶ διεφθορέναι τὸ φρονοῦν καὶ λογιζόμενον καὶ μνημονεῦον, ἄτοπός ἐστι· καὶ γὰρ ἡ συνήθεια ταῦτά γε κατηγορεῖ τῶν παραφρονούντων μὴ εἶναι παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπεπτωκέναι τῶν λογισμῶν· οὕτως ὁ τοὺς λυττῶντας κύνας, ἄλλό τι πεπονθέναι νομίζων, ἀλλ' οὐχὶ τῷ φρονεῖν πεφυκότι καὶ λογίζεσθαι καὶ μνημονεύειν ἀνα- F
πεπλησμένους ταραχῆς, καὶ παραπεπαικότας, ἀγνοεῖν τὰ φίλτατα πρόσωπα, καὶ φεύγειν τὰς συντρόφους διαίτας, ἢ παρορᾶν τὸ φαινόμενον ἔοικεν, ἢ συνορῶν τὸ γινόμενον ἐξ αὐτοῦ, φιλονεικεῖν πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

ϛʹ. Σωκλαρος. Ὀρθῶς μοι δοκεῖς ὑπονοεῖν· οἱ γὰρ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ Περιπάτου, μάλιστα πρὸς τοὐναν-

F. 4. ἢ συνορῶν] Item e Porph. Vulgò, μὴ συνορῶν.

hoc ratione non contemnenda præditum eſſe: quæ conturbata furore iſto, qui dicitur rabies, adficitur; nam neque viſui eorum, neque auditui quidquam accidere mutationis tum cernimus. Enimvero ſicut ineptus ſit, qui hominis melancholia laborantis et inſanientis neget abalienatam corruptamque eſſe vim ratiocinandi ac memoriæ: cum quidem ita receptum ſit conſuetudine, ut ſic affectum *non eſſe apud ſe*, ac *mente excidiſſe* dicamus: ita qui rabido cani aliud accidiſſe aliquid putet, quam quod vi intelligendi, ratiocinandi, ac memorandi perturbata, deſipiens ignoret cariſſimas perſonas, fugiatque conſuetam a prima ætate vitæ rationem, neque agnoſcat quæ cernit, videtur mihi aut non animadvertere rem manifeſtam, aut animadvertens id, quod ex ea conſequitur, contentioſe veritatem impugnare.

VI. Soclarus. Recte, mea ſententia, judicas. Etenim Stoici et Peripatetici contrarium hac maxime pro-

πον ἐντείνοντες τῷ λόγῳ, τῆς δικαιοσύνης ἑτέραν γένεσιν οὐκ ἐχούσης, ἀλλὰ παντάπασιν ἀσυστάτου καὶ ἀνυπάρκτου
964 γινομένης, εἰ πᾶσι τοῖς ζώοις λόγου μέτεστι· γίνεται γὰρ ἢ τὸ ἀδικεῖν ἀναγκαῖον ἡμῖν ἀφειδοῦσιν αὐτῶν, ἢ μὴ χρωμένων αὐτοῖς, τὸ ζῆν ἀδύνατον καὶ ἄπορον· καὶ τρόπον τινὰ θηρίων βίον βιωσόμεθα, τὰς ἀπὸ τῶν θηρίων προέμενοι χρείας. Ἀφίημι γὰρ Νομάδων καὶ Τρωγλοδυτῶν ἀνεξευρέτους ἀριθμῷ μυριάδας, οἳ τροφὴν σάρκας, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἴσασιν· ἀλλὰ ἡμῖν τοῖς ἡμέρως καὶ φιλανθρώπως ζῆν δοκοῦσιν, ποῖον ἔργον ἀπολείπεται γῆς, ποῖον ἐν θαλάττῃ, τίς ἐν ὄρεσι τέχνη, τίς κόσμος διαίτης, ἂν ὡς
B προσήκει λογικοῖς καὶ ὁμοφύλοις πᾶσι τοῖς ζώοις οὖσιν, ἀβλαβῶς καὶ μετ᾽ εὐλαβείας προσφέρεσθαι μάθωμεν, ἔργον ἐστὶν εἰπεῖν. Οὐδὲν οὖν φάρμακον οὐδὲ ἴαμα τῆς ἢ τὸν βίον ἀναιρούσης ἢ τὴν δικαιοσύνην ἀπορίας οὐδὲν ἔχο-

A. 6. ἀριθμῷ] Sic E. P. et Porph. codices: apud quem De Abſtin. I, 5. et ſeq. hic locus inde ab A. γίνεται γὰρ—uſque ad C. ἀπολελοίπασι repetitus exſtat: quanquam vulgatum eſt ut in Plutarchi exemplis ἀριθμῶν.

A. 9. ἐν ὄρεσι] Porph. ἐναργής: quod, ſi cum Reiſkio mutetur in ἐνεργὸς, præferam vulgato.

bant ratione, quod juſtitiæ eſſe nullam originem poſſe dicunt, nullamque omnino fore juſtitiam, ſi omnia animalia ratione ſint prædita. Effici enim, ut aut injuſte faciamus iis veſcendis utendiſque, aut uſu eorum omiſſo vel vivere omnino nequeamus, vel vita inops futura ſit, et quodammodo belluina. Neque dicam de Nomadum et Troglodytarum innumeris millibus, qui præter carnes cibum alium nullum norunt. Nobis quidem, qui manſuete videmur et humaniter vivere, ſi diſcamus bruta omnia pro ratione præditis nobiſque cognatis habere, ac proinde ſine ullo eorum damno et cum cautione iis uti, non video quod opus in terra, in mari, in montibus, quæ ars, qui vitæ ornatus ſit futurus reliquus. Nullum proinde remedium adhiberi huic difficultati poteſt, quæ aut vitam aut juſtitiam

μῶν, ἂν μὴ τὸν ἀρχαῖον ὅρον καὶ νόμον φυλάττωμεν, ᾧ, καθ' Ἡσίοδον, ὁ τὰς φύσεις διελὼν καὶ θέμενος ἰδίᾳ τῶν γενῶν ἑκάτερον,

Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶ μετ' αὐτοῖς,
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην

πρὸς ἀλλήλους. Οἷς δὲ οὐκ ἔστι δικαιοπραγεῖν πρὸς ἡμᾶς, οὐδ' ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνα γίνεται τὸ ἀδικεῖν. Ὡς οἵ γε τοῦτον προϊέμενοι τὸν λόγον, οὔτε χρείαν ἄλλην, οὔτε λι- C
τὴν τῇ δικαιοσύνῃ παρεισελθεῖν ὁδὸν ἀπολελοίπασι.

ζ'. Αυτοβουλος. Ταῦτα μὲν, ὦ φίλε, ἀπὸ καρδίας τῶν ἀνδρῶν ἐξείρηκας· οὐ μὴν δοτέον, ὥσπερ δυστοκούσαις γυναιξὶ, περιάψασθαι τοῖς φιλοσόφοις ὠκυτόκιον, ἵνα ῥᾳδίως καὶ ἀταλαιπώρως τὸ δίκαιον ἡμῖν ἀποτέκωσιν. Οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ τῷ Ἐπικούρῳ διδόασιν ὑπὲρ τῶν μεγίστων,

B. 6. Ἡσίοδον, ὁ τὰς] ὁ addidimus ex E. ſatis hoc judicantes: poteramus et ὁ Ζεὺς ex Porph.
B. 11. Οἷς δὲ] δὲ addidimus ex Harl. et Porph.
C. 1. οὔτε χρείαν—λιτὴν] Porph. οὔτε εἰρεσίαν ἄλλην, οὔτε λεπτὴν, forte rectius.

abolet, quam ut ſequamur veterem terminum ac legem Dei illius, qui, ut eſt apud Heſiodum, naturas diſtinguens, ac genera ſeorſim unumquodque ponens,

Piſces, atque feras jubet, aëreaſque volucres,
Iſthæc juſtitiæ nullæ cum lege ligentur,
Alterum in alterius prædam demittier alvum:
Humano generi ſed mutua jura dicavit.

Scilicet ut cum bruta nobiſcum juſte agere non queant, nos quoque injuſte in ipſa agere non poſſimus: quam rationem qui dimittunt, neque ullam utilitatem vitæ, neque ullum juſtitiæ aditum relinquunt.

VII. Autobulus. Hæc quidem tu, amice, plane e ſententia illorum dixiſti. Verum non convenit philoſophis, tanquam difficulter fœtum enitentibus mulieribus, appendere medicamentum partum accelerans, ut facile et abſque ærumna juſtitiam nobis pariant. Nam ipſi quoque non concedunt Epicuro maximarum rerum cauſſa fingenti exilem ad-

σμικρὸν οὕτω πρᾶγμα καὶ φαῦλον, οἶμαι, ἄτομον παρεγκλῖναι μίαν ἐπὶ τοὐλάχιστον, ὅπως ἄστρα καὶ ζῶα καὶ τύχη παρεισέλθῃ, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν μὴ ἀπόληται· δεικνύναι
D δὲ τὸ ἄδηλον, ἢ λαμβάνειν τι τῶν προδήλων, καὶ προσήκει τὸ περὶ τῶν ζώων ὑποτίθεσθαι πρὸς τὴν δικαιοσύνην, εἰ μήθ' ὁμολογεῖται, μήτ' ἄλλως ἀποδεικνύουσιν. Ἔχει γὰρ ἑτέραν ὁδὸν ἐκεῖ τὸ δίκαιον, οὐ σφαλερὰν καὶ παράκρημνον οὕτω καὶ διὰ τῶν ἐναργῶν ἀνατρεπομένων φέρουσαν, ἀλλὰ ἣν Πλάτωνος ὑφηγουμένου δεικνύουσιν οὑμὸς υἱὸς, ὦ Σώκλαρε, σὸς δὲ ἑταῖρος, τοῖς μὴ φιλομαχεῖν, ἕπεσθαι δὲ καὶ μανθάνειν βουλομένοις. Ἐπεὶ τό γε μὴ παντάπασι καθαρεύειν ἀδικίας τὸν ἄνθρωπον οὕτω τὰ
E ζῶα μεταχειριζόμενον, Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἡράκλειτος ὡς

C. 10. δεικνύναι—ἀποδεικνύουσιν] Ita corrupte eſt in omnibus libris; niſi quod Xyl. habet τοῦ pro τό. Forte non procul a vero aberraverit hæc noſtra conjectura: δεικνύντα δὲ τὸ ἄδηλον λαμβάνειν τι τῶν προδήλων προσήκει, οὔτι περὶ τῶν ζώων ὑποτίθεσθαί τι πρὸς τὴν δικαιοσύνην εἰ μήθ' ὁμολογεῖται μήτ' ἄλλως ἀποδεικνύουσι. Sententia in Latinis reddita eſt.

D. 5. ἀνατρεπομένων] Sic Mez. et Reiſk. Vulgo, ἀνατρεπόμενον.

eo atque nullius pretii rem, inclinationem ſcilicet atomi leviſſimam, qua is aſtra, animalia, et fortunam volebat introducere, et libertatem voluntatis noſtræ tueri. At qui obſcurum quid patefacere ac demonſtrare vult, debet manifeſtum quid ſumere unde demonſtrationem ducat: neque proinde tanquam fundamentum demonſtrationi ſupponere dictum ejuſmodi de brutis, quod de brutis quidem neque hominum conſenſu probetur, neque ipſe præterea demonſtret, ſed áccommodatum ſit ad juſtitiæ originem inducendam. Etenim alia via ad ſtabiliendam juſtitiam perveniri poteſt, non ita lubrica et per præcipitia ducente, et evidentia evertente: ſed quam Platone auctore meus, Soclare, filius, tuus ſocius, monſtrat non contendendi cupidis, verum ſequi et diſcere volentibus. Sane non ſine omni injuſtitia fieri, quod homo ſic agit cum brutis, id tanquam verum ſumſerunt Empedocles et Heraclitus, ſæpenumero deploran-

ἀληθὲς προσδέχονται, πολλάκις ὀδυρόμενοι καὶ λοιδοροῦντες τὴν φύσιν, ὡς ἀνάγκην καὶ πόλεμον οὖσαν, ἀμιγὲς δὲ μηδὲν μηδὲ εἰλικρινὲς ἔχουσαν, ἀλλὰ διὰ πολλῶν καὶ ἀδίκων παθῶν περαινομένην· ὅπου καὶ τὴν γένεσιν αὐτὴν ἐξ ἀδικίας συντυγχάνειν λέγουσι, τῷ θνητῷ συνερχομένης τοῦ ἀθανάτου, καὶ τέρπεσθαι τὸ γενόμενον παρὰ φύσιν μέλεσι τοῦ γεννήσαντος ἀποσπωμένοις. Οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄκρατα καὶ πικρὰ φαίνεται κατηγορικῶς· ἑτέρα δ' ἐστὶν ἐμμελὴς παρηγορία μήτε τῶν ζώων τὸν λόγον ἀφ- F
αιρουμένη, καὶ σώζουσα χρωμένοις αὐτοῖς πῶς προσήκει τὸ δίκαιον· ἣν τῶν σοφῶν καὶ παλαιῶν εἰσαγόντων, συστᾶσα λαιμαργία μεθ' ἡδυπαθείας ἐξέβαλε καὶ ἠφάνισεν, αὖθις δὲ Πυθαγόρας ἀνελάμβανε διδάσκων ὠφελεῖσθαι μὴ ἀδικοῦντας· οὐ γὰρ ἀδικοῦσιν οἱ τὰ μὲν ἄμικτα καὶ βλαβερὰ κομιδῇ κολάζοντες καὶ ἀποκτιννύοντες, τὰ δὲ ἥμερα καὶ

E. 5. γένεσιν αὐτὴν] αὐτὴν eſt ex Harl. Jun. Vulgo, αὐτῆς. Mez. εὐθύς.
E. 7. τέρπεσθαι] Immo τρέφεσθαι, ut Mez.
F. 2. πῶς προσήκει] Forte ὡς προσήκει, ut Mez. vel, ὅπως, ut Exempl. T.

tes, atque incuſantes naturam, ut quæ neceſſitas ſit ac bellum, nihil ſincerum habeat, multiſque injuſtis affectionibus ad finem ſuum perveniat: quando ipſe etiam ortus hominis ab injuſtitia ſit, immortali re cum mortali coëunte: alaturque id, quod naſcitur, partibus generantis contra naturam a toto avulſis. Verum hæc nimis acerba videtur eſſe et libera inſectatio. Alia autem eſt concinna excuſatio, quæ neque eripit animalibus rationem, et convenienter utentibus hominibus juſtitiam conſervat: quam a veteribus et ſapientibus introductam, guloſitas ac voluptatum ſtudium, coitione facta, exturbavit: Pythagoras autem revocavit, docens quomodo citra injuſtitiam utilitatem percipere poſſemus. Non enim agunt injuſte, qui animalia quæ cicurari prorſus non poſſunt, vel damnoſa omnino ſunt, plectunt atque interficiunt: manſueta autem humanaque cicu-

φιλάνθρωπα ποιούμενοι τιθασά, καὶ συνεργὰ χρείας πρὸς ἣν ἕκαστον εὖ πέφυκεν,

Ἵππων ὄνων τε ὀχεῖα, καὶ ταύρων γονάς,

ὧν ὁ Αἰσχύλου Προμηθεὺς δοῦναί ἡμῖν φησιν,

965 —— ἀντίδουλα, καὶ πόνων ἐκδέκτορα·

κυσὶ δὲ χρώμενοι προφυλάττουσιν αἶγάς τε καὶ ὄϊς ἀμελγόμενα καὶ κειρόμενα νέμοντες. Οὐ γὰρ ἀναιρεῖται τὸ ζῆν οὐδὲ βίος ἀπόλλυται τοῖς ἀνθρώποις, ἂν μὴ λοπάδας ἰχθύων, μηδὲ ἥπατα χηνῶν ἔχωσι, μηδὲ βοῦς μήτ' ἐρίφους κατακόπτωσιν ἐπ' εὐωχίᾳ, μηδ' ἀλύοντες ἐν θεάτροις, μηδὲ παίζοντες ἐν θήραις, τὰ μὲν ἀναγκάζωσι τολμᾶν καὶ ἄκοντα μάχεσθαι, τὰ δὲ, μηδὲ ἀμύνεσθαι πεφυκότα διαφθείρωσι· τὸν γὰρ παίζοντα καὶ τερπόμενον οἶμαι συμπαίζουσι δεῖν χρῆσθαι καὶ ἱλαροῖς, οὐχ, ὥσπερ ὁ Βίων ἔλεγε " τὰ παιδάρια παίζοντα τῶν βατράχων τοῖς

F. 10. ὀχεῖα] Scripſi pro ὀχείαν, ut ſupra p. 98. C.
F. 11. ὧν] Rectius ſit ἃ, cum Mez.
A. 8. καὶ ἄκοντα] Sic B. Vulgo, ἄκοντα καὶ—.
A. 9. τερπόμενον] Harl. παιζόμενον. Legam, τὸν γὰρ παίζοντα τοῖς παιζομένοις—.

rando ad eas operas condocefaciunt, quæ uniuſcujuſque naturæ conveniunt:

Fetus equorum, aſinorumque, et boum genus,

quos, ut ait Æſchyli Prometheus, dat Deus,

Munera rependens, quæ noſtris laboribus Subeant:

item qui canibus utuntur cuſtodibus, capras oveſque mulgendas tondendaſque paſcunt. Non enim vita hominibus eripitur, ſi non apponantur patinæ piſcium plenæ, aut jecinora anſerum, neque boves aut hœdos in convivia mactent: neque fallendi temporis cauſſa, aut animi gratia in theatris ac venationibus alias beſtias invitas cogant reſiſtere et pugnare, alias quas natura non armavit interficiant. Qui enim ludit et ſe oblectat, iis qui una ludunt ita debet uti ut ludentibus et oblectatis: non, quemadmodum de *pueris* dicebat Bion, *eos ludendo ranas ſaxis petere, ranas autem*

“ λίθοις ἐφίεσθαι, τοὺς δὲ βατράχους μηκέτι παίζοντας B
“ ἀλλὰ ἀληθῶς ἀποθνήσκειν,” οὕτως κυνηγεῖν καὶ ἁλιεύειν, ὀδυνωμένοις τερπομένους καὶ ἀποθνήσκουσι, τοῖς δὲ ἀπὸ σκύμνων καὶ νεοσσῶν ἐλεεινῶς ἀγομένοις. Οὐ γὰρ οἱ χρώμενοι ζώοις, ἀδικοῦσιν, ἀλλ᾽ οἱ χρώμενοι βλαβερῶς καὶ ὀλιγώρως καὶ μετ᾽ ὠμότητος.

η΄. Σωκλαρος. Ἐπίσχες, ὦ Αὐτόβουλε, καὶ παραβαλοῦ τῆς κατηγορίας· ἐγγὺς γὰρ οἵδε προσιόντες πολλοὶ, καὶ θηρατικοὶ πάντες, οὓς οὔτε μεταθεῖναι ῥᾴδιον, οὔτε λυπεῖν ἀναγκαῖον.

Αυτοβουλος. Ὀρθῶς παραινεῖς, ἀλλὰ Εὐβίωτον μὲν C εὖ οἶδα, καὶ τὸν ἐμὸν ἀνεψιὸν Ἀρίστωνα, τούς τε Διονυσίου παῖδας ἀπὸ Δελφῶν Αἰακίδην καὶ Ἀριστότιμον τουτονὶ, εἶτα Νίκανδρον τὸν Εὐθυδάμου χερσαίας δαήμονα ἄγρας, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς Ἀριστότιμον γενησομέ-

B. 7. παραβαλοῦ τῆς κατηγορίας] Legendum παραβαλοῦ τὸ θυρίον τῆς κατηγορίας: qua dictione uſus eſt Plut. ſupra item, p. 940. F. Monuit et Salmaſ.

C. 3. Δελφῶν] Sic Leonic. Schott. Anon. Amiot. Xyl. T. V. B. Mez. Vulgo, et ceteri libri, ἀδελφῶν.

non ludendo ſed ſerio mori, ita venari et piſcari, ut voluptatem capiat beſtiarum cruciatibus et mortibus, aut iis miſerabiliter a pullis catuliſve abreptis gaudeat. Non enim injuſte faciunt qui utuntur animalibus: ſed ii qui hoc faciunt damnoſe, contemtim, et cum crudelitate.

VIII. Soclarus. Claude januam accuſationis. Prope enim adſunt huc accedentes multi, omnes venandi ſtudio dediti: quos neque facile ſit ab inſtituto ſuo deducere, et nihil attinet offendere.

Autobulus. Probe mones. Sed Eubiotum quidem ſatis ſcio, et conſobrinum meum Ariſtonem, tum Dionyſii Delphici filios Æacidem et Ariſtotimum huncce, necnon Nicandrum Euthydami filium, gnaros eſſe terreſtris venationis, ideoque a partibus

τους· ὥσπερ αὖ πάλιν τουσδὶ τοὺς νησιώτας καὶ παραλίους, Ἡρακλέωνα τὸν Μεγαρόθεν, καὶ Φιλόστρατον τὸν Εὐβοέα,

——— *τοῖσίν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλε,*

Φαίδιμος ἔχων περὶ αὐτὸν βαδίζει.

Τυδεΐδην δ' οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετείη,

τουτονὶ τὸν ἡμέτερον ἡλικιώτην Ὀπτᾶτον, ὃς πολλῆς μὲν ἐνάλου, πολλῆς δὲ ὀρείου πολλάκις ἄγρας ἀκροθινίοις ἀγ-
D λαΐσας τὴν Ἀγροτέραν ἅμα θεὸν καὶ Δίκτυναν, ἐνταῦθα δῆλός ἐστι πρὸς ἡμᾶς βαδίζων, ὡς μηδετέροις προσθήσων ἑαυτόν. Ἢ φαύλως εἰκάζομεν, ὦ φίλε Ὀπτᾶτε, κοινόν σε καὶ μέσον ἔσεσθαι τῶν νεανίσκων βραβευτήν;

ΟΠΤΑΤΟΣ. Πάνυ μὲν οὖν, ὀρθῶς ὑπονοεῖς, ὦ Αὐτόβουλε· πάλαι γὰρ ὁ Σόλωνος ἐκλέλοιπε νόμος, τοὺς ἐν στάσει μηδετέρῳ μέρει προσγενομένους κολάζων.

C. 9. τοῖσιν] Sic Schott. Vulgo, τοῖσι.
C. 12. πολλῆς μὲν—ἀκροθινίοις] Conſtitui hunc locum partim ex vulgata lectione, πολλοῖς μὲν ἐνάλου ὀρείου πολλάκις ἄγρας ἀκροθινίοις: partim ex B. πολλῆς μὲν ἐνάλου, πολλῆς δὲ ὀρείου πολλάκις ἄγρας ἀκροθίνια.

Ariſtotimi futuros: ſicut ab altera parte Phædimus adducit inſulares iſtos et marinos, Heracleonem Megarenſem, Philoſtratumque Euboënſem, ut Homerice dicam

Cura marinorum quibus eſt operum.

Hunc autem noſtrum æqualem Optatum

Utris annumeres, non eſt dignoſcere promtum:

qui agreſtem ſimul et marinam deam Dictynnam utriuſque generis prædæ primitiis ſæpe veneratus, ita accedit, ut neutris videatur ſe adjuncturus. Numnam male conjicimus, mi Optate, communem te fore, et qui medium ferias in adoleſcentum arbitrio?

Optatus. Rectiſſime conjicis, Autobule: jamdudum enim Solonis lex obſolevit, quæ puniri jubet qui in ſeditione neutri ſe parti adjunxiſſet.

ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Δεῦρο δὴ καθίζε πρὸς ἡμᾶς, ὅπως, εἰ δέησαι μάρτυρος, μὴ τοῖς Ἀριστοτέλους πράγματα βιβλίοις παρέχωμεν, ἀλλά σοι δι' ἐμπειρίαν ἑπόμενοι, τοῖς λεγομένοις ἀληθῶς τὴν ψῆφον ἐπιφέρωμεν. E

ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Εἶεν, ὦ ἄνδρες νέοι, γέγονέ τις ὑμῖν ὁμολογία περὶ τάξεως;

ΦΑΙΔΙΜΟΣ. Γέγονεν, ὦ Σώκλαρε, πολλὴν παρασχοῦσα φιλονεικίαν· εἶτα, κατ' Εὐριπίδην,

Ὁ τῆς τύχης παῖς κλῆρος ἐπὶ τούτῳ ταγείς,

τὰ χερσαῖα προεισάγει δίκαια τῶν ἐνάλων.

ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Καιρὸς οὖν, ὦ Ἀριστότιμε, σοὶ μὲν ἤδη λέγειν, ἡμῖν δὲ ἀκούειν.

θʹ. ΑΡΙΣΤΟΤΙΜΟΣ. Ἡ μὲν ἀγορὰ τοῖς δικαζομένοις, * τὰ δὲ τὸν γόνον ἀναλίσκει περὶ τὰς ἀποκυήσεις ἐπι-

D. 8. Δεῦρο δὴ] Sic Harl. Collat. Moret. Jannot. Schott. Anon. Jun. T. V. B. Vulgo, Δεῦρο δέ.

E. 2. Εἶεν] Præpoſui huic loco nomen *Soclari*, pro vulgato *Optati*. Fecerunt ante nos Xyl. et Mez.

E. 10. δικαζομένοις, * τὰ δὲ] Multa excidiſſe res ipſa loquitur. Tamen nec in editis ante Steph. nec in ſcriptis libris, ſignum defectus poſitum eſt. Collocationes Jannot. et Leonic. habent λείπει.

Autobulus. Huc ergo adſide, ut, ſi quid incidat teſte indigens, non Ariſtotelis libri excutiendi ſint, ſed tibi ob peritiam aſſentientes, ſententiam feramus certam de juvenum contrariis orationibus.

Soclarus. Agedum juvenes, convenitne inter vos de ordine?

Phædimus. Actum eſt de eo inter nos magna contentione: tandem, ut ait Euripides,

Fortunæ proles ſors tulit ſententiam:

cum eo eſſet provocatum, juſſitque terreſtrium cauſſam prius quam marinorum dici.

Soclarus. Tempus ergo eſt, Ariſtotime, ut tu jam nunc dicas, nos audiamus.

IX. Aristotimus. Forum controvertentibus apertum eſt, * alii fœtum periunt, in ipſo partus tempore

τρέχοντα ταῖς θήλεσι· κεστρέως δὲ γένος οὓς παρδίας κα-
F λοῦσιν, ἀπὸ τῆς μύξης τρέφονται τῆς ἑαυτῶν· ὁ δὲ πολύ-
πους, αὐτὸν ἐσθίων κάθηται χειμῶνος

Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν·

οὕτως ἀργὸς, ἢ ἀναίσθητος, ἢ γαστρίμαργος, ἢ πᾶσι τούτοις ἔνοχός ἐστι. Διὸ καὶ Πλάτων αὖ πάλιν ἀπεῖπε νομοθετῶν, μᾶλλον δὲ ἀπηύξατο, τοὺς νέους θαλαττίου θήρας ἔρωτα λαβεῖν· οὐδὲν γὰρ ἀλκῆς γυμνάσιον, οὐδὲ μελέτημα σοφίας, οὐδ' ὅσα πρὸς ἰσχὺν, ἢ τάχος, ἢ κίνησις διαπονοῦσι, τοῖς πρὸς λάβρακας, ἢ γόγγρους, ἢ σκάρους ἀ-
966 γῶσιν· ὥσπερ ἐνταῦθα, τὰ μὲν θυμοειδῆ τὸ φιλοκίνδυνον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἀσκεῖ τῶν μαχομένων· τὰ δὲ πανοῦργα, τὸ φροντιστικὸν καὶ συνετὸν τῶν ἐπιτιθεμένων· τὰ δὲ ποδώκη, τὸ ῥωμαλέον καὶ φιλόπονον τῶν διωκόντων· καὶ ταῦτα τὸ κυνηγεῖν καλὸν πεποίηκε. Τὸ δὲ ἁλιεύειν, ἀπ' οὐδενὸς ἐν-

F. 3. Ἐν τ' ἀπύρῳ] τ' interpoſuimus ex Harl. et loco auctoris Heſiod. Ἐργ. 525.

inſilientes fœmellis. Genus eſt mugilum, quos *pardias* appellant: ii e ſuo vivunt muco. Polypus ſeipſum depaſcens per hyemem deſidet

Igne carente domo, pravo contentus in antro,

adeo vel ignavus eſt, vel ſtupidus, vel gulæ deditus, vel omnibus iis culpis obligatus. Itaque rurſum Plato in Legibus prohibuit, aut potius voto hoc petiit, *ne marinam adoleſcentes venationem unquam amarent*. Nulla enim roboris exercitatio, nulla ſapientiæ meditatio, neque quidquam ad vires celeritatemve conducens agilitatemque ineſt in certaminibus, quæ adverſus labraces, congros, aut ſcaros ſuſcipiuntur. At in terreſtri venatione, ferocia animalia congredientium exercent audaciam et fortitudinem: verſuta, inſidiantium calliditatem: velocia robur et laborum tolerantiam apud inſequentes. Atque hæc bona venationi accepta feruntur. Piſcatio nulla re eſt nobilis. Neque ſane Deorum quiſquam, mi amice, dignum

ἄδοξον· οὐδέ γε θεῶν τις ἠξίωσεν, ὦ ἑταῖρε, γογγροκτόνος, ὥσπερ ὁ Ἀπόλλων λυκοκτόνος, οὐδὲ τριγλοβόλος, ὡς ἐλαφηβόλος ἡ Ἄρτεμις, λέγεσθαι. Καὶ τί θαυμαστὸν, ὅπου καὶ ἀνθρώπῳ σῦν μόνον καὶ ἔλαφον καὶ δόρκα καὶ λαγωὸν ἑλεῖν κάλλιον ἢ πρίασθαι, θύννον δὲ καὶ κάραβον καὶ ἀμίαν σεμνότερόν ἐστιν αὐτὸν ὀψωνεῖν ἢ ἁλιεύειν; τὸ γὰρ B
ἀγεννὲς καὶ ἀμήχανον ὅλως καὶ ἀπάνουργον αὐτῶν, αἰσχρὰν καὶ ἄζηλον καὶ ἀνελεύθερον τὴν ἄγραν πεποίηκε.

ι. Καθόλου δὲ ἐπεὶ δι' ὧν οἱ φιλόσοφοι δεικνύουσι τό, τε μετέχειν λόγου τὰ ζῷα, προθέσεις εἰσὶ καὶ παρασκευαὶ, καὶ μνῆμαι, καὶ πάθη, καὶ τέκνων ἐπιμέλειαι, καὶ χάριτες εὖ παθόντων, καὶ μνησικακίαι πρὸς τὸ λυπῆσαν, ἔτι δ' εὑρέσεις τῶν ἀναγκαίων, ἔμφασις ἀρετῆς, οἷον ἀνδρείας, κοινωνίας, ἐγκρατείας, μεγαλοφροσύνης· σκοπῶμεν τὰ ἐνάλια, εἰ τούτων ἐκεῖνα μὲν οὐδὲν, ἢ πού τι παντελῶς

A. 10. δὲ καὶ] Sic Jannot. Schott. Anon. Mez. Vulgo, καὶ. Ald. Baſ. Xyl. δὲ.
B. 4. τό, τε] Forte τό γε, vel ſimpliciter τό.

ſe *congricidæ* putavit titulo, cum *Lycoctonos* voluerit dici Apollo: aut *mullicidæ*, cum ſit *Elaphebolos* Diana: ille a lupis, hæc a cervis occidendis. Quid vero miri hoc? cum etiam homini aprum duntaxat, cervum, capream, leporem capere honeſtius ſit, quam emere: thynnum, carabum, amiam obſonari, quam capere magis decorum. Omnino enim piſcatio propterea turpis, nullo ſtudio digna, illiberalis credita eſt, quod nihil habet ingenioſum, nullas machinas, nullam verſutiam uſurpet.

X. In univerſum vero, quando quibus demonſtrant philoſophi animalia ratione eſſe prædita, hæc ſunt: propoſita, apparatus, memoriæ, animorum motus, pro ſobole procuratio, gratiarum actio pro acceptis beneficiis, meditatio ultionis in eos qui læſerunt, inventiones rerum neceſſariarum, indicium virtutis alicujus, ut fortitudinis, ſocietatis, continentiæ, magnanimitatis; conſideremus nihil horum marina, aut obſcu-

ἀμαυρὸν ἄθυγμα καὶ δυσθέατον ἐνιδεῖν μάλα μόλις τεκμαιρομένῳ δίδωσιν· ἐν δὲ τοῖς πεζοῖς καὶ γηγενέσιν λαμ-
C πρὰ καὶ ἐναργῆ καὶ βέβαια παραδείγματα τῶν εἰρημένων ἑκάστου λαμβάνειν ἔστι καὶ θεᾶσθαι. Πρῶτον οὖν ἔα προθέσεις καὶ παρασκευὰς ταύρων ἐπὶ μάχῃ κονιομένων, καὶ κάπρων θηγόντων ὀδόντας. Ἐλέφαντες δὲ, τῆς ὕλης, ἣν ὀρύττοντες ἢ κείροντες ἐσθίουσιν, ἀμβλὺ τὸν ὀδόντα ποιούσης ἀποτριβόμενον, τῷ ἑτέρῳ πρὸς ταῦτα χρῶνται, τὸν δ᾽ ἕτερον ἔπακμον ἀεὶ καὶ ὀξὺν ἐπὶ τὰς ἀμύνας φυλάττουσιν. Ὁ δὲ λέων ἀεὶ βαδίζει συνεστραμμένοις τοῖς ποσὶν, ἐντὸς ἀποκρύπτων τοὺς ὄνυχας, ἵνα μὴ τριβόμενοι τὴν ἀκμὴν ἀπαμβλύνωσιν, μήτε καταλίπωσιν εὐπορίαν τοῖς στιβεύουσιν· οὐ γὰρ ῥᾳδίως εὑρίσκεται ὄνυχος λεοντείου σημεῖον, ἀλλὰ μικροῖς καὶ τυφλοῖς ἴχνεσιν ἐντυγχάνοντες,
D ἀποπλανῶνται καὶ διαμαρτάνουσιν. Ὁ δὲ ἰχνεύμων ἀκηκόατε δήπουθεν ὡς οὐθὲν ἀπολείπει θωρακιζομένου πρὸς μάχην ὁπλίτου· τοσοῦτον ἰλύος περιβάλλεται καὶ περιπήγ-

ram eorum notationem modo involutam ita, ut vix conjecturis ſolertibus poſſit percipi, habere: in pedeſtribus autem et terrenis documenta iſtorum omnium exſtare ſplendida, evidentia, ſtabilia. Ac primum mihi contemplare propoſita et apparatus taurorum ad pugnam ſe pulvere conſpergentium: atque aprorum, dentes acuentium. Elephanti, quia materia quam alimenti ſui cauſſa effodiunt aut excidunt, dentem hebetat deterendo, altero tantum ad hanc rem utuntur, alterum ſemper acutum ac recentem ſui defendendi gratia ſervantes. Leo ſemper ambulat pedibus introrſum reductis, itaque ungues occulit, ne attriti aciem amittant, aut inveſtigantibus occaſionem inveniendi exhibeant: non enim facile invenitur veſtigium unguis leonini, ſed in cæca et exigua incidentes ſigna, aberrant venatores. Ichneumon autem, quod auditum vobis puto, parum differt ab induto thoracem ad prælium milite: tantum ſibi cœni circumdat, tamque denſam ſibi

νυσι τῷ σώματι χιτῶνα, μέλλων ἐπιτίθεσθαι τῷ κροκοδείλῳ. Τὰς δὲ χελιδόνων περὶ τὴν τεκνοποιΐας παρασκευὰς ὁρῶμεν, ὡς εὖ τὰ στερεὰ κάρφη προϋποβάλλονται δίκην θεμελίων, εἶτα περιπλάττουσι τὰ κουφότερα· κἂν πηλοῦ τινος ἐγκόλλου δεομένην αἴσθωνται τὴν νεοττιὰν, λίμνης ἢ θαλάττης ἐν χρῷ περιπετόμεναι ψαύουσι τοῖς πτίλοις ἐπιπολῆς, ὅσον νοτεραὶ μὴ βαρεῖαι γενέσθαι τῇ ὑγρότητι, συλλαβοῦσαι δὲ κονιορτὸν, ἐπαλείφουσι οὕτως καὶ E
συνδοῦσι τὰ χαλῶντα καὶ διολισθαίνοντα· τῷ δὲ σχήματι τὸ ἔργον οὐ γωνιῶδες, οὐδὲ πολύπλευρον, ἀλλὰ ὁμαλὸν ὡς ἔνεστι μάλιστα καὶ σφαιροειδὲς ἀποτελοῦσι· καὶ γὰρ μόνιμον καὶ χωρητικὸν τὸ τοιοῦτο, καὶ τοῖς ἐπιβουλεύουσι θηρίοις ἔξωθεν ἀντιλήψεις οὐ πάνυ δίδωσι. Τὰ δὲ ἀράχνης ἔργα κοινὸν ἱστῶν γυναιξὶ, καὶ θήρας σαγηνευταῖς, ἀρχέτυπον, οὐ καθ' ἓν ἄν τις θαυμάσειεν· καὶ γὰρ ἡ τοῦ νήματος F
ἀκρίβεια, καὶ τῆς ὑφῆς τὸ μὴ διεχὲς μηδὲ στημονῶδες, ἀλλὰ λείου συνέχειαν ὑμένος, καὶ κόλλησιν ὑπό τινος ἀδήλως

circumfigit tunicam, aggreſſurus crocodilum. Hirundo, antequam fœtum excludat ſuum, videmus quo modo nidum adornet: quam belle fundamenti loco feſtucas ſubjiciat ſolidiores, iiſque adfigat deinde tenuiores: et, ſi glutinis loco cœnum deſideret nidus, quo pacto ſuper lacum aut mare ita volitet, ut ſuperficiem ejus tangens alis, eas udas, non tamen graviores faciat: iiſque deinde pulverem apprehendens, eo illinat atque conſtringat laxas dilapſuraſque partes: opus ipſum figura eſt angulis et multitudine laterum carente, æquabile et, quantum poteſt fieri, rotundum in globi morem: ſic enim et ſtabile atque capax fit, et non temere anſam præbet foris inſidiantibus beſtiis. Araneæ textum, commune exemplar telæ mulierum, et retibus piſcatorum, non una de cauſſa admirationem ſui præbet. Nam et fili ſubtilitas, et textura non dejuncta aut ſtaminis in morem divulſa, ſed continens tenuis in morem membranæ, et quodam gluti-

ὑπὸ δὲ μεμιγμένης γλισχρότητος ἀπειργασμένον, ἥ τε βαφὴ τῆς χρόας ἐνάερον καὶ ἀχλυώδη ποιοῦσα τὴν ἐπιφάνειαν, ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν, αὐτή τε μάλιστα πάντων ἡ τῆς μηχανῆς αὐτῆς ἡνιοχεία καὶ κυβέρνησις, ὅταν ἐνσχεθῇ τι τῶν ἁλωσίμων, ὥσπερ δεινοῦ σαγηνευτοῦ, ταχὺ συναιρεῖν
967 εἰς ταὐτὰ καὶ συνάγειν τὸ θήρατρον, αἰσθανομένης καὶ φρονούσης τῇ καθ' ἡμέραν ὄψει καὶ θέᾳ τοῦ γινομένου, πίστιν ἔσχε τὸν λόγον. Ἄλλως δ' ἂν ἐδόκει μῦθος· ὥσπερ ἡμῖν ἐδόκει τὸ τῶν ἐν Λιβύῃ κοράκων, οἱ ποτοῦ δεόμενοι λίθους ἐμβάλλουσιν ἀναπληροῦντες καὶ ἀνάγοντες τὸ ὕδωρ, μέχρις ἂν ἐν ἐφικτῷ γένηται· εἶτα μέν τοι κύνα θεασάμενος ἐν πλοίῳ τῶν ναυτῶν μὴ παρόντων εἰς ἔλαιον ἀμφορέως ἀποδεοῦς ἐμβάλλοντα τῶν χαλίκων, ἐθαύμασα πῶς νοεῖ καὶ συνίησι τὴν γινομένην ἔνθλιψιν ὑπὸ τῶν βαρυτέρων τοῖς κουφοτέροις ὑφισταμένων. Ὅμοια δὲ καὶ τὰ τῶν Κρη-

A. 1. αἰσθανομένης] Habet hæc dictio quid duri, ſive ad priora eam, ſive ad ſequentia referas: puto tamen ad ſequentia referendam eſſe ſuppleto ὡς ante αἰσθανομένης. Ita quidem verti.
A. 5. λίθους] Sic B. E. Venet. P. Vulgo, καὶ λίθους.

noſo humore obſcure admixto conſerta, tum color aëream et caliginoſam reddens ſuperficiem fallendi cauſſa, atque ipſa adeo maxime totius machinæ gubernatio, quod callidi inſtar venatoris, ſi quid reti ſuo implicuit, illico ſentiens, caſſes ſuos contrahit, prædamque conſtringit, hæc quotidie ſe conſpectui noſtro offerentia, certum et indubitatum fecerunt, eam ſentire et cogitare. Alioquin fabuloſum haberetur. Uti equidem ipſe fabuloſam exiſtimavi illam corvorum in Africa ſolertiam: qui potu indigentes, lapidibus injectis in aquam, eo uſque eam, impleto cavo continente, elevant, dum roſtro attingere liceat. Porro autem cum vidiſſem canem in navi, nautis abſentibus, lapillos in amphoram oleo non repletam injicere: miratus ſum quomodo intelligeret a gravioribus immiſſis leviora ſurſum elidi. Similes ſunt Creten-

πτῶν μελιττῶν, καὶ τὰ τῶν ἐν Κιλικίᾳ χηνῶν· ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἀνεμῶδές τι μέλλουσαι κάμπτειν ἀκρωτήριον, ἑρματίζουσιν ἑαυτὰς, ὑπὲρ τοῦ μὴ παραφέρεσθαι, μικροῖς λιθιδίοις· οἱ δὲ χῆνες τοὺς ἀετοὺς δεδοικότες, ὅταν ὑπερβάλλωσι τὸν Ταῦρον, εἰς τὸ στόμα λίθον εὐμεγέθη λαμβάνουσιν, οἷον ἐπιστομίζοντες αὑτῶν καὶ χαλινοῦντες τὸ φιλόφωνον καὶ λάλον, ὅπως λάθωσι σιωπῇ παρελθόντες. Τῶν δὲ γεράνων καὶ τὸ περὶ τὴν πτῆσιν εὐδοκιμεῖ· πέτανται γὰρ ὅταν ᾖ πνεῦμα πολὺ καὶ τραχὺς ἀὴρ, οὐχ ὥσπερ εὐδίας οὔσης μετωπηδὸν, ἢ κόλπῳ μηνοειδοῦς περιφερείας, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τρίγωνον συνάγουσαι σχίζουσι τῇ κορυφῇ τὸ πνεῦμα περιῤῥέον, ὥστε μὴ διασπᾶσθαι τὴν τάξιν· ὅταν δὲ καταίρωσιν ἐπὶ γῆν, αἱ προφυλακὴν ἔχουσαι νυκτὸς, ἐπὶ θατέρου σκέλους ὀχοῦνται τὸ σῶμα, τῷ δ' ἑτέρῳ ποδὶ λίθον περιλαβοῦσαι κρατοῦσι· συνέχει γὰρ ὁ τῆς ἁφῆς τόνος ἐν τῷ μὴ καθεύδειν πολὺν χρόνον· ὅταν δὲ ἀνῶσιν, ἐκπεσὼν ὁ λίθος ταχὺ διήγειρε τὴν προεμένην. Ὥστε

ſium apum, et anſerum in Cilicia artes. Illæ enim ventoſum aliquod circumvolaturæ promontorium, ne disjiciantur, ſeipſas exiguis lapillis in os ſumtis quaſi ſaburrant: hi quando Taurum trajiciunt, animalia alioqui vocalia et obſtrepera, tunc metu aquilarum, in os juſtæ magnitudinis lapide ſumto, taciturnitatem ſibi imperant; ut fallere in tranſitu eas poſſint. Gruum etiam in volando nobilis eſt cautio. Nam cum ventus eſt largus, et aër aſperior, non, ut in tranquillitate, volant fronte recta aut Lunæ in formam ſinuata: ſed ſtatim in triquetram formam conducto agmine, cuſpide ejus figuræ ſcindunt circumfluum aërem, ne ordines rumpi ab eo poſſint. Ubi ſe in Terram demiſerunt, eæ quæ noctu excubias agunt, corpus, uni inſiſtentes cruri, librant, altero pede lapidem perpetuo inter vigilandum retinent longo tempore: obrepente ſomno dimiſſus lapis illico excitat. Ut jam eo mi-

μὴ πάνυ θαυμάζειν τοῦ Ἡρακλέους, εἰ τόξα μασχάλῃ ὑποθεὶς, καὶ κραταιῷ περιβαλὼν βραχίονι,

Εὕδει πιέζων χειρὶ δεξιᾷ ξύλον.

Μηδὲ αὖ πάλιν τοῦ πρώτου ὑπονοήσαντος ὀστρέου μεμυκότος ἀνάπτυξιν, ἐντυγχάνοντα τοῖς ἐρωδιῶν σοφίσμασιν· ὅταν γὰρ τὴν κόγχην καταπίῃ μεμυκυῖαν, ἐν- D ὀχλούμενος ἐγκαρτερεῖ, μέχρις ἂν αἴσθηται μαλασσομένην καὶ χαλῶσαν ὑπὸ τῆς θερμότητος· τότε δὲ ἐκβαλὼν κεχηνυῖαν καὶ ἀπεσπασμένην, ἐξεῖλε τὸ ἐδώδιμον.

ια'. Τὰς δὲ μυρμήκων οἰκονομίας καὶ παρασκευὰς ἐκφράσαι μὲν ἀκριβῶς, ἀμήχανον, ὑπερβῆναι δὲ παντελῶς, ὀλίγωρον· οὐδὲν γὰρ οὕτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μειζόνων καὶ καλλιόνων κάτοπτρον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σταγόνι καθαρᾷ πάσης ἔνεστιν ἀρετῆς ἔμφασις,

Ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης,

τὸ κοινωνικόν· ἔνι δ' ἀνδρείας εἰκὼν, τὸ φιλόπονον· ἔνεστι

D. 3. ἀπεσπασμένην] Forte legendum, ἀναπεπταμένην. Harl. ἀνεσπασμένην.

nus mirer Herculem, ſi arcum axillæ ſubjiciens, et complexus valido brachio,

Ducit ſoporem, dextra lignum præmens:

neque eum etiam qui primus apertionem oſtrei quod conniveret faciendam deprehendit; cum obſervaverim Erodii technam: is enim cum a concha, quam deglutiit conniventem, vexatur, tantiſper tolerat, dum eam a calore laxatam emolliendo apertamque ſenſit: tumque evomens hiantem et diductam, id quod eſui eſt eximit.

XI. Ceterum formicarum apparatus et diſpoſitiones exacte enarrare ſupra noſtras eſt vires: omnes autem præterire, nimiæ ſocordiæ. Nullum enim ita exiguum habet natura magnarum et pulchrarum rerum ſpeculum: ſed tanquam in pura gutta inſunt omnium effigies virtutum:

Intus amicitiæ ſimulacrum eſt,

nempe cultura ſocietatis: ineſt etiam fortitudinis imago,

δὲ πολλὰ μὲν ἐγκρατείας σπέρματα, πολλὰ δὲ φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης. Ὁ μὲν οὖν Κλεάνθης ἔλεγε, E
καίπερ οὐ φάσκων μετέχειν λόγου τὰ ζῷα, τοιαύτῃ θεωρίᾳ παρατυχεῖν. Μύρμηκας ἐλθεῖν ἐπὶ μυρμηκιὰν ἑτέραν μύρμηκα νεκρὸν φέροντας· ἀνιόντας οὖν ἐκ τῆς μυρμηκιᾶς ἑτέρους, οἷον ἐντυγχάνειν αὐτοῖς καὶ πάλιν κατέρχεσθαι· καὶ τοῦτο δὶς ἢ τρὶς γενέσθαι· τέλος δὲ, τοὺς μὲν, κάτωθεν ἀνενεγκεῖν ὥσπερ λύτρα τοῦ νεκροῦ σκώληκα, τοὺς δὲ, ἐκεῖνον ἀραμένους, ἀποδόντας δὲ τὸν νεκρὸν οἴχεσθαι. Τῶν δὲ πᾶσιν ἐμφανῶν ἥ τε περὶ τὰς ἀπαντήσεις ἐστὶν F
εὐγνωμοσύνη, τῶν μηδὲν φερόντων τοῖς φέρουσιν ἐξισταμένων ὁδοῦ, καὶ παρελθεῖν διδόντων· αἵ τε τῶν δυσφόρων καὶ δυσπαρακομίστων διαβρώσεις καὶ διαιρέσεις, ὅπως εὐβάστακτα πλείοσι γένηται. Τὰς δὲ τῶν σπερμάτων διαθέσεις καὶ διαψύξεις ἐκτὸς, ὑετοῦ ποιεῖται σημεῖον ὁ Ἄρατος,

Ἠ κοίλης μύρμηκες ὀχῆς ἐξ ὤεα πάντα
Θᾶσσον ἀνηνέγκαντο·

laborum tolerantia: inſunt multa continentiæ ſemina, multa prudentiæ et juſtitiæ. Cleanthes, tametſi negabat animalia ratione prædita eſſe, nihilominus in tale ſe narrat incidiſſe ſpectaculum. Veniſſe formicas ad aliam formicarum cavernam, formicam portantes mortuam. Ex hac adſcendiſſe alias formicas tanquam ad colloquium, rurſumque deſcendiſſe: id bis terve factum: tandem has ſurſum extuliſſe vermem, tanquam redemtionis pretium pro mortua: hoc illas accepto, et reddito formicæ cadavere, diſceſſiſſe. Sed inter ea quæ manifeſta ſunt omnibus, eſt in occurrendo æquitatis ſtudium, cum nihil geſtantes geſtantibus aliquid, de via decedunt, et rerum portatu difficilium corroſiones, atque partitiones, ut a pluribus poſſint ferri in particulas divulſæ. Quod autem grana aliquando foras efferunt formicæ et frigori exponunt, hoc Aratus pluviam præmonſtrari aſſerit:

Sæpius et tectis penetralibus extulit ova
Anguſtum formica terens iter.——

καί τινες οὐχ ὠὰ γεγράφασιν, ἀλλ' ἵνα τοὺς ἀποκειμένους
968 καρποὺς ὅταν εὐρῶντας συνάγοντας αἴσθωνται, καὶ φοβη-
θῶσι φθορὰν καὶ σῆψιν, ἀναφερόντων. Ὑπερβάλλει δὲ πᾶ-
σαν ἐπίνοιαν συνέσεως ἡ τοῦ πυροῦ τῆς βλαστήσεως προ-
κατάληψις· οὐ γὰρ δὴ παραμένει ξηρὸς οὐδὲ ἄσηπτος, ἀλλὰ διαχεῖται καὶ γαλακτοῦται μεταβάλλων εἰς τὸ φύειν· ἵνα οὖν μὴ γενόμενος σπέρμα τὴν σιτίου χρείαν διαφθείρῃ, παραμένῃ δ' αὐταῖς ἐδώδιμος, ἐξεσθίουσι τὴν ἀρχὴν, ἀφ' ἧς τὸν βλαστὸν ὁ πυρὸς ἀφίησιν. Τοὺς δὲ τὰς μυρμηκιὰς αὐτῶν ἐπὶ τῷ καταμαθεῖν ὥσπερ ἐξ ἀνατομῆς ποιοῦντας, οὐκ ἀποδεχόμεθα· λέγουσι δ' οὖν οὐκ εὐθεῖαν εἶναι τὴν ἀπὸ τῆς ὅλης κάθοδον, οὐδ' εὔπορον ἄλλῳ θηρίῳ

F. 9. ἵνα τοὺς] Legendum ἦια pro ἵνα, notavit Mez. jam antea P. Leopard. Emend. VII, 26. item diſerte Græcum in Francica verſione poſuit Amiot. Unus ex noſtris Harl. diſſentit a vulgato, exhibens ἰά. Ceterum, una voce auctius legendum ἦια, ὡς τοὺς—ita ſequens ἀναφερόντων habebit quo referatur. Arati locus eſt Διοσ. 224.

A. 9. ἐξ ἀνατομῆς ποιοῦντας] Nec lectio ſana eſt, nec ejus ſanandæ ratio adeſt. Variant non nihil libri Ald. Baſ. Xyl. ἐξανατομῆς ποιοῦντας. E. ἐξ ἀνατομῆς πονοῦντας. Harl. ἐξ ἀνατομῆς πληροῦντας. Reiſk. conjicit ἐ. ἀ. σκοποῦντας. Mihi, novum ſed probabile, in mentem venit ἐξανατομίας ποιοῦντας *tanquam caſtratos medica ſectione reddentes.* Vid. Animadv.

A. 11. ὅλης] Rectius ὀπῆς, quod vertendo ſignificavit Xyl. hinc Mez. et Reiſk.

Quidam non ὠὰ, id eſt, *ova*, ſed ἦϊα *fructus*, poëtam ſcripſiſſe affirmant: quod nimirum formicæ eos fructus quos reconditos habent, metu rubiginis ac putredinis, quam præſentiant imminentem, exitioque futuram, foras efferre ſoleant. Omnem earum calliditatem ſuperat præſenſio tritici germinationis: non enim manet aridum, aut putredinis exſors, ſed humectatur, et lacteſcit, cum jam eo tendit ut in herbam mutetur; ne igitur ſeminis vim ſervans, inutile eſui fiat, exedunt illud principium ſeu acumen grani, e quo germen emitti a tritico ſolet. Non probo eos, qui quaſi corporis diſſectionem æmulantes, earum cavernas rei perſpiciendæ cauſſa luſtrant. Ii quidem dicunt, a foramine non eſſe rectum in eam deſcen-

διεξελθεῖν, ἀλλὰ καμπαῖς καὶ στρεβλότησι κεκλασμένας B ὑποπορεύσεις καὶ ἀνατρήσεις ἐχούσας εἰς τρεῖς κοιλότητας ἀποτελευτώσας, ὧν τὴν μὲν ἐνδιαίτημα κοινὸν αὐτοῖς εἶναι, τὴν δὲ τῶν ἐδωδίμων ταμιεῖον, εἰς δὲ τὴν τρίτην ἀποτίθεσθαι τοὺς θνήσκοντας.

ιβ'. Οἶμαι δὲ μὴ ἄκαιρος ὑμῖν φανεῖσθαι, τοῖς μύρμηξιν ἐπεισάγων τοὺς ἐλέφαντας, ἵνα τοῦ νοῦ τὴν φύσιν ἔν τε τοῖς μικροτάτοις ἅμα καὶ μεγίστοις σώμασι κατανοήσωμεν, μήτε τούτοις ἐναφανιζομένην, μήτε ἐκείνοις ἐνδέουσαν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι θαυμάζουσι τοῦ ἐλέφαντος ὅσα μανθάνων καὶ διδασκόμενος, ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις με- C λέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει γενέσθαι πάνυ ῥᾴδιόν ἐστιν· ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀφ' αὑτοῦ καὶ ἀδιδάκτοις τοῦ θηρίου πάθεσι καὶ κινήμασιν, ὥσπερ ἀκράτοις καὶ ἀπαραχύτοις, ἐμφαινομένην ὁρῶ τὴν σύνεσιν. Ἐν Ῥώμῃ μὲν γὰρ οὐ πάλαι πολλῶν προσδι-

ſum, aut quem alia beſtia facile poſſet perrepere: ſed amfractibus atque flexibus cuniculiſque varie interceptum in tres deſinere cavitates: quarum una commune ſit omnium domicilium, ſecunda penus rerum ad victum pertinentium, in tertiam mortuæ reponantur.

XII. Puto autem non intempeſtivum vobis viſum iri, ſi poſt formicas elephantum producam: ut mentis vim et in minimis et in maximis corporibus contemplemur, neque illis non ſufficientem, neque in his deficientem. Alii in elephante hæc admirantur, quæ diſcens et condocefactus in theatris oſtentat: figurarum formas, inquam, et immutationes, tanta varietate et ſubtilitate, non facile ut humana meditatione, retentione, ac memoria poſſint æquari. Ego autem magis ex his, quos a ſua natura et nulla a diſciplina habet hoc animal, motibus cum animi tum corporis, tanquam ſinceris et meris, intellectum ei ineſſe animadverto. Romæ non ita pridem, cum multi

διδασκομένων στάσεις τινὰς κτᾶσθαι παραβόλους, καὶ κι-
νήσεις δυσεξελίκτους ἀνακυκλεῖν, εἷς ὁ δυσμαθέστατος ἀ-
κούων κακῶς ἑκάστοτε καὶ κολαζόμενος πολλάκις, ὤφθη
νυκτὸς αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν σελήνην ἀναταττό-
D μενος τὰ μαθήματα καὶ μελετῶν. Ἐν δὲ Συρίᾳ πρό-
τερον Ἄγνων ἱστορεῖ, τρεφομένου κατ' οἰκίαν ἐλέφαντος,
τὸν ἐπιστάτην λαβόντα κριθῶν μέτρον ὑφαιρεῖν καὶ χρεω-
κοπεῖν μέρος ἥμισυ καθ' ἡμέραν· ἐπεὶ δὲ, τοῦ δεσπότου
παρόντος ποτὲ καὶ θεωμένου, πᾶν τὸ μέτρον κατήρασεν,
ἐμβλέψαντα καὶ διαγαγόντα τὴν προβοσκίδα, τῶν κρι-
θῶν ἀποδιαστῆσαι καὶ διαχωρίσαι τὸ μέρος, ὡς ἐνῆν λογιώ-
τατα κατειπόντα τοῦ ἐπιστάτου τὴν ἀδικίαν. Ἄλλον δὲ
ταῖς κριθαῖς λίθους καὶ γῆν εἰς τὸ μέτρον τοῦ ἐπιστάτου κα-
E ταμιγνύοντος, ἑψομένων κρεῶν, δραξάμενον τῆς τέφρας
ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χύτραν. Ὁ δὲ ὑπὸ τῶν παιδαρίων προ-

C. 7. κτᾶσθαι] Legendum ἵστασθαι: ut jam Iſ. Caſaubon. vidit. Caſaubonian. p. 84. a quo non debebat diſſentire Reiſkius. In eandem correctionem inciderat Mez.

C. 10. ἀναταττόμενος] Mez. ἀναπλαττόμενος: eadem veriſimilitudine corrigere poſſimus ἀναματτόμενος. Sed nec vulgata caret quo ſe tueatur.

D. 3. τὸν ἐπιστάτην] τὸν addidimus ex E.

docerentur inſtitiones admirabiles, gyroſque explicatu difficiles; quidam reliquis omnibus minus docilis, ob idque crebro increpatus et caſtigatus, deprehenſus eſt noctu ſua ſponte ad Lunam ſe exercens, atque diſcens. In Syria ſcribit Agno quondam in domo quadam elephantum fuiſſe nutritum: quem cum magiſter hordei demenſi quotidie dimidio defraudaret, et aliquando idem, domino inſpiciente, totum demenſum affunderet; elephantum hoc viſo, proboſcide porrecta ſemiſſem ſeparaſſe, itaque ingenioſiſſime fraudem præfecti ſui prodidiſſe. Alium, cum in menſuram alimenti terram et lapides ingereret magiſter, et carnes juxta elixarentur, cineres arreptos in ollam conjeciſſe. Alius Romæ a pueris vexatus, proboſcidem ejus

πλημμεληθεὶς ἐν Ῥώμῃ τοῖς γραφείοις τῶν προβοσκίδι κεντούντων, ὃν συνέλαβε μετέωρον ἐξάρας, ἐπίδοξος ἦν ἀποτυμπανίσειν· κραυγῆς δὲ τῶν παρόντων γενομένης, ἀτρέμα πρὸς τὴν γῆν πάλιν ἀπηρείσατο, καὶ παρῆλθεν, ἀρκοῦσαν ἡγούμενος δίκην τῷ τηλικούτῳ, φοβηθῆναι. Περὶ δὲ τῶν ἀγρίων καὶ αὐτονόμων, ἄλλα τε θαυμάσια καὶ τὰ περὶ τὰς διαβάσεις τῶν ποταμῶν ἱστοροῦσι· προδιαβαίνει γὰρ ἐπιδοὺς αὑτὸν ὁ νεώτατος καὶ μικρότατος, οἱ δὲ ἑστῶτες ἀποθεωροῦσιν, ὡς, ἂν ἐκεῖνος ὑπεραίρῃ τῷ μεγέθει F τὸ ῥεῦμα, πολλὴν τοῖς μείζοσι πρὸς τὸ θαρρεῖν περιουσίαν τῆς ἀσφαλείας οὖσαν.

ιγ'. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γεγονώς, οὐ δοκῶ μοι παρήσειν δι' ὁμοιότητα τὸ τῆς ἀλώπεκος. Οἱ μὲν οὖν μυθολόγοι τῷ Δευκαλίωνί φασι περιστερὰν ἐκ τῆς λάρνακος ἀφιεμένην, δήλωμα γενέσθαι, χειμῶνος μὲν, εἴσω πάλιν

F. 5. τὸ τῆς ἀλώπεκος] τὸ addidimus ex E. et Mez. At Venet. habet τὴν ἀλώπεκα: item B. et vulgatam in margine.

ſtylis qui pungebant, unum ex iis comprehenſum ſublimem extulit, videbaturque enecaturus: ſed, oborto adſtantium clamore, paulatim ad terram demiſit, ac diſceſſit: metum parvulo ſatis eſſe pœnæ arbitratus. De feris autem et ſeorſim paſcentibus, cum alia multa mirabilia narrantur, tum quo modo flumina tranare ſoleant. Primus ſe committit fluvio qui ætate et quantitate eſt reliquis minor omnibus: illi autem ſtantes in ripa ſpectant: quod, ſi ille ſuo corpore ſupra aquam exſtet, jam fiduciam trajiciendi indubitatam ſibi ſciunt eſſe concipiendam.

XIII. Huc uſque provectus oratione, videor mihi propter ſimilitudinem non debere præterire vulpis aſtutiam. Sane qui fabulas narrant, ii columbam aiunt ex arca emiſſam Deucalioni certum indicium detuliſſe tempeſtatis, cum rurſus ingrederetur: ſerenitatis, cum avo-

ἐνδυομένην, εὐθὺς δὲ, ἀποσπᾶσαν· οἱ δὲ Θρᾷκες ἔτι νῦν ὅταν παγέντα ποταμὸν διαβαίνειν ἐπιχειρῶσιν, ἀλώ-
969 πεκα ποιοῦνται γνώμονα τοῦ πάγου στερρότητος· ἡσυχῆ γὰρ ὑπάγουσα παραβάλλει τὸ οὖς· κἂν μὲν αἴσθηται ψόφῳ τοῦ ῥεύματος ἐγγὺς ὑποφερομένου, τεκμαιρομένη μὴ γεγονέναι διὰ βάθους τὴν πῆξιν, ἀλλὰ λεπτὴν καὶ ἀβέβαιον, ἵσταται, κἂν ἐᾷ τις, ἐπανέρχεται· τῷ δὲ μὴ ψοφεῖν θαρροῦσα, διῆλθε. Καὶ τοῦτο μὴ λέγωμεν αἰσθήσεως ἄλογον ἀκρίβειαν, ἀλλὰ ἐξ αἰσθήσεως συλλογισμὸν ὅτι τὸ ψοφοῦν κινεῖται, τὸ δὲ κινούμενον οὐ πέπηγε, τὸ δὲ μὴ πεπηγὸς ὑγρόν ἐστι, τὸ δὲ ὑγρὸν ἐνδίδωσιν. Οἱ δὲ διαλεκτικοί φασι, τὸν κύνα τῷ διὰ πλειόνων
B διεζευγμένῳ χρώμενον ἐν ταῖς πολυσχιδέσιν ἀτραποῖς, συλλογίζεσθαι πρὸς ἑαυτόν, “ἤτοι, τήνδε τὸ θηρίον ὥρμη-
“κεν, ἢ τήνδε, ἢ τήνδε· ἀλλὰ μὴν οὔτε τήνδε, οὔτε τήν-
“δε· τὴν δὲ λοιπὸν ἄρα.” τὸ μὲν αἰσθήσεως οὐδὲν ἢ τὸ

A. 6. λέγωμεν] Sic Venet. Harl. P. Xyl. Mez. Vulgo, λέγομεν.

laſſet. Sed Thraces in hunc uſque diem quando concretum gelu fluvium volunt tranſire, vulpe utuntur ad ſoliditatem glaciei explorandam: ſenſim enim accedens, aurem admovet: et, ſiquidem ſtrepitu oblato ſentiat aquam prope ſubterlabi, ratiocinatur non in profundum congelaſſe aquam, ideoque ſubſiſtit, et, niſi prohibeat aliquis, retro abit: ſi nullum ſonitum percipiat, jam audacter tranſit. Neque eſt quod hoc dicamus ſenſus brutam eſſe ſubtilitatem, ſed ratiocinationem, cui ſenſus præbuerit principium: ea autem eſt talis: *quod ſonitum edit, movetur: quod movetur, non congelavit: quod non congelavit, humidum eſt: quod humidum, id ſubſidere ſolet.* Dialectici aiunt canem in triviis ea uti argumentatione, quæ e pluribus diſjunctis enunciatis conficitur: ſic enim ſecum colligere: *Fera aut hac, aut hac, aut illa inſtitit via: nec hac, nec hac: ergo illa quæ ſupereſt:* ſenſu niſi aſſumtionem nihil ſuppe-

πρόσληψιν δεικνύσης, τοῦ δὲ λόγου τὰ λήμματα, καὶ τὸ συμπέρασμα τοῖς λήμμασιν ἐπιφέροντος. Οὐ μὴν δεῖταί γε τοιαύτης μαρτυρίας ὁ κύων· ψευδὴς γάρ ἐστι καὶ κίβδηλος· ἡ γὰρ αἴσθησις αὐτὴ τοῖς ἴχνεσι καὶ τοῖς ῥεύμασι τοῦ θηρίου τὴν φυγὴν ἐπιδείκνυσι, χαίρειν λέγουσα διεζευγμένοις ἀξιώμασι καὶ συμπεπλεγμένοις. Δι' ἄλλων δὲ πολλῶν ἔργων καὶ παθῶν καὶ καθηκόντων, οὔτε ὀσφραντῶν, c οὔτε ὁρατῶν, ἀλλὰ διανοίᾳ καὶ λόγῳ μόνον πρακτῶν καὶ θεατῶν ὄντων, κατιδεῖν ἐστι τὴν κυνὸς φύσιν· οὗ τὰς μὲν ἐν ἄγραις ἐγκρατείας καὶ πειθαρχίας καὶ ἀγχινοίας, γελοῖος ἔσομαι λέγων πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὁρῶντας αὐτὰ καθ' ἡμέραν καὶ μεταχειριζομένους. Οὐδὲ τοῦ Ῥωμαίου σφαγέντος ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις οὐδεὶς ἐδυνήθη τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν πρότερον, πρὶν ἢ τὸν κύνα τὸν φυλάττοντα καὶ προμαχόμενον αὐτοῦ κατακεντῆσαι περιστάντας. Πύρρος δὲ ὁ βασιλεὺς ὁδεύων ἐνέτυχε κυνὶ φρου-

B. 5. πρόσληψιν] Vetus hæc et vera lectio revocata eſt ex Ald. Baſ. Xyl. Harl. Venet. P. Mez. Vulgo, πρόληψιν, quod forte Steph. ſumſit ab Amioto et Xyl. qui ſic verterant: neque diſſentiunt a Steph. Excerpta B. E.

ditante, ratione prænotionem, iiſque concluſionem inferente. Neque vero canis hoc indiget teſtimonio, falſum cum ſit, et adulterinum: nam ipſe ſenſus cani veſtigiis et curſus flexibus perſequendis feræ quo fugerit ea demonſtrat, valere juſſis iſtis disjunctis aut copulatis effatis. Alioqui vero e multis factis, affectionibus, et officiis canis, quæ neque olfactui neque viſui obvia, ſola intelligentia agi et conſiderari queunt, natura ejus perſpici poteſt. Ridiculus ſim, hujus animalis in venatione continentiam, obedientiam, atque ſolertiam vobis narrans, quotidie iſta videntibus et tractantibus. Romano cuidam in bellis civilibus jugulato caput amputare nemo potuit, niſi prius canem qui dominum cuſtodiebat, ac pro eo propugnabat circumfuſi confodiſſent. Pyrrhus rex iter faci-

φρουροῦντι σῶμα πεφονευμένου, καὶ πυθόμενος τρίτην ἡμέραν ἐκείνην ἄσιτον παραμένειν καὶ μὴ ἀπολιπεῖν, τὸν μὲν
D νεκρὸν ἐκέλευσε θάψαι, τὸν δὲ κύνα μεθ' ἑαυτοῦ κομίζειν ἐπιμελουμένους· ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐξέτασις ἦν τῶν στρατιωτῶν, καὶ πάροδος καθημένου τοῦ βασιλέως, καὶ παρῆν ὁ κύων ἡσυχίαν ἔχων· ἐπεὶ δὲ τοὺς φονέας τοῦ δεσπότου παριόντας εἶδεν, ἐξέδραμεν μετὰ φωνῆς καὶ θυμοῦ ἐπ' αὐτούς, καὶ καθυλάκτει πολλάκις μεταστρεφόμενος εἰς τὸν Πύῤῥον· ὥστε μὴ μόνον ἐκείνῳ δι' ὑποψίας ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσι τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι· διὸ συλληφθέντες εὐθὺς καὶ ἀνακρινόμενοι, μικρῶν τινων τεκμηρίων ἔξωθεν προσγενομένων, ὁμολογή-
E σαντες τὸν φόνον, ἐκολάσθησαν. Ταῦτα δὲ καὶ τὴν Ἡσιόδου κύνα τοῦ σοφοῦ δρᾶσαι λέγουσι, τοὺς Γανύκτορος ἐξελέγξαντα τοῦ Ναυπακτίου παῖδας, ὑφ' ὧν ὁ Ἡσίοδος ἀπέθανεν. Ὃ δὲ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔγνωσαν αὐτοὶ χρο-

E. 3. Ναυπακτίου] Sic B. Venet. Baſ. Xyl. Collat. Muret. Jannot. Schott. T. B. Anon. Amiot. Mez. eodem ducit Harl. ναυ κτίο. Vulgo, Ναυπλα-τίου.

gens incidit in canem qui interfecti hominis corpus adſervabat: cognitoque eum tertium jam diem cibi expertem aſſidere, neque cadaver deſerere tamen, illud quidem humari, canem autem attente ſecum duci juſſit. Paucis poſt diebus militum habita fuit luſtratio, ita ut ſinguli rege ſedente tranſirent. Ibi canis, qui aderat, atque adhuc quietus fuerat, ut vidit domini ſui percuſſores tranſire, fremens procurrit, eoſque allatravit, ſubinde ſe ad Pyrrhum obvertens; ita quidem ut non rex modo, ſed qui aderant omnes ſuſpicionem de iis conciperent: ergo comprehenſi et examinati, levibus quibuſdam ſignis aliunde accedentibus, faſſi homicidium, pœnas dederunt. Idem feciſſe aiunt Heſiodi illius ſapientis canem, qui Ganyctoris Naupactii filios prodiderit, a quibus Heſiodus interfectus fuerat. Quod autem parentes noſtri Athenis,

λάζοντες Ἀθήνησιν, ἐναργέστερόν ἐστι τῶν εἰρημένων· παραῤ-ῥυεὶς γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὸν νεὼν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὰ εὔογκα τῶν ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἔλαβεν ἀναθημάτων, καὶ λεληθέναι νομίζων ὑπεξῆλθεν· ὁ δὲ φρουρὸς κύων ὄνομα Κάππαρος, ἐπεὶ μηδεὶς ὑλακτοῦντι τῶν νεωκόρων ὑπήκουσεν F αὐτῷ φεύγοντα τὸν ἱερόσυλον ἐπεδίωκε· καὶ πρῶτον μὲν βαλλόμενος λίθοις οὐκ ἀπέστη· γενομένης δὲ ἡμέρας ἐγγὺς οὐ προσιὼν, ἀλλ' ἀπ' ὀφθαλμοῦ παραφυλάττων εἵπετο, καὶ τροφὴν προβάλλοντος οὐκ ἐλάμβανεν, ἀναπαυομένῳ δὲ παρενυκτέρευε, καὶ βαδίζοντος πάλιν ἐπηκολούθει ἀναστὰς, τοὺς δὲ ἀπαντῶντας ὁδοιπόρους ἔσαινεν, ἐκείνῳ δ' ἐφυλάκτει καὶ προσέκειτο· ταῦτα δὲ οἱ διώκοντες πυνθανόμενοι παρὰ τῶν ἀπαντώντων ἅμα καὶ τὸ χρῶμα φραζόντων καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κυνὸς, προθυμότερον ἐχρήσαντο τῇ διώξει, καὶ καταλαβόντες τὸν ἄνθρωπον, ἀνήγαγον ἀπὸ Κρομμυῶνος· ὁ δὲ κύων ἀνα- 970

F. 10. τὸ μέγεθος;] τὸ addidimus ex Harl. P.

cum ibi bonis literis vacarent, comperere, id dictis evidentius eſt. Quidam cum in templum Æſculapii occulte intraſſet, argenteorum et aureorum donariorum quæ mediocris eſſent ponderis arripuit, cumque iis abiit, latuiſſe ſe putans. Sed cuſtos canis, nomine Capparus, cum nemo æditourum latrantem exaudiret, fugientem ſacrilegum inſecutus eſt: et initio quidem ſaxis petitus, non abſtitit: luce autem facta, eminus eum eſt ſecutus, tanto ſpatio ut videre hominem ſemper poſſet eum obſervans: cibum ab eo projectum reſpuit, juxta dormientem excubavit, rurſum ſurgentem ſubſecutus eſt, obviis viatoribus adblandiens, illum allatravit atque urſit. Hæc cum ii, qui ſacrilegum perſequebantur ex occurrentibus audiviſſent, ſimul colorem et magnitudinem canis exponentibus, alacrius perrexerunt, deprehenſumque ſacrilegum a Crommyone reduxerunt: cane in revertendo præeunte,

στρέψας προηγεῖτο γαῦρος καὶ περιχαρὴς, ὥσπερ ἑαυτῷ ποιούμενος ἄγραν καὶ θήραμα τὸν ἱερόσυλον. Ἐψηφίσαντο δὲ σῖτον αὐτῷ δημοσίᾳ μετρεῖσθαι, καὶ παρεγγυᾶσθαι τοῖς ἱερεῦσιν εἰσαεὶ τὴν ἐπιμέλειαν· ἀπομιμησάμενοι τὸ πρὸς τὸν ἡμίονον φιλανθρώπευμα τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων. Τὸν γὰρ ἑκατόνπεδον νεὼν Περικλέους ἐν ἀκροπόλει κατασκευάζοντος, ὡς εἰκὸς, λίθοι προσήγοντο πολλοῖς ζεύγεσι καθ' ἡμέραν· τῶν οὖν συνειργασμένων μὲν προθύμως, ἤδη δὲ διὰ γῆρας ἀφειμένων ὀρέων εἷς κατερχόμενος εἰς Κεραμεικὸν, καὶ τοῖς ἀνάγουσι ζεύγεσι τοὺς λίθους ὑπαν-
B τῶν, ἀεὶ συνανέστρεφε καὶ συμπαρετρόχαζεν, ὥσπερ ἐγκελευόμενος καὶ παρορμῶν· διὸ θαυμάσας αὐτοῦ τὴν φιλοτιμίαν ὁ δῆμος, ἐκέλευσε δημοσίᾳ τρέφεσθαι, καθάπερ ἀθλητῇ σίτησιν ὑπὸ γήρως ἀπειρηκότι ψηφισάμενος.

ιδ'. Διὸ τοὺς λέγοντας ὡς ἡμῖν οὐδὲν πρὸς τὰ ζῷα δίκαιόν ἐστι, ῥητέον εὖ λέγειν, ἄχρι τῶν ἐνάλων καὶ

lætitiaque exſultante, ut qui ſibi capti ſacrilegi laudem vindicaret. Athenienſes decreverunt, ut cibus ei publice demenſus daretur, et ſacerdotibus ea cura ſemper demandaretur. Qua in re imitati ſunt priſcorum Athenienſium humanitatem erga mulum. Cum enim Pericles hecatompedum templum in arce ædificaret, atque, ut fieri adſolet, quotidie lapides multis ſarracis eo ſubveherentur: mulorum unus qui alacriter quidem opus adjuverat, ſed jam ob ætatem vacatione donatus fuerat, in Ceramicum deſcendens, ac lapides vectantibus plauſtris occurrens, perpetuo una verſabatur atque curſitabat, veluti exhortans alios et incitans; itaque populus ejus ſtudium miratus, tanquam athletæ ob ſenectutem rude donato publice alimenta decrevit.

XIV. Dicendum eſt ergo, eos qui negant quidquam nobis adverſus animalia juris eſſe, hactenus recte loqui, ſi hoc de marinis et in profundo

βυθίων· ἄμικτα γὰρ ἐκεῖνα κομιδῇ πρὸς χάριν καὶ ἄστοργα, καὶ πάσης ἄμοιρα γλυκυθυμίας· καὶ καλῶς Ὅμηρος εἶπε,

——γλαυκὴ δέ σ' ἔτικτε θάλασσα,

πρὸς τὸν ἀνήμερον εἶναι δοκοῦντα καὶ ἄμικτον· ὡς μηδὲν τῆς θαλάσσης εὐνοϊκὸν, μηδὲ πρᾶον φερούσης. Ὁ δὲ καὶ C
πρὸς τὰ χερσαῖα τῷ λόγῳ τούτῳ χρώμενος, ἀπηνὴς καὶ θηριώδης· ἢ μηδὲ Λυσιμάχῳ τι γεγονέναι φήσει πρὸς τὸν κύνα τὸν Ὑρκανὸν δίκαιον, ὃς νεκρῷ τε μόνος παρέμεινεν αὐτῷ, καὶ καιομένου τοῦ σώματος ἐνδραμὼν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπέρριψεν. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τὸν Ἀστὸν δρᾶσαι λέγουσιν ὃν Πύρρος, οὐχ ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἕτερός τις ἰδιώτης, ἔθρεψεν· ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα διατρίβων καὶ περὶ τὸ κλινίδιον αἰωρούμενος ἐκφερομένου, τέλος εἰς τὴν πυρὰν στειλάμενος ἀφῆκεν ἑαυτὸν καὶ

C. 3. ἢ μηδὲ] Sic E. Vulgo, εἰ δὲ μή. Xyl. Mez. εἰ μηδὲ. B. εἰ δὲ μὴ, Λυσιμάχῳ τι γέγονε φύσει—;
C. 6. ἐπέρριψεν] Sic B. Venet. Harl. Vulgo, ἀπέρριψεν.
C. 6. Ἀστὸν] Recepi a B. Harl. Xyl. cod. et edit. Schott. T. V. B. ut præferendum vulgato quidem αὐτόν.

degentibus accipi velint, quæ nullo nobis commercio, nulla gratia, nullo amore conjuncta, omnis expertia ſunt jucunditatis: et recte dicitur apud Homerum,

——ſed te genuit mare glaucum,

in hominem immitem et inſociabilem, quod nimirum mare nihil benevolum, nihil manſuetum proferat. Qui vero hoc etiam de terreſtribus affirmat, immanis eſt et ferus. Niſi forte nihil juris fuiſſe Lyſimacho aſſeramus adverſus Hyrcanum canem, qui et cadaveri ſolus adſedit, et cum id cremaretur, adcurrens in ignem ſeſe conjecit. Idem etiam Aſtum feciſſe ferunt, canem a Pyrrho, non rege illo, ſed alio quodam privato, enutritum: nam et circa cadaver mortui moram traxit, et cum efferretur, lecticæ adſultavit, et in rogum denique inſiluit, eſtque una com-

D συγκατέκαυσε. Πώρου δὲ τοῦ βασιλέως ὁ ἐλέφας ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον μάχῃ κατατετρωμένου, πολλὰ τῶν ἀκοντισμάτων ἀτρέμα καὶ φειδομένως ἐξῄρει τῇ προβοσκίδι, καὶ κακῶς ἤδη διακείμενος αὐτὸς, οὐ πρότερον ἐνέδωκεν, ἢ τοῦ βασιλέως ἐξαίμου γινομένου καὶ περιρρέοντος αἰσθανόμενος καὶ φοβηθεὶς μὴ πέσῃ, πράως ὑφῆκε, παρέχων ἐκείνῳ τὴν ἀπόκλισιν ἄλυπον. Ὁ δὲ Βουκεφάλας γυμνὸς μὲν ἂν παρεῖχεν ἀναβῆναι τῷ ἱπποκόμῳ, κοσμηθεὶς δὲ τοῖς βασιλικοῖς προκοσμίοις καὶ περιδεραίοις οὐδένα προσίετο, πλὴν αὐτὸν Ἀλέξανδρον· τοῖς δὲ ἄλλοις, εἰ πειρώμενοι προσίοιεν, ἐναντίος ἐπιτρέχων
E ἐχρεμέτιζε μέγα καὶ συνήλλετο, καὶ κατεπάτει τοὺς μὴ πρόσω ἵεσθαι μηδ᾽ ἀποφεύγειν φθάσαντας.

ιε΄. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι τῶν παραδειγμάτων ὑμῖν φανεῖταί τι ποικίλον· οὐκ ἔστι δὲ ῥᾳδίως τῶν εὐφυῶν ζώων πρᾶξιν εὑρεῖν μιᾶς ἔμφασιν ἀρετῆς ἔχουσαν· ἀλλὰ ἐμ-

D. 9. προκοσμίοις] Sic omnes libri, excepto P. προκομίοις. Vulgatum tamen præferendum.

E. 3. φανεῖταί] Sic E. Vulgo, φαίνεταί: conſequenter in antecedentibus corrigendum, ὅτι τὶ τῶν παραδειγμάτων—.

buſtus. Poro rege in pugna contra Alexandrum vulneribus confecto elephantus ſenſim et leniter multa ſpicula proboſcide extraxit: et ipſe jam male affectus, non prius tamen procubuit, quam ſenſit regem exſanguem delabi: tum demum, ne corrueret, paulatim ſeſe demiſit, ut rex commodius ad ſolum ſe inclinare poſſet. Bucephalus nudus conſcendendum ſe equiſoni ſuo præbebat: ornatus autem regiis phaleris et bullis, neminem excepto Alexandro admittebat: ceterorum ſi quis accederet tentandi gratia, adverſus occurrens magno cum hinnitu inſiliebat et conculcabat, niſi quis fuga ſaluti conſuluiſſet.

XV. Neque neſcio quodvis exemplum vobis viſum iri varietate aliqua conſtare. Non poteſt autem facile ingenioſi animalis factum aliquod inveniri, in quo unius duntaxat

φαίνεται καὶ τῷ φιλοστόργῳ τὸ φιλότιμον αὐτῶν, καὶ τῷ γενναίῳ τὸ θυμόσοφον, ἥ τε πανουργία καὶ τὸ συνετὸν οὐκ ἀπήλλακται τοῦ θυμοειδοῦς καὶ ἀνδρώδους. Οὐ μὴν ἀλλὰ βουλομένοις διαιρεῖν καὶ διορίζειν καθ᾽ ἕκαστον, ἡμέρου μὲν ἔμφασιν ὁμοῦ καὶ ὑψηλοῦ φρονήματος ποιοῦσιν οἱ κύνες, ἀποτρεπόμενοι τῶν συγκαθεζομένων· ὥς που καὶ ταῦτα εἴρηται,

Οἱ μὲν κεκλήγοντες ἐπέδραμον· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς F
Ἕζετο κερδοσύνῃ, σκῆπτρον δέ οἱ ἔκπεσε χειρός·

οὐκέτι γὰρ προσμάχονται τοῖς ὑποπεσοῦσι καὶ γεγονόσι ταπεινοῖς τὰς ἕξεις ὁμοίοις. Φασὶ δὲ καὶ τὸν πρωτεύοντα κύνα τῶν Ἰνδικῶν καὶ μαχεσθέντα πρὸς Ἀλέξανδρον, ἐλάφου ἀφιεμένου καὶ κάπρου καὶ ἄρκτου, ἡσυχίαν ἔχοντα κεῖσθαι καὶ περιορᾶν· ὀφθέντος δὲ λέοντος εὐθὺς ἐξαναστῆναι καὶ διακονίεσθαι, καὶ φανερὸν εἶναι αὐτοῦ ποι- 971

F. 4. ταπεινοῖς] Sic Harl. omittens tamen proxima τὰς ἕξεις ὁμοίοις.

F. 5. μαχεσθέντα] Ita omnes libri: At præſto ſunt conjecturæ: Turnebi ἀχθέντα: ita enim apparet in Exemplo, ejus manu notato: perperam Index Var. Lect. Græco-Lat. μαχθέντα. Mez. πεμφθέντα. Reiſk. προσαχθέντα. Equidem malim εἰσαχθέντα.

virtutis inſit indicium: ſed elucеſcit in amore eorum erga prolem ſimul ſtudium laudis et alacritas, in fortitudine ſapientia iræ moderans, et prudentia atque aſtutia non eſt abſque audacia. Si tamen libeat dividere, et diſtinguere ſingula, manſueti ſimul et excelſi animi imaginem proponunt canes, qui avertuntur a ſubſidentibus in terram: quo hæc pertinent,

Cum clangore canes tunc irruere: hic ſed Ulyſſes
Aſtu ſubſedit, baculumque abjecit.——

non enim porro impetunt canes eos qui ſe demiſerunt, humiliumque animo ſimiles ſunt facti. Ferunt etiam præcipuum de Indicis canibus qui ad Alexandrum adducti ſunt, emiſſis cervo, apro, et urſo quietum jacuiſſe, eoſque ſpreviſſe, viſo autem leone ſtatim ſurrexiſſe, et ad certamen ſe paraſſe, palam oſtendentem

ούμενον ἀνταγωνιστὴν, τῶν δὲ ἄλλων ὑπερφρονοῦντα πάντων. Οἱ δὲ τοὺς δασύποδας διώκοντες, ἐὰν μὲν αὐτοὶ κτείνωσιν, ἥδονται σπαράττοντες, καὶ τὸ αἷμα λάπτουσι προθύμως· ἐὰν δὲ ἀπογνοὺς ἑαυτὸν ὁ λαγωὸς, ὃ γίνεται πολλάκις, ὅσον ἔχει πνεύματος εἰς τὸν ἔσχατον ἀναλώσας δρόμον ἐκλίπῃ, νεκρὸν καταλαβόντες οὐχ ἅπτονται τοπαράπαν, ἀλλ' ἵστανται, τὰς οὐρὰς κινοῦντες, ὡς οὐ κρεῶν χάριν, ἀλλὰ νίκης καὶ φιλονεικίας ἀγωνιζόμενοι.

ιϛʹ. Πανουργίας δὲ πολλῶν παραδειγμάτων ὄντων, ἀφεὶς ἀλώπεκας καὶ λύκους, καὶ τὰ γεράνων σοφίσματα

B καὶ κολοιῶν, (ἔστι γὰρ δῆλα), μάρτυρι χρησόμεθα Θαλῇ τῷ παλαιοτάτῳ τῶν σοφῶν, ὃν οὐχ ἥκιστα θαυμασθῆναι λέγουσιν ὀρέως τέχνῃ περιγενόμενον. Τῶν γὰρ ἁλιηγῶν ἡμιόνων εἷς ἐμβαλὼν εἰς ποταμὸν ὤλισθεν αὐτομάτως, καὶ τῶν ἁλῶν διατακέντων, ἀναστὰς ἐλαφρὸς, ᾔσθετο τ

B. 3. ὀρέως] Auſus ſum hoc recipere ex conjectura, ſed tantæ illa probabilitatis, quantam conjectura habere poteſt maximam; nec minoris eadem evidentiæ; quippe quæ non fugerit Amiotum. Mez. Reiſk. Vulgo, ὀρθῶς.

hunc ſe ſibi adverſarium, contemtis reliquis omnibus, deligere. Canes vero qui lepores venantur, ſi ipſi eos interficiant, gaudent iis dilacerandis ac ſanguine eorum potando: ſi vero lepus deſperata ſalute, ut ſæpe fit, quidquid habet reliquum ſpiritus in extremum inſumens curſum concidat; mortuum nactus canis non tangit omnino, ſed adſtat caudam movens: ſignificans nimirum ſe non carnis ſed victoriæ cauſſa certaſſe.

XVI. Verſutiæ autem cum ſint multa exempla, omiſſis vulpium, luporum, gruum, graculorumque commentis calidis, (ſunt enim nota), teſtem laudabo Thaletem antiquiſſimum ſapientum: quem ferunt non minimam laudem eo inveniſſe, quod mulum arte ſuperaſſet. Salem portantium mulorum quidam fluvium ingreſſus, fortuito concidit, ac ſale in aqua colliquato, cum ſurgens onere ſe

αἰτίαν, καὶ κατεμνημόνευσεν, ὥστε διαβαίνων ἀεὶ τὸν ποταμὸν, ἐπίτηδες ὑφιέναι καὶ βαπτίζειν τὰ ἀγγεῖα, συγκαθίζων καὶ ἀπονεύων εἰς ἑκάτερον μέρος· ἀκούσας οὖν ὁ Θαλῆς, ἐκέλευσεν, ἀντὶ τῶν ἁλῶν, ἐρίων τὰ ἀγγεῖα καὶ σπόγγων ἐμπλήσαντας καὶ ἀναθέντας, ἐλαύνειν τὸν ἡμίονον· ποιή- C
σας οὖν τὸ εἰωθὸς καὶ ἀναπλήσας ὕδατος τὰ φορτία, συνῆκεν ἀλυσιτελῆ σοφιζόμενος ἑαυτῷ, καὶ τὸ λοιπὸν οὕτω προσέχων καὶ φυλαττόμενος διέβαινε τὸν ποταμὸν, ὥστε μηδὲ ἄκοντος αὐτοῦ τῶν φορτίων παραψαῦσαι τὸ ὑγρόν. Ἄλλην δὲ πανουργίαν ὁμοῦ μετὰ τοῦ φιλοστόργου πέρδικες ἐπιδεικνύντες, τοὺς μὲν νεοττοὺς ἐθίζουσι, μηδέπω φεύγειν δυναμένους, ὅταν διώκωνται, καταβάλλοντας ὑπτίους ἑαυτοὺς, βῶλόν τινα ἢ συρφετὸν ἄνω προΐσχεσθαι τοῦ σώματος, οἷον ἐπηλυγαζομένους· αὗται δὲ τοὺς διώκοντας ὑπάγουσιν ἄλλῃ, καὶ περισπῶσιν εἰς ἑαυτὰς, ἐμποδὼν διαπετόμεναι, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξανιστάμεναι· μέχρις ἂν D

C. 10. αὗται] Forte, αὐταί.

animadverteret levatum, cauſſam ſenſit ac memoriæ mandavit: et quoties per amnem tranſiret, dedita porro opera ſe dimiſit, et in utramque partem verſavit ut vaſa in aquam demergerentur. Quod ubi Thales audivit, juſſit loco ſalis lana et ſpongiis vaſa impleri, iiſque oneratum agi mulum: qui cum pro more ſuo egiſſet, et aqua onus ſuum impleviſſet; ſentiens ſuas ſibi argutias male ceſſiſſe, poſthac ita caute fluvium tranſiit, ut ne invito quidem ipſo vaſa aqua tangerentur. Alium aſtum cum fœtus amore conjunctum perdices uſurpant. Adſuefaciunt enim pullos ſuos, qui nondum volare poſſunt, urgente aucupe ſupinos jacere, et glebam aliquam aut quiſquilias corpori injicere ac prætendere, tanquam umbraculum aut tegumentum quoddam: ipſæ perſequentem aliorſum abducunt atque circumagunt hinc inde volitantes, paulatimque loco

οὕτως ἁλισκομένων δόξαν ἐνδιδοῦσαι, μακρὰν ἀποσπάσωσι τῶν νεοττῶν. Οἱ δὲ δασύποδες πρὸς εὐνὴν ἐπανιόντες ἄλλον ἀλλαχῆ κομίζουσι τῶν λαγιδέων, καὶ πλέθρου διάστημα πολλάκις ἀλλήλων ἀπέχοντας, ὅπως ἂν ἄνθρωπος ἢ κύων ἐπίῃ, μὴ πάντες ἅμα συγκινδυνεύωσιν· αὐτοὶ δὲ πολλαχόθι ταῖς μεταδρομαῖς ἴχνη θέντες, τὸ δὲ ἔσχατον ἅλμα μέγα καὶ μακρὰν τῶν ἰχνῶν ἀποσπάσαντες, οὕτω καθεύδουσιν. Ἡ δὲ ἄρκτος ὑπὸ τοῦ πάθους ὃ καλοῦσι φωλιὰν καταλαμβανομένη, πρὶν ἢ παν-
E τάπασι ναρκῆσαι καὶ γενέσθαι βαρεῖα καὶ δυσκίνητος, τόν τε τόπον ἀνακαθαίρει, καὶ μέλλουσα καταδύεσθαι, τὴν μὲν ἄλλην πορείαν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα ποιεῖται μετέωρον καὶ ἐλαφρὰν, ἄκροις ἐπιθιγγάνουσα τοῖς ἴχνεσι, τῷ νώτῳ δὲ τὸ σῶμα προσάγει, καὶ παρακομίζει πρὸς τὸν φωλεόν. Τῶν ἐλάφων δ' αἱ θήλειαι μάλιστα τίκτουσι

D. 2. δόξαν] Sic B. E. Vulgo, δόξας.
D. 4. κομίζουσι] καμίζουσι E. Venet.
D. 7. ἴχνη θέντες] Revocavi ex Ald. item verterunt Grynæus et Xyl. Vulgo, et ceteri editi ἰχνηθέντες: nec ex ſcriptis varietas allata eſt.
D. 10. φωλιὰν] Sic B. Mee. Vulgo, φωλία. Xyl. φωλεία.
E. 6. ἐλάφων δ' αἱ] δ' aſſumtum ex Harl. ἐλάφων Baſ. Xyl. Steph. Amiot. Jannot. Schott. forte omnes a correctore Ariſtotelem ſequente Nat. Animal. X, 5. Nam ἐλεφάντων habent B. E. Harl. Venet. Ald. Grynæus.

cedentes, donec lactatum ſpe capiendi longe a pullis avellant. Lepores in cubiculum ſuum redeuntes, catulorum alium alio ponunt, ſæpe jugeri intervallo unum ab alio locantes; ne ſi homo aut canis ſuperveniat, omnes ſimul periclitentur: ipſi cum hac illac diſcurrentes varia veſtigia reliquerint, ad extremum ſaltu magno longe a veſtigiis ſe ſubducentes, ita dormiunt.

Urſa quando gravedine, quam *pholian* appellant, corripitur, priuſquam omnino torpeat, graviſque et immobilis fiat, locum receptui deſtinatum expurgat: eumque ſubitura incedit quam poteſt maxime ſuſpenſis greſſibus, ſummis inſiſtens veſtigiis: tandem corpore in tergum conjecto in antrum ſuum ſeſe infert. Cervæ potiſſimum juxta vias pariunt, quo carnivora animalia

παρὰ τὴν ὁδὸν, ὅπου τὰ σαρκοβόρα θηρία μὴ πρόσεισιν· οἵ τε ἄῤῥενες ὅταν αἰσθάνωνται βαρεῖς ὑπὸ πιμελῆς F
καὶ πολυσαρκίας ὄντες, ἐκτοπίζουσι, σώζοντες αὑτοὺς τῷ λανθάνειν, ὅτε τῷ φεύγειν οὐ πεποίθασιν. Τῶν δὲ χερσαίων ἐχίνων, ἡ μὲν ὑπὲρ αὑτῶν ἄμυνα καὶ φυλακὴ, παροιμίαν πεποίηκε,

Πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα·

προσιούσης γὰρ αὐτῆς, ὥς φησιν ὁ Ἴων

Στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας, κεῖται,
Θίγειν τε καὶ δακεῖν ἀμήχανος.

Γλαφυρωτέρα δ' ἐστὶν ἡ περὶ τῶν σκυμνίων πρόνοια· μετοπώρου γὰρ ὑπὸ τὰς ἀμπέλους ὑποδυόμενος, καὶ τοῖς ποσὶ τὰς ῥᾶγας ἀποσείσας τοῦ βότρυος χαμᾶζε, καὶ περικυλισθεὶς, ἀναλαμβάνει ταῖς ἀκάνθαις· καὶ παρέσχε 972
ποτὲ πᾶσιν ἡμῖν ὁρῶσιν ὄψιν ἑρπούσης ἢ βαδιζούσης σταφυλῆς, οὕτως ἀνάπλεως ἐχώρει τῆς ὀπώρας· εἶτα κατα-

F. 7. ὥς φησιν ὁ Ἴων] φησιν eſt ex Harl. ὁ Ἴων ex emendatione Meziriaci et Annotatoris in Diſcurſu de Traduct. p. 39. Vulgo, ὥς φασιν οἱ π—.

non accedunt. Cervi quando ſe graves ob pinguedinem et carnium abundantiam ſentiunt, ſubducunt ſe alio; ut quod fugiendo conſequi non poſſunt, latendo impetrent. Terreſtrium echinorum(quos erinaceos etiam et ericios appellant) ſui defenſio et cuſtodia etiam proverbium genuit,

Scit multa vulpes, magnum echinus unum habet:

nam accedente, ut ait Ion, vulpe, ipſe

Corpus convolvens pineæ in morem nucis
Spinis riget, horrens, ne vel mordeſi queat,
Vel tangier.——

Elegantior tamen eſt ejus pro catulis procuratio. Autumni enim tempore ſub vites obrepens uvarum baccas pedibus decutit in terram, eaſque, circumvolutans ſe, ſpinis ſuis excipit: ac nobis aliquando omnibus hoc ſpectantibus ſpeciem exhibuit ambulantis uvæ: deinde in cavernam ſu-

δὺς εἰς τὸν φωλεὸν, τοῖς σκύμνοις χρῆσθαι καὶ λαμβάνειν ἀπ' αὐτοῦ ταμιευομένοις παραδίδωσι. Τὸ δὲ κοιταῖον αὐτῶν ὀπὰς ἔχει δύο, τὴν μὲν πρὸς νότον, τὴν δὲ πρὸς βορέαν βλεπούσας· ὅταν δὲ προαίσθωνται τὴν διαφορὰν τοῦ ἀέρος, ὥσπερ ἱστίον κυβερνῆται μεταλαμβάνοντες ἐμφράττουσι τὴν κατ' ἄνεμον, τὴν δὲ ἑτέραν ἀνοίγουσι. Καὶ τοῦτό τις ἐν Κυζίκῳ καταμαθὼν, δόξαν ἔχεν ὡς
B ἀφ' αὑτοῦ τὸν μέλλοντα πνεῖν ἄνεμον προαγορεύων.

ιζ'. Τό γε μὴν κοινωνικὸν μετὰ τοῦ συνετοῦ τοὺς ἐλέφαντας ἀποδείκνυσθαί φησιν ὁ Ἰόβας. Ὀρίγματα γὰρ αὐτοῖς οἱ θηρεύοντες ἀπεργασάμενοι λεπτοῖς φρυγάνοις καὶ φορυτῷ κούφῳ κατερέφουσιν· ὅταν οὖν εἷς ὀλισθῇ, πολλῶν ὁμοῦ πορευομένων, οἱ λοιποὶ φοροῦντες ὕλην καὶ λίθους ἐμβάλλουσιν, ἀναπληροῦντες τὴν κοιλότητα τοῦ ὀρύγματος, ὥστε ῥᾳδίαν ἐκείνῳ γενέσθαι τὴν ἔκβασιν. Ἱστορεῖ δὲ καὶ εὐχῇ χρῆσθαι θεῶν τοὺς ἐλέφαντας ἀδιδάκτως, ἁγνιζο-

B. 4. ἀπεργασάμενοι] ὑπεργασάμενοι Ald. Baſ. Xyl. Collat. Muret. E. P. quo item tendit Venet. ὑπεργευσάμενοι. Veræ ſcriptionis numeros nec hoc, minus etiam vulgata habere videtur.
B. 5. φορυτῷ] Sic Mez. vidit et Reiſk. Vulgo, φόρτῳ.

am deſcendens, catulis eas a ſe decerpendas præbet. Cubile ejus duo habet foramina: unum verſus meridiem, alterum verſus ſeptentriones. Cum ergo præſentit mutationem aëris, inſtar gubernatoris vela mutantis, obturat id quod vento eſt oppoſitum, alterum aperit. Quod cum Cyzici quidam obſervaſſet, creditus eſt a ſe prædicere poſſe ventum qui eſſet ſpiraturus.

XVII. Societatis tuendæ ac prudentiæ exempla Juba ſcribit ab elephantis exhiberi. Venatores enim foſſas quas ad ipſos capiendos faciunt, levibus ſarmentis et terra vili injecta obtegunt. Cum ergo elephantorum unus (nam multi ſimul ambulant) in foſſam incidit, reliqui materiam congerunt, et lapides ingerunt, ut illapſus facile exire poſſit. Scribit etiam elephantos Diis vota facere, cum ſe, ne-

μένους τε τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸν ἥλιον ἐκφανέντα προσκυνοῦντας, ὥσπερ χεῖρας ἀνατάσει τῆς προβοσκίδος. Ὅθεν καὶ θεοφιλέστατόν ἐστι τὸ θηρίον, ὡς Πτολεμαῖος ὁ C
Φιλοπάτωρ ἐμαρτύρησε. Κρατήσας γὰρ Ἀντιόχου καὶ βουλόμενος ἐκπρεπῶς τιμῆσαι τὸ θεῖον, ἄλλα τε πάμπολλα κατέθυσεν ἐπινίκια τῆς μάχης, καὶ τέσσαρας ἐλέφαντας· εἶτα νύκτωρ ὀνείρασιν ἐντυχὼν ὡς τοῦ θεοῦ μετ' ὀργῆς ἀπειλοῦντος αὐτῷ διὰ τὴν ἀλλόκοτον ἐκείνην θυσίαν, ἱλασμοῖς τε πολλοῖς ἐχρήσατο, καὶ χαλκοῦς ἐλέφαντας ἀντὶ τῶν σφαγέντων ἀνέστησε τέσσαρας. Οὐχ ἧττον δὲ κοινωνικὰ τὰ τῶν λεόντων. Οἱ γὰρ νέοι τοὺς βραδεῖς καὶ γέροντας ἤδη συνεξάγουσιν ἐπὶ θήραν· ὅπου δ' ἂν ἀπαγορεύσωσιν, οἱ μὲν κάθηνται περιμένοντες, οἱ δὲ θηρῶσι·
κἂν λάβωσιν ὁτιοῦν, ἀνακαλοῦνται, μόσχου μυκήματι τὸ D
βρύχημα ποιοῦντες ὅμοιον· οἱ δ' εὐθὺς αἰσθάνονται, καὶ παραγενόμενοι, κοινῇ τὴν ἄγραν ἀναλίσκουσιν.

B. 11. ἀνατάσει] Ex B. Venet. Collat. Muret. Schott. Anon. Jannot. T. V. B. Ceteri, et Vulgo, ἀνασχέσει.
C. 3. ἐκπρεπῶς] Sic B. Harl. Mez. Vulgo, εὐπρεπῶς.

mine docente, mari luſtrent, Solemque orientem adorent, proboſcide manus loco ſurſum erecta. Itaque etiam hoc animal Diis eſt cariſſimum, ut Ptolemæus Philopator teſtatum fecit. Cum enim, victo Antiocho, vellet Diis honorem ſplendide habere, præter alia ob partam prælio victoriam ſacrificia, quatuor etiam elephantos immolavit: nocturnis autem territus inſomniis, quod numen ei ob ſacrificium illud inuſitatum comminaretur, cum multis uſus eſt piaculis, tum quatuor æreos elephantos pro occiſis poſuit. Neque minus ſocietatem colunt leones. Nam a junioribus in venationem educuntur ætate graviores et tardiores: hi ubi defatigati ſunt, ſedent et juniores opperiuntur: qui prædam nacti, mugitu, qui ſimilis eſt boatui vituli, ſeniores vocant: hi id ſtatim ſentiunt, accedunt, communique præda veſcuntur.

ιη'. Ἔρωτες δὲ πολλῶν, οἱ μὲν, ἄγριοι καὶ περιμανεῖς γεγόνασιν· οἱ δὲ, ἔχοντες οὐκ ἀπάνθρωπον ὡραϊσμὸν οὐδὲ ἀναφρόδιτον ὁμιλίαν. Οἷος ἦν ὁ τοῦ ἐλέφαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦ ἀντερῶντος Ἀριστοφάνει τῷ γραμματικῷ· τῆς γὰρ αὐτῆς ἤρων στεφανοπώλιδος, καὶ οὐχ ἧττον ἦν ὁ ἐλέφας διάδηλος· ἔφερε γὰρ αὐτῇ τῆς ὀπώρας ἀεὶ πρατήρια παρεπορευόμενος, καὶ χρόνον πολὺν ὑφίστατο, καὶ τὴν προβοσκίδα τοῦ χιτωνίου ἐντὸς ὥσπερ χεῖρα παρα-
E βαλὼν, ἀτρέμα τοῦ περὶ τὸ στῆθος ὥρας ἔψαυεν. Ὁ δὲ δράκων ὁ τῆς Αἰτωλίδος ἐρασθεὶς, ἐφοίτα νύκτωρ πρὸς αὐτὴν, καὶ τοῦ σώματος ὑποδυόμενος ἐν χρῷ, καὶ περιπλεκόμενος, οὐδὲν οὔτε ἑκὼν οὔτε ἄκων ἔβλαψεν, ἀλλὰ καὶ κοσμίως ἀεὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἀπηλλάττετο· συνεχῶς δὲ τοῦτο ποιοῦντος αὐτοῦ, μετῴκισαν οἱ προσήκοντες ἀπωτέρω τὴν ἄνθρωπον· ὁ δὲ τρεῖς μὲν ἢ τέτταρας οὐκ ἦλθεν, ἀλλ', ὡς ἔοικε, περιῄει ζητῶν καὶ πλανώμενος· μό-

E. ἢ τέτταρας;] Aut hoc mutandum in ἡμέρας, aut ei ſubjungendum νύκτας.

XVIII. Amores porro multorum exſtitere animalium, alii ſævi et furioſi, alii habentes non inhumanam elegantiam, neque invenuſtam conſuetudinem. Qualis fuit Alexandreæ amor elephanti, rivalem ſe Ariſtophani grammatico exhibentis: amabant enim ambo puellam corollas vendentem, et non minus evidenter elephantus: nam per forum pomarium tranſiens, ſemper ei poma adferebat, diuque adſtabat proboſcideque, manus inſtar, intra veſtem inſerta pectus ſenſim contrectabat. Draco autem qui Ætolicam fœminam amavit, noctu ad eam commeabat, et ad cutem uſque ſubiens amplexanſque, neque prudens, neque imprudens lædebat, placideque ſemper ſub auroram abiit: quod cum aſſiduo faceret, neceſſarii longius removerunt fœminam. Draco poſt id, triduum aut quatriduum non venit, quærens, ut apparet, eam, et vagans, tan-

λις δέ πως ἐξανδρῶν, καὶ περιπεσὼν οὐ πράως ὥσπερ εἰώθει, ἀλλὰ τραχύτερος, τῷ μὲν ἄλλῳ συνειρήματι τὰς χεῖρας αὐτῆς ἔδησε πρὸς τὸ σῶμα, τῷ δὲ ἀπολήγοντι τῆς οὐρᾶς ἐμάστιγου τὰς κνήμας, ἐλαφράν τινα καὶ φιλόστοργον καὶ πλέον ἔχουσαν τοῦ κολάζοντος τὸ φειδόμενον ὀργὴν ἐπιδεικνύμενος. Τὸν δὲ ἐν Αἰγύπτῳ παιδεραστήσαντα χῆνα, καὶ τὸν ἐπιθυμήσαντα Γλαύκης τῆς κιθαρῳδοῦ κριόν, (περιβόητοι γάρ εἰσι, καὶ πολλῶν οἶμαι διηγημάτων διακορεῖς ὑμᾶς εἶναι), διὸ ταῦτα μὲν ἀφίημι.

ιθʹ. Ψᾶρες δὲ καὶ κόρακες καὶ ψιττακοὶ μανθάνοντες διαλέγεσθαι, καὶ τὸ τῆς φωνῆς πνεῦμα τοῖς διδάσκουσιν εὔπλαστον οὕτω καὶ μιμηλὸν ἐξαριθμεῖν καὶ ῥυθμίζειν παρέχοντες, ἐμοὶ δοκοῦσι προδικεῖν καὶ συνηγορεῖν τοῖς ἄλλοις 973
ζώοις ἐν τῷ μανθάνειν, τρόπον τινὰ διδάσκοντες ἡμᾶς ὅτι καὶ προφορικοῦ λόγου καὶ φωνῆς ἐνάρθρου μέτεστιν αὐτοῖς· ἢ καὶ

F. 6. Αἰγύπτῳ] Legendum, Αἰγίῳ.
F. 12. ἐξαριθμεῖν] Forte, ἐξαρθροῦν. Neque ineptum eſt Reiſkii ἐξαρτίειν.
A. 3. ἢ καὶ πολὺς] Ita dedi juſta, ut arbitror, auctoritate. Vulgo, εἰ καὶ τοῖς πολλοῖς. E. Harl. Ald. Baſ. Xyl. P. ἢ καὶ πολύς. B. Jannot. Pol. ἢ καὶ τοῖς πολλοῖς.

dem ægre cum reperiſſet, non pro more placidus, ſed aſperior acceſſit, et cum manus ejus reliquis voluminibus corpori alligaſſet, ſuras extrema cauda flagellavit: lenem quandam et amatoriam iram oſtendens, quæ plus indulgentiæ haberet quam pœnæ. Omitto anſerem, qui in Ægypto puerum adamavit, et Glauces cytharœdæ amore captum arietem: ſunt enim in ore omnium, et vobis multarum narrationum ſatietatem obortam puto.

XIX. Jam ſturni, corvi, pſittaci, quando loqui diſcunt, vociſque ſpiritum ita facilem fictu doctoribus præbent: videntur mihi inter diſcendum patrocinari aliis animalibus, ac nos quodammodo docere, etiam ejus quæ viva voce exprimitur et articulatæ orationis partem ipſis

πολὺς καταγέλως τὸ πρὸς ταῦτα καταλιπεῖν ἐκείνοις σύγκρισιν, οἷς οὐδὲ ὅσον ὠρύσασθαι μέτεστιν, οὐδ᾽ ὅσον στενάξαι, φωνῆς· τούτων δὲ καὶ τοῖς αὐτοφυέσι καὶ τοῖς ἀδιδάκτοις γηρύμασιν ὅση μοῦσα καὶ χάρις ἔπεστιν, οἱ λογιώτατοι καὶ καλλιφωνότατοι μαρτυροῦσι, τὰ ἥδιστα ποιήματα καὶ μέλη, κύκνων καὶ ἀηδόνων ᾠδαῖς ἀπεικάζοντες. Ἐπεὶ δὲ τοῦ μαθεῖν τὸ διδάξαι λογικώτερον, ἤδη πειστέον Ἀριστο-
B τέλει, λέγοντι καὶ τοῦτο τὰ ζῶα ποιεῖν· ὀφθῆναι γὰρ ἀηδόνα νεοσσὸν ᾄδειν προδιδάσκουσαν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτῷ τὸ φαυλότερον ᾄδειν, ὅσαις συμβέβηκε μικραῖς ἁλούσαις, ἀποτρόφοις τῶν μητέρων γενέσθαι· διδάσκονται γὰρ αἱ συντρεφόμεναι καὶ μανθάνουσιν, οὐ διὰ μισθὸν, οὐδὲ πρὸς δόξαν, ἀλλὰ τῷ χαίρειν διαμελιζόμεναι, καὶ τὸ καλὸν ἀγαπᾷν μᾶλλον ἢ τὸ χρειῶδες τῆς φωνῆς. Ἔχω δὲ περὶ τούτου καὶ λόγον εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἀκούσας Ἑλ-

eſſe. Quo fit ut valde ridiculi ſint, qui cum iſtis animalibus ſibi comparandos ſumunt piſces, qui neque ad ululatum quidem aut ad gemitum ſatis habent vocis: cum avium a natura profectis, et nulla diſciplina formatis cantilenis quantum venuſtatis et gratiæ inſit, eruditiſſimi et muſices peritiſſimi homines teſtimonium ferant, ſuaviſſima poëmata et carmina, olorum et luſciniarum comparantes cantibus. Quoniam autem in docendo quam diſcendo plus ineſt rationis, fides jam habeatur Ariſtoteli, qui docere etiam animalia ait: viſam enim eſſe luſciniam, quæ ſuo pullo canendi modum traderet. Atque teſtimonium ei fert hæc res, quod eæ luſciniæ deterius canunt, quæ parvæ captæ et convictui matrum ereptæ aluntur: quæ enim a matribus educantur, ſimul diſcunt: non mercedis aut gloriæ gratia cantillantes, ſed quia delectantur, et vocis pulchritudinem magis quam utilitatem diligunt. Eſt quod vobis narrem, auditum ex ore multorum Romanorum et Græcorum, qui rem coram

λιμένων τε πολλῶν καὶ Ῥωμαίων παραγενομένων. Κουρεὺς
γάρ τις ἐργαστήριον ἔχων ἐν Ῥώμῃ περὶ τὸ τέμενος ὃ C
καλοῦσιν Ἑλλήνων ἀγορὰν, θαυμαστόν τι χρῆμα πολυ-
φώνου καὶ πολυφθόγγου κίττης ἔτρεφε, καὶ ἀνθρώπου ῥήματα
καὶ θηρείους φθόγγους ἀνταποδιδοῦσαν, καὶ ψόφους ὀργάνων, μη-
δενὸς ἀναγκάζοντος, ἀλλ᾽ αὐτὴν ἐθίζουσα, καὶ φιλοτι-
μουμένη μηδὲν ἄῤῥητον ἀπολιπεῖν, μηδὲ ἀμίμητον. Ἔ-
τυχε δέ τις ἐκεῖ τῶν πλουσίων ἐκκομιζόμενος ὑπὸ
σάλπιγξι πολλαῖς, καὶ γενομένης, ὥσπερ εἰώθει, κατὰ τὸν
τόπον ἐπιστάσεως, εὐδοκιμοῦντες οἱ σαλπιγκταὶ καὶ κελευ-
όμενοι, πολὺν χρόνον ἐνδιέτριψαν· ἡ δὲ κίττα μετὰ τὴν
ἡμέραν ἐκείνην ἄφθογγος ἦν καὶ ἄναυδος, οὐδὲ τὴν αὑ-
τῆς ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις πάθεσιν ἀφιεῖσα φωνήν. Τοῖς D
οὖν πρότερον αὐτῆς θαυμάζουσι τὴν φωνὴν, τότε θαῦμα
μεῖζον ἡ σιωπὴ παρεῖχε, κωφὸν ἀκρόαμα τοῖς συνήθως
παροδεύουσι τὸν τόπον· ὑποψίαι δὲ φαρμάκων ἐπὶ τοὺς
ὁμοτέχνους ἦσαν· οἱ δὲ πλεῖστοι τὰς σάλπιγγας εἴκαζον

ſpectaverunt. Tonſor quidam tonſtrinam habebat Romæ ante templum, quod Forum Græcorum appellant. Is mirifice vocalem et garrulam alebat picam, quæ et hominum verba, et voces boum redderet, inſtrumentorumque ſonos; non cogente quoquam, ſed quod ipſa impenſe ſtuderet omnes voces prodere, nihil non ſonorum exprimere imitando. Forte evenit, ut in ea vicinia dives quidam efferretur multis tubis accinentibus: cumque, pro more, ibi locorum fieret inſtitio, tubicines quia placebant, juſſi cantum diutius protraxere. Ab illa die pica ita muta, ita voce omni deſtituta fuit, ut ne eam quidem ederet, qua neceſſaria ſibi ſolebat indicare. Quibus ergo ante vox ejus, iis tunc ſilentium admirationi fuit: etiam eo majori, quod auditorum ſolitorum ea pergere ita conticuiſſet. Non deerant, qui veneficio eandem artem tractantium hoc effectum ſuſpicarentur: plerique ſono tu-

ἐκπλῆξαι τὴν ἀκοήν, τῇ δ' ἀκοῇ συγκατασβέσθαι τὴν φωνήν. Ἦν δὲ οὐδέτερα τούτων, ἀλλ' ἄσκησις, ὡς ἔοικε, καὶ ἀναχώρησις εἰς ἑαυτὸ τοῦ μιμητικοῦ, καθάπερ ὄργανον ἐξαρτυομένου τὴν φωνὴν καὶ παρασκευάζοντος· ἄφνω
E γὰρ αὖθις ἧκε καὶ ἀνέλαμψεν, οὐδὲν τῶν συνήθων καὶ παλαιῶν μιμημάτων ἐκείνων, ἀλλὰ τὰ μέλη τῶν σαλπίγγων αὐταῖς περιόδοις φθεγγομένη, καὶ μεταβολὰς πάσας καὶ κρουμάτων διεξιοῦσα πάντας ῥυθμούς· ὥστε, ὅπερ ἔφην, τῆς εὐμαθείας λογικωτέραν εἶναι τὴν αὐτομάθειαν ἐν αὐτοῖς. Πλὴν ἕν γέ τι μάθημα κυνὸς οὐ δοκῶ μοι παρήσειν, γενόμενος ἐν Ῥώμῃ θεατής. Παρὼν γὰρ ὁ κύων μίμῳ πλοκὴν ἔχοντι δραματικὴν καὶ πολυπρόσωπον, ἄλλας τε μιμήσεις ἀπεδίδου τοῖς ὑποκειμένοις πάθεσι
F καὶ πράγμασι προσφόρους, καὶ φαρμάκου ποιουμένων ἐν αὐτῷ πεῖραν, ὑπνωτικοῦ μέν, ὑποκειμένου δὲ εἶναι θανασίμου, τόν τε ἄρτον ᾧ δῆθεν ἐμέμικτο τὸ φάρμακον,

barum auditum avis perculſum putabant et attonitum, unaque cum eo exſtinctam vocem. Verum nihil erat tale in cauſſa: ſed exercitatio, ut apparuit, vi imitandi in ſeſe converſa, et vocem tanquam inſtrumentum concinnante atque apparente. Subito enim rurſum vocem emiſit et emicuit, nihil uſitatarum illarum et veterum imitationum, ſed cantus tubarum ipſis converſionibus modulans, omneſque mutationes et pulſationum numeros exprimens; ut, quomodo dixi, in animalibus intelligi poſſit, facultatem a ſeipſo diſcendi rationis majorem habere vim, quam docilitatem magiſtro aptam. Unam tamen canis diſciplinam non videor mihi debere ſilentio premere, cujus ſpectator Romæ fui. Erat canis mimo cuidam, qui tum fabulam perplexam, multarumque actione perſonarum conſtantem docebat: is canis cum alios geſtus referebat, rebus et motibus animorum argumenti reſpondentes: tum facto periculo in ipſo veneni, quod ſoporem afferret, ſed lethale videri ex argumento fabulæ debebat, panem in quo

ἐδέξατο, καὶ καταφαγὼν, ὀλίγον ὕστερον ὅμοιος ἦν ὑποτρέμοντι καὶ σφαλλομένῳ καὶ καρηβαροῦντι· τέλος δὲ προτείνας ἑαυτὸν, ὥσπερ νεκρὸς ἔκειτο, καὶ παρεῖχεν ἕλκειν καὶ μεταφέρειν, ὡς ὁ τοῦ δράματος ὑπηγόρευε λόγος· ἐπεὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκ τῶν λεγομένων καὶ πραττομένων ἔγνω, ἡσυχῇ τὸ πρῶτον ὑπεκίνησεν ἑαυτὸν, ὥσπερ ἐξ ὕπνου βαθέος ἀναφερόμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπάρας διέβλεψεν· ἔπειτα θαυμασάντων, ἐξαναστὰς ἐβάδιζε πρὸς ὃν ἔδει· καὶ προσῆκε μὲν χαίρων καὶ φιλοφρονούμενος, ὥστε πάντας ἀνθρώπους καὶ Καίσαρα (παρῆν γὰρ ὁ γέρων Οὐεσπασιανὸς ἐν τῷ Μαρκέλλου θεάτρῳ) συμπαθεῖς γενέσθαι.

κ΄. Γελοῖοι δ᾽ ἴσως ἐσμὲν ἐπὶ τῷ μανθάνειν τὰ ζῶα σεμνύνοντες, ὧν ὁ Δημόκριτος ἀποφαίνει μαθητὰς ἐν τοῖς μεγίστοις γεγονέναι ἡμᾶς· ἀράχνης, ἐν ὑφαντικῇ καὶ ἀκεστικῇ· χελιδόνος, ἐν οἰκοδομίᾳ· καὶ τῶν λιγυρῶν κύκνου καὶ

A. 2. προσῆκε μὲν] An corrigendum προσήκαλλε, vel προσέσαινε quorum hoc Reiſkius quoque propoſuit. Utrumvis melius, certe, vulgato.

id exhibebatur accepit, et poſtquam ediſſet, paulo poſt ſimilem ſe tremebundo, labaſcenti, et caput ob gravitatem ſuſtentare nequeunti præbuit: denique ſe tanquam exſtinctum protendit, trahendumque et transferendum præbuit: ſicut fabulæ rationes poſtulabant. Deinde articulo temporis ex his quæ dicebantur agebanturque cognito, ſenſim principio ſeſe commovit, tanquam ſi ex alto ſomno expergiſceretur, ac ſublato capite circumſpexit: poſt admirantibus omnibus, ad eum acceſſit ad quem debuit, lætitiam ſimulans atque comitatem. Ea res commovit animos omnium hominum, ipſiusque etiam Veſpaſiani ſenis imperatoris, qui una tum in theatro Marcelli aderat.

XX. Sed ridiculi fortaſſe ſumus, qui eo nomine laudamus animalia, quod diſcant: cum Democritus affirmet nos eorum in maximis rebus fuiſſe imitando diſcipulos, araneæ, in texendi arte atque reficiendi: hirundinis, in ædi-

ἀηδόνος, ἐν ᾠδῇ, κατὰ μίμησιν. Ἰατρικῆς δὲ πολὺ τῶν
B τριῶν εἰδῶν ἑκάστου καὶ γενναῖον ἐν αὐτοῖς μόριον ὁρῶμεν.
Οὐ γὰρ μόνῳ τῷ φαρμακευτικῷ χρῶνται, χελῶναι μὲν
ὀρίγανον, γαλαῖ δὲ πήγανον, ὅταν ὄφεως φάγωσιν, ἐπεσθίουσαι· κύνες δὲ πόᾳ τινὶ καθαίροντες ἑαυτοὺς χολερῶντας·
ὁ δὲ δράκων τῷ μαράθρῳ τὸν ὀφθαλμὸν ἀμβλυώττοντα
λεπτύνων καὶ διαχαράττων· ἡ δὲ ἄρκτος, ὅταν ἐκ τοῦ
φωλεοῦ παρέλθῃ, τὸ ἄρον ἐσθίουσα πρῶτον τὸ ἄγριον· ἡ
γὰρ δριμύτης ἀνοίγει συμπεφυκὸς αὐτῆς τὸ ἔντερον· ἄλλως
δὲ ἀσώδης γενομένη πρὸς τὰς μυρμηκιὰς τρέπεται, καὶ
κάθηται προβάλλουσα λιπαρὰν καὶ μαλακὴν ἰκμάδι
γλυκείᾳ τὴν γλῶσσαν ἄχρις οὗ μυρμήκων ἀνάπλεως γένηται· καταπίνουσα γὰρ ὠφελεῖται· τῆς τε ἴβεως τὸν ὑποκλυσμὸν ἅλμῃ καθαιρομένης Αἰγύπτιοι συνιδεῖν καὶ μι-

C (margin, beside "νηται· καταπίνουσα…")

A. 10. ἐν ᾠδῇ, κατὰ μίμησιν] Vulgo, ἐν ᾠδῇ, καὶ κατὰ μίμησιν. Delevi καὶ cum Harl. Poſtremum κατὰ μίμησιν, interpretando referendum ad μαθητὰς, ut fecit Amiot. At Mez. corrigit ἐν εἰδικῇ, κατὰ μίμησιν: neque hoc repudiandum, ſi item referas ad μαθητάς.
B. 5. δράκων τῷ] Sic E. Vulgo, δράκων ὁ τῷ.

ſicandi: oloris et luſciniæ, in ſuaviter canendi. Medicinæ porro trium partium exempla illuſtria in iis videmus. Non enim medicante duntaxat ejus utuntur ſpecie: cujus quidem ſubjiciam exempla. Teſtudines origanum, muſtelæ rutam mandunt, ubi aliquid de ſerpente comederunt. Canes certa quadam herba ſe bili vexante expurgant. Draco oculum obtuſe videntem fœniculo extenuans et compungens. Urſa cum primum ex antro ſuo prodit, aro veſcitur agreſti, cujus acrimonia aperit inteſtinum ipſius concretum. Alioqui nauſea cum tentatur, ad formicarum cavernam ſe confert, linguamque ſuam pinguem et dulci ſucco mollitam exerens eis proponit, dum hæc formicarum fiat plena: quibus deglutitis juvatur. Sed et ibis prolutionem alvi per inteſtinorum ultimam extremitatem ingeſta marina aqua ſe purgantis, animadvertiſſe

μιμήσασθαι λέγουσιν· οἱ δὲ ἱερεῖς ὕδατι χρῶνται, περιαγνίζοντες ἑαυτοὺς, ἐξ οὗ πέπωκεν ἶβις· ἂν γὰρ ᾖ φαρμακῶδες ἢ νοσερὸν ἄλλως τὸ ὕδωρ, οὐ πρόσεισιν. Ἀλλὰ καὶ τροφῆς ἀποχῇ ἔνια θεραπεύονται, καθάπερ λύκοι καὶ λέοντες, ὅταν κρεῶν γένωνται διακορεῖς, ἡσυχίαν ἄγουσι κατακείμενοι, καὶ συνθάλποντες ἑαυτούς. Τίγριν δέ φασιν, ἐρίφου παραδοθέντος αὐτῇ, χρωμένην διαίτῃ μὴ φαγεῖν ἐφ᾽ ἡμέρας δύο, τῇ δὲ τρίτῃ πεινῶσαν αἰτεῖν ἄλλο, καὶ τὴν γαλεάγραν ἀναρρήσσειν· ἐκείνου δὲ φείσασθαι, οἰομένην σύντροφον ἔχειν ἤδη καὶ σύνοικον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χειρουργίᾳ D χρῆσθαι τοὺς ἐλέφαντας ἱστοροῦσι· καὶ γὰρ ξυστὰ καὶ λόγχας καὶ τοξεύματα, παριστάμενοι τοῖς τετρωμένοις, ἄνευ σπαραγμοῦ ῥᾳδίως καὶ ἀβλαβῶς ἐξέλκουσιν. Αἱ δὲ Κρητικαὶ αἶγες ὅταν τὸ δίκταμον φάγωσιν, ἐκβάλλουσαι τὰ τοξεύματα ῥᾳδίως, καταμαθεῖν ταῖς ἐγκύοις τὴν βοτάνην παρέσχον ἐκτρωτικὴν δύναμιν ἔχουσαν· ἐπ᾽ οὐδὲν γὰρ ἄλλο

et imitati fuiſſe dicuntur Ægyptii: et ſacerdotes eorum, cum ſe conſpergendo luſtrant, aqua ad hoc utuntur, e qua ibis biberit: quod infectam aut inſalubrem nullam hæc aquam tangat avis. Sed et cibi abſtinentia curantur quædam: ut lupi et leones, qui cum faſtidium carnium eſu nimio contraxerunt, aliquantum jacentes et ſe calefacientes quieſcunt. Tigrin ferunt, tradito ei hœdo, abſtinuiſſe cibo per biduum: tertia die eſurientem, aliud popoſciſſe, et ni mox daretur, caveam convellere cœpiſſe in qua incluſa tenebatur, interim hœdo, ut convictori jam et contubernali facto, peperciſſe. Sed et medicinam quæ manibus adminiſtratur exerceri ab elephantis aiunt: qui vulneratis adſtantes, contos, lanceas, et ſagittas facile et ſine damno aut laniatione evellant. Capellæ Cretenſes quod dictamno eſo facile ejiciunt infixa ipſis ſpicula, (ſtatim enim ſauciatæ eam herbam, nihil aliud, ſectantur)

-προσθεῖσαι φέρουσαι, καὶ ζητοῦσι καὶ διώκουσι τὸ δίκταμον.

κα'. Ἧττον δὲ ταῦτα θαυμαστά, καίπερ ὄντα θαυμάσια, ποιοῦσιν αἱ νόησιν ἀριθμοῦ καὶ δύναμιν τοῦ ἀριθμεῖν

B ἔχουσαι φύσεις, ὥσπερ ἔχουσιν αἱ περὶ Σοῦσα βόες· εἰσὶ γὰρ αὐτόθι τὸν βασιλικὸν παράδεισον ἄρδουσαι περιάκτοις ἀντλήμασιν, ὧν ὥρισται τὸ πλῆθος· ἑκατὸν γὰρ ἑκάστη βοῦς ἀναφέρῃ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἀντλήματα, πλείονα δὲ οὐκ ἔστιν οὔτε λαβεῖν οὔτε βιάσασθαι βουλόμενον· ἀλλὰ καὶ πείρας ἕνεκα πολλάκις προστιθέντων, ὑφίσταται, καὶ οὐ πρόεισιν, ἀποδοῦσα τὸ τεταγμένον· οὕτως ἀκριβῶς συντίθησι καὶ καταμνημονεύει τὸ κεφά-

F λαιον, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος ἱστόρηκε. Λίβυες δὲ Αἰγυπτίων καταγελῶσι μυθολογούντων περὶ τοῦ ὄρυγος, ὡς φωνὴν ἀφιέντος ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας ἧς ἐπιτέλλει τὸ

D. 8. καὶ ζητοῦσι καὶ διώκουσι] Legendum, vel ζητοῦσι δὲ καὶ διώκουσι—. vel κ. ζ. κ. διώκουσιν ἢ τὸ δίκταμον.

D. 11. ποιοῦσιν αἱ] ſic B. E. Harl. Mez. Vulgo, ποιοῦσι καί. Jannot. Schott. ποιοῦσι καὶ αἱ. T. B. ποιοῦσι αἱ.

E. 5. λαβεῖν] Mez. λαθεῖν, probabiliter.

gravidis mulieribus occaſionem dederunt obſervandi, eam vim ejiciendi fœtus habere.

XXI. Hæc, quanquam admirabilia, minus tamen admirationis merentur, quam quod beſtiæ ſunt quæ numeri vim intelligunt, et numerare poſſunt. Suſis boves ſunt, quæ regium ibi hortum rigant portatilibus hauſtris, quorum numerus eſt definitus, ut quævis bos quotidie centum id genus vaſa aquæ plena tollat: plura ut tollat, nulla ratione, ne vi quidem ulla efficies: nam ſæpe quidem tentatum eſt: ſed bos ubi conſtitutum numerum abſolvit, ſubſiſtit, neque amplius progreditur: ita accurate ſummam concipit, et in memoria conſervat: auctor Cteſias Cnidius. Afri Ægyptios derident, qui de oryge fabulentur, eum ea die et hora vocem emittere, qua ſidus oritur, quod Sirium et Canicu-

ἄστρον ὃ Σῶθιν αὐτοὶ, Κύνα δὲ καὶ Σείριον ἡμεῖς καλοῦμεν· τὰς γὰρ αὐτοῦ ὁμοῦ πάσας αἶγας, ὅταν ἀνάσχῃ μεθ' ἡλίου τὸ ἄστρον ἀτρεκῶς ἐκεῖ στρεφομένας ἀποβλέπειν πρὸς τὴν ἀνατολήν· καὶ τεκμήριον τοῦτο τῆς περιόδου βεβαιότατον εἶναι, καὶ μάλιστα τοῖς μαθηματικοῖς κανόσιν ὁμολογούμενον.

κβ'. Ἵνα δὲ κορωνὶν ὁ λόγος ἐπιθεὶς ἑαυτῷ παύσηται, 975 φέρε, κινήσαντες τὸν ἀφ' ἱερᾶς, βραχέα περὶ θειότητος αὐτοῦ καὶ μαντικῆς εἴπωμεν. Οὐ γάρ τι μικρὸν οὐδὲ ἄδοξον, ἀλλὰ πολὺ καὶ παμπάλαιον μαντικῆς μόριον, οἰωνιστικὴ κέκληται· τὸ γὰρ ὀξὺ καὶ νοερὸν αὐτοῦ καὶ δι' εὐστροφίαν ὑπήκοον ἁπάσης φαντασίας, ὥσπερ ὀργάνῳ τῷ θεῷ παρέχει χρῆσθαι καὶ τρέπειν ἐπί τι κίνησιν, ἐπί τε φωνὰς καὶ γηρύματα, καὶ σχήματα νῦν μὲν ἐνστατικά, νῦν δὲ φορά, καθάπερ πνεύματα, ταῖς μὲν ἐπικόπτοντα, ταῖς δὲ ἐπευθύνοντα πράξεις καὶ ὁρμὰς εἰς τὸ τέλος.

A. 9. ταῖς μὲν—ταῖς δὲ] Forte, τὰς μὲν—τὰς δὲ—.

lam nos appellamus, ipſi Sothen; ſuas enim univerſe capras quando illud aſtrum cum Sole oritur, certó converſas ad ortum intueri: eſſeque id firmiſſimum documentum annuæ circuitionis, maximeque cum aſtronomicis conſentiens tabulis.

XXII. Ut autem oratio noſtra colophonem ipſa ſibi imponens deſinat, age moveamus, quod dicitur, à ſacra linea ſcrupulum, et exigua quædam de divinitate divinationeque noſtrorum dicamus animalium. Non enim exigua, aut ignobilis, ſed cum magna, tum pervetuſta pars divinationis eſt auſpicium. Celeritatem quippe ſuam aves, vim intelligendi ob agilitatem omnibus viſis percipiendis aptam, Deo accommodant utendam; ut is eam convertat et ad motus, et ad voces, et ad garritus, et ad figuras: quæ omnia modo cohibentia, modo, ventorum inſtar, incitantia, alias actiones voluntateſque impediant, alias dirigant et ad finem perducant. Ideo

Διὸ κοινῇ μὲν ὁ Εὐριπίδης θεῶν κήρυκας ὀνομάζει τοὺς ὄρνιθας· ἰδίᾳ δὲ φησιν ὁ Σωκράτης ὁμόδουλον ἑαυτὸν ποιεῖσθαι τῶν κύκνων· ὥσπερ αὖ καὶ τῶν βασιλέων, ἀετὸς μὲν ὁ Πύῤῥος ἥδετο καλούμενος, ἱέραξ δὲ ὁ Ἀντίοχος· ἰχθῦς δὲ, τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀνοήτους λοιδοροῦντες ἢ σκώπτοντες ὀνομάζομεν. Ἀλλὰ δὴ μυρίων μυριάκις εἰπεῖν παρόντων, ἃ προδείκνυσιν ἡμῖν καὶ προσημαίνει τὰ πεζὰ καὶ πτηνὰ παρὰ τῶν θεῶν, ἓν οὐκ ἔστι τοιοῦτον ἀποφῆναι τῷ προδικοῦντι τῶν ἐνύδρων, ἀλλὰ κωφὰ πάντα καὶ τυφλὰ C τῆς προνοίας εἰς τὸν ἄθεον καὶ τιτανικὸν ἀπέῤῥιπται τόπον, ὥσπερ ἀσεβῶν χῶρον, οὗ τὸ λογικὸν καὶ νοερὸν ἐγκατέσβεσαι τῆς ψυχῆς, ἐσχάτῳ δέ τινι συμπεφυρμένης καὶ κατακεκλυσμένης αἰσθήσεως μορίῳ, σπαίρουσι μᾶλλον ἢ ζῶσιν ἐοίκεν.

κγʹ. Ἡρακλέων. Ἄναγε τὰς ὀφρῦς, ὦ φίλε Φαίδιμε, καὶ διέγειρε σεαυτὸν ἡμῖν τοῖς ἐνάλοις καὶ νησιώταις·

generatim Euripides aves *Deorum præcones* appellavit: peculiariter autem Socrates olorum conſervum ſe facit. Sicut etiam de regibus Pyrrhus aquilæ cognomento, accipitris Antiochus delectatus fuit: piſcium appellationem inſcitis hominibus duntaxat vel probri vel ſalſe mordendi gratia tribuimus. Verum enimvero cum ſexcenties ſexcenta poſſint enumerari, quæ a terreſtribus et aëreis animalibus nobis voluntate Deorum præmonſtrantur atque præſignificantur; piſcium patronus ne unum quidem tale proferre poteſt. Muta enim aquatilia omnia, et nihil providentiæ divinæ cernentia, in Titanicum mare impiumque abjecta ſunt, veluti in ſceleratorum regionem, ubi ratio et mens animi exſtinguuntur; et, reliquo animo cum extrema quadam ſenſus parte confuſo ac diluto, magis palpitantium quam viventium animalia fiunt ſimilia.

XXIII. Heracleo. Contrahe ſupercilia, mi Phædime, teque excita ad cauſſam marinorum noſtrûm inſulanorum.

οὐ παιδιὰ τὸ χρῆμα τοῦ λόγου γέγονεν, ἀλλ' ἐρρωμένος ἀγὼν καὶ ῥητορεία κιγκλίδων ἐπιδέουσα καὶ βήματος.

ΦΑΙΔΙΜΟΣ. Ἐνέδρα μὲν οὖν, ὦ Ἡρακλέων, σὺν δόλῳ καταφανής· κραιπαλῶσι γὰρ ἔτι τὸ χθιζὸν καὶ βεβαπτισμένοις νήφων, ὡς ὁρᾷς, ὁ γενναῖος ἐκ παρα- D σκευῆς ἐπιτίθεται. Παραιτεῖσθαι δὲ οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ βούλομαι Πινδάρου ζηλωτὴς ὢν, ἀκοῦσαι τὸ,

Τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις
Ἀρετὰν ἐς αἰπὺν ἔβαλε σκότον·

σχολὴ μὲν γὰρ πολλή ἐστιν ὑμῖν, ἀργούντων, οὐ χορῶν, ἀλλὰ κυνῶν καὶ ἵππων, καὶ δικτύου καὶ πάσης σαγήνης, διὰ τοὺς λόγους ἐκεχειρίας κοινῇ πᾶσι τοῖς ζώοις κατά τε γῆν κατά τε θάλατταν δεδομένης τὸ σήμερον. Ἀλλὰ μὴ φοβηθῆτε· χρήσομαι γὰρ αὐτῇ μετρίως, οὔτε δόξας

C. 9. ἐπιδέουσα] Sic E. Mez. Reiſk. Vulgo, ἔτι δέουσα.
D. 6. οὐ χορῶν] Haud ſcio an corrigendum ſit οὐ λόγων. Venet. Ald. Baſ. Xyl. οὐχ ὁρῶν. E. loco χορῶν habet ſpatium vacuum. Vulgatam Steph. ſumſit ab Jannot. Coll. Muret. Schott. Anon. nec diſſentiunt Excerpta B. et Harl. item verterunt Amiot. et Xyl. At Gryn. *ceſſantibus non horis*.

-que defendendam. Non enim jocoſe dixit Ariſtotimus, ſed valido uſus eſt agone, ac dicendi arte, cui ad forenſem rationem nihil præter cancellos et tribunal defuit.

PHÆDIMUS. Inſidiæ vero, mi Heracleo, doluſque manifeſtus nobis intentantur. Nos enim heſterna adhuc crapula obrùtos ſobrius, ut vides, præclarus iſte præmeditate adortus eſt. Recuſare tamen certamen non licet. Nolo enim de me, qui Pindarum æmuler, dici hæc,

Propoſito certamine, præſcriptio
Virtutem in altas conjecerit tenebras.

Multum enim otii vobis eſt, ceſſantibus non choris, ſed equis, canibus, retibus, et vericulis: cum ob diſputationem hanc induciæ hodie omnibus in terra marique verſantibus animalibus contigerint. Non tamen eſt quod metuatis. Utar enim eo modice neque philoſophorum o-

E φιλοσόφων, οὔτε Αἰγυπτίων μύθους, οὔτε ἀμαρτύρους Ἰνδῶν ἐπαγόμενος ἢ Λιβύων διηγήσεις· ἃ δὲ πανταχοῦ μάρτυρας ἔχει τοὺς ἐργαζομένους τὴν θάλατταν ὁρώμενα, καὶ δίδωσι τῇ ὄψει πίστιν, τούτων ὀλίγα παραθήσομαι. Καίτοι τῶν ἐν γῇ παραδειγμάτων ἐπίπροσθεν οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἀνεωγμένην παρέχει τῇ αἰσθήσει τὴν ἱστορίαν. Ἡ δὲ θάλασσα μικρὰ κατιδεῖν καὶ γλίσχρα δίδωσι· τῶν δὲ πλείστων κατακαλύπτει γενέσεις καὶ τροφάς, ἐπιθέσεις τε καὶ φυλακὰς ἀλλήλων, ἐν αἷς οὐκ ὀλίγα καὶ συνέσεως ἔργα καὶ μνήμης καὶ κοινωνίας ἀγνοούμενα βλάπτει τὸν λόγον. Ἔπειτα τὰ μὲν ἐν γῇ
F διὰ τὴν ὁμοφυλίαν καὶ τὴν συνδιαίτησιν ἀμωσγέπως συναναχρωννύμενα τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσιν, ἀπολαύει καὶ τροφῆς καὶ διδασκαλίας καὶ μιμήσεως· ἢ τὸ μὲν πικρὸν ἅπαν καὶ σκυθρωπόν, ὥσπερ ἐπιμιξία ποτίμου θάλασσαν, ἐφηδύνει, τὸ δὲ δυσξύνθετον ἅπαν καὶ νωθρὸν ἐπεγείρει

F. 5. δυσξύνθετον] Forte, δυσξύνετον, ut Reiſk.

piniones, neque fabulas Ægyptiorum, aut Indorum teſte carentes, Afrorumve narrationes adducens: ſed pauca eorum proferens, quæ ubique teſtes habent eos qui mare exercent, viſuque fidem ſui faciunt. Quanquam terreſtrium quidem exemplorum nullum in occulto eſt, ſed aperte ſenſui cognitionem ſui præbent. Mare autem pauca et exilia præbet, et ſuorum animalium plerorumque abſcondit ortus, nutritiones, inſidias, quas invicem ſtruunt et cavent: in quibus non pauca providentiæ, memoriæ, et juſtitiæ opera ignorata obſunt noſtræ cauſſæ. Deinde terreſtria animalia ob generis communitatem et vitæ conſuetudinem utcunque cum hominum moribus commixta educationem, doctrinam, imitationemque conſequuntur: quibus acerbitates omnes et moroſitates, tanquam dulci aqua admixta marinæ ſalſugo, deliniuntur atque condiuntur,

ταῖς μετ' ἀνθρώπων κινήσεσιν ἀναρριπιζομένων. Ὁ δὲ τῶν ἐναλίων βίος ὅροις μεγάλοις τῆς πρὸς ἀνθρώπους ἀπῳκισμένος ὁμιλίας, ἐπείσακτον οὐδὲν οὐδὲ συνηθισμένον ἔχων, ἴδιός ἐστι καὶ αὐθιγενὴς, καὶ ἄκρατος ἀλλοτρίοις 976
ἤθεσι, διὰ τὸν τόπον, οὐ διὰ τὴν φύσιν. Ἡ γὰρ φύσις ὅσον ἐξικνεῖται μαθήσεως ἐπ' αὐτὴν, δεχομένη καὶ στέγουσα, παρέχει πολλὰς μὲν ἐγχέλεις ἱερὰς λεγομένας ἀνθρώποις χειροήθεις, ὥσπερ τὰς ἐν τῇ Ἀρεθούσῃ, πολλαχοῦ δ' ἰχθῦς ὑπακούοντας αὐτῶν ὀνόμασιν· ὥσπερ τὴν Κράσσου μύραιναν ἱστοροῦσιν, ἧς ἀποθανούσης ἔκλαυσεν ὁ Κράσσος· καί ποτε Δομιτίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, "Οὐ σὺ μυ-"ραίνης ἀποθανούσης ἔκλαυσας;" ἀπήντησεν, "Οὐ σὺ "τρεῖς θάψας γυναῖκας οὐκ ἐδάκρυσας;" Οἱ δὲ κροκόδειλοι τῶν ἱερέων οὐ μόνον γνωρίζουσι τὴν φωνὴν καλούντων, B
καὶ τὴν ψαῦσιν ὑπομένουσιν, ἀλλὰ καὶ διαχανόντες παρέχουσι τοὺς ὀδόντας ἐκκαθαίρειν ταῖς χερσὶ, καὶ περιμάττειν ὀθονίοις. Ἔναγχος δὲ Φιλῖνος ὁ βέλτιστος ἥκων πεπλα-

incompoſita et inertia omnia excitantur motuum humanorum commercio. At marinorum vita magnis limitibus ab hominum conſuetudine diſtincta, nihilque adſcititium habens, nihil uſu partum, ſua eſt tota et germana, et nullis permixta alienis moribus: non ob naturam hoc, ſed propter locum. Natura enim piſcium quantum ad eam diſciplinæ pervenire poteſt, tantum capiens et continens, multas anguillas hominibus præbet cicures, quæ ſacræ vocantur, quales ſunt in Arethuſa: ſæpe etiam piſces, qui nominatim vocati exaudiant: qualem ferunt Craſſo fuiſſe murænam, qua mortua flevit: cum quidem Domitio objicienti hoc, *Nonne tu, mortua muræna ploraſti?* reſpondit, *Nonne tu ſine lacrymis tres uxores ſepeliviſti?* Crocodili ſacerdotum non modo vocem agnoſcunt vocantium, ſeque contrectari ſinunt: ſed etiam rictu diducto dentes manibus purgandos, et linteo tergendos præbent. Nuper optimus

νημένος ἐν Αἰγύπτῳ παρ' ἡμᾶς, διηγεῖτο, γραῦν ἰδεῖν ἐν Ἀνταίου πόλει κροκοδείλῳ συγκαθεύδουσαν ἐπὶ σκίμποδος εὖ μάλα κοσμίως παρατεταμένῳ. Πάλαι δὲ ἱστοροῦσι Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως προσκαλουμένου, τὸν ἱερὸν κροκόδειλον μὴ ὑπακούσαντα, μηδὲ πεισθέντα λιπαροῦσι καὶ δεομένοις τοῖς ἱερεῦσι, δόξαι προσημαίνειν τὴν μετ' οὐ
C πολὺ συμβᾶσαν αὐτῷ τοῦ βίου τελευτήν· ὥστε μηδὲ τῆς πολυτιμήτου μαντικῆς ἄμοιρον εἶναι τὸ τῶν ἐνύδρων γένος, μηδὲ ἀγέραστον. Ἐπεὶ καὶ περὶ Σοῦραν πυνθάνομαι κώμην ἐν τῇ Λυκίᾳ Φελλοῦ μεταξὺ καὶ Μύρων, καθεζομένους ἐπ' ἰχθύσιν, ὥσπερ οἰωνοῖς, διαμαντεύεσθαι τέχνῃ τινὶ, καὶ λόγων λέξεις, καὶ φυγὰς καὶ διώξεις αὐτῶν ἐπισκοποῦντας.

B. 5. παρ' ἡμᾶς] Sic B. Schott. Jannot. Anon. T. V. B. Mez. Vulgo, παρ' ὑμῶν. E. παρ' ἡμῖν. Collat. Muret. παρ' ὑμᾶς.

B. 7. εὖ μάλα] Sic Steph. edidit, vertit Amiot. nec diſſentiunt Excerpta Harl. Venet. At Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. μαλακωτάτῳ B. μαλακώτατα in margine.

C. 5. τέχνῃ—λέξεις] Corrigendum puto, τέχνῃ τινὶ καὶ λόγῳ νήξεις: ſimiliter diſtinguendum, ſed λόγῳ ἑλίξεις emendandum cenſuit Bryan. ad Plut. Vit. Vol. I, p. 69. Idem Reiſkio in mentem venit, et præter hoc ἀΐξεις.

Philinus cum in Ægypto vagatus ad nos rediiſſet, narravit, ſe in urbe quæ ab Antæo nomen habet, vidiſſe vetulam cum crocodilo dormientem, juxta eam in grabato molliſſimo decore porrecto. Sacrum vero crocodilum antiquitus narrant, Ptolemæo regi, cum ab eo vocatus non compareret, fruſtra etiam ſacerdotibus hortantibus atque precantibus, finem vitæ, qui non multo poſt ſecutus eſt, præmonſtraſſe. Ut jam neque pretioſæ illius divinationis exſors ſit aquatile animalium genus, neque ſuo honore careat: quando etiam apud Suram, pagum Lyciæ inter Phellos et Myra, audio homines piſcibus adſidere, ex iiſque tanquam ex avibus arte quadam et ratione obſervandis eorum natationibus, fugis, inſectationibus, præſagia futurorum captare.

κδ'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔστω τοῦ μὴ παντάπασιν ἐκφύλους μηδὲ ἀσυμπαθεῖς πρὸς ἡμᾶς ἱκανὰ δείγματα· τῆς δὲ ἀκεράτου καὶ φυσικῆς συνέσεως μέγα δήλωμα τὸ κοινόν ἐστιν. Οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐχείρωτον ἀνθρώπῳ πατὸν, ἃ μὴ πέτραις προσέχεται καὶ προσπέφυκεν, οὐδὲ ἀλώ- D σιμον ἄνευ πραγματείας, ὡς λύκοις μὲν ὄνοι, καὶ μέροψι μέλισσαι, χελιδόσι δὲ τέττιγες, ἐλάφοις δὲ ὄφεις ἀγόμενοι ῥᾳδίως ὑπ' αὐτῶν· ᾗ καὶ τοὔνομα πεποίηται παρώνυμον, οὐ τῆς ἐλαφρότητος, ἀλλὰ τῆς ἕλξεως τοῦ ὄφεως· καὶ τὸ πρόβατον προσκαλεῖται τῷ ποδὶ τὸν λύκον· τῇ δὲ παρδάλει τὰ πλεῖστα προσχωρεῖν, χαίροντα τῇ ὀσμῇ, μάλιστα δὲ τὸν πίθηκον, λέγουσι. Τῶν δὲ θαλαττίων ὁμοῦ τι πάντων ἡ προαίσθησις ὕποπτος οὖσα καὶ πεφυλαγμένη πρὸς τὰς ἐπιθέσεις, ὑπὸ συνέ- E σεως, οὐχ ἁπλοῦν τὸ τῆς ἄγρας ἔργον, οὐδὲ φαῦλον, ἀλλ' ὀργάνων τε παντοδαπῶν καὶ σοφισμάτων ἐπ' αὐτὰ δεῖσθαι

D. 1. ἃ μὴ] Immo, ὃ μὴ, ut et Reiſk. monuit.

XXIV. Verum hæc ſufficiant exempla ad oſtendendum, piſces non omnino a noſtro genere alienos eſſe, neque ea eſſe natura ut nulla nobiſcum affectione conſpirent. Sinceræ autem et naturalis perſpicientiæ magnum eſt hoc et commune argumentum: quod nullum aquatile, demtis his quæ ad ſaxa adhæreſcunt vel iis adnata ſunt, ita facile et ſine negotio ab homine capi poteſt, ut aſini a lupis, apes meropibus, cicadæ ab hirundinibus, angues a cervis: quibus quidem non a curſus, ſed ſerpentes attrahendi facilitate, *elaphi* nomen apud Græcos eſt. Sed et ovis pede lupum ad ſe vocat, et ad Pantheram pleraque aiunt accedere ſuavitate odoris illecta, maxime ſimias. Marina autem fere omnia cum præſentiant, ſuſpicenturque et caveant inſidias calliditate ſua, fecerunt ut piſcatio non ſimplex aut expedita eſſet, ſed varia inſtrumenta, omniſque generis

καὶ ἀπατηλῶν δεόμενον ἀπείργασαι. Καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τῶν πάνυ προχείρων. Τὸν μὲν γὰρ ἁσπαλιευτικὸν κάλαμον οὐ βούλονται πάχος ἔχειν, καίπερ εὐτόνου δεόμενοι πρὸς τοὺς σπαραγμοὺς τῶν ἁλισκομένων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκλέγονται τὸν λεπτὸν, ὅπως μὴ πλατεῖαν ἐπιβάλλων σκιὰν ἐκταράττῃ τὸ ὕποπτον αὐτῶν. Ἔπειτα τὴν ὁρμιὰν οὐ ποιοῦσι πολύπλοκον τοῖς ἅμμασι τῶν βρόχων, οὐδὲ τραχεῖαν· ἐπεὶ καὶ τοῦτο τοῦ δόλου γίνεται
F τεκμήριον αὐτοῖς· καὶ τῶν τριχῶν τὰ καθήκοντα πρὸς τὸ ἄγκιστρον, ὡς ἔνι μάλιστα λευκὰ φαίνεσθαι μηχανῶνται· μᾶλλον γὰρ οὕτως ἐν τῇ θαλάττῃ δι' ὁμοιότητα τῆς χρόας λανθάνουσι. Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενον,

Ἡ δὲ μολυβδαίνῃ ἰκέλη ἐς βυσσὸν ὄρουσεν,
Ἥ τε κατ' ἀγραύλοιο βοὸς κέρας ἐμβεβαυῖα
Ἔρχεται ὠμηστῇσιν ἐπ' ἰχθύσι κῆρα φέρουσα·

παρακούοντες ἔνιοι βοείαις θριξὶν οἴονται πρὸς τὰς ὁρμιὰς χρῆσθαι τοὺς παλαιούς· κέρας γὰρ τὴν τρίχα λέγεσθαι, καὶ τὸ κείρασθαι διὰ τοῦτο, καὶ τὴν κουράν· καὶ τὸν παρ' Ἀρ-

artes ac fallacias requireret. Idque liquet etiam ex iis quæ maxime ſunt in promtu. Nam calamum piſcatorium non volunt craſſum eſſe, quanquam eo robuſto opus ſit ob captorum piſcium violentas revulſiones: ſed tenuem potius eligunt, ne latam faciens umbram, terreat animal natura ſuſpicioſum. Quin et funiculum hami paucis nodis nectunt, lævemque faciunt: quod alias dolum cenſuros piſces putant: et ſetæ partes quibus uncus alligatur, quam maxime albas faciunt, ut eo facilius lateant in mari ob ſimilitudinem coloris. Verſus autem Homeri,

Illa cito, plumbi ſimilis, petit impete fundum:
Quod bovis agreſtis cornu ducente ſub undas
Crudivoris miſſum mortem fert piſcibus atram:

quidam ſic accipiunt, ut putent veteres boum crinibus ad hamorum funiculos conficiendos fuiſſe uſos. *Keras* enim, quod alias cornu ſignificat, hic eſſe crinem; unde κείρασθαι

χλόγχῳ κηροπλάστην, φιλόκοσμον εἶναι περὶ κόμην καὶ καλλωπιστήν. Ἔστι δὲ οὐκ ἀληθές· ἱππείαις γὰρ θριξὶ χρῶνται, τὰς τῶν ἀρρένων λαμβάνοντες· αἱ γὰρ θήλειαι τῷ οὔρῳ τὴν τρίχα βεβρεγμένην ἀδρανῆ ποιοῦσιν. Ἀριστοτέλης δὲ φησι μηδὲν ἐν τούτοις λέγεσθαι σοφὸν ἢ περιττὸν, ἀλλὰ τῷ ὄντι κεράτιον περιτίθεσθαι πρὸ τοῦ ἀγκίστρου περὶ τὴν ὁρμιὰν, ἔπειτα πρὸς ἄλλο ἐρχόμενοι διεσθίουσι. Τῶν δὲ ἀγκίστρων τοῖς μὲν στρογγύλοις ἐπὶ κεστρέας καὶ ἀμίας χρῶνται μικροστόμους ὄντας· τὸ γὰρ εὐθύτερον εὐλαβοῦνται· πολλάκις δὲ καὶ τὸ στρογγύλον ὁ κεστρεὺς ὑποπτεύων ἐν κύκλῳ περινήχεται, τῇ οὐρᾷ περιρραπίζων τὸ ἐδώδιμον, καὶ ἀνακάμπτων τὸ ἀποθραυ- B
όμενον· ἂν δὲ μὴ δύνηται, συνάγων τὸ στόμα καὶ περιστείλας, τοῖς χείλεσιν ἄκροις ἐπιψαύων ἀποκνίζει τοῦ δελέατος. Ὁ δὲ λάβραξ ἀνδρικώτερον τοῦ ἐλέφαντος, οὐχ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν, ὅταν περιπέσῃ τῷ ἀγ-

A. 1. κηροπλάστην] Immo κεροπλάστην ut notavit Salmaſ. et jam antea Jun. T. V.
A. 7. ἔπειτα] Rectius ſit ἐπεὶ, cum Jannot. et Collat. Muret.
B. 1. ἀνακάμπτων] Ita omnes libri. Legendum tamen ἀνακάπτων: quod unus vertendo expreſſit Grynæus, *glutiens*.

tonderi, et κουρὰ tonſura, et *Keroplaſtes* ille apud Archilochum, ſtudioſus comæ ornandæ. Sed errant hi. Nam ſetis equinis utebantur maſculis: cum equarum caudæ urina madefactæ ſetas habeant invalidas. Ariſtoteles in his nihil ait ſapienter aut ſubtiliter dictum eſſe: ſed revera funiculo ante hamum apponi corniculum, quia piſces pervorent, ſi quid aliud attingant. Hamis porro utuntur rotundis adverſus mugiles et amias, quia iis os eſt parvum; a recto enim ſibi timent: aliquando etiam teretem ſuſpectum habens mugil, in orbem circumnatat, eſcam cauda verberans, et quod decuſſit, deglutiens: quod ſi nequit, ore contracto ſummis labris eſcam attingit, aliquid inde carpens. Labrax elephanto fortiorem ſe gerit: non enim alium, ſed ipſe ſeipſum, quando hamum momordit, capite hinc

κίστρῳ, βελουλκεῖ, τῇ δεῦρο κἀκεῖ περιαλλάξει τῆς κεφαλῆς ἀνευρύνων τὸ τραῦμα, καὶ τὸν ἐκ τοῦ σπαραγμοῦ πόνον ὑπομένων, ἄχρις ἂν ἐκβάλῃ τὸ ἄγκιστρον. Ἡ δὲ ἀλώπηξ οὐ πολλάκις μὲν ἀγκίστρῳ πρόσεισιν, ἀλλὰ φεύγει τὸν δόλον, ἁλοῦσα δὲ, εὐθὺς ἐκτρέπεται·
C πέφυκε γὰρ δι' εὐτονίαν καὶ ὑγρότητα μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ στρέφειν· ὥστε τῶν ἐντὸς ἐκτὸς γενομένων, ἀποπίπτειν τὸ ἄγκιστρον.

κε΄. Ταῦτα μὲν οὖν γνῶσιν ἐμφαίνει καὶ χρῆσιν ἐπὶ καιρῷ τοῦ συμφέροντος εὐμήχανον καὶ περιττήν. ἀλλὰ δ' ἐπιδείκνυνται μετὰ τοῦ συνετοῦ τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ φιλάλληλον, ὥσπερ ἀνθίαι καὶ σκάροι. Σκάρου μὲν γὰρ ἄγκιστρον καταπιόντος, οἱ παρόντες σκάροι προσαλλόμενοι τὴν ὁρμιὰν ἀποτρώγουσιν· οὗτοι δὲ καὶ τοῖς εἰς κύρτον ἐμπεσοῦσι τὰς οὐρὰς παραδόντες, ἔξωθεν ἕλκουσι δάκνοντας προθύμως, καὶ συνεξάγουσιν. Οἱ δὲ ἀνθίαι τῷ συμφύλῳ

C. 4. ἐπὶ καιρῷ] B. ἐπὶ καιρόν. E. ἐν καιρῷ. Vulgatum, ut exquiſitius, non mutem.
C. 7. μὲν γὰρ] γὰρ additum ex Harl. Jannot. Mez.
C. 9. οὗτοι δὲ] Forte, οἱ αὐτοί.
C. 10. δάκνοντας] Sic E. Venet. Collat. Muret. Schott. Anon. T. V. B. Vulgo δάκνοντες.

inde agitato ut vulnus dilatet, doloremque iſtius tolerans laniationis, unco liberat. Vulpes raro ad hamum accedit, ſed dolum fugit: capta ſtatim extra vertit corporis interiora, quod ei ob robur et flexibilitatem datum eſt; itaque hamum ejicit.

XXV. Hæc quidem intelligentiam demonſtrant, uſumque ejus tempeſtivum, atque eum artificioſum et ſubtilem. Alia ſunt, quibus cum prudentia conjunctus mutuus amor, ſocietatiſque ſtudium, declarantur. Scarus ubi hamum voravit, reliqui ſcari adſiliunt, et funiculum morſibus rumpunt: iidem ſuis in rete illapſis caudas tradunt, mordicuſque tenentes alacriter extrahunt. Anthiæ in gentilibus ſuis liberandis ma-

βοηθοῦσιν ἰταμώτερον· τὴν γὰρ ὁρμιὰν ἀναθέμενοι κατὰ ῥάχιν καὶ στήσαντες ὀρθὴν τὴν ἄκανθαν, ἐπιχειροῦσι διαπρίειν τῇ τραχύτητι καὶ διακόπτειν. D Καίτοι χερσαῖον οὐδὲν ἴσμεν ἑτέρῳ κινδυνεύοντι τολμῶν ἀμύνειν, οὐκ ἄρκτον, οὐ σῦν, οὐδὲ λέαιναν, οὐδὲ πάρδαλιν· ἀλλὰ συγχωρεῖ μὲν εἰς ταυτὸν ἐν τοῖς θεάτροις τὰ ὁμόφυλα, καὶ κύκλῳ μετ' ἀλλήλων περίεισιν· ἑτέρῳ δὲ ἕτερον οὐκ οἶδεν οὐδὲ φρονεῖ βοηθεῖν, ἀλλὰ φεύγει καὶ ἀποπηδᾷ πορρωτάτω γινόμενα τοῦ τετρωμένου καὶ θνήσκοντος. Ἡ δὲ τῶν ἐλεφάντων ἱστορία, φίλε, τῶν εἰς τὰ ὀρύγματα φορούντων καὶ τὸν ὀλισθόντα διὰ χώματος ἀναβιβαζόντων ἔκτοπος ἐστὶ δεινῶς καὶ ἀλλοδαπὴ, καθάπερ ἐκ βασιλικοῦ διαγράμ- E ματος ἐπιτάττουσα πιστεύειν αὐτῇ τῶν Ἰόβα βιβλίων· ἀληθὴς δὲ οὖσα, πολλὰ δείκνυσι τῶν ἐνάλων μηδὲν ἀπολειπόμενα τῷ κοινωνικῷ καὶ συνετῷ τοῦ σοφωτάτου τῶν

D. 9. φίλε, τῶν] Mez. ex duabus his vocibus unam facit φορυτόν: probabiliter.
D. 10. ὀλισθόντα] Sic E. Harl. Collat. Muret. Jannot. Schott. T. B. P. Vulgo, ὀλισθοῦντα, non diſſentientibus B. et Venet. At Ald. Baſ. Xyl. ὀλισθέντα.

jorem adhibent audaciam: funiculum enim in dorſum recipiunt, ſpiniſque erectis conantur earum aſperitate, tanquam ſerra, diſſecare. Atqui nullum novimus animal terreſtre, quod alii ſui generis audeat opem ferre, non urſam, non aprum, non leænam, non pantheram: ſed conveniunt quidem in theatris quæ ejuſdem ſunt naturæ, inque orbem circumeunt, alteri vero alterum ſubvenire neque novit neque curat, ſed ab eo vulnerato aut moriente quam longiſſime fugit atque deſilit. Narratio autem, amice, de elephantis qui in foſſam delapſum congeſta materia educant, nimis quam abſurda eſt et aliena, tanquam e regio edicto jubens nos libris Jubæ credere: quod ſi vera eſt, oſtendit multa marina animalia ſocietatis ſtudio, prudentiaque nihil concedere terreſtrium ſapientiſſimo. Sed

χερσαίων. Ἀλλὰ περὶ κοινωνίας αὐτῶν ἴδιος ἔσται τάχα λόγος.

κϛ'. Οἱ δὲ ἁλιεῖς συνορῶντες ὥσπερ ἀδοξήμασι παλαισμάτων τὰ πλεῖστα διακρουόμενα τὰς ἀπ' ἀγκίστρου βολὰς, ἐπὶ βίας ἐτράπησαν, καθάπερ οἱ Πέρσαι σαγηνεύοντες, ὡς τοῖς ἐνσχεθεῖσιν οὐδεμίαν ἐκ λογισμοῦ
F καὶ σοφίας διάφευξιν οὖσαν. Ἀμφιβλήστροις μὲν γὰρ καὶ ὑποχαῖς κεστρεῖς καὶ ἰουλίδες ἁλίσκονται, μόρμυροί τε καὶ σαργοὶ καὶ κωβιοὶ καὶ λάβρακες· τὰ δὲ βολιστικὰ καλούμενα, τρίγλαν, χρυσωπὸν, καὶ σκορπίον γρίποις τε καὶ σαγήναις σύρουσι περιλαμβάνοντες· διὸ τῶν δικτύων τὸ γένος ὀρθῶς Ὅμηρος πανάγραν προσεῖπεν. Ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα μηχαναὶ ταῖς γαλαῖς, ὥσπερ τῷ λάβρακι· συρομένην γὰρ αἰσθανόμενος, βίᾳ διίστησι καὶ τύπτει κοιλαίνων τοὔδαφος· ὅταν δὲ ποιήσῃ τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ δικτύου

E. 7. ὥσπερ ἀδοξήμασι] παραδοξήμασι, vel παραδοξονικήμασι, conjectura Bryani ad Plut. Vit. Vol. III. p. 558. habet ſpeciem quidem ſed eam, quam nec ut veram probare, nec ut falſam repudiare auſim: nec tamen, quod reponam, probabilius habeo.

F. 2. ὑποχαῖς] Harl. ἐποχαῖς, ut conjecerat item Salmaſ.

F. 9. ποιήσῃ τῆς] Forte, ποιήσῃ πρὸ τῆς—.

mox de ſocietate eorum peculiaris erit ſermo..

XXVI. Ceterum piſcatores cum vident pleroſque piſcium ex hamis eluctari, ad vim ſe convertunt, Perſarum more ſagenis eos circumvenientes, quibus comprehenſi nulla calliditate effugere poſſint. Nam verriculis et naſſis mugiles iulideſque capiuntur, tum mormyri, ſargi, gobii, labraces: quæ autem jaciuntur in altum retia, mullum, chryſopum, ſcorpium trahunt: quin etiam gripis et ſagenis piſces incluſos rapiunt: quod retium genus *panagram* Homerus recte appellavit, quod omnia eo capiantur. Sunt tamen adverſus hæc machinæ muſtelis et labracibus. Labrax enim cum ſentit panagram trahi, vi ſo-

χώραν ἔσωθεν ἑαυτὸν, καὶ περιέχεται μέχρις ἂν παρέλθῃ. Δελφὶς δὲ περιληφθεὶς, ὅταν συναίσθηται γεγονὼς ἐν ἀγκάλαις σαγήνης, ὑπομένει μὴ ταραττόμενος, ἀλλὰ χαίρων· εὐωχεῖται γὰρ ἄνευ πραγματείας ἀφθόνων ἰχθύων παρόντων· ὅταν δὲ πλησίον τῇ γῇ προσίῃ, φαγὼν τὸ δίκτυον ἄπεισιν· εἰ δὲ μὴ φθαίη διαφυγὼν, τὸ A πρῶτον οὐδὲν ἔπαθε δεινὸν, ἀλλὰ διαῤῥάψαντες αὐτοῦ περὶ τὸν λόφον ὁλοσχοίνους ἀφῆκαν· αὖθις δὲ ληφθέντα, πληγαῖς κολάζουσιν, γνωρίσαντες ἐκ τοῦ διαῤῥάμματος· σπανίως δὲ τοῦτο συμβαίνει· συγγνώμης γὰρ τυγχάνοντες τὸ πρῶτον, εὐγνωμονοῦσιν οἱ πλεῖστοι, καὶ φυλάττονται τὸ λοιπὸν μὴ ἀδικεῖν. Ἔτι δὲ πολλῶν τῶν πρὸς εὐλάβειαν καὶ προφυλακὴν καὶ ἀπόδρασιν ὄντων παραδειγμάτων, οὐκ ἄξιόν ἐστι τὸ τῆς σηπίας παρελθεῖν· τὴν γὰρ καλουμένην μύτιν παρὰ τὸν τράχηλον ἔχουσα πλήρη ζοφερᾶς ὑγρότητος, ἣν θολὸν καλοῦσιν, ὅταν καταλαμβάνηται, μεθίησιν ἔξω, B

A. 9. μύτιν] Sic Harl. Ariſtot. N. A. IV, 1. unde ita corrigendum monuit A. Gronov. ad Ælian. H. A. I, 34. probante Lennepio ad Phalar. p. 58. Mez. item correxerat. Vulgo μύςιν. B. E. Jun. Anon. κύςιν.

lum tundit, in eoque cavitatem efficit, in qua ſe continet, dum rete tranſeat. Delphin deprehenſus, ubi ſe in ulnis ſagenæ teneri ſentit, nihil perturbatus, ſed lætus intus manet, epulaturque abſque negotio, tanta piſcium copia præſente: ubi rete prope ad terram adducitur, eo eroſo abit. Quod ſi non effugiat, primum nihil aliud patitur, quam quod piſcatores, mariſcis ei circa criſtam inſutis, ita ſignatum dimittunt: rurſus capto verbera ingerunt, agnito e ſutura. Sed hoc raro evenit: plerique enim primum veniam conſecuti, poſthac a maleficio abſtinent. Cum autem multa præterea ſint prudentiæ in præcavendis et effugiendis inſidiis exempla, ſepiæ artem præterire non convenit. Veſicam enim juxta collum habens plenam atro humore, (*tholus* is vocatur) ubi deprehenditur, hunc effundit foras,

τεχνωμένη τῆς θαλάττης διαθολωθείσης ποιήσασα περὶ αὐτὴν σκότος, ὑπεκδῦναι καὶ ἀποδρᾶναι τὴν τοῦ θηρεύοντος ὄψιν· ἀπομιμουμένη τοὺς Ὁμήρου θεοὺς, κυανέῃ νεφέλῃ πολλάκις οὓς ἂν σῶσαι θέλωσιν ὑφαιρουμένους καὶ διακλέπτοντας. Ἀλλὰ τούτων μὲν ἅλις.

κζ. Τῆς δὲ ἐπιχειρητικῆς καὶ θηρευτικῆς δεινότητος αὐτῶν ἐν πολλοῖς σοφίσματα κατιδεῖν ἐστιν. Ὁ μὲν γὰρ ἀστὴρ ὧν ἂν ἅψηται, πάντα διαλυόμενα καὶ διατηκόμενα γινώσκων, ἐνδίδωσι τὸ σῶμα καὶ περιορᾷ ψαυόμενος ὑπὸ τῶν παριόντων ἢ προσπελαζόντων. Τῆς δὲ νάρκης ἴστε δή που τὴν δύναμιν, οὐ μόνον τοὺς θιγόντας αὐτῆς
C ἐκπηγνύουσαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σαγήνης βαρύτητα ναρκώδη ταῖς χερσὶ τῶν ἀντιλαμβανομένων ἐμποιοῦσαν. Ἔνιοι δὲ ἱστοροῦσι, πεῖραν αὐτῆς ἐπιπλέον λαμβάνοντες, ἂν ἐκπέσῃ ζῶσα, κατασκεδαννύντες ὕδωρ ἄνωθεν, αἰσθάνεσθαι τοῦ πάθους ἀνατρέχοντος ἐπὶ τὴν χεῖρα, καὶ τὴν ἁφὴν ἀμβλύνοντος, ὡς ἔοικε, διὰ τοῦ ὕδατος τρεπομένου καὶ προπεπονθότος. Ταύτης οὖν ἔχουσα σύμφυλον αἴσθησιν,

C. 7. Ταύτης] Receptum ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Harl. P. Mez. Vulgo, Ταύτην.

tenebraſque circa ſe efficit mari infecto, ut piſcatoris conſpectum ſubterfugere poſſit, imitans Deos Homericos, qui quos ſalvos volunt, cœrulea ſæpenumero nube objecta eripiunt atque ſuffurantur. Sed de his ſatis.

XXVII. Inſidiandi autem et prædandi eorum calliditas in multis conſpicitur. After cum ſciat omnia quæ tetigerit diſſolvi ac colliquari, corpus ſuum tangi ſinit ab appropinquantibus. Torpedinis vim noſtis, quæ non modo tangentibus ſtuporem infert, ſed etiam per ſagenam torporem manibus captantium immittit. Quidam, qui ejus naturam magis compererunt, aiunt ſi viva in terram excidat, aquam ei ſuperfundentes, torporem ſentire per affectam qualitate piſcis aquam ad manum allatum. Hujus ergo rei cum

μάχεται μὲν ἐξ ἐναντίας πρὸς οὐδὲν, οὐδὲ διακινδυνεύει· κύκλῳ δὲ περιιοῦσα τὸ θηρευόμενον, ὥσπερ βέλη διασπείρει τὰς ἀποῤῥοὰς, φαρμάττουσα τὸ ὕδωρ πρῶτον, εἶτα τὸ ζῶον διὰ τοῦ ὕδατος, μήτε ἀμύνασθαι δυνάμενον, μήτε φυγεῖν, ἀλλ' ἐνεχόμενον ὥσπερ ὑπὸ δεσμῶν καὶ πηγνύμενον. Ὁ δὲ καλούμενος ἁλιεὺς γνώριμός ἐστι πολλοῖς, καὶ διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ γέγονε τοὔνομα, ᾧ σοφίσματι καὶ τὴν σηπίαν χρῆσθαί φησιν ὁ Ἀριστοτέλης· καθίησι γὰρ, ὥσπερ ὁρμιὰν, ἀπὸ τοῦ τραχήλου πλεκτάνην, μηκύνεσθαί τε πόῤῥω χαλώσης, καὶ πάλιν συντρέχειν εἰς ἑαυτὴν ἀναλαμβανούσης, ῥᾷστα πεφυκυῖαν· ὅταν οὖν τι τῶν μικρῶν ἰχθυδίων ἴδῃ πλησίον, ἐνδίδωσι δακεῖν, εἶτα κατὰ μικρὸν ἀναμηρύεται λανθάνουσα, καὶ προσάγεται, μέχρις ἂν ἐν ἐφικτῷ τοῦ στόματος γένηται τὸ προσεχόμενον. Τῶν δὲ πολυπόδων τῆς χρόας τὴν ἄμειψιν ὅ, τι Πίνδαρος περιβόητον πεποίηκεν, εἰπών,

C. 10. τὰς ἀποῤῥοὰς] τὰς additum ex Harl. Mez.
C. 9. προσεχόμενον] Forte, προσισχόμενον.

habeat innatum ſenſum, cum nullo cominus pugnat piſce, neque periculum ullum adit: tantum in orbem circumnans quaſi tela ſpargit vim a ſe defluentem, inficitque primo aquam, deinde animal per aquam, cum id neque defendere ſe queat, neque effugere, ſed quaſi vinculis irretitum teneatur atque congelet. Notus eſt etiam multis piſcator, cui a capiendis piſcibus nomen eſt factum: cujus arte etiam ſepiam uti Ariſtoteles ſcribit. A collo ſuo demittit acetabulum inſtar funiculi quo hamus dependet, quod et laxatum longe emitti, et facillime retrahi in ſe poteſt: id piſciculis, quos prope ſe videt, mordendum exhibet, paulatimque in ſe retrahens fraude ad ſe prædam adducit, dum ore contingere poſſit. Polypus ut colorem ſuum mutet, Pindarus notum fecit ac celebre, ſic canens,

E Ποντίου θηρὸς χρωτὶ
Μάλιστα νόον προσφέρων,
Πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει·

καὶ Θέογνις ὁμοίως,

Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ περ ὁμιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Μεταβάλλει γὰρ ὁ μὲν χαμαιλέων οὐδέν τι μηχανώμενος, οὐδὲ κατακρύπτων ἑαυτόν, ἀλλ᾽ ὑπὸ δέους ἄλλως τρέ-
F πεται, φύσει ψοφοδεὴς ὢν καὶ δειλός· συνέπεται δὲ καὶ πνεύματος πλῆθος, ὡς Θεόφραστος· ὀλίγου γὰρ ἀποδεῖ πᾶν τὸ σῶμα τοῦ ζώου πλῆρες εἶναι πνεύμονος, ᾧ τεκμαίρεται τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰς μεταβολὰς εὔτρεπτον. Τοῦ δὲ πολύποδος ἔργον ἐστὶν, οὐ πάθος ἡ μεταβολή· μεταβάλλει γὰρ ἐκ προνοίας, μηχανῇ χρώμενος τοῦ λανθάνειν ἃ δέδιε, καὶ λαμβάνειν οἷς τρέφεται· παρακρουόμενος γὰρ αἱρεῖ μὴ φεύγοντα, τὰ δ᾽ ἐκφεύγει παρερχόμενα. Τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ τὰς πλεκτά-

F. 5. Τοῦ δὲ—πάθος] Sic Harl. Mez. conjecit et Reiſk. In Τοῦ conſentit B. Venet. Collat. Muret. Schott. Jannot. Anon. T. V. B. Vulgo, Τοῦτο δὲ πολύποδος ἔργον ἐςὶν, οὐ πάθος.
F. 8. γὰρ αἱρεῖ] Legendum, ut monuit Mez. γὰρ τὰ μὲν αἱρεῖ—.

Marinæ beſtiæ colori
Adverte mentem, et ſic vafer omnibus
Verſare in urbibus :

et Theognis,

Polypodis fac morem imiteris verſicoloris :
Cui ſubit is, ſemper ſit ſimilis, lapidi.

Sane etiam chamæleon mutatur, non ut moliatur aliquid, aut ſeſe occulat; ſed ob metum ita vertitur natura meticuloſus : et id mutationis conſequitur, ut ait Theophraſtus, ſpiritus multitudine, parum enim abeſt quin totum ejus corpus pulmone impleatur, quo indicatur ipſum ſpirituum plenum, et mutatu facilem eſſe. At polypi mutatio non eſt paſſio, ſed actio. Mutat enim ſe dedita opera, hac arte fugiens quæ timet, et apprehendens quibus alitur : decipiendo capiens non fugientia, et evitans prætervehentia. Nam ipſum ſua com-

νας κατεσθίειν αὐτόν, ψεῦδός ἐστιν· τὸ δὲ μύραιναν δεδιέναι καὶ γόγγρον, ἀληθές ἐστιν· ὑπ᾽ ἐκείνων γὰρ κακῶς πάσχει, δρᾷν μὴ δυνάμενος ἐξολισθαινόντων. Ὥσπερ αὖ 979 πάλιν ὁ κάραβος, ἐκείνων μὲν ἐν λαβαῖς γενομένων περιγίνεται ῥᾳδίως· ἡ γὰρ ψιλότης οὐ βοηθεῖ πρὸς τὴν τραχύτητα· τοῦ δὲ πολύποδος εἴσω τὰς πλεκτάνας διωθοῦντος ἀπόλλυται. Καὶ τὸν κύκλον τοῦτον καὶ τὴν περίοδον ταῖς κατ᾽ ἀλλήλων διώξεσι καὶ φυγαῖς γύμνασμα καὶ μελέτην ἡ φύσις αὐτοῖς ἐναγώνιον πεποίηκε δεινότητος καὶ συνέσεως.

κη΄. Ἀλλὰ μὴν ἐχίνου γε τινὰ χερσαίου διηγήσατο πνευμάτων προαίσθησιν Ἀριστότιμος, ὃς ἐθαύμαζε καὶ γεράνων τὴν ἐν τριγώνῳ πτῆσιν. Ἐγὼ δὲ ἐχῖνον μὲν οὐχ ἕνα Κυζικηνὸν ἢ Βυζάντιον, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ παρέχομαι τοὺς B θαλαττίους, ὅταν αἴσθωνται μέλλοντα χειμῶνα καὶ σάλον, ἑρματιζομένους λιθιδίοις, ὅπως μὴ περιτρέπωνται διὰ κου-

A. 11. οὐχ ἕνα] Sic B. Vulgo, οὐδένα.

edere acetabula, falſum : a muræna ſibi et congro metuere, verum eſt : ab his enim male tractatur, neque lædere viciſſim poteſt ob lubricitatem elabentes. Sicut rurſum carabus, illis in complexum venientibus, vincit : nam lævitas non eſt adverſus aſperitatem auxilio : polypo autem acetabula intrudente perit. Atque hunc orbem et viciſſitudinem mutuo ſeſe inſequendi et fugiendi natura ipſis ut exercitationem ac meditationem certaminis de calliditate et prudentia ingeneravit.

XXVIII. Enimvero echinum terreſtrem retulit Ariſtotimus, qui præſenſiſſet ventos, laudavitque gruum volatum trianguli forma. Ego autem echinum nullum Cyzicenum aut Byzantium, ſed omnes in univerſum marinos echinos profero, qui ubi tempeſtatem fluctuſque prænoſcunt, lapillis ſeſe ſaburrant ;

φότητα, μηδὲ ἀποσύρωνται γενομένου κλύδωνος, ἀλλ' πιμένωσιν ἀραρότως τοῖς πετριδίοις. Ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστίν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν, ὅπως μὴ κατ' οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον·
C ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρώρους· σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα τά τε βράγχια καταστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. Τοῦτο μὲν οὖν, ὥσπερ ἔφην, κοινόν ἐστι τῶν ἰχθύων, πλὴν τοῦ ἔλλοπος· τοῦτον δέ φασι κατ' ἄνεμον καὶ ῥοῦν νήχεσθαι, μὴ φοβούμενον τὴν ἀναχάραξιν τῆς λεπίδος, ἅτε δὴ μὴ πρὸς οὐρὰν τὰς ἐπιπτυχὰς ἐχούσης.

κθʹ. Ὁ δὲ θύννος οὕτως ἰσημερίας αἰσθάνεται καὶ τροπῆς, ὥστε καὶ τὸν ἄνθρωπον διδάσκειν, μηδὲν ἀστρολογικῶν

ne ob levitatem evertantur aut undis obortis avellantur, ſed lapillis prægravantibus maneant. Volatus gruum ad venti rationes accommodatus, non eſt unius generis: ſed hoc omnibus communiter notum eſt piſcibus, ſemperque adverſum undas et fluctum natant, caventque ne, vento ſecundum caudam incidente, ſquamæ nudatæ corpus nudum exhibeant, idque dolore afficiatur. Itaque proram ſuorum corporum ſemper adverſam undis ſtatuunt: ſic enim ſciſſum a fronte mare branchias conſtringit, læviterque per ſummam ſuperficiem defluens ſquamas deprimit, neque cum horrore erigit. Hoc, inquam, omnium commune eſt piſcium, excepto ellope: is ſuapte natura ſecundo vento et fluxu nat, neque metuit ſibi a ſquamarum erectione, cum earum commiſſuræ non ſint verſus caudam conſertæ.

XXIX. Jam thynnus ita exacte æquinoctia et ſolſtitia ſentit, ut etiam hominem doceat, nihil huc tabulis opus habentem aſtrologicis: ubi e-

χελιδόνων δεόμενον· ὅπου γὰρ ἂν αὐτὸν αἱ τροπαὶ χειμῶνος D καταλάβωσιν, ἀτρεμεῖ, καὶ διατρίβει περὶ τὸν αὐτὸν τόπον ἄχρι τῆς ἰσημερίας. Ἀλλὰ τὸ γεράνου σοφὸν ἡ τῆς λίθου περίδραξις, ὅπως προϊεμένη πυκνὸν ἐξυπνίζηται· καὶ πόσῳ σοφώτερον, ὦ φίλε, τὸ τοῦ δελφῖνος, ᾧ στῆναι μὲν οὐ θέμις, οὐδὲ παύσασθαι φορᾶς· ἀεικίνητος γάρ ἐστιν ἡ φύσις αὐτοῦ, καὶ ταυτὸν ἔχουσα τὸ ζῆν καὶ τὸ κινεῖσθαι πέρας· ὅταν δὲ ὕπνου δέηται, μετεωρίσας ἄνω τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάττης, ὕπτιον ἀφίησι διὰ βάθους, αἰώρας τινὶ σάλῳ κομιζόμενος, ἄχρι προσπεσεῖν καὶ ψαῦσαι τῆς γῆς· οὕτω δ' ἐξυπνισθεὶς ἀναῤῥοιζεῖ, καὶ πάλιν ἄνω γενόμενος ἐνδίδωσι, καὶ φέρεται κίνησίν τινα μεμιγμένην ἀνάπαυσιν αὐτῷ μηχανώμενος. Τὸ δ' αὐτὸ δρᾶν καὶ θύννους ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας λέγουσιν. Ἐπεὶ δὲ ἄρτι τὴν μαθηματικὴν εἶπα τῆς τοῦ ἡλίου μεταβολῆς ἐτέλεσα πρόγνωσιν, ἧς μάρτυς Ἀριστοτέλης ἐστὶν, ἄκουσον ἤδη τὴν ἀριθμητικὴν ἐπιστήμην αὐτῶν· πρότερον δὲ, καὶ μὰ Δία, E

nim cum bruma deprehendit, ibi quieſcit, eodemque ſe loco continet uſque ad æquinoctium. Callidum vero eſt illud gruis, quod lapidem tenet, ut eo excidente evigilet. Quanto, amice, major eſt delphini ſolertia? Huic cum nefas ſit ſtare, et motu vacare, in quo natura ejus ſemper eſt, neque ante movendi quam vivendi finem facit; quando ſomnum captat, corpus ſurſum ad ſuperficiem maris evehit, ſupinumque rurſum per profundum dimittit, fluctu quodam vectationis agitatus, donec ad terram perveniat: ibi excitatus e ſomno, ſurſum cum impetu ad maris ſuperficiem effertur, iterumque poſt ſe demittit, itaque ſibi in motu quietem quandam machinatur. Idem eadem de cauſſa facere thynnos aiunt. Quorum quoniam paulo ante mathematicam prædictionem converſionum Solis retuli, cui etiam Ariſtoteles teſtimonium perhibet: audi nunc etiam arithmeticam eorum ſcientiam: imo opticam mehercle

τὴν ὀπτικήν, ἣν ἔοικε μηδ' Αἰσχύλος ἀγνοῆσαι, λέγει γάρ που,

Τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβαλὼν θύννου δίκην·

F τῷ γὰρ ἑτέρῳ δοκοῦσιν ἀμβλυώττειν· ὅθεν ἐμβάλλουσιν εἰς τὸν Πόντον ἐν δεξιᾷ, τῆς γῆς ἐχόμενοι, καὶ τοὐναντίον, ὅταν ἐξίωσιν· ἐμφρόνως πάνυ καὶ νουνεχῶς ἀεὶ τὴν τοῦ σώματος φυλακὴν ἐπὶ τῷ κρείττονι ποιούμενοι τῶν ὀφθαλμῶν. Ἀριθμητικῆς δὲ διὰ τὴν κοινωνικήν, ὡς ἔοικε, καὶ φιλάλληλον ἀγάπησιν ἑαυτῶν, δεηθέντες, οὕτως ἐπ' ἄκρον ἥκουσι τοῦ μαθήματος, ὥστε ἐπεὶ πάνυ χαίρουσι τῷ συντρέφεσθαι καὶ συναγελάζεσθαι μετ' ἀλλήλων, ἀεὶ δὲ πλῆθος τῷ σχήματι κυβίζουσι, καὶ στερεὸν ἐκ πάντων ποιοῦσιν, ἓξ ἴσοις ἐπιπέδοις περιεχόμενον· εἶτα νήχονται τὴν τάξιν οὕτω, τὸ πλαίσιον ἀμ-
980 φίστομον διαφυλάττοντες. Ὁ γοῦν θυννοσκόπος ἂν ἀκριβῶς

E. 10. που, Τὸ σκαιὸν—] Sic Mez. vidit verum et Reiſk. et alibi in veterum libris ita hic verſus ſcribitur. Vulgo, τοῦτο, Σκαιὸν—.

F. 10. περιεχόμενον] Sic B. E. Coll. Muret. Harl. Schott. T. V. B. Vulgo, περιεχόμενοι.

F. 10. οὕτω, τὸ πλαίσιον ἀμφίστομον δ] Locus vel corruptus, vel certe obſcurus. Partem difficultatis ſuſtulimus, commate poſt οὕτω ponendo. Reſtat aliud quod non tollitur Reiſkiano κατὰ τάξιν, ſed in ἀμφίστομον latet, quod forte mutandum in ἀμφίστοιχον.

prius dicam, quam videtur non ignoraſſe Æſchylus: ſunt enim hæc ejus verba,

In morem thynni obliquos oculos ingerens:

videntur enim altero oculo cæcutire thynni; itaque in mare ita ingrediuntur, ut a dextra habeant terram, et egrediuntur, ut a ſiniſtra: plane prudenter atque attente cuſtodiam corporis meliori oculo committentes. Arithmetica autem ob ſocietatis tutelam, ut apparet, et mutuam dilectionem cum haberent opus, ita ad ſummum ejus ſcientiæ pervenerunt, ut cum gaudeant convictu et congregatione, multitudinem ſemper in cubi modum ſtipent, univerſis in ſex planas ſuperficies diſtributis: deinde ita natant, ut ordinem ſic conſervent, figura ſemper in quam libeat partem verſatili. Itaque is qui eos obſervat ſpe-

λάβῃ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπιφανείας, εὐθὺς ἀποφαίνεται πόσον ἐστὶ πᾶν τὸ πλῆθος· εἰδὼς ὅτι καὶ τὸ βάθος αὐτῶν ἐν ἴσῳ τεταγμένον στοιχείῳ πρός τε τὸ πλάτος ἐστὶ καὶ τὸ μῆκος.

λʹ. Ἀμίαις δὲ καὶ τοὔνομα παρέσχηκεν ὁ συναγελασμὸς, οἶμαι δὲ καὶ ταῖς πηλαμύσι. Τῶν δὲ ἄλλων γενῶν ὅσα φαίνεται καὶ ζῇ κοινωνικῶς μετ' ἀλλήλων ἀγεληδὸν, οὐκ ἄν τις εἴποι τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τὰς κατ' ἰδίαν κοινωνίας αὐτῶν καὶ συμβιώσεις ἰτέον. Ὧν ἐστὶ καὶ ὁ τὸ πλεῖστον ἐξαναλώσας Χρυσίππου μέλαν πινοτήρας, παντὶ καὶ φυσικῷ βιβλίῳ καὶ ἠθικῷ προεδρίαν ἔχων· B
τὸν γὰρ σπογγοτήραν οὐχ ἱστόρηκεν, οὐ γὰρ ἂν παρέλιπεν. Ὁ μὲν οὖν πινοτήρας ζῷόν ἐστι καρκινῶδες, ὥς φασι, καὶ τῇ πίνῃ σύνεστι, καὶ πυλωρεῖ τὴν κόγχην προκαθήμενος, ἐῶν ἀνεῳγμένην καὶ διακεχηνυῖαν, ἄχρι προσπέσῃ τι τῶν

A. 10. πινοτήρας—σπογγιτήραν—πινοτήρας] Primum et poſtremum ita ſcripſi non ex libris ſed ex rei veritate, tum vero conſequentia mediæ vocis quam diſerte exhibent B. E. Venet. Vulgo, πινοθήρας—σπογγοθήρα—πινοθήρας.

B. 1. παντὶ] Forte, ἐν παντί.

culator, ſi unum latus ſuperficiei exſtantis recte dinumeraverit, ſtatim de toto numero ipſorum poteſt pronunciare, ſciens longitudinem, latitudinem, et craſſitiem figuræ inter ſe eſſe æqualia.

XXX. Amiæ etiam nomen inde habent, quod ſimul eant: puto etiam pelamydes. Reliquorum generum, quæ conſpiciuntur et vivunt ſocietate devincta, numerus exprimi non poteſt. Itaque potius accedamus ad eas ſocietates recenſendas, quæ privatim piſcibus intercedunt. De quibus eſt is, qui plurimum atramenti Chryſippo conſumſit, primo in omnibus phyſicis, omnibus ethicis libris, loco poſitus, pinnoteras. Spongoteram enim Chryſippus non noverat, alioquin haud præteriturus. Pinnoteras, cui ab obſervanda pinna nomen factum, animal eſt cancri ad formam accedens, (ſic enim traditur) et cum pinna degit, ejuſque conchæ apertionem obſervat, foris adſidens apertæ et hianti, donec aliquis

ἁλωσίμων αὐτοῖς ἰχθυδίων· τότε δὲ τὴν σάρκα τῆς πίννης δακὼν παρεισῆλθεν, ἡ δὲ συνέκλεισε τὴν κόγχην, καὶ κοινῶς τὴν ἄγραν ἐντὸς ἕρκους γενομένην κατεσθίουσι. Τὸν δὲ σπόγγον ἡνιοχεῖ θηρίδιον, οὐ καρκινῶδες, ἀλλ' ἀράχνῃ παραπλήσιον· οὐ γὰρ ἄψυχον, οὐδὲ ἀναίσθητον,
C οὐδὲ ἄναιμον ὁ σπόγγος ἐστὶν, ἀλλὰ ταῖς μὲν πέτραις ὡς ἄλλα πολλὰ προσπέφυκεν, ἔχει δὲ κίνησιν ἰδίαν ἐξ ἑαυτοῦ καὶ εἰς ἑαυτὸν, οἷον ὑπομνήσεως καὶ παιδαγωγίας δεομένην· μανὸς γὰρ ὢν ἄλλως, καὶ τοῖς ἀραιώμασιν ἀνειμένος ὑπ' ἀργίας καὶ ἀμβλύτητος, ὅταν ἐμβῇ τι τῶν ἐδωδίμων, ἐκείνου σημήναντος, ἔμυσε καὶ κατηνάλωσεν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀνθρώπου προσιόντος ἢ θιγόντος, διδασκόμενος καὶ χαρασσόμενος, οἷον ἔφριξε καὶ συνέκλεισε τὸ σῶμα πήξας καὶ πυκνώσας, ὥστε μὴ ῥᾳδίαν ἀλλὰ δύσεργον εἶναι τὴν ὑποτομὴν αὐτοῦ τοῖς θηρεύουσιν. Αἱ δὲ πορφύραι συναγελαζόμεναι, τὸ μὲν κηρίον ὥσπερ αἱ μέλιτται κοινῇ ποιοῦσιν, ἐν

C. 9. ὑποτομὴν] Mez. ἀποτομήν.

piſciculus accidat, qui ab ipſis capi poſſit: tunc carnem pinnæ mordens, eam de captura monet, unaque in concham intrat: ea concham claudit: ſic præda intra ſuam munitionem recepta ſimul veſcuntur. Spongia gubernatur ab animalculo, quod non cancri, ſed araneæ ſimile eſt. Non enim anima et ſanguine caret ſpongia: ſed ſaxis adnata, ut multa etiam alia, motum habet peculiarem a ſeipſa et in ſeipſam, qui monitore tamen et veluti pædagogo habeat opus: nam alioqui rara, et multis hiatibus aperta ſpongia, ob ignaviam et hebetudinem, ſi quid eorum quæ ſunt eſui intraverit in cava ipſius, ſpongotera indicante, ſe contrahit, atque id conſumit, multoque magis homine accedente aut tangente, monita et puncta ab ſuo cuſtode ſpongia, quaſi inhorret, clauſoque ore ita ſe ſtipat, ut difficulter poſſit a venantibus abſcindi. Purpuræ gregatim conſueſcentes, favum quidem communiter apium inſtar con-

ὧν λέγονται γεννᾶν· τὰ δὲ ἐδώδιμα τῶν βρύων καὶ τῶν φυκίων ἀναλαμβάνουσαι προϊσχόμενα τοῖς ὀστράκοις, οἷον ἐν περιόδῳ κυκλουμένην ἑστίασιν ἀλλήλαις παρέχουσιν, ἑτέρας ἑτέρας ἔξωθεν ἐπινεμομένης. D

λα΄. Καὶ τί ἄν τις ἐν τούτοις τὴν κοινωνίαν θαυμάσειεν, ὅπου γε τὸ πάντων ἀμικτότατον καὶ θηριωδέστατον ὧν τρέφουσι ποταμοὶ καὶ λίμναι καὶ θάλασσαι ζῷον, ὁ κροκόδειλος, θαυμαστὸν ἑαυτὸν ἐπιδείκνυται πρὸς κοινωνίαν καὶ χάριν ἐν τοῖς πρὸς τὸν τροχίλον συμβολαίοις; Ὁ γὰρ τροχίλος ἐστὶ μὲν ὄρνις τῶν ἑλείων καὶ παραποταμίων, φρουρεῖ δὲ τὸν κροκόδειλον, οὐκ οἰκόσιτος, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου λειψάνοις παρατρεφόμενος· ὅταν γὰρ αἴσθηται τοῦ κροκοδείλου καθεύδοντος, ἐπιβουλεύοντα τὸν ἰχνεύμονα πεπηλωμένον καὶ ἐπ᾽ αὐτὸν ὥσπερ ἀθλητὴν κονιόμενον, ἐπεγείρει φθεγγόμενος καὶ κολάπτων· ὁ δὲ οὕτως ἐξημεροῦται πρὸς αὐτὸν, ὥστε τοῦ στόματος διαχανὼν ἐντὸς παρίησι, καὶ χαίρει τὰ λεπτὰ τῶν E

D. 2. προϊσχόμενα]. Forte, προσισχόμεναι, ut Reiſk.

ficiunt, in quo dicuntur generare: muſci et algæ quidquid eſt eſui ita in ſuas teſtas recipiunt, ut iis in orbem exſertis quaſi circularem convivationem præbeant, una alterius alimentum depaſcente.

XXXI. Et vero quis in hiſce admiretur communitatem? quando etiam crocodilus, quo nullum animal perinde efferum et a ſocietate alienum, mare, flumina, paludes gignunt, tamen in ſuis cum trochilo commerciis mirificum ſe demonſtrat ad conjunctionem atque gratiam. Trochilus avis eſt ex earum genere, quæ circa lacus et fluvios verſantur: is crocodilum cuſtodit, non proprio victu, ſed ejus reliquiis enutritus: cum enim ſentit ichneumonem luto, ſicut athletæ pulvere ſolent, oppletum crocodilo dormienti inſidiari, vociferans et tundens roſtro hunc excitat. Crocodilus viciſſim ita ſe huic cicurem præbet, ut eum aperto ore intromittat, gaudeatque eo tenues carnium particulas, quæ

ἐνισχομένων τοῖς ὀδοῦσι σαρκῶν ἐκλέγοντος ἀτρέμα τῷ
ῥάμφει καὶ διασκαλεύοντος· ἂν δὲ μετρίως ἔχων ἤδη βού-
F λεται συναγαγεῖν τὸ στόμα καὶ κλεῖσαι, προεγκλίνει τὴν
σιαγόνα, καὶ διασημαίνει, καὶ οὐ πρότερον καθίησιν ἢ συν-
αισθανόμενον ἐκπτῆναι τὸν τροχίλον. Ὁ δὲ καλούμενος
ἡγεμὼν μεγέθει μέν ἐστι καὶ σχήματι κωβιῶδες ἰχθύδιον,
τὴν δ' ἐπιφάνειαν ὄρνιθι φρίσσοντι διὰ τὴν τραχύτητα
τῆς λεπίδος ἐοικέναι λέγεται, καὶ ἀεὶ σύνεστιν ἑνὶ τῶν μεγά-
λων κητῶν, καὶ προνήχεται τὸν δρόμον ἐπευθύνον, ὅπως
οὐκ ἐνσχεθήσεται βράχεσιν, οὐδὲ εἰς τέναγος ἤ τινα
981 πορθμὸν ἐμπίσῃ δυσέξοδον· ἕπεται γὰρ αὐτῷ τὸ κῆτος,
ὥσπερ οἴακι ναῦς, παραγόμενον εὐπειθῶς· καὶ τῶν μὲν ἄλλων,
ὅ, τι ἂν παραλάβῃ τῷ χάσματι ζῷον ἢ σκάφος ἢ λί-
θον, εὐθὺς διέφθαρται καὶ ἀπόλωλε πᾶν ἐμβεβυθισμένον·
ἐκεῖνο δὲ γινώσκον ἀναλαμβάνει τῷ στόματι καθάπερ ἄγ-
κυραν ἐντός· ἐγκαθεύδει γὰρ αὐτῷ, καὶ τὸ κῆτος ἕστηκεν
ἀναπαυομένου καὶ ὁρμεῖ· προελθόντος δὲ αὖθις ἐπακολου-

dentibus inhæſerant ſuis, roſtro ſenſim legente et deradente: et ubi jam contentus, os claudere vult, leniter mandibulam inclinans id ſignificet, neque eam prius demittat, quam trochilum evolaſſe ſenſerit. Piſcis autem, qui Græcis *Hegemon*, quod eſt, dux ſive ductor, appellatur, exiguus eſt, gobio non abſimilis quantitate et forma, ſemperque adeſt magno alicui ceto, prænatanſque ejus curſum dirigit, ne in vadum is, aut in limum, vel fretum aliquod incidat, unde exitus difficulter detur: ſequitur cetus, veluti clavum navis, ad ducendum ſe præbens obtemperantem: et quidquid aliarum eſt rerum, ſive animal, ſive navis, ſive lapis, quod ad ceti rictum accidit, id ſtatim demerſum in ejus ventrem periit: ductorem autem ſuum agnoſcens, veluti anchoram intro recipit: intus enim dormit ductor, et cetus eo quieſcente ſubſiſtit ac ſtationem agit: rurſumque eo progrediente ſectatur, neque noctu dieve abſcedit: ſi

θεῖ, μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολειπόμενον, ἢ ῥέμβεται καὶ πλανᾶται, καὶ πολλὰ διεφθάρη, καθάπερ ἀκυβέρνητα πρὸς γῆν ἐξενεχθέντα. Καὶ γὰρ ἡμεῖς περὶ Ἀντίκυραν ἑωράκαμεν, οὐ πάλαι· καὶ πρότερον ἱστοροῦσιν, οὐ πόῤῥω Βουνῶν ἐξοκείλαντος καὶ κατασαπέντος, λοιμὸν γενέσθαι. B
Ἆρα οὖν ἄξιόν ἐστι ταύταις ταῖς κοινωνίαις καὶ συμπεριφοραῖς παραβάλλειν; ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ φιλίας ἀλωπέκων καὶ ὄφεων διὰ τὸ κοινὸν αὐτοῖς πολέμιον εἶναι τὸν ἀετὸν, καὶ τὰς ὠτίδων πρὸς ἵππους, ὅτι χαίρουσι προσπελάζουσαι καὶ διασκάλλουσαι τὸν ὄνθον. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ ἐν μελίτταις ὁρῶ τοσαύτην οὐδὲ ἐν μύρμηξιν ἐπιμέλειαν ἀλλήλων· τὸ γὰρ κοινὸν αὔξουσι πᾶσαι καὶ πάντες ἔργον, ἑτέρῳ δὲ καθ᾽ ἕτερον ἑτέρου στοχασμὸς οὐδεὶς οὐδὲ φροντίς ἐστιν.

λβ΄. Ἔτι δὲ μᾶλλον κατοψόμεθα τὴν διαφορὰν, ἐπὶ C
τὰ πρεσβύτατα καὶ μέγιστα τῶν κοινωνικῶν ἔργων καὶ καθη-

A. 11. ἑωράκαμεν—ἱστοροῦσιν] Ita Amiot. et Mez. Vulgo, ἑωράκαμεν, οὐ πάλαι καὶ πρότερον ἱστοροῦσιν—.
B. 3. παραβάλλειν; ὁ γὰρ] Legendum, παραβάλλειν ὥσπερ—.
C. 2. ἔργων καὶ καθηκόντων] καὶ addidimus ex B. Harl. Jun.

enim abſcedat, vagatur jam erratque cetus: et multi ceti quaſi gubernatore deſtituti pereunt ad terram elati. Idque nos vidimus haud ita pridem apud Anticyram: et memorant idem antea contigiſſe, ceto haud procul Bunis ita in litus egreſſo atque putrefacto, peſtem ortam fuiſſe. Dignum vero eſt his ſocietatibus et conſenſui et conſuetudini eas amicitias componere, quas Ariſtoteles narrat vulpium et ſerpentum, quia communem inimicum habeant aquilam? aut otidibus cum equis, quibus appropinquare, et fimum disjicere gaudent? Ego ne in apibus quidem ipſis, aut formicis tantum animadverto mutuæ procurationis. Nam ut commune opus omnes augent, ita alteri nulla eſt alterius cura, nulla conſideratio.

XXXII. Hoc diſcrimen magis etiam eluceſcet, ſi ſermonem convertamus ad ea

κόντων τὰ περὶ τὰς γενέσεις καὶ τεκνώσεις τὸν λόγον τρέψαντες. Πρῶτον μὲν γὰρ οἱ λίμναις παρῴκησαν ἢ ποταμοὺς ἀποδεχομένην νεμόμενοι θάλατταν ἰχθύες, ὅταν μέλλωσι τίκτειν ἀνατρέχουσι, τὴν τῶν ποτίμων ὑδάτων τὴν πραότητα καὶ τὸ ἄσαλον διώκοντες· ἀγαθὴ γὰρ ἡ γαλήνη λοχεῦσαι· καὶ τὸ ἄθηρον ἅμα ταῖς λίμναις ἔνεστι καὶ ποταμοῖς, ὥστε σώζεσθαι τὰ τικτόμενα. Διὸ καὶ πλεῖστα καὶ μάλιστα γεννᾶται περὶ τὸν Εὔξεινον πόντον· οὐ γὰρ τρέφει D κήτη ἀλλ' ἢ φώκην ἀραιὰν καὶ δελφῖνα μικρόν· ἔτι δὲ ἡ τῶν ποταμῶν ἐπιμιξία, πλείστων καὶ μεγίστων ἐκδιδόντων εἰς τὸν Πόντον, ἤπιον παρέχει καὶ πρόσφορον τοῖς λοχευομένοις κρᾶσιν. Τὸ δὲ τοῦ ἀνθίου θαυμασιώτατόν ἐστιν, ὃν Ὅμηρος ἱερὸν ἰχθὺν εἴρηκεν· καίτοι μέγαν τινὲς οἴονται τὸν ἱερόν, καθάπερ ὀστοῦν ἱερὸν τὸ μέγα, καὶ τὴν ἐπιληψίαν, μεγάλην νόσον οὖσαν, ἱερὰν καλοῦσιν· ἔνιοι δὲ κοινῶς τὸν

C. 6. τὴν πραότητα] Sic Harl. Jun. Vulgo, τὸ πραότατον.

quæ ſocietatis antiquiſſima ſunt et potiſſima opera et officia, nempe ad fœtus procreationem. Primum enim piſces, qui paludibus contiguum, aut amnes excipiens mare inhabitant, inſtante partu ſurſum evadunt, potabilium aquarum mitiſſimam ac placidiſſimam quærentes. Nam et partui tranquillitas eſt commoda, et a belluis immunes ſunt fluvii, ſunt paludes: ut fœtus ſaluti jam conſulant. Quæ cauſſa eſt, ut piſcium maxima vis apud Euxinum procreetur pontum: non enim cete ibi ſunt, ſed duntaxat exilem phocam, et parvum delphinem habet: tum fluviorum plurimorum atque maximorum in eum ſe effundentium admixtio temperiem partubus commodam efficit. Maxime admirabilis eſt anthias piſcis, quem *ſacrum* Homerus appellat: etſi pro *magno* piſcem ſacrum quidam interpretantur, quo modo *os* magnum *ſacri* appellationem habet, et morbus comitialis cum ſit magnus, *ſacer* dicitur: alii ſacrum eum intelligunt, qui liber ac dimiſſus ſit, utpote ali-

ἄφετον καὶ ἱερώμενον. Ἐρατοσθένης δὲ τὸν χρυσόφρυν ἔοικεν,

Βόδρομίην χρύσειον ἐπ' ὀφρύσιν, ἱερὸν ἰχθῦν

λέγειν. Πολλοὶ δὲ τὸν ἔλλοπα· σπάνιος γάρ ἐστι καὶ οὐ
ῥᾴδιος ἁλῶναι· φαίνεται δὲ περὶ Παμφυλίαν πολλάκις·
ἂν οὖν ποτε λάβωσι, στεφανοῦνται μὲν αὐτοὶ, στεφανοῦσι E
δὲ τὰς ἁλιάδας, κρότῳ δὲ καὶ πατάγῳ καταπλέοντας
αὐτοὺς ὑποδέχονται καὶ τιμῶσιν. Οἱ δὲ πλεῖστοι τὸν ἀν-
θίαν ἱερὸν εἶναι καὶ λέγεσθαι νομίζουσιν· ὅπου γὰρ ἂν ἀνθίας
ὀφθῇ, θηρίον οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ θαῤῥοῦντες μὲν οἱ σπογγο-
θῆραι κατακολυμβῶσιν, θαῤῥοῦντες δὲ τίκτουσιν οἱ ἰχθύες,
ὥσπερ ἐγγυητὴν ἀσυλίας ἔχοντες. Ἡ δ' αἰτία δυσλό-
γιστος, εἴτε φεύγει τὰ θηρία τὸν ἀνθίαν, ὡς σῦν ἐλέφαντες,
ἀλεκτρυόνα δὲ λέοντες· εἴτ' ἐστὶ σημεῖα τόπων ἀθήρων,
ἃ γινώσκει καὶ διαφυλάττει συνετὸς ὢν καὶ μνημονικὸς ὁ F
ἰχθύς.

D. 8. καὶ ἱερώμενον] Forte, καὶ καθιερωμένον. Vulgatum neſcio unde ſumſit Steph. Nam Ald. Baſ. Xyl. B. E. Harl. P. ἱέμενον: ut vetus lectio videatur fuiſſe καὶ ἀνιέμενον.

cujus numinis tutelæ conſecratus. Eratoſthenes videtur interpretari chryſophrin, ſic ab aureis ciliis dictum,

Aureus huic ſacro ſua cilia circulus ambit.

Ellopem putant multi; eſt enim rarus, et non facilis captu: apud Pamphyliam ſæpenumero viſitur: et cum eum capiunt, tum et ipſi piſcatores coronantur, et lembos ſuos coronant, atque cum ſtrepitu plauſuque advecti, excipiuntur et honorantur. Plerique tamen anthiam putant eſſe ſacrum piſcem: itaque dici, quod ubi anthias apparet, nulla eſt bellua, ſed audacter ſpongiarum captatores urinant, audacter piſces fœtificant, tanquam obſidem ſecuritatis a prædantibus nacti. Cauſſa colligi non facile poteſt; fugiantne belluæ anthiam, ut ſuem elephanti, gallum leones: an ſignum ejus præſentia ſit locorum belluis carentium, quæ agnoſcat ille et obſervet, ut calliditate et memoria præditus.

λγʹ. Ἀλλὰ ἥ γε πρόνοια κοινὴ τοῖς τίκτουσι τῶν γεννωμένων· οἱ δὲ ἄρρενες οὐ τὸν αὐτῶν κατεσθίουσι γόνον, ἀλλὰ καὶ προσδιατελοῦσι τοῖς κυήμασιν ὠοφυλακοῦντες, ὡς ἱστόρηκεν Ἀριστοτέλης· οἱ δὲ ἑπόμενοι ταῖς θηλείαις, καταρραίνουσι μικρὸν τὸν θορόν· ἄλλως γὰρ οὐ γίνεται μέγα τὸ τεχθὲν, ἀλλὰ ἀτελὲς μένει καὶ ἄναυξον. Ἰδίᾳ δὲ αἱ φυκίδες ἐκ τῶν φυκίων οἷον νεοττιὰν διαπλασάμεναι περιαμπέχουσι τὸν γόνον, καὶ σκέπουσιν ἀπὸ τοῦ κλύ-
982 δωνος. Τοῦ δὲ γαλεοῦ τὸ φιλόστοργον οὐδενὶ τῶν ἡμερωτάτων ζώων ὑπερβολὴν γλυκυθυμίας πρὸς τὰ ἔκγονα καὶ χρηστότητος ἀπολέλοιπε· τίκτουσι μὲν γὰρ ᾠὸν, εἶτα ζῶον, οὐκ ἐκτὸς, ἀλλὰ ἐντὸς ἐν ἑαυτοῖς· καὶ τρέφουσιν οὕτως καὶ φέρουσιν, ὥσπερ ἐκ δευτέρας γενέσεως· ὅταν δὲ μείζονα γένηται, μεθιᾶσι θύραζε καὶ διδάσκουσι νήχεσθαι πλησίον· εἶτα πάλιν εἰς ἑαυτοὺς διὰ τοῦ στόματος ἐπανα-

F. 7. καταρραίνουσι μικρὸν τὸν θορόν] Poterat hoc ferri: haud ſcio tamen an Auctor ſcripſerit, κατὰ μικρὸν ἐπιρραίνουσι τὸν θορόν. ductu loci Ariſtotelici H. A. VI, 14.——Pro vulgato ἱερὸν recepi θορὸν ex Harl. Mez. Jun. Ceteri habent ἱῤῥὸν, B. E. Venet. Collat. Muret. Schott. Anon. T. V. B.

XXXIII. Porro autem piſcium fœtus procuratio utrique eſt ſexui communis: tantumque abeſt ut mas fœtum devoret, ut etiam adſideat ovis, eaque cuſtodiat: teſtis Ariſtoteles: et ſi qui fœmellas ſectantur, exiguum aliquid ſeminis infundunt; quod alias fœtus ad juſtam magnitudinem non excreſcat. Peculiariter phycides ex alga veluti nidum quendam conſtruentes, eo ſuum fœtum ab undis defendunt. Muſtelæ amor erga prolem ac dilectio tantum habet ſuavitatis, quantum nulla etiam cicuratiſſima ſuperare poſſint animalia. Ovum parit, et ubi excluſus eſt fœtus, non foris, ſed intro receptum eum ita alit et educat, tanquam denuo paritura: et cum aliquantum adolevit, emittitur, doceturque juxta natare: deinde rurſum per os in ſe re-

λαμβάνουσι, καὶ περιέχουσιν ἐνδιαιτᾶσθαι τὸ σῶμα χώραν ἅμα καὶ τροφὴν καὶ καταφυγήν, ἄχρις ἂν ἐν δυνάμει τοῦ βοηθεῖν αὐτοῖς γένηται. Θαυμαστὴ δὲ καὶ ἡ τῆς χελώνης B
περὶ τὴν γένεσιν καὶ σωτηρίαν τῶν γεννωμένων ἐπιμέλεια· τίκτει μὲν γὰρ ἐκβαίνουσα τῆς θαλάττης πλησίον· ἐπωάζειν δὲ μὴ δυναμένη, μηδὲ χερσεύειν πολὺν χρόνον, ἐντίθησι τῇ ψάμμῳ τὰ ᾠά, καὶ τὸ λειότατον ἐπαμᾶται τῆς θινὸς αὐτοῖς καὶ μαλακώτατον· ὅταν δὲ καταχώσῃ καὶ ἀποκρύψῃ βεβαίως, οἱ μὲν λέγουσι τοῖς ποσὶν ἀμύττειν καὶ καταστίζειν τὸν τόπον, εὔσημον ἑαυτῇ ποιοῦσαν, οἱ δὲ τὴν θήλειαν ὑπὸ τοῦ ἄρρενος τρεπομένην, τύπους ἰδίους καὶ σφραγῖδας ἐναπολείπειν· ὃ δὲ τούτου θαυμασιώτερόν ἐστιν, ἡμέραν ἐκφυλάξασα τεσσαρακοστὴν (ἐν τοσαύταις γὰρ C
ἐκπέττεται καὶ περιρρήγνυται τὰ ᾠά) πρόσεισι, καὶ γνωρίσασα τὸν ἑαυτῆς ἑκάστη θησαυρόν, ὡς οὐδεὶς χρυσίου θήκην ἄνθρωπος, ἀσμένως ἀνοίγει καὶ προθύμως.

λδʹ. Τῶν δὲ κροκοδείλων τὰ μὲν ἄλλα παραπλή-

cipit, receptaculum juxta ei, et alimentum præbens ac locum tutum, dum eo virium perveniat, ut ipſe tutari ſe poſſit. Teſtudinis quoque in pariendo, et fœtu tuendo, mirabilis eſt accuratio. Parit e mari egreſſa in vicinia: deinde quia incubare, ac diu in terra morari non poteſt, ova in ſabulo ponit, læviſſimum ejus et molliſſimum iis ingerens: ubi texit, ſatiſque tuto obruit, ſunt qui dicant eam pedibus locum notis impreſſis notare, itaque facere ut facile ab ipſa agnoſci poſſit: alii fœmellam a mare ſubverſam ſigilla propria et formulas ibi relinquere ferunt. Id magis mirabile eſt, quod diebus quadraginta obſervatis (tot enim diebus excoquuntur et rumpuntur ova), ſub earum finem accedunt, et unaquævis ſuum theſaurum, ita ut non melius homines ciſtam cum auro depoſitam agnoſcentes, aperiunt cum gaudio et alacritate.

XXXIV. Crocodili his cetera habent ſimilia: ſed conjectatio loci non dat ho-

σία, τῆς δὲ χώρας ὁ στοχασμὸς ἐπίνοιαν ἀνθρώπῳ τῆς αἰτίας
οὐ δίδωσιν, οὐδὲ συλλογισμόν· ὅθεν οὐ φασὶ λογικὴν ἀλλὰ
μαντικὴν εἶναι τὴν περὶ τούτου τοῦ θηρίου πρόγνωσιν· οὔτε γὰρ
πλέον, οὔτ' ἔλαττον ἐκβᾶσα, ἀλλ' ὅσον εἰς ὥραν ἔτους
ὁ Νεῖλος αὐξηθεὶς ἐπικλύσει καὶ ἀποκρύψει τῆς γῆς,
ἐκεῖ τὰ ᾠὰ τίθησιν· ὥστε τὸν ἐντυχόντα τῶν γεωργῶν, αὐ-
τὸν γινώσκειν, ἑτέροις τε φράζειν ὁπόσον αὐτοῖς ὁ πο-
D ταμὸς πρόεισιν· οὕτω συνεμετρήσατο μὴ βρεχομένων αὐ-
τὸς βρεχόμενος ἐπῳάζῃ. Ἐκλεπισθέντων δὲ τῶν σκύμ-
νων, ὃς ἂν εὐθὺς ἀναδὺς μὴ λάβῃ τι τῶν προστυχόντων, ἢ
μυῖαν, ἢ σέριφον, ἢ γῆς ἔντερον, ἢ κάρφος, ἢ βοτάνην
τῷ στόματι, διασπαράξασα τοῦτον ἡ μήτηρ ἀπέκτεινε
δακοῦσα· τὰ δὲ θυμοειδῆ καὶ δραστήρια στέργει καὶ πε-
ριέπει, καθάπερ οἱ σοφώτατοι τῶν ἀνθρώπων ἀξιοῦσι,

C. 8. περὶ τούτου] Baſ. Xyl. ἐπὶ τούτου. Forte περὶ delendum cum Mez. vel legendum περὶ τοῦτο τὸ θηρίον—.

D. 1. βρεχομένων] Sic B. Collat. Muret. Schott. Jannot. T. B. Vulgo βρεχομένου.

D. 2. Ἐκλεπισθέντων] Sic B. Collat. Muret. Jannot. Schott. Anon. T. V. B. Mez. Vulgo, ἐκλεπέντων.

D. 4. σέριφον] Sic Harl. Baſ. Xyl. et jam ita emendaverat P. Leopard. Emend. V, 21. Nam E. et Ald. habent ἢ μιανῆς ἴριφον: unde Steph. ex Schotto correxit ἢ μυῖαν ἢ ἴριφον.

mini occaſionem cauſſæ ratiocinando explorandæ: unde eſt, quod non rationi, ſed divinationi imputetur hujus animalis prænotio. Nam neque intra, neque ultra illud ſpatium ad quod Nilus annua ſua eluvie perventurus eſt, progreſſus, ova ponit; ut quicunque agricola in ea incidat, cum ipſe intelligere, tum aliis queat narrare, quouſque effluxurus ſit amnis: adeo ſcite dimenſus eſt, ne humidus ipſe humidis incubet. Excluſis catulis, qui primum in lucem progreſſus non ſtatim ore arripit obvium aliquid, muſcam puta, culicem, vermem, aut feſtucam vel herbam, eum mater morſibus dilaniat atque enecat: feroces autem et ſtrenuos amat et fovet, judicio, id quod ſapientiſſimi hominum poſtulant, non affectui amorem tribuens.

χρῆσθαι τὸ φιλεῖν οὐ πάθει νέμουσα. Καὶ μὴν αἱ φῶκαι τίκτουσι μὲν ἐν τῷ ξηρῷ, κατὰ μικρὸν δὲ προσάγουσαι τὰ σκυμνία, γεύουσι τῆς θαλάττης, καὶ ταχὺ πάλιν ἐξάγουσι· καὶ τοῦτο πολλάκις ποιοῦσιν ἐν μέρει, μέχρις ἂν οὕτως ἐθιζόμενα θαρρήσῃ, καὶ στέρξῃ τὴν ἔναλον δίαιταν. Οἱ δὲ E βάτραχοι περὶ τὰς ὀχείας ἀνακλήσεσι χρῶνται, τὴν λεγομένην ποιοῦντες ὀλολυγόνα, φωνὴν ἐρωτικὴν καὶ γαμήλιον οὖσαν· ὅταν δὲ τὴν θήλειαν ὁ ἄῤῥην οὕτω προσαγάγηται, κοινῇ τὴν νύκτα περιμένουσιν· ἐν ὑγρῷ μὲν γὰρ οὐ δύνανται, μεθ' ἡμέραν δὲ δεδίασιν ἐπὶ γῆς μίγνυσθαι, γενομένου δὲ σκότους ἀδεῶς συμπλέκονται προσιόντες· ἄλλως δὲ λαμπρύνουσι τὴν φωνὴν, ὑετὸν προσδεχόμενοι, καὶ τοῦτο σημεῖον F ἐν τοῖς βεβαιοτάτοις ἐστίν.

λε΄. Ἀλλὰ οἷον, ὦ φίλε Πόσειδον, ὀλίγου πάθος ὡς ἄτοπον πέπονθα καὶ καταγέλαστον, εἴ με διατρίβοντα περὶ φώκας καὶ βατράχους, τὸ σοφώτατον καὶ θεοφιλέστατον παρῆλθε καὶ ἐξέφυγε τῶν ἐνάλων. Ποίας γὰρ ἀηδόνας

Phocæ etiam pariunt in ſicco: paulatim autem catulos producunt, et mare iis guſtandum præbent, moxque rurſum educunt: idque ſæpe et ſingulatim faciunt, dum ſic adſueſcant, audacterque marinam vitam ſuſtineant. Ranæ in coïtu evocationibus utuntur, vocem edentes, quæ *ololygon* dicitur, ad amorem et conjugium aptam: ubi autem mas fœmellam ſic allexit, una noctem iſtam commorantur: miſceri enim in humido non poſſunt, et interdiu id in terra verentur facere, obortis tenebris ſine metu congrediuntur. Alias autem vocem edunt clariorem pluvia imminente, idque ſignum eſt unum de firmiſſimis.

XXXV. Sed quam, O care Neptune, pæne in rem incidi abſurdam atque ridiculam? ſi me de phocis et ranis oratione moras nectentem, ſapientiſſimum Diiſque acceptiſſimum omnium marinorum animal ſubterfugiſſet. Quæ

ἄξιον τῷ φιλομούσῳ τῆς ἀλκυόνος, ἢ τῷ φιλοτέκνῳ χελιδόνας, ἢ τῷ φιλάνδρῳ πελειάδας, ἢ τῷ τεχνικῷ παραβάλλειν μελίττας; τίνος δὲ γενέσεις καὶ τόκους καὶ ὠδῖνας ὁ θεὸς οὕτως ἐτίμησεν; τὰς μὲν γὰρ Λητοῦς γονὰς μίαν ὑποδέξασθαι νῆσον ἑδρασθεῖσαν ἱστοροῦσι· τῇ δὲ ἀλκυόνι τικτούσῃ περὶ τροπὰς πᾶσαν ἵστησι θάλασσαν ἀκύμονα καὶ
983 ἀσάλευτον. Ὅθεν οὐδέν ἐστι ζῶον ἄλλο ὃ οὕτω φιλοῦσιν ἄνθρωποι, δι' ἣν ἑπτὰ μὲν ἡμέρας, ἑπτὰ δὲ νύκτας ἐν ἀκμῇ χειμῶνος ἀδεῶς πλέουσι, τῆς κατὰ γῆν πορείας τηνικαῦτα τὴν διὰ τῆς θαλάσσης ἀσφαλεστέραν ἔχοντες. Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ ἑκάστης τῶν ἀρετῶν ἃς ἔχει βραχέα φάναι, φίλανδρος μὲν οὕτως ἐστὶν ὥστε μὴ καθ' ἕνα καιρὸν, ἀλλὰ δι' ἔτους συνεῖναι καὶ προσδέχεσθαι τὸν τοῦ

F. 7. φιλοτέκνῳ] Sic Pol. vertit Grynæus: notavit Mez. conjecit et Reiſk. Vulgo, φιλοτέχνῳ.

F. 8. φιλάνδρῳ] Sic Harl. Mez. Reiſk. Vulgo, φιλανθρώπῳ.

F. 11. ἑδρασθεῖσαν] Sic unus B. Sententiam quidem expreſſit Amiot. et requiſivit Reiſk. Vulgo, ἐρασθεῖσαν.

A. 1. ἀσάλευτον] Hoc Steph. edidit ex Leonic. Schott. Anon. eſtque ſine dubio verum; vid. D. Ruhnk. Auct. Heſych. p. 580. At omnes alii libri habent ἀστάλακτον. Ald. Baſ. Xyl. B. E. Venet. Harl. P.

enim muſica luſciniarum, qui amor aut hirundinum erga natos, aut columbarum erga maritos, quod apum artificium cum alcyonis virtutibus comparari meretur? cujuſnam animalis ortus et partus Deus tanto honore affecit? Latonæ partum ferunt ab una inſula, e fluctuanti motu ad firmum ſtatum redacta, fuiſſe exceptum: Alcyoni autem circa brumam parienti totum mare Deus fluctuum et pluviarum vacuum præbet. Ut jam animal aliud ſit nullum, quod homines ita merito ament: huic enim acceptum referre debent, quod media hyeme ſeptem diebus totidemque noctibus ſine ullo periculo navigant, iterque marinum tum terreſtri tutius habent. Quod ſi de ſingulis ejus virtutibus pauca ſint dicenda, primum ita maritum diligit alcyon, ut non uno aliquo ſtato tempore, ſed per totum annum

ἄρρενος ὁμιλίαν, οὐ διὰ τὸ ἀκόλαστον, ἄλλῳ γὰρ οὐ μίγνυται τοπαράπαν, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας, ὥσπερ γυνὴ γαμετὴ, καὶ φιλοφροσύνης· ὅταν δὲ διὰ γῆρας ἀσθενὴς ὁ ἄρρην γένηται συνέπεσθαι καὶ βαρὺς, ὑπολαβοῦσα γηροφορεῖ καὶ γηροτροφεῖ, μηδαμοῦ προϊεμένη μηδὲ κατα- B λιποῦσα χωρίς· ἀλλὰ τοῖς ὤμοις ἐκεῖνον ἀναθεμένη, κομίζει πανταχόσε καὶ θεραπεύει, καὶ σύνεστιν ἄχρι τελευτῆς. Τῷ δὲ φιλοτέκνῳ καὶ πεφροντικότι σωτηρίας τῶν γεννωμένων, συναισθανομένη κύουσαν ἑαυτὴν, τάχιστα τρέπεται πρὸς ἐργασίαν τῆς νεοττιᾶς, οὐ φυρῶσα πηλὸν, οὐδὲ προσερείδουσα τοίχοις καὶ ὀρόφοις, ὥσπερ αἱ χελιδόνες, οὐδὲ χρωμένη πολλοῖς τοῦ σώματος ἐνεργοῖς μέρεσιν, ὥσπερ τῆς μελίττης ἐνδυομένης τῷ σώματι, τὸ κηρίον ἀνοιγούσης, ὁμοῦ ψαύοντες εἰς ἀγκῶνα τόπον ἀγγεῖα διαιροῦσιν· ἡ δὲ ἀλκυὼν ἓν ὄργανον ἁπλοῦν, ἓν ὅπλον, ἓν ἐργαλεῖον ἔχουσα, C

B. 9. τὸ κηρίον] Legendum, καὶ τὸ κηρίον, cum Mez.
B. 10. ἀγκῶνα] Hoc Steph. edidit ex Leonic. Schott. Anon. ἀγῶνα habent Ald. Baſ. Xyl. B. Harl. Mutilus ſane locus, quem ita corrigit Mez. ὁμοῦ ψαύοντες οἱ ἓξ πόδες, εἰς ἑξαγῶνα τὸ πᾶν ἀγγεῖα διαιροῦσιν.

conſuetudine ejus utatur: non ob laſciviam neque enim unquam alium admittit, ſed ob benevolentiam et amicitiam, qualis uxori adverſus ſuum eſt virum. Ubi autem ſenectus marem imbecillum, et ad ſectandum tardum reddidit, ipſa eum ſuſcipiens geſtat atque nutrit, nunquam deſtituens, nunquam ſolum relinquens: ſed in humeros ſublatum uſquequaque portat atque fovet, eique ad mortem uſque adeſt. Ad amorem prolis, et pro ejus ſalute procurationem quod attinet, ubi primum ſe concepiſſe intelligit, ſtatim ad nidum conficiendum ſe confert. Hic non lutum ſubigit, non parietibus aut culminibus innititur, ut hirundines, neque multis partibus corporis operantibus utitur, ut apes quæ cellulas ſuas mellis faciundi cauſſa ſubeuntes toto corpore omnibuſque membris laborant: ſed alcyoni unum ſimplex inſtrumentum eſt, os videlicet. Ac nullum aliud

τὸ στόμα, καὶ μηδὲν ἄλλο τοῦ φιλοπόνου καὶ φιλοτέκνου τὸ συνεργὸν, οἷα μηχανᾶται καὶ δημιουργεῖ χαλεπόν ἐστι μὴ καταμαθόντας πεισθῆναι τῇ ὄψει, τὸ πλαττόμενον ὑπ' αὐτῆς, μᾶλλον δὲ ναυπηγούμενον σχημάτων πολλῶν μόνον ἀπερίτρεπτον καὶ ἀβάπτιστον· συλλέξασα γὰρ τὰς τῆς βελόνης ἀκάνθας συντίθησι καὶ συνδεῖ πρὸς ἀλλήλας ἐγκαταπλέκουσα, τὰς μὲν εὐθείας, τὰς δὲ πλαγίας, ὥσπερ ἐπὶ στήμονι κέρκιν ἐμβάλλουσα, προσχρωμένη καμπαῖς καὶ παραγκωναῖς δι' ἀλλήλων, ὥστε διαρμόσαι καὶ γενέσθαι στρογγύλον εὐήρεμον, προμήκει τῷ σχήματι, ἁλιευτικῷ κύρτῳ D παραπλήσιον· ὅταν δὲ συντελέσῃ, φέρουσα παρέθηκε παρὰ τὸ κλύσμα τοῦ κύματος, ὅπου προσπίπτουσα μαλακῶς ἡ θάλασσα τὸ μὲν οὐ καλῶς ἀραρὸς ἐδίδαξεν ἀκέσασθαι καὶ καταπυκνῶσαι, χαλώμενον ὁρῶσαν ὑπὸ τῆς

C. 6. συλλέξασα γὰρ] γὰρ additum ex Harl. Pol. Jannot. Schott. Mez.
C. 9. προσχρωμένη] Sic B. E. Mez. Vulgo, προσχρωμένων.
C. 11. εὐήρεμον] Hoc Steph. edidit ex Jannot. Nam Ald. Baſ. Xyl. B. E. ἐνήρεμον. Harl. εὐήμερον. Mez. τὸ ἔργον. Reiſk. εὐήρετμον. Vel ex prioribus duobus alterutrum probandum, vel corrigendum εὔαρμον, quod reddidi in Latinis.
C. 11. προμήκει τῷ σχήματι] Sic E. Vulgo, προμήκει τοῦ σχήματος.

adjumentum cum habeat ſui ſtudii, tamen quale opus quamque artificioſum conficiat, vix ut credant adduci poſſunt qui non viderunt: adeo quod illa effingit, aut potius navis in morem compingit, eam habet figuram, quæ ſola everti mergique non poteſt. Collectas enim ſpinas acus marinæ conſerit inter ſe atque contexit, perinde ac ſi telæ ſubtegmen ingereret: ita alias obliquas, alias rectas committens inter ſe flectendo complicandoque, atque ſic abſolvit teretem nidum, navigium rotundum æqualitate ponderis bene examinatum et firmum, figura prominentem habente cuſpidem, qualis fere eſt piſcatorio vaſi quod *curtum* vocant. Ita perfectum deponit in fluxum undarum, ubi mare leniter accidens non ſatis concinnata, ſuoque alliſu laxata monet reficere ac ſtipare, recte autem compac-

πληγῆς· τὰ δὲ ἡρμοσμένα καταστέγει καὶ πήγνυσιν, ὥστε καὶ λίθῳ καὶ σιδήρῳ δυσδιάλυτον εἶναι καὶ δυσπέρατον. Οὐδενὸς δὲ ἧττον ἀξιοθαύμαστόν ἐστιν ἥ τε συμμετρία τό τε σχῆμα τῆς τοῦ ἀγγείου κοιλότητος· πεποίηται γὰρ αὐτὴν ἐκείνην μόνην ἐνδυομένην δέχεσθαι, τοῖς δὲ ἄλλοις τυφλόν ἐστι πάντη καὶ κρύφιον, ὥστε παριέναι μηδὲν εἴσω μηδὲ τῆς θαλάττης. Οἶμαι μὲν οὖν μηδένα ὑμῶν ἀθέατον εἶναι τῆς νεοττιᾶς· ἐμοὶ δὲ E πολλάκις ἰδόντι καὶ θιγόντι, παρίσταται λέγειν καὶ ᾄδειν,

Δήλῳ δή ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ νηῷ,

τὸν κεράτινον βωμὸν εἶδον ἐν τοῖς ἑπτὰ καλουμένοις θεάμασιν ὑμνούμενον, ὅτι μήτε κόλλης δεόμενος, μήτε τινὸς ἄλλου δεσμοῦ, ἀλλὰ μόνων τῶν δεξιῶν συμπέπηγε καὶ συνήρμοσται κεράτων. Ἵλεως δὲ ὁ θεὸς εἴη καὶ πρός τι μουσικὸν ὄντα

D. 10. μηδὲ τῆς θαλάττης] Deſidero quid ad orationis integritatem. Forte ſupplendum, μηδὲ ἐκ τῆς γῆς μηδὲ ἐκ τῆς θαλάττης.

E. 7. Ἵλεως—χαίρουσαν.] Locus ita refingendus videtur: Ἵλεως δὲ ὁ θεὸς εἴη· καὶ εἰκός γ᾽ εἶναι, πρὸς τῷ μουσικῷ ὄντα καὶ νησιώτῃ· ὑμνουμένης τῆς πελαγίου σειρῆνος, καὶ εὐμενῶς καταγελᾶν τῶν ἐρωτημάτων ἐκείνων, ἃ σκώπτοντες ἐρωτῶσιν οὗτοι, διὰ τί Ἀπόλλων οὐ γογγροκτόνος, οὐδ᾽ Ἄρτεμις τριγλοβόλος· μὴ γινώσκοντες Ἀφροδίτην ὁμοῦ πάντα τὰ κατὰ θάλατταν ποιουμένην αὐτῆς ἱερὰ καὶ ἀδελφά, καὶ μηδενὶ φονευομένῳ χαίρουσαν. Lacunæ explendæ rationem partim oſtendit Salmaſ. In reliquis nil ſubſidii libris. Sententiam reddidi in Latinis.

ta ſtipat itaque conſolidat, ut etiam lapide aut ferro vix rumpi diſſolvique poſſit. Proportio maximam meretur admirationem, et cavitatis forma: ita enim adornatur, ut ſolam alcyonem accipiat, omnibus aliis aditus ſit ignotus, ac ne mare quidem admittatur. Exiſtimo ſane omnibus vobis viſum fuiſſe talem nidum. Mihi vero ſæpius videnti atque contrectanti ſubit dicere,

Tale quid in Delo, et Phœbi me cernere templo,

memini: nempe aram ceratinam ſive cornutam, quæ inter ſeptem mundi miracula celebratur; quod neque glutine ullo neque aliis vinculis cohærens e ſolis dextris cornibus compacta eſt. Propitium autem mihi precor Deum Apollinem et muſicum et inſula-

καὶ ποιώτην ὑμνουμένης τῆς πελαγίου σφῆνος, εὐμενῶς καὶ καταγελᾷν τῶν ἐρωτημάτων ἐκείνων, ἃ σκώπτοντες ἐρωτῶσιν ἤτοι διὰ τί Ἀπόλλων * οὐθ' ὧδε τριγλοβόλη γινώσκοντα Ἀφροδίτην ὁμοῦ καὶ τὰ θαλάττια ποιουμένην αὐ-
F τῆς ἱερὰ καὶ ἀδελφὰ, καὶ μηδὲν ἀναιρουμένῳ χαίρουσαν. Ἐν δὲ Λέπτει τοὺς ἱερεῖς τοῦ Ποσειδῶνος οὐδὲν ἔναλον τοπαράπαν ἐσθίοντας, τρίγλαν δὲ τοὺς Ἐλευσῖνι μύστας σεβομένους ἴστε, καὶ τῆς Ἥρας ἐν Ἄργει τὴν ἱέρειαν ἀπεχομένην ἐπὶ τιμῇ τοῦ ζώου· τὸν γὰρ θαλάττιον λαγωὸν, ὅς ἐστιν ἀνθρώπῳ θανάσιμος, κτείνουσιν αἱ τρίγλαι μάλιστα καὶ καταναλίσκουσι· διὰ ταῦτα, ὡς φιλάνθρωπα καὶ σωτήρια ζῶα τὴν ἄδειαν ἔχουσι.

984 λϛʹ. Καὶ μὴν Ἀρτέμιδός γε Δικτύννης, Δελφινίου τε Ἀπόλλωνος ἱερὰ καὶ βωμοὶ παρὰ πολλοῖς Ἑλλήνων εἰσίν. Ὃν δὲ αὐτὸς ἑαυτῷ τόπον ἐξαίρετον ὁ θεὸς πεποίη-

F. 3. Ἐλευσῖνι] ἐν Ἐλευσῖνι B. E. Pol. Jannot. Schott.
A. 3. πεποίηται, Κρητῶν] Inter has voces hiatum habet B. Sane aliquid excidit, quod Jannot. notavit formula λείπει: Mez. in ἀποικίαν ἡγοῦνται mutat ἀπογόνους οἰκοῦντας.

rem, laudanti marinam Sirenem: et credibile eſt eum clementer ridere iſtos per jocum interrogantes, cur Apollo non vocetur *Gongroctonus*, nec Diana, *Triglobola:* cum tamen ſciant Venerem ſibi omnia marina animalia ut ſacra et germana vindicare, neque ullius eorum cæde gaudere. Lepti autem ſacerdotes Neptuni nullo marino veſcuntur: Myſtæ Eleuſinii mullum venerantur, quod ſcitis: eodemque Junonis Argivæ antiſtita honoris gratia abſtinet: nam leporem marinum, qui homini eſt lethalis, maxime interficiunt et conſumunt mulli: ideoque illis, ut humanis et ſalutaribus animalibus, parcitur.

XXXVI. Jam Dianæ Dictynnæ a retibus dictæ, et Apollinis Delphinii templa et aræ paſſim ſunt apud Græcos. Et locum, quem Apollo ſibi eximium delegit, co-

ται, Κρητῶν ἀποίκους οἰκοῦντας ἡγεμόνι δελφῖνι χρησαμένων· οὐ γὰρ ὁ θεὸς προενήχετο τοῦ στόλου μεταβάλλων εἶδος, ὡς οἱ μυθογράφοι λέγουσιν, ἀλλὰ δελφῖνα πέμψας τοῖς ἀνδράσιν ἰθύνοντα τὸν πλοῦν κατήγαγεν εἰς Κίρραν. Ἱστοροῦσι δὲ καὶ τοὺς πεμφθέντας εἰς Σινώπην ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τὴν Σαράπιδος κομιδὴν, καὶ Διονύσιον, ἀπωσθέντας ἀνέμῳ βιαίῳ, κομίζεσθαι παρὰ γνώμην ὑπὲρ Μαλέαν, ἐν δεξιᾷ Πελοπόννησον ἔχοντας, B
εἶτα ῥεμβομένους καὶ δυσθυμοῦντας αὐτοὺς προφανέντα δελφῖνα πρώραθεν, ὥσπερ ἐκκαλεῖσθαι καθηγούμενον εἰς τὰ ναύλοχα καὶ στόλους μαλακοὺς ἔχοντα τῆς χώρας, εἶναι ἀσφαλεῖς, ἄχρις οὗ τοῦτον τὸν τρόπον ἄγων καὶ παραπέμπων τὸ πλοῖον εἰς Κίρραν κατέστησεν· ὅθεν ἀναβατήριον θύσαντες, ἔγνωσαν ὅτι δεῖ δυοῖν ἀγαλμάτων, τὸ μὲν τοῦ Πλού-

A. 5. ὁ θεὸς] Articulum, qui omnino deſideratur, addidimus ex Harl.

A. 9. καὶ Διονύσιον] Verius erat καὶ Διονύσου. Sed forte ne hoc quidem ab auctore profectum, ſed ab annotatore additum eſt; itaque mutare nolui.

A. 10. ἀπωσθέντας] Scripſi cum Xyl. Vulgo, ἀπωσθέντα.

B. 4. εἶναι] Mutem in καὶ cum Reiſkio. Harl. habet καταμένειν.

loniam putant eſſe Cretum delphino duce uſorum: non enim Deus ante claſſem mutata forma natavit, ut fabularum ſcriptores tradunt: ſed delphino miſſo qui curſum hominum dirigeret, eos Cirrham deduxit. Ferunt etiam Sinopen miſſos a Ptolemæo Sotere ad Sarapidem avehendum et Bacchum, violento vento ejectos ſupra Maleam navigaſſe invitos, ita ut Peloponneſum ad dextram haberent: hic iis vagantibus et oberrantibus delphinum ante proram apparuiſſe, qui quaſi invitans in tranquillas ac tutas ſubinde ſtationes deduxerit, tantiſper dum navim ad Cirrham conſtitueret. Ibi cum ſacrum ab exſcenſione e navi feciſſent, quod anabaterium dicitur, cognoverunt de duobus ſimulacris unum quod erat Plutonis debere ſe au-

πῶνος ἀνελέσθαι καὶ κομίζειν, τὸ δὲ τῆς Κόρης ἀπομάξασθαι καὶ καταλιπεῖν. Εἰκὸς μὲν οὖν ἦν καὶ τὸ φιλόμουσον ἀγαπᾶν τοῦ θηρίου τὸν θεόν· ᾧ καὶ Πίνδαρος ἀπεικάζων ἑαυτὸν, ἐρεθίζεσθαί φησιν,

C Οὐ δελφῖνος ἀπέκρισιν·
Τὸν μὲν ἀκύμονος ἐκ πόντου
Πελάγει αὐλῶν ἐκίνησεν ἐρατὸν μέλος.

Ἀλλὰ μᾶλλον ἔοικε τὸ φιλάνθρωπον αὐτοῦ θεοφιλὲς εἶναι· μόνος γὰρ ἄνθρωπον ἀσπάζεται, καθὸ ἄνθρωπός ἐστι. Τῶν δὲ χερσαίων τὰ μὲν, οὐδένα, τὰ δὲ ἡμερώτατα μόνους περιέπει τοὺς τρέφοντας ὑπὸ χρείας, καὶ τοὺς συνήθεις, ὁ κύων, ὁ ἵππος, ὁ ἐλέφας· αἱ δὲ χελιδόνες ὅσων μὲν δέονται τυγχάνουσιν εἰσοικισάμεναι σκιᾶς καὶ ἀναγκαίας ἀσφαλείας, φεύγουσι δὲ καὶ φοβοῦνται τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ θηρίον. Τῷ δὲ δελφῖνι παρὰ πάντα καὶ μόνῳ, τὸ ζητούμενον
D ὑπὸ τῶν ἀρίστων φιλοσόφων ἐκεῖνο, τὸ φιλεῖν ἄνευ

C. 1. Οὐ δελφῖνος ἀπέκρισιν] Legendum, Ἁλίου δελφῖνος ὑπόκρισιν: mox ἐν πόντῳ. Vide ſupra p. 705, A.
C. 7. ὑπὸ χρείας] Sic Pol. Jannot. Schott. Anon. Mez. Vulgo, ἀπὸ χρείας.
C. 8. ὅσων] Sic B. E. Venet. Harl. Mez. Vulgo, ὅσον.
C. 9. σκιᾶς] Sic B. E. Xyl. Mez. Vulgo, σκιάς.

ferre ſecum, alterius, quod Proſerpinæ, excipere formam, ipſumque relinquere. Veriſimile quidem eſt Deum probare ſtudium muſices in delphino: cui etiam Pindarus ſe comparans, *incitari ſe*, ait,

Delphini in morem,
Quem placido e mari
Suavis excivit tibiæ ſonus.

Magis tamen humanitatem ejus Deo puto caram eſſe. Solus enim hominem, ut homo eſt, amat. Terreſtrium animalium alia nullum amant hominem: manſuetiſſima tantum utilitatis gratia eos a quibus aluntur, et cum quibus conſueverunt, ut canis, equus, elephas. Hirundines quantum ipſis opus eſt domos hominum ſubeunt, umbram ſecuritatemque quærentes, ipſum hominem interim fugiunt tanquam feram. Delphino præter omnia animalia et ſoli id natura dedit, quod optimi requirunt philoſophi,

χρείας, φύσει πρὸς ἀνθρώπους ὑπάρχει· μηδενὸς γὰρ εἰς μηδὲν ἀνθρώπου δεόμενος, πᾶσιν εὐμενής ἐστι φίλος, καὶ βεβοήθηκε πολλοῖς· ἂν τὰ μὲν Ἀρίονος οὐδεὶς ἀγνοεῖ· περιβόητα γάρ ἐστιν. Ἡσιόδου δὲ κατὰ καιρὸν αὐτὸς ἡμᾶς, ὦ φίλε, ἀνέμνησας,

—— *ἀτὰρ οὐ τέλος ἵκεο μύθων.*

Ἔδει δὲ τὴν κύνα αἰτησάμενον, μὴ παραλιπεῖν τοὺς δελφῖνας· τυφλὸν γὰρ ἦν τὸ μήνυμα τῆς κυνὸς, ὑλακτοῦντος καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερομένου τοῖς φονεῦσι, περὶ τὸ Νέμειον θαλάσσῃ διαφερόμενον ἀράμενοι δελφῖνες, ἕτεροι παρ' ἑτέρων ἐκδεχόμενοι προθύμως, εἰς τὸ Ῥίον ἐκθέντες ἔδειξαν ἐσφαγμένον. Ἔναλον δὲ τὸν Αἰολέα, Μύρσιλος E
ὁ Λέσβιος ἱστορεῖ, τῆς Φινέως ἐρῶντα θυγατρὸς ῥιφείσης κατὰ χρησμὸν τῆς Ἀμφιτρίτης ὑπὸ τῶν Πενθιδῶν, καὶ

D. 8. *αἰτησάμενον*] Xyl. corrigit *αἰτιασάμενον*: Mez. *αἰτησάμενον*, pro *ἐπαινέσαντα* nimirum. De verbis dubito, ſententia quidem hujuſmodi requiritur.

D. 10. *φονεῦσι, περὶ*] Inter has voces aliquid excidit, quod eadem fere ratione ſupplent Mez. et Reiſk. ille, *εἰ μὴ τὸν νεκρόν*: hic, *εἰ μή*. Illud præferam.

E. 3. *Πενθιδῶν*] *Πενθιλιδῶν* legendum, vere et erudite docet Mez. in Comment. ad Ovid. Epiſt. T. II. p. 374.

nempe ut amet gratis. Nullam enim ad rem homine opus habens, omnibus benignus eſt, omnes amat, multis auxilium tulit. Atque Arionis quidem hiſtoriam omnium ore celebratam nemo ignorat. Heſiodi tu, amice, tempeſtive nos admonuiſti:

—ſed non oratio fine
Eſt abs te concluſa ſuo.—

Qui enim canem laudaſſes, non debuiſti delphinum reticere. Cæcum enim fuerat indicium canis, latrantis et cum clamore percuſſores invadentis, niſi apud Nemeum delphini cadaver Heſiodi mari jactatum ſuſtuliſſent, aliique ab aliis ſtudioſe excipientes ad Rhium expoſuiſſent, occiſumque hominem demonſtraſſent. Myrſilus Leſbius ſcribit, Enalum Æolenſem, cum amaret Phinei filiam, quæ oraculo Amphitritæ jubente a Penthilidis in mare dejecta fuerat, ipſum quoque

αὐτὸν ἐξαλλόμενον εἰς τὴν θάλασσαν, ὑπὸ δελφῖνος σῶον ἐξενεχθῆναι πρὸς τὴν Λέσβον. Ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἰασέα παῖδα τοῦ δελφῖνος εὔνοια καὶ φιλία δι' ὑπερβολὴν ἔρως ἔδοξε· συνέπαιζε γὰρ αὐτῷ καὶ συνενήχετο καθ' ἡμέραν, καὶ παρεῖχεν ἐν χρῷ ψαυόμενος· ἔπειτα ἐπιβαίνοντος, οὐκ ἔφευγεν, ἀλλὰ ἔφερε χαίρων, πρὸς ὃ ἔκαμπτε κλίνων, ὁμοῦ πάντων Ἰασέων ἑκάστοτε συντρεχόντων ἐπὶ τὴν θάλατταν· ὄμβρου
F δὲ πολλοῦ ποτε μετὰ χαλάζης ἐπιπεσόντος, ὁ μὲν παῖς ἀπορρυεὶς ἐξέλιπεν, ὁ δὲ δελφὶν ὑπολαβὼν ἅμα τῷ νεκρῷ συνεξέωσεν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἀπέστη τοῦ σώματος ἕως ἀπέθανεν, δικαιώσας μετασχεῖν ἧς συναίτιος ἔδοξε γεγονέναι τελευτῆς· καὶ τοῦ πάθους ἐπίσημον Ἰασεῦσι τὸ χάραγμα τοῦ νομίσματός ἐστι, παῖς ὑπὲρ Δελφῖνος ὀχούμενος. Ἐκ δὲ τούτου καὶ τὰ περὶ Κοίρανον
985 ὄντα μυθώδη, πίστιν ἔσχε. Πάριος γὰρ ὢν τὸ γένος, ἐν

F. 4. ἧς συναίτιος] Sic Harl. Baſ. Xyl. Mez. Vulgo, ἧς ὡς συναίτιος.
F. 5. τελευτῆς] Sic B. E. Harl. Xyl. Vulgo τῆς τελευτῆς.

in mare inſiluiſſe, ſalvumque a delphino fuiſſe ad Leſbum delatum. Benevolentia autem delphini erga Iaſſenſem puerum ob excellentiam amor viſa eſt. Cum eo enim quotidie ludebat, juxtaque natabat, et tangendum ſe præbebat, patiebaturque ab eo conſcendi, et quocunque flecteret vehebat, ad mare ſpectaculi gratia ſubinde omnibus Iaſſenſibus concurrentibus : aliquando autem ingenti imbre grandineque ingruentibus, puer a delphino defluens periit : delphinus una cum excepto cadavere in terram ſeſe ejecit, neque ante ab illo deſtitit, quam moreretur, juſtum ratus una cum eo perire, cui cauſſam exitii contuliſſet : et Iaſſenſibus monimentum hujus caſus eſt monetæ nota, puer delphino invehens. Hæc res etiam fabuloſæ de Cœrano hiſtoriæ fidem conciliavit. Is Pari natus, quo-

Βυζαντίῳ δελφίνων βόλῳ ἐνσχεθέντων σαγήνῃ καὶ κινδυνευόντων κατακοπῆναι, πριάμενος μεθῆκε πάντας· ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἔπλει πεντηκόντορον ἔχων, ὥς φασι, λῃστῶν ἄνδρας ἄγουσαν· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Νάξου καὶ Πάρου πορθμῷ τῆς νεὼς ἀνατραπείσης, καὶ τῶν ἄλλων διαφθαρέντων, ἐκεῖνον λέγουσι, δελφῖνος ὑποδραμόντος αὐτῷ καὶ ἀνακουφίζοντος, ἐξενεχθῆναι τῆς Σικύνθου, κατὰ σπήλαιον ὃ δείκνυται μέχρι νῦν, καὶ καλεῖται Κοιράνειον· ἐπὶ τούτῳ δὲ λέγεται ποιῆσαι τὸν Ἀρχίλοχον,

Πεντήκοντ' ἀνδρῶν λίπε Κοίρανον ἤπιος Ποσειδῶν.

Ἐπεὶ δὲ ὕστερον ἀποθανόντος αὐτοῦ, τὸ σῶμα πλησίον B τῆς θαλάττης οἱ προσήκοντες ἔκαιον, ἐπεφαίνοντο πολλοὶ δελφῖνες παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ὥσπερ ἐπιδεικνύντες ἑαυτοὺς ἥκοντας ἐπὶ τὰς ταφὰς, καὶ παραμείναντες ἄχρις οὗ συνετελέσθησαν. Ἡ δὲ Ὀδυσσέως ἀσπὶς ὅτι μὲν

A. 2. βόλῳ] βόλον legendum, cum Mez. et Reiſk.
A. 5. λῃστῶν] λῃστὰς, Mez.
A. 8. Σικύνθου] Xyl. corrigit et vertit Κύθνου: Mez. Ζακύνθου: Reiſk. Σικίνου: quæ et probare et repudiare difficile eſt.
A. 11. ἤπιος] ἵππιος, Harl.

dam tempore Byzantii delphinos, qui ſagena jacta capti extractique in terram, et jamjam mactandi erant, emtos univerſos dimiſit. Paulo poſt quinquaginta remis acta navi vectus, in qua fuiſſe prædones aiunt, navi in freto quod inter Naxum eſt et Parum ſubverſa, reliquis ſubmerſis, ipſe a ſuccurrente delphino ſublatus et in Cythnum eſt delatus ad ſpeluncam, quæ Cœraneum dicitur, atque etiamnum viſitur: atque de hoc Archilochum aiunt ſcripſiſſe:

De quinquaginta Neptunus Cœranum unum
Propitius ſervat mortalibus.—

Cum autem poſtmodo defuncti corpus neceſſarii prope mare cremarent, multi delphini apud litus apparuerunt, veluti oſtentantes ſe ad perſolvenda juſta venire, et dum ea conficerentur adfuerunt. Ulyſſis porro ſcutum

ἐπίσημον εἶχε δελφῖνα, καὶ Στησίχορος ἱστόρηκεν· ἐξ ἧς δὲ αἰτίας, Ζακύνθιοι διαμνημονεύουσιν, ὡς Κριθεὺς μαρτυρεῖ· νήπιος γὰρ ὢν ὁ Τηλέμαχος, ὥς φασιν, εἰς ἀγχιβαθὲς τῆς θαλάττης ὀλισθὼν ἐσώθη, δελφίνων ὑπολαβόντων καὶ ἀνανηξαμένων· ὅθεν ἐποιήσατο γλυφὴν τῇ σφραγῖδι καὶ τῆς ἀσπίδος κόσμον ὁ πατὴρ, ἀμειβόμενος τὸ ζῶον. Ἀλλ'
C ἐπεὶ προειπὼν ὡς οὐδὲ μῦθον ὑμῖν ἐρῶ, καὶ αὐτὸς οὐκ οἶδα ὅπως πρὸς τοῖς δελφῖσιν ἔλαθον πορρωτέρω τοῦ πιθανοῦ συνεξοκείλας εἰς τὸν Ὀδυσσέα καὶ Κοίρανον, ἐπιτίθημι δίκην ἐμαυτῷ· παύομαι γὰρ ἤδη λέγων.

λζʹ. Ἀριστοτιμος. Ἔξεστιν οὖν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὴν ψῆφον φέρειν.

Σωκλαρος. Ἀλλὰ ἡμῖν γε πάλαι τὸ τοῦ Σοφοκλέους δεδογμένον ἐστίν·

—— εὖ γὰρ καὶ διχοστατῶν λόγος
Συγκολλᾶτ' ἐς μέσον ἀμφοῖν τεκταίνεται.

C. 5. ἈΡΙΣΤΟΤΙΜΟΣ.] Omittit Xyl. referens hæc ad antecedentem orationem.
C. 10. τεκταίνεται] Ita omnes veteres libri, Ald. Baſ. Xyl. B. E. Venet. Harl. P. Vulgo, τέτακται. Hoc et Brunckius probat, idemque Σύγκολλα τ' ἀμφοῖν corrigit, quod unus habet Harl. quod ad verborum ordinem attinet.

inſigne habuiſſe delphinum etiam Steſichorus ſcripſit: Zacynthii narrant cauſſam, ut Critheus teſtatur: nam Telemachum puerum in mare profundum de litore prolapſum delphini ſervaverunt, ſubeunteſque natando extulerunt, et pater ut animali gratiam referret, annulo ac ſcuto delphinum inſculpſit. Sed quando præfatus nihil fabuloſi me dicturum neſcio tamen quomodo in narratione de delphinis ultra veriſimilitudinem provectus ſum ad Ulyſſem et Cœranum; id mihi ipſe pœnæ impono, ut finem dicendi jam nunc faciam. Dixi.

XXXVII. Aristotimus. Veſtrum eſt, judices, ferre ſententias.

Soclarus. Atqui nobis jamdudum ea ſtat ſententia, quam ſic extulit Sophocles,

Orationum quævis diſcrepantia
Utrinque ſi perite prolatæ ſient,
Cohæret, in mediumque dicta congruunt.

Ταυτὶ γὰρ ἃ πρὸς ἀλλήλους εἰρήκατε συνθέντες εἰς ταυτὸν ἀμφότεροι, καλῶς ἀγωνιεῖσθε κοινῇ, πρὸς τοὺς τὰ ζῶα λόγου καὶ συνέσεως ἀποστεροῦντας.

Nam hoc modo vos etiam in iis quæ alter adverſus alterum dixit, pulchro defuncti certamine, optime ea contuliſtis, quibus refellantur, qui animalibus rationem et intelligentiam adimunt.

FIN. VOL. IV.